

NO: 15537.
κωτ: 15406.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ\2002-2007

➤ ΚΑΡΥΤΙΝΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Α. Μαγγανάς

● ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

[Α. Μαγγανάς, Ι. Φαρσεδάκης, Δ. Καλογερόπουλος]

ΘΕΜΑ: "Η στάση ατόμων ηλικίας 20-26 ετών απέναντι σε αποφυλακισμένα άτομα: μια εμπειρική μελέτη της Προκατάληψης"

● Δεκέμβριος 2002-2006

ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΑ

*Ευχαριστίες

1. Η ΕΡΕΥΝΑ:

- 1.α. Παρουσίαση του ερωτηματολογίου της έρευνας
- 1.β. Συνοπτική παρουσίαση του αποτελέσματος της
- 1.γ. Οι λόγοι επιλογής του θέματος της διατριβής

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

- α. Αναλυτική παρουσίαση της θεωρητικής βάσης της έρευνας
- β. Η Κοινωνική επανένταξη σε Διεθνές επίπεδο
- γ. Κοινωνική επανένταξη και Αντεγκληματική πολιτική

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ [αποτελέσματα]:

- 4.1. Μορφολογία δειγματος
- 4.2. Στατιστικές τεχνικές και διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στην έρευνα
- 4.3. Αποτελέσματα δεικτών περιγραφικής στατιστικής
- 4.4. Ανάλυση διασποράς με έναν παράγοντα
- 4.5. Αποτελέσματα ανάλυσης παραγόντων [Factor Analysis]
- 4.6. Αποτελέσματα γραμμικής διμεταβλητής συσχέτισης [Linear Bivariate Correlation]

5. 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

- α. Η επιβεβαίωση της ερευνητικής υπόθεσης: η ερμηνεία της στατιστικής ανάλυσης
- β. Η βασική θέση της διατριβής [τα συμπεράσματα της διατριβής]
- δ. Μελλοντικές προτάσεις της έρευνας

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Οι κατά πρόσωπο συνεντεύξεις βάθους με αποφυλακισμένα άτομα.
2. Αξιολογικές κρίσεις ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ: δικαστών, εργοδοτών, εργασιακών συμβούλων, διευθυντών φυλακών]

7.ΠΙΝΑΚΕΣ

8.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

‘ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ’

1]Προς την τριμελή επιτροπή της διατριβής για την σημαντική επιστημονική τους καθοδήγηση καθόλη της διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας

2]Τον Κο Δαφέρμο,συγγραφέα του βιβλίου “Κοινωνική Στατιστική με το SPSS”[Εκδόσεις Ζήτη,2005] και Λέκτορα του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου ,Τμήμα Πολιτικών Επιστημών ,για την πολύ σημαντική συμμετοχή του στην στατιστική ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων της έρευνας.

3]Τους φοιτητές του Κο Μαγγανά του Β΄ και Γ΄ έτους του τμήματος Κοινωνιολογίας κατά τα έτη 2003-2004 για την συμμετοχή τους στο δειγματοληπτικό μέρος της διατριβής.

4]Το Πάντειο Πανεπιστήμιο για όλη την διάρκεια των σπουδών μου σε αυτό και ,κυρίως, για τις ευκαιρίες,που μου εδόθησαν στους κόλπους του, για την μεταπτυχιακή και διδακτορική μου εξειδίκευση στις θεματικές περιοχές της ψυχολογίας,της κοινωνιολογίας και της εγκληματολογίας.

5]Τον Κο Λυμπερόπουλο ,μέλος της Ένωσης Δικαστών Αθηνών για την βοήθεια στην χορήγηση του ερωτηματολογίου εκ ‘ μέρους του σε 9 Δικαστικούς Λειτουργούς.

6]Την μη-κυβερνητική οργάνωση “ΟΝΙΣΥΜΟΣ” για την συμμετοχή του στην εύρεση αποφυλακισμένων από τα αρχεία του για την λήψη κατά πρόσωπο συνεντεύξεων με αποφυλακισμένα άτομα.

7]Τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών και διαχειριστή του Προγράμματος επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων “ΝΕΜΕΣΙΣ”,για την βοήθεια του στην διεκπεραίωση συνεντεύξεων με αποφυλακισμένα άτομα,που συμμετείχαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα επανένταξης.

8]Την Κοινωνική Υπηρεσία Ανδρικών και Γυναικείων φυλακών Κορυδαλλού για την βοήθεια τους στην χορήγηση του ερωτηματολογίου [ποιοτικό παράρτημα

έρευνας] σε κρατούμενους και κρατούμενες.Συγκεκριμένα ,τον ψυχολόγο Κο Αρβανιτίδη από τις Γυναίκες φυλακές και την Κοινωνική Λειτουργό των ανδρικών φυλακών.

- **ΘΕΜΑΤΑ\ΠΕΡΙΟΧΕΣ** στην οποία ανήκει η διδακτορική διατριβή και στις οποίες θα επεκταθεί:

- Κοινωνική συμμετοχή
- Κοινωνική περιθωριοποίηση
- Κοινωνική ένταξη
- Σtereότυπα-κοινωνική προκατάληψη
- Στιγματισμός[Ετικετάρισμα]

“Outsiders :Studies in the Sociology of Deviance”：“Η παρέκκλιση δεν είναι απλό χαρακτηριστικό,παρόν σε ορισμένες μορφές συμπεριφοράς και απών σε άλλες.Περισσότερο πρόκειται για το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ,που έχει να κάνει με τις αντιδράσεις των άλλων ατόμων στην συμπεριφορά.Η ίδια συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί παραβίαση των κανόνων σε μια χρονική στιγμή και όχι σε μια άλλη.Μπορεί να είναι παραβίαση ,όταν διαπράττεται από ένα άτομο και όχι όταν διαπράττεται από ένα άλλο.Μερικοί κανόνες παραβιάζονται ατιμωρητί και άλλοι όχι.Γενικά,το κατά πόσο μια δεδομένη πράξη είναι παρεκκλίνουσα εξαρτάται εν μέρει απο την φύση της πράξης-εάν δηλ.παραβιάζει ή όχι κάποιον κανόνα-και εν μέρει απο το πώς αντιδρούν τα άλλα άτομα σε αυτήν.Η παρέκκλιση,δεν είναι,λοιπόν,ένα χαρακτηριστικό που βρίσκεται στην ίδια τη συμπεριφορά αλλά στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στο άτομο που διαπράττει μια πράξη και εκείνους που αντιδρούν σε αυτήν”.

“Η θεωρία του Thorsten Sellin άνοιξε πλουσιότερες προοπτικές στην μέχρι τότε εγκληματολογική σκέψη ,που αν είχαν αξιοποιηθεί κατάλληλα σ’ όλες τους τις

λογικέ συνέπειες η Εγκληματολογία θα είχε φτάσει πολλά χρόνια πριν στο σημείο ,που βρίσκεται σήμερα....Με την συμβολήάνοιξε διάπλατα το δρόμο για να φτάσει κανείς στο συμπέρασμα ότι το έγκλημα δεν καθορίζεται απο την ποιότητα της συμπεριφοράς αλλά απο τον χαρακτήρισμό ,που δίνουν στην συμπεριφορά αυτοί,που έχουν την σχετική εξουσία.Δεν έμεινε παρά ένα βήμα για να φτάσει κανείς σ' αυτό το συμπέρασμα.Κι αυτό το βήμα χρειάστηκαν περίπου τριάντα χρόνια για να γίνει''[Δασκαλάκης Ηλίας,Εγκληματολογία της Κοινωνικής αντίδρασης].

Παπαστάμου.Σ.[1989]''οι άρρητες θεωρίες της προσωπικότητας αντιστοιχούν σε γενικές πεποιθήσεις που καλλιεργούμε για το ανθρώπινο γένος και ,ειδικότερα, αναφορικά με την συχνότητα και την μεταβλητότητα ενός γνωρίσματος του χαρακτήρα στον γενικό πληθυσμό.Πρόκειται για θεωρίες αθεμελιώτες επιστημονικά στις οποίες προσφεύγει όλος ο κόσμος όταν θέλει να κρίνει τον ίδιο του τον εαυτό ή τους άλλους για να εξηγήσει και να προβλέψει την δική του συμπεριφορά,όσο και την συμπεριφορά των άλλων''.

Coser[1982]:''Προτείνουμε να μιλάμε για αλλαγή του συστήματος ,όταν μεταβάλλονται όλες οι δόμικές σχέσεις,οι βασικοί θεσμοί και κυρίαρχες αξίες''.

Becker[1963]''Οι κοινωνικές ομάδες δημιουργούν την παρέκκλιση διαμορφώνοντας τους κανόνες ,η παραβίαση των οποίων στοιχειοθετεί την παρέκκλιση και εφαρμόζοντας τους κανόνες αυτούς σε ορισμένα άτομα στιγματίζοντας τα ως ''περιθωρικά''[outsiders].Απ' αυτήν την άποψη η παρέκκλιση δεν αποτελεί ιδιότητα της πράξης που διαπράττει το άτομο,αλλά μάλλον συνέπεια της εφαρμογής απο τους άλλους των κανόνων και των κυρώσεων στον ''παραβάτη''.Ο παρεκκλίνων είναι αυτός στον οποίο έχει επιτυχώς εφαρμοστεί το στίγμα.Παρεκκλίνουσα είναι η συμπεριφορά που τα άτομα χαρακτηρίζουν έτσι''.

- ✓ Άποψη ερωτώμενου για την υποτροπή αποφυλακισμένου: "Το μέλλον του εξαρτάται από τον ρόλο της φυλακής, αν ήταν Σωφρονιστικός ή όχι, και από την αποδοχή του από την κοινωνία".

"Ο βιολογικός ντετερμινισμός ασκεί μεγαλύτερη γοητεία από τον κοινωνιολογικό ντετερμινισμό επειδή εξαλείφει οποιοδήποτε υπαινιγμό, ότι το έγκλημα μπορεί να είναι το αποτέλεσμα κοινωνικών ανισοτήτων: το έγκλημα είναι κάτι, που βρίσκεται στην φύση του εγκληματία και όχι μια δυσλειτουργία της κοινωνίας. Επιπλέον, επιτυγχάνει την απόλυτη εξάλειψη της πιθανότητας κάποιας εναλλακτικής πραγματικότητας. Γιατί ο βιολογικά κατώτερος είναι συνώνυμος με τον α-κοινωνικό: με αυτή την εξατομίκευση, δεν αποτελεί απειλή για την μονολιθική πραγματικότητα, που αποτελεί το επίκεντρο του θετικισμού. Γιατί κανένα άτομο δεν μπορεί μόνο του να δημιουργήσει μια εναλλακτική πραγματικότητα και η α-κοινωνική του φύση ενισχύει την άποψη, ότι αποτελεί ελάττωμα της συμβατικής κοινωνίας" [Jan Taylor, Paul Walton, Jock Young].

Foucault [1989, σελ. 331]: "Εκείνος, που έχει σχέση με την Ποινική δικαιοσύνη, είναι βέβαια ο παραβάτης, αλλά αυτός που έχει σχέση με τον σωφρονιστικό μηχανισμό, είναι κάποιος άλλος. Είναι ο εγκληματίας, βιογραφική μονάδα, πυρήνας του "επικίνδунου", εκπρόσωπος κάποιου είδους ανωμαλίας".

Η ΕΡΕΥΝΑ:

1. “Μια συνοπτική παρουσίαση του αποτελέσματος της”
2. “Οι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου επιστημονικού θέματος”

Η έρευνα αυτή έθεσε απο την αρχή ως βασική της υπόθεση την απόδοση αρνητικών πιθανοτήτων κοινωνικής επανένταξης του δείγματος απέναντι στους αποφυλακισμένους. Ουσιαστικά ζητήθηκε μέσω ποσοτικής μέτρησης των στάσεων απέναντι στον αποφυλακισμένο να δοθεί η εικόνα ,η πορεία της κοινωνικής επανένταξης του μετά την φυλακή. Το δείγμα ήταν 967 άτομα, ηλικίας απο 20 εώς 26 ετών, άντρες [47.6%], γυναίκες [52.4%] με χαρακτηριστικά κυρίως δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης [95% του δείγματος ανήκει στα δύο αυτά εκπαιδευτικά επίπεδα, 40.7% μόρφωση Λυκείου, 55.1% Πανεπιστημίου], με το 80.2% να προέρχεται απο μεγάλα αστικά πλαίσια, όπως της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και με μεσαίο οικονομικό επίπεδο ,το οποίο προκύπτει τουλάχιστον απο την εργασία δύο μελών της οικογένειας και συγκεκριμένα των γονέων. Επίσης, απο τις ανάλογες διασταυρώσεις μεταβλητών ,που επιτεύχθηκαν με το Spss, παρατηρήθηκε ότι υπήρξε σημαντική υπεροχή της Πανεπιστημιακής κατηγορίας με το υψηλό μηνιαίο εισόδημα των “800.000δρχ και άνω” ενώ για την κατηγορία του Λυκείου παρατηρήθηκε υπεροχή στην κατηγορία μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος των “600.000δρχ-800.000δρχ”.

Τα αποτελέσματα ήταν η επιβεβαίωση της αρνητικής στάσης του δείγματος απέναντι στην πορεία της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου και τα στατιστικά ποσοστά είναι τέτοιας απολυτότητας μαθηματικής, που αναμφίβολα δεν αφήνουν περιθώρια μια πιο αισιόδοξης προοπτικής κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου. Το στίγμα της φυλάκισης [Lemert, 1951] ως “παρελθόν” ή “γεγονός” στην ζωή ενός ατόμου επηρεάζει ισχυρά τον τρόπο απόδοσης αυτών των πιθανοτήτων αναφορικά με την αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου, όπως ζητήθηκε μέσω ερωτηματολογίου απο το δείγμα μας. Έχοντας ως δυνατό εργαλείο ανάλυσης αυτής της πραγματικότητας άρνησης ή αποδοχής του αποφυλακισμένου την στατιστική ανάλυση μέσω του Spss, απο όλες τις πλευρές της η εφαρμογή της έδειξε το μέγεθος της απόρριψης που τίθεται κοινωνικά απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο μετά την φυλακή. Οι μέσοι όροι των ερωτήσεων έδειξαν ελικράτηση του άξονα της πενταβάθμιας κλίμακας Λίκερτ [1-5] , που εκφράζει απόρριψη του αποφυλακισμένου σε εργασιακό, οικογενειακό, διαπροσωπικό και ευρύτερα κοινωνικά επίπεδο. Οι διασταυρώσεις ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών απεικόνισαν ανάγλυφα την κοινωνική αυτή πραγματικότητα ισχυρής απόρριψης του αποφυλακισμένου μέσω της απόδοσης ελάχιστων πιθανοτήτων επανένταξης του. Το φακτορικό μοντέλο επιβεβαίωσε ακόμα πιο ισχυρά τις υποθέσεις μας αναδεικνύοντας τον παράγοντα της έλλειψης κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου. Η ανάλυση παλινδρόμησης και το t-test έδειξε την έλλειψη διαφοράς ανά ηλικιακό, μορφωτικό, οικονομικό επίπεδο και φύλο, απέναντι στην μεταβλητή REHABILITATION. Τέλος, τα στατιστικά ποσοστά στις κατηγορικές μεταβλητές , που μετρούν την επιρροή του στίγματος της φυλάκισης , την χρονικότητα αυτής της επιρροής στην ζωή του ατόμου μετά την φυλακή και την πιθανότητα να συναντήσει προβλήματα μετά την φυλακή αλλά και το είδος αυτών των προβλημάτων [κοινωνικής ένταξης, ψυχολογικά, εύρεσης εργασίας] είναι απόλυτα στο συμπέρασμα που μας υποδεικνύουν.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, που αναφέρονται στην επιρροή του στίγματος της φυλάκισης, συγκεντρώνουν τάσεις δείγματος πάνω από 70%, το οποίο δείχνει χαρακτηριστικά την ισχυρότητα αυτής της επιρροής στην αναπαράσταση, που διαμορφώνει το δείγμα για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου. Στην ερώτηση “Το στίγμα της φυλάκισης θα συνεχίσει να επηρεάζει την ζωή του ατόμου μετά την φυλακή?”, το 86.9% απάντησε ΝΑΙ σε αντίθεση με το 2.7%, που απάντησε ΟΧΙ. Μόνο το 10.4% απάντησε “δεν ξέρω/δεν απαντώ”. Στην ερώτηση για την χρονικότητα αυτής της επιρροής το 61% απάντησε ότι η επιρροή αυτή θα είναι “μακροχρόνια αλλά όχι για πάντα”, το 6.3% ότι θα είναι “βραχυχρόνια” και το 32.7% “για πάντα”!!! Κανένα υποκείμενο της έρευνας δεν έχει επιλέξει την απάντηση “καθόλου, θα ξεχαστεί αμέσως”, το οποίο είναι ένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα της εργασίας μας.

Στην ερώτηση αναφορικά με την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή, τα στατιστικά ποσοστά και πάλι είναι απόλυτα: το 6.1% του δείγματος απαντά ότι στο μέλλον το άτομο “θα ξαναμπει φυλακή”, το 2.5% ότι “δεν θα ξαναμπει” και το 81.4%, ότι “θα εξαρτηθεί από παράγοντες”. Μόνο 59 ερωτώμενοι απαντούν από δείγμα 967 ερωτώμενων, ότι το άτομο δεν θα ξαναμπει φυλακή στο μέλλον.

Στην ανάλυση περιοχομένου της απαντήσεως “θα εξαρτηθεί από παράγοντες” ως σημαντικότεροι παράγοντες αποφυγής της υποτροπής του ατόμου αναδείχθηκαν: 1] η κοινωνική αποδοχή του ατόμου 2] ο χαρακτήρας του ατόμου [ατομικός παράγοντας], 3] οι παράγοντες της εργασίας δηλ. αν το άτομο θα βρει εργασία και αν θα του δοθεί αυτή η δυνατότητα 4] το πως βιώθηκε από το άτομο ο εγκλεισμός [αρνητική ή θετική επίδραση της φυλακής] 5] σημαντικοί, αλλά δευτερεύοντες παράγοντες στην αποφυγή της υποτροπής από το άτομο στο μέλλον ήταν: 1] το είδος του περιβάλλοντος με το οποίο το αποφυλακισμένο άτομο θα αναπτύξει σχέσεις και επαφές, 2] τα αίτια του εγκλήματος, 3] το είδος του αδικήματος για το οποίο είχε μπει φυλακή, 4] το στερεότυπο του εγκληματία [ως αίτιο υποτροπής] 5] η επίδραση της φυλακής. Μικρή συχνότητα παρουσίασαν: 1] οι συνθήκες μετά την αποφυλάκιση, 2] η Κρατική μέριμνα.

Δεν θα πρέπει να λησμονήσουμε να αναφέρουμε ότι η επίδραση της φυλακής δεν αναφέρθηκε ως “αρνητική” από όλα τα υποκείμενα της έρευνας: περίπου 60 ερωτώμενοι θεωρούν ότι η φυλακή πραγματοποιεί σφωφρονισμό απέναντι στον παραβάτη.

Στην ερώτηση, που θέτει τον προβληματισμό της πιθανότητας αντιμετώπισης προβλημάτων μετά την φυλακή το 87.4% του δείγματος εκτιμά ότι ΝΑΙ θα αντιμετωπίσει προβλήματα το αποφυλακισμένο άτομο. Μόνο το 1.6% του συνόλου του δείγματος απαντά ΟΧΙ στην πιθανότητα αυτή και το 10.7% κρατά ουδέτερη στάση απαντώντας “δεν ξέρω”.

Στην ερώτηση, που διευκρινίζει τα προβλήματα αυτά αναφορικά με το είδος τους οι ερωτώμενοι έδωσαν προτεραιότητα στα προβλήματα “κοινωνικής ένταξης και αποδοχής” [45.7%], στα προβλήματα “εύρεσης εργασίας” [22.1%] και στα “ψυχολογικά προβλήματα” [15%].

Τέλος, στην ερώτηση για το προσδιορισμό της πηγής απόρροιας αυτών των προβλημάτων μετά την αποφυλάκιση, “το στίγμα του φυλακισμένου” συγκεντρώσε 60.4%, ο παράγοντας της “επικινδυνότητας του ως εγκληματία” το 7.1%, “η επαφή με άλλους εγκληματίες στην φυλακή” 5.2% και η “φύση του εγκλεισμού” [5.9%].

Στην όλη διεξαγωγή αυτής της εργασίας για την κοινωνική επανένταξη εντόπωση κάνει η έλλειψη ερευνών στο πεδίο της κοινωνικής επανένταξης στην Ελλάδα και ειδικότερα η μετατόπιση του εγκληματολογικού ενδιαφέροντος στο μέτεπειτα της

αποφυλάκισης για τον παραβάτη και τις ακόλουθες επιπετώσεις ,που διαδραματίζει το στίγμα της φυλακής στην πορεία του ατόμου.Δεν υπάρχουν έρευνες με ακρίβεια στην αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου και αυτό ,αν θα θέλαμε να κάνουμε μια υπόθεση,μπορεί να οφείλεται στην δυσκολία ,που υπάρχει στην επιστημονική παρακολούθηση μιας τέτοιας πορείας αφού τίθονται θέματα “προσωπικών δεδομένων” απο τις υπηρεσίες ,που διαχειρίζονται τα ανάλογα θέματα.

2. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΩΝ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

- ❖ Το θεωρητικό πλαίσιο ανάδυσης του ερευνητικού προβληματισμού της έρευνας

Σκοπός της σύλληψης του θέματος της εργασίας αυτής ήταν να μελετήσει και να εμβαθύνει την θεωρία του στιγματισμού ,ετσι οπως διατυπώθηκε το 1951 απο τον Εντουϊν Λεμέρτ.Η πρωτότυπη συμβολή στην Επιστήμη ,που ως σκοπό της έχει κάθε διατριβή, είναι η εξέταση της επιρροής του ζητήματος του στιγματισμού του αποφυλακισμένου ατόμου στην απόδοση πιθανοτήτων κοινωνικής επανένταξης του από ένα συγκεκριμένο δείγμα ερωτώμενων.Εξετάζεται γενικότερα το θέμα της επιρροής του γεγονότος της φυλάκισης και όχι το είδος του εγκλήματος[βαρύ ή μικρό] που διέπραξε ο δράστης στην κοινωνική αντίληψη δηλ.το είδος των κοινωνικών αναπαραστάσεων ,που διαμορφώνονται γύρω απο την κοινωνική επανένταξη ενός αποφυλακισμένου ατόμου,ανεξάρτητα της βαρύτητας του αδικήματος και του μεγέθους της χρονική παραμονής στην φυλακή.Απο την διπλωματική εργασία, που πραγματοποιήθηκε στο μεταπτυχιακό “Μειονότητες και αποκλεισμός” φάνηκε ότι το δείγμα μας[20-26 ετών, μέσο μορφωτικό επίπεδο,μέσο οικονομική-κοινωνική τάξη] θεωρούσε πως το αποφυλακισμένο άτομο θα έχει έντονες δυσκολίες ένταξης σε εργασιακό,κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο[οικογένεια-φίλοι-ερωτικοί σύντροφοι] .

Η υποψήφια διδακτορική εργασία ,η οποία βασίστηκε αναλυτικότερα στην διπλωματική εργασία του Μεταπτυχιακού“Μειονότητες και Αποκλεισμός”, αποσκοπεί στην εμβάθυνση της θεωρίας του στιγματισμού στο σύγχρονο Ελληνικό χώρο και συγκεκριμένα μια εγκληματολογική μελέτη της θεωρίας αυτής στο σήμερα,οπου πολλά κοινωνικά δεδομένα και παγκόσμιες αλλαγές αλλάζουν με ταχύτητα .Η κοινωνία της πληροφορίας εξελίσσεται ταυτόχρονα με την Κοινωνία της “Υποτιθέμενης” αφθονίας του Αφθερμπεργκ.Είτε μιλήσουμε για την “αφθονία της πληροφορίας” είτε για την “πληροφορία της αφθονίας”,ο όρος που δημιουργείται δεν είναι καν καινούριος.Πολύ περισσότερο δεν είναι πραγματικός.Η αφθονία δεν υπάρχει όσο υπάρχουν οι φτωχές τριτοκοσμικές χώρες ,όσο ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι εμφανής.Εκτός αν αναφερόμαστε σε μια συγκεκριμένου τύπου Κοινωνία της Αφθονίας που αφορά τις Δυτικές κοινωνίες προηγμένου τύπου.Όσο για το θέμα της αντιστροφής του όρου ,η “αφθονία της πληροφορίας”,ούτε και αυτό μπορεί να γενικευτεί.Αρκεί να κατευθύνουμε την σκέψη μας στα κοινωνικά εκείνα στρώματα για τα οποία η πρόσβαση στην πληροφορία μέσω της παιδείας δεν είναι εύκολη υπόθεση,όπως θα ήταν για τους

κοινωνικά ευκατάστατους.Επομένως και εδώ,στην αντιστροφή του νεολογισμού,αναφερόμαστε σε ειδικού τύπου κοινωνίες,όπου η παιδεία είναι ευρύτατα διαδεδομένη κοινωνικά αλλά ωστόσο η πρόσβαση στην εκπαίδευση διαφοροποιεί τον βαθμό δυσκολίας της ανάλογα με την κοινωνική τάξη.

Μεθοδολογικά η έρευνα χρησιμοποίησε ως μέσο συλλογής των δεδομένων το ερωτηματολόγιο.Το ερωτηματολόγιο ζητάει απο τα υποκείμενα να απαντήσουν σε κάποιες ερωτήσεις κλίμακας Λίκερτ [συμφωνώ/διαφωνώ] και περιέχει τα αποτελέσματα της πιλοτικής έρευνας ,η οποία χρησιμοποιείται ως βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η διατριβή.Η στατιστική επεργασία των αποτελεσμάτων θα γίνει με την χρήση του SPSS και με τα εργαλεία της πολυδιάστατης στατιστικής[πολυπαραγοντική ανάλυση,Benzecri,Factor Analysis,Ανάλυση Παλινδρόμησης κ.α].Το αριθμητικό μέγεθος του δείγματος είναι 967 ερευνητικά υποκείμενα ,που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας μας σχετικά με τις πιθανότητες επανένταξης ,που θεωρητικά δίνονται απο τους ερωτώμενους ηλικίας 20-26 ετών.

Συγκεκριμένα,το ερωτηματολόγιο της υποψήφιας διατριβής είναι το ερωτηματολόγιο της διπλωματικής μου εργασίας,το οποίο σχεδιάστηκε στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας στο μεταπτυχιακό Πρόγραμμα “Μειονότητες και Αποκλεισμός” με θέμα εργασίας το ίδιο θέμα της διατριβής μου. Το ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήθηκε στην κύρια έρευνα είναι πιο δομημένο ,χωρίς πολλές ανοιχτές ερωτήσεις ,με ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην πιλοτική εργασία. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αυτής περιορίστηκε στο να εξετάσει την θεωρία και μόνο του στιγματισμού και όχι και άλλα θέματα ,οπως εξέταζε το προηγούμενο ερωτηματολόγιο της πιλοτικής εργασίας.Τα υποκείμενα ερωτήθηκαν μόνο πάνω σε θέματα του στίγματος της φυλακής και αρνητικής κοινωνικής ταυτότητας του αποφυλακισμένου ατόμου και όχι πάνω σε άλλα θέματα εγκληματολογικού ενδιαφέροντος.Η φύση του στίγματος, που εξετάζεται εδώ και αναφορικά με το πού και πώς επιδράει στην γενικότερη ζωή του ατόμου,είναι αυτή του ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ συγκεκριμένα και όχι το στίγμα γενικότερα,οπως π.χ.το στίγμα της ψυχικής πάθησης,δεδομένου και δεν ξέρουμε αν υπάρχει θετική συσχέτιση ή αρνητική μεταξύ είδος στίγματος και δυσκολίας κοινωνικής επανένταξης του ατόμου.

Η υπόθεση εργασίας στην παρούσα διατριβή είναι η εξέταση της συσχέτισης μεταξύ κοινωνικής τάξης και στιγματισμού του εγκληματία: στην πιλοτική έρευνα οτι το δείγμα μας τοποθετήθηκε πολύ αρνητικά σε θέματα κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου,θεωρώντας οτι το άτομο αυτό θα αντιμετώπισει πολλές δυσκολίες σε εργασιακό επίπεδο,προσωπικό, και σε επίπεδο αυτοεικόνας[εσωτερίκευση του στίγματος-αποτελέσματα του εγκλεισμού στην ψυχολογία του ατόμου-κακοποίηση ψυχική].Το ίδιο περιμέναμε να συμβεί και στην εξέλιξη της έρευνας,όπως και επαληθεύτηκε.

Η υπόθεση μας ,πιο αναλυτικά, θεωρεί οτι άτομα μεσαίας κοινωνικής-οικονομικής τάξηςθα έχουν την τάση να προβλέπουν δυσκολία σε θέματα κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου γιατί αυτό αντανακλά το δικό τους άγχος γύρω απο την δική τους κοινωνική τάξη δηλ.οτι θα μπορούσαν και αυτοί να βρεθούν στο περιθώριο της κοινωνίας,αποτελεί μια προβολή του δικού τους φόβου απέναντι στα κοινωνικά κριτήρια της περιθωριοποίησης ατόμων ή σε συλλογικό επίπεδο ,κοινωνικών ομάδων με συγκεκριμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά[ανεργία,διαφορετική εθνικότητα,παραβατική συμπεριφορά κ.α].Δείχνει την επιρροή του γεγονότος της συγκρότησης των ατόμων σε

κοινωνικές ομάδες που στην συνέχεια συσπειρώνονται σε κοινωνικές τάξεις και στις ανάλογες ταυτότητες κοινωνικές που δομούνται εκεί.

Σύμφωνα με την Φίσκε και τον Depret[1993] τα άτομα που στερούνται κάθε έλεγχο πάνω στα αποτελέσματα των άλλων ανθρώπων δηλ. στερούνται ισχύος αναπτύσσουν μια σειρά απο άμυνες προκειμένου να αναπληρώσουν την απώλεια αυτή: μια στρατηγική είναι να ταυτιστούν με ισχυρά μέλη της ομάδας και να δούν τον εαυτό τους μέλη αυτής της ομάδας. Σύμφωνα με τους Sherif Asch Lewin και στις έρευνες που έχουν κάνει για τον κομφορμισμό και και τις κοινωνικές νόρμες ,κατέληξαν στο ότι τα υποκείμενα αλλάζουν ψυχολογικά απο την συμμετοχή τους σε κοινωνικές ομάδες.

Τα ερωτήματα αυτής της εργασίας αρχικά τέθηκαν στην διπλωματική εργασία του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ι ,όπου επαληθεύτηκε μια ΑΡΚΕΤΑ ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ του αποφυλακισμένου ατόμου σε σημείο που θα μπορούσαμε να διαμορφώσουμε κάποιες υποθέσεις για την δυναμική των διεργασιών του στιγματισμού. Είναι μια διαδικασία η οποία καθορίζεται κυρίως απο τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του ατόμου, που ετικετάρει? Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά ,ο παράγοντας της προσωπικότητας πόσο καταλυτικός είναι στο να ενεργοποιήσει το άτομο διαδικασίες αρνητικής κατηγοριοποίησης του αποφυλακισμένου στο άκουσμα και μόνο ότι το άτομο αυτό έχει υπάρξει πρώην κρατούμενος? Άραγε υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις ατομικές αντιλήψεις για το αποφυλακισμένο άτομο ανάλογα με το οικονομικό επίπεδο εκείνου ,που ετικετάρει? Και ο μορφωτικός παράγοντας πόσο σημαντικός είναι στο να διαμορφωθεί μια στερεοτυπική στάση απέναντι στον πρώην κρατούμενο? Απλοϊκό το επόμενο ερώτημα αλλά το συναντάμε στην καθημερινή ζωή τόσο συχνά να επαναλαμβάνεται ώστε γίνεται ερευνητικά ενδιαφέρον να μπορέσουμε επιτέλους να απαντήσουμε στο γιατί ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων κρίνει γρήγορα, χωρίς έστω να γνωρίζει τον άμεσα εμπλεκόμενο, χωρίς να είναι παρών την ώρα της διαδραμάτισης ενός γεγονότος και χωρίς ,το κυριότερο, να αναγνωρίζει δυνατότητες ίσης μεταχείρισης σε όλα τα επίπεδα της ζωής στο αποφυλακισμένο άτομο, όπως απεικονίζεται στην πρόβλεψη της αρνητικής κοινωνικής επανένταξης που βγήκε ως συμπέρασμα από το δείγμα της πιλοτικής και κύριας έρευνας μας. Αισθάνονται αλήθεια σήμερα περισσότερο την ψυχική ανάγκη οι άνθρωποι να κρίνουν άλλους ανθρώπους? Είναι θέμα κάθαρσης ή φόβος προς κάθε τι διαφορετικό? Η αρνητική κρίση γιατί γίνεται μεγαλύτερη και έντονη2 όταν το άτομο που γίνεται αντικείμενο κρίσης ,σε κάποια χρονική στιγμή της ζωής του έχει αναπτύξει παραβατική συμπεριφορά και έχει τιμωρηθεί με την διαδικασία της Σωφρονιστικής Ποινής? Άραγε η πρώτη αυτή μορφή κρίσης, που στην βιβλιογραφία των Κοινωνικών Επιστημών ονομάζεται “ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ” ,αφορά όλα τα άτομα ή ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ανάλογα ΜΕ το άτομο? Και απο τι ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ αυτή η διαφοροποίηση? Υπάρχει τρόπος ΝΑ ΕΞΑΛΕΙΦΘΕΙ ή έστω να ΜΕΙΩΘΕΙ? Η χάραξη νέων μορφών ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ είναι άραγε ένα μέσο για να αλλάξουμε τον κοινωνικό ρατσισμό ,που υφίστανται οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες και ειδικότερα εκείνες ,που είναι φορείς ενός ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ Παράβασης των Κοινωνικών κανόνων μιας συγκεκριμένης κοινωνίας? Επίσης, άλλοι προβληματισμοί ,που ΓΕΝΝΗΣΑΝ την υπόθεση της υποψήφιας διατριβής αυτής είναι το πολύ ουσιώδες ερώτημα ,που διαπίστωσα στην διπλωματική εργασία του αναφερόμενου Μεταπτυχιακού Προγράμματος γύρω από

¹ Δ΄ Εξόμηνο “Μειονότητες και Αποκλεισμός”, 2002, Πάντειο Παν/μιο,].

² Lemert[1951].

την προβληματική του γιατί η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων,παρά τον νεαρό της ηλικίας τους[20-26 ετών]δεν έβλεπαν την κοινωνική αποκατάσταση του αποφυλακισμένου ατόμου ,που περιγραφόταν στο παράδειγμα θετικά.Απο την πλευρά της ψυχολογίας 3 σύμφωνα με την οποία η ηλικιακή φάση στην οποία βρίσκεται το δείγμα μας [20-26 ετών]παρουσιάζει χαρακτηριστικά της ταυτότητας του ατόμου περισσότερο αντικονφορμιστικά 4 θέλει τις νεανικές ηλικίες πιο ευαισθητοποιημένες σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω θεμάτων σχετικά με τον τρόπο ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης και διαμόρφωσης της ταυτότητας στην εφηβεία,παρατηρήσαμε το εντελώς αντίθετο.Το δείγμα μας ανήκει στην μετεφηβική φάση,όπως ορίζεται στην ψυχιατρική Επιστήμη ,το οποίο έχει ως τελικό στάδιο το ηλικιακό πλέγμα από 17 έως 20 ετών αλλά και που συνεχίζεται ασαφώς και στην φοιτητική ζωή[20-25 χρόνων]5.Όπως αναφέρει στο “Σύγχρονα θέματα Παιδοψυχιατρικής” [Τσιάντης,1986,σελ.70] “ αυτό που προσπαθούν οι νέοι με κάθε θυσία είναι να “να μην μπούν στο λούκι”,ενώ ταυτόχρονα η διακαής του επιθυμία είναι να ανήκουν σε μια ιδεολογία.Χαρακτηριστικό της φοιτητικής περιόδου είναι ο αμφιθυμικός δεσμός του νέου με την κοινωνία .Θα είναι ενεργητική η προσαρμογή του?”Η θα υποταχθεί παθητικά στις νόρμες και στους κανόνες ,που θα τους βλέπει απο εκεί και πέρα σαν “ακατανόητους” ογκόλιθους της πραγματικότητας”?Σε αυτήν την περίοδο ο νέος εξακολουθεί να ερευνά και να αναρωτιέται για την βασική του θέση απέναντι στους κοινωνικούς θεσμούς”.

Το δείγμα μας αποτελείται από ερωτώμενους,κατά επέκτασιν,που εντάσσονται σε αυτήν την τελική αλλά μεταβατική φάση της ψυχοσυναισθηματικής τους ανάπτυξης και όπου φυσικά υπεισέρχονται θέματα θεμελειώσης της ταυτότητας [Τσιάντης,1986] και επεξεργασίας του τρόπου που το νέο άτομο προσλαμβάνει τον εαυτό του αλλά και την κοινωνία στην οποία ζει.Στην συγκεκριμένη διατριβή παράγοντες όπως το ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο ,η νεαρή ηλικία και το φύλο δεν έφεραν ωστόσο καμμία διαφοροποίηση στις δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου.Στην πιλοτική έρευνα ,που ανίχνευσε το έδαφος πάνω στο οποίο στηρίχτηκαν οι υποθέσεις μας και συγκροτήθηκαν επιστημονικά οι προβληματισμοί μας ,υπήρχε ένα και μόνο αποτέλεσμα :μια εμφανή και γενικευμένη σε όλο το δείγμα μας αντίληψη οτι το αποφυλακισμένο άτομο,ανεξαρτήτως του αν είχε φυλακιστεί για μικρό έγκλημα[χρήση ναρκωτικών αναφερόταν στο πρώτο παράδειγμα] είτε για μεγαλύτερης κοινωνικής απαξίας έγκλημα[ανθρωποκτονία στο δεύτερο] δεν πρόκειται να συναντήσει στην μετέπειτα αποφυλάκιση του κοινωνική αποδοχή αλλά αντιθέτως θα περιθωριοποιηθεί ακόμα περισσότερο,επιβεβαιώνοντας την ΒΑΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ[Λεμέρτ,1952],με βάση της οποίας η γνωστοποίηση της πρώτης παράβασης,της πρωταρχικής παραβίασης των καθιερωμένων κοινωνικών κανόνων,προωθεί ακόμα περισσότερο το παρεκκλίνων άτομο σε παρεκκλίνουσα

³ Freud .A.[1958],Adolescence“Psychoanalytic Study child”,13:255
Erickson[1968] “Identity:Youth and crisis”,Norton

⁴ Σύμφωνα με τον Kohut.H.[1977] ο νέος στην μεταφηβική φάση ανάπτυξης της προσωπικότητας του “τόρα αποκατά την αίσθηση του παροδικού της ζωής και την αίσθηση του τραγικού” ενώ σύμφωνα με τον Keniston[1965] το άτομο βρίσκεται σε μια φάση ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης ,όπου υιοθετεί τρόπους ζωής και ταυτότητας με παροδική χρονική διάρκεια,προσωρινές και που ,όπως αναφέρεται στον Γσιάντη “είναι “σκοπιές” έξω από το σύστημα ,από τις οποίες ο νέος μπορεί να ερευνά χωρίς όμως να δεσμευτεί”.

⁵ Σύμφωνα με τον Τσιάντη στο βιβλίο του “Σύγχρονα θέματα Παιδοψυχιατρικής”, Α΄ μέρος,ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Εκδόσεις Καστανιώτη,1968, σελ.70 αναφέρονται τα εξής: “Το τελικό στάδιο της εφηβείας συνεχίζεται ασαφώς και στην φοιτητική ζωή [20-25 χρόνων],κατά την οποία ο νέος πρέπει να κάνει συνειδητές επιλογές,όσον αφορά την σταδιοδρομία,τους φίλους και γενικά ,τον μικρόκοσμο μέσα στον οποίο θα ζήσει καθώς απομακρύνεται από την οικογένεια”.

συμπεριφορά εντείνοντας μέσα από αυτήν την κοινωνική αλληλεπίδραση άτομο και περιβάλλοντος την διαδικασία μιας μονιμότερης επιβολής του ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ⁶.

Τα άτομα, σύμφωνα με την κοινωνική ψυχολογία προσλαμβάνουν το κοινωνικό περιβάλλον σύμφωνα με την δυναμική εμείς[η ομάδα μου] και οι άλλοι-[η εξωομάδα \στην οποία δεν ανήκω].Η σχέση μεταξύ αυτών των δυο ομάδων είναι ανταγωνιστική γιατί υπεισέρχονται θέματα κοινωνικού ελέγχου ,κατά επέκταση ,κοινωνικής ισχύος.Επίσης σύμφωνα με την θεωρία των στερεοτύπων [Φίσκε 1993] τα άτομα με κοινωνική ισχύ στερεοτυποποιούν τους κατώτερους τους είτε από άγνοια είτε με σκοπό τον έλεγχο τους και την εξυπηρέτηση σκοπών ισχύος.

Στις ερωτήσεις περί στίγματος, το 90% σχεδόν του δείγματος των δυο συνθηκών[πρώτη συνθήκη:ελαφρύ έγκλημα \έλλειψη υποτροπής δεύτερη συνθήκη:βαρύ έγκλημα\ύπαρξη υποτροπής] στην πιλοτική έρευνα δήλωσαν ότι το στίγμα της φυλάκισης θα ακολουθεί το άτομο του κειμένου που τους είχαμε παρουσιάσει και ότι επίσης η χρονικότητα αυτής της επιρροής του στίγματος θα είναι επίσης μεγάλη.Το στίγμα της φυλάκισης θα ακολουθεί το άτομο σύμφωνα με το δείγμα της διπλωματικής μου εργασίας ,ανεξάρτητα το πόσο βαρύ ή μικρό είναι το έγκλημα που έχει διαπράξει, στην μετέπειτα ζωή του.Αυτό μας κάνει να σχεδιάζουμε τις υποθέσεις μας για την διδακτορική εργασία και να υποθέτουμε ότι αυτό που διαπίστωσε ο Λεμέρτ "περί στιγματισμού του ατόμου" [πρωτογενής και δευτερογενής παρέκκλιση] ισχύει για ένα δείγμα που κοινωνικά είναι σε μια μεσαία κατάσταση,μορφωτικά επίσης, και το οποίο προβάλλει τις δικές του ανησυχίες και το δικό του ταξικό άγχος πάνω στο αποφυλακισμένο άτομο, για το οποίο θεωρεί ότι θα έχει δυσκολίες κοινωνικής επανένταξης.

Η έρευνα αυτή μπορεί να αποτελέσει μια βάση που θα προσφέρει κατευθύνσεις για μια καλύτερη ευβάθυνση πάνω στην θεωρία των κοινωνικών διαδικασιών περιθωριοποίησης \χρήσης στερεοτύπων \αρνητικών προκαταλήψεων και γενικότερα.επίδρασης του στίγματος στην προσωπική και κοινωνική ζωή των μειονοτικά κοινωνικά ομάδων.Η έρευνα δεν είναι αποκλειστικά εγκληματολογικού πεδίου αλλά και κοινωνιοψυχολογικού χαρακτήρα,δεδομένου ότι χρησιμοποιήθηκε ως παράδειγμα το "αποφυλακισμένο" άτομο μαζί με το στίγμα της φυλάκισης που του αποδίδουν κοινωνικά είτε μέσω πολιτείας[λερωμένο μητρώο ποινικό] είτε μέσω κοινωνικής απόρριψης[εργασιακής,κοινωνικού συνόλου,προσωπικών σχέσεων] ,για να εξακριβώσει πόσο δυνατή και πραγματική είναι η ΕΠΙΡΡΟΗ του ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ στην προσπάθεια κοινωνικής επανένταξης του στιγματισμένου ατόμου ακόμα και αν αυτή αφορά ένα φανταστικό πρόσωπο [το Κ.Μ.] και όχι ένα πραγματικό.

Τα αποτελέσματα της έρευνας υποθέσαμε[βασίζομενοι στα πορίσματα της πιλοτικής] ότι θα αναδείξουν την αρνητική στάση του δείγματος μας απέναντι στην προοπτική της επιτυχημένης κοινωνικής αποκατάστασης του αποφυλακισμένου ατόμου είτε πρόκειται για μεγάλη είτε για μικρή παραβατικότητα,με υποτροπή και μή.Αν η

⁶ Το γεγονός της διαφοροποίησης του εγκλήματος με βάση την βαρύτητα του ,προϋπόθεση την οποία είχαμε θέσει με την μορφή του παραδείγματος στους ερωτώμενους της διπλωματικής εργασίας δεν έφερε καμία διαφορά σχετικά με το πως έβλεπαν τον αποφυλακισμένο.Ενώ περιμέναμε ότι το μικρό έγκλημα και η μικρή παραμονή στην φυλακή [τρία χρόνια] σε σχέση με το μεγάλο έγκλημα και την μακροχρόνια παραμονή στην φυλακή[είκοσι χρόνια] θα έδινε μια κοινωνική άποψη περισσότερη ανεκτική προς τον αποφυλακισμένο και λιγότερο στερεοτυπική,διαπιστώσαμε το ακριβώς αντίθετο.Η διαφοροποίηση ήταν ελάχιστη μεταξύ των δύο συνθηκών.Η αρνητική στάση ξεπερνούσε και στις δύο περιπτώσεις το 50%[στατιστικά σημαντικό] και άγγιζε το 80% στην πρώτη συνθήκη και το 90% στην δεύτερη.Η διαφορά ,όπως γίνεται αντιληπτό,είναι της μονάδας και στατιστικά όχι ιδιαίτερα σημαντική. Το δείγμα τοποθετήθηκε αυστηρά και κινικά:το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος της πιλοτικής έρευνας ήταν κυρίως Πανεπιστημίου και λυκείου.

απόρριψη είναι τόσο εντονή σε ένα καθαρά φανταστικό επίπεδο δεδομένου ότι το δείγμα μας απαντάει σε θέματα στάσεων και όχι πράξεων που έχουν συμβεί ήδη, δεν είναι παράτολμο να υποθέσουμε ότι σε πραγματικό επίπεδο ο κοινωνικός ρατσισμός θα είναι ακόμα μεγαλύτερος δεδομένου ότι η αναπαράσταση ενός θέματος στο μυαλό του ατόμου είναι ένα γνωστικό σχήμα που το βοηθάει να συλλαμβάνει την γνωστική πληροφορία, να την επεξεργάζεται και μέσω κατηγοριοποίησης σταδιακά να την οικειοποιείται. Πολύ περισσότερο, σύμφωνα με την θεωρία των κοινωνικών αναπαράστασεων, η αναπαράσταση βοηθά το άτομο όχι μόνο να οικειοποιηθεί την πραγματικότητα αλλά και να μεταβεί στην πράξη, στην δράση. Επομένως, αν τα άτομα είναι τόσο αρνητικά προκατειλημμένα απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο στα κείμενα μας, σε επίπεδο εκδραμάτισης των πεποιθήσεων ή των απόψεων τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, ο βαθμός απόρριψης θα είναι επίσης έντονος και μεγάλος, όπως και σε φανταστικό επίπεδο.

Αν, κατά επέκτασιν, τα αποτελέσματα της πιλοτικής απέδωσαν ελάχιστες πιθανότητες στις αντιλήψεις των ατόμων για πετυχημένη κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου, αν η μικρή παραμονή στην φυλακή, σε σχέση με την μεγαλύτερη, δεν διαφοροποιεί αυτήν την αρνητική αντίληψη, αλλά ούτε και το μέγεθος της παραβατικής συμπεριφοράς, τότε θα πρέπει να δούμε πολύ προσεχτικά ποιά είναι η σύγχρονη μορφή με την οποία εκδηλώνεται ο κοινωνικός ρατσισμός απέναντι στον πρώην κρατούμενο, τι σημαίνει αυτό σε κοινωνιολογικό και ψυχολογικό επίπεδο, τι πραγματικά συμβολίζει στην σκέψη των υποκειμένων η ελάχιστες πιθανότητες που αποδίδουν στην κοινωνική επανένταξη του ατόμου μιας τέτοιας κοινωνικής καταστάσεων. Τι βλέπουμε εμείς οι ίδιοι πάνω στον πρώην κρατούμενο και πόσο πραγματικός ή παράλογος είναι αυτός ο ΦΟΒΟΣ? Αν η διαδικασία ενεργοποίησης αρνητικής ψυχολογιοποίησης [Παπαστάμου, 1982] του αποφυλακισμένου ατόμου από το κοινωνικό σύνολο έχει την εστία της στο συναίσθημα του ΦΟΒΟΥ, στην αίσθηση της ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ του στιγματισμένου ως "ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ" τότε άραγε θα μπορούσαμε να θυμηθούμε από την Φυσική, τις ιδιότητες του Τεθλασμένου Κατόπτρου? ΤΙ ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΣΕ ΕΝΑΝ ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟ? ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ή ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΣΤΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΝΟΜΙΖΟΥΜΕ? ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΜΕ? Αν η κοινωνική αντίδραση, όχι πλέον στον παραβάτη αλλά στον τιμωρημένο με την ποινή της στέρησης της ελευθερίας αποκτά πλέον ανθρωποφαγικές ιδιότητες κοινωνικής και ψυχικής εξαφάνισης του ατόμου αυτού, μέσα από την άρνηση του δικαιώματος του στην κοινωνική επανένταξη, μέσα από την δυνατότητα που οφείλει να του δώσει μια ηθικά ανώτερη κοινωνία στο να απομακρυνθεί από την εγκληματική υποκολλούρα και να ξαναργίσει μια καλύτερη ζωή, όπως αυτή συλλαμβάνεται για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη ουμανιστικά, με δυνατότητα εργασίας και κοινωνικής αποδοχής, με δυνατότητα ψυχολογικής επιβίωσης και όχι εξαθλίωσης, που εντείνει η κοινωνική απόρριψη του ατόμου. Η φυλακή κατά τον Γκόφμαν είναι η χειρότερη εμπειρία εγκλεισμού, η ολοκληρωτική συντριβή της προσωπικότητας του ατόμου, η αφαίρεση της ατομικότητας.

ΤΟ ΟΤΙ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΣΕ ΦΑΝΤΑΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, ΑΦΑΙΡΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟ ΑΤΟΜΟ ΤΗΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΝΑ ΕΠΑΝΕΝΤΑΧΘΕΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ σημαίνει ΠΟΛΛΑ ΣΕ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ. ΙΣΩΣ Ο ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ ΝΑ ΑΠΟΚΤΑ ΤΗΝ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΠΟΔΙΟΠΟΜΠΑΙΟΥ ΤΡΑΓΟΥ? Ίσως η έννοια της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΝΑ ΜΗΝ ΕΧΕΙ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΣΥΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ? Σαφής και εννιαίος ορισμός της κοινωνικής επανένταξης δεν αναφέρεται στην επιστημονική Βιβλιογραφία. Δεν υπάρχει ένας

ορισμός που να έχει ένα νόημα. Μιλάμε για κοινωνική επανένταξη χωρίς όμως να έχει οριστεί ένα συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο αυτής της έννοιας. Τι σημαίνει επανένταξη? Ακόμα περισσότερο, τι σημαίνει για τον κρατούμενο? Για τον αποφυλακισμένο? Οι άνθρωποι, που δεν είχαν ποτέ την εμπειρία της φυλάκισης, πως νοηματοδοτούν την έννοια της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ? ΤΙ ΝΟΗΜΑ ΕΧΕΙ για εκείνους? Τι νόημα έχει για τους απέξω και τι νόημα για τους απομέσα? Επίσης, όλοι οι επίσημοι φορείς άσκησης κοινωνικού ελέγχου ΠΩΣ ΑΝΤΙΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ την έννοια αυτή? Η ΔΙΑΤΡΙΒΗ αυτή λαμβάνει υπόψη της πολλές διαστάσεις του θέματος της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον πρώην κρατούμενο. Η επιστημονική βιβλιογραφία, κυρίως της Ελλάδας, είναι πλούσια σχετικά με θέματα που αφορούν το εγκληματικό φαινόμενο είτε στην πρόληψη του είτε στα αίτια και στις μορφές εκδήλωσής του, στην προεγκληματική κατάσταση του δράστη, στην συγκριτική μελέτη ειδών αντεγκληματικής πολιτικής, κυρίως του Εξωτερικού. Στην Ελληνική βιβλιογραφία το θέμα της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου δεν είναι πλούσιο ούτε σε στατιστικά στοιχεία ούτε οποιαδήποτε πρόοδος επιβεβαιώνεται μέσα από μαρτυρίες ή αξιολογήσεις πρώην κρατουμένων σχετικά με το αν η διαδικασία επανένταξης τους ήταν πετυχημένη, τι σημαίνει πετυχημένη επανένταξη και αν υπήρξαν δυσκολίες και εμπόδια, ποιά μορφή έχουν αυτά? Αυτό, που κατ'επέκτασιν θέλουμε να επιστημόνουμε ξεκινώντας της εξιστόρηση μεθοδολογικά, στατιστικά και θεωρητικά της υποψήφιας αυτής διατριβής είναι ότι ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΕΝΑ στο θέμα των αποφυλακισμένων σε δύο τομείς: 1] στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής της ειδικής ομάδας των αποφυλακισμένων ο ΟΑΕΔ είναι μια υπηρεσία δημόσια, που έχει προγράμματα εργασίας] και 2] στον τομέα της επιστημονικής έρευνας. Τουλάχιστον μέσα στην δεκαετία του '90 ελάχιστες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί με αντικείμενο τους τον αποφυλακισμένο και έχουν τεθεί στην ευχέρεια κάθε ενδιαφερομένου αναγνώστη. Ενδεχομένως, η δυσκολία αυτή στην έρευνα και το βιβλιογραφικό αυτό κενό, που διαπιστώσαμε, πιθανολογούμε ότι μπορεί να οφείλεται στο ότι η φυλάκιση και το έγκλημα είναι αντικείμενο διαχείρισης καθαρά κρατικών φορέων, όποια επίσημα στοιχεία υπάρχουν ανήκουν σε αρχεία του Κράτους και δεν ξέρουμε κατά πόσο ο ίδιος ο πρώην κρατούμενος συναντιέται εύκολα από τον ερευνητή ή κρύβεται ακόμα και μετά την αποφυλάκιση του, επιβεβαιώνοντας την ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ σχετικά με την ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ και από τον ίδιο τον στιγματισμένο. Το ίδιο το στιγματισμένο άτομο απορρίπτει τον εαυτό του πλέον αναπαράγοντας με αυτήν την ατομική του στάση την ΛΟΓΙΚΗ της Κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον παρεκκλίνων και στην παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, αναπαράγοντας την υπόγεια ΛΟΓΙΚΗ του Υπάρχον Σωφρονιστικού Συστήματος, που περισσότερο συνθλίβει ψυχολογικά την προσωπικότητα του ατόμου μέσα από την στέρηση της ελευθερίας του παρά απομακρύνει τον παραβάτη από το συνεχές και επαναλαμβανόμενο έγκλημα [Γκόφμαν, 1963]. Η διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας πρωτάθηκε από τον Γκόφμαν από τις επιστημονικές μελέτες, που πραγματοποιήσε στην δεκαετία του 1960. ΑΡΑΓΕ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ ΓΙΑ ΠΟΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΘΑΡΜΕΝΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΑΣΤΕ?

Όλοι οι παραπάνω προβληματισμοί, που διαμορφώσαμε και μας γεννήθηκαν μέσα από τα αποτελέσματα της διπλωματικής μου εργασίας στο μεταπτυχιακό "Μειονότητες και Αποκλεισμός", το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο εντάξαμε αυτούς τους προβληματισμούς, μας αφήνουν με ένα ακόμη βασικό ερώτημα: ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΟΜΟΥΝΤΑΙ ΠΑΝΩ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥ ΜΕ ΤΟ ΑΤΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΧΕΙ ΑΦΗΣΕΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μελέτη της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου προσκρούει σε πολλά προβλήματα εμφάνισης της αλήθειας και απεικόνισης της κοινωνικής πραγματικότητας, όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από κρυφούς μηχανισμούς άσκησης κοινωνικού ελέγχου, κοινωνικής απόρριψης και περαιτέρω περιθωριοποίησης του στιγματισμένου ως "παραβάτη" άτομο. Τα πιο σημαντικά προβλήματα που υπήρξαν σε αυτήν την έρευνα ήταν η προσπάθεια να εντοπιστεί το αποφυλακισμένο άτομο κοινωνικά επανενταγμένο και να αξιολογηθεί από το ίδιο η μεθοδολογία επανένταξης, που ακολουθείται είτε από κρατικούς φορείς είτε από ανεξάρτητους κρατικά φορείς, όπως είναι οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Ιδίως οι τελευταίες παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον δεδομένου ότι διαπνέονται από αίσθημα ανθρωπισμού και κοινωνικής προσφοράς, χωρίς όμως ωστόσο να διαθέτουν ένα δυναμικό προφίλ στον χώρο της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου. Σε καμία από τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις, με εξαίρεση την οργάνωση "ΟΝΙΣΥΜΟΣ" δεν υπήρξαν στοιχεία ποιοτικά είτε ποσοτικά της επιτυχίας ή αποτυχίας της επανένταξης των ατόμων αυτών, πράγμα το οποίο γεγονός φέρνει στο προσκήνιο της έρευνας τον προβληματισμό του να αναρωτηθούμε κατά πόσο η έννοια της κοινωνικής επανένταξης είναι εφικτή στην Ελλάδα σήμερα μέσα από την ολοκληρωμένη ύπαρξη υποδομής κρατικών κέντρων κοινωνικής στήριξης των αποφυλακισμένων ατόμων. Ωστόσο είναι σημαντικό να αναφέρουμε και την ουσιαστική σπουδαιότητα που διαδραματίζει η αντίδραση του κοινωνικού συνόλου στην αντιμετώπιση του αποφυλακισμένου ατόμου και στην αποδοχή αυτού. Την ετοιμότητα του κοινωνικού συνόλου να δεχτεί ή να απορρίψει το στιγματισμένο άτομο κατέδειξε η κύρια μεθοδολογία της διατριβής μέσα από την επεξεργασία ενός μεγάλου όγκου ερωτηματολογίων σχετιζόμενα με τα προβλήματα που θα αντιμετώπισει ένα αποφυλακισμένο άτομο από το κοινωνικό σύνολο, ευρύτερο και μη. Τα εμπειρικά δεδομένα και οι μεταξύ τους συσχετίσεις έδειξαν ότι η κοινωνική ομάδα που εξετάσαμε με κύριο χαρακτηριστικό τη νεότητα της ηλικίας της και το μεσαίο οικονομικό επίπεδο, απορρίπτει κοινωνικά τον αποφυλακισμένο θεωρώντας ότι μετά την έξοδο του τελευταίου από την φυλακή η πιθανότητα της κοινωνικής προσαρμογής του εμφανίζεται ελάχιστη έως μέτρια στις καλύτερες περιπτώσεις.

Στην ενότητα αυτή θα αναφέρουμε τα αποτελέσματα μιας ποιοτικής προσέγγισης του θέματος μεθοδολογικά, έχοντας συγκεντρώσει συνεντεύξεις από άτομα που έχουν εμπειρία από τον χώρο της κοινωνικής επανένταξης του ατόμου είτε γιατί εργάζονται σε κοινωνικές οργανώσεις που ασχολούνται με τις ειδικές κοινωνικά ομάδες είτε γιατί οι ίδιοι έχουν βιώσει την εμπειρία της φυλάκισης και γνωρίζουν ποιές ευκαιρίες τους δίνονται από την κοινωνία για να αποφύγουν την περαιτέρω εντάξη τους στην εγκληματικότητα και την επαναλαμβανόμενη τους υποτροπή στην φυλακή. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η μελέτη της κοινωνικής επανένταξης μιας έντονης κοινωνικά απορριπτέας ομάδας, όπως αυτή των αποφυλακισμένων, είναι ιδιαίτερα δύσκολη στο να αποκαλύψει τις πραγματικές πτυχές του προβλήματος από την στιγμή που δεν γίνονται σοβαρές προσπάθειες επανένταξης του ατόμου και δεν υπάρχει αξιολόγηση αυτής της

επανεπίταξη⁷. Το μόνο που θα μπορούσε κάποιος να βρεί σε όλη αυτήν την κοινωνική πραγματικότητα⁸, που ασχολείται είτε με ουσιαστικές προσπάθειες είτε με επιφανειακές κινήσεις είναι η επαναλαμβανόμενη απουσία της μαρτυρίας του αποφυλακισμένου ατόμου σχετικά με την αξιολόγηση της κοινωνικής του επανεπίταξης στις επίσημες στατιστικές φορέων, που έχουν αντικείμενο τους την χάραξη κοινωνικής πολιτικής απέναντι στις ειδικά ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Το αποφυλακισμένο άτομο μοιάζει με "είδος υπο εξαφάνιση" σε μια μελέτη των δυσκολιών κοινωνικής επανεπίταξης, δεδομένου ότι λείπουν ερευνητικά εκείνα τα στοιχεία, που μας δίνουν την εικόνα της ζωής του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή.

Απο την έρευνα αυτή διαπιστώθηκε ότι το αποφυλακισμένο άτομο δεν εμφανίζεται με μεγάλη συχνότητα στους φορείς που ασχολούνται με αυτό, δεν εντοπίζεται εύκολα, μοιάζει σαν να ντρέπεται, να φοβάται, να είναι ψυχολογικά εξασθενωμένο, να αδυνατεί να αρθρώσει λόγο, τον δικό του προσωπικό λόγο, πολύ πιο ουσιαστικό και ρεαλιστικό αναφορικά με την κοινωνική αποδοχή ή απόρριψη του αποφυλακισμένου ατόμου⁹. Πολύ λίγες κοινωνικές οργανώσεις ασχολούνται με τα αποφυλακισμένα άτομα, με εξ' ολοκλήρου μόνο μια [ΝΙΣΥΜΟΣ] αλλά και αυτές που ασχολούνται αναφέρονται σε μικρό αριθμό αποφυλακισμένων ατόμων, που εμφανίζονται σε αυτές προκειμένου να ζητήσουν βοήθεια. ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ της πραγματικής βοήθειας ΤΕΡΑΣΤΙΟ. Η ΔΙΑΣΤΡΟΦΗ ακόμη μεγαλύτερη. Ένα σύνολο ανθρώπων ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΕΤΑΙ το αποφυλακισμένο άτομο εκτός από το ίδιο. ΛΕΙΠΕΙ Η ΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ενός λόγου που αν αφεθεί είναι πλούσιος σε βιώματα που στρώνουν προς την παρέκκλιση, την αιτιολογούν και ο οποίος είναι σημαντικός να ακουστεί προς τα έξω, να αναλυθεί ώστε να σχεδιαστεί η απαρχή μιας αντεγκληματικής πολιτικής που δεν θα "σωφρονίζει" αλλά θα πορευτεί βάση κοινωνικών αναγκών, θα κατανοεί τις ελλείψεις σε θέματα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΕ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ και θα αντιλαμβάνεται της έννοια της εγκληματικής συμπεριφοράς πολύ πιο ριζοσπαστικά από ότι μέχρι τώρα. Το έγκλημα με μια πρώτη ματιά μοιάζει ένας κήπος όπου τα αίτια του είναι περισσότερα από ένα και διαφορετικά κάθε φορά. Η προσωπικότητα του ατόμου έτσι όπως διαμορφώνεται μέσα από την δυναμική της οικογένειας του, η έλλειψη πόρων διαβίωσης, η ποιότητα της νομικής υπεράσπισης του αλλά και ο τρόπος παραπομπής του στους επίσημους φορείς κοινωνικού ελέγχου, είναι παράγοντες που λειτουργούν ολοι μαζί συνδυαστικά ως προς την διαμόρφωση του αποτελέσματος. Η πραγματική υπόσταση του εγκλήματος παραμένει ακόμα μισοφωτισμένη. Η "αλήθεια" του εγκλήματος ισορροπεί επικίνδυνα ανάμεσα στις θεατές και αθέατες διαστάσεις του. Πόσοι είναι οι πραγματικοί παραβάτες? η φυλακή είναι τελικά τόπος συγκέντρωσης εγκληματιών ή δηλώνει τις κοινωνικές ανισορροπίες, τις οποίες ηθελήμενα αγνοούμε, ηθελήμενα αρνούμαστε να παραδεχτούμε? Σε ένα σημαντικό κομμάτι του κοινωνικού συνόλου η μυθολογία του εγκληματία ως ένα "αταβιστικό ανώμαλο" υποκείμενο ελλοχεύει συνειδητά. Αδυνατούν

⁷ Ελάχιστα στοιχεία ποινικών ή ποσοτικών ενδείξεων σε ολοκληρωμένη παρουσίαση υπάρχουν σχετικά με την ουσιαστική επιτυχία ή αποτυχία προγραμμάτων με στόχο την κοινωνική στήριξη του αποφυλακισμένου ατόμου και τα οποία δεν προέρχονται από επίσημους Κρατικούς φορείς, όπως είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης στην Ελλάδα.

⁸ [π.χ. προγράμματα επιδοτούμενα κοινωνικής ένταξης των αποφυλακισμένων που πραγματοποιούν διάφοροι φορείς, κυρίως μέσω των πόρων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των οποίων τα αποτελέσματα δεν δημοσιεύονται συνδυαστικά με πραγματικά στοιχεία της μετέπειτα ζωής του αποφυλακισμένου]

⁹ Πολύ λίγες κοινωνικές οργανώσεις ασχολούνται με τα αποφυλακισμένα άτομα, με εξ' ολοκλήρου μόνο μια [ΝΙΣΥΜΟΣ] αλλά και αυτές που ασχολούνται αναφέρονται σε μικρό αριθμό αποφυλακισμένων ατόμων, που εμφανίζονται σε αυτές προκειμένου να ζητήσουν βοήθεια. ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ της πραγματικής βοήθειας ΤΕΡΑΣΤΙΟ. Η ΔΙΑΣΤΡΟΦΗ

να κατανοήσουν την παραβατική συμπεριφορά μέσα απο την κοινωνιοψυχολογική της διάσταση.Ο αυτοέλεγχος κάτω απο οποιασδήποτε ψυχοπαιστικές συνθήκες είναι η κοινωνική απαίτηση.Δεν έχουν σημασία τα όρια της ψυχολογικής αντοχής ,δεν εξετάζονται αναφορικά με την λογική μιας κοινωνίας οργανωμένης πάνω σε μορφές κάθεται και οριζόντιου κοινωνικού ελέγχου.Η κοινωνική απαίτηση της συμμόρφωσης,της πειθαρχίας στον κοινωνικό κανόνα δεν αφήνει χώρο για τα κενά ανάδυσης της παραβατικής συμπεριφοράς ενηλίκων και ανήλικων ατόμων,όταν οι ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες του ατόμου δεν ικανοποιούνται,όταν υπάρχει στέρηση βασικών αναγκών του ατόμου.Εδώ το πρότυπο της φυσιολογικότητας ορίζεται με βάση τον αυτοέλεγχο “υπεράνω θυσίας”.Το ΠΡΕΠΕΙ ή καλύτερα το ΕΠΡΕΠΕ δεσμεύει τα πάντα,ακόμα και την εξήγηση του εγκλήματος .Η κοινωνική συμμόρφωση αναγκαία.Όλοι ίδιοι,όλοι σωστοί,όλοι ορθοί,όλοι καλοί...κανείς κακός.....και η φυλακή το δόμημα ενός υπαρκτού ακόμα Μανιχαϊσμού,του οποίου η κρυφή ύπαρξη διαφαίνεται μέσα απο την απορριπτική στάση της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο.Το αποφυλακισμένο άτομο έχει πολύ λίγες ευκαιρίες απο το κοινωνικό σύνολο να αισθανθεί ενταγμένο μέσα στην κοινωνία.Η κοινωνική απόρριψη,με όλους τους δυνατούς τρόπους με τους οποίους εκφράζεται , είναι το εμπόδιο το οποίο θα ακολουθεί τον αποφυλακισμένο άτομο.Η επιρροή του στίγματος της φυλάκισης φαίνεται να είναι απογοητευτικά μακροχρόνια και να αποτελεί με βεβαιότητα την βασική αίτια υποτροπής του ατόμου στην εγκληματικότητα και κατά συνέπεια στην φυλακή.Η φυλακή ως σύμβολο της οργισμένης κοινωνικής αντίδρασης ,που εκφράζεται συμβολικά με την Ποινή,ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ απέναντι στον φυλακισμένο αλλά και στον αποφυλακισμένο.Το “γιατί” και το “πώς” του εγκληματία φαίνεται να αφήνει “ΑΔΙΑΦΟΡΟ” το κοινωνικό σύνολο.Ακόμα περισσότερο μια μικροσκοπική εξέταση του εγκλήματος ακούγεται παράλογη για την” κοινή γνώμη” μπροστά στην αναμενόμενη κοινωνικά αυτοπειθαρχία που πρέπει να δείξει το άτομο στις κοινωνικές,οικονομικές και στις πολύ βασικές συναισθηματικές στερήσεις,που διαδραματίζονται εντός και εκτός οικογενειακού περιβάλλοντος.Αυτο που φαίνεται να απασχολεί τους ανθρώπους είναι η αίσθηση της ασφάλειας που μπορεί η πολιτεία να τους εξασφαλίσει απο τον “εγκληματία”.Όσο πιο “επικίνδυνος” τόσο μεγαλύτερη εμφανίζεται η απαίτηση αυτή κοινωνικά.Το ίδιο το κοινωνικό υποκείμενο μοιάζει σήμερα να επιθυμεί ενδόμυχα ίσως και την επιστροφή σε ανταπόδοση του εγκλήματος,σε μια αυστηροποίηση των Ποινών,πράγμα το οποίο μας κάνει να σκεφτόμαστε αν το κοινωνικό σύνολο της Ελλάδας εγει πραγματικά απορρίνει την Ποινή του Θανάτου ή ενδόμυχα επιθυμεί την ενεργοποίηση της.Δεν υπάρχει κάποια πρόσφατη ή παλαιότερη έρευνα πάνω στην συμφωνία ή την διαφωνία των ατόμων για την στάση τους απέναντι στην ποινή του Θανάτου.Ακόμα ,όμως και να είναι ανοιχτά αντίθετοι στην ενεργοποίηση της για λόγους “καλής εικόνας ανθρωπισμού”,θα πρέπει να σκεφτούμε αν η κοινωνική απόρριψη που δέχεται το στιγματισμένο άτομο λόγω φυλακής,εκφράζει ασυνείδητα την επιθυμία “εξαφάνισης” του,αν όχι τον σωματικό του θάνατο ,την συνέχεια της ψυχική του κατάρρευσης μέσα απο διαδικασίες διαλόμπευσης ,πραιτέρω στιγματισμού και ψυχολογιοποίησης .Η επιστροφή στον εγκλημα είναι σχεδόν σίγουρη.Η έλλειψη πόρων για επιβίωση μεγάλη .Η προσφορά εργασίας απο ιδιωτικές επιχειρήσεις μηδαμινή στο άκουσμα του στίγματος της φυλακής,ο δε δημόσιος τομέας με ειδικές του διατάξεις αποκλείει απο Δημόσιους διορισμούς άτομα που έχουν διαπράξει σοβαρά αδικήματα,όπως αυτό της ανθρωποκτονίας και της απάτης.Η πιο σημαντική υπηρεσία στον Ελλαδικό χώρο που ασχολείται με το θέμα της εργασίας των ΕΙΔΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ είναι ο ΟΑΕΔ μέσα απο τα δύο βασικά προγράμματα του:1]της επιχορήγησης της επιχείρησης να προσλάβει άνεργο απο ειδική ομάδα με ελαστικούς όρους εποπτείας της επιχείρησης και μεγαλύτερης Χρηματοδότησης της απο ότι στην περίπτωση του

ανέργου εκτός ειδικής ομάδας και 2]την επιχόρηση ελεύθερων επαγγελματιών να ανοίξουν την δική τους επιχείρηση.Στο πλαίσιο της κοινωνικής επανένταξης που επιχειρεί ο ΟΑΕΔ θα πρέπει να αναφέρουμε και τα επιδοτούμενα για τον άνεργο Σεμινάρια Επαγγελματικής 10 Κατάρτισης[Κ.Ε.Κ] με βασικό σκοπό την εκμάθηση επαγγελματικών δεξιοτήτων απο τον άνεργο,είτε ειδικής ομάδας είτε όχι απο την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.Αν δεν υπήρχε και αυτη η στάση απο το Υπουργείο Εργασίας και Πρόνοιας,η μεταχείριση του αποφυλακισμένου ατόμου γίνεται ακόμα πιο δυσχερής και αφήνεται το άτομο αβοήθητο μπροστά στην απόρριψη του κοινωνικού συνόλου.Η πολιτεια αλλά και ο Νόμος πρέπει να γίνεται ο ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ του αποφυλακισμένου ατομου μπροστά σε ενα κοινωνικό σύνολο που διαθέτει ελάχιστη ανοχή αλλά και κατανόηση απέναντι στο άτομο που έχει το στίγμα της φυλάκισης.Η πραγματικότητα είναι ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΤΙΚΗ για τον τρόπο επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου.Αν δεν του προσφερθεί η εργασία,αν δεν γίνει αποδεκτό απο το οικείο αλλά και ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον ,μεγαλώνει ακόμα περισσότερο το ρήγμα ανάμεσα στην σχέση που διατηρεί ο αποφυλακισμένος με την κοινωνία.Η αίσθηση οτι τον εμπιστεύονται και οτι γίνεται πλέον αποδεκτός ,οτι δεν απορρίπτεται κοινωνικά τοποθετούν την σχέση του αποφυλακισμένου με την κοινωνία σε μια πιο υγιή βάση συνδιαλλαγής και όχι στην πρόκληση οργής απο την πλευρά του δεδομένη της αρνητικής αντίδρασης που μπορεί να αντιμετωπίσει κοινωνικά.

Επίσης,είναι ουσιώδη η μελέτη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην κοινωνική στάση απέναντι στον αποφυλακισμένο άτομο,ιδιαίτερα στην περίπτωση εγκλημάτων που καλύπτονται απο μια μυθολογία του εγκληματία και έχουν χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ειδηχθή[π.χ.περίπτωση αποφυλάκισης του Κυριάκου Παπαχρόνη και του τρόπου που αντιμετωπίστηκε απο τα ΜΜΕ] σχετικά με την επίδραση της δυναμικής τους πάνω στον αρνητικό επηρεασμό της κοινής γνώμης απέναντι στον αποφυλακισμένο.Στην περίπτωση της αποφυλάκισης του Παπαχρόνη ,κάποια απο τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης χειρίστηκαν το θέμα με τρόπο ψυχολογικά βίαιο τόσο για τους θεατές,οσο για τα θύματα αλλά και για τον ιδιο τον θύτη.Παλιά θύματα μπροστά στις κάμερες περιέγραφαν τον τρόπο επίθεσης τους με την παραμικρή λεπτομέρεια[“το μαχαίρι του δεν έκοβε .Πίεξε την καρωτίδα αλλά δεν έκοβε το μαχαίρι”],απο το δελτίο ειδήσεων ΑΛΤΕΡ με παρουσιαστή κο Ευαγγελάτο] αγνοώντας την έμμεση εκμετάλλευση τους απο το σύστημα των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης που με σκοπό την τηλεθέαση δεν υπολογίζουν κανένα ηθικό φραγμό ,την βία που δέχεται ο ανύποπτος τηλεθεατής ,μπροστά σε μια δημοσιογραφική λογική που διψά για ΛΕΙΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ,ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ,ΤΗΝ ΦΑΝΕΡΗ ΑΙΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΠΟΥ ΔΕΧΤΗΚΕ Ο ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑΣ,ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ,ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ,ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΟ ΑΠΟΦΕΩΝ ΠΟΥ ΤΟΠΟΘΕΤΟΥΝ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ “ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΑΝΤΙ ΟΦΘΑΛΜΟΥ “. Το να τεθούν κυρωτικά μέτρα προς φορείς των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης που ακολουθούν την λογική διαπόμπευσης και δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων του θύτη προκειμένου να ικανοποιηθεί η “περιέργεια “ της

¹⁰ Πάντως,η χρηματοδότηση των ειδικών ομάδων για καθε μια απο τις τρεις παραπάνω προσπάθειες ανεύρεσης εργασίας του ανέργου ,είναι μεγαλύτερη χρηματικά στην περίπτωση των ατόμων Ειδικής ομάδας[Αποφυλακισμένοι,εξαρτημένοι ,μονογονεϊκές και πολύτεκνες οικογένειες].Είναι αισιόδοξη η κατάσταση αυτη ,αν και χρηματοδοτείται απο την Ευρωπαϊκή Κοινότητα δηλ.δεν πρόκειται για μια καθαρά κρατική πρωτοβουλία αλλά για μια πρωτοβουλία ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΙΔΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ υπαγορευμένη .

User

PANTEION UNIVERSITY

BIG COPIER-IR85

➤ ΚΑΡΥΤΙΝΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Α. Μαγγανάς

● ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

[Α. Μαγγανάς, Ι. Φαρσεδάκης, Δ. Καλογερόπουλος]

ΘΕΜΑ: "Η στάση ατόμων ηλικίας 20-26 ετών απέναντι σε αποφυλακισμένα άτομα: μια εμπειρική μελέτη της Προκατάληψης"

● Δεκέμβριος 2002-2006

ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΑ

*Ευχαριστίες

1. Η ΕΡΕΥΝΑ:

- 1.α. Παρουσίαση του ερωτηματολογίου της έρευνας
- 1.β. Συνοπτική παρουσίαση του αποτελέσματος της
- 1.γ. Οι λόγοι επιλογής του θέματος της διατριβής

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

- α. Αναλυτική παρουσίαση της θεωρητικής βάσης της έρευνας
- β. Η Κοινωνική επανένταξη σε Διεθνές επίπεδο
- γ. Κοινωνική επανένταξη και Αντεγκληματική πολιτική

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ [αποτελέσματα]:

- 4.1. Μορφολογία δειγματος
- 4.2. Στατιστικές τεχνικές και διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στην έρευνα
- 4.3. Αποτελέσματα δεικτών περιγραφικής στατιστικής
- 4.4. Ανάλυση διασποράς με έναν παράγοντα
- 4.5. Αποτελέσματα ανάλυσης παραγόντων [Factor Analysis]
- 4.6. Αποτελέσματα γραμμικής διμεταβλητής συσχέτισης [Linear Bivariate Correlation]

5. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ:

- α. Η επιβεβαίωση της ερευνητικής υπόθεσης: η ερμηνεία της στατιστικής ανάλυσης
- β. Η βασική θέση της διατριβής [τα συμπεράσματα της διατριβής]
- δ. Μελλοντικές προτάσεις της έρευνας

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Οι κατά πρόσωπο συνεντεύξεις βάθους με αποφυλακισμένα άτομα.
2. Λξιολογικές κρίσεις ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ: δικαστών, εργοδοτών, εργασιακών συμβούλων, διευθυντών φυλακών]

7.ΠΙΝΑΚΕΣ

8.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

‘ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ’

1]Προς την τριμελή επιτροπή της διατριβής για την σημαντική επιστημονική τους καθοδήγηση καθόλη της διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας

2]Τον Κο Δαφέρμο,συγγραφέα του βιβλίου “Κοινωνική Στατιστική με το SPSS”[Εκδόσεις Ζήτη,2005] και Λέκτορα του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου ,Τμήμα Πολιτικών Επιστημών ,για την πολύ σημαντική συμμετοχή του στην στατιστική ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων της έρευνας.

3]Τους φοιτητές του Κο Μαγγανά του Β΄ και Γ΄ έτους του τμήματος Κοινωνιολογίας κατά τα έτη 2003-2004 για την συμμετοχή τους στο δειγματοληπτικό μέρος της διατριβής.

4]Το Πάντειο Πανεπιστήμιο για όλη την διάρκεια των σπουδών μου σε αυτό και ,κυρίως, για τις ευκαιρίες,που μου εδόθησαν στους κόλπους του, για την μεταπτυχιακή και διδακτορική μου εξειδίκευση στις θεματικές περιοχές της ψυχολογίας,της κοινωνιολογίας και της εγκληματολογίας.

5]Τον Κο Λυμπερόπουλο ,μέλος της Ένωσης Δικαστών Αθηνών για την βοήθεια στην χορήγηση του ερωτηματολογίου εκ ‘ μέρους του σε 9 Δικαστικούς Λειτουργούς.

6]Την μη-κυβερνητική οργάνωση “ΟΝΙΣΥΜΟΣ” για την συμμετοχή του στην εύρεση αποφυλακισμένων από τα αρχεία του για την λήψη κατά πρόσωπο συνεντεύξεων με αποφυλακισμένα άτομα.

7]Τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών και διαχειριστή του Προγράμματος επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων “NEMESIS”,για την βοήθεια του στην διεκπεραίωση συνεντεύξεων με αποφυλακισμένα άτομα,που συμμετείχαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα επανένταξης.

8]Την Κοινωνική Υπηρεσία Ανδρικών και Γυναικείων φυλακών Κορυδαλλού για την βοήθεια τους στην χορήγηση του ερωτηματολογίου [ποιοτικό παράρτημα

έρευνας] σε κρατούμενους και κρατούμενες. Συγκεκριμένα ,τον ψυχολόγο Κο Αρβανιτίδη από τις Γυναικείες φυλακές και την Κοινωνική Λειτουργό των ανδρικών φυλακών.

- **ΘΕΜΑΤΑ\ΠΕΡΙΟΧΕΣ** στην οποία ανήκει η διδακτορική διατριβή και στις οποίες θα επεκταθεί:

- Κοινωνική συμμετοχή
- Κοινωνική περιθωριοποίηση
- Κοινωνική ένταξη
- Στερεότυπα-κοινωνική προκατάληψη
- Στιγματισμός[Ετικετάρισμα]

“Outsiders :Studies in the Sociology of Deviance”：“Η παρέκκλιση δεν είναι απλό χαρακτηριστικό,παρόν σε ορισμένες μορφές συμπεριφοράς και απών σε άλλες.Περισσότερο πρόκειται για το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ,που έχει να κάνει με τις αντιδράσεις των άλλων ατόμων στην συμπεριφορά.Η ίδια συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί παραβίαση των κανόνων σε μια χρονική στιγμή και όχι σε μια άλλη.Μπορεί να είναι παραβίαση ,όταν διαπράττεται από ένα άτομο και όχι όταν διαπράττεται από ένα άλλο.Μερικοί κανόνες παραβιάζονται ατιμωρητί και άλλοι όχι.Γενικά,το κατά πόσο μια δεδομένη πράξη είναι παρεκκλίνουσα εξαρτάται εν μέρει απο την φύση της πράξης-εάν δηλ.παραβιάζει ή όχι κάποιον κανόνα-και εν μέρει απο το πώς αντιδρούν τα άλλα άτομα σε αυτήν.Η παρέκκλιση,δεν είναι,λοιπόν,ένα χαρακτηριστικό που βρίσκεται στην ίδια τη συμπεριφορά αλλά στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στο άτομο που διαπράττει μια πράξη και εκείνους που αντιδρούν σε αντιδρούν σε αυτήν”.

“Η θεωρία του Thorsten Sellin άνοιξε πλουσιότετες προοπτικές στην μέχρι τότε εγκληματολογική σκέψη ,που αν είχαν αξιοποιηθεί κατάλληλα σ’ όλες τους τις

λογικέ συνέπειες η Εγκληματολογία θα είχε φτάσει πολλά χρόνια πριν στο σημείο ,που βρίσκεται σήμερα....Με την συμβολήάνοιξε διάπλατα το δρόμο για να φτάσει κανείς στο συμπέρασμα ότι το έγκλημα δεν καθορίζεται απο την ποιότητα της συμπεριφοράς αλλά απο τον χαρακτήρισμό που δίνουν στην συμπεριφορά αυτοί,που έχουν την σχετική εξουσία. Δεν έμεινε παρά ένα βήμα για να φτάσει κανείς σ' αυτό το συμπέρασμα.Κι αυτό το βήμα χρειάστηκαν περίπου τριάντα χρόνια για να γίνει''[Δασκαλάκης Ηλίας,Εγκληματολογία της Κοινωνικής αντίδρασης].

Παπαστάμου.Σ.[1989]''οι άρρητες θεωρίες της προσωπικότητας αντιστοιχούν σε γενικές πεποιθήσεις που καλλιεργούμε για το ανθρώπινο γένος και ,ειδικότερα, αναφορικά με την συχνότητα και την μεταβλητότητα ενός γνωρίσματος του χαρακτήρα στον γενικό πληθυσμό.Πρόκειται για θεωρίες αθεμελιώτες επιστημονικά στις οποίες προσφεύγει όλος ο κόσμος όταν θέλει να κρίνει τον ίδιο του τον εαυτό ή τους άλλους για να εξηγήσει και να προβλέψει την δική του συμπεριφορά,όσο και την συμπεριφορά των άλλων''.

Coser[1982]:''Προτείνουμε να μιλάμε για αλλαγή του συστήματος ,όταν μεταβάλλονται όλες οι δόμικές σχέσεις,οι βασικοί θεσμοί και κυρίαρχες αξίες''.

Becker[1963]''Οι κοινωνικές ομάδες δημιουργούν την παρέκκλιση διαμορφώνοντας τους κανόνες ,η παραβίαση των οποίων στοιχειοθετεί την παρέκκλιση και εφαρμόζοντας τους κανόνες αυτούς σε ορισμένα άτομα στιγματίζοντας τα ως ''περιθωρικά''[outsiders].Απ' αυτήν την άποψη η παρέκκλιση δεν αποτελεί ιδιότητα της πράξης που διαπράττει το άτομο,αλλά μάλλον συνέπεια της εφαρμογής απο τους άλλους των κανόνων και των κυρώσεων στον ''παραβάτη''.Ο παρεκκλίνων είναι αυτός στον οποίο έχει επιτυχώς εφαρμοστεί το στίγμα.Παρεκκλίνουσα είναι η συμπεριφορά που τα άτομα χαρακτηρίζουν έτσι''.

- ✓ Άποψη ερωτώμενου για την υποτροπή αποφυλακισμένου: "Το μέλλον του εξαρτάται από τον ρόλο της φυλακής, αν ήταν Σωφρονιστικός ή όχι, και από την αποδοχή του από την κοινωνία".

“Ο βιολογικός ντετερμινισμός ασκεί μεγαλύτερη γοητεία από τον κοινωνιολογικό ντετερμινισμό επειδή εξαλείφει οποιοδήποτε υπαινιγμό, ότι το έγκλημα μπορεί να είναι το αποτέλεσμα κοινωνικών ανισοτήτων: το έγκλημα είναι κάτι, που βρίσκεται στην φύση του εγκληματία και όχι μια δυσλειτουργία της κοινωνίας. Επιπλέον, επιτυγχάνει την απόλυτη εξάλειψη της πιθανότητας κάποιας εναλλακτικής πραγματικότητας. Γιατί ο βιολογικά κατώτερος είναι συνώνυμος με τον α-κοινωνικό: με αυτή την εξατομίκευση, δεν αποτελεί απειλή για την μονολιθική πραγματικότητα, που αποτελεί το επίκεντρο του θετικισμού. Γιατί κανένα άτομο δεν μπορεί μόνο του να δημιουργήσει μια εναλλακτική πραγματικότητα και η α-κοινωνική του φύση ενισχύει την άποψη, ότι αποτελεί ελάττωμα της συμβατικής κοινωνίας” [Ian Taylor, Paul Walton, Jock Young].

Foucault [1989, σελ. 331]: “Εκείνος, που έχει σχέση με την Ποινική δικαιοσύνη, είναι βέβαια ο παραβάτης, αλλ’ αυτός που έχει σχέση με τον σωφρονιστικό μηχανισμό, είναι κάποιος άλλος. Είναι ο εγκληματίας, βιογραφική μονάδα, πυρήνας του “επικίνδунου”, εκπρόσωπος κάποιου είδους ανωμαλίας”.

Η ΈΡΕΥΝΑ:

1. “Μια συνοπτική παρουσίαση του αποτελέσματος της”
2. “Οι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου επιστημονικού θέματος”

Η έρευνα αυτή έθεσε απο την αρχή ως βασική της υπόθεση την απόδοση αρνητικών πιθανοτήτων κοινωνικής επανένταξης του δείγματος απέναντι στους αποφυλακισμένους. Ουσιαστικά ζητήθηκε μέσω ποσοτικής μέτρησης των στάσεων απέναντι στον αποφυλακισμένο να δοθεί η εικόνα ,η πορεία της κοινωνικής επανένταξης του μετά την φυλακή. Το δείγμα ήταν 967 άτομα, ηλικίας απο 20 εώς 26 ετών, άντρες[47.6%], γυναίκες[52.4%] με χαρακτηριστικά κυρίως δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης[95% του δείγματος ανήκει στα δύο αυτά εκπαιδευτικά επίπεδα, 40.7% μόρφωση Λυκείου, 55.1% Πανεπιστημίου], με το 80.2% να προέρχεται απο μεγάλα αστικά πλαίσια, όπως της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και με μεσαίο οικονομικό επίπεδο ,το οποίο προκύπτει τουλάχιστον απο την εργασία δύο μελών της οικογένειας και συγκεκριμένα των γονέων. Επίσης, απο τις ανάλογες διασταυρώσεις μεταβλητών ,που επιτεύχθηκαν με το Spss, παρατηρήθηκε ότι υπήρξε σημαντική υπεροχή της Πανεπιστημιακής κατηγορίας με το υψηλό μηνιαίο εισόδημα των “800.000δρχ και άνω” ενώ για την κατηγορία του Λυκείου παρατηρήθηκε υπεροχή στην κατηγορία μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος των “600.000δρχ”.

Τα αποτελέσματα ήταν η επιβεβαίωση της αρνητικής στάσης του δείγματος απέναντι στην πορεία της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου και τα στατιστικά ποσοστά είναι τέτοιας απολυτότητας μαθηματικής, που αναμφίβολα δεν αφήνουν περιθώρια μια πιο αισιόδοξης προοπτικής κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου. Το στίγμα της φυλάκισης[Lemert, 1951] ως “παρελθόν” ή “γεγονός” στην ζωή ενός ατόμου επηρεάζει ισχυρά τον τρόπο απόδοσης αυτών των πιθανοτήτων αναφορικά με την αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου, όπως ζητήθηκε μέσω ερωτηματολογίου απο το δείγμα μας. Έχοντας ως δυνατό εργαλείο ανάλυσης αυτής της πραγματικότητας άρνησης ή αποδοχής του αποφυλακισμένου την στατιστική ανάλυση μέσω του Spss, απο όλες τις πλευρές της η εφαρμογή της έδειξε το μέγεθος της απόρριψης που τίθεται κοινωνικά απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο μετά την φυλακή. Οι μέσοι όροι των ερωτήσεων έδειξαν επικράτηση του άξονα της πενταβάθμιας κλίμακας Λίκερτ[1-5] , που εκφράζει απόρριψη του αποφυλακισμένου σε εργασιακό, οικογενειακό, διαπροσωπικό και ευρύτερα κοινωνικά επίπεδο. Οι διασταυρώσεις ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών απεικόνισαν ανάγλυφα την κοινωνική αυτή πραγματικότητα ισχυρής απόρριψης του αποφυλακισμένου μέσω της απόδοσης ελάχιστων πιθανοτήτων επανένταξης του. Το φακτορικό μοντέλο επιβεβαίωσε ακόμα πιο ισχυρά τις υποθέσεις μας αναδεικνύοντας τον παράγοντα της έλλειψης κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου. Η ανάλυση παλινδρόμησης και το t-test έδειξε την έλλειψη διαφοράς ανά ηλικιακό, μορφωτικό, οικονομικό επίπεδο και φύλο, απέναντι στην μεταβλητή REHABILITATION. Τέλος, τα στατιστικά ποσοστά στις κατηγορικές μεταβλητές ,που μετρούν την επιρροή του στίγματος της φυλάκισης , την χρονικότητα αυτής της επιρροής στην ζωή του ατόμου μετά την φυλακή και την πιθανότητα να συναντήσει προβλήματα μετά την φυλακή αλλά και το είδος αυτών των προβλημάτων[κοινωνικής ένταξης, ψυχολογικά, εύρεσης εργασίας] είναι απόλυτα στο συμπέρασμα που μας υποδεικνύουν.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, που αναφέρονται στην επιρροή του στίγματος της φυλάκισης, συγκεντρώνουν τάσεις δείγματος πάνω από 70%, το οποίο δείχνει χαρακτηριστικά την ισχυρότητα αυτής της επιρροής στην αναπαράσταση, που διαμορφώνει το δείγμα για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου. Στην ερώτηση "Το στίγμα της φυλάκισης θα συνεχίσει να επηρεάζει την ζωή του ατόμου μετά την φυλακή?", το 86.9% απάντησε ΝΑΙ σε αντίθεση με το 2.7%, που απάντησε ΟΧΙ. Μόνο το 10.4% απάντησε "δεν ξέρω/δεν απαντώ". Στην ερώτηση για την χρονικότητα αυτής της επιρροής το 61% απάντησε ότι η επιρροή αυτή θα είναι "μακροχρόνια αλλά όχι για πάντα", το 6.3% ότι θα είναι "βραχυχρόνια" και το 32.7% "για πάντα"!!! Κανένα υποκείμενο της έρευνας δεν έχει επιλέξει την απάντηση "καθόλου, θα ξεχαστεί αμέσως", το οποίο είναι ένα από τα πιο σημαντικά ευρήματα της εργασίας μας.

Στην ερώτηση αναφορικά με την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή, τα στατιστικά ποσοστά και πάλι είναι απόλυτα: το 6.1% του δείγματος απαντά ότι στο μέλλον το άτομο "θα ξαναμπει φυλακή", το 2.5% ότι "δεν θα ξαναμπει" και το 81.4% "ότι "θα εξαρτηθεί από παράγοντες". Μόνο 59 ερωτώμενοι απαντούν από δείγμα 967 ερωτώμενων, ότι το άτομο δεν θα ξαναμπει φυλακή στο μέλλον.

Στην ανάλυση περιοχομένου της απαντήσεως "θα εξαρτηθεί από παράγοντες" ως σημαντικότεροι παράγοντες αποφυγής της υποτροπής του ατόμου αναδείχθηκαν: 1] η κοινωνική αποδοχή του ατόμου 2] ο χαρακτήρας του ατόμου [ατομικός παράγοντας], 3] ο παράγοντας της εργασίας δηλ. αν το άτομο θα βρει εργασία και αν θα του δοθεί αυτή η δυνατότητα 4] το πως βιώθηκε από το άτομο ο εγκλεισμός [αρνητική ή θετική επίδραση της φυλακής] Σημαντικοί, αλλά δευτερεύοντες παράγοντες στην αποφυγή της υποτροπής από το άτομο στο μέλλον ήταν: 1] το είδος του περιβάλλοντος με το οποίο το αποφυλακισμένο άτομο θα αναπτύξει σχέσεις και επαφές, 2] τα αίτια του εγκλήματος, 3] το είδος του αδικήματος για το οποίο είχε μπει φυλακή, 4] το στερεότυπο του εγκληματία [ως αίτιο υποτροπής] 5] η επίδραση της φυλακής. Μικρή συχνότητα παρουσίασαν: 1] οι συνθήκες μετά την αποφυλάκιση, 2] η Κρατική μέριμνα.

Δεν θα πρέπει να λησμονήσουμε να αναφέρουμε ότι η επίδραση της φυλακής δεν αναφέρθηκε ως "αρνητική" από όλα τα υποκείμενα της έρευνας: περίπου 60 ερωτώμενοι θεωρούν ότι η φυλακή πραγματοποιεί σωφρονισμό απέναντι στον παραβάτη.

Στην ερώτηση, που θέτει τον προβληματισμό της πιθανότητας αντιμετώπισης προβλημάτων μετά την φυλακή το 87.4% του δείγματος εκτιμά ότι ΝΑΙ θα αντιμετωπίσει προβλήματα το αποφυλακισμένο άτομο. Μόνο το 1.6% του συνόλου του δείγματος απαντά ΟΧΙ στην πιθανότητα αυτή και το 10.7% κρατά ουδέτερη στάση απαντώντας "δεν ξέρω".

Στην ερώτηση, που διεκρινίζει τα προβλήματα αυτά αναφορικά με το είδος τους οι ερωτώμενοι έδωσαν προτεραιότητα στα προβλήματα "κοινωνικής ένταξης και αποδοχής" [45.7%], στα προβλήματα "εύρεσης εργασίας" [22.1%] και στα "ψυχολογικά προβλήματα" [15%].

Τέλος, στην ερώτηση για το προσδιορισμό της πηγής απόρροιας αυτών των προβλημάτων μετά την αποφυλάκιση, "το στίγμα του φυλακισμένου" συγκέντρωσε 60.4%, ο παράγοντας της "επικινδυνότητας του ως εγκληματία" το 7.1%, "η επαφή με άλλους εγκληματίες στην φυλακή" 5.2% και η "φύση του εγκλεισμού" [5.9%].

Στην όλη διεξαγωγή αυτής της εργασίας για την κοινωνική επανένταξη εντόπιση κάνει η έλλειψη ερευνών στο πεδίο της κοινωνικής επανένταξης στην Ελλάδα και ειδικότερα η μετατόπιση του εγκληματολογικού ενδιαφέροντος στο μετέπειτα της

αποφυλάκισης για τον παραβάτη και τις ακόλουθες επιπτώσεις ,που διαδραματίζει το στίγμα της φυλακής στην πορεία του ατόμου.Δεν υπάρχουν έρευνες με ακρίβεια στην αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου και αυτό ,αν θα θέλαμε να κάνουμε μια υπόθεση,μπορεί να οφείλεται στην δυσκολία ,που υπάρχει στην επιστημονική παρακολούθηση μιας τέτοιας πορείας αφού τίθενται θέματα “προσωπικών δεδομένων” απο τις υπηρεσίες ,που διαχειρίζονται τα ανάλογα θέματα.

2. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΩΝ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ:

- ❖ Το θεωρητικό πλαίσιο ανάπτυξης του ερευνητικού προβληματισμού της έρευνας

Σκοπός της σύλληψης του θέματος της εργασίας αυτής ήταν να μελετήσει και να εμβαθύνει την θεωρία του στιγματισμού ,ετσι οπως διατυπώθηκε το 1951 απο τον Εντουϊν Λεμέρτ.Η πρωτότυπη συμβολή στην Επιστήμη ,που ως σκοπό της έχει κάθε διατριβή, είναι η εξέταση της επιρροής του ζητήματος του στιγματισμού του αποφυλακισμένου ατόμου στην απόδοση πιθανοτήτων κοινωνικής επανένταξης του από ένα συγκεκριμένο δείγμα ερωτώμενων.Εξετάζεται γενικότερα το θέμα της επιρροής του γεγονότος της φυλάκισης και όχι το είδος του εγκλήματος[βαρύ ή μικρό] που διέπραξε ο δράστης στην κοινωνική αντίληψη δηλ.το είδος των κοινωνικών αναπαραστάσεων ,που διαμορφώνονται γύρω απο την κοινωνική επανένταξη ενός αποφυλακισμένου ατόμου,ανεξάρτητα της βαρύτητας του αδικήματος και του μεγέθους της χρονική παραμονής στην φυλακή.Απο την διπλωματική εργασία, που πραγματοποιήθηκε στο μεταπτυχιακό “Μειονότητες και αποκλεισμός” φάνηκε ότι το δείγμα μας[20-26 ετών, μέσο μορφωτικό επίπεδο,μέση οικονομική-κοινωνική τάξη] θεωρούσε πως το αποφυλακισμένο άτομο θα έχει έντονες δυσκολίες ένταξης σε εργασιακό,κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο[οικογένεια-φίλοι-ερωτικοί σύντροφοι] .

Η υποψήφια διδακτορική εργασία ,η οποία βασίστηκε αναλυτικότερα στην διπλωματική εργασία του Μεταπτυχιακού“Μειονότητες και Αποκλεισμός”], αποσκοπεί στην εμβάθυνση της θεωρίας του στιγματισμού στο σύγχρονο Ελληνικό χώρο και συγκεκριμένα μια εγκληματολογική μελέτη της θεωρίας αυτής στο σήμερα,οπου πολλά κοινωνικά δεδομένα και παγκόσμιες αλλαγές αλλάζουν με ταχύτητα .Η κοινωνία της πληροφορίας εξελίσσεται ταυτόχρονα με την Κοινωνία της “Υποτιθέμενης” αθονίας του Αφθερμπεργκ.Είτε μιλήσουμε για την “αθονία της πληροφορίας” είτε για την “πληροφορία της αθονίας”,ο όρος που δημιουργείται δεν είναι καν καινούριος.Πολύ περισσότερο δεν είναι πραγματικός.Η αθονία δεν υπάρχει όσο υπάρχουν οι φτωχές τριτοκοσμικές χώρες ,όσο ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι εμφανής.Εκτός αν αναφερόμαστε σε μια συγκεκριμένου τύπου Κοινωνία της Αθονίας που αφορά τις Δυτικές κοινωνίες προηγμένου τύπου.Όσο για το θέμα της αντιστροφής του όρου ,η “αθονία της πληροφορίας”,ούτε και αυτό μπορεί να γενικευτεί.Αρκεί να κατευθύνουμε την σκέψη μας στα κοινωνικά εκείνα στρώματα για τα οποία η πρόσβαση στην πληροφορία μέσω της παιδείας δεν είναι εύκολη υπόθεση,όπως θα ήταν για τους

κοινωνικά ευκατάστατους.Επομένως και εδώ,στην αντιστροφή του νεολογισμού,αναφερόμαστε σε ειδικού τύπου κοινωνίες,όπου η παιδεία είναι ευρύτατα διαδεδομένη κοινωνικά αλλά ωστόσο η πρόσβαση στην εκπαίδευση διαφοροποιεί τον βαθμό δυσκολίας της ανάλογα με την κοινωνική τάξη.

Μεθοδολογικά η έρευνα χρησιμοποίησε ως μέσο συλλογής των δεδομένων το ερωτηματολόγιο.Το ερωτηματολόγιο ζητάει απο τα υποκείμενα να απαντήσουν σε κάποιες ερωτήσεις κλίμακας Λίκερτ [συμφωνώ/διαφωνώ] και περιέχει τα αποτελέσματα της πιλοτικής έρευνας ,η οποία χρησιμοποιείται ως βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η διατριβή.Η στατιστική επεργασία των αποτελεσμάτων θα γίνει με την χρήση του SPSS και με τα εργαλεία της πολυδιάστατης στατιστικής[πολυπαραγοντική ανάλυση,Benzecri,Factor Analysis,Ανάλυση Παλινδρόμησης κ.α].Το αριθμητικό μέγεθος του δείγματος είναι 967 ερευνητικά υποκείμενα ,που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας μας σχετικά με τις πιθανότητες επανένταξης ,που θεωρητικά δίνονται απο τους ερωτώμενους ηλικίας 20-26 ετών.

Συγκεκριμένα,το ερωτηματολόγιο της υποψήφιας διατριβής είναι το ερωτηματολόγιο της διπλωματικής μου εργασίας,το οποίο σχεδιάστηκε στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας στο μεταπτυχιακό Πρόγραμμα “Μειονότητες και Αποκλεισμός” με θέμα εργασίας το ίδιο θέμα της διατριβής μου. Το ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήθηκε στην κύρια έρευνα είναι πιο δομημένο ,χωρίς πολλές ανοιχτές ερωτήσεις ,με ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην πιλοτική εργασία. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αυτής περιορίστηκε στο να εξετάσει την θεωρία και μόνο του στιγματισμού και όχι και άλλα θέματα ,οπως εξέταζε το προηγούμενο ερωτηματολόγιο της πιλοτικής εργασίας.Τα υποκείμενα ερωτήθηκαν μόνο πάνω σε θέματα του στίγματος της φυλακής και αρνητικής κοινωνικής ταυτότητας του αποφυλακισμένου ατόμου και όχι πάνω σε άλλα θέματα εγκληματολογικού ενδιαφέροντος.Η φύση του στίγματος, που εξετάζεται εδώ και αναφορικά με το πού και πώς επιδράει στην γενικότερη ζωή του ατόμου,είναι αυτή του ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ συγκεκριμένα και όχι το στίγμα γενικότερα,οπως π.χ.το στίγμα της ψυχικής πάθησης,δεδομένου οτι δεν ξέρουμε αν υπάρχει θετική συσχέτιση ή αρνητική μεταξύ είδος στίγματος και δυσκολίας κοινωνικής επανένταξης του ατόμου.

Η υπόθεση εργασίας στην παρούσα διατριβή είναι η εξέταση της συσχέτισης μεταξύ κοινωνικής τάξης και στιγματισμού του εγκληματία: στην πιλοτική έρευνα οτι το δείγμα μας τοποθετήθηκε πολύ αρνητικά σε θέματα κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου,θεωρώντας οτι το άτομο αυτό θα αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες σε εργασιακό επίπεδο,προσωπικό, και σε επίπεδο αυτοεικόνας[εσωτερίκευση του στίγματος-αποτελέσματα του εγκλεισμού στην ψυχολογία του ατόμου-κακοποίηση ψυχική].Το ίδιο περιμέναμε να συμβεί και στην εξέλιξη της έρευνας,όπως και επαληθεύτηκε.

Η υπόθεση μας ,πιο αναλυτικά, θεωρεί οτι άτομα μεσαίας κοινωνικής-οικονομικής τάξηςθα έχουν την τάση να προβλέπουν δυσκολία σε θέματα κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου γιατί αυτό αντανακλά το δικό τους άγχος γύρω απο την δική τους κοινωνική τάξη δηλ.οτι θα μπορούσαν και αυτοί να βρεθούν στο περιθώριο της κοινωνίας,αποτελεί μια προβολή του δικού τους φόβου απέναντι στα κοινωνικά κριτήρια της περιθωριοποίησης ατόμων ή σε συλλογικό επίπεδο ,κοινωνικών ομάδων με συγκεκριμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά[ανεργία,διαφορετική εθνικότητα,παραβατική συμπεριφορά κ.α].Δείχνει την επιρροή του γεγονότος της συγκρότησης των ατόμων σε

κοινωνικές ομάδες που στην συνέχεια συσπειρώνονται σε κοινωνικές τάξεις και στις ανάλογες ταυτότητες κοινωνικές που δομούνται εκεί.

Σύμφωνα με την Φίσκε και τον Depret[1993] τα άτομα που στερούνται κάθε έλεγχο πάνω στα αποτελέσματα των άλλων ανθρώπων δηλ. στερούνται ισχύος αναπτύσσουν μια σειρά απο άμυνες προκειμένου να αναπληρώσουν την απώλεια αυτή:μια στρατηγική είναι να ταυτιστούν με ισχυρά μέλη της ομάδας και να δούν τον εαυτό τους μέλη αυτής της ομάδας.Σύμφωνα με τους Sherif \Asch \Jewlin και στις έρευνας που έχουν κάνει για τον κομφορμισμό και και τις κοινωνικές νόρμες ,κατέληξαν στο οτι τα υποκείμενα αλλάζουν ψυχολογικά απο την συμμετοχή τους σε κοινωνικές ομάδες.

Τα ερωτήματα αυτής της εργασίας αρχικά τέθηκαν στην διπλωματική εργασία του Μεταπτυχιακού Προγράμματος 1 ,όπου επαληθεύτηκε μια ΑΡΚΕΤΑ ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ του αποφυλακισμένου ατόμου σε σημείο που θα μπορούσαμε να διαμορφώσουμε κάποιες υποθέσεις για την δυναμική των διεργασιών του στιγματισμού.Είναι μια διαδικασία η οποία καθορίζεται κυρίως απο τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του ατόμου,που ετικετάρει?Τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά ,ο παράγοντας της προσωπικότητας πόσο καταλυτικός είναι στο να ενεργοποιήσει το άτομο διαδικασίες αρνητικής κατηγοριοποίησης του αποφυλακισμένου στο άκουσμα και μόνο οτι το άτομο αυτό έχει υπάρξει πρώην κρατούμενος?Άραγε υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις ατομικές αντιλήψεις για το αποφυλακισμένο άτομο ανάλογα με το οικονομικό επίπεδο εκείνου ,που ετικετάρει?Και ο μορφωτικός παράγοντας πόσο σημαντικός είναι στο να διαμορφωθεί μια στερεοτυπική στάση απέναντι στον πρώην κρατούμενο?Απλοϊκό το επόμενο ερώτημα αλλά το συναντάμε στην καθημερινή ζωή τόσο συχνά να επαναλαμβάνεται ώστε γίνεται ερευνητικά ενδιαφέρον να μπορέσουμε επιτέλους να απαντήσουμε στο γιατί ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων κρίνει γρήγορα, χωρίς έστω να γνωρίζει τον άμεσα εμπλεκόμενο,χωρίς να είναι παρών την ώρα της διαδραμάτισης ενός γεγονότος και χωρίς ,το κυριότερο,να αναγνωρίζει δυνατότητες ίσης μεταχείρισης σε όλα τα επίπεδα της ζωής στο αποφυλακισμένο άτομο,όπως απεικονίζεται στην πρόβλεψη της αρνητικής κοινωνικής επανένταξης που βγήκε ως συμπέρασμα από το δείγμα της πιλοτικής και κύριας έρευνας μας.Αισθάνονται αλήθεια σήμερα περισσότερο την ψυχική ανάγκη οι άνθρωποι να κρίνουν άλλους ανθρώπους?Είναι θέμα κάθαρσης ή φόβος προς κάθε τι διαφορετικό?Η αρνητική κρίση γιατί γίνεται μεγαλύτερη και έντονη2 όταν το άτομο που γίνεται αντικείμενο κρίσης ,σε κάποια χρονική στιγμή της ζωής του έχει αναπτύξει παραβατική συμπεριφορά και έχει τιμωρηθεί με την διαδικασία της Σωφρονιστικής Ποινής?Άραγε η πρώτη αυτή μορφή κρίσης,που στην βιβλιογραφία των Κοινωνικών Επιστημών ονομάζεται “ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ” ,αφορά όλα τα άτομα ή ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ανάλογα ΜΕ το άτομο?Και απο τι ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ αυτή η διαφοροποίηση?Υπάρχει τρόπος ΝΑ ΕΞΑΛΕΙΦΘΕΙ ή έστω να ΜΕΙΩΘΕΙ?Η χάραξη νέων μορφών ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ είναι άραγε ένα μέσο για να αλλάξουμε τον κοινωνικό ρατσισμό ,που υφίστανται οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες και ειδικότερα εκείνες ,που είναι φορείς ενός ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ Παράβασης των Κοινωνικών κανόνων μιας συγκεκριμένης κοινωνίας? Επίσης,άλλοι προβληματισμοί ,που ΓΕΝΝΗΣΑΝ την υπόθεση της υποψήφιας διατριβής αυτής είναι το πολύ ουσιώδες ερώτημα ,που διαπίστωσα στην διπλωματική εργασία του αναφερόμενου Μεταπτυχιακού Προγράμματος γύρω από

¹ Δ' Εξόμνηο "Μειονότητες και Αποκλεισμός".2002.Πάντειο Παν/μιο,].

² Lemert[1951].

την προβληματική του γιατί η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων,παρά τον νεαρό της ηλικίας τους[20-26 ετών]δεν έβλεπαν την κοινωνική αποκατάσταση του αποφυλακισμένου ατόμου ,που περιγραφόταν στο παράδειγμα θετικά.Απο την πλευρά της ψυχολογίας 3 σύμφωνα με την οποία η ηλικιακή φάση στην οποία βρίσκεται το δείγμα μας [20-26 ετών]παρουσιάζει χαρακτηριστικά της ταυτότητας του ατόμου περισσότερο αντικονφορμιστικά 4 θέλει τις νεανικές ηλικίες πιο ευαισθητοποιημένες σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω θεμάτων σχετικά με τον τρόπο ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης και διαμόρφωσης της ταυτότητας στην εφηβεία,παρατηρήσαμε το εντελώς αντίθετο.Το δείγμα μας ανήκει στην μετεφηβική φάση,όπως ορίζεται στην ψυχιατρική Επιστήμη ,το οποίο έχει ως τελικό στάδιο το ηλικιακό πλέγμα από 17 έως 20 ετών αλλά και που συνεχίζεται ασαφώς και στην φοιτητική ζωή[20-25 χρόνων]5.Όπως αναφέρει στο “Σύγχρονα θέματα Παιδοψυχιατρικής” [Τσιάντης,1986,σελ.70] “ αυτό που προσπαθούν οι νέοι με κάθε θυσία είναι να “να μην μπουν στο λούκι”,ενώ ταυτόχρονα η διακαής του επιθυμία είναι να ανήκουν σε μια ιδεολογία.Χαρακτηριστικό της φοιτητικής περιόδου είναι ο αμφιθυμικός δεσμός του νέου με την κοινωνία .Θα είναι ενεργητική η προσαρμογή του?”Η θα υποταχθεί παθητικά στις νόρμες και στους κανόνες ,που θα τους βλέπει απο εκεί και πέρα σαν “ακατανόητους” ογκόλιθους της πραγματικότητας”?Σε αυτήν την περίοδο ο νέος εξακολουθεί να ερευνά και να αναρωτιέται για την βασική του θέση απέναντι στους κοινωνικούς θεσμούς”.

Το δείγμα μας αποτελείται από ερωτώμενους,κατά επέκτασιν,που εντάσσονται σε αυτήν την τελική αλλά μεταβατική φάση της ψυχοσυναισθηματικής τους ανάπτυξης και όπου φυσικά υπεισέρχονται θέματα θεμελιώσης της ταυτότητας [Τσιάντης,1986] και επεξεργασίας του τρόπου που το νέο άτομο προσλαμβάνει τον εαυτό του αλλά και την κοινωνία στην οποία ζει.Στην συγκεκριμένη διατριβή παράγοντες όπως το ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο ,η νεαρή ηλικία και το φύλο δεν έφεραν ωστόσο καμμία διαφοροποίηση στις δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου.Στην πιλοτική έρευνα ,που ανίχνευσε το έδαφος πάνω στο οποίο στηρίχτηκαν οι υποθέσεις μας και συγκροτήθηκαν επιστημονικά οι προβληματισμοί μας ,υπήρχε ενα και μόνο αποτέλεσμα :μια εμφανή και γενικευμένη σε όλο το δείγμα μας αντίληψη οτι το αποφυλακισμένο άτομο,ανεξαρτήτως του αν είχε φυλακιστεί για μικρό έγκλημα[χρήση ναρκωτικών αναφερόταν στο πρώτο παράδειγμα] είτε για μεγαλύτερης κοινωνικής απαξίας έγκλημα[ανθρωποκτονία στο δεύτερο] δεν πρόκειται να συναντήσει στην μετέπειτα αποφυλάκιση του κοινωνική αποδοχή αλλά αντιθέτως θα περιθωριοποιηθεί ακόμα περισσότερο,επιβεβαιώνοντας την ΒΑΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ[Λεμέρτ,1952],με βάση της οποίας η γνωστοποίηση της πρώτης παράβασης,της πρωταρχικής παραβίασης των καθιερωμένων κοινωνικών κανόνων,προωθεί ακόμα περισσότερο το παρεκκλίνων άτομο σε παρεκκλίνουσα

³ Freud .A.[1958].Adolescence “Psychoanalytic Study child”,13:255
Erickson[1968] “Identity:Youth and crisis”,Norton

⁴ Σύμφωνα με τον Kohut.H.[1977] ο νέος στην μεταφηβική φάση ανάπτυξης της προσωπικότητας του “τόρα αποκάι την αίσθηση του παροδικού της ζωής και την αίσθηση του τραγικού” ενώ σύμφωνα με τον Keniston[1965] το άτομο βρίσκεται σε μια φάση ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης ,όπου υιοθετεί τρόπους ζωής και ταυτότητας με παροδική χρονική διάρκεια,προσωρινές και που ,όπως αναφέρεται στον Τσιάντη “είναι “σκοπιές” έξω από το σύστημα ,από τις οποίες ο νέος μπορεί να ερευνά χωρίς όμως να δεσμευτεί”.

⁵ Σύμφωνα με τον Τσιάντη στο βιβλίο του “Σύγχρονα θέματα Παιδοψυχιατρικής”, Α΄ μέρος,ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Εκδόσεις Καστανιώτη,1968, σελ.70 αναφέρονται τα εξής:“Το τελικό στάδιο της εφηβείας συνεχίζεται ασαφώς και στην φοιτητική ζωή [20-25 χρόνων],κατά την οποία ο νέος πρέπει να κάνει συνειδητές επιλογές,όσον αφορά την σταδιοδρομία,τους φίλους και ,γενικά,τον μικρόκοσμο μέσα στον οποίο θα ζήσει καθώς απομακρύνεται από την οικογένεια”.

συμπεριφορά εντεινόντας μέσα απο αυτήν την κοινωνική αλληλεπίδραση ατόμου και περιβάλλοντος την διαδικασία μιας μονιμότερης επιβολής του ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ⁶.

Τα άτομα, σύμφωνα με την κοινωνική ψυχολογία προσλαμβάνουν το κοινωνικό περιβάλλον σύμφωνα με την δυναμική εμείς[η ομάδα μου] και οι άλλοι-[η εξωομάδα \στην οποία δεν ανήκω].Η σχέση μεταξύ αυτών των δυο ομάδων είναι ανταγωνιστική γιατί υπεισέρχονται θέματα κοινωνικού ελέγχου ,κατά επέκταση ,κοινωνικής ισχύος.Επίσης σύμφωνα με την θεωρία των στερεοτύπων [Φίσκε 1993] τα άτομα με κοινωνική ισχύ στερεοτυποποιούν τους κατώτερους τους είτε απο άγνοια είτε με σκοπό τον έλεγχο τους και την εξυπηρέτηση σκοπών ισχύος.

Στις ερωτήσεις περί στίγματος, το 90% σχεδόν του δείγματος των δυο συνθηκών[πρώτη συνθήκη:ελαφρύ έγκλημα \έλλειψη υποτροπής δεύτερη συνθήκη:βαρύ έγκλημα\ύπαρξη υποτροπής] στην πιλοτική έρευνα δήλωσαν οτι το στίγμα της φυλάκισης θα ακολουθεί το άτομο του κειμένου που τους είχαμε παρουσιάσει και οτι επίσης η χρονικότητα αυτής της επιρροής του στίγματος θα είναι επίσης μεγάλη.Το στίγμα της φυλάκισης θα ακολουθεί το άτομο σύμφωνα με το δείγμα της διπλωματικής μου εργασίας ,ανεξάρτητα το πόσο βαρύ ή μικρό είναι το έγκλημα που έχει διαπράξει, στην μετέπειτα ζωή του.Αυτό μας κάνει να σχεδιάζουμε τις υποθέσεις μας για την διδακτορική εργασία και να υποθέτουμε οτι αυτό που διαύπωσε ο Λεμέρτ´´περί στιγματισμού του ατόμου´´ [πρωτογενής και δευτερογενής παρέκκλιση] ισχύει για ένα δείγμα που κοινωνικά είναι σε μια μεσαία κατάσταση,μορφωτικά επίσης, και το οποίο προβάλλει τις δικές του ανησυχίες και το δικό του ταξικό άγχος πάνω στο αποφυλακισμένο άτομο, για το οποίο θεωρεί οτι θα έχει δυσκολίες κοινωνικής επανένταξης.

Η έρευνα αυτή μπορεί να αποτελέσει μια βάση που θα προσφέρει κατευθύνσεις για μια καλύτερη εμβάθυνση πάνω στην θεωρία των κοινωνικών διαδικασιών περιθωριοποίησης γρήσις στερεοτύπων ,αρνητικών προκαταλήψεων και γενικότερα.επίδρασης του στίγματος στην προσωπική και κοινωνική ζωή των μειονοτικά κοινωνικά ομάδων.Η έρευνα δεν είναι αποκλειστικά εγκληματολογικού πεδίου αλλά και κοινωνιοψυχολογικού χαρακτήρα,δεδομένου οτι χρησιμοποιήσε ως παράδειγμα το ´´αποφυλακισμένο ´´ άτομο μαζί με το στίγμα της φυλακής που του αποδίδουν κοινωνικά είτε μέσω πολιτείας[λερωμένο μητρώο ποινικό] είτε μέσω κοινωνικής απόρριψης[εργασιακής,κοινωνικού συνόλου,προσωπικών σχέσεων] ,για να εξακριβώσει πόσο δυνατή και πραγματική είναι η ΕΠΙΡΡΟΗ του ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ στην προσπάθεια κοινωνικής επανένταξης του στιγματισμένου ατόμου ακόμα και αν αυτή αφορά ένα φανταστικό πρόσωπο [το Κ.Μ.] και οχι ένα πραγματικό.

Τα αποτελέσματα της έρευνας υποθέσαμε[βασιζόμενοι στα πορίσματα της πιλοτικής] οτι θα αναδείξουν την αρνητική στάση του δείγματος μας απέναντι στην προοπτική της επιτυχημένης κοινωνικής αποκατάστασης του αποφυλακισμένου ατόμου είτε πρόκειται για μεγάλη είτε για μικρή παραβατικότητα,με υποτροπή και μή.Αν η

⁶ Το γεγονός της διαφοροποίησης του εγκλήματος με βάση την βαρύτητα του ,προϋπόθεση την οποία είχαμε θέσει με την μορφή του παραδείγματος στους ερωτώμενους της διπλωματικής εργασίας δεν έφερε καμία διαφορά σχετικά με το πως έβλεπαν τον αποφυλακισμένο.Ενώ περιμέναμε οτι το μικρό έγκλημα και η μικρή παραμονή στην φυλακή [τρία χρόνια] σε σχέση με το μεγάλο έγκλημα και την μακροχρόνια παραμονή στην φυλακή[είκοσι χρόνια] θα έδινε μια κοινωνική άποψη περισσότερη ανεκτική προς τον αποφυλακισμένο και λιγότερο στερεοτυπική,διαπιστώσαμε το ακριβώς αντίθετο.Η διαφοροποίηση ήταν ελάχιστη μεταξύ των δύο συνθηκών.Η αρνητική στάση ξεπερνούσε και στις δύο περιπτώσεις το 50%[στατιστικά σημαντικό] και άγγιζε το 80% στην πρώτη συνθήκη και το 90% στην δεύτερη.Η διαφορά ,όπως γίνεται αντιληπτό,είναι της μονάδας και στατιστικά οχι ιδιαίτερα σημαντική. Το δείγμα τοποθετήθηκε αυστηρά και κινικά:το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος της πιλοτικής έρευνας ήταν κυρίως Πανεπιστημίου και λυκείου.

απόρριψη είναι τόσο εντονη σε ένα καθαρά φαντασιακό επίπεδο δεδομένου ότι το δείγμα μας απαντάει σε θέματα στάσεων και όχι πράξεων που έχουν συμβεί ήδη, δεν είναι παράτολμο να υποθέσουμε ότι σε πραγματικό επίπεδο ο κοινωνικός ρατσισμός θα είναι ακόμα μεγαλύτερος δεδομένου ότι η αναπαράσταση ενός θέματος στο μυαλό του ατόμου είναι ένα γνωστικό σχήμα που το βοηθάει να συλλαμβάνει την γνωστική πληροφορία, να την επεξεργάζεται και μέσω κατηγοριοποίησης σταδιακά να την οικειοποιείται. Πολύ περισσότερο, σύμφωνα με την θεωρία των κοινωνικών αναπαράστασεων, η αναπαράσταση βοηθά το άτομο όχι μόνο να οικειοποιηθεί την πραγματικότητα αλλά και να μεταβεί στην πράξη, στην δράση. Επομένως, αν τα άτομα είναι τόσο αρνητικά προκατειλημμένα απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο στα κείμενα μας, σε επίπεδο εκδραμάτισης των πεποιηθήσεων ή των απόψεων τους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, ο βαθμός απόρριψης θα είναι επίσης έντονος και μεγάλος, όπως και σε φαντασιακό επίπεδο.

Αν, κατά επέκτασιν, τα αποτελέσματα της πλοτικής απέδωσαν ελάχιστες πιθανότητες στις αντιλήψεις των ατόμων για πετυχημένη κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου, αν η μικρή παραμονή στην φυλακή, σε σχέση με την μεγαλύτερη, δεν διαφοροποιεί αυτήν την αρνητική αντίληψη, αλλά ούτε και το μέγεθος της παραβατικής συμπεριφοράς, τότε θα πρέπει να δούμε πολύ προσεγτικά ποιά είναι η σύγχρονη μορφή με την οποία εκδηλώνεται ο κοινωνικός ρατσισμός απέναντι στον πρώην κρατούμενο, τι σημαίνει αυτό σε κοινωνιολογικό και ψυχολογικό επίπεδο, τι πραγματικά συμβολίζει στην σκέψη των υποκειμένων η ελάχιστες πιθανότητες που αποδίδουν στην κοινωνική επανένταξη του ατόμου μιας τέτοιας κοινωνικής καταστάσεως. Τι βλέπουμε εμείς οι ίδιοι πάνω στον πρώην κρατούμενο και πόσο πραγματικός ή παράλογος είναι αυτός ο ΦΟΒΟΣ? Αν η διαδικασία ενεργοποίησης αρνητικής ψυχολογιοποίησης [Παπαστάμου, 1982] του αποφυλακισμένου ατόμου από το κοινωνικό σύνολο έχει την εστία της στο συναίσθημα του ΦΟΒΟΥ, στην αίσθηση της ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ του στιγματισμένου ως "ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ" τότε άραγε θα μπορούσαμε να θυμηθούμε από την Φυσική, τις ιδιότητες του Τεθλασμένου Κατόπτρου? ΤΙ ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΣΕ ΕΝΑΝ ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟ? ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ή ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΣΤΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΝΟΜΙΖΟΥΜΕ? ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΜΕ? Αν η κοινωνική αντίδραση, όχι πλέον στον παραβάτη αλλά στον τιμωρημένο με την ποινή της στέρησης της ελευθερίας αποκτά πλέον ανθρωποφαγικές ιδιότητες κοινωνικής και ψυχικής εξαφάνισης του ατόμου αυτού, μέσα από την άρνηση του δικαιώματος του στην κοινωνική επανένταξη, μέσα από την δυνατότητα που οφείλει να του δώσει μια ηθικά ανώτερη κοινωνία στο να απομακρυνθεί από την εγκληματική υποκοιλτούρα και να ξαναργίσει μια καλύτερη ζωή, όπως αυτή συλλαμβάνεται για κάθε ανθρώπινη ύπαρξη ουμανιστικά, με δυνατότητα εργασίας και κοινωνικής αποδοχής, με δυνατότητα ψυχολογικής επιβίωσης και όχι εξαθλίωσης, που εντείνει η κοινωνική απόρριψη του ατόμου. Η φυλακή κατά τον Γκόφμαν είναι η χειρότερη εμπειρία εγκλεισμού, η ολοκληρωτική συντριβή της προσωπικότητας του ατόμου, η αφαίρεση της ατομικότητας.

ΤΟ ΟΤΙ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ ΣΕ ΦΑΝΤΑΣΙΑΚΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, ΑΦΑΙΡΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟ ΑΤΟΜΟ ΤΗΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΝΑ ΕΠΑΝΕΝΤΑΧΘΕΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ σημαίνει ΠΟΛΛΑ ΣΕ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ. ΊΣΩΣ Ο ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ ΝΑ ΑΠΟΚΤΑ ΤΗΝ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΠΟΔΙΟΠΟΜΠΑΙΟΥ ΤΡΑΓΟΥ? Ίσως η έννοια της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ ΝΑ ΜΗΝ ΕΧΕΙ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΣΥΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ? Σαφής και εννιαίος ορισμός της κοινωνικής επανένταξης δεν αναφέρεται στην επιστημονική Βιβλιογραφία. Δεν υπάρχει ένας

ορισμός που να έχει ένα νόημα. Μιλάμε για κοινωνική επανένταξη χωρίς όμως να έχει οριστεί ένα συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο αυτής της έννοιας. Τι σημαίνει επανένταξη? Ακόμα περισσότερο, τι σημαίνει για τον κρατούμενο? Για τον αποφυλακισμένο? Οι άνθρωποι, που δεν είχαν ποτέ την εμπειρία της φυλάκισης, πως νοηματοδοτούν την έννοια της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ? ΤΙ ΝΟΗΜΑ ΕΧΕΙ για εκείνους? Τι νόημα έχει για τους άεξω και τι νόημα για τους απομέσα? Επίσης, όλοι οι επίσημοι φορείς άσκησης κοινωνικού ελέγχου ΠΩΣ ΑΝΤΙΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ την έννοια αυτή? Η ΔΙΑΤΡΙΒΗ αυτή λαμβάνει υπόψη της πολλές διαστάσεις του θέματος της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον πρώην κρατούμενο. Η επιστημονική βιβλιογραφία, κυρίως της Ελλάδας, είναι πλούσια σχετικά με θέματα που αφορούν το εγκληματικό φαινόμενο είτε στην πρόληψη του είτε στα αίτια και στις μορφές εκδήλωσης του, στην προεγκληματική κατάσταση του δράστη, στην συγκριτική μελέτη ειδών αντεγκληματικής πολιτικής, κυρίως του Εξωτερικού. Στην Ελληνική βιβλιογραφία το θέμα της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου δεν είναι πλούσιο ούτε σε στατιστικά στοιχεία ούτε οποιαδήποτε πρόοδος επιβεβαιώνεται μέσα από μαρτυρίες ή αξιολογήσεις πρώην κρατουμένων σχετικά με το αν η διαδικασία επανένταξης τους ήταν πετυχημένη, τι σημαίνει πετυχημένη επανένταξη και αν υπήρξαν δυσκολίες και εμπόδια, ποιά μορφή έχουν αυτά? Αυτό, που κατ'επέκτασιν θέλουμε να επισημάνουμε ξεκινώντας της εξιστόρηση μεθοδολογικά, στατιστικά και θεωρητικά της υποψήφιας αυτής διατριβής είναι ότι ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΕΝΑ στο θέμα των αποφυλακισμένων σε δύο τομείς: 1] στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής της ειδικής ομάδας των αποφυλακισμένων [ο ΟΑΕΔ είναι μια υπηρεσία δημόσια, που έχει προγράμματα εργασίας] και 2] στον τομέα της επιστημονικής έρευνας. Τουλάχιστον μέσα στην δεκαετία του '90 ελάχιστες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί με αντικείμενο τους τον αποφυλακισμένο και έχουν τεθεί στην ευχέρεια κάθε ενδιαφερομένου αναγνώστη. Ενδεχομένως, η δυσκολία αυτή στην έρευνα και το βιβλιογραφικό αυτό κενό, που διαπιστώσαμε, πιθανολογούμε ότι μπορεί να οφείλεται στο ότι η φυλάκιση και το έγκλημα είναι αντικείμενο διαχείρισης καθαρά κρατικών φορέων, όποια επίσημα στοιχεία υπάρχουν ανήκουν σε αρχεία του Κράτους και δεν ξέρουμε κατά πόσο ο ίδιος ο πρώην κρατούμενος συναντιέται εύκολα από τον ερευνητή ή κρύβεται ακόμα και μετά την αποφυλάκιση του, επιβεβαιώνοντας την ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ σχετικά με την ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ και από τον ίδιο τον στιγματισμένο. Το ίδιο το στιγματισμένο άτομο απορρίπτει τον εαυτό του πλέον αναπαράγοντας με αυτήν την ατομική του στάση την ΛΟΓΙΚΗ της Κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον παρεκκλίνων και στην παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, αναπαράγοντας την υπόγεια ΛΟΓΙΚΗ του Υπάρχον Σωφρονιστικού Συστήματος, που περισσότερο συνθλίβει ψυχολογικά την προσωπικότητα του ατόμου μέσα από την στέρηση της ελευθερίας του παρά απομακρύνει τον παραβάτη από το συνεχές και επαναλαμβανόμενο έγκλημα [Γκόφμαν, 1963]. Η διαχείριση της φαρμένης ταυτότητας πρωτάθηκε από τον Γκόφμαν από τις επιστημονικές μελέτες, που πραγματοποιήσε στην δεκαετία του 1960. ΑΡΑΓΕ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ ΓΙΑ ΠΟΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΘΑΡΜΕΝΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΑΣΤΕ?

Όλοι οι παραπάνω προβληματισμοί, που διαμορφώσαμε και μας γεννήθηκαν μέσα από τα αποτελέσματα της διπλωματικής μου εργασίας στο μεταπτυχιακό "Μειονότητες και Αποκλεισμός", το θεωρητικό υπόβαθρο στο οποίο εντάξαμε αυτούς τους προβληματισμούς, μας αφήνουν με ένα ακόμη βασικό ερώτημα: ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΟΜΟΥΝΤΑΙ ΠΑΝΩ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥ ΜΕ ΤΟ ΑΤΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟ Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΧΕΙ ΑΦΗΣΕΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μελέτη της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου προσκρούει σε πολλά προβλήματα εμφάνισης της αλήθειας και απεικόνισης της κοινωνικής πραγματικότητας όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από κρυφούς μηχανισμούς άσκησης κοινωνικού ελέγχου, κοινωνικής απόρριψης και περαιτέρω περιθωριοποίησης του στιγματισμένου ως “παραβάτη” άτομο. Τα πιο σημαντικά προβλήματα που υπήρξαν σε αυτήν την έρευνα ήταν η προσπάθεια να εντοπιστεί το αποφυλακισμένο άτομο κοινωνικά επανεταγμένο και να αξιολογηθεί από το ίδιο η μεθοδολογία επανένταξης, που ακολουθείται είτε από κρατικούς φορείς είτε από ανεξάρτητους κρατικά φορείς, όπως είναι οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Ιδίως οι τελευταίες παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον δεδομένου ότι διαπνέονται από αίσθημα ανθρωπισμού και κοινωνικής προσφοράς, χωρίς όμως ωστόσο να διαθέτουν ένα δυναμικό προφίλ στον χώρο της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου. Σε καμία από τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις, με εξαίρεση την οργάνωση “ΟΝΙΣΥΜΟΣ” δεν υπήρξαν στοιχεία ποιοτικά είτε ποσοτικά της επιτυχίας ή αποτυχίας της επανένταξης των ατόμων αυτών, πράγμα το οποίο γεγονός φέρνει στο προσκήνιο της έρευνας τον προβληματισμό του να αναρωτηθούμε κατά πόσο η έννοια της κοινωνικής επανένταξης είναι εφικτή στην Ελλάδα σήμερα μέσα από την ολοκληρωμένη ύπαρξη υποδομής κρατικών κέντρων κοινωνικής στήριξης των αποφυλακισμένων ατόμων. Ωστόσο είναι σημαντικό να αναφέρουμε και την ουσιαστική σπουδαιότητα που διαδραματίζει η αντίδραση του κοινωνικού συνόλου στην αντιμετώπιση του αποφυλακισμένου ατόμου και στην αποδοχή αυτού. Την ετοιμότητα του κοινωνικού συνόλου να δεχτεί ή να απορρίψει το στιγματισμένο άτομο κατέδειξε η κύρια μεθοδολογία της διατριβής μέσα από την επεξεργασία ενός μεγάλου όγκου ερωτηματολογίων σχετιζόμενα με τα προβλήματα που θα αντιμετώπισει ένα αποφυλακισμένο άτομο από το κοινωνικό σύνολο, ευρύτερο και μη. Τα εμπειρικά δεδομένα και οι μεταξύ τους συσχετίσεις έδειξαν ότι η κοινωνική ομάδα που εξετάσαμε με κύριο χαρακτηριστικό τη νεότητα της ηλικίας της και το μεσαίο οικονομικό επίπεδο, απορρίπτει κοινωνικά τον αποφυλακισμένο θεωρώντας ότι μετά την έξοδο του τελευταίου από την φυλακή η πιθανότητα της κοινωνικής προσαρμογής του εμφανίζεται ελάχιστη έως μέτρια στις καλύτερες περιπτώσεις.

Στην ενότητα αυτή θα αναφέρουμε τα αποτελέσματα μιας ποιοτικής προσέγγισης του θέματος μεθοδολογικά, έχοντας συγκεντρώσει συνεντεύξεις από άτομα που έχουν εμπειρία από τον χώρο της κοινωνικής επανένταξης του ατόμου είτε γιατί εργάζονται σε κοινωνικές οργανώσεις που ασχολούνται με τις ειδικές κοινωνικά ομάδες είτε γιατί οι ίδιοι έχουν βιώσει την εμπειρία της φυλάκισης και γνωρίζουν ποιές ευκαιρίες τους δίνονται από την κοινωνία για να αποφύγουν την περαιτέρω εντάξη τους στην εγκληματικότητα και την επαναλαμβανόμενη τους υποτροπή στην φυλακή. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η μελέτη της κοινωνικής επανένταξης μιας έντονης κοινωνικά απορριπτέας ομάδας, όπως αυτή των αποφυλακισμένων, είναι ιδιαίτερα δύσκολη στο να αποκαλύψει τις πραγματικές πτυχές του προβλήματος από την στιγμή που δεν γίνονται σοβαρές προσπάθειες επανένταξης του ατόμου και δεν υπάρχει αξιολόγηση αυτής της

επανεξέταση⁷. Το μόνο που θα μπορούσε κάποιος να βρεί σε όλη αυτήν την κοινωνική πραγματικότητα⁸, που ασχολείται είτε με ουσιαστικές προσπάθειες είτε με επιφανειακές κινήσεις είναι η επαναλαμβανόμενη απουσία της μαρτυρίας του αποφυλακισμένου ατόμου σχετικά με την αξιολόγηση της κοινωνικής του επανεξέτασης στις επίσημες στατιστικές φορέων, που έχουν αντικείμενο τους την χάραξη κοινωνικής πολιτικής απέναντι στις ειδικά ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Το αποφυλακισμένο άτομο μοιάζει με "είδος υπο εξαφάνιση" σε μια μελέτη των δυσκολιών κοινωνικής επανεξέτασης, δεδομένου ότι λείπουν ερευνητικά εκείνα τα στοιχεία, που μας δίνουν την εικόνα της ζωής του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή.

Απο την έρευνα αυτή διαπιστώθηκε ότι το αποφυλακισμένο άτομο δεν εμφανίζεται με μεγάλη συχνότητα στους φορείς που ασχολούνται με αυτό, δεν εντοπίζεται εύκολα, μοιάζει σαν να ντρέπεται, να φοβάται, να είναι ψυχολογικά εξασθενωμένο, να αδυνατεί να αρθρώσει λόγο, τον δικό του προσωπικό λόγο, πολύ πιο ουσιαστικό και ρεαλιστικό αναφορικά με την κοινωνική αποδοχή ή απόρριψη του αποφυλακισμένου ατόμου⁹. Πολύ λίγες κοινωνικές οργανώσεις ασχολούνται με τα αποφυλακισμένα άτομα, με εξ' ολοκλήρου μόνο μια [ΝΙΣΥΜΟΣ] αλλά και αυτές που ασχολούνται αναφέρονται σε μικρό αριθμό αποφυλακισμένων ατόμων, που εμφανίζονται σε αυτές προκειμένου να ζητήσουν βοήθεια. ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ της πραγματικής βοήθειας ΤΕΡΑΣΤΙΟ. Η ΔΙΑΣΤΡΟΦΗ ακόμη μεγαλύτερη. Ένα σύνολο ανθρώπων ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΕΤΑΙ το αποφυλακισμένο άτομο εκτός από το ίδιο. ΛΕΙΠΕΙ Η ΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ενός λόγου που αν αφεθεί είναι πλούσιος σε βιώματα που στρώχουν προς την παρέκκλιση, την αιτιολογούν και ο οποίος είναι σημαντικός να ακουστεί προς τα έξω, να αναλυθεί ώστε να σχεδιαστεί η απαρχή μιας αντεγκληματικής πολιτικής που δεν θα "σωφρονίζει" αλλά θα πορευτεί βάση κοινωνικών αναγκών, θα κατανοεί τις ελλείψεις σε θέματα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΕ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ και θα αντιλαμβάνεται της έννοια της εγκληματικής συμπεριφοράς πολύ πιο ριζοσπαστικά από ότι μέχρι τώρα. Το έγκλημα με μια πρώτη ματιά μοιάζει ένας κήπος όπου τα αίτια του είναι περισσότερα από ένα και διαφορετικά κάθε φορά. Η προσωπικότητα του ατόμου έτσι όπως διαμορφώνεται μέσα από την δυναμική της οικογένειας του, η έλλειψη πόρων διαβίωσης, η ποιότητα της νομικής υπεράσπισης του αλλά και ο τρόπος παραπομπής του στους επίσημους φορείς κοινωνικού ελέγχου, είναι παράγοντες που λειτουργούν ολοι μαζί συνδυαστικά ως προς την διαμόρφωση του αποτελέσματος. Η πραγματική υπόσταση του εγκλήματος παραμένει ακόμα μισοφωτισμένη. Η "αλήθεια" του εγκλήματος ισορροπεί επικίνδυνα ανάμεσα στις θεατές και αθέατες διαστάσεις του. Πόσοι είναι οι πραγματικοί παραβάτες? η φυλακή είναι τελικά τόπος συγκέντρωσης εγκληματιών ή δηλώνει τις κοινωνικές ανισοροπίες, τις οποίες ηθελημένα αγνοούμε, ηθελημένα αρνούμαστε να παραδεχτούμε? Σε ένα σημαντικό κομμάτι του κοινωνικού συνόλου η μυθολογία του εγκληματία ως ένα "αταβιστικό ανώμαλο" υποκείμενο ελλοχεύει συνειδητά. Αδυνατούν

⁷ Ελάχιστα στοιχεία ποινικών ή ποσοτικών ενδείξεων σε ολοκληρωμένη παρουσίαση υπάρχουν σχετικά με την ουσιαστική επιτυχία ή αποτυχία προγραμμάτων με στόχο την κοινωνική στήριξη του αποφυλακισμένου ατόμου και τα οποία δεν προέρχονται από επίσημους Κρατικούς φορείς, όπως είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης στην Ελλάδα.

⁸ [π.χ. προγράμματα επιδοτούμενα κοινωνικής ένταξης των αποφυλακισμένων που πραγματοποιούν διάφοροι φορείς, κυρίως μέσω των πόρων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των οποίων τα αποτελέσματα δεν δημοσιεύονται συνδυαστικά με πραγματικά στοιχεία της μετέπειτα ζωής του αποφυλακισμένου]

⁹ Πολύ λίγες κοινωνικές οργανώσεις ασχολούνται με τα αποφυλακισμένα άτομα, με εξ' ολοκλήρου μόνο μια [ΝΙΣΥΜΟΣ] αλλά και αυτές που ασχολούνται αναφέρονται σε μικρό αριθμό αποφυλακισμένων ατόμων, που εμφανίζονται σε αυτές προκειμένου να ζητήσουν βοήθεια. ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ της πραγματικής βοήθειας ΤΕΡΑΣΤΙΟ. Η ΔΙΑΣΤΡΟΦΗ

να κατανοήσουν την παραβατική συμπεριφορά μέσα απο την κοινωνιοψυχολογική της διάσταση.Ο αυτοέλεγχος κάτω απο οποιασδήποτε ψυχοπαιστικές συνθήκες είναι η κοινωνική απαίτηση.Δεν έχουν σημασία τα όρια της ψυχολογικής αντοχής ,δεν εξετάζονται αναφορικά με την λογική μιας κοινωνίας οργανωμένης πάνω σε μορφές κάθετου και οριζόντιου κοινωνικού ελέγχου.Η κοινωνική απαίτηση της συμμόρφωσης,της πειθαρχίας στον κοινωνικό κανόνα δεν αφήνει χώρο για τα κενά ανάδυσης της παραβατικής συμπεριφοράς ενηλίκων και ανήλικων ατόμων,όταν οι ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες του ατόμου δεν ικανοποιούνται,όταν υπάρχει στέρηση βασικών αναγκών του ατόμου.Εδώ το πρότυπο της φυσιολογικότητας ορίζεται με βάση τον αυτοέλεγχο “υπεράνω θυσίας”.Το ΠΡΕΠΕΙ ή καλύτερα το ΕΠΡΕΠΕ δεσμεύει τα πάντα,ακόμα και την εξήγηση του εγκλήματος .Η κοινωνική συμμόρφωση αναγκαία.Όλοι ίδιοι,όλοι σωστοί,όλοι ορθοί,όλοι καλοί...κανείς κακός.....και η φυλακή το δόμημα ενός υπαρκτού ακόμα Μανιχαϊσμού,του οποίου η κρυφή ύπαρξη διαφαίνεται μέσα απο την απορριπτική στάση της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο.Το αποφυλακισμένο άτομο έχει πολύ λίγες ευκαιρίες απο το κοινωνικό σύνολο να αισθανθεί ενταγμένο μέσα στην κοινωνία.Η κοινωνική απόρριψη,με όλους τους δυνατούς τρόπους με τους οποίους εκφράζεται , είναι το εμπόδιο το οποίο θα ακολουθεί τον αποφυλακισμένο άτομο.Η επιρροή του στίγματος της φυλάκισης φαίνεται να είναι απογοητευτικά μακροχρόνια και να αποτελεί με βεβαιότητα την βασική αιτία υποτροπής του ατόμου στην εγκληματικότητα και κατά συνέπεια στην φυλακή.Η φυλακή ως σύμβολο της οργισμένης κοινωνικής αντίδρασης ,που εκφράζεται συμβολικά με την Ποινή,ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ απέναντι στον φυλακισμένο αλλά και στον αποφυλακισμένο.Το “γιατί” και το “πώς” του εγκληματία φαίνεται να αφήνει “ΑΔΙΑΦΟΡΟ” το κοινωνικό σύνολο.Ακόμα περισσότερο μια μικροσκοπική εξέταση του εγκλήματος ακούγεται παράλογη για την” κοινή γνώμη” μπροστά στην αναμενόμενη κοινωνικά αυτοπειθαρχία που πρέπει να δείξει το άτομο στις κοινωνικές,οικονομικές και στις πολύ βασικές συναισθηματικές στέρσεις,που διαδραματίζονται εντός και εκτός οικογενειακού περιβάλλοντος.Αυτο που φαίνεται να απασχολεί τους ανθρώπους είναι η αίσθηση της ασφάλειας που μπορεί η πολιτεία να τους εξασφαλίσει απο τον “εγκληματία”.Όσο πιο “επικίνδυνος” τόσο μεγαλύτερη εμφανίζεται η απαίτηση αυτη κοινωνικά.Το ίδιο το κοινωνικό υποκείμενο μοιάζει σήμερα να επιθυμεί ενδόμυχα ίσως και την επιστροφή σε ανταπόδοση του εγκλήματος,σε μια ασυτηροποίηση των Ποινών,πράγμα το οποίο μας κάνει να σκεφτόμαστε αν το κοινωνικο σύνολο της Ελλάδας έχει πραγματικά απορρίνει την Ποινή του Θανάτου ή ενδόμυχα επιθυμεί την ενεργοποίηση της.Δεν υπάρχει κάποια πρόσφατη ή παλαιότερη έρευνα πάνω στην συμφωνία ή την διαφωνία των ατόμων για την στάση τους απέναντι στην ποινή του Θανάτου.Ακόμα ,όμως και να είναι ανοιχτά αντίθετοι στην ενεργοποίηση της για λόγους “καλής εικόνας ανθρωπισμού”,θα πρέπει να σκεφτούμε αν η κοινωνική απόρριψη που δέχεται το στιγματισμένο άτομο λόγω φυλακής,εκφράζει ασυνείδητα την επιθυμία “εξαφάνισης” του,αν οχι τον σωματικό του θάνατο ,την συνέχεια της ψυχική του κατάρρευσης μέσα απο διαδικασίες διαδόμπευσης ,περαιώρησ στιγματισμού και ψυχολογιοποίησης .Η επιστροφή στον εγκλημα είναι σχεδόν σίγουρη.Η έλλειψη πόρων για επιβίωση μεγάλη .Η προσφορά εργασίας απο ιδιωτικές επιχειρήσεις μηδαμινή στο άκουσμα του στίγματος της φυλακής,ο δε δημόσιος τομέας με ειδικές του διατάξεις αποκλείει απο Δημόσιους διορισμούς άτομα που έχουν διαπράξει σοβαρά αδικήματα,όπως αυτό της ανθρωποκτονίας και της απάτης.Η πιο σημαντική υπηρεσία στον Ελλαδικό χώρο που ασχολείται με το θέμα της εργασίας των ΕΙΔΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ είναι ο ΟΑΕΔ μέσα απο τα δύο βασικά προγράμματα του:1]της επιχορήγησης της επιχείρησης να προσλάβει άνεργο απο ειδική ομάδα με ελαστικούς όρους εποπτείας της επιχείρησης και μεγαλύτερης Χρηματοδότησης της απο οτι στην περίπτωση του

ανέργου εκτός ειδικής ομάδας και 2]την επιχόρηση ελεύθερων επαγγελματιών να ανοίξουν την δική τους επιχείρηση.Στο πλαίσιο της κοινωνικής επανένταξης που επιχειρεί ο ΟΑΕΔ θα πρέπει να αναφέρουμε και τα επιδοτούμενα για τον άνεργο Σεμινάρια Επαγγελματικής 10 Κατάρτισης[Κ.Ε.Κ] με βασικό σκοπό την εκμάθηση επαγγελματικών δεξιοτήτων απο τον άνεργο,είτε ειδικής ομάδας είτε όχι απο την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.Αν δεν υπήρχε και αυτη η στάση απο το Υπουργείο Εργασίας και Πρόνοιας,η μεταχείριση του αποφυλακισμένου ατόμου γίνεται ακόμα πιο δυσχερής και αφήνεται το άτομο αβοήθητο μπροστά στην απόρριψη του κοινωνικού συνόλου.Η πολιτεια αλλά και ο Νόμος πρέπει να γίνεται ο ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ του αποφυλακισμένου ατομου μπροστά σε ενα κοινωνικό σύνολο που διαθέτει ελάχιστη ανοχή αλλά και κατανόηση απέναντι στο άτομο που έχει το στίγμα της φυλάκισης.Η πραγματικότητα είναι ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΤΙΚΗ για τον τρόπο επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου.Αν δεν του προσφερθεί η εργασία,αν δεν γίνει αποδεκτό απο το οικείο αλλά και ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον ,μεγαλώνει ακόμα περισσότερο το ρήγμα ανάμεσα στην σχέση που διατηρεί ο αποφυλακισμένος με την κοινωνία.Η αίσθηση οτι τον εμπιστεύονται και οτι γίνεται πλέον αποδεκτός ,οτι δεν απορρίπτεται κοινωνικά τοποθετούν την σχέση του αποφυλακισμένου με την κοινωνία σε μια πιο υγιή βάση συνδιαλλαγής και όχι στην πρόκληση οργής απο την πλευρά του δεδομένη της αρνητικής αντίδρασης που μπορεί να αντιμετωπίσει κοινωνικά.

Επίσης,είναι ουσιώδη η μελέτη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στην κοινωνική στάση απέναντι στον αποφυλακισμένο άτομο,ιδιαίτερα στην περίπτωση εγκλημάτων που καλύπτονται απο μια μυθολογία του εγκλημάτια και έχουν χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ειδεχθή[π.χ.περίπτωση αποφυλάκισης του Κυριάκου Παπαχρόνη και του τρόπου που αντιμετωπίστηκε απο τα ΜΜΕ] σχετικά με την επίδραση της δυναμικής τους πάνω στον αρνητικό επηρεασμό της κοινής γνώμης απέναντι στον αποφυλακισμένο.Στην περίπτωση της αποφυλάκισης του Παπαχρόνη ,κάποια απο τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης χειρίστηκαν το θέμα με τρόπο ψυχολογικά βίαιο τόσο για τους θεατές,οσο για τα θύματα αλλά και για τον ιδιο τον θύτη.Παλιά θύματα μπροστά στις κάμερες περιέγραφαν τον τρόπο επίθεσης τους με την παραμικρή λεπτομέρεια[“το μαχαίρι του δεν έκοβε .Πιεξε την καρωτίδα αλλά δεν έκοβε το μαχαίρι”],απο το δελτίο ειδήσεων ΑΛΤΕΡ με παρουσιαστή κο Ευαγγελάτο] αγνοώντας την έμμεση εκμετάλλευση τους απο το σύστημα των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης που με σκοπό την τηλεθέαση δεν υπολογίζουν κανένα ηθικό φραγμό ,την βία που δέχεται ο ανύποπτος τηλεθεατής ,μπροστά σε μια δημοσιογραφική λογική που διψά για ΛΕΙΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ,ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ,ΤΗΝ ΦΑΝΕΡΗ ΑΙΓΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΠΟΥ ΔΕΧΤΗΚΕ Ο ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑΣ,ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ,ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ,ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΟ ΑΠΟΨΕΩΝ ΠΟΥ ΤΟΠΟΘΕΤΟΥΝ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ “ΟΦΘΑΛΜΟΥ ΑΝΤΙ ΟΦΘΑΛΜΟΥ “. Το να τεθούν κυρωτικά μέτρα προς φορείς των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης που ακολουθούν την λογική διαπλομπευσης και δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων του θύτη προκειμένου να ικανοποιηθεί η “περιέργεια ” της

¹⁰ Πάντως,η χρηματοδότηση των ειδικών ομάδων για καθε μια απο τις τρεις παραπάνω προσπάθειες ανεύρεσης εργασίας του ανέργου ,είναι μεγαλύτερη χρηματικά στην περίπτωση των ατόμων Ειδικής ομάδας[Αποφυλακισμένοι,εξαρτημένοι ,μονογονεϊκές και πολύτεκνες οικογένειες].Είναι αισιόδοξη η κατάσταση αυτη ,αν και χρηματοδοτείται απο την Ευρωπαϊκή Κοινότητα δηλ.δεν πρόκειται για μια καθαρά κρατική πρωτοβουλία αλλά για μια πρωτοβουλία ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΙΔΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ υπαγορευμένη .

κοινής γνώμης όσο γίνεται περισσότερο μέσα από “τηλεδικές”, “τηλεδιαγνώσεις ψυχοπαθολογίας”, “τηλεπροβλέψεις σωφρονισμού ή μη” του αποφυλακισμένου”, είναι ΕΝΑ ΜΕΤΡΟ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΤΑΘΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ προκειμένου να προστατευτούν βασικά δικαιώματα του θύματος, του θύτη αλλά και των θεατών των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης. Πρόκειται για μια “απόσπαστη” λογική των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης, όπου η εμπορευματοποίηση του ανθρώπινου πόνου, του εγκλήματος δεν συναντά κανένα ηθικό φραγμό. Η επίδραση των Μέσων Μαζικής ενημέρωσης πάνω στην διαμόρφωση απόψεων κοινωνικών και στερεοτύπων είναι γνωστό μέσα από τις πάγιες θεωρίες Επικοινωνίας που υπάρχουν βιβλιογραφικά, ότι είναι επικίνδυνα έντονη. Η διατριβή αυτή θέτει ένα ακόμη ερώτημα στον επίλογο της, αυτό του κατά πόσο τα μέτρα κοινωνικής επανένταξης, όσο τέλεια και αν είναι, όσο προγραμματισμένα και αν είναι να κάνουν την επανένταξη του αποφυλακισμένου επιτυχημένη, θα μπορούσαν να επιζησουν και να επιτύχουν τα αποτελέσματα τους, πάνω σε ένα έδαφος μετάδοσης αρνητικών απόψεων για τον αποφυλακισμένο. Τουλάχιστον, οποιαδήποτε σοβαρή προσπάθεια σχεδιασμού της κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΑΒΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΥΠΟΨΗΝ ΤΗΣ ΤΟ ΕΜΠΟΔΙΟ ΕΚΕΙΝΟ ΠΟΥ ΤΙΘΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, ΑΥΤΟ ΤΟΥ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ. Με αυτόν τον τρόπο το δικαίωμα της επανένταξης του στην κοινωνία παραβιάζεται έντονα, μέσα από την πλάγια ενθάρρυνση της κοινής γνώμης να ενεργοποιήσει διαδικασίες άτυπου κοινωνικού ελέγχου δηλ. κοινωνικής απόρριψης. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ένα σύνολο ανθρώπων διαμορφώνει τις απόψεις του μέσα από τα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης και είναι ιδιαίτερα επηρεάσιμο από αυτά. Η λήψη μέτρων από τους Κρατικούς φορείς προκειμένου να τεθεί ένα ΌΡΙΟ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ, ιδίως στις περιπτώσεις που έχουν προκαλέσει μεγάλο ενδιαφέρον από την κοινή γνώμη λόγω της “ιδιαίτερα ειδεχθής” φύσης του εγκλήματος [πχ. περιπτώσεις Μπέσκου, Φραντζή, Παλαχρόνη, Σαμαρά, Κοεμτζή κ.λ.π.] θα υπάρχει να υπάρχει μια επιπρόσθετη προστασία από το Δικαϊκό Σύστημα ως προς την στάση των Μέσων Ενημέρωσης και ως προς τα όρια της εμπορευματοποίησης του εγκλήματος που τα τελευταία θα επιδιώξουν. Αν δεν τεθεί κάποιο μέτρο ή διαδικασία της Κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου συναντά το εμπόδιο της ΠΡΟΔΕΙΑΝΣΗΣ από τα Μέσα¹¹ ενός εδάφους αρνητικής αποδοχής του ατόμου μέσα από την μετάδοση εσφαλμένων απόψεων διαχείρισης των δικαιωμάτων του αποφυλακισμένου από την κοινωνία

¹¹ Η περίπτωση χειρισμού του Παπαχρόνη από τα Μέσα Ενημέρωσης είναι χαρακτηριστική των προβλημάτων που μπορεί να συναντήσει κάποιο μέτρο κοινωνικής επανένταξης, όταν οι πολίτες γίνονται εν’αγνοία τους δέκτες αλλοιωμένων απόψεων για την πραγματική διάσταση του εγκλήματος.

Η εργασία αυτή θεωρητικά στηρίχτηκε σε τρέχουσες απόψεις πρωτίστως της εγκληματολογίας και της κοινωνιολογίας πάνω στα θέματα των κοινωνικών στάσεων της κοινωνικής ταυτότητας, της γνωστικής κατηγοριοποίησης του αποφυλακισμένου ατόμου, της προκατάληψης των στερεοτύπων και της κοινωνικής αντίδρασης πάνω στο έγκλημα. Επιμέρους αναφέρεται και στις απόψεις της κοινωνικής ψυχολογίας αναφορικά με τον τρόπο παραγωγής ενός κοινωνιοψυχολογικού φαινομένου, όπως είναι αυτό του προκαθορισμού της δράσης του αποφυλακισμένου ατόμου λόγω των αρνητικών συνεπειών της επιβολής του στίγματος της φυλάκισης. Η βασική υπόθεση που εξετάζει αυτή η ερευνητική εργασία είναι αυτή του στίγματος στην κοινωνική ταυτότητα του αποφυλακισμένου ατόμου, έτσι όπως ερευνήθηκε από τους θεωρητικούς της αλληλεπίδρασης Becker, Lemert και από τον Thorston Sellin, ο οποίος το 1935 διατύπωσε την θεωρία της Πολιτισμικής σύγκρουσης στον κλάδο της εγκληματολογίας. Ερευνήθηκε κατά πόσο το αποφυλακισμένο άτομο βρίσκεται εγκλωβισμένο μέσα σε ένα στερεοτυπικό μηχανισμό, που του αποδίδει αρνητικά κοινωνιοψυχολογικά χαρακτηριστικά, ακόμα και αν αυτό έχει σταματήσει την εγκληματική δραστηριότητα [ή αναγκάζεται να την συνεχίσει λόγω ένταξης του πλέον βαθύτερα στην εγκληματικότητα τόσο εξαιτίας της ενδυνάμωσης των εγκληματικών αξιών, που προσφέρει η φυλακή μέσω της υποκουλτούρας αλλά και εξαιτίας της αδυναμίας ένταξης του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο]. Η αποτυχία της φυλακής ως τρόπου βελτίωσης του "παραβάτη" έχει αναφερθεί εκτεταμένα από διάφορες έρευνες και θεωρητικούς, όπως ο Μισέλ Φουκώ, που στο βιβλίο του "Επιτήρηση και καταστολή" [] τόνισε την αδυναμία λειτουργίας της φυλακής ως μέτρου "αποκατάστασης" και "επανάταξης" των παραβατών του νόμου [M. Foucault, 1975:236π].

Επίσης από τον χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας βασιστήκαμε στην θεωρία των άρρητων θεωριών προσωπικότητας, στις κοινωνικές αναπαραστάσεις, έτσι όπως αρχικά μελετήθηκαν από τον Durkheim [1898] και στην συνέχεια από τον Moskonici [1961, 1976] με το σύγγραμμά του "la psychanalyse son image et son public", στην κοινωνική κατηγοριοποίηση και στην προβληματική της κοινωνιοψυχολογικής ταυτότητας [Tasfel, Forgas, Turner, Doise].

Τέλος, από τον χώρο της κοινωνιολογίας στηρίχτηκαμε στις απόψεις που αφορούν τις κοινωνικές στάσεις, την προκατάληψη και τον κοινωνικό αποκλεισμό, δεδομένου ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός αναφέρεται στη απώλεια των κοινωνικών ιδιοτήτων αυτών που τις κατείχαν ή που δεν κατείχαν ποτέ κάποιες ιδιότητες λόγω αποκλεισμού τους από την αρχή της ύπαρξής τους. Τα αποφυλακισμένα άτομα λόγω αρνητικής κοινωνικής ταυτότητας που δημιουργεί το εγκληματικό τους ιστορικό σε συνδυασμό με τον φόβο του εγκλήματος που υπάρχει στην κοινωνική συνείδηση και που καλλιεργείται σταδιακά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης [τεχνικές δραματοποίησης και επλεκτικής παρουσίας] αντιμετωπίζουν με την αποφυλάκιση τους προβλήματα κοινωνικής ένταξης. Αυτό φαίνεται και μέσα από την πρόσφατη κρατική κοινωνική πολιτική, όπου μέσα από τον ΟΑΕΔ ενθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να προσλάβουν με κρατική επιχορήγηση άτομα με κοινωνικά προβλήματα. Η κίνηση αυτή, πέρα από τα "καλά της κίνητρα", έχει και ένα βαθύτερο μήνυμα: πρέπει να υπάρξει κάποιο όφελος και για τον εργοδότη, όπως

φορολογική διευκόλυνση ή πληρωμή του προσλαμβανόμενου υπαλλήλου απο το κράτος[π.χ.τα προγράμματα Stage:11μηνη πρόσληψη απο επιχειρήσεις μεσω κρατικής επιδότησης του ατομου που απασχολείται] προκειμένου να προσλάβει είτε ατομα με προβλήματα ναρκωτικών ουσιών είτε πρώην φυλακισμένους είτε ανέργους πτυχιούχους και μή.Στο πλαίσιο των πολύπλοκων καπιταλιστικών διαδικασιών που χαρακτηρίζουν περισσότερο απο οτιδήποτε άλλο την σύγχρονη κοινωνία ,μπορούμε να ερμηνεύσουμε την επέμβαση της κρατικής κοινωνικής πολιτικής στο θέμα της επανένταξης των μειονοτήτων ως απαραίτητη κίνηση απέναντι σε ενα κοινωνικό πεδίο το οποίο ρυθμίζεται σύμφωνα με κανόνες ομοιογένειας και συμμόρφωσης κοινωνικής.Τόσο απο την πλευρά της εγκληματολογίας [Thorston Sellin,Becker 1961] όσο και απο το λειτουργικό μοντέλο κοινωνικής επιρροής [Asch,1951,1956] ,σε αντίθεση με το "γενετικό" μοντέλο [Moscovici,1976] που αφήνει περισσότερα περιθώρια απόκλισης απο το κοινωνικό "κυρίαρχο",τα κοινωνικά συστήματα εμφανίζονται δοσμένα και όπτιμα.Ο Sellin τόνισε την σημασία των κοινωνικών κανόνων του Ποινικού Δικαίου ως αιτια της πολιτισμικής σύγκρουσης [culture conflict] ή σύγκρουση κανόνων συμπεριφοράς [conflict of conduct norms] αλλιώς,μέσα απο την οποία εκδηλώνεται το εγκλημα και πιο συγκεκριμένα η εγκληματικότητα των μεταναστών.

Ειδικότερα για τον Sellin,οι κανόνες του Ποινικού Δικαίου αποτελούν ενα σημαντικό τμήμα των κανόνων με τους οποίους οι κοινωνίες επιδίωξαν να εξασφαλίσουν την ομοιόμορφη συμπεριφορά των μελών τους ,δεσμεύουν όλους όσους ζούν μέσα στα πολιτικά όρια των αντίστοιχων κρατών και το κάθε κράτος εξαναγκάζει στην εφαρμογή τους.Ο χαρακτήρας αυτών των κανόνων,η κατηγορία της συμπεριφοράς που απαγορεύουν ,η φύση των κυρώσεων που ενεργοποιούνται στην περίπτωση παραβίασης τους και όλα τα σχετικά θέματα που απορρέουν απο την υπέρβαση αυτών των κανόνων,καθορίζουν την νομοθετική διαδικασία.

Σύμφωνα με το λειτουργικό μοντέλο κοινωνικής επιρροής τα κριτήρια κοινωνικής κανονικότητας και παρέκκλισης αποτελούν απόλυτα ,μια και η πρώτη θεωρείται αξιολογείται λειτουργική και η δεύτερη μη λειτουργική[Παπαστάμου,121983,σελ.34] οδηγεί σε ασυμμετρία επιρροής[Παπαστάμου,1983,34].Ο Μισέλ Φουκώ αναφέρθηκε στο δίκτυο των σχέσεων εξουσίας,στο παιχνίδι μεταβολής τους,και έθεσε στο εργο του,τον προβληματισμό γύρω απο το το πως συνδέονται μεταξύ τους όλες αυτές οι σχέσεις εξουσίας ,καθώς και με ποιόν τρόπο τα διάφορα είδη λόγων[discours] καθιστώνται δυνατά και πως χρησιμεύουν ως στήριγμα.Αναφέρθηκε επίσης στο δυνάμωμα των σημειών εξουσίας,στην αποδυνάμωση άλλων,στις εκδηλώσεις αντίστασης ,στις αντιεπενδύσεις.Αναφέρεται στην εξουσία ως το πλήθος των σχέσεων δύναμης που ενυπάρχουν στον χώρο όπου ασκούνται και είναι συστατικές της οργάνωσης τους .Δεν βλέπει την δομή της εξουσίας ως ενα σταθερό τρόπο καθυπόταξης ή ως ενα το κλασσικό σχήμα κυρίαρχου-κυριαρχούμενου ,οπου η δυαδική και καθολική αντίθεση ανάμεσα στους εξουσιαστές και στους εξουσιάζομενους αναίρειται.Για τον Φουκώ η εξουσία έρχεται απο κάτω και όχι απο πάνω και οι συνέπεις της αγγίζουν όχι μόνο περιορισμένες κοινωνικές ομάδες[εξουσία που ξεκινάει απο πάνω] αλλά η εξουσία

¹²Οι διαδικασίες κοινωνικής ομοιομόρφωσης που επιβάλλονται μέσα απο την κοινωνικοποίηση και οι διαδικασίες που περιορίζουν την απόκλιση απο τους κυρίαρχους κοινωνικούς κανόνες μέσα απο την εφαρμογή του άτυπου και τυπικού κοινωνικού ελέγχου,χαρακτηρίζουν την δυναμική του λειτουργικού μοντέλου κοινωνικής επιρροής.Μέσα στα πλαίσια αυτού του θεωρητικού μοντέλου,οι σχέσεις εξουσίας δομούνται μέσα απο το δυαδικό σχήμα κυρίαρχου-κυριαρχούμενου,συμμόρφωσης του δέκτη με τον κανόνα της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας μέσα απο διάφορα κοινωνιομετρικού αναστήματος,μόνο η ανώτερη ομάδα ή το ανώτερο άτομο μπορεί να επηρεάσει το κατώτερο άτομο ή την κατώτερη ομάδα[Παπαστάμου,1983,σελ.34].

αυτή διαπερνά, μέσα από τις πολλαπλές σχέσεις δύναμης, ολό το σύστημα παραγωγής, την οικογένεια, τις ομάδες, του θεσμούς, ολό το σύνολο του κοινωνικού σώματος. Για τον Φουκώ η εξουσία χρησιμεύει σαν μια πλατιά διασχιστική ενέργεια που διατρέχει το σύνολο του κοινωνικού σώματος, συνδέει τις τοπικές συγκρούσεις δημιουργώντας ανακατατάξεις, ευθυγραμμίσεις, ομοιογενοποιήσεις, σειραίες διευθετήσεις, συγκλί-

σεις. Το πιο σημαντικό από τις απόψεις του Φουκώ για την εξουσία και το οποίο μπορούμε να συνδέσουμε με τις υποθέσεις μας, είναι η θέση του Φουκώ ότι δεν υπάρχει εξουσία που να ασκείται χωρίς μια σειρά από βλέψεις και στόχους. Αυτό συμβαίνει γιατί για τον Φουκώ οι σχέσεις εξουσίας είναι ταυτόχρονα σκόπιμες και υποκειμενικές χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η εξουσία εδώ είναι απόφαση ενός ατομικού υποκειμένου ή μιας ομάδας. Αντίθετα θεωρεί ότι το δίκτυο εξουσίας που υπάρχει και λειτουργεί σε μια κοινωνία δεν μπορεί να το διαχειριστεί ολοκληρωτικά οι ομάδες που ελέγχουν τους κρατικούς μηχανισμούς.¹³ Πιο συγκεκριμένα στην θεωρία της ανομίας του Ντυρκάιμ τα θεσμικά μέσα επίτευξης των στόχων, που εξαιρεί η κοινωνία ως σημαντικούς, περιορίζονται σε ορισμένα μόνο τμήματα του κοινωνικού συνόλου, τα οποία έχουν την δυνατότητα να τα χρησιμοποιούν νόμιμα. Στα χνάρια του Ντυρκάιμ, ο Μέρτον πρότεινε πέντε τρόπους προσαρμογής απέναντι στην ανομική κατάσταση: τον κοφφορμισμό, την τυπολατρεία, την εξέγερση, την καινοτομία και την απόσυρση. Σύμφωνα με τους θεωρητικούς των Υποπολιτισμικών θεωριών-από τους οποίους προέκυψαν νέα θεωρητικά σχήματα στην εγκληματολογική σκέψη-η υποκουλτούρα [υποπολιτισμική ομάδα/subculture] είναι ένα σύστημα αναφοράς του ατόμου, στο οποίο το άτομο με την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά βρίσκει υποστήριξη διότι οι αξίες και οι κανόνες που κυβερνούν αυτή την κουλτούρα έρχονται σε αντίθεση, ως προς το περιοχόμενο, με τις αξίες και τους κανόνες των άλλων ομάδων και γενικότερα, της κοινωνίας. Ο Cohen είδε την υποκουλτούρα ως συστήματα αξιών διαφορετικά από τα αυτά που επικρατούν ως κυρίαρχα, ως πολιτισμικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κατώτερων και των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων. Η πολιτισμική διαφορά είναι αιτία δημιουργίας της υποκουλτούρας για τον Κοέν, ενώ οι διαφορετικοί κανόνες που χαρακτηρίζουν το σύστημα αξιών της υποκουλτούρας ερμηνεύονται ως αποτέλεσμα αντίδρασης των ομάδων που υποεκπροσωπούνται στην κοινωνική ιεραρχία. Για τον Σέλιν επίσης, οι πολιτισμικές διαφορές παίζουν σημαντικό ρόλο στην γένεση της εγκληματικής συμπεριφοράς. Ξεκινώντας από την αρχή ότι το κάθε άτομο γεννιέται μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό περιβάλλον και ότι αποτελεί μέλος πολλών κοινωνικών ομάδων, ευρύτερων και πιο κλειστών, η σύγκρουση κανόνων εμφανίζεται αναπόφευκτη δεδομένου ότι κάθε ομάδα προβάλλει δικούς της κανόνες συμπεριφοράς για το άτομο. Η πιθανότητα να διαφέρουν ως προς το περιοχόμενο τους αυτοί οι κανόνες είναι πιά δυνατή από την πιθανότητα οι κανόνες αυτοί να συγκλίνουν μεταξύ τους. Η στάση που θα κρατήσει το άτομο μπροστά σε αυτήν την αντίφαση εξαρτάται από την εκτίμηση που αποδίδει προσωπικά στην κοινωνική αντίδραση. Για τον Σέλιν τέτοιου είδους συγκρούσεις εμφανίζονται συχνότερα: 1) μεταξύ παλαιού και νέου τρόπου ζωής και κοινωνικών αξιών, 2) ως αποτέλεσμα μετακίνησης από αγροτικό σε αστικό περιβάλλον, ιδίως στα αστικά κέντρα και 3) ως αποτέλεσμα μετακίνησης από μια καλά οργανωμένη κοινωνία σε

¹³ Η άποψη αυτή του Φουκώ έρχεται σε αντίθεση με τις κλασικές Μαρξιστικές απόψεις, τις απόψεις των εγκληματολόγων Sutherland, Sellin, Cohen, Durkheim, Becker, σύμφωνα με τους οποίους το Ποινικό Δίκαιο εκφράζει τα συμφέροντα της κυρίαρχης ομάδας και ο κοινωνικός κανόνας προβάλλεται μέσα από την σχετικότητα λειτουργίας του.

μια άλλη ανομοιογενή,μη οργανωμένη κοινωνία π.χ. πρωτόγονες φυλές.Και για τον Σέλιν το έγκλημα ξεκινάει απο μια βάση σύγκρουσης κανόνων,διαφορετικών ως προς το περιοχόμενο και τις αξίες που προβάλλουν.Ο κονφορμισμός και η τάση ομοιομορφίας που προσπαθεί ο κοινωνικός έλεγχος με τους μηχανισμούς του να επιβάλλει στα άτομα μιας κοινωνίας σε σχέση με την κοινωνική συμπεριφορά,αναπόφευκτα κατηγοριοποιεί ως απόκλιση οτιδήποτε διαφορετικό ,που δεν ακολουθεί την κυρίαρχη φόρμα εξουσίας θέσπισης και εφαρμογής του.

Είναι εμφανής ακριβώς στην διάκριση αυτή ,που κάνει ο Μπέκερ μεταξύ παραβίασης του κανόνα και παρέκκλισης γιατί μεσω της διάκρισης αυτής μετατίθεται το ερευνητικό ενδιαφέρον απο τα ατομικά χαρακτηριστικά του ατόμου ,που παραβιάζει τους κανόνες στα άτομα ή στις ομάδες που διαμορφώνουν αυτούς τους κανόνες και τους εφαρμόζουν.Οι κοινωνικές ομάδες δημιουργούν την παρέκκλιση για τον Μπέκερ ,εφαρμόζοντας τις κυρώσεις ,που προκύπτουν απο την παράβαση αυτών των κανόνων,σε ορισμένα άτομα .Αποτέλεσμα αυτής της εφαρμογής κυρώσεων είναι ο στιγματισμός δηλ.την επιβολή στον παραβάτη ,αρνητική κοινωνικής ταυτότητας ,ως αιτιολογικό παράγοντα της ανάπτυξης μιας εγκληματικής σταδιοδρομίας.Σύμφωνα με τον Λεμέρτ ,ο οποίος το 1951 διέκρινε την παρέκκλιση σε πρωτογενή [primary] και δευτερογενή[secondary] παρέκκλιση,ο στιγματισμός ενδέχεται να ενθαρρύνει το άτομο να συνεχίσει την παραβατική συμπεριφορά,που ανέπτυξε στο παρελθόν.Μέσα απο το παράδειγμα του πότη ο Λεμέρτ έδειξε πως μια αρχική παρέκκλιση μπορεί μέσω των κυρώσεων ,που επιβάλλονται στο άτομο[αρνητική κοινωνική αντίδραση],να γεννήσει δευτερεύουσες παρεκκλίνουσες συμπεριφορές και μέσω της επιβολής ολοένα και πίο αυστηρών κυρώσεων να ενδυναμώνεται η αρχική παρέκκλιση με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος αρνητικών κοινωνικών αντιδράσεων και περαιτέρων παραβάσεων του νόμου ή γενικότερα,παρεκκλίσεων απο οτι ορίζεται ,μεσω του κοινωνικού ελέγχου,ως φυσιολογικό,κυρίαρχο,κοινωνικά επιθυμητό και αποδεκτό.Δυσμενή συνέπεια για το άτομο είναι η τελική αποδοχή του ρόλου [παρεκκλίνοντος] αυτού,η εσωτερικευση δηλ.του στίγματος και η εκδήλωση των αντιδράσεων,που απορρέουν απο τον ρόλο αυτό.Δημιουργείται δηλ.μια καινούρια αρνητική κοινωνική ταυτότητα για το άτομο ,η οποία δημιουργεί στο ευρύτερο και μη περιβάλλον του ατόμου προσδοκίες οτι το άτομο είναι αυτό που δηλώνει αυτή η νέα ταυτότητα.Αυτό,που επισήμανε τόσο ο Μπέκερ,μέσα απο την έννοια της ``αλληλουχίας της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς`` ,οσο και ο Λεμέρτ με την πρωτογενή και δευτερογενή παρέκκλιση είναι η σημασία της αρνητικής κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον παρεκκλίνοντα,μια σημασία ιδιαίτερη αφού είναι ικανή να δημιουργήσει καινούριες ταυτότητες,ρόλους και αντιδράσεις απο το περιβάλλον του παραβάτη.

Η εργασία αυτή στηρίχτηκε κυρίως στην θεωρία της αλληλεπίδρασης στην εγκληματολογία με κύριο εκπροσώπους τον Μπέκερ και τον Λεμέρτ.Οι δύο αυτοί θεωρητικοί χρησιμοποίησαν την έννοια της κοινωνικής αντίδρασης και τον στιγματισμό δηλ.την επιβολή στον παραβάτη ,αρνητική κοινωνικής ταυτότητας ,ως αιτιολογικό παράγοντα της ανάπτυξης μιας εγκληματικής σταδιοδρομίας.Σύμφωνα με τον Λεμέρτ ,ο οποίος το 1951 διέκρινε την παρέκκλιση σε πρωτογενή [primary] και δευτερογενή[secondary] παρέκκλιση,ο στιγματισμός ενδέχεται να ενθαρρύνει το άτομο να συνεχίσει την παραβατική συμπεριφορά,που ανέπτυξε στο παρελθόν.Μέσα απο το παράδειγμα του πότη ο Λεμέρτ έδειξε πως μια αρχική παρέκκλιση μπορεί μέσω των κυρώσεων ,που επιβάλλονται στο άτομο[αρνητική κοινωνική αντίδραση],να γεννήσει δευτερεύουσες παρεκκλίνουσες συμπεριφορές και μέσω της επιβολής ολοένα και πίο αυστηρών κυρώσεων να ενδυναμώνεται η αρχική παρέκκλιση με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος αρνητικών κοινωνικών αντιδράσεων και περαιτέρων παραβάσεων του νόμου ή γενικότερα,παρεκκλίσεων απο οτι ορίζεται ,μεσω του κοινωνικού ελέγχου,ως φυσιολογικό,κυρίαρχο,κοινωνικά επιθυμητό και αποδεκτό.Δυσμενή συνέπεια για το άτομο είναι η τελική αποδοχή του ρόλου [παρεκκλίνοντος] αυτού,η εσωτερικευση δηλ.του στίγματος και η εκδήλωση των αντιδράσεων,που απορρέουν απο τον ρόλο αυτό.Δημιουργείται δηλ.μια καινούρια αρνητική κοινωνική ταυτότητα για το άτομο ,η οποία δημιουργεί στο ευρύτερο και μη περιβάλλον του ατόμου προσδοκίες οτι το άτομο είναι αυτό που δηλώνει αυτή η νέα ταυτότητα.Αυτό,που επισήμανε τόσο ο Μπέκερ,μέσα απο την έννοια της ``αλληλουχίας της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς`` ,οσο και ο Λεμέρτ με την πρωτογενή και δευτερογενή παρέκκλιση είναι η σημασία της αρνητικής κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον παρεκκλίνοντα,μια σημασία ιδιαίτερη αφού είναι ικανή να δημιουργήσει καινούριες ταυτότητες,ρόλους και αντιδράσεις απο το περιβάλλον του παραβάτη.

Στο σημείο αυτό ερχόμαστε στην ολοκληρωμένη διατύπωση των υποθέσεων αυτής της ερευνας,υποθέσεων βασικών και δευτερογενών:

Η βασική υπόθεση αυτής της εργασίας ,οπως αναφέραμε και παραπάνω,είναι η μελέτη της προκατάληψης,της στάσης γενικότερα απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα. εβδομάδες.Τα υποκείμενα θα πρέπει να διαβάσουν ενα κείμενο το οποίο αναφέρεται σε ενα άτομο που εκτίει ποινή φυλάκισης και το οποίο σε λίγο θα

αποφυλακιστεί.Ως μοναδική απαίτηση, επιθυμία του \της Κ.Μ. εμφανίζεται η ανάγκη εύρεσης δουλειάς μετά την αποφυλάκιση και επιστροφής του στο οικογενειακό περιβάλλον του. Η υπόθεση μας είναι αν πιθανώς και μόνο η εισόδος στην φυλακή για το άτομο και ο χαρακτηρισμός του από το κοινωνικό σύστημα, επίσημο [Ποινικό] και άτυπο [περιβάλλον] ως "Ποινικό παραβάτη", αρκεί για να κατηγοριοποιηθεί το άτομο αυτό στην σκέψη των ατόμων ηλικίας 20-26 ετών ως ανεπίδεκτο φυσιολογικής ένταξης στο κοινωνικό σύνολο. Είναι δύσκολο το άτομο να επανενταχθεί κοινωνικά, αν δεν του δίνονται ευκαιρίες για εργασία [οικονομική υποστήριξη] και αν η αντιμετώπιση από το περιβάλλον του είναι εχθρική λόγω προκατάληψης. Το ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήσαμε στην έρευνα αυτή, μελετάει ακριβώς το βαθμό ικανότητας, που αποδίδουν τα άτομα ηλικίας 20-26 ετών στον φανταστικό "παραβάτη" των κειμένων, αναφορικά με την εργασία, τις σχέσεις του με την οικογένεια, τις πιο προσωπικές σχέσεις του, όπως είναι οι φιλικές σχέσεις, οι ερωτικές και γενικότερα, η ανθρώπινη αλληλεπίδραση. Μέσα από ερωτήσεις, που επικεντρώνονται σε ένα πιο ειδικό [ατομοκεντρικό] και σε ένα πιο γενικό επίπεδο, θα μελετήσουμε την φαντασίωση της κοινωνικής αντίδρασης στην σκέψη του δείγματος. Έχοντας υπόψη μας την θεωρία του στιγματισμού, έτσι όπως προτάθηκε από τον Λεμέρτ [1951], και ότι το αποτέλεσμα της αρνητικής κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στο άτομο είναι διπλό [απομόνωση του από μη παρεκκλίνουσες πηγές, ενσωμάτωση της εικόνας, που έχει σχηματίσει το περιβάλλον του για αυτό], η υπόθεση που κάνουμε είναι ότι η θεωρία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και η θεωρία του στιγματισμού, θα επιβεβαιωθεί από τα ευρήματα μας [απόψεις υποκειμένων]. Αν και δεν πρόκειται για την μελέτη της κοινωνικής αντίδρασης στην πράξη, δηλ. συμπεριφορά εν δράσει, αλλά για το πως το δείγμα μας ΦΑΝΤΑΣΙΩΝΕΙ, ότι ΘΑ ΕΙΝΑΙ η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ απέναντι στον ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΒΑΤΗ του ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ, αυτό δεν σημαίνει ότι επειδή η συμπεριφορά δεν έχει εκδηλωθεί στην πράξη, αλλά βρίσκεται στο στάδιο της αναπαράστασης ότι η απόσταση μεταξύ της αναπαράστασης αυτής και της πραγματικής συμπεριφοράς είναι μεγάλη ή ότι πρόκειται για δύο διαφορετικά πράγματα. Από τον χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας [Ευρώπη, Γαλλία] ο Μοσκοβισί ορίζει τις κοινωνικές αναπαραστάσεις ως γνωστικές διεργασίες μέσα από τις οποίες το υποκείμενο πλησιάζει το αντικείμενο, το οποίο μπορεί να είναι πρόσωπο, πράγμα, γεγονός, ιδέα, μια θεωρία [Μοσκοβισί, 1976]. Πριν από τον Μοσκοβισί το ενδιαφέρον για τις αναπαραστάσεις είχε εκδηλωθεί από τον Ντυρκαϊμ [1898] μέσα από την διάκριση των συλλογικών και ατομικών αναπαραστάσεων και την υπογράμμιση της σημασίας, από τον ίδιο, της συλλογικής σκέψης σε σχέση με την ατομική. Την μελέτη των κοινωνικών αναπαραστάσεων στον Ευρωπαϊκό χώρο συνέχισε ο Μοσκοβισί [1961, 1976] με το σύγγραμμα του "La psychanalyse son image et son public". Αυτό που μας ενδιαφέρει από το πεδίο των κοινωνικών αναπαραστάσεων και το οποίο μπορεί να συνδεθεί με τις υποθέσεις μας είναι η διάσταση των κοινωνικών αναπαραστάσεων που ασχολείται με το πως οργανώνεται αυτή. Δεν μας ενδιαφέρει μόνο η εικόνα της αναπαράστασης [παθητική οψη] αλλά και τα ερεθίσματα εκείνα που ανοικοδομούν την αναπαράσταση ως έτσι. Πιο πολύ μας ενδιαφέρει ο τρόπος οργάνωσης της κοινωνικής αναπαράστασης αφού σύμφωνα με τον Αμπρίκ [1987] η κοινωνική αναπαράσταση χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία: τον κεντρικό πυρήνα, ένα σύνολο πληροφοριών, στάσεων και πίστευων, που είναι οργανωμένες γύρω από τον πυρήνα και ένα σύστημα κατηγοριοποίησης. Και τα τρία αυτά στοιχεία των κοινωνικών αναπαραστάσεων μας ενδιαφέρουν τόσο γιατί οι στάσεις εκφράζουν σε ένα βαθμό [οι θεμελιώδεις στάσεις] την τοποθέτηση του ατόμου απέναντι σε ένα κοινωνικό ερέθισμα όσο και

γιατι το σύστημα κατηγοριοποίησης εκφράζει μια γνωστική “συρρίκνωση” σχετικά με την κοινωνιοψυχολογική δυναμική του ατόμου,που κατηγοριοποιούμε.Η κατηγοριοποίηση ως σημαντική διάσταση των στερεοτύπων,εκπληρεί την δικιά της λειτουργικότητα στον γνωστικό κόσμο του ατόμου,που την εφαρμόζει απέναντι σε κάποιο αντικείμενο,ατομο,ομάδα κ.λ.π.Είτε συνδέσουμε τα στερεότυπα με την ισχύ,την κοινωνική δύναμη,είτε με το συναίσθημα ή με την προκατάληψη,το αποτέλεσμα είναι σε όλες τις περιπτώσεις το ίδιο:ο ρόλος του στερεοτύπου είναι να κατευθύνει την σκέψη,την αντίληψη και την κρίση μας κατά τρόπο ανορθολογικό[Κοινωνιολογία Λυκείου,σελ.239].Ο Lippman χρησιμοποίησε πρώτος τον όρο το 1922 και θεώρησε τα στερεότυπα ως εσφαλμένες εικόνες της κοινωνικής πραγματικότητας στο βιβλίο του “Κοινή γνώμη”. Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο ίδιος στο στερεότυπο ,το στερεότυπο περιγράφει ιδέες,εικόνες ,που είναι έτοιμες μέσα στο κεφάλι μας και παρεμποδίζουν την λειτουργία της κρίσης γιατί υπάρχει μια εκ των προτέρων διαμορφωμένη κρίση .Η μεγάλη πλειοψηφία των ανθρώπων δεν κρίνει με βάση τα πραγματικά γεγονότα ή πράγματα ,αλλά με βάση δικές τους παραστάσεις για τα γεγονότα ,δημιουργημένες από πριν .Ετσι ,μεταξύ του ατόμου και της εξωτερικής πραγματικότητας παρεμβάλλονται ακατάπανστα “έκτυπα”[κλισέ] ή στερεότυπα που παραμορφώνουν και διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα.Τα στερεότυπα σύμφωνα με την Susan Fiske , αποτελούν εργαλεία άσκησης του κοινωνικού ελέγχου και το οποίο η συγκεκριμένη ερευνήτρια απέδειξε με μια σειρά ερευνών γύρω απο τον τρόπο που τα στερεότυπα συνδέονται με την ισχύ και συγκεκριμένα κατέληξε στο συμπέρασμα[ΦΙΣΚΕ,1993],οτι τα άτομα που κατέχουν ισχύ στερεοτυποποιούν τους κατώτερους τους είτε απο έλλειψη προσοχής απέναντι τους είτε ως αποτέλεσμα τακτικής ,προκειμένου να διατηρηθεί η συγκεκριμένη κοινωνική τους θέση και η ιδεολογία ,που απορρέει απο αυτήν.Η άσκηση εξουσίας γίνεται κατά επέκταση μέσω της κοινωνικής διάκρισης,της ενεργοποίησης στερεοτύπων και προκαταλήψεων,που μειώνουν το κύρος της κατώτερης κοινωνικά ομάδας και την καθιστούν ευάλωτη απέναντι στην άσκηση του κοινωνικού ελέγχου.Η Φίσκε κατέληξε στα εξής συμπεράσματα σχετικά με τα στερεότυπα:

-τα στερεότυπα διατηρούν την δύναμη μέσω της κατηγοριοποίησης και της διομαδικής πόλωσης

-Μέσα απο τα στερεότυπα σχηματίζονται επιφανειακές κρίσεις που κάνει ο άνωτερος κοινωνικά για το κατώτερο κοινωνικά άτομο και αυτό συμβαίνει ως αποτέλεσμα μικρής προσοχής που δίνεται στο στερεοτυποποιημένο άτομο απο τον πρώτο.

-η Φίσκε δικαιολόγησε το κίνητρο της ελλειμματικής αυτής προσοχής ως αποτέλεσμα του οτι οι ανώτεροι δεν κινδυνεύουν να χάσουν προνόμια απο τους κατώτερους ,η θέση τους είναι διασφαλισμένη,η λογική τους κυρίαρχη ,επομένως οι κατώτεροι δεν είναι απειλητικοί ως προς τους πρώτους εφόσον στερούνται “οπλων” ,γενικότερα ισχύς.

-Η Φίσκε συνόπισε την λογική αυτή των ανώτερων κάτω απο την φράση:“δεν έχουν λόγο να δώσουν προσοχή,δεν θέλουν και δεν είναι υποχρεωμένοι να δώσουν προσοχή στους κατώτερους”.

-Τα άτομα δίνουν προσοχή συνήθως σε αυτούς με τους οποίους βρίσκονται σε εξάρτηση δηλ.με άτομα τα οποία ελέγχουν τα αποτελέσματα των ενεργειών τους.Η εξάρτηση αυτή αναγκάζει το άτομο να εστιάσει σε διαστάσεις των στερεοτύπων που έρχονται σε αντίθεση με την πραγματικότητα.Μεσα απο αυτήν την δυναμική της αντίφασης το στερεότυπο χάνει την “αληθοφάνεια του” ,μειώνεται δηλ.η ψευδοεγκυρότητα του και υποσκάπτεται στις βάσεις που το δομούν και το συγκροτούν ως έτσι.

- Τα άτομα φτιάχνουν την άποψη τους για ένα γεγονός μέσα από τις πληροφορίες που έχουν για αυτό. Με την συλλογή πληροφοριών για άτομα ή ομάδες ή καταστάσεις το υποκείμενο πιστεύει πως μπορεί να προβλέψει τις προσωπικότητες των άλλων και να ελέγξει το περιβάλλον του .

Αυτές είναι μερικές από τις απόψεις της Φίσκε και τις οποίες θα χρησιμοποιήσουμε θεωρητικά στην εργασία αυτή. Η άποψη ότι η στερεοτυποποίηση εκ ' μέρους αυτών , που έχουν την κοινωνική ισχύ γίνεται μέσω επιφανειακής επεξεργασίας των πληροφοριών γιατί αποσκοπεί στην διατήρηση του κοινωνικού ελέγχου , είναι μια θεωρητική άποψη , που θα χρησιμοποιήσουμε στην εργασία αυτή. Η Fiske όρισε την ισχύ ως τον έλεγχο πάνω στα αποτελέσματα των πράξεων άλλων ανθρώπων [Depret and Fiske, 1993] προκειμένου να αντισταθμίσουν την απώλεια ελέγχου που νιώθουν.

Τα στερεότυπα επειδή ακριβώς είναι προκατασκευασμένα σχήματα αντίληψης-σκέψης-διανοητικές εικόνες –ιδέες, που παρεμβάλλονται ανάμεσα στην πραγματικότητα και την αντίληψη , που πάμε να σχηματίσουμε για αυτήν την πραγματικότητα , προκαλούν απλοποιήσεις και γενικεύσεις , που την διαστρεβλώνουν. Το βασικό χαρακτηριστικό της στερεοτυπικής σκέψης είναι ο μεγάλος βαθμός της γενίκευσης , το ανεξέλεγκτο των πληροφοριών και της απόδειξης των κρίσεων . Είναι απλοποιητικά γιατί το στερεότυπο παρουσιάζει μια φτωχή, υπεραπλουστευμένη εικόνα του εξωτερικού κόσμου, είναι γενικευτικά αφού ένα χαρακτηριστικό γενικεύεται σε όλα τα αντικείμενα ή καταστάσεις στα οποία αναφέρονται και είναι και αφομοιωτικά δηλ. εσωτερικεύεται εύκολα λόγω των δυο παραπάνω χαρακτηριστικών.

Η εργασία αυτή , εξετάζοντας την στάση των ατόμων απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα και έχοντας ως βασική της υπόθεση την θεωρία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και την θεωρία του στιγματισμού [Lemert] εμβαθύνει πάνω στον τρόπο , που η στερεοτυπική σκέψη ενεργοποιείται στα άτομα , που έχουν στιγματιστεί ως κοινωνικά απορριπτέα, δεδομένου ότι ρωτάμε το δείγμα μας να προβλέψει την μελλοντική εγκληματικότητα του αποφυλακισμένου ατόμου , επομένως να αποδώσει στον εγκληματία ήδη μια μελλοντική πράξη, την οποία δεν έχει διαπράξει ακόμα και την οποία μπορεί και να μην διαπράξει, αλλά που το δείγμα πιστεύει πως θα διαπράξει ή όχι. Επομένως τα στερεότυπα ως προσδιοριστικοί παράγοντες των στάσεων και ως κατηγορία των πεποιθηθέντων, αντανακλούν τις κοινωνικές προσδοκίες σχετικά με ένα θέμα , που αφορά ένα άτομο ή μια ομάδα ή δυο άτομα μεταξύ τους ή ένα αντικείμενο, κατάσταση, και κυρίως αντανακλούν δράση όταν αυτή η δράση δεν έχει ακόμη συμβεί. Ο πρωταγωνιστής της ιστορίας μας είναι ένα πρώην φυλακισμένος. Ζητάμε ουσιαστικά από το δείγμα μας, να μας προκαθορίσει την μελλοντική στάση ζωής αυτού του ατόμου. Όλες οι απαντήσεις επιτρέπονται και για αυτό το λόγο το ερωτηματολόγιο στην πλειοψηφία του περιέχει ανοιχτές ερωτήσεις. Το ερώτημα που τίθεται είναι πώς ξέρουμε τι θα κάνει ο άλλος, ο οποιοσδήποτε άλλος, όταν αυτός δεν έχει προβεί ακόμα στην ανάλογη πράξη, που εμείς νομίζουμε ότι θα κάνει? Το στερεότυπο , όπως και η προκατάληψη δείχνουν την ιδιαίτερη ψυχολογική τοποθέτηση των ατόμων ή των ομάδων απέναντι σε άλλα άτομα και ομάδες. Η διαφορά μεταξύ προκατάληψης και στερεότυπου είναι πώς η προκατάληψη κατευθύνεται και προδιορίζεται από το στερεότυπο ενώ το στερεότυπο εμφανίζεται ως κατηγορία των πεποιθηθέντων. Η προκατάληψη είναι μια στερεοτυπική συμπεριφορά , που εμφανίζεται είτε ως εσωτερικευμένη κατάσταση [ιδιαιτέρη στάση], είτε ως εκδήλωση στερεοτυπικής γνώμης , συνδέεται κατά κανόνα με εσφαλμένες εντυπώσεις και εκφράζει μία έντονη αποδοκιμασία ή επιδοκιμασία [αρνητική –θετική προκατάληψη]. Επομένως , αναφορικά με τις υποθέσεις

εργασίας,μας ενδιαφέρει να μάθουμε αν η προκατάληψη που δείχνει το δείγμα απέναντι στον αποφυλακισμένο είναι θετικής ή αρνητικής υφής και αν ο αποφυλακισμένος γίνεται αντικείμενο στερεοτυπικών μηχανισμών αναφορικά “μετά της αποφυλακίσεως” ζωής του.

Μια ακόμη έννοια,που θα χρησιμοποιήσουμε στην εργασία αυτή και που συγγενεύει με τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις είναι η έννοια της προγνωστικής κοινωνικής αναπαράστασης ,οπώς μελετήθηκε κυρίως απο τον Doise το 1969 και το 1972-73.Πέρα απο τους πειραματικούς χειρισμούς ,που πραγματοποιήσε ο συγκεκριμένος ερευνητής,κατέληξε στο συμπέρασμα οτι στο πλαίσιο διομαδικών σχέσεων ,προτού η μία ομάδα αλληλεπιδράσει με την άλλη ομάδα,αποδίδονταν στην αντίθετη ομάδα χαρακτηριστικά που εκλογικεύουν μια ανταγωνιστική συμπεριφορά απέναντι της.Σύμφωνα με το βιβλίο “το εγχειρίδιο της κοινωνικής ψυχολογίας” [1989,σελ.198] και τον συγγραφέα του Στάμο Παπαστάμου ...“ο τρόπος με τον οποίο οι ομάδες αντιλαμβάνονται η μία την άλλη εξαρτάται απο τις σχέσεις ,που εγκαθιδρύονται μεταξύ αυτών των ομάδων και χρησιμεύει στην αιτιολόγηση της ανέλιξης τους ,ενώ,παράλληλα διατηρούν ανέπαφη την ιδιαιτερότητα και την ταυτότητα των ομάδων.Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις είναι αναγκασμένες να επέμβουν δυναμικά ,κατά τρόπο,στις διαδικασίες αυτές,προβλέποντας ενεργά την έκβαση των σχέσεων ,που εγκαθιδρύονται μεταξύ των διάφορων κοινωνικών ομάδων”.

Επίσης,η έννοια της αιτιολογικής κοινωνικής αναπαράστασης θα χρησιμοποιηθεί στην εργασία μας δεδομένου οτι ,σύμφωνα με τους Avidgor[1953],Wilson,Kayatani[1968] ο σκοπός των κοινωνικών αναπαραστάσεων είναι η αιτιολόγηση μιας συγκεκριμένης υπαρκτής συμπεριφοράς απέναντι στην άλλη ομάδα[Παπαστάμου,σελ.194,εγχειρίδιο].Αν τα στερεότυπα χρησιμεύουν για την διατήρηση της διαφοράς μεταξύ ομάδων και ατόμων,επομένως την συντήρηση της ισχύος σε αυτούς που την έχουν,σε κάποιο βαθμό αυτό ισχύει και για τις κοινωνικές αναπαραστάσεις:ο Peabody προσπάθησε και να ορίσει το “αντικειμενικό”ως οτι αποτελεί αντικείμενο κοινωνικής συναίνεσης αλλά το 1986 επιχείρησε να κάνει μία διάκριση μεταξύ της αντικειμενικής πραγματικότητας και των εκτιμήσεων ,που περιέχουν οι κρίσεις στις οποίες προβάλλουν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες.Με άλλα λόγια ο Peabody συμπέρανε οτι η ίδια συμπεριφορά μπορεί να προσλάβει εντελώς διαφορετικές σημασίες κάτω απο διαφορετικές συνθήκες και καταστάσεις αποδόσεων κοινωνικών.Ποιός αποδίδει σε ποιόν και γιατί και κάτω απο ποιες συνθήκες?Μια συμπεριφορά θα ερμηνευθεί ως θετική ,σύμφωνα με τον Peabody,απο τα μέλη της ομάδας που ακολουθούν αυτήν την συγκεκριμένη συμπεριφορά και αρνητικά ,απο τα μέλη της ομάδας που δεν ανήκουν σε αυτήν.Επομένως,αν η ερευνα αυτή είχε ως δείγμα της αποφυλακισμένου δηλ.ζητάγαμε απο αποφυλακισμένους να απαντήσουν στις ερωτήσεις σχετικά με την μελλοντική εγκληματικότητα αποφυλακισμένων ατόμων,ενδεχομένως,σύμφωνα πάντα με τις απόψεις του Peabody,η συμπεριφορά του πρωταγωνιστή στο κείμενο να μην κρινόταν αρνητικά ,ούτε να υπήρχε προκατάληψη σχετικά με την κοινωνική αποκατάσταση του αλλά επειδή όντως δείγμα και αντικείμενο των ερωτηματολογίου ανήκουν στην ίδια ομάδα,οι εκτιμήσεις απο την πλευρά του δείγματος να ήταν πιο ελαστικές απέναντι στον φανταστικό πρωταγωνιστή του κειμένου μας.Αυτή βέβαια είναι μόνο μία υπόθεση ,η οποία θα πρέπει για αν δούμε ανα ισχύει,να επιβεβαιωθεί μεσα απο μια μελλοντική έρευνα,που θα ρωτάει τις απόψεις των αποφυλακισμένων για την εγκληματικότητα άλλων αποφυλακισμένων.Θα είναι μια ευκαιρία να ερευνήσουμε αν οντως η απόψη του Peabody περι ελαστικότερων εκτιμήσεων για τα μέλη της ενδοομάδας,είναι ορθή και στην περίπτωση των αποφυλακισμένων ατόμων.

Τόσο η προγνωστική κοινωνική αναπαράσταση, όσο και η αιτιολογική, χρησιμεύουν στα άτομα για να ερμηνεύσουν, να κυριαρχήσουν, να ελέγξουν γνωστικά και πρακτικά το περιβάλλον τους, τον εξωτερικό κόσμο. Όπως το στερεότυπο χειρίζεται τις πληροφορίες, που μαζεύει για τους άλλους, επιλεκτικά, έτσι και στην περίπτωση των κοινωνικών αναπαραστάσεων υπάρχει η επιλεκτική κοινωνική αναπαράσταση, την οποία το 1953 η Avidgor μελέτησε διεξοδικά. Μέσα από πειράματα, που πραγματοποίησε, κατέληξε στο ότι η απόδοση χαρακτηριστικών της μιας ομάδας για την άλλη γίνεται μέσα από επιλεκτικό μηχανισμό: χρησιμοποιώντας τον μηχανισμό της προβολής, ο οποίος εμποδίζει τα μέλη μιας ομάδας να αντιληφθούν την προκατειλημμένη στάση κίνητρα, που συντηρούν για τα μέλη της άλλης ομάδας και προβάλλοντας πάνω στην άλλη ομάδα τις δικές τους διαθέσεις, εκλογικεύεται το "γιατί" της αρνητικής συμπεριφοράς. Όπως αναφέρεται συγκεκριμένα στο βιβλίο "το εγχειρίδιο της κοινωνικής ψυχολογίας" [σελ. 192, 1989]: "το περιοχόμενο των αρνητικών χαρακτηριστικών με τα οποία γίνεται περιγραφή της αντίπαλης ομάδας, είναι τέτοιο, που δικαιολογεί την ελιθτική συμπεριφορά των υποκειμένων απέναντι στα μέλη της εξωομάδας". Στην περίπτωσης της εργασίας αυτής, οι ομάδες που έχουμε είναι αυτή του δείγματος και αυτή που εκπροσωπεί ο φανταστικός πρωταγωνιστής του κειμένου. Είναι δηλ. αυτή των νομίμων, που δεν είναι φυλακισμένοι αυτή τη στιγμή και αυτής ομάδας, των σε λίγο αποφυλακισμένων. Από αποψη κοινωνικής ταυτότητας, υπάρχει διαφορά όχι σε σχέση με την στάση απέναντι στον νόμο γιατί μπορεί κάποιο μέρος του δείγματος μας να είχε εμπλακεί με τον Νόμο αλλά κυρίως με την ποιότητα της φυλακίσης. Ακόμα και κάποιοι από το δείγμα μας να είχαν την εμπειρία της φυλάκισης και να μην το ξέρουμε, αυτό που κυρίως μας ενδιαφέρει είναι το τώρα: δηλ. ότι στο τώρα αναφερόμενοι, ο πρωταγωνιστής του κειμένου μας είναι φυλακισμένος, που πρόκειται να αποφυλακιστεί σε λίγες εβδομάδες και στο τώρα του δείγματος μας, που δεν βρίσκεται στην φυλακή. Έχουμε δηλ. τα άτομα, που είναι ελεύθερα, από νομική αποψη και αυτούς που είναι στιγματισμένοι και φυλακισμένοι. Η μεταξύ τους σχέση είναι αρνητική δεδομένου ότι ο εγκληματίας, παραβαίνοντας την έννοια της κοινωνικής συναίνεσης, γίνεται εχθρός αυτής και επομένως και της κοινωνικής ευρρυθμίας.

Σύμφυτη με την έννοια της κατηγοριοποίησης στην κοινωνική ψυχολογία, η έννοια της ταυτότητας εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της πρώτης, ως αποτέλεσμα των πολιτισμικών αντανάκλασεων, των διαφορετικών στάσεων και κοινωνικών ομάδων, που συνθέτουν το κοινωνικό τοπίο. Τα άτομα οργανώνονται σε ομάδες με βάση ίδια χαρακτηριστικά, βιολογικής, οικονομικής, ψυχολογικής και γενικότερα, κοινωνικής υφής, όπως και επηρεάζονται μέσα από διαδικασίες ταύτισης, στον οποίο και πάλι η κοινωνική ταυτότητα της πηγής επιρροής παίζει σημαντικότατο ρόλο. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά τις απόψεις του Τασφέλ για την κοινωνική ταυτότητα του ατόμου και στα επακόλουθα αυτής της ταυτότητας.¹⁴ Αν και η έρευνα αυτή δεν αναφέρεται καθόλου στον τομέα της κοινωνικής επιρροής και η έννοια της πηγής επιρροής και του στόχου αυτής δεν υπάρχουν εδώ, αναφέρουμε τις απόψεις αυτές για να καταδείξουμε το πώς ένας παράγοντας, όπως είναι η κοινωνική

¹⁴ Στο πεδίο άσκησης της κοινωνικής επιρροής κοινωνικοί ψυχολόγοι, όπως ο Μάρτιν [1987] και ο Τασφέλ [1979] επισήμαναν την αποτελεσματικότητα της επιρροής αυτής, όταν η πηγή επιρροής ανήκει στην ίδια ομάδα και αυτό γιατί μια πηγή επιρροής με ίδια κοινωνική ταυτότητα με τον στόχο της επιρροής δεν αναγκάζει τον τελευταίο να επαναπροδορίσει την κοινωνική του ταυτότητα και επομένως το ψυχολογικό κόστος είναι μικρότερο σε αυτήν την περίπτωση. Το ποσοστό "ψυχολογικού κόστους", σύμφωνα με τον Τασφέλ καθορίζεται από: 1) την ισχυρότητα ένταξης του ατόμου με την ομάδα του και 2) από τό πόσο επιθυμητά είναι τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του στόχου επιρροής.

ταυτότητα μπορεί να διαφοροποιεί και γενικότερα να επιδρά στις ερευνώμενες μεταβλητές, είτε αυτή είναι η επιρροή είτε η στάσεις των ατόμων απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα. Το άτομο με ιστορικό φυλάκισης εκπροσωπεί την ταυτότητα του εγκληματία ,πρόκειται για μια αρνητική ταυτότητα, όχι θετική .Το “γιατί” ερμηνεύεται με όρους κοινωνικής συναίνεσης και ομοιομορφίας της κοινωνικής συμπεριφοράς. Αν και το φυσιολογικό μπορεί να ερμηνευτεί είτε με στατιστικά κριτήρια δηλ.τι επικρατεί με βάση ποσοτικών κριτηρίων ,είτε με λειτουργικά κριτήρια [κοινωνικής ευρρυθμίας] είτε με οργανικά κριτήρια, όπου η ανθρώπινη συμπεριφορά ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα οργανικής δυσλειτουργίας[Παρασκευόπουλος,1990].

Στην περίπτωση της κοινωνικής ταυτότητας και των στάσεων ,το θετικό και το αρνητικό εκτιμάται με βάσει τα κριτήρια που θέτει η οργάνωση της μίας κοινωνικής ομάδας έναντι στην άλλη ,με όρους δηλ.διομαδικότητας και πλειοψηφικής κυριαρχίας.Εξάλλου η σχετικότητα του περιοχόμενου του κοινωνικού κανόνα και των κωρύσεων, που επισύρει η παράβαση του ανάλογα με το ποιός παραβαίνει τον κανόνα ,είχε υπογραμμιστεί από τον Μπέκερ με την θεωρία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης.Ο Μπέκερ είχε επισημαίνει πέρα από το ποιός παραβαίνει τον κανόνα και το ποιό αισθάνονται ότι θίγονται, πώς και το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει αυτή η διαδικασία.Δηλ.ηδη ο Μπέκερ είχε τονίσει την διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων κύρωσης ανάλογα με την κοινωνική ταυτότητα του παραβάτη.Ο Τασφέλ και ο Γάρνερ [1979] διατύπωσαν την πρόταση ότι τα άτομα παρακινούνται να κερδίσουν την αυτοεκτίμησή τους μέσω της απόκτησης μιας θετικής κοινωνικής ταυτότητας ενώ ως κοινωνική ταυτότητα ορίζεται η “γνώση του ατόμου ότι είναι μέλος συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων μαζί με την συναισθηματική και αξιολογική σημασία που απορρέει από την υπαγωγή του σε αυτές[[Τασφέλ,1972]][Παπαστάμου,σελ.452,“Διομαδικές σχέσεις”].

Ο Μοσκοβισί [1980] συμπέρανε σχετικά με τις μειονότητες –οι αποφυλακισμένοι είναι μια μειονότητα- ότι τα άτομα σε δημόσιο επίπεδο φοβούνται να υποστηρίξουν μια μειονότητα από φόβο αρνητικής ταύτισης του εαυτού τους με αυτήν από τους παρατηρητές .Ερευνες του Τασφέλ και των συνεργατών του πάνω στις διομαδικές σχέσεις κατέληξαν στο ότι η κατηγοριοποίηση ,ακόμα και στην πιο απλή μορφή της ,είναι αρκετή για να ενισχύσει τις διομαδικές συγκρίσεις[Tasfel,Flamment,Billig,Bundy,1971] και να προσδώσει ανωτερότητα στην ενδοομάδα και χαμηλό κύρος στην εξωομάδα.¹⁵

¹⁵ Αναφορικά με τις συνέπειες της κοινωνικής κατηγοριοποίησης ,οι Lingle κ.α.[1985] συγκρίνοντας τις κατηγορίες αντικείμενων με τις κοινωνικές κατηγορίες έβγαλαν το συμπέρασμα ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους:οι κοινωνικές κατηγορίες έχουν μεγαλύτερη ποικιλία δομών ,είναι λιγότερο πιθανό να οργανωθούν κατά σειρά ιεραρχίας και η ενδοομαδική σταθερότητα είναι μεγαλύτερη από την διατομική[Παπαστάμου,σελ.353-διομαδικές σχέσεις].Σύμφωνα με τον Wilder and Cooper [1981],οι κοινωνικές ομάδες είναι ελαστικές ,αλλάζουν γιατί οι στάσεις των ατόμων είναι επιδεικτικές ,αλλαγής.Ιδίως μέσα από την αλληλεπίδραση [ή της προοπτικής της αλληλεπίδρασης] ένα άτομο μέσα σε μια ομάδα μπορεί να επηρεάσει έτσι το άλλο και σταδιακά ,μέσα από αλυσιδωτές αλληλεπιδράσεις να αλλάξει και η ομάδα συνολικά,η τοποθέτηση της απέναντι σε κάποια άλλη ομάδα ή άτομο ή αντικείμενο κ.λ.π.Σύμφωνα με τον Παπαστάμου στο βιβλίο “Διομαδικές σχέσεις” σελ.354,“ η σημασία που έχει η κοινωνική κατηγοριοποίηση για την ταυτότητα του προσλαμβανόντος υποδηλώνει ότι διαφορετικά πρόσωπα μπορεί να εξετάζουν την ίδια κοινωνική κατάσταση και να κατηγοριοποιούν τους ανθρώπους με διαφορετικό τρόπο.” Αυτό το οποίο εννοείται εδώ είναι ότι ο καθένας μας κωββαλάει πάνω του περισσότερες από μια ταυτότητες και το πώς θα προσληφθεί από τον άλλον εξαρτάται ανάλογα με το ποιά ταυτότητα ,από όλες που συγκινούνται το άτομο,θα αποτελέσει κριτήριο κατηγοριοποίησης.Στην περίπτωση των αποφυλακισμένων ,ο αποφυλακισμένος προσλαμβάνεται με βάση την ταυτότητα την εγκληματική και όχι οποιαδήποτε άλλη π.χ. την φυλετική ή αυτήν του σεξουαλικού προσανατολισμού του, τόσο γιατί αυτή είναι η βασική μας υπόθεση,οτι δηλ.από την στιγμή που το άτομο στιγματίζεται ως εγκληματίας,προσλαμβάνεται κοινωνικά με βάση αυτό το χαρακτηριστικό που κυριαρχεί έναντι των άλλων,π.χ. αν έχει σπουδάσει, αλλά και γιατί αυτό επιβεβαιώθηκε από τον Lemert το 1951 με την θεωρία του στιγματισμού ,σύμφωνα με την οποία το

Στις συνέπειες της κατηγοριοποίησης ,ως σημαντική σχετικά με τις υποθέσεις της έρευνας μας ,αναφέρουμε τις αιτιακές αποδόσεις ,που ενεργοποιούνται και γίνονται απο τους άλλους απέναντι σε μια ομάδα,που συγκροτείται με βάσει κριτηρίων ομοιότητας .Σύμφωνα με την κλασσική υπόθεση των θεωριών απόδοσης η συμπεριφορά ενός ατόμου αποδίδεται είτε σε εξωτερικές δυνάμεις είτε σε εσωτερικές,λόγω του οτι αυτές οι πληροφορίες κάνουν τον κόσμο μας πιο προβλεπτό[Heider,1958, Jones and Davis 1965,Kelley,1967].Μπορεί επίσης να αποδοθεί σε παράγοντες αλληλεπίδρασης των ατόμων,οπως είναι η πίεση για συμμόρφωση.Σύμφωνα με την θεωρία της κοινωνικής κατηγοριοποίησης ,οταν οι άνθρωποι κατηγοριοποιούνται σε ομάδα ,θεωρείται οτι έχουν σχετικά όμοιες απόψεις και επιδεικνύουν παρόμοια συμπεριφορά[Παπαστάμου,σελ.363].Θεωρείται οτι οι ενέργειες τους δίνουν λίγες πληροφορίες για αυτούς ως άτομα ενώ αντίθετα η συμπεριφορά τους θεωρείται ευκολότερα ως αποτέλεσμα της κατηγοριακής τους υπαγωγής [ή της ομαδικής].Επίσης η πειστικότητα της αιτιολογίας της συμπεριφοράς είναι μεγαλύτερη όταν αυτή προέρχεται απο το πλαίσιο της ομάδας,της κοινής κατηγοριακής υπαγωγής παρά απο ατομικές καθαρά ενέργειες[Παπαστάμου,σελ.363].Αυτό το τελευταίο ίσως να μας δίνει και το δικαίωμα να υποθέσουμε οτι στην περίπτωση του στιγματισμού του ατόμου ,οι αιτιακές αποδόσεις σχετικά με τον εγκληματία είναι ισχυρότερες,επομένως και πιο ανθεκτικές,όταν αυτές ξεκινούν απο την βάση της κοινωνικής ταυτότητας του ατόμου και όχι απο την ύπαρξη του ως άτομο γενικότερα με ευρύτερη δράση πέρα απο αυτή,που προκαθορίζεται απο την συγκεκριμένη ταυτότητα του αποφυλακισμένου ατόμου.

Σύμφωνα με την θεωρία της κοινωνικής κατηγοριοποίησης το περιβάλλον διαιρείται σε αναπόφευκτα σε 2 κατηγορίες ,σε δύο επίπεδα:αυτό της ενδοομάδας και αυτό της εξω-ομάδας.Ο Heider[,1958]θεώρησε οτι οι άνθρωποι βιώνουν θετικά συναισθήματα για τα άτομα ,που ανήκουν στην ίδια κοινωνική κατηγορία με αυτά ως αποτέλεσμα της εξάρτησης ,που διατηρεί το άτομο απο την ομάδα.Σύμφωνα με τον Heider τα άτομα θα αδικήσουν πιθανότερα την εξω-ομάδα έναντι της ενδο-ομάδας με σκοπό την επίτευξη κυριαρχίας της ομάδας τους.Αυτή η τακτική ονομάζεται διαστρέβλωση,που δημιουργείται απο την κατηγοριοποίηση και πιο συγκεκριμένα απο την ενδοομάδα προς την εξωομάδα.Αυτή η θέση ενισχύεται και απο την θεωρία της γνωστικής ασυμφωνίας του Festinger[1957],σύμφωνα με την οποία το άτομο έχει τη τάση να μειώνει την ασυμφωνία,που μπορεί να προκαλεστεί από την συνύπαρξη δυο γνωστικών στοιχείων αντιφατικών και μεταξύ τους συγκρουόμενων.Ως γνωστικό στοιχείο μπορεί να οριστεί οτιδήποτε ,που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο γνωστικής επεξεργασίας απο ένα άτομο:συμπεριφορά,γνώμες,πεποιθήσεις κ.λ.π.Επειδή η κατάσταση της γνωστικής

.....
παρεκκλίνων άτομο κατηγοριοποιείται αρνητικά,αποκτά αρνητική κοινωνική ταυτότητα,η οποία γίνεται ακόμα πιο αρνητική με το καιρό,καθώς η κοινωνική απομόνωση και η εχθρική διάθεση του περιβάλλοντος,ωθούν ή δίνουν ένα κίνητρο στο άτομο,να ενταχθεί βαθύτερα στην αρχική παρέκκλιση.

ασυμφωνίας είναι δυσάρεστη ψυχολογικά για το άτομο, το άτομο θα προσπαθήσει να μειώσει την γνωστική ασυμφωνία με το να αποφύγει κάθε τι που μπορεί να την αυξήσει [Παπαστάμου, σελ. 36 "εγχειρίδιο"]. Το άτομο σε κατάσταση γνωστικής συμφωνίας προσπαθεί να διατηρήσει αυτήν την συμφωνία, αποφεύγοντας την έλευση στο γνωστικό του πεδίο γνωστικών στοιχείων, που μπορούν να ανατρέψουν αυτήν την κατάσταση γνωστικής ισορροπίας. Η γνωστική συμφωνία ωστόσο, όταν προκαλείται λύνεται είτε με την αποδυνάμωση των γνωστικά ασύμφωνων στοιχείων είτε με την πρόσθεση νέων στοιχείων, που μειώνουν την σπουδαιότητα των γνωστικά ασύμφωνων στοιχείων. Το θέμα είναι γιατί θα πρέπει να μας ενδιαφέρει η γνωστική ασυμφωνία στο θέμα της εργασίας μας? Ξεκινώντας από τα 4 επίπεδα ανάλυσης της κοινωνιοψυχολογικής πραγματικότητας, έτσι όπως ορίστηκαν από τον William Doise το 1986, το ενδοατομικό επίπεδο [ο τρόπος με τον οποίο το άτομο, πλέον σαν μονάδα οργανώνει τις αντιλήψεις τους], το διατομικό [η δυναμική των σχέσεων μεταξύ ατόμων σε μία ορισμένη στιγμή], το διομαδικό επίπεδο [δηλ. η διαφορά των κοινωνικών θέσεων, που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες κοινωνικών υποκειμένων] και το ιδεολογικό επίπεδο [δηλ. στις αξίες, στους κανόνες που επικρατούν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία σε συγκεκριμένο χωρόχρονο], η ενδοομαδική ευνοιοκρατία δηλ. το να ευνοώ την δική μου ομάδα περισσότερο και λιγότερο την εξωομάδα, αγγίζει και το θέμα της εργασίας μας εφόσον καταλήγουμε και πάλι να αναζητάμε τις εκτιμήσεις, τις πεποιθήσεις κ.α. των ατόμων, που δεν είναι φυλακισμένοι και ακολουθούν το μοντέλο της κοινωνικής συναίνεσης απέναντι σε μια ομάδα ατόμων, που ποτελείται από άτομα, που έχουν τους διαφόρους μέσα από την φυλακή και έχουν υποστεί την κύρωση ως απάντηση στην παράβαση. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μοιραία η κοινωνική κατηγοριοποίηση φέρνει τον αναπόφευκτο διχασμό του "εμείς" και "εσείς", του "εγώ" και του "άλλου", "του έτερου", του "διαφορετικού". Ένας τέτοιος διχασμός δεν μπορεί να μην επηρεάζει και τον τρόπο, που το άτομο εκτιμάει ένα άλλο άτομο με διαφορετική κοινωνική ταυτότητα και διαφορετική, επομένως κατηγοριακή υπαγωγή: "εγώ έχω περάσει από την φυλακή", "εσύ δεν έχεις περάσει". "Εγώ έχω αποφυλακιστεί", "εσύ δεν έχεις". Να ένα στοιχείο διαφοράς, η ηθική αξιολόγηση της οποίας εξαρτάται πάντα από την ιδεολογία με την οποία κρίνεται και συγκρίνεται. Οι υποπολιτισμικές θεωρίες στην εγκληματολογία, τις οποίες μελέτησε εκτενώς ο Μέρτον, η υποκουλτούρα ορίστηκε ως ένα σύνολο αξιών και κανόνων, που έρχονται σε αντίθεση ως προς το περιοχόμενο ή την έμφαση, με τις αξίες, τους κανόνες των άλλων ομάδων και γενικά με την κοινωνία. Η συμπεριφορά στην περίπτωση αυτή θεωρείται αποκλινούσα αλλά βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με τις αξίες και τους κανόνες της ομάδας στην οποία ανήκει. Ο απόλυτος, επομένως χαρακτήρας του κανόνα χάνεται και η σχετικότητα αυτού αναδύεται πολύ πιο έντονα και στην θεωρία της υποπολιτισμικότητας [subculture] αλλά και στην θεώρηση του Μπέκερ, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, όπου το κέντρο βάρους ανάλυσης μεταφέρεται από τα χαρακτηριστικά του παραβάτη και της πράξης στην έννοια του κοινωνικού περιβάλλοντος, της αντίδρασης αυτού και πιο συγκεκριμένα, στην έννοια της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Ο Κοέν ήταν ένας από τους πρώτους, που υποστήριξαν την θέση, ότι διάφορες κοινωνικές ομάδες δημιουργούν συστήματα αξιών διαφορετικά από τα κρατούντα, τα οποία έρχονται σε σύγκρουση με την θεσμοθετημένη έννομη τάξη. Το κίνητρο, που έδωσε ο Κοέν στα άτομα της χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής τάξης, ήταν η ανάγκη τους για αναπλήρωση της "ζωής χαμηλών προσδοκιών", που απορρέει από την κοινωνική τους θέση, μέσω του σχηματισμού ενός συστήματος αξιών που έρχεται σε αντίθεση με το κυρίαρχο αλλά και που ταυτόχρονα δίνει μια αίσθηση ισάξιας υπεροχής με τα άτομα της κυρίαρχης

κουλτούρας, στα άτομα της υποκουλτούρας εφόσον μέσα στο πλαίσιο της κουλτούρας αυτής μπορεί να έχουν μια σημαντική θέση σε αντίθεση με την θέση που έχουν στα πλαίσια της πλειονοτικής ιδεολογίας¹⁶.

Αυτό, που μας απασχολεί στην έρευνα αυτή είναι ότι ενδεχομένως το δείγμα μας θα έχει την τάση γνωστικά να απορρίψει πιο εύκολα την ομάδα, που εκπροσωπεί ο πρωταγωνιστής του κειμένου λόγω ενδοομαδικής ευνοιοκρατίας, συνεπειών της κοινωνικής κατηγοριοποίησης. Σύμφωνα με τους Tashel 1982\Billig and Tashel 1973\Turner and Tashel, 1979] η ενδοομαδική ευνοιοκρατία είναι ένας δείκτης της επιθυμίας για ευνοϊκή κοινωνική ταυτότητα. Οι άνθρωποι αναζητώντας την θετική αξιολόγηση του εαυτού τους μπαίνουν σε γνωστικές διεργασίες σύγκρισης της ομάδας με άλλες ομάδες για να ενεργοποιήσουν μια ευνοϊκή διάκριση υπερ τους μέσα από την σύγκριση με άλλες ομάδες. Αυτή η σύγκριση αναπόφευκτα πρέπει να συμβαίνει και όταν ζητάμε από τα υποκείμενα να εκτιμήσουν την μελλοντική δραστηριότητα ατόμων, τα οποία ανήκουν σε μια διαφορετική κοινωνική ομάδα από αυτή, που ανήκουν οι ίδιοι. Φυσικά, όπως τονίστηκε από τον Μοσκοβισί και έχουμε αναφέρει παραπάνω, το άτομο είναι φορέας παραπάνω από μια, ταυτότητα και η ενταξη κάθε φορά σε κοινωνικές κατηγορίες γίνεται ανάλογα με το ποιά ταυτότητα-κριτήριο εντάξης σε κατηγορία χρησιμοποιείται. Σύμφωνα με τον [Abelson, 1976] οι άνθρωποι μαθαίνουν ευνοούν τις ενδο-ομάδες, επειδή αυτή η συμπεριφορά είναι αναμενόμενη και κοινωνικά αποδεκτή. Η διαστρέβλωση της εξω-ομάδας από την ενδο-ομάδα, δείχνει τον κανονιστικό χαρακτήρα της ομαδικής διαστρέβλωσης [π.χ. LeVine and Campbell, 1972. Sumner, 1906]. Η διαμορφωση, που ελέγχεται ως αναμενόμενο αποτέλεσμα της κατηγοριοποίησης, δημιουργεί ενδο-ομαδικές και εξω-ομαδικές σχέσεις, που δημιουργούν αντίστοιχα ενδο-ομαδικές και εξω-ομαδικές προσδοκίες μέσω των συγκρίσεων που αναγκαστικά ενεργοποιούνται.

Τέλος, ως μέρος του θεωρητικού υπόβαθρου μας, θα χρησιμοποιήσουμε από τον χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας την θεωρία των άρρητων θεωριών προσωπικότητας και πιο συγκεκριμένα της ψυχολογιοποίησης, σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι έχουν την τάση να εξηγούν τις κοινωνικές συμπεριφορές αποδίδοντας τις στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των αυτουργών τους [Παπαστάμου, σελ. 430]. Η συμπεριφορά ερμηνεύεται με βάση την προσωπικότητα, τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του ατόμου και όχι με βάση την αλληλεπίδραση του με το περιβάλλον. Στο ερωτηματολόγιο, οι ερωτήσεις που αναφέρονται στο πώς φαντάζονται τα υποκείμενα ότι θα είναι ο πρωταγωνιστής του κειμένου στο μέλλον αναφορικά με την ψυχολογία του, την προσωπικότητα του και τις σχέσεις του με τους άλλους ανθρώπους. Σύμφωνα με το τους ερευνητές της ψυχολογιοποίησης [Μιουνύ, Καίτσερ, Μοσκοβισί], οι ψυχολογίζουσες ερμηνείες της "πραγματικότητας" είναι επιλεκτικές, μονοκατευθυνόμενες και ιδεολογικά φορτισμένες¹⁷ για την παραγωγή και ενδυνάμωση των προκαταλήψεων. Ο Ross [1977] αναφέρθηκε στο θεμελιώδες σφάλμα απόδοσης, δηλ. το να αποδίδουμε την συμπεριφορά του ατόμου σε εσωτερικά κίνητρα ή αίτια. Σύμφωνα με τις άρρητες θεωρίες η ερμηνεία της προσωπικότητας ενός ατόμου γίνεται μέσα από την ύπαρξη γενικών πελοποιηθίσεων, που καλλιεργούμε για το ανθρωπινό γένος

¹⁶Βέβαια ο Κοέν επηρεάστηκε από το κλίμα, που επικρατούσε στην Αμερική, την εποχή που συνέλαβε την θεωρία του δηλ. στις αρχές του '50, όταν η Αμερική χαρακτηριζόταν από έντονη ταξική διαστρωμάτωση.

και,ειδικότερα,αναφορικά με την συχνότητα και την μεταβλητότητα ενός γνωρίσματος του χαρακτήρα στον γενικό πληθυσμό.Πρόκειται για θεωρίες αθεμελιώτες επιστημονικά,στις οποίες προσφεύγει όλος ο κόσμος όταν θέλει να κρίνει τον ίδιο του τον εαυτό ή τους άλλους ,για να εξηγήσει και να προβλέψει την δική του συμπεριφορά ,όσο και την συμπεριφορά των άλλων.

Ζητώντας απο το δείγμα μας να μας δώσει τις απόψεις του για το ποιά φαντάζονται οτι είναι η σταση του κοινωνικού συνόλου,του εαυτού τους απέναντι στον αποφυλακισμένο και να μας προβλέψουν την εγκληματικότητα τπυ στο μέλλον,ουσιαστικά αναφερόμαστε στο κεφάλαιο των κοινωνικών αποδόσεων δηλ. το να προβούν σε ερμηνείες σχετικά με τον αποφυλακισμένο,την δυνατότητα του να επανακοινωνικοποιηθεί,να ενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο και στο αν θα υποτροπιάσει ή οχι ,στο πρόσφατο και απώτερο μέλλον.Οι κοινωνικές αποδόσεις ,διέπονται απο κοινωνιοψυχολογικούς μηχανισμούς με βάσει τους οποίους το άτομο ερμηνεύει ή παρερμηνεύει κάθε φορά το κοινωνικό του περιβάλλον ,τα άτομα που το αποτελούν και τις συνθήκες αλληλεπίδρασης ατόμων και περιβάλλοντος.Ο σκοπός πάντα αυτής της τεχνικής είναι ο έλεγχος και η πρόβλεψη του φυσικού και κοινωνικού μας περιβάλλοντος , βασικές λειτουργίες που επιτελούν επίσης και τα στερεότυπα,η κοινωνική κατηγοριοποίηση ,η προκατάληψη και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις.

Η εργασία αυτή ενδιαφέρεται προφανώς και πρωτίστως για το μέρος της παρερμηνείας της συμπεριφοράς του “ προσφάτως αποφυλακισμένου ατόμου” απο τα άτομα ηλικίας 20-26 ετών αναφορικά με την κοινωνική πρόσληψη του πρώτου.

*Ορισμένα πορίσματα εγκληματολογικά σχετικά με την λήψη μέτρων προκειμένου να προβλεφθεί ο βαθμός υποτροπής του εγκληματία ,δεν αναφέρονται εδώ,αλλά στον σχολιασμό των αποτελεσμάτων.

1. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Χρησιμοποιώντας ως πηγή έρευνας το διαδίκτυο και επιλέγοντας εκείνα τα άρθρα που προέρχονται από αξιόπιστες βάσεις δεδομένων[Πανεπιστήμια του εξωτερικού αναγνωρισμένης επιστημονικής υπόστασης κ.α] παρατηρήσαμε ότι η κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων σε Διεθνές επίπεδο συναντά τις ίδιες δυσκολίες,που έχει και η Ελλάδα.Το σημείο ,που μας ενδιαφέρει περισσότερο από όλα τα επίπεδα ζωής ενός αποφυλακισμένου ατόμου ,είναι η ποιότητα της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι του και συγκεκριμένα ,της επιρροής και της χρονικότητας αυτής της επιρροής,του στίγματος της φυλάκισης.Συγκρίνοντας το βασικό συμπέρασμα κάθε άρθρου ,που επιλέξαμε να χρησιμοποιηθεί στην έρευνα μας από το διαδίκτυο,καταλήγουμε ότι υπάρχουν ακόμα πολλά θέματα,που πρέπει να

τύχουν αντιμετώπισης με όρους αντεγκληματικής πολιτικής, αναφορικά με την εκπόνηση προγραμμάτων για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων. Θα παρατηρήσουμε ακόμη μια φορά ότι θα πρέπει να απαντηθεί ερευνητικά αν οι κοινωνικές προσδοκίες για την μελλοντική πορεία ενός αποφυλακισμένου ατόμου διαφοροποιούνται με βάση το είδος του διαπραχθέντος αδικήματος. Για παράδειγμα, τι θα μας απαντούσαν αυτά τα 967 υποκείμενα έρευνας αν η κοινωνική επανένταξη αφορούσε έναν παιδεραστή, έναν βιαστή ή κατά συρροή ανθρωποκτονίες με δόλο? Τι θα απαντούσαν αν επρόκειτο για αποφυλακισμένο άτομο με καταδίκη σοβαρής εμπορίας ναρκωτικών ή αν πρόκειται για ένα χρήστη, που συλλήφθηκε για κατοχή γραμμαρίων ψυχοτρόπων ουσιών? Υπάρχει άραγε θέμα διαφοροποίησης της κοινωνικής αντίδρασης με βάση το είδος του αδικήματος, ιδιαίτερα στην περίπτωση των ειδικών εγκλημάτων, όπου αναδύονται έντονα συναισθήματα απέχθειας από το κοινωνικό σύνολο για τους δράστες αυτών των αδικημάτων?

Σε διεθνές επίπεδο, θα αναφέρουμε καταρχάς άρθρα του 14ου Συνεδρίου Εγκληματολογίας 2005 αναφορικά με τα θέματα κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων: σύμφωνα με την σύνοψη της παρουσίασης στο συγκεκριμένο Συνέδριο εγκληματολόγων από το Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας και ειδικότερα των :Frazier, Beverly D., Cnaan, Ram, με τίτλο "Cooperation between prisons and social services in Slovenia" αναφέρεται η διασύνδεση των κοινωνικών υπηρεσιών στην Σλοβενία με τις φυλακές εκεί προκειμένου να υπάρχει μια κοινή προσπάθεια¹⁸ χωρίς την οποία, όπως αναφέρεται στην σύνοψη της παρουσίασης, δεν θα μπορεί να υπάρξει συνεισφορά στην επανένταξη και στην μεταμόρφωση ενός παραβάτη σε άνθρωπο που έχει ηθική συνείδηση και αξίες. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής αυτούσια: "Prisons and social services in Slovenia are based on common efforts without neither can contribute to rehabilitation and the transformation of an offender into a human being who once again conforms to moral and ethical standards. There are many ways to help prisoners in both extra-prison and internal facilities. Most significant are three main historical developments in which the collaboration between the social and prison services has grown. These stages are :1] period of unprofessional help 2] period of post -prison treatment 3] period after the independence of Slovenia."

Το παράδειγμα του τρόπου οργάνωσης της επανένταξης στην Σλοβενία, όπως καταλαβαίνουμε από τα παραπάνω λόγια, αναφέρεται και στην επιρροή των κοινωνικών παραγόντων, που δρουν σε μια συγκεκριμένη κοινωνία και επηρεάζουν την διαμόρφωση της επανένταξης, όπως είναι η περίοδος μετά την ανεξαρτησία της Σλοβενίας. Η συνεργασία μεταξύ φυλακών και κοινωνικών υπηρεσιών στην Σλοβενία περιλαμβάνει την συμμετοχή απλών εθελοντών στην υποστήριξη πρώην εγκληματιών αναφορικά με την ένταξη τους στα πλαίσια αναπτυγμένων επαγγελματικών οργανισμών, όπου οι κοινωνικές υπηρεσίες συνεισφέρουν στα προγράμματα επανένταξης. Στην Σλοβενία οι πρώην φυλακισμένοι έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν βοήθεια από ένα ευρύ πλέγμα υπηρεσιών για "μετά-την φυλακή". Οι πιο σύνηθεις είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι εμπορικές ενώσεις-οργανισμοί, the Red Cross¹⁹, οι υπηρεσίες υγείας, εκπαιδευτικοί οργανισμοί και υπηρεσίες που παρέχουν άσυλο. Ο σκοπός του προγράμματος της επανένταξης

¹⁸ Όπως αναφέρεται στο συγκεκριμένο άρθρο στο πλαίσιο του 14^{ου} Συνεδρίου Εγκληματολογίας το 2005, στο τραπέζι συζητήσεως με θέμα: "Great expectations: Reintegration and Prisoner Re-entry", Chair: Rosemary Gido, Indiana University of PA.

¹⁹ Δεν αναλύεται στο άρθρο σε τι αναφέρεται αυτή η ονομασία στα πλαίσια της κουλτούρας της Σλοβενίας.

πρώην παραβατικών ατόμων στην Σλοβενία για το 2005 ήταν, σύμφωνα με τον Εισηγητή του άρθρου στο Συνέδριο, να ισχυροποιηθεί η συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών εκεί με τις φυλακές δεδομένου ότι τα στατιστικά δεδομένα από τις αναφορές των φυλακών από το 1997 έως και το 2003 διαφωτίζουν την όλη κατάσταση ως εξής: η ανάλυση αυτών των δεδομένων έδειξε ότι η συνεργασία μεταξύ κοινωνικών υπηρεσιών και φυλακών είναι σημαντικότερος παράγοντας στα προγράμματα κοινωνικής επανένταξης. Αυτό το είδος συνεργασίας αγγίζει ένα ποσοστό της τάξεως του 50% για όλα τα "extra prisons institutions", όπως αναφέρεται στο συγκεκριμένο άρθρο. Με την συνέντευξη φυλακισμένων στην Σλοβενία και ειδικών στην Σωφρονιστική μεταχείριση παραβατών από διάφορες υπηρεσίες στην συγκεκριμένη χώρα το πιο σημαντικό εύρημα ήταν ότι ένας στους έξι φυλακισμένους απάντησε ότι η προσφερόμενη βοήθεια ["available help"] είναι αναποτελεσματική ["unsufficient"]. Οι φυλακισμένοι δήλωσαν ότι ο λόγος φαίνεται να είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος των εξωτερικών ιδρυμάτων και η πίστη ότι οι προσδοκίες των φυλακισμένων είναι μη-реαλιστικές. Επίσης, ότι ο ρόλος των ιδρυμάτων παροχής βοήθειας σε άτομα "μετά-την φυλακή" θα έπρεπε να είναι η Υποστήριξη των αποφυλακισμένων να ξεπεράσουν τα εμπόδια και τις συγκρούσεις στην ένταξη τους στις κοινότητες τους.

➤ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Σε ένα άλλο άρθρο του Kauffman Center "for Entrepreneurial Leadership Clearing House on Entrepreneurship Education"²⁰ γίνεται αναφορά στην σημασία της εργασιακής απασχόλησης των αποφυλακισμένων σε σχέση με την ομαλή τους κοινωνική επανένταξη και συγκεκριμένα δίνεται έμφαση στους άξονες της οικογένειας, της κοινότητας και της ατομικής θεραπείας. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο αναφέρονται αυτούσια τα εξής σημαντικά: "Former prisoners returning to their communities present serious challenges. While the roots of recidivism are deep and complex, it is clear that ex-prisoners who find stable employment are more likely to succeed in life outside prison than those who do not [Chappel, 2004- Muwakkil, 2003, Travis, 2000]. Programs and services such as those described in this digest help inmates to enhance their education, job skills and earning power after incarceration, there by reducing the escalating costs associated with recidivism". Στο άρθρο αυτό περιγράφονται τα προγράμματα εργασιακής στήριξης των ατόμων μετά την φυλακή, που είναι διαθέσιμα εκεί [Κάνσας, Τέξας] ώστε τα αποφυλακισμένα άτομα να βρουν σταθερή και επαρκή εργασία. Αναφέρεται ότι κάθε χρόνο 650.000 άτομα και 1800 σε καθημερινή βάση, αποφυλακίζονται από τις φυλακές της Αμερικής. Δύο από τα τρία άτομα συλλαμβάνονται για παραβίαση της αναστολής τους ή για την διάπραξη νέου εγκλήματος μέσα σε τρία χρόνια από την αποφυλάκιση τους [Lynch and Sabol, 2001 \Langan and Lewin, 2002\ Reentry Policy Council 2003]. Αυτοί οι κύκλοι υποτροπής και επαναληπτικής φυλάκισης είναι καταστροφικές [Devastating] στην ποιότητα ζωής των κοινοτήτων των αποφυλακισμένων, των οικογενειών τους και στα άτομα τα ίδια δηλ. στην διαμόρφωση της ψυχολογίας τους. Η έντονα αρνητική ψυχολογική και κοινωνική επίδραση της φυλακής αποτυπώνεται έντονα μέσα από την ψυχολογική περιγραφή του χρόνου παραμονής στην φυλακή και των μετέπειτα αναμνήσεων, στο ποιοτικό παράρτημα της έρευνας, στις συνεντεύξεις αποφυλακισμένων ατόμων.

²⁰ "Employment for Former prisoners :Community, Family and individual Salvation", August, 2005 by Pam Schuetz , Kansas City.

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό τα έξοδα του Σωφρονιστικού συστήματος στην Αμερική σχετίζονται με τον παράγοντα της υποτροπής[Allender,2004 \Reentry Police Council 2004] και το κόστος της Σωφρονιστικής Πολιτικής άγγιξε τα εξήντα δισεκατομμύρια δολάρια το 2001 από τα αντίστοιχα εννέα το 1982[Stephan,2004].Τα χρήματα που ξοδεύονται στα αναδιορθωτικά μέτρα του Σωφρονιστικού Συστήματος συγκεντρώνονται και από προϋπολογισμούς που σχεδιάζονται για άλλους Δημόσιους Τομείς,όπως η εκπαίδευση,η υγεία ,η Δημόσια ασφάλεια κ.α.Επιπρόσθετα ,η υποτροπή συνδέεται με αυξημένους δείκτες εγκληματικότητας,βίας,οικογενειακής αποσταθεροποίησης και επαιτείας,όπως και με περιορισμό της ποιότητας της ζωής στις κοινότητες,στις οικογένειες και στα ίδια τα άτομα[Travis,Solomon and Waul,2001\Ziedenberg and Schiraldi 2000].

Στο άρθρο αυτό ,όπως και στην περίπτωση της Σλοβενίας,δίνεται μεγάλη έμφαση στην εύρεση εργασίας στα αποφυλακισμένα άτομα ως παράγοντας περιορισμού της υποτροπής τους και σταθεροποίησης της κοινωνικής τους προσαρμογής μετά την φυλακή.Συγκεκριμένα :''Finding gainful employment is an excellent first step toward staying out of prison[Solomon,Johnson,Travis and McBride,2004].However,as Rakis[2005] observes,former prisoners often face significant obstacles when seeking employment .Lack of education and work skills,lack of proper identity documents,health problems,inadequate or nonexistent family or community support,substance abuse difficulties and homelessness all interfere with securing stable employment''.Επίσης,αναφέρεται ότι Ομοσπονδιακές και άλλες Νομικές διατάξεις στην Αμερική εμποδίζουν την πρόσληψη από εργοδότες ατόμων με ποινές φυλάκισης²¹ [Institute for Living,2004].Και ενώ η εκπαίδευση,η εργασιακή απασχόληση και η χρήση υποκαταστάτων[Substance abuse] είναι παράγοντες γνωστοί για την επίδραση τους στην μείωση της υποτροπής και της φυλάκισης ,λείπουν από τα Σωφρονιστικά Ιδρύματα προγράμματα εκπαίδευσης με χαμηλή εκπροσώπηση ιστορικά .Επίσης , χαμηλή είναι η συγκέντρωση ενδιαφέροντος στην παροχή βοήθειας προς τα παραβατικά άτομα αναφορικά με την κατανόηση από εκείνα του εύρους των δυνατοτήτων τους στην εύρεση καλής εργασίας μετά την φυλακή[Roach,2005].

Τα προγράμματα ψυχοκοινωνικής στήριξης για τα αποφυλακισμένα άτομα στην Αμερική ,σύμφωνα με την διαδικτυακή πηγή μας ,είναι τα εξής παρακάτω:

1]EMPLOYMENT RESOURCES FOR FORMER PRISONERS :το συγκεκριμένο πλαίσιο προσφέρει ηλεκτρονική πληροφόρηση για τις διαθέσιμες πηγές βοήθειας των αποφυλακισμένων ατόμων στην εξασφάλιση εργασίας.Στην περίπτωση ,που δεν υπάρχει ηλεκτρονική πρόσβαση από το άτομο στην συγκεκριμένη πηγή ενημέρωσης μπορεί να απευθυνθεί στις τοπικές βιβλιοθήκες ,οι οποίες προσφέρουν δωρεάν πρόσβαση στο Ιντερνέτ ,όπως και ενημέρωση για εργασιακή απασχόληση στις τοπικές κοινωνίες.Φυσικά,στην Ελλάδα η έννοια της τοπικής βιβλιοθήκης δεν έχει χρησιμοποιηθεί ως τρόπος ενημέρωσης του αποφυλακισμένου ατόμου για τα θέματα εργασίας στην τοπική κοινωνία αλλά χρησιμοποιείται το υπάρχον Νομαρχιακό πλαίσιο με τα ανάλογα κέντρα στήριξης ευπαθών κοινωνικά ομάδων,όπως και τα κέντρα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2]NATIONAL HELPING Individuals with criminal records Re-enter through Employment[H.I.R.E]:πρόκειται για ένα δίκτυο υποστήριξης για άτομα με εγκληματικό ιστορικό με σκοπό την αύξηση του αριθμού και της ποιότητας των ευκαιριών εργασίας προς εκείνα.Προσφέρει ενημέρωση για συγκεκριμένες

²¹ Αναφέρεται στο άρθρο ως ''Felony convictions''.

κρατικές πηγές βοήθειας προς αποφυλακισμένα άτομα στο να εντοπίσουν ευκαιρίες απασχόλησης και πλαίσια νομικής στήριξης.Για παράδειγμα μια ηλεκτρονική διεύθυνση βοήθειας προς αποφυλακισμένα άτομα είναι η :<http://www.hirenetwork.org/resource.html>.

3]THE EMPLOYMENT INFORMATION FOR EX-Offenders:αυτό το εγχειρίδιο έχει δημιουργηθεί από το τμήμα εργασίας των Η.Π.Α.[U.S.Department of Labor[2005]] ,ως ένα εργαλείο αναφοράς για τους κρατούμενους και τα αποφυλακισμένα άτομα στην αναζήτηση εργασίας μετά την φυλακή.Το βιβλίο αυτό προσφέρει αξιόλογα ,πρακτικά θέματα,συμβουλευτικής πάνω σε τομείς νομικής στήριξης,εύρεσης εργασίας,ακόμα και στην προετοιμασία των ατόμων για συνεντεύξεις εργασίας,αιτήσεων και τρόπου απάντησης τους σε ερωτήσεις ,που θα τους θέσει ο εργοδότης τους για την πρώην φυλάκιση τους.Μια τέτοια μορφή στήριξης προσφέρεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση : <http://www.mdworkforce.com>.

4]One –Stop Centers:πρόκειται για κέντρα στήριξης που βρίσκονται στην κοινότητα του αποφυλακισμένου και τον βοηθούν στη αναζήτηση εργασίας ,εκπαίδευσης του και άλλων θεμάτων εργασιακής καθοδήγησης.Τα κέντρα αυτά απαντούν σε σε ερωτήσεις πάνω σε θέματα καριέρας,εργασιακής εκπαίδευσης,κίνητρα των εργοδοτών να προσλάβουν αποφυλακισμένα άτομα κ.α.Γενικότερα,προσφέρουν καθοδήγηση στην προσπάθεια του αποφυλακισμένου ατόμου να βρει εργασία.

5]The Occupational outlook handbook:πρόκειται για μια εθνικά αναγνωρισμένη στην Αμερική πηγή εργασιακής συμβουλευτικής ,που παρέχει το Κρατικό τμήμα εργασίας [Bureau of Labor] και το οποίο ανανεώνει τις υπηρεσίες του κάθε δύο χρόνια ,περιλαμβάνοντας ένα ευρύ πλέγμα απασχολήσεων,ενημέρωσης αναφορικά με το τι ζητούν οι εργοδότες από μια συγκεκριμένη εργασία,τις συνθήκες εργασίας,την ανάλογη εκπαίδευση που απαιτείται ,την αμοιβή της και τις προσδοκίες εργασίας στο μέλλον.Το εγχειρίδιο αυτό είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά στην διεύθυνση:<http://www.bls.gov/oco/home.htm>.Αναφέρεται ότι στην περίπτωση,που το άτομο δεν έχει ηλεκτρονική πρόσβαση με κάποιο τρόπο δικό του διατίθενται αντίγραφα του βιβλίου αυτού στο κέντρο εύρεσης εργασίας στην περιοχή του ατόμου[π.χ.όπως είναι ο ΟΑΕΔ στην Ελλάδα] ή στην τοπική βιβλιοθήκη ή ακόμα μπορεί το άτομο να το παραγγείλει από το Ιντερνέτ με μηδενικό κόστος δηλ.δωρεάν.

6]JOBLINE:πρόκειται για μια τηλεφωνική γραμμή στήριξης του αποφυλακισμένου ατόμου σε θέματα εργασίας.Λειτουργεί 24 ώρες την ημέρα,7 μέρες την εβδομάδα σε 24 Πολιτείες της Αμερικής περιλαμβάνοντας την Καλιφόρνια,την Φλόριδα,το Τέξας,την Νέα Υόρκη.Περιέχει λίστες νέων θέσεων εργασίας κάθε ημέρα ενώ οι θέσεις ,που καλύπτονται,αφαιρούνται από το σύστημα.Το μόνο,που απαιτείται από το άτομο για να έχει πρόσβαση σε αυτήν την γραμμή,είναι ένα τύπο[touch-tone] τηλεφώνου, προκειμένου να δημιουργήσει προσωπικό αρχείο εύρεσης εργασίας και να λάβει την προσφερόμενη βοήθεια.

7]START A SMALL BUSINESS WITH LOANS AND GRANTS:Πρόκειται για την παροχή εγγυήσεων για μικρά δάνεια σε αποφυλακισμένα άτομα,προκειμένου να ανοίξουν την δική τους επιχείρηση ,την δική τους μορφή εργασίας .Στην Ελλάδα ,η ανάλογη βοήθεια παρέχεται από τις επιδοτήσεις του ΟΑΕΔ προς αποφυλακισμένα άτομα και άλλες ευπαθείς κοινωνικά ομάδες,να δημιουργήσουν την δική τους εργασία ή να επιδοτηθεί ο εργοδότης ώστε να προσλάβει αποφυλακισμένο άτομο.Στο

άρθρο αυτό αναφέρεται ότι η επιδότηση είναι ένα ρίσκο δεδομένου ότι το άτομο, που θέλει να ανοίξει την δική του επιχείρηση συνήθως πρέπει να έχει εμπειρία εργασίας στο συγκεκριμένο εργασιακό κλάδο ,ένα επιχειρηματικό σχέδιο και μια βάση χρημάτων ,που του θα χρησιμοποιηθούν για την έναρξη της επιχείρησης. Το ανάλογο κέντρο αυτό στην Αμερική ονομάζεται “start a small business”[SBA] και δεν παρέχει δάνεια στα άτομα αλλά εγγυήσεις δανείων για συγκεκριμένες εργασίες, που δανείζονται από ανάλογα ιδρύματα χορήγησης δανείων. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εδρεύει στην Ουάσινγκτον και υπάρχει η ανάλογη ηλεκτρονική διεύθυνση για περαιτέρω πληροφορίες :<http://www.sba.gov>. Επίσης, το κέντρο επιχειρηματικότητας με την ονομασία “Entrepreneurial Leadership Clearinghouse on Entrepreneurship Education[CELCEE] προσφέρει ένα ευρύ πλέγμα πληροφοριών για τον σχεδιασμό, την έναρξη και τον τρόπο διοίκησης μια μικρής επιχείρησης. Η ηλεκτρονική του διεύθυνση είναι :”<http://www.celcee.edu>.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ ΝΑ ΠΡΟΣΛΑΒΟΥΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ/ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ:

Σύμφωνα με την ερευνητική επισκόπηση του συγκεκριμένου άρθρου, που αναφέρεται στα προγράμματα επανένταξης στις Πολιτείες της Αμερικής, πολλοί εργοδότες διστάζουν να προσλάβουν άτομα με παρελθόν εγκληματολογικό, που είναι πρόσφατα αποφυλακισμένοι ή που δεν έχουν καμία εργασιακή εμπειρία από τότε που αποφυλακίστηκαν[[Travis, Solomon and Waul, 2001] Reentry Policy Council, 2003]. Παρόλα αυτά, οι εργοδότες προσλαμβάνουν αποφυλακισμένα άτομα όταν προσφέρονται οικονομικά κίνητρα με την παρέμβαση διαμεσολαβητών, όπως κοινωνικές υπηρεσίες ή οργανισμοί Κοινοτήτων ή υπηρεσιών, που είναι αρμόδιες για θέματα αναστολών του αποφυλακισμένου και ασχολούνται με την εύρεση εργασίας σε αυτούς. Δύο Ομοσπονδιακά προγράμματα παρέχουν οικονομικά κίνητρα στους εργοδότες για να προσλάβουν άτομα από πληθυσμιακές ομάδες, που συγκεντρώνουν αυξημένους δείκτες ανεργίας, όπως οι πρώην κρατούμενοι και οι χρήστες ουσιών σε στάδια απεξάρτησης. Στην Ελλάδα τα προγράμματα αυτά εκπονούνται μόνο από τον ΟΑΕΔ. Θα αναφέρουμε τα αυτούσια λόγια του άρθρου για τους δύο αυτούς οργανισμούς στα Αγγλικά , δεδομένου ότι πρόκειται για ορολογίες , που στα Ελληνικά δεν έχουν το ίδιο νόημα , όπως στην αυτούσια γλώσσα, όπως αναφέρονται.” The first is the Federal Bonding Program that offers free insurance policies through the Department of Labor to protect employers against losses from theft, forgery or embezzlement during the first six months of employment of a hard-to-place job applicant such as an ex-prisoner. Typical policies cover \$5,000 in damages with no employer deductible and bonds up to \$25,000 may be available if justified. After six months, continued coverage is available by purchase. According to a recent survey, attitudes about hiring ex-offenders, bonding was the only variable to which the majority of employers[51%] responded favorably[Gisuer and Dundees, 2002]. The second federal program offering employers incentives since 1997 is the Work Opportunity Tax Credit which offers employers a tax credit of up to 40 percent of the first \$6,000 in wages paid to ex-prisoners and other qualifying new hires during the first 12 months of their employment. This very effective tax credit will end December 31, 2005 unless it is renewed. “

Προγράμματα απασχόλησης αποφυλακισμένων ατόμων είναι τα ακόλουθα παρακάτω και εκπονούνται από το Κράτος και τις τοπικές κοινωνικές υπηρεσίες

1]Project Reintegration of Offenders[Πρόγραμμα ένταξης παραβατών-Project RIO]: καθιερώθηκε στο Τέξας προκειμένου να μειωθούν τα ποσοστά υποτροπής των ατόμων, που αποφυλακίζονται από τις φυλακές τους. Στους αποφυλακισμένους

παρέχεται μια εβδομάδα εκπαίδευσης σε κοινωνικές και επαγγελματικές δεξιότητες [π.χ. στον τρόπο εύρεσης εργασίας] και κατόπιν αυτές, συνδυάζονται με ευκαιρίες εργασίας μέσα από ένα δίκτυο 12.000 επιχειρήσεων, που έχουν στο παρελθόν προσλάβει αποφυλακισμένα άτομα μέσα από το πρόγραμμα αυτό. Νέες προσλήψεις προτείνονται από το Πρόγραμμα αυτό "εργασιακής ένταξης αποφυλακισμένων ατόμων" ή από το Συμβούλιο Αναστολής, που η παρέμβαση τους έχει στόχο να απομακρυνθεί το άτομο, από παράγοντες που οδηγούν στην υποτροπή. Η ηλεκτρονική διεύθυνση αυτού του προγράμματος είναι :<http://www.reentrymediaoutreach.org/sp.education>.

2]The center for Employment Opportunities[CEO]:Κέντρο για επαγγελματικές ευκαιρίες]:δημιουργήθηκε στην Νέα Υόρκη με σκοπό να παρέχει ως μεταβατικό στάδιο υπηρεσίες εύρεσης εργασίας σε αποφυλακισμένα άτομα αμέσως μετά την αποφυλάκιση. Σε αυτό το πρόγραμμα υπάρχει συνεργασία με το Κρατικό Τμήμα της Νέας Υόρκης για θέματα αναστολών φυλάκισης[New York State Division of Parole], με το Τμήμα των διορθωτικών μέτρων[New York State Department of Corrections] και το Τμήμα αναστολών για ανηλικούς και νέους[Department of Probation for adult and youth]. Το πρόγραμμα αυτό βοηθάει σε ποσοστό περίπου 70% των εγγεγραμμένων σε αυτών ατόμων, να βρουν ολική απασχόληση μέσα σε δύο ή τρεις μήνες, με τις περισσότερες δουλειές να πληρώνουν περισσότερο από τον βασικό μισθό, όπως και επιπρόσθετες παροχές. Η ηλεκτρονική διεύθυνση είναι :<http://www.ceoworks.org>.

3]The safer Foundation in Chicago:είναι η μεγαλύτερη κοινωνική υπηρεσία στην παροχή εργασίας προς αποφυλακισμένα άτομα στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχοντας στην διοίκηση της δύο κτίρια, ελάχιστης περιφρούρησης, με 500 κρεβάτια, εκ μέρους του Τμήματος διορθωτικών μέτρων[Department of Corrections-IDOC]. Το πρόγραμμα αυτό έχει βοηθήσει από την αρχή της λειτουργίας του το 1972 μέχρι και τώρα 40,000 αποφυλακισμένα άτομα στο να βρουν εργασία, παρέχοντας σε αυτά ένα μεγάλο εύρος άμεσων υπηρεσιών μέσω της εκπαίδευσης, της εύρεσης εργασίας και άλλων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Η ηλεκτρονική διεύθυνση είναι :<http://www.safer-fnd.org>

4]Pioneer Human Services[PHS]:πρόκειται για ένα επιχειρησιακό, μη κερδοσκοπικό οργανισμό, που παρέχει ένα συνδυασμό εργασίας, στέγης, συμβουλευτικής, περίθαλψης στην υγεία και ενθάρρυνσης του ατόμου να διαμορφώσει σταδιακά ένα ανεξάρτητο τρόπο ζωής σε πληθυσμιακές ομάδες υψηλού κινδύνου, κυρίως ανηλικούς και νέους, που ήταν πρώην παραβάτες και χρήστες ουσιών. Το πρόγραμμα αυτό έχει εξυπηρετήσει παραπάνω από 6000 πελάτες ανά χρόνο και 1,900 επιπρόσθετα άτομα ανεύ χρονικού διαστήματος, προσλαμβάνοντας τους σε διάφορες κ βιομηχανίες, εταιρείες διανομής, φαγητού και κατασκευών. Η ηλεκτρονική διεύθυνση είναι :<http://www.pioneerhumanserv.com>.

5]Ready -4-Work[Έτοιμοι για εργασία]:είναι ένα ηλεκτρονικό site για αποφυλακισμένα άτομα, το οποίο δημιουργήθηκε το 2003 και το οποίο συνεχίζει και υφίσταται. Υπάρχει από τις προσπάθειες κοινωνικών υπηρεσιών στο να παρέχει εργασιακή εκπαίδευση, συμβουλευτική, χειρισμός ατομικών περιπτώσεων και δραστηριότητες τοποθέτησης των αποφυλακισμένων σε εργασίες. Μέχρι σήμερα έχει εξυπηρετήσει περισσότερο από 3,100 πρώην κρατούμενους και εντοπίζεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση :<http://www.ppv.org/ppv/community>.

Γενικότερα,εκπονούνται ποικίλα προγράμματα επανένταξης από το Τμήμα Δικαιοσύνης[Office of Justice Programs],τα οποία μπορεί κάποιος να ενημερωθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση :<http://www.ojp.usdoj.gov/reentry>.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ:στις Η.Π.Α υπάρχουν αρκετοί Νόμοι ,που προστατεύουν τα αποφυλακισμένα άτομα,από διακρίσεις στον χώρο της εργασίας τους λόγω του στίγματος της φυλακής.Μερικοί από αυτούς τους Νόμους προστατεύουν τα αποφυλακισμένα άτομα από διακρίσεις λόγω των εγκληματολογικών τους αρχείων και άλλοι Νόμοι εμποδίζουν τους εργοδότες στο να προβούν σε προσλήψεις αποφυλακισμένων με βάση το είδος του Αδικήματος,που θα περιόριζε τις προσλήψεις στις πιο ελαφριές παραβάσεις.Αν και οι εργοδότες δεν επιτρέπεται να εμποδίσουν τις προσλήψεις όλων των ατόμων με εγκληματολογικά ιστορικά,οι Νόμοι που ελαχιστοποιούν τις εργασιακές διακρίσεις λόγω του στίγματος της φυλακής, ποικίλουν από Πολιτεία της Αμερικής σε άλλη .Πηγή ενημέρωσης των Νόμων ,που ισχύουν σε κάθε Πολιτεία της Αμερικής είναι είναι το γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα ή κάποια άλλη Νομική βοήθεια για πιο συγκεκριμένη ενημέρωση πάνω στους ισχύοντες Νόμους εκεί[Legal Action Center,2002].Μια πρώτη ενημέρωση για τους Νόμους των Πολιτειών αναφορικά με την εργασιακή διάκριση αποφυλακισμένων ατόμων βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση:<http://www.hirenetwork.org/arrests.html>.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΣΠΟΥΔΕΣ:Federal student financial aid includes Stafford Loans,PLUS Loans,Consolidation Loans,Federal Supplemental Educational Opportunity Grants[FSEOGs],Federal Work-study,Federal Perkins Loans and Pell Grants.A federal Pell Grant,unlike a loan,does not have to be repaid.Generally,Pell Grants are awarded only to undergraduate students who have not earned a bachelors ' degree or higher.

Πρόκειται για οικονομική υποστήριξη στην περίπτωση σπουδών και μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις δεν απαιτείται καν η αποπληρωμή του δανείου ή της εκπαιδευτικής αυτής της χρηματοδότησης.Υπάρχουν ωστόσο περιορισμοί για την αίτηση στο πρόγραμμα αυτό για τα αδικήματα της κατοχής ναρκωτικών και της εμπορίας αναφορικά με τα χρονικά διαστήματα από την ημερομηνία της καταδίκης τους.Όπως αναφέρεται στο άρθρο αυτό :”Former prisoners convicted convicted of drug possession will be ineligible for one year from the date of conviction after the first offense,two years after the second offense,and definitely after the third offense.Those convicted of selling drugs will be ineligible for two years from the date of conviction after the first offense,and indefinitely after the second offense.A conviction does not automatically mean an individual is still ineligible for Federal aid.Even when an individual is eligible fo federal aid,he or she should complete the Free Application for Federal Student Aid[FAFSA] to qualify for possible non-federal aid from states and private institutions.”

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:Το συμπέρασμα αυτού του άρθρου ,που μας έδωσε σε πρώτο επίπεδο μια ενημερωτική περιγραφή :1]αν υπάρχουν προγράμματα ένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου και 2] σε ποια μορφή υπάρχουν,είναι επιπλέον πολύ αξιολογο σχετικά με την σημασία του παράγοντα της εργασίας στην απομάκρυνση του ατόμου από το εύλωτο και επικίνδυνο για αυτό,πεδίο της υποτροπής.Το άρθρο καταλήγει στο συμπέρασμα,ότι οι αποφυλακισμένοι ,που βρίσκουν μετά την φυλακή αξιοπρεπή εργασία[Decent] και την διατηρούν έχουν την τάση να μένουν εκτός φυλακής και εντάσσονται στις Κοινότητες τους πιο επιτυχημένα από ότι οι

άνεργοι αποφυλακισμένοι.Ωστόσο,η πλειοψηφία των αποφυλακισμένων έχουν ανεπαρκή μόρφωση,υποανάπτυκτες εργασιακές δεξιότητες,άλλα θέματα αναφορικά με την απεξάρτησή τους από την χρήση ψυχοτρόπων ουσιών και άλλων δυσκολιών ,που τους προδιαθέτουν να αποτύχουν στα πρώτα στάδια της πρόσβασης τους στην εργασία[Travis,2000].Το υπογραμμίζει επίσης,ότι η ανεργία και η υποτροπή έχουν μεγάλη συσχέτιση με έντονα αρνητικά αποτελέσματα στο προσωπικό,κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο του ατόμου.Τα προγράμματα ένταξης ,που εκπονούνται από Ομοσπονδιακές και Κοινωνικές Υπηρεσίες ,θα πρέπει να βελτιωθούν και να επεκταθούν στην χρήση τους από μεγαλύτερο μέρος του αποφυλακισμένου πληθυσμού ,ώστε να μπορούν να βρουν επαρκή εργασία μετά την αποφυλάκιση τους[Pam Schuetz,2005].

Τις ίδιες απόψεις γύρω από την αναγκαιότητα εύρεση εργασίας γενικότερης ψυχοκοινωνικής στήριξης του αποφυλακισμένου ατόμου,προκειμένου να αποφευχθεί η υποτροπή του, αναφέρονται και στα άρθρα του 14ου Συνεδρίου Εγκληματολογίας το 2005 . Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο της Janet Lohmann με θεματική “Οι γυναίκες στην φυλακή”²² αναφέρεται ακόμα και η σημασία θέματος εκπαίδευσης αναφορικά με την υγεία τους [διατροφή,φυσική κατάσταση] ,ως θετικές συνιστώσες στην εισαγωγή του αποφυλακισμένου ατόμου στην κοινότητα και ,γενικότερα, στην διαδικασία επανένταξης τους.Όπως αναφέρει η συγγραφέας του άρθρου :”When we begin to consider the issue of food and nutrition for women offenders who are reentering the community ,the issues may become even more complex .Many times these women reenter their communities with fewer financial ,social and emotional supports and resources at their disposal.They face the social stigma having been incarcerated.Many return to families and children who have to cope with the loss of their mothers while in prison.These and others factors place women at increased risk of engaging in self –destructive and sometimes high-risk behaviors”.Η επιστροφή στην Κοινότητα χαρακτηρίζεται τις περισσότερες φορές από οικονομική δυσχέρεια,κοινωνική και συναισθηματική στήριξη αντιμετωπίζοντας το κοινωνικό στίγμα της φυλάκισης.Κάποιες αποφυλακισμένες επιστρέφουν στις οικογένειες τους,έχοντας να καλύψουν το κενό της διαπροσωπικής επαφής,που προκάλεσε η φυλάκιση,με τα παιδιά τους.Επιπλέον, η προσεγμένη διατροφή μέσα στην φυλακή,η εκπαίδευση δηλ.σε θέματα υγείας μέσα στην φυλακή εκτιμάται από την συγγραφέα ως ενισχυτικές δεξιότητες στην διαδικασία της ένταξης τους κατόπιν της αποφυλάκισης.

Στο ίδιο Συνέδριο Εγκληματολογίας παρουσιάστηκε εργασία με θέμα:”ο ρόλος της υποτροπής στο Ποινικό σύστημα” από τον Richard Sparks[University of Edinburg] σχετικά με τις στρατηγικές στην μείωση της εγκληματικότητας και της υποτροπής.Ο ερευνητής αναφέρεται στην περίπτωση των Αφρικανών παραβατών

Και την συμμετοχή του παράγοντα της φτώχειας και της οικονομικής ανισότητας στις Αφρικανική Ήπειρο,υποστηρίζοντας ότι οι περισσότερες από τις περιπτώσεις εγκληματικότητας ,που επισημαίνονται από τις Αρχές εκεί,δεν αφορά καθεαυτού περιπτώσεις εγκληματιών ,αλλά ατόμων που προσπαθούν σε επίζησουν κάτω από

²² Chair :Alison Lieblich,Cambridge University

άθλιες συνθήκες επιβίωσης. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι στην Κένυα, στην Ουγκάντα και στην Τανζανία [Ανατολική Αφρική] ο αναφερόμενος παραβατικός πληθυσμός αφορά στο 50% νέα άτομα κάτω των 18 ετών με μεγάλη φτώχεια. Στο άρθρο εκφράζεται ο προβληματισμός για τον τρόπο μείωσης της εγκληματικότητας στην Αφρική θέλοντας ο ερευνητής να καταδείξει την σημασία της φτώχειας ως εκλυτικό αίτιο παραβατικότητας στην Αφρική. Πιο συγκεκριμένα : "Further, this can be the best approach of empowering ex-offenders whom the African governments have not paid much attention to, if any, as far as the prison rehabilitation programs are concerned. Most of the said people will sleep in police cells in the very first week of their release, on fresh theft cases, due to the intolerable fact to the governments that the ex-men were released with not even a shilling given to them by the concerned system. These men and women will go into :

1. Robberies

2. Prostitution

3. Drug abuse

You may ask how these small income activities may reduce crime."

Η οικονομική ενίσχυση αυτών των κοινωνικών ομάδων ίσως αποτελεί μια λύση στο πρόβλημα της φυλάκισης και της υποτροπής, ακόμη και στα προγράμματα κοινωνικής ένταξης, όπου θα μπορούσαν να υπάρξουν ευκαιρίες αυτό-απασχολήσεως, ανάπτυξης δεξιοτήτων ανάμεσα στα άλλα πλεονεκτήματα για τα αποφυλακισμένα άτομα και το γενικότερο κοινωνικό σύνολο. Σε αυτήν την ερευνητική παρουσίαση στο 14ο Διεθνές Συνέδριο Εγκληματολογίας - με θέμα : "The role of Incarceration in the Criminal Justice System" αναφέρεται η σημασία του παράγοντα της επιβίωσης δηλ. των πόρων που έχει το άτομο μετά την φυλακή να συνεχίσει νόμιμα την ζωή του ή λόγω της ανέχειας και των συνεπειών, που αυτή φέρνει στο πέρασμα της, να οδηγηθεί εκ νέου στην φυλακή. Το αν η φτώχεια και η κοινωνική απόρριψη είναι τα σημαντικότερα αίτια της υποτροπής στο αποφυλακισμένο άτομο χρήζει διεθνής ερευνητικής απόδειξης ώστε να προσδιοριστεί η βάση τοποθέτησης του προβλήματος αυτού. Μέχρι τώρα, στις περισσότερες ερευνητικές εισηγήσεις²³ σε Διεθνές επίπεδο πάνω σε θέματα υποτροπής, φυλάκισης τίθενται προβληματισμοί για την σημασία ύπαρξης των παραγόντων εκείνων [εύρεσης εργασίας κυρίως και κοινωνικής αποδοχής], που αμβλύνουν τον κίνδυνο της υποτροπής για το αποφυλακισμένο άτομο και διευκολύνουν με πιο ομαλό τρόπο την προσαρμογή του στην κοινωνία μετά την φυλακή. Ιδίως, ο παράγοντας της εργασίας επισημαίνεται από όλους τους ερευνητές στο πεδίο της κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων και γενικότερα στο πεδίο μείωσης της εγκληματικότητας και των ποσοστών υποτροπής.

Μια ακόμη ενισχυτική θέση υπέρ των προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων αναφέρεται στην δημοσιευμένη άποψη του πρώην Ομοσπονδιακού Εισαγγελέα στην Μιννεάπολη των Η.Π.Α. Andy Luger, όπως εντοπίσαμε στο διαδίκτυο με τίτλο : "After the prison doors swing open". Σύμφωνα με την θέση του συγγραφέα, οι βίαιοι εγκληματίες, που συμμετέχουν σε προγράμματα κοινωνικής επανένταξης έχουν αρκετά μειωμένες πιθανότητες να ξαναεγκληματίσουν. Όπως αναφέρεται : "Reentry programs focus on ways to assist

²³ Αναφέρουμε τις εξής εισηγήσεις στο 14^ο Διεθνές Συνέδριο Εγκληματολογίας με θέμα αυτών των εισηγήσεων την φυλάκιση και τις επιπτώσεις αυτής στην μετέπειτα επανένταξη: "Harm and repair : Efforts from inside the prison" [Sheffield University], "From behind bars: Experiences of imprisonment" [University of Maribor, Slovenia], "Absence of the state: Crises of violence and crime" [University of Montreal].

ex-offenders in leading law-abiding lives after serving prison time. In December ,Minneapolis and St.Paul made it easier for low-level ex-offenders to obtain government jobs.And Republican and DFL leaders at the state level have recently applauded state programs that help nonviolent offenders with life skills and job training.”Αναφέρεται ότι πρόκειται για ένα φαύλο κύκλο δεδομένου ότι ένα μεγάλο μέρος των βίαιων εγκλημάτων διαπράττονται από πρώην αποφυλακισμένα άτομα, πολύ κοντά χρονικά μετά την αποφυλάκιση τους.Ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα κοινωνικής επανένταξης ωστόσο μπορεί να βοηθήσει τον δείκτη εγκληματικότητας και να αποκαταστήσει την δημόσια ασφάλεια.Σύμφωνα με τον Andy Luger η Μιννεσότα μπορεί να αναπτύξει προγράμματα κοινωνικής επανένταξης λόγω του ότι διαθέτει ευρύ πλέγμα κοινωνικών υπηρεσιών ,μη κερδοσκοπικών ,και υπαλλήλους [Government officials,community leaders],που διαθέτουν τις εξειδικευμένες ικανότητες και αποφασιστικότητα για να εργαστούν με τους βίαιους εγκληματίες.Απαιτείται συνεργασία,συντονισμός,ηγεσία και πόροι.²⁴

Αναφορικά με τα πιλοτικά προγράμματα επανένταξης,ο συγγραφέας αναφέρει ότι :”Fortunately,we don ‘ t have to reinvent the wheel.National experts working with the Urban Institute ,the government ‘s Serious and Violent Offender Reentry Initiative and the Re-Entry Policy Council have helped develop violent offender reentry model programs elsewhere.Early results are encouraging ,violent offenders who stick with the intensive reentry programs are far less likely to reoffend upon release”.²⁵ Αυτό το οποίο προτείνεται στο άρθρο ως τελική λύση του τρόπου διαμόρφωσης των προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης είναι η Νομοθετική και Κυβερνητική θέσπιση μιας διασυνδεδετικής ομάδας από τους χώρους της Δικαιοσύνης,της Αστυνομίας,των Κοινωνικών υπηρεσιών ,των επιχειρήσεων και των φυλακών ,με βάση τους οποίους θα σχεδιαστεί ένα οικονομικά-αποτελεσματικό σχέδιο επανένταξης[Reentry plan for reducing recidivism].Προκειμένου να μειωθεί το ποσοστό της βίαιης εγκληματικότητας ,η στρατηγική καταπολέμησης αυτής θα πρέπει να περιλαμβάνει μια συντονισμένη δημόσια και ιδιωτική προσπάθεια ώστε να κρατηθούν οι αποφυλακισμένοι από την υποτροπή δεδομένου ότι όταν αναφερόμαστε στα προγράμματα κοινωνικής ένταξης αποφυλακισμένων ατόμων αναφερόμαστε σε μια διαδικασία σταδιακής λήψης βημάτων αντιμετώπισης της ένταξης τους και ,επομένως,ελαχιστοποίησης των κινδύνων διάπραξης νέων αδικημάτων ξανά από τα αποφυλακισμένα άτομα.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα ,που δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό περιοδικό British Medical Journal press , υπάρχει το συμπέρασμα ότι άτομα με ποινή φυλάκισης δεν είναι πρόθυμοι να ζητήσουν βοήθεια όταν βιώνουν στρές.Σύμφωνα με ερευνητές από το Exeter και κατόπιν ποιοτικής έρευνας ,που περιλάμβανε κατά πρόσωπο συνεντεύξεις με 35 άντρες παραβάτες,από τους οποίους οι 9 ήταν αποφυλακισμένοι και οι υπόλοιποι κρατούμενοι, κατέληξαν σε συμπέρασμα ότι τρεις παράγοντες θα επηρεάσουν το γεγονός του αν θα ζητήσουν βοήθεια τα άτομα με τέτοιο ιστορικό στην περίπτωση ψυχολογικής ασθένειας.Αυτοί ήταν:1]ασταθής ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου , 2] ο φόβος της διάγνωσης και 3] έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα.Ο πιο σημαντικός παράγοντας παράγοντας αναδείχτηκε η έλλειψη εμπιστοσύνης στο κοινωνικό σύστημα δεδομένου ότι πολλοί από τους ερωτώμενους δεν αισθάνονταν ότι οι ειδικοί ψυχικής υγείας έδειχναν πραγματικό ενδιαφέρον για τις περιπτώσεις τους ή ότι δεν είχαν την

²⁴ “they need coordination,leader ship, and resources” [Andy Luger,former federal prosecutor]

²⁵ “As Minnesota Corrections Commissioner Joan Fabian recently noted :”This is smart on crime,not soft on crime”.

ικανότητα να τους βοηθήσουν στα ψυχικά τους προβλήματα είτε λόγω της φυλάκισης είτε των προβλημάτων μετά την αποφυλάκιση. Άλλοι ερωτώμενοι δενα αναζήτησαν ψυχολογική βοήθεια λόγω του φόβου της τυπικής διάγνωσης μιας επικείμενης ψυχικής διαταραχής. Επίσης, κάποιιοι από τους ερωτώμενους φοβήθηκαν το στίγμα μιας τέτοιας διάγνωσης και των συνεπειών αυτού του στιγματισμού ενώ άλλοι δεν ήθελαν να δεχτούν την θεραπεία, που θα συνεπαγόταν η αποδοχή από τους ίδιους της ψυχικής τους ασθένειας. Όλοι οι ερωτώμενοι ερωτήθηκαν αν ποτέ είχαν διαγνωσθεί με κάποια μορφή ψυχικής ασθένειας ή αν αισθάνονταν οι ίδιοι ότι είχαν κάποιο ψυχολογικό πρόβλημα, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι διάγνωσης²⁶

Σύμφωνα με μια ακόμη εργασία για την αποκατάσταση των κρατουμένων σε εργασία μετά την φυλακή είναι το άρθρο των Weiss, Robert P., [State University of New York College at Plattsburgh] με τίτλο "Everyone Benefits: The Recrudescence of Joint Venture Prison Industries and Work Training Programs in a Post-Industrial Labor Market". Στο άρθρο αυτό οι ερευνητές εξετάζουν την κοινή προσπάθεια των φυλακών και των βιομηχανιών στην τοποθέτηση των κρατουμένων και των αποφυλακισμένων ατόμων στο πεδίο της εργασίας. Η θέση αυτής της παρουσίας είναι ότι το ενδιαφέρον²⁷ αυτό ουσιαστικά πηγάζει από την μεταμόρφωση της Αμερικής σε μια οικονομία "χαμηλών μισθών" στον εργατικό τομέα [Low wage "service economy"]. Αν και οι οικονομικές δυνάμεις είναι απαραίτητες, ωστόσο δεν είναι αρκετές να εξηγήσουν τα κίνητρα της προσπάθειας να μετατραπούν οι κρατούμενοι και οι αποφυλακισμένοι σε μια κερδοφόρα εργατική δύναμη. Η ανάλυση δύο τέτοιων Κρατικών προγραμμάτων, σύμφωνα με τους ερευνητές, δείχνει ότι πίσω από την χρησιμοποίηση των καταδίκων σε χειρωνακτικές εργασίες κρύβονται πολλά ιδεολογικά, πολιτικά και γραφειοκρατικά οφέλη σε αυτήν την κοινή προσπάθεια βιομηχανιών και φυλακών να τοποθετηθούν σε εργασίες οι κατάδικοι.

Σε μια ακόμη εργασία των Appiahene-Gyamfi, Joseph, Simon [Fraser University] "Prison overcrowding in Ghana :Trends, Patterns and Key Issues for Policy Analysis" [abrstets 1999 WSSA Conference\Criminal Justice and criminology], αναφέρεται η αποτυχία εφαρμογής μιας αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής αναφορικά με την αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού των φυλακών στην Γκάνα, περιλαμβάνοντας την παντελή απουσία προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων αλλά και γενικότερων αντεγκληματικών μέτρων, όπως εναλλακτικών μέτρων, που δεν περιλαμβάνουν την καταστολή και την επιτήρηση [Non-custodial alternatives]. Αντιθέτως, έχει υπογραμμιστεί η σημασία της ενεργοποίησης μη-τυπικών μεθόδων, που θα μειώσει τις αρνητικές συνέπειες της φυλάκισης στους εγκλείστους, θα ικανοποιήσει τις ανάγκες των θυμάτων και θα προστατεύσει την κοινωνία. Ως τέτοιες προτείνονται η επανέξεταση κάποιων παλιών Ποινικών διατάξεων, όπως αυτή "Guilty but insane" και η αποποινικοποίηση πράξεων, όπως της επιχειρούμενης αυτοκτονίας. Όλα αυτά τα μέτρα αφορούν την κατάσταση στην Γκάνα, όπου το ποσοστό των φυλακισμένων είναι 200% σχετικά με την διαθεσιμότητα των φυλακών το 1999.

Σύμφωνα με μια ακόμη ερευνητική εργασία με θέμα "The effect of the Tarrant Country Direct Project in Recidivism" [Bavon AI, University of North Texas, 1999]

²⁶.....Amanda Howerton, Richard Byng, John Campell, David Hess, Christabel Owens, Peter Aitken [2007]: "understanding help seeking behaviour among male offenders: qualitative interview study. BMJ, [Published 12 January, 2007]. "Psychology and crime News", Prisoners and Punishment.

²⁷ "Our thesis is that this renewed interest in the labor power of prisoners and ex-offenders is the result of the transformation of the U.S. into a low wage "service economy".

τα προγράμματα επανένταξης είναι απαραίτητα στην μείωση του κύκλου της υποτροπής.Το συγκεκριμένο πρόγραμμα[“Tarrant Country Drug and Rehabilitation with Enhanced Comprehensive”] δημιουργήθηκε το 1995 με σκοπό να σπάσει τον κύκλο της χρήσης ουσιών και την παραβατική συμπεριφορά σε άτομα με αδικήματα σχετικά με ναρκωτικά από 17 ετών και άνω .Στην εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε ομάδα ελέγχου ,η οποία μέσα από την σύγκριση των πειραματικών ομάδων κατορθώνει να αναδείξει την σημασία της θεραπείας της επίδρασης και άλλων παραγόντων,όπως είναι η χρήση ουσιών, στην πρόκληση υποτροπής.

Μια ακόμη δημοσίευση άρθρου με θέμα την κοινωνική επανένταξη παραβατών στο “Journal of Offender Rehabilitation”²⁸ τον Σεπτέμβριο 2003 υπογραμμίζει την σημασία της υπερβατικής φιλοσοφίας [Mahashi Yogi , Dr.Alexander] στην πρόληψη του εγκλήματος.Συγκεκριμένα αναφέρεται :”Transcendental Meditation in Criminal Rehabilitation and crime Prevention”[J Offender Rehab 26[1-4],2003].

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο παρουσιάζεται αποδείξει ότι η εγκληματική συμπεριφορά συνδέεται με στρεσογόνους παράγοντες ,που προκαλούν ανωμαλίες στο νευρικό σύστημα.Παρουσιάζεται η θετική επίδραση της υπερβατικής φιλοσοφίας αναφορικά με τα ανώτερα επίπεδα συνείδησης.Η έρευνα του Alexander δείχνει εξάσκηση αυτών των επιπέδων συνείδησης σε φυλακισμένους με την μέθοδο TM[Transcendental Meditation],η οποία έχει εφαρμοστεί σε προγράμματα επανένταξης στο Saint Louis,Senegal Prison project .Σύμφωνα με το εμπνευστή αυτού του συστήματος,ο υπερβατικός διαλογισμός μπορεί να μειώσει το έγκλημα,την εγκληματική επιθετικότητα,την υποτροπή,την βία,την τρομοκρατία ,ακόμα και συγκρούσεις σε Διεθνές επίπεδο,με το να δημιουργεί υψηλά επίπεδα ψυχικής λειτουργίας σε αυτούς,που χρησιμοποιούν αυτήν την μέθοδο.

Ως συμπέρασμα της ενότητας αυτής με σκοπό την επισκόπηση της κοινωνικής επανένταξης παραβατικών ατόμων σε Διεθνές επίπεδο ,συμπεραίνουμε ότι η έννοια της κοινωνικής επανένταξης χρησιμοποιείται ως “social rehabilitation” και η εφαρμογή της έχει ως σκοπό την μείωση και πρόληψη του εγκλήματος μέσα από την αποφυγή φαινομένων υποτροπής δηλ.επανάληψης της παραβατικής συμπεριφοράς από τον αποφυλακισμένο.Η υποτροπή συνδέεται σαφώς με την έλλειψη εργασίας και την απόρριψη από το κοινωνικό σύνολο.Ιδιαίτερα στα άρθρα αυτά υπογραμμίζεται η σημασία που έχει η εργασία και ο παράγοντας της επιβίωσης για τους αποφυλακισμένους ,ώστε να ενταχθούν κοινωνικά και να σπάσει ο κύκλος της υποτροπής.Παρατηρήσαμε ότι ιδιαίτερα στην Αμερική τα προγράμματα επανένταξης είναι διαδεδομένα και οργανωμένα ενώ απασχολούν τα ανάλογα Κρατικά τμήματα πολύ περισσότερο από ότι στην Ελλάδα,όπου μέχρι και σήμερα δεν έχει εκπονηθεί-πέρα από τις υπηρεσίες του Οαεδ,επιδότησης της εργασίας- κανένα οργανωμένο πρόγραμμα κοινωνικής επανένταξης κρατουμένων ,που να προετοιμάζει τα άτομα αυτά για την έξοδο τους από την φυλακή ψυχολογικά και κοινωνικά αλλά ούτε και για τα αποφυλακισμένα άτομα ,όπου στην διάρκεια του χρόνου καλούνται να βγούν από τα ανάλογα αδιέξοδα ,που προκαλεί το στίγμα της φυλάκισης,με βάση τις δικές τους υποστηρικτικές πηγές ,αν βεβαίως υπάρχουν στο

²⁸ “The Journal of Offender Rehabilitation is one of the nation’s leading academic journal research on rehabilitation programs and their impact on prisoners and substance abuse.This special Volume was conceived by Dr.Charles Alexander,guest editor and Senior Fellow and Chair of the Psychology Department at Maharishi University of management,Dr Alexanders’s groundbreaking doctoral work at the Massachusetts Correctional Institution in Walpole,served as the foundation for the project.

ευρύτερο και στενά οικογενειακό περιβάλλον του ατόμου και αν αυτό είναι διαθέσιμο να τους υποστηρίξει. Τα προγράμματα επανένταξης στην Ελλάδα ,πέρα από σπάνια, δεν έχουν δημοσιευτεί σε κανένα επιστημονικό περιοδικό του εξωτερικού, διεθνής φήμης, ώστε να μπορούμε να βασιστούμε στα πορίσματα τους αλλά ,αντιθέτως, υπάρχουν πολλές προσπάθειες μη-κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων κοινωνικών φορέων, που με περιστασιακά εκπαιδευτικά προγράμματα κρατουμένων στις φυλακές ,σχηματίζουν αμυδρά την εντύπωση μιας εικόνας κοινωνικής προσπάθειας προς τα παραβατικά άτομα, που όμως δεν είναι ερευνητικά οργανωμένη με σταθερότητα, ικανοποιητικό δείγμα και κυρίως αποτελεσμάτων, που πιστοποιούν την κοινωνική ένταξη των παραβατών σε διάρκεια χρόνου χωρίς παραβατικά επεισόδια υποτροπής.

2.ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Μια κριτική προσέγγιση.

Ένα άλλο θέμα που προβληματίζει σχετικά με την κοινωνική επανένταξη είναι αν εκείνη θα πρέπει να θεωρηθεί μέρος της χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής του εγκλήματος και σε ποιά σημεία αυτής [πρόληψης ή καταστολής]. Ποια σημεία έρχεται να καλύψει η έννοια της κοινωνικής επανένταξης στον σχεδιασμό αντεγκληματικής πολιτικής ,ειδικής και γενικής πρόληψης του εγκλήματος. Ο Feuerbach όρισε ως αντεγκληματική πολιτική το σύνολο των κατασταλτικών διαδικασιών μέσω των οποίων το Κράτος αντιδρά στο έγκλημα. Απόψεις για τον σχεδιασμό αντεγκληματικής πολιτικής έχουν δοθεί από διάφορους επιστήμονες εγκληματολόγους και χαρακτηριστικά θα αναφερθούμε σε αυτήν του Marc Ancel* ,κατά το 1ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Αντεγκληματικής Πολιτικής, στο οποίο έδωσε τον δικό του ορισμό για την αντεγκληματική πολιτική: "μια πραγματική αντεγκληματική πολιτική είναι ένα συναρτημένο και ορθολογικό σύστημα κοινωνικών αντεγκληματικών αντιδράσεων". Ο Marc Ancel τονίζει την αναγκαιότητα ενσωμάτωσης στην αντεγκληματική πολιτική των προβλημάτων πρόληψης και των συστημάτων καταστολής ταυτόχρονα και βλέπει στην αντεγκληματική πολιτική το νόημα της οργάνωσης κοινωνικών απαντήσεων απέναντι στο εγκληματικό φαινόμενο. Η Mireille Delmas-Marty θεωρεί ότι η αντεγκληματική πολιτική πρέπει να είναι διαχρονική και να εμμένει στην μεταβολή των παρατηρούμενων φαινομένων* ενώ αρκετοί θεωρητικοί ,πρόσφατοι και στις αρχές του περασμένου αιώνα ,ασχολήθηκαν με τον προσδιορισμό του όρου "αντεγκληματική πολιτική".²⁹ [αποψη Βοναπάρτη +Πλάτωνος Νόμοι:πηγή Φαρσεδάκης*]. Αναφέρουμε τις απόψεις του Beccaria, Bentham [ωφελμιστική θεωρία], τις απόψεις του Kant [η ποινή ως μέσο απόλυτης επιβολής δικαιοσύνης] και των Ortolan/Rossi με το γνωστό αξίωμα τους: "τίποτα περισσότερο απο ότι είναι δίκαιον, τίποτα περισσότερο απο ότι είναι ωφέλιμο".

Τα σημεία προβληματισμού που επισύρει η χάραξη αντεγκληματικής πολιτικής σε μια κοινωνία είναι ποιάς είναι ο χαρακτήρας αυτής και οι παράγοντες που θα την προσδιορίσουν, πως θα υλοποιηθεί [με ποιά μεθόδευση] και ποιά θα είναι το αντικείμενο της [π.χ. οι κρατούμενοι ή αποφυλακισμένοι? το γενικότερο κοινωνικό σύνολο?]. Μέχρι και στις αρχές του αιώνα μας η αντεγκληματική πολιτική

²⁹ . [Αποψη Βοναπάρτη +Πλάτωνος Νόμοι:πηγή Φαρσεδάκης

ακολουθούσε την νομική θεώρηση του εγκληματικού φαινομένου δηλ.στην μελέτη της ποινολογίας και συγκεκριμένα στα θέματα εφαρμογής της λεγόμενης “Ποινικής ή Κανονιστικής” πρόληψης.Αν ,όπως προκύπτει απο την βιβλιογραφία ,ο στόχος της αντεγκληματικής πολιτικής ήταν η βελτίωση του Ποινικού συστήματος και η εφαρμογή των Ποινών στην αντιμετώπιση του εγκλήματος σε παλαιότερες περιόδους,με την επίδραση της κίνησης των Θετικιστών,όπου το Ποινικό Δίκαιο σταμάτησε να θεωρείται ως ένα κλειστό ,μη εξελίξιμο σύστημα,αυστηρής νομικής ερμηνείας και την προσοχή των ερευνητών συγκέντρωσε η προσωπικότητα του ατόμου και οι κοινωνικοί παράγοντες.Σε επίπεδο κοινωνικών αλλαγών και Ποινικών μεταρρυθμίσεων, μορφές εγκληματικότητας όπως η εγκληματικότητα ανηλίκων,των υψηλών κοινωνικών στρωμάτων [White collar criminality], τα εγκλήματα βίας μπήκαν στο πεδίο της αντεγκληματικής πολιτικής ενώ κάποιες άλλες μορφές παρέκκλισης,όπως η πορνεία ,η επαιτεία κ.α. αποποινικοποιήθηκαν.Επιπλέον,τα όρια παρέμβασης επίσημων μηχανισμών καταστολής,όπως είναι η Αστυνομία στην Ελλάδα,μειώθηκαν με αποτέλεσμα να είναι περισσότερο σαφές και αποδεκτό σήμερα το αδίκημα της “κατάχρησης εξουσίας” και της αυθαιρεσίας αυτής. Σαφέστατα η ύπαρξη παραγόντων όπως ο βαθμός εξέλιξη του Ποινικού συστήματος που διαθέτει μια χώρα και αν αυτό είναι ανθρωποκεντρικό ή περισσότερο κανονιστικό, “κλειστής” νομικής ερμηνείας των κανόνων,η οικονομική και κοινωνική διάθρωση μιας χώρας και το είδος των αξιών που καθορίζει την κυρίαρχη κουλτούρα της και τις αντιλήψεις για το έγκλημα,το είδος της κοινωνίας σε επίπεδο κοινωνικής ιεράρχησης[π.χ.αγροτική\βιομηχανι-Κή\καπιταλιστική ή λιγότερο προηγμένη τεχνολογικά και οικονομικά κ.α.],όλοι αυτοί οι παράγοντες ρυθμίζουν το περιοχόμενο της αντεγκληματικής πολιτικής και τα αντικείμενα αυτής.Για παράδειγμα διαφορετικό νόημα έχει η χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής σε Αραβικές χώρες με θρησκεία τον Μουσουλμανισμό ,που έχει διαφορετικές κοινωνικές επιταγές και διαφορετική σε μια πλουραλιστική κοινωνία,όπου κυριαρχεί περισσότερο η κοινωνική απομόνωση των ατόμων και η κοινωνική αποδιοργάνωση ,σύμφωνα με την σχολή του Σικάγου ,θα είναι περισσότερη.Αλλά και στον Ελληνικό χώρο,αν αναλογιστούμε την σημασία που έχουν κάποιες συμπεριφορές με εθιμοτυπική βάση[π.χ. οι μπαλωθιές στους γάμους στην Κρήτη] συγκριτικά με στενά αστικά πλαίσια[π.χ.Αθήνα] θα διαπιστώσουμε διαφορές ,όχι μόνο σε επίπεδο πολιτισμικό αλλά και στην αντιμετώπιση του εγκλήματος.Η γνωστή λέξη “βεντέτα” στην Κρήτη σημαίνει την ανταπόδοση απο τα μέλη μιας οικογένειας ως προς μια άλλη κάποιου “κακού”,έτσι όπως το “κακό” ερμηνεύεται σημασιολογικά σε μια συγκεκριμένη κουλτούρα.Η προσβολή για παράδειγμα ήταν ένας λόγος “βεντέτας” που οδηγούσε σε ανθρωποκτονίες και στην ανταπόδοση αυτών απο τα μέλη της “θιγμένης” οικογένειας , χωρίς όμως για τα άτομα αυτής της κουλτούρας να θεωρείται η “ανθρωποκτονία” ως “έγκλημα” αλλά αντίθετα ως σημείο αναφοράς της κοινωνικής ταυτότητας κάποιων χωριών στην Κρήτη,όπως είναι τα Σφακιά .Η Κρήτη είναι ενα χαρακτηριστικό μέρος,όπου θα ήταν ενδιαφέρον να μελετηθεί η κυρίαρχη άποψη για την επανένταξη αποφυλακισμένων,αναλογιζόμενοι την κοινωνική σημασία της “βεντέτας” σε κάποια μέρη της Κρήτης και την ανάγκη τους να ανταποδώσουν με αυτοδικία στην έγκλημα σε κάποιες περιπτώσεις,χωρίς να υπάρχουν συνέπειες άτυπου κοινωνικού ελέγχου δηλ.δεν αξιολογείται αυτή η “ανταπόδοση” ως έγκλημα απο το κοινωνικό περιβάλλον εκεί,λόγω του ότι και η κατοχή όπλων αλλά και η “βεντέτα” είναι στοιχεία της τοπικής κουλτούρας.Ενα άλλο παράδειγμα καθορισμού της διαμόρφωσης αντεγκληματικής πολιτικής βάση των αξιών που επικρατούν σε μια συγκεκριμένη ομάδα ή κοινωνία είναι αυτό ,που αναφέρει στο βιβλίο του “Αστοχες

Ποινές” ο Hulsman για τον ανθρωπολόγο Michel Alliot[νομική βιβλιοθήκη,1997]:”Ένα ανθρωπολόγος, ο Michel Alliot,εξηγούσε μια μέρα πως η δική μας έννοια του εγκλήματος είναι εντελώς άγνωστη στους πρωτόγονους Πολιτισμούς.....[συνεχίζει].Τι γίνεται στο μακρινό Βορρά,στους ινδιάνους Ινουί,όταν μια σύγκρουση,ακόμα και θανατηφόρα,δεν καταλήγει σε διακανονισμό απο τα αμέσως ενδιαφερόμενα πρόσωπα?Τα πρόσωπα ή οι οικογένειες που εμπλέκονται στην σύγκρουση,οργανώνουν μεταξύ τους έναν τραγουδιστικό αγώνα.Όταν έρχεται ο χειμώνας,η μια ομάδα προκαλεί καθημερινά την άλλη με σατιρικά τραγούδια και η δεύτερη απαντά στον ίδιο τόνο.Οι παρευρισκόμενοι βαθμολογούν.Χάνει η ομάδα που δεν έχει πιά τι να απαντήσει.Έτσι όμως επέρχεται η συμφιλίωση:την γιορτάζουν με ένα κοινό γεύμα.Αυτό το έθιμο,ξένο προς την δική μας Ευρωπαϊκή νοοτροπία,χαρακτηρίζεται,όπως διαπιστώνει ο ανθρωπολόγος,απο ψυχική υγεία και μας επιτρέπει την ειρηνική αποφόρτιση της επιθετικότητας των δύο ομάδων”

.Το παράδειγμα αυτό,εξωποινικής αντιμετώπισης ενός εγκλήματος, έχει δοθεί απο ανθρωπολόγο ,ο οποίος δεν έλαβε υπόψιν του την μεταφορά αυτού του παραδείγματος σε πολυπλοκότερες κοινωνίες απο αυτές των ινδιάνων Ινουί και στην περίπτωση ιδιαίτερα ειδικών εγκλημάτων ,όπως είναι η παιδερραστία, η παιδοκτονία κ.α και σαφέστατα αναφέρεται σε μια απλοϊκή αντίληψη αντεγκληματικής πολιτικής ,χωρίς να λαμβάνει υπόψιν της την ιδιαίτερα δύσκολη ψυχολογική θέση των θυμάτων και των οικογενειών τους ,όπως έχει επισημανθεί απο την Θυματολογία*. Ασφαλώς η έλλειψη ανθρωποκεντρικής ερμηνείας του Νόμου και της αντεγκληματικής πολιτικής θέτει ερωτήματα αμφιβολίας για το αν αναμορφώνεται ο παραβάτης με αυτόν τον τρόπο αλλά και η αντιμετώπιση του εγκλήματος,χωρίς να λαμβάνονται υπόψιν οι κοινωνικές μεταβολές στο επίπεδο μιας κοινωνίας αλλά και το είδος της κοινωνικής ιεράρχησης που διέπει την κάθε μια, είναι μια αντίληψη που μας παραπέμπει στα λανθασμένα αποτελέσματα της ανθρωπολογίας για την “ειρηνική διάθεση”,που αποκτά κάθε άνθρωπος με την “επιστροφή του στην φύση”,μακριά απο τις εντάσεις και τις ισχυρές αλλοτριωτικές επιδράσεις της αστικής ,μεταβιομηχανικής κοινωνίας.Πολύ κοντά στην άποψη του Ντυρκαϊμ,η εργασία αυτή,ασπάζεται την προσαρμογή της αντεγκληματικής πολιτικής με βάση το είδος της κοινωνίας που απευθύνεται αυτή.Είναι υπερβολικό να θεωρήσουμε οτι η φόνευση ενός βρέφους ως αδίκημα θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με “έναν τραγουδιστικό αγώνα”, σύμφωνα με το παράδειγμα του Hulsman για τους ινδιάνους Ινουί και ότι η κοινωνική αντίδραση σε πολυπλοκότερες κοινωνικές οργανώσεις θα τυγχάνει διάθεσεων “συμφιλίωσης” απο τις αντιτιθέμενες πλευρές.

Επίσης,στην Αμερική υπάρχει η Ποινή του θανάτου ακόμα για κάποιες μορφές εγκλημάτων σε αντίθεση με την Ελλάδα και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες,που την έχουν καταργήσει εντελώς.Στην Μεγάλη Βρετανία η ποινή του θανάτου καταργήθηκε το 1965 δοκιμαστικά για μια περίοδο πέντε ετών.Μετά την λήξη αυτού του δοκιμαστικού διαστήματος,η ακύρωση έγινε οριστική και το ίδιο έγινε και στην Γαλλία για το πρώην αδίκημα της έκτρωσης*[17-01-1975],όπου και πάλι υπήρξε μια δοκιμαστική περίοδος πέντε ετών μέχρι την οριστική ακύρωση της ως αδίκημα.

Στις Αγγλοσαξωνικές χώρες εξαιτίας της θεωρίας”Radical non-internation” υπήρξαν δισταγμοί κατά πόσο ο εγκληματίας “σοβαρών εγκλημάτων” μπορεί να γίνει δέκτης αναμορφωτικών παρεμβάσεων και διατηρήθηκαν οι Κλασσικές Ποινές για τα βαριά εγκλήματα.Τονίστηκε η ανάγκη αποποινικοποίησης παραβάσεων μικρής εγκληματολογικής σημασίας *[Delmas[.Στην Ελλάδα,για παράδειγμα,η απόδοση Ποινών στον δράστη βασίζεται στην φιλοσοφία της προσαρμογής της ποινής στην

προσωπικότητα αυτού και η φυλάκιση είναι μια έσχατη λύση [Ultimum refugium] στην αντιμετώπιση της παρέκκλισης.

Στην ανάπτυξη των σχολών αντεγκληματικής πολιτικής κυριάρχησε το ρεύμα της κοινωνικής άμυνας, που επηρέασε το κλίμα της αντεγκληματικής πολιτικής πριν από αυτό. Το 1945 ο F. Gramatica ίδρυσε στην Γένοβα ένα κέντρο μελετών Κοινωνικής Άμυνας πριν ακόμα η εξέλιξη της κοινωνικής άμυνας ως ρεύμα αντεγκληματικής πολιτικής γίνει κυρίαρχη. Το κίνημα της κοινωνικής άμυνας γεννήθηκε από την θετικιστική επανάσταση και συγκεκριμένα το γνωστό σύγγραμμα "Περί εγκλημάτων και Ποινών" του Beccaria, αποτέλεσε το απόγειο έκφρασης του θετικιστικού πνεύματος. Επίσης, οι ιδέες του Διαφωτισμού βοήθησαν στην εξάπλωση των ιδεών αυτών.

Το 1947 αρχίζει μια σειρά από συνέδρια Κοινωνικής Άμυνας στο San Remo και στην Λιέγη [1949], τα οποία έκαναν αισθητή την παρουσία του κινήματος αυτού. Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου διάφορες μορφές Συνεδρίων, όπως το 12ο Διεθνές Ποινικό και Σωφρονιστικό Συνέδριο, το Συνέδριο Εγκληματολογίας που έλαβε χώρα στο Παρίσι τον Σεπτέμβριο του 1950, το 6ο Διεθνές Συνέδριο Ποινικού Δικαίου της Ρώμης τον Σεπτέμβριο του 1953, δημιούργησαν το έδαφος για την υποδοχή των ιδεών των θεωριών της κοινωνικής άμυνας. * [ολόκληρη σελίδα]. Ο όρος της κοινωνικής άμυνας αναφέρεται στην προστασία της κοινωνίας από το έγκλημα. Το νόημα του όρου διαφοροποιήθηκε από μελετητές σε μελετητές. Για ορισμένους συγγραφείς η κοινωνική άμυνα ταυτίστηκε με την καταστολή και μάλιστα με την πιο αυστηρή έννοια του όρου. {Σελίδα}. Η τάση που παρατηρήθηκε * εξομοίωσης της κοινωνικής άμυνας με το αυταρχικό Ποινικό Δίκαιο ήταν απλοϊκή και βιαστική καθώς στην πορεία της εξέλιξης του ρεύματος αυτού, η κοινωνική άμυνα απέκτησε πιο ανθρωπιστικό χαρακτήρα λαμβάνοντας υπόψη της κοινωνικούς παράγοντες. Η κοινωνική άμυνα αναφέρθηκε και στο πεδίο της κοινωνικής αντίδρασης ενάντια στο εγκληματικό γεγονός. Προτείνει την πρόληψη της εγκληματικότητας και την επαναπροσαρμογή του εγκληματία μέσα σε ένα περιβάλλον κοινωνικής ισορροπίας. Ο εξανθρωπισμός του Ποινικού Δικαίου, η χρησιμοποίηση εξωποινικών μέσων, η εξάπλωση του Σοσιαλισμού, οι μετασχηματισμοί στον οικονομικό τομέα, κοινωνικές αλλαγές στα ευρύτερα πεδία της παιδείας, της υγείας, πρότειναν μια νέα νομικο-κοινωνιολογική προσέγγιση του εγκλήματος. Σταδιακά και ξεφεύγοντας από την αυστηρότητα της Ποινικής καταστολής, η θεωρία της κοινωνικής άμυνας αποκτά έναν πυρήνα ανθρωπιστικής Ποινικής φιλοσοφίας, όπου υπάρχει συνεργασία διεθνή μεταξύ επιστημόνων από τον χώρο της κοινωνιολογίας, της νομικής θεώρησης και της εγκληματολογίας. Σύμφωνα με τον Ancel [1995], το να τοποθετηθεί η αντεγκληματική πολιτική εκτός νομικού συστήματος * [ΧΟΥΛΣΜΑΝ], αποτελεί έκφραση κάθε πολιτισμένης κοινωνίας. Ένα παράδειγμα αντίθετου αποτελέσματος από τον αρχικό στόχο είναι η περίπτωση της σεξουαλικής εγκληματικότητας στον Καναδά στις περιόδους 1977 έως 1989. Αρχικά υπήρξε αύξηση των σεξουαλικών αδικημάτων 2,5% για την περίοδο 1977-1983. Από το 1983 έως και το 1989 η αύξηση ήταν της τάξεως του 129%. Με την πίεση των Φεμινιστικών Κινήσεων υπήρξε αύξηση των Ποινών και διεύρυνση των ορίων του Νόμου. Απώτερη φιλοδοξία των Φεμινιστικών Κινήσεων ήταν να αυξηθεί το πλέγμα του κοινωνικού ελέγχου σε όσους το δυνατόν περισσότερο παραβάτες, ιδίως άντρες. Αυτή η τακτική έδωσε μερική λύση όμως στο πρόβλημα των σεξουαλικών αδικημάτων και όχι ολική, γεγονός που οδήγησε τα Φεμινιστικά Κινήματα να κατανοήσουν ότι οι στρατηγικές εγκληματοποίησης έχουν αποτέλεσμα μόνο ως τρόποι ενίσχυσης της Ποινικής Καταστολής του εγκλήματος.

Στον Βέλγικο Νόμο της 9ης Απριλίου 1930, η έννοια της κοινωνικής άμυνας υποδηλώνει την προσάρτηση της στην σωφρονιστική επιστήμη. Ο de Greef έδωσε στην έννοια της κοινωνικής άμυνας μια σημασία διαφορετική. Συγκεκριμένα εξέφρασε την άποψη του πάνω στην επικινδυνότητα ως εξής: "σε μια κοινωνία στην οποία θέλει κανείς μάλλον να προστατεύει παρά να εκδικείται αυτή ιδέα καθιερώνει μια συμπεριφορά, που εκφράζει μια θέληση να αφαιρεθεί από την δικαιοσύνη ένα ανεπιθύμητο στοιχείο αντεκδίκησης, διαβεβαιώνοντας ότι δεν παρεμβαίνει παρά στα όρια του απαραίτητου". Επειδή όμως το κριτήριο της επικινδυνότητας διαφέρει από αυτό του ηθικού καταλογισμού, προς στιγμή φάνηκε ότι ο εγκληματίας και η εγκληματική συμπεριφορά ορίζεται σύμφωνα με την επικινδυνότητα και όχι με το κριτήριο του ηθικού καταλογισμού. Η αρνητική κριτική που ασκήθηκε στην θεωρία της κοινωνικής άμυνας είναι ότι αυτή θσιδιάζει το άτομο στον βωμό του Κράτους και την ελευθερία του ατόμου στην αυστηρότητα της Καταστολής. Η ταύτιση της Ποινικής Καταστολής με την έννοια της κοινωνικής Άμυνας δεν μπορεί – σύμφωνα με τον Κο Μαγγανά* ["οι δύο όψεις του κοινωνικού ελέγχου, καταστολής και εναλλακτικά μέτρα"] να έχει ουσιαστικά και μόνιμα αποτελέσματα για δύο λόγους: 1] διότι καθιστά τους ανθρώπους, που δέχονται την επίδραση της πιο αντικοινωνικούς, αντιδραστικούς, πιο ενταγμένους στην εγκληματικότητα, πιο εξασθενημένους οικονομικά και πιο πολύ επιβαρυνμένους ψυχολογικά. Επίσης και πιο στερημένους από προσόντα εκπαίδευσεως και προϋποθέσεων απόκτησης εργασίας. 2] Η ποινική καταστολή ως πυρήνας αντεγκληματικής πολιτικής είναι αναποτελεσματική διότι δημιουργεί υπερσυσώρευση φυλακισμένων με αποτέλεσμα το Κράτος να επιβαρύνεται οικονομικά αλλά και το αποτέλεσμα βελτίωσης του κρατουμένου να είναι μικρό.*

Ένα άλλο ερώτημα, που προκύπτει από την εφαρμογή της Ποινικής καταστολής είναι εκείνο του ποιός θέτει τα όρια άσκησης του ελέγχου αυτού και επίσης με ποιά κριτήρια θα εφαρμοστεί η άσκηση αυτή. Δηλώσεις, όπως αυτές του Γενικού Εισαγγελέα Καναδά, Doug Lewis προβληματίζουν αναφορικά με τις πολλές απόψεις που υπάρχουν γύρω από την περιοχόμενο, που δίνει κανείς στην έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής. Συγκεκριμένα είχε δηλώσει τα εξής: "το κοινό έχει κουραστεί με ένα σύστημα, που αφήνει ελεύθερους τους βίαιους εγκληματίες, που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο υποτροπής. Αναρωτιέμαι και με το δικό του, που είναι τα δικαιώματα των θυμάτων και ιδιαίτερα των παιδιών να μην βιάζονται ή δολοφονούνται από τους εγκληματίες". Μετά από το Μοντέλο της Κοινοτικής Προστασίας στον Καναδά [1993], ακολούθησε ένα ρεύμα με αυστηρότερες Ποινές. Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο η ποινική καταστολή γίνεται πυρήνας αντεγκληματικής πολιτικής στον κόσμο είναι πολιτικός. Για παράδειγμα, οι πολιτικοί που εκπροσωπούν την Κυβέρνηση, υιοθετώντας μια αντεγκληματική πολιτική φοβούνται ότι η κοινή γνώμη θα δυσαρεστηθεί και αυτό θα έχει αποτέλεσμα αρνητικό αναφορικά με την εκλογή τους από τον κόσμο*. Προτιμούν να καλλιεργήσουν μια πλασματική αίσθηση ασφάλειας στην κοινή γνώμη μέσω μιας κατασταλτικής αντεγκληματικής πολιτικής παρά να διακινδυνεύσουν την επίδραση τους στην κοινή γνώμη με την αντίθετη, μη-κατασταλτική, πολιτική αντιμετώπισης εγκλήματος. Και εδώ αναβιώνεται η μυθολογία του εγκλήματος και η καλλιέργεια της κοινωνικής κατασκευής της εγκληματικότητας μέσα από τεχνικές υπερβολής των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της εξαγγελίες σχεδιασμού κατασκευής και άλλων φυλακών, προκειμένου να αισθανθεί η κοινή γνώμη ασφαλής από τους "επιτιδέιους εγκληματίες". Η αλήθεια είναι ότι η εγκληματικότητα είτε αυξάνεται σε κάποιες χώρες είτε μειώνεται, πάντα αποτελεί θέμα προστασίας των "άλλων" από τους "παραβάτες" και σπάνια υπάρχει μια ενημέρωση του κοινού, ακόμα και μέσα από τα

μέσα ενημέρωσης ,για τα κοινωνικά αίτια που υπάρχουν πίσω απο την διάπραξη εγκλημάτων και που τα οικογενειακά ιστορικά των κρατουμένων στην Κοινωνική υπηρεσία των Φυλακών καταμαρτυρούν προβλήματα οικονομικής ανέχειας και οικογενειακής δυσλειτουργίας ,τέτοιας μορφής ώστε το άτομο να καταφεύγει πολλές φορές στην “προστασία” ,που αισθάνεται οτι θα έχει μέσα σε μια άλλη ομάδα, στην εγγόμνη υποκουλτούρα,όπως διατυπώθηκε απο την υποπολιτισμικές θεωρήσεις του εγκλήματος*[ανέφερε λεπτομέρειες].

Η ποινική καταστολή ως κεντρική έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής εφαρμόστηκε κατεξοχήν στην Αμερική ,ένα πεδίο εφαρμογής της θανατικής Ποινής εώς και σήμερα.Το ευαίσθητο θέμα της μεταχείρισης των νεαρών παραβατών και της θανατικής Ποινής είναι μια συνέπεια της αυστηροποίησης του κοινωνικού ελέγχου.Και ενώ στην Ευρώπη με την ευαισθητοποίηση την τελευταία δεκαετία γύρω απο τα ανθρώπινα Δικαιώματα *,στην Αμερική η Ποινή του θανάτου εξακολουθεί να υφίσταται και αρκεί να αναφέρουμε ότι απο το 1979 εώς και το 1989 η Διεθνής Αμνηστία κατέγραψε οκτώ εκτελέσεις παραβατών κάτω των 18 χρονών σε Παγκόσμιο επίπεδο:οι τρεις απο αυτές έγιναν στην Αμερική,στο Μπαγκλαντές,στην Ρουάντα και στα νησιά Μπαρμπάντος.

Ωστόσο,μια υπερβολική φιλελευθεροποίηση της Ποινής ή άλλων Δικαστικών μέτρων μπορεί να οδηγήσει στην υιοθέτηση συντηρητικών τάσεων ,ως συνέπεια της αύξησης της εγκληματικότητας ή ορισμένων μορφών της.Τα δικαιώματα τόσο του θύματος όσο και του κατηγορούμενου έχουν ιδιαίτερη σημασία και θέση μέσα στα Νομοθετικά κείμενα σε Ευρώπη και Αμερική.Το δικαίωμα του κατηγορούμενου να κρατήσει σιωπή κατά την ανάκριση,να έχει δικηγόρο είναι μερικά απο τα βασικά του δικαιώματα.*[Α ακυρωτικό δικαστήριο,εργασία κοινωνικός έλεγχος-παραβίαση κατηγορούμενου].Το ίδιο ισχύει και για το θύμα .

Η τήρηση της εκδίκας μια υπόθεσης σύμφωνα με τους Νόμους συναντάται στις Δημοκρατικές κοινωνίες *,όπου η ατομική ελευθερία του πολίτη είναι κοινωνικό του δικαίωμα σε αντίθεση με χώρες,όπως στην Τουρκία που έχει κατηγορηθεί απο την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για βασανιστήρια κρατουμένων και αντιανθρώπινη σωφρονιστική μεταχείριση κρατουμένων.

Σκοπός της παρένθεσης μας πάνω στην Ποινική καταστολή και τα αποτελέσματα που αυτή κατά καιρούς έχει δώσει αναφορικά με την βελτίωση του παραβάτη είναι να αναδείξουμε τον προβληματισμό για τον σωφρονιστικό ρόλο της φυλακής στον κρατούμενο ,ο οποίος κάποια στιγμή θα έχει την ιδιότητα του αποφυλακισμένου ατόμου.Η ψυχολογική επίδραση της φυλακής στο άτομο είναι αρνητική .Το άτομο χάνει την επαφή με τον εαυτό του όσο μεγαλύτερη είναι η παραμονή του στην φυλακή*[Goffman].Η φυλακή διακόπτει τους κοινωνικούς δεσμούς του ατόμου με το περιβάλλον του και η έλλειψη δημιουργικών ερεθισμάτων μέσα στην φυλακή μας παραπέμπουν στα αποτελέσματα του πειράματος [Harlow]* στην δεκαετία του ‘60 για την διακοπή των συναισθηματικών δεσμών .Στο γνωστό αυτό επιστημονικά πείραμα,δύο βρέφη πιθήκων έγιναν αντικείμενα πειραματικών χειρισμών.Το ένα βρέφος απομονώθηκε απο την μητέρα του και έμεινε σε ενα κλουβί μόνο του μαζί με μια συρμάτινη κούκλα ,που υποιτιθεται οτι αντιπροσώπευε ένα γονεϊκό υποκατάστατο.Μετά απο ενα ικανοποιητικό χρονικό διάστημα παρατηρήθηκε οτι το μικρό πιθήκκι που δεν λάμβανε συναισθηματική στήριξη συγκριτικά με εκείνο ,που ήταν στο κλουβί με την μητέρα του,ήταν σχεδόν ετοιμοθάνατο,ανορεκτικό και θλιμμένο.Η μεταφορά αυτού του παραδείγματος στις συνθήκες εγκλεισμού των φυλακών και στην απομόνωση των ατόμων απο το κοινωνικό τους περιβάλλον,με την στενή και ευρύτερη έννοια,μας δίνει μια εικόνα της αρνητικής ψυχολογικής επίδρασης που έχει το περιβάλλον της φυλακής για το άτομο.Το σωφρονιστικό αυτό

πλαίσιο της φυλακής μαζί με την υπερσυμφόρηση των Ελληνικών φυλακών απο κρατούμενους αλλά και τα ελάχιστα επιμορφωτικά προγράμματα της, δεν μπορεί παρά να είναι ένα χώρος που σταδιακά οδηγεί το άτομο σε απονέκρωση των ικανοτήτων του για μάθηση και υγιή κοινωνική ζωή. Αν στο άτομο δε εξέλπει αυτή η ικανότητα του πριν φυλακιστεί, μέσα στην φυλακή αυτή η ικανότητα μονιμοποιείται δηλ. καλλιεργείται περισσότερο σύμφωνα με τα αποτελέσματα του συγχρωτισμού του ατόμου με άλλους παραβάτες, όπως αναφέρεται από τον Sutherland [1978] στην θεωρία του για την μάθηση του εγκλήματος* [λεπτομέρειες]. Στην περίπτωση της μεταχείρισης του παραβάτη μέσα από την φυλάκιση του, το άτομο χάνει την έννοια της ατομικής διαχείρισης του εαυτού του αφού ακόμα και η ελευθερία του δεν είναι κάτω από τον δικό του έλεγχο, ούτε καν τα δικαιώματά του, τα οποία ρυθμίζουν οι διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα.

Τα ερωτήματα, που μπορεί να θέσει κάποιος γύρω από την κοινωνική επανένταξη που προσφέρει η φυλακή σε έναν κρατούμενο είναι βασικά δύο: 1) αν αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσα στην φυλακή και 2) ποιά είναι η μορφή της, αν υφίσταται. Το ερώτημα που τίθεται περί βελτίωσης του ατόμου στην φυλακή είναι το εξής: "πώς είναι δυνατόν σε ένα πλαίσιο, που παραπέμπει "αποθήκη ανθρώπων" να ελπίζουμε στην βελτίωση του ατόμου? Μπορεί το κρατούμενος πραγματικά να αισθανθεί θετικά συναισθήματα για την κοινωνία και να κατανοήσει τα βαθύτερα αίτια της παραβατικότητας του όταν, το θεσμικό σύστημα της κοινωνίας αυτής τον μεταχειρίζεται τοποθετώντας μέσα σε ένα μικρό κελί με κλειδαριές και κάγκελα, φύλακες που φιλίζουν τον ρόλο του "δεσμότη", συγκεκριμένες ώρες προαυλισμού και επαφής με άλλα άτομα? Ποια ψυχολογία θετική μπορεί να διαμορφωθεί όταν το παραβατικό άτομο είναι απομονωμένο τις περισσότερες ώρες της ημέρας στο κελί του και γίνεται αντικείμενο διαχείρισης του από το επίσημο σύστημα κοινωνικού ελέγχου? Ο φυσικός περιορισμός του ατόμου μέσα σε ένα συγκεκριμένο χώρο, αυτό της φυλακής και του κελιού αντιλαλεί μόνο ένα σκοπό και ικανοποιεί μια συγκεκριμένη λειτουργία: αυτής της ΤΙΜΩΡΙΑΣ του ατόμου. Στο πλαίσιο αυτής της λειτουργίας και σκοπού η κοινωνική επανένταξη έχει, κατά επέκταση, το περιοχόμενο του εκφοβισμού του κρατούμενου από το να επιχειρήσει να ξαναδιαπράξει την αδίκημα στο μέλλον και όχι την πραγματική βελτίωση του ατόμου μέσα από την εξατομικευμένη μεταχείριση του, που είναι περισσότερο ευαισθητοποιημένη προς τις ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες του ατόμου, ανάγκες που μένοντας ανικανοποίητες και δημιουργούν ψυχολογική στέρηση στο άτομο ενθαρρύνουν το πέρασμα του στην παράβαση. Οι ατομικές και οι κοινωνικές προσεγγίσεις του εγκλήματος θα πρέπει να λαμβάνονται εξίσου στην μελέτη του εγκληματικού φαινομένου και η χρησιμοποίηση μεθοδολογικών μέσων, όπως αυτής της συμμετοχικής παρατήρησης, της μελέτης ατομικών περιπτώσεων ακόμα και μέσα στο περιβάλλον της φυλακής αναδεικνύουν τους παράγοντες εκείνους, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν υπέρ της κατανόησης του παραβάτη, του εγκληματικού φαινομένου και το κυριότερο, στον σχεδιασμό της πολιτικής πρόληψης του εγκλήματος.

Παρατηρώντας σε Παγκόσμιο επίπεδο τον τρόπο, που λειτουργεί η φυλακή στο σήμερα μάλλον οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η αλλαγή του τρόπου λειτουργίας της δεν έχει αλλάξει ριζικά και ριζικές αλλαγές δεν επέρχονται με την ύπαρξη μερικών επιμορφωτικών προγραμμάτων, που θέλουν να δημιουργήσουν την πλαστή εικόνα μιας πιο ανθρώπινης μεταχείρισης του "εγκληματία"* . Το πως λειτουργεί πραγματικά η φυλακή είναι ένα μισοφωτισμένο αντικείμενο μελέτης, πρώτον γιατί η φυλακή δεν δέχεται εύκολα ερευνητές στους κόλπους της και δεύτερον ότι μαθαίνεται για αυτήν έχει την μορφή καταγγελίας από πρώην κρατούμενους προς τα

μέσα μαζικής ενημέρωσης αναφορικά με την παραβίαση δικαιωμάτων τους.Και ενώ τα άρθρα 3,4 και 10[παρ.6] του Σωφρονιστικού Κώδικα περιγράφουν μια αξιοπρεπή μεταχείριση του ατόμου στο πλαίσιο της φυλακής ,η πραγματικότητα θέλει την Ελλάδα να έχει καταδικαστεί δύο φορές μέχρι σήμερα απο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για παραβίαση του άρθρου 3,που αναφέρεται στις συνθήκες κράτησης των ατόμων στην φυλακή.Πιο συγκεκριμένα ο Σωφρονιστικός Κώδικας με το άρθρο 3 απαγορεύει την ειδική μεταχείριση κρατουμένων,ορίζει ότι μόνο η ελευθερία του ατόμου μπορεί να περιοριστεί στην φυλακή [άρθρο 4] και επιβάλλει στα όργανα της φυλακής "να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων απο την εκτέλεση της Ποινής" [άρθρο 10,παρ.6].Επίσης , το άρθρο 15 προβλέπει ότι"οι συνθήκες κράτησης για τους υπόδικους πρέπει να προσεγγίζουν κατά το δυνατό τις συνθήκες ελεύθερης διαβίωσης" ενώ στα πλαίσια της φυλακής,οποιοσδήποτε επιπρόσθετος περιορισμός του ατόμου,όπως η απομόνωση του κρατούμενου,αποτελεί πειθαρχικό μέτρο και επιβάλλεται μόνο με απόφαση Δικαστικού λειτουργού.

Απο ότι φαίνεται αυτά τα άρθρα δεν τηρήθηκαν στην καταδίκη της Ελλάδας για παραβίαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του ανθρώπου .Το άρθρο αυτό απαγορεύει κάθε μορφή απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης για τις συνθήκες κράτησης των ατόμων στην φυλακή.Η Ελλάδα καταδικάστηκε δύο φορές για παραβίαση αυτών των συνθηκών απο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων,την μια για την υπόθεση του Σύρου Dougoz Mohammed[40907\1998,απόφαση της 6-3-2001 και τον τρόπο κράτησης του στα Αστυνομικά κρατητήρια και στην υπόθεση του Βρετανού Pears[28524\1995,απόφαση της 19-4-2001]για τις συνθήκες κράτησης στην φυλακή Κορνδαλλού.Επίσης,η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρόληψη Βασανιστηρίων έχει κατά επανάληψη καλέσει την Ελλάδα για τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές της και της έχει υποδείξει να προβεί σε αλλαγή αυτού του τρόπου αναλαμβάνοντας διορθωτικά μέτρα.Σαν παράδειγμα αναφέρουμε το άρθρο της δικηγόρου Άννα Κούρτοβικ στην Ελευθεροτυπία στις 7-8-2002 με τίτλο "κοινωνία σε κρίση" αναφορικά με την ισάξια εφαρμογή του Σωφρονιστικού Κώδικα προς όλους τους κρατούμενους.Αναφέρονται τα εξής:"ο Σωφρονιστικός Κώδικας είναι ένας κατασταλτικός Νόμος,που ρυθμίζει μια σειρά απο μέτρα περιορισμού αλλά και τα οριοθετεί ταυτόχρονα ,όπως οφείλει να κάνει μια Δημοκρατική κοινωνία με βάση τις αρχές και τις αξίες αυτού,που αρεσκομάστε να αποκαλούμε "Ευρωπαϊκό Νομικό Πολυισμό",προκειμένου να αμβλύνει τις συνέπειες του περιορισμού του θεμελιωδέστερου μετά την ζωή αγαθού,αυτού της ελευθερίας...όταν μια ολόκληρη κοινωνία συζητά σοβαρά το αν θα εφαρμοστούν ή όχι οι Νόμοι και οι θεσμοί προστασίας ,που η ίδια θέσπισε,τότε αυτή η κοινωνία βρίσκεται σε βαθιά κρίση".*[αναφέρεται στην περίπτωση της 17η Νοέμβρης και των ειδικών Συνθηκών Κράτησης αυτών στις φυλακές,σύμφωνα με την οποία δικηγόρο ,αυτές οι ειδικές συνθήκες αποτελούν παραβίαση των άρθρων του Σωφρονιστικού Κώδικα για ειδική μεταχείριση κρατουμένων[άρθρο 3].

Η αντίδραση του ατόμου μπροστά σε αυτήν την στέρηση της ελευθερίας αλλά και των επιπρόσθετων συνεπειών αυτής της καταστάσεως μοιάζει σαν μια αλυσίδα αμυνών ,που συνεχώς εμβαθύνονται δημιουργώντας μεγαλύτερη αντίδραση του κρατουμένου απέναντι σε μια κοινωνία ,που τον τιμωρεί αντί να τον βελτιώνει ,που τον εκπαιδεύει κοινωνικά αντί να τον κλειδώνει σε ένα κελί μαζί με άλλους κρατούμενους,που τον επαναφέρει στην κοινωνική προσαρμογή και δεν τον απομονώνει μέσα σε "κλουβιά",κατασκευασμένα με σκοπό να εκφοβίσουν απο την διάπραξη παρόμοιων πράξεων και να τιμωρήσουν αυστηρά τον δράστη αυτών των

πράξεων. Μέσα σε ένα πλαίσιο δυναμικής του εγκλεισμού, οι πιθανότητες ψυχολογικής ηρεμίας του ατόμου μειώνονται αφού είναι πάγια θέση στην επιστημονική βιβλιογραφία της ψυχολογίας οι βλαβερές συνέπειες του εγκλεισμού στην ψυχική υγεία του ατόμου. Είναι γνωστές οι συνέπειες της ιδρυματοποίησης και της απώλειας της αίσθησης του εαυτού, όπως έχει μελετηθεί από τον Spritz. Επομένως, το Σωφρονιστικό σύστημα, πώς μπορεί να έχει θετική λειτουργία στην βελτίωση του ατόμου, όταν προκαλεί την απώλεια, μερική ή ολική, της ψυχολογικής ισορροπίας του ατόμου; Πόση βελτίωση μπορεί να αισθανθεί το άτομο όταν υπάρχει το τρίπτυχο: κελί, φύλακας, κλειδωμά; Πόση κοινωνική επανένταξη μπορεί να χωρέσει εδώ; Και άραγε ακυρώνεται η αφετηρία έναρξης της μέσα από την φυλακή, όταν η ίδια η φύση του εγκλεισμού επιδρά θεμελιωδώς αρνητικά στην ψυχολογική σφαίρα του κρατουμένου μειώνοντας την δυνατότητα του να επανενταχθεί. Η εσωτερίκευση του στίγματος [Lemert, 1951] από τον παρεκκλίνων ως αποτέλεσμα της συνεχόμενης κοινωνικής αντίδρασης δημιουργεί περαιτέρω κοινωνικές συνέπειες, αυτές της κοινωνικής περιθωριοποίησης για το άτομο. Η δυναμική αυτού του μηχανισμού έχει περιγραφεί από τον Lemert στην βάση της θεωρίας της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και δίνεται ανάγλυφα μέσα από το παράδειγμα του πότη, που αναφέρει. Το άτομο, που πίνει υπερβολικά, μπορεί να ξεκινήσει για έναν ή περισσότερα ψυχοπαιστικά γεγονότα: θάνατος αγαπημένου προσώπου, απώλεια σχέσεων ή ψυχολογικές πιέσεις από διάφορα συμβάντα. Για τον Λεμέρτ, στον βαθμό που η συμπεριφορά αυτή θα είναι κοινωνικά ανεκτή η παρέκκλιση θα μείνει σε πρωτογενή επίπεδο. Στην περίπτωση όμως, που η συμπεριφορά αυτή προκαλέσει αρνητική αντίδραση από τους άλλους και παρόλα αυτά συνεχιστεί από το άτομο, είναι πολύ πιθανό η αύξηση της χρήσης η ή μονιμότητα χρήσης του ποτού τελικά να αποδοθεί όχι στα αρχικά αίτια έναρξης του αλλά στα νέα προβλήματα, που δημιουργήθηκαν από τις αρνητικές αντιδράσεις του περιβάλλοντος. Σε αυτό το σημείο, της κοινωνικής απόρριψης του ατόμου, η παρέκκλιση αποκτά σταθερότερη βάση στο άτομο και γίνεται δευτερογενής.

Μέσα σε αυτήν την δυναμική τοποθετείται και ο κατασταλτικός χαρακτήρας του σκοπού υπάρξεως της φυλακής σε κοινωνικό επίπεδο, και όσο και αν οι διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα υπονοούν την ανθρωπιστική μεταχείριση του κρατουμένου αφήνοντας να αιωρείται η επιθυμία της κοινωνικής επανένταξης του ήδη από την φυλακή, η απουσία των δομών εκείνων που καθιστούν την κοινωνική επανένταξη υλοποιήσιμη και ουσιαστική, δεν μας επιτρέπει να μιλάμε για την σωστή εφαρμογή της στο Σωφρονιστικό περιβάλλον. Αναφέρουμε ως παράδειγμα αναπαραγωγής της ανισότητας μέσα στην φυλακή τα επιδοτούμενα προγράμματα κατάρτισης του ΟΑΕΔ, που βάζουν περιορισμούς στον αριθμό των κρατουμένων ανά πρόγραμμα [20 έως 30], δεδομένου ότι τα προγράμματα αυτά δεν είναι πολλά. Και μόνο ο περιορισμός των θέσεων απεικονίζει το στοιχείο της επιλογής και αυτό δεν είναι ορθό, όταν αναφερόμαστε στο πεδίο των ειδικών κοινωνικών ομάδων, όπου η ανάγκη επιμόρφωσης και επιδότησης τους πρέπει να δίνεται εξίσου σε όλους, άνευ περιορισμών θέσεων και μή. Επίσης, ένα άλλο πεδίο αναπαραγωγής διάκρισης είναι οι προκλήξεις του Α.Σ.Ε.Π., που εξαιρούν από τις προσλήψεις του τα βαριά αδικήματα, όπως της ανθρωποκτονίας, της πλαστογραφίας και κατάχρησης, γενικότερα τα οικονομικά εγκλήματα κ.α. Από την μια το άτομο θεωρείται μετά την φυλακή ισότιμο μέλος μιας κοινωνίας, ωστόσο η Ελληνική πραγματικότητα αναιρεί τις Συνταγματικές διατάξεις περί ισότητας των πολιτών και είναι οξύμωρο από την μια να θεωρούμε ότι το άτομο συνεχίζεται να "τιμωρείται" και μετά την αποφυλάκιση του, με την στέρηση της δυνατότητας του να συμμετέχει σε προσλήψεις του Δημοσίου. Αυτό το σημείο είναι ένα σημείο που μας προβληματίζει

εγκληματολογικά αναφορικά με την τήρηση των θεσμών μιας κοινωνίας και πιο συγκεκριμένα, με την ισότιμη μεταχείριση των όλων των μελών της, όταν αυτή εκτιμά τον τρόπο πολιτειακής οργάνωσης της ως Δημοκρατικό και Συνταγματικά κατοχυρωμένους τους κανόνες αυτούς οργάνωσης. Αναφέραμε την άρνηση χορήγησης του επιδόματος αποφυλάκισης του ΟΑΕΔ στις περιπτώσεις παραβατών με επαναλαμβανόμενο ιστορικό φυλάκισης [‘‘υπότροπους καθ ‘έξιν’’] αλλά και την εξαίρεση των αδικημάτων παράβασης του Νόμου Περί Ναρκωτικών. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον ΟΑΕΔ, προκειμένου τα αποφυλακισμένα άτομα να μπουν στα προγράμματα ‘‘νέος ελεύθερος επαγγελματίας’’, ‘‘νέων θέσεων εργασίας’’ θα πρέπει να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις και οι οποίες είναι με την υπ’ αριθμ. 1503/12-12-2003 Απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι οι εξής: 1] να διαθέτει αποφυλακιστήριο με ημερομηνία αποφυλάκισης από την 1/1/1999 και μετά, 2] Εισηγητική Έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας ή του Διευτη του Σωφρονιστικού Καταστήματος, ότι το άτομο έχει ανάγκη κοινωνικο-οικονομικής στήριξης και προτείνεται να ενταχθεί στο πρόγραμμα επιδότησης της απασχόλησης του ΟΑΕΔ. Επισημαίνεται ότι:

-τα άτομα που θα υπαχθούν σε αυτά τα προγράμματα θα πρέπει να έχουν εκτίσει συνεχή ποινή φυλάκισης 5 μηνών, τουλάχιστον.

-τα αποφυλακισμένα άτομα, των οποίων ο λόγος φυλάκισης σχετίζεται με παράβαση του Νόμου περί Ναρκωτικών δεν θα υπάγονται στο πρόγραμμα.

Προτού κάνουμε την ερμηνεία αποκλεισμού των αποφυλακισμένων με αδίκημα σχετιζόμενο με ναρκωτικά από τα προγράμματα επιδότησης της εργασίας από τον ΟΑΕΔ, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι ευπαθείς ομάδες, που υπάγονται στα προγράμματα αυτά είναι: 1] τα άτομα με ειδικές ανάγκες [προϋπόθεση ένταξης: απόφαση Υγειονομικής επιτροπής του ΙΚΑ του Ν.2643/1998 για ποσοστό αναπηρίας του ατόμου 50% και άνω], 2] τα αποφυλακισμένα άτομα, 3] τα ανεξαρτημένα άτομα [προϋπόθεση ένταξης τους στο πρόγραμμα: ολοκλήρωση προγράμματος Μεθαδόνης του Ο.Κ.Α.Ν.Α.]. Ειδικότερα, για την περίπτωση των ανεξαρτημένων ατόμων αναφέρεται ότι θα πρέπει να υπάρχει βρίσκονται στο στάδιο της κοινωνικής επανένταξης και να έχουν την γραπτή σύμφωνη γνώμη της επιστημονικής ομάδας από την οποία παρακολουθούνται, ότι: ‘‘Μπορούν να ανταπεξέλθουν στην ανάπτυξη και διαχείριση της επιχείρησης’’. Η διάρθρωση του προγράμματος [χρόνος απασχόλησης του ατόμου] για τις ειδικές αυτές ομάδες και τα χρηματικά ποσά των ανάλογων επιχορηγήσεων είναι 16.600 ευρώ για 4 χρόνια επιδότησης αναφορικά με την επιδότηση στην δημιουργία επιχείρησης από το άτομο συγκριτικά με τα 9000 ευρώ της επιδότησης στην περίπτωση του κοινού ανέργου δηλ. που δεν ανήκει στις ειδικές κοινωνικά ομάδες. Στην περίπτωση, που ο εργοδότης απασχολεί άτομο από ειδική ομάδα, το ποσό της επιχορήγησης είναι για κάθε προσλαμβανόμενο άτομο δώδεκα [12] ευρώ την ημέρα για 36 μήνες και εικοσί δύο ευρώ [22] για 9 μήνες, αν πρόκειται για πρόγραμμα ορισμένου χρόνου Σύμβασης πλήρους απασχόλησης. Να αναφέρουμε ότι στα προγράμματα του ΟΑΕΔ, που το άτομο προσλαμβάνεται από επιχείρηση, η επιχείρηση επιδοτείται με το ποσό των 300 ευρώ το πρώτο τρίμηνο απασχόλησης του ατόμου, που εκτιμάται ως ‘‘περίοδος προσαρμογής’’.

Αναφέρουμε αυτά τα σημαντικά στοιχεία-προϋποθέσεις συμμετοχής των αποφυλακισμένων και άλλων ειδικά κοινωνικών ομάδων στα προγράμματα επιδότησης της εργασίας του ΟΑΕΔ για να καταδείξουμε ότι το αποφυλακισμένο άτομο προωθείται στην εργασία, στην εύρεση δηλ. εργασίας μέσα από τον παράγοντα της επιδότησης της επιχείρησης είτε με το ποσό των 12 ευρώ είτε των 22 ευρώ, αναλόγως της συμβάσεως εργασίας του ατόμου. Υπάρχουν δηλ. όφελι για μια

επιχείρηση να προσλάβει άτομα απο ειδικές κοινωνικές κατηγορίες ,πριν αποδώσουμε την κίνηση αυτή σε θέματα "κοινωνικής ευαισθησίας" των εργοδοτών. Οι προβληματισμοί ,που αναδύονται απο τέτοιου είδους παρεμβάσεις-κρατικές επιδοτήσεις επιχειρήσεων προκειμένου να προσλάβουν αποφυλακισμένα άτομα,καταδεικνύουν την χαμηλή κοινωνική αποδοχή ,που συναντά η συγκεκριμένη κοινωνική κατηγορία στην επανένταξη της.Η "επίδοτηση" του εργοδότη γίνεται το "δεκανίκι" της ψευδαίσθησης μιας μη-ρατσιστικής κοινωνίας.Η έννοια της "επίδοτησης" υλοκαθιστά το κενό εκείνο μιας ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής ενσωμάτωσης και επανένταξης των κοινωνικά ευπαθών ομάδων αλλά και την μη-ετοιμότητα του κοινωνικού συνόλου να αντιληφθεί το έγκλημα και τον εγκληματία μέσα απο την ανθρώπινη διάσταση του και όχι μέσα απο αναδυόμενες μυθολογίες του εγκλήματος,που παρουσιάζουν τον εγκληματία ως ένα ξεχωριστό άτομο ,στα πλαίσια των δυναμικών κοινωνικής κατασκευής του.Η έννοια της κοινωνικής αποδοχής και ένταξης είναι σημαντικότερη στην χάραξη της κοινωνικής επανένταξης*[θεωρία κοινωνικού στιγματισμού] αποφυλακισμένων ατόμων και βασίζεται τόσο στα ψυχολογικά οφέλη που δέχεται το άτομο απο την αίσθηση της ενσωμάτωσης του στο κοινωνικό σύνολο όσο στην θεωρία των κινήτρων στην επιστήμη της ψυχολογίας,όπου έννοιες όπως η ενθάρρυνση και η κινητοποίηση του ατόμου λειτουργούν υπέρ στην θετική πορεία της επανένταξης του

18.Ο επιλεκτικός μηχανισμός της σκέψης είναι μηχανισμός και των στερεοτύπων,που σημαίνει οτι αυτός που προσλαμβάνει τον άλλο μέσα από άρρητες θεωρίες προσωπικότητας θα αποδώσει και στερεοτυπικές εικόνες για τον άλλον,οι οποίες βασίζονται σε "αυθόρμητες θεωρίες για τα γεγονότα"[Ajsen,1977] και έχουν ως φυσικό αποτέλεσμα την παραγωγή και ενδυνάμωση των προκαταλήψεων.

Η έρευνα αυτή μεθοδολογικά στηρίχθηκε σε έναν συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας, ανοιχτών και κλειστών ερωτήσεων μέσα στα πλαίσια της χορήγησης ερωτηματολογίου σε ένα δείγμα 967 ατόμων τα οποία ηλικιακά κινήθηκαν μεταξύ είκοσι έως είκοσι έξι ετών. Η ολοκλήρωση της τυχαίας δειγματοληψίας αλλά και του σχεδιασμού των ερωτηματολογίων, τόσο της πιλοτικής έρευνας όσο και της τελικής έρευνας, διήρκησε δύο χρόνια, ένα χρόνιο διάστημα ικανοποιητικό αρκετά ώστε να αναλυθεί με ακρίβεια η κάθε μεθοδολογική λεπτομέρεια που σχετίζεται ουσιαστικά με την υπόθεση μας αλλά και που μπορεί να επηρεάσει τις εξαρτημένες μας μεταβλητές με τέτοιο τρόπο ώστε τρίτοι παράγοντες [παράσιτες μεταβλητές] να αλλοιώσουν τα αποτελέσματα μας προς άλλες κατευθύνσεις.

1. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αρχικά στον σχεδιασμό της έρευνας μας έγινε διατύπωση του ερευνητικού προβληματισμού : η υπόθεση εργασίας μας είναι ότι θα υπάρξουν δυσχέρειες στην υλοποίηση της κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων ατόμων, λόγω του στίγματος της φυλάκισης, μιας επιρροής ενός γεγονότος [φυλάκιση], που δημιουργεί απέναντι στον αποφυλακισμένο προβλήματα κοινωνικής ένταξης και αποδοχής από το κοινωνικό σύνολο. Η εργασία αυτή εξετάζει την απεικόνιση της επανένταξης που έχουν οι νέοι από 20-26 ετών στην Ελλάδα απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα. Είναι σημαντικά τα αποτελέσματα της εργασίας αυτής δεδομένου ότι απεικονίζει το υπάρχον κοινωνικό έδαφος στην Ελλάδα απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα σε όρους κοινωνικής επανένταξης, αναδεικνύει την ετοιμότητα του κοινωνικού συνόλου να αποδεχτεί τον αποφυλακισμένο ως ίσο και υγιή μέλος της κοινωνίας αλλά το κυριότερο μας δίνεται η δυνατότητα μέσα από την εργασία αυτή να μελετήσουμε τους στερεοτυπικούς ιμπεριαλισμούς που ενεργοποιούνται στην περίπτωση του αποφυλακισμένου, ο οποίος εκπροσωπεί στην κοινωνική σκέψη τον "παραβάτη", "τον κοινωνικά απροσάρμοστο", "τον επικίνδυνο εγκληματία", το "διαφορετικό" από εμάς, το "ξένο". Τα κριτήρια με βάση τα οποία επελέχθηκε το συγκεκριμένο θέμα μελέτης ήταν η έλλειψη κοινωνικών ερευνών στην Ελλάδα με αντικείμενο μελέτης την θεματική της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου συγκεκριμένα αναφορικά με κοινωνική στάση που υπάρχει απέναντι στην επανένταξη τους. Η διαπίστωση ενός βιβλιογραφικού κενού στην Ελλάδα από έρευνες με αποκλειστικό ερευνητικό αντικείμενο την επανένταξη αποφυλακισμένων είτε σε επίπεδο κοινωνικών στάσεων είτε σε επίπεδο αξιολόγησης προγραμμάτων επανένταξης [κρατικών ή μη], αποτέλεσε το υπόβαθρο διαμόρφωσης της προβληματικής του συγκεκριμένου ερευνητικού εγχειρήματος. Στην Ελλάδα υπάρχει γενικότερα μεγάλη έλλειψη τόσο φορέων κοινωνικής επανένταξης [πέρα από τα προγράμματα ΟΑΕΔ δεν υπάρχει άλλη αναφορά ψυχοκοινωνικής στήριξης για αποφυλακισμένα άτομα] όσο και των κατάλληλων ερευνών, που μέσα από την συλλογή και ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων για την επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων, οι οποίες θα προλαβαίνουν το έδαφος εφαρμογής ολοκληρωμένων κοινωνικών προγραμμάτων επανένταξης, με στόχο την εξουδετέρωση του πιθανού παράγοντα της υποτροπής που, όπως έχει τεκμηριωθεί επιστημονικά είναι υπαρκτός όταν ο σιγματισμός του ατόμου

παρατείνεται μέσα από την κοινωνική απόρριψη που δέχεται από την κοινωνία. Ουσιαστικά στην Ελλάδα συγκεκριμένες έρευνες για την κοινωνική επανένταξη είναι ελάχιστες ενώ το αντικείμενο της επανένταξης, που από μόνο του πρέπει να αποτελείσει ξεχωριστό θέμα, καλύπτεται από τις έρευνες που εντάσσονται στην προβληματική του κοινωνικού αποκλεισμού. Βεβαίως και η κοινωνική επανένταξη περιλαμβάνεται στην ευρύτερη προβληματική των θεμάτων κοινωνικού αποκλεισμού αλλά ωστόσο είναι ορθό να μελετηθεί ως αυτούσιο ερευνητικό αντικείμενο η κοινωνική επανένταξη και να μην καλύπτεται μέσα από άλλες θεματικές περιοχές διότι ακόμα και μέχρι σήμερα είναι απαραίτητη η ανεύρεση των παραγόντων εκείνων, που όχι μόνο εξηγούν την εγκληματογένεση αλλά μπορούν να επέμβουν αποτρεπτικά στην μερική απάλειψη της δεδομένου ότι, σύμφωνα με τον Ντυρκαϊμ, δεν υπάρχει κοινωνία χωρίς έγκλημα. Η μελέτη της κοινωνικής επανένταξης, λοιπόν, ως αυτούσιο ερευνητικό αντικείμενο, θα προσδιορίσει τους παράγοντες εκείνους που κάνουν το κοινωνικό σύνολο να βλέπει εχθρικά και ρατσιστικά τον αποφυλακισμένο, μειώνοντας του την δυνατότητα να ζήσει ισορροπημένα, μακριά από την μεγαλύτερη και πιο καταστρεπτική για αυτόν την ένταξη στην εγκληματικότητα. Από την πιλοτική έρευνα, λάβαμε τις ενδείξεις εκείνες, που αρχικά επιβεβαίωσαν τον προβληματισμό μας για το κατά πόσο ακόμα το στίγμα της φυλακής επηρεάζει στον 21ο αιώνα, με όλη αυτή την συσσώρευση γνώσης και τεχνολογικής εφαρμογής που υφίσταται σήμερα, το κοινωνικό σύνολο, ενδυναμώντας παλαιότερα στερεότυπα για τον παραβάτη.

Ισχύουν ακόμη σήμερα? Τι εμποδίζει την εξάλειψη τους ακόμη?

Τι δικαιολογεί την ύπαρξη τους στην κοινωνική σκιά? Ποιό κοινωνικό ρόλο καλείται να διαδραματίσει το αποφυλακισμένο άτομο και εν γένει ο "κοινωνικά στιγματισμένος"? Μήπως τελικά είναι ανέφικτο να ξεφύγουμε από τον αρχικό σχεδιασμό της φυλακής [Μπένθαμ και Μπεκκαρία] ως κατασταλτικό, σωφρονιστικό μέτρο για τον εγκληματία? Μήπως πάντα θα υπάρχει η κοινωνική ανάγκη επιβολής ποινών, της τιμωρίας, μιας κοινωνικής αντίδρασης, που επιζητά και επιβάλλει είτε μέσα από το πρωτόγονο δικαιο[αυτοδικία/ανταπόδοση] είτε μέσα από θεσμοποιημένες μορφές κοινωνικής απάντησης, όπως είναι οι δικαστικές ποινές? Γιατί ο αποφυλακισμένος απορρίπτεται κοινωνικά? Τι συμβολίζει αυτή η κοινωνική απόρριψη και ποιά η βαθύτερη λειτουργικότητα της για την κοινωνική συγκρότηση? Μέσα από την ανάδυση αυτών των προβληματισμών κινηθήκαμε στην διατύπωση του ερευνητικού μας προβληματισμού και στην υλοποίηση συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων, που συγκεντρώσαμε με την δειγματοληπτική μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας.

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

[α. Καθορισμός του είδους δειγματοληψίας και αιτιολόγηση της επιλογής της]

[β. πιλοτική έρευνα [η μεθοδολογία της] τα αποτελέσματα της]

Στο κύριο ερωτηματολόγιο [αυτοσχέδιο] της έρευνας αυτής - το οποίο προέκυψε από την πιλοτική έρευνα - απάντησαν 967 άτομα μεταεφηβικής ηλικίας, όλων των μορφωτικών επιπέδων και εισοδημάτων, ισότιμα διανεμημένα αναφορικά με τους παράγοντες:

1] ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ του ερωτώμενου [πόλη, επαρχία] και 2] το ΦΥΛΟ [άντρας, γυναίκα]. Το ΦΥΛΟ, όπως είναι ευρέως γνωστό στην βιβλιογραφία της μεθοδολογίας κοινωνικών ερευνών, αποτελεί την βασικότερη μεταβλητή [Παρασκευόπουλος, 1990] σχετικά με τις τυχόν διαφοροποιήσεις, που θα μπορούσαν να προκύψουν σε μια κοινωνική έρευνα στις απαντήσεις των

ερωτόμενων.Το ΦΥΛΟ,πέρα απο μια σταθερή ανεξάρτητη μεταβλητή στις κοινωνικές έρευνες,διαφοροποιεί όντως τα αποτελέσματα της έρευνας μας ,όπως θα αναφερθεί παρακάτω,στην ενότητα της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της διατριβής.

Αυτό το οποίο θα πρέπει να επισημάνουμε στην ενότητα της ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ είναι ότι στην χορήγηση του ερωτηματολογίου της έρευνας αυτής,δόθηκε μεγάλο χρονικό διάστημα σχετικά με την ολοκλήρωση του και αυτό γιατί θέλαμε να εξασφαλίσουμε την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων μας αλλά και γιατί ακόμη περισσότερο,αν η δειγματοληπτική φάση γίνει χωρίς κενά,τα υπόλοιπα στάδια ολοκλήρωσης της εργασίας διαδέχονται το ένα το άλλο[Παρασκευόπουλος,1990],χωρίς να χρειαστεί να ξαναδιορθώνουμε ερωτηματολόγια και να επαναλάβουμε την δειγματοληψία,κάτι το οποίο είναι χρονοβόρο.Εξασφαλίζοντας κατ' επέκτασιν μια σταθερότητα στις συνθήκες σχεδιασμού του ερωτηματολογίου αλλά και δειγματοληπτικής κατανομής του,προχώρησαμε σε τρίτο στάδιο στην ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ των εμπειρικών δεδομένων με δύο βασικούς τρόπους,γνωστούς στην κοινωνική έρευνα: 1] τις έννοιες και τα εργαλεία της ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ και 2] την ανάλυση ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΟΥ σε θέματα ανοιχτών ερωτήσεων,γιατι όπως έχουμε ήδη αναφέρει και τα πέντε ερωτηματολόγια ,που χορηγήθηκαν ήταν ένας συνδυασμός ανοιχτών και κλειστών ερωτήσεων.Βέβαια,στο κύριο ερωτηματολόγιο της έρευνας ,οι περισσότερες ερωτήσεις ήταν κλειστές. Χρησιμοποιήθηκε ευρύτητα η κλίμακα ΛΙΚΕΡΤ απο 1 εως 5,ΣΥΜΦΩΝΩ/ΔΙΑΦΩΝΩ/ΔΕΝ ΞΕΡΩ-ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ,όπου η επιλογή της απάντησης ήταν αριθμητική τιμή ενώ επίσης χρησιμοποιήθηκαν και ερωτήσεις με ποιοτικές τιμές τύπου ΝΑΙ/ΟΧΙ ή ποιοτικών κατηγοριών.Οι ανοιχτές ερωτήσεις ,οι οποίες τέθηκαν στο βασικό ερωτηματολόγιο ήταν τρεις στο σύνολο τους και αναλύθηκαν ως προς τα αποτελέσματα τους με την μέθοδο της ανάλυσης περιοχομένου,οπως προαναφέρθηκε.Αναφορικά με τον συνδυασμό των ανεξάρτητων και των εξαρτημένων μας μεταβλητών ,τις συσχετίσεις οι οποίες προέκυψαν [θετικής και αρνητικής κατευθύνσεως],τα αποτελέσματα των ανοιχτών ερωτήσεων αρχικά κατηγοριοποιήθηκαν σε βασικές για τις υποθέσεις μας κατηγορίες και στην συνέχεια εντάχθηκαν μαζί με τις υπόλοιπες μεταβλητές στην ανάλυση του SPSS.Πραγματοποιήθηκε μια ποσοτικοποίηση ποιοτικών δεδομένων[Σακαλάκη,1995],μέθοδος κοινά αποδεκτή στην μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΤΟΠΙΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΩΝ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αναλυτικότερα στον σχεδιασμό της μεθοδολογίας της κύριας έρευνας μας ακολουθήθηκε ο εξής συλλογισμός και στάδια διεκπεραίωσης συλλογής των δεδομένων μας:

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ:[η προβληματική]

Χρησιμοποιήσαμε ως μέσο συλλογής το ερωτηματολόγιο[αυτοσχεδίο].Στην πρώτη σελίδα αυτού ζητήσαμε απο τα υποκείμενα μας να διαβάσουν ένα κείμενο στο οποίο εμφανίζαμε ένα άτομο ,το οποίο επρόκειτο να αποφυλακιστεί και το οποίο επιθυμούσε να βρει εργασία μετά την φυλακή και να μείνει με την οικογένεια του.Συγκεκριμένα,το κείμενο ήταν το εξής αναφερόμενο:

Το άτομο Κ.Π. βρίσκεται στην φυλακή για παραβάσεις του Νόμου.Εκτίει την ποινή του και σε λίγες εβδομάδες θα αποφυλακιστεί.Θέλει μετά την αποφυλάκιση του να βρει εργασία και να μείνει με την οικογένεια του.

Κατόπιν ζητάμε απο το υποκείμενα να τοποθετηθούν στην κλίμακα ΔΙΚΕΡΤ[συμφωνίας\διαφωνίας απο 1-5] αναφορικά με την στάση τους σε προτάσεις που τους παρατίθενται πάνω σε θέματα κοινωνικής επανένταξης του ατόμου Κ.Π.Ο συνολικός αριθμός των υποκειμένων της έρευνας είναι Ν=967 υποκείμενα και σκοπός της επιλογής ενός μεγάλου αριθμητικά δείγματος ήταν το να υπάρξει επαρκής δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μερίδα του μελετούμενου πληθυσμού.Σύμφωνα με την μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας,όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος του δείγματος τόσο πιο αντιπροσωπευτικό γίνεται το δείγμα γιατί μικραίνουν τα δύο είδη σφαλμάτων,το τυχαίο και το συστηματικό[Παρασκευόπουλος,1990].

Ένας ακόμη λόγος,που αιτιολογεί την επιλογή μεγάλου δείγματος στην έρευνα μας είναι ότι στις ανεξάρτητες μεταβλητές μας[φύλο,μόρφωση,τόπος διαμονής,οικονομικό επίπεδο\υπάρχουν διαβαθμίσεις,οι οποίες αναγκαστικά χωρίζουν το δείγμα σε επιμέρους ομάδες με βάση τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά και πέρα απο τις γενικές συγκρίσεις ,που κάναμε στην μελέτη της κύριας ομάδας[άτομα ηλικίας 20-26 ετών] αναφορικά με την υπόθεση εργασίας,κρίναμε απαραίτητα τις επιρόσθετες συγκρίσεις μεταξύ επιμέρους μικρότερων ομάδων\π.γ.της ομάδας με μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα απο 200.000-400.000δρχ. και μόρφωση Ανώτατη,που διαμένει στην Αθήνα ή για την ομάδα των γυναικών του δείγματος απέναντι στις εξαρτημένες μας μεταβλητές στο να έχουμε σημαντικές πληροφορίες για τις σχέσεις των παραγόντων του θέματος υπό μελέτη.Η λήψη ενός μεγάλου δείγματος δικαιολογείται και απο την ανάγκη εφαρμογής παραγοντικής ανάλυσης ,όπου τίθεται η απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης 70 υποκειμένων και άνω για κάθε υποκατηγορία ερώτησης στις ανεξάρτητες μεταβλητές μας .Επίσης, άλλοι λόγοι ,όπως το να έχουμε ενα επιθυμητό βαθμό ακρίβειας στις εκτιμήσεις μας αλλά και να έχουμε υπό έλεγχο ή να περιορίσουμε την δράση τρίτων παραγόντων[παράσιτες μεταβλητές] ,που επιδρούν στις υπο μελέτη μεταβλητές μας,αιτιολογούν την μεγάλη επιλογή δείγματος.Αναφορικά με την αναγκαιότητα επιθυμητού βαθμού ακρίβειας στα συμπεράσματα μας είναι η μεθοδολογική θέση ότι “όσο μεγαλύτερο θέλουμε να είναι το επίπεδο εμπιστοσύνης της εκτίμησης οτι η αληθής τιμή είναι μέσα σε ενα ορισμένο διάστημα τόσο μεγαλύτερο πρέπει να είναι το μέγεθος του δείγματος”[Παρασκευόπουλος,1990,σελ.43].Ο δε έλεγχος των τρίτων παραγόντων είναι υπαρκτός σε κάθε ερευνητικό πρόβλημα[Παρασκευόπουλος, 1990] και με το να αυξήσουμε τον αριθμό του δείγματος ουσιαστικά μειώνουμε την δράση αυτών των παραγόντων δεδομένου οτι εξασφαλίζουμε χαμηλότερη διασπορά[ανομοιογένεια]του πληθυσμού[Παρασκευόπουλος,1990.σελ.42] .Επιπλέον με το μεγάλο δείγμα γίνονται πιο διακριτές οι διαφορές στις συγκρίσεις μεταξύ επιμέρους ομάδων του πληθυσμού στις συσχετίσεις που θα εφαρμοστούν στην στατιστική ανάλυση.Όμως,ο πιο σημαντικός λόγος λήψης ενός δείγματος 967 υποκειμένων στην έρευνα μας ήταν οτι οι νέοι ηλικίας 20-26 ετών στην Ελλάδα δεν είναι ενας μικρός πληθυσμός ,ώστε να εκπροσωπηθεί απο ενα μικρότερο αριθμητικά δείγμα.Αντιθέτως,εκπροσωπεί, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας ,.....κάτοικους της χώρας μας δηλ. στο πεδίο της χώρας εκείνης στην οποία αναφέρεται η διατριβή αυτή.

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας μας περιείχε τις θεματικές των ερωτήσεων, που είχαμε θέσει στην πιλοτική εργασία, όμως μέσα από την κλίμακα LIKERT και τον άξονα Συμφωνίας\διαφωνίας από 1 έως 5, όπου 1=συμφωνώ πολύ, 2=συμφωνώ, 3=δεν ξέρω\δεν απαντώ, 4=διαφωνώ λίγο και 5=διαφωνώ πολύ.

Σε κάθε ερώτηση το υποκείμενο είχε μια δυνατότητα επιλογής ,σε σύνολο 44 ερωτήσεων ,απο τις οποίες κάποιες αντιπροσωπεύουν τις εξαρτημένες και κάποιες άλλες τις ανεξάρτητες μεταβλητές μας.Απο το σύνολο αυτών των ερωτήσεων υπήρχαν τρεις ανοιχτές ερωτήσεις,δύο φίλτρου και μια κανονική.

Η συλλογιστική σχεδιασμού αυτού του ερωτηματολογίου,ήταν να απαντήσουν σε συγκεκριμένες προτάσεις ,που εκφράζουν είτε θετική στάση ή αρνητική για την επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου ,προτάσεις οι οποίες βασίστηκαν στα αποτελέσματα της μέτρησης των ίδιων ερωτήσεων αλλά σε ανοιχτή μορφή κατά την πιλοτική εργασία.Οι θεματικές των ερωτήσεων,που τέθηκαν στους ερωτώμενους ήταν:

1]για την δυσκολία εύρεσης εργασίας απο τον αποφυλακισμένο , 2]για τον ψυχολογικό του στιγματισμό, 3] για τον αρνητισμό του κοινωνικό περίγυρου σε αυτόν , 4]για την δυσκολία αποδοχής του\της, 5]για την οικογενειακή στήριξη του\της, 6]για την φιλική στήριξη , 7]για την αποδοχή απο τους συγγενείς , 8]για την αποδοχή απο τον \την ερωτικό σύντροφο, 8]για την κοινωνική επανένταξη του\της, 9]για την προσωπική ανάμνηση του εγκλεισμού απο τον αποφυλακισμένο.Οι ερωτήσεις αυτές εξετάστηκαν με την μέθοδο LIKERT.

Επίσης,τέθηκαν μορφές ερωτήσεων στους ερωτώμενους στα πλαίσια του ερωτηματολογίου,που δεν ήταν με την κλίμακα LIKERT αλλά για κατηγορικές μεταβλητές,όπου το άτομο έπρεπε να επιλέξει μεταξύ κάποιων απαντήσεων,αναιρετική η μια προς την άλλη.Οι θεματικές αυτές των ερωτήσεων ήταν1]για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου+ερώτηση φίλτρου,όπου ζητήσαμε απο τον ερωτώμενο να μας αιτιολογήσει μέσα απο ανοιχτή ερώτηση για ποιούς λόγους πιστεύει οτι το άτομο είτε θα ξαναμπει στην φυλακή είτε όχι.Σκοπός αυτής της ερώτησης ήταν να μελετηθούν οι παράγοντες εκείνοι ,που θεωρεί το δείγμα μας οτι συνθέτουν την υποτροπή του αποφυλακισμένου ατόμου ή την εξουδετερώνουν.Οι απαντήσεις της ερώτησης φίλτρου κωδικοποιήθηκαν ως εξής:

- ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ
ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ:

- 1.θέμα χαρακτήρα[ατομικός παράγοντας]
- 2.κοινωνική ένταξη και αποδοχή
- 3.εργασία και οικονομικά προβλήματα
- 4.είδος περιβάλλοντος μετά την φυλακή
- 5.αίτια εγκλήματος πριν την φυλάκιση
- 6.είδος εγκλήματος
- 7.στερεότυπο εγκληματία
- 8.συνθήκες ζωής μετά την αποφυλάκιση
- 9.επίδραση φυλακής [αρνητική]
- 10.επίδραση φυλακής [θετική]
- 11.βίωμα εγκλεισμού
12. Κρατική μέριμνα.
- 13.Απαντήσεις μη-ταξινομούμενες σε συγκεκριμένη κατηγορία
- 14.Πολυπαραγοντική επίδραση.

Αυτές είναι οι κατηγορίες ένταξης των δεδομένων στην ερώτηση φίλτρου,η οποία βασίστηκε στις παραδοχές της ανάλυσης περιοχομένου :οι κατηγορίες ένταξης του

αναλυόμενου υλικού θα πρέπει να είναι ομοιογενείς[είναι γιατί μελετούν την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου], αντικειμενικές και πιστές, εξαντλητικές και αλληλοαποκλειόμενες[όλα τα θέματα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε μια από τις κατηγορίες], προσαρμοσμένες στο αναλυόμενο υλικό και παραγωγικές[μας δίνουν επαρκή πληροφόρηση για το θέμα της ερώτησης που θέσαμε][Σακαλάκη, σελ.126.1984].

Την ίδια θεματική αλλά με άλλη διατύπωση και με σκοπό να διαπιστώσουμε την σταθερότητα απάντησης των ερωτώμενων σε συγκεκριμένα θέματα, όπως αυτό της ανάλυσης των αιτιών που προκαλούν ή εξουδετερώνουν την υποτροπή του παραβάτη, ακολουθεί και η συλλογιστική της κλειστής ερώτησης: "το άτομο μετά την αποφυλάκιση του θα αντιμετωπίσει γενικότερα προβλήματα?

1.ναι 2.οχι. 3.δεν ξέρω/δεν απαντώ.

Για όσους επέλεγον την απάντηση "ναι", ακολουθεί ερώτηση φίλτρου, όπου ζητάμε από τα υποκείμενα να μας προσδιορίσουν[αιτιολογήσουν] την κατεύθυνση αυτών των προβλημάτων με τα οποία θα έρθει αντιμέτωπο το αποφυλακισμένο άτομο. Η ερώτηση φίλτρου είναι κλειστή με μια δυνατότητα επιλογής των παρακάτω απαντήσεων:

"τα προβλήματα αυτά θα είναι κυρίως:

1.ψυχολογικά, 2.κοινωνικής ένταξης και αποδοχής 3.εύρεσης εργασίας\οικονομικά 4.κάτι άλλο, τι?....."

Με την επιλογή [4][κάτι άλλο, τι?] ουσιαστικά δίνουμε την δυνατότητα στον ερωτώμενο να απαντήσει πιο αναλυτικά, αν πιστεύει ότι οι παραπάνω κλειστές απαντήσεις που έχουμε παραθέσει δεν τον αντιπροσωπεύουν. Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να έχουμε μια επαρκή και αναλυτική πληροφόρηση για τα αίτια της υποτροπής και του είδους των προβλημάτων, που υποθέτει το ερευνητικό μας δείγμα ότι το αποφυλακισμένο άτομο θα βρεθεί αντιμέτωπο.

Η επόμενη κατηγορική μεταβλητή που τίθεται είναι αναφορικά με την πηγή προέλευσης αυτών των προβλημάτων. Συγκεκριμένα ερωτάται το υποκείμενο έρευνας το εξής:

"τα προβλήματα αυτά θα απορρέουν κυρίως από:

1.το στίγμα του φυλακισμένου
2.απο την επικινδυνότητα του ως εγκληματίας
3.απο την επαφή του με άλλους εγκληματίες στην φυλακή
4.απο την ίδια την φύση του εγκλεισμού
5.δεν ξέρω.

Σκοπός της ερώτησης αυτής, η οποία προϋποθέτει ότι ο ερωτώμενος έχει απαντήσει θετικά στην ερώτηση σχετικά με το αν θα αντιμετωπίσει προβλήματα μετά την φυλακή το άτομο, είναι να εμβαθύνουμε και πάλι πάνω στον παράγοντα της υποτροπής, ρωτώντας το δείγμα μας για την αιτιολογία αυτών των προβλημάτων μετά την αποφυλάκιση σε σχέση με παράγοντες, που έχουν να κάνουν με την εγκληματολογία, όπως είναι η επιρροή του στίγματος της φυλάκισης, ο συγχρωτισμός του στην φυλακή με άλλους εγκληματίες, απο την φύση του εγκλεισμού[συνέπειες ψυχολογικές και κοινωνικές] και απο την επικινδυνότητα του ως εγκληματία[δηλ. την βαρύτητα του εγκλήματος, την ψυχική υγεία του ατόμου αλλά και τον τρόπο πρόσληψης του ως "επικίνδυνο"].

Οι ερωτήσεις αυτές, που επικεντρώνονται στα ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ[V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18], συνθέτουν τον παράγοντα της ΥΠΟΤΡΟΠΗΣ[αίτια και είδος προβλημάτων μετά την φυλακή] στην Φακτορική ανάλυση και αποτελούν ουσιαστικά τον παράγοντα μελέτης της υποτροπής στο ερωτηματολόγιο έρευνας.

Στην συνέχεια τίθονται δύο ερωτήσεις με θεματική το ΣΤΙΓΜΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ[επιρροή]:

Συγκεκριμένα τα υποκείμενα ρωτούνται πάνω σε δύο διαστάσεις του ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ,εκείνον της αναγνώρισης της επιρροής του στην ζωή του αποφυλακισμένου και εκείνον της χρονικότητας επιρροής του στίγματος.Πρόκειται για κατηγορικές μεταβλητές,κλειστές ερωτήσεις με μια δυνατότητα απάντησης.

ΕΠΗΡΕΙΑ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ:”Το στίγμα της φυλάκισης θα συνεχίσει να επηρεάζει την ζωή του ατόμου Κ.Π. και μετά την αποφυλάκιση του?”

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ:1.ναι 2.οχι 3.δεν ξέρω.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΗΡΕΙΑΣ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ:” Η χρονικότητα της επιρροής του γεγονότος της φυλάκισης στην ζωή του ατόμου πιστεύετε εσείς προσωπικά οτι θα είναι:

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ:

1.μακροχρόνια αλλά όχι για πάντα

2.βραχυχρόνια

3.για πάντα

4.καθόλου[θα ξεχαστεί αμέσως].

Οι δύο αυτές ερωτήσεις είναι πολύ ουσιαδής στο να μας αναδείξουν την εικόνα που διαμορφώνει το ερευνητικό μας δείγμα αναφορικά με την σημαντικότητα και την χρονικότητα της επιρροής του στίγματος της φυλάκισης του ατόμου στην μετέπειτα πορεία του μετά την αποφυλάκιση του\της και πάντα σε σχέση με τους δείκτες κοινωνικής επανένταξης.Ουσιαστικά σε αυτές τις δύο ερωτήσεις στο σύνολο των ερωτήσεων τον ερωτηματολογίου αποτυπώνεται σε επίπεδο περιγραφικής στατιστικής[δεικτών κεντρικής τάσης] η δυναμική επιρροής του στίγματος,που η φυλακή προσδίδει στην κοινωνική ταυτότητα του ατόμου μετά την φυλακή,δυσχεραίνοντας ,όπως δείχνουν τα αποτελέσματα της έρευνας [ένοτητα στατιστικής ανάλυσης],την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου.

Στην συνέχεια ρωτάμε τα υποκείμενα διαμέσου κλίμακας ΛΙΚΕΡΤ τα υποκείμενα της έρευνας για το αν το παρελθόν του ατόμου στην φυλακή θα επηρεάσει την ζωή του μετά την φυλακή και συγκεκριμένα σε τομείς:

1.ΓΕΝΙΚΑ

2.ΕΙΔΙΚΑ:

1.προσωπικές σχέσεις με φίλους, 2.αποδοχή απο κοινωνικό σύνολο 3.επαγγελματική ζωή\εξέλιξη, 4.την ατομική ψυχολογία του\της 5.την ερωτική σχέση του\της 6.την σχέση με οικογένεια 7.την σχέση με υπόλοιπους συγγενείς.

Επειδή σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να μελετηθεί την θετική ή αρνητική επίδραση του “παρελθόντος της φυλάκισης”, οι δύο πόλοι της κλίμακας ΛΙΚΕΡΤ δεν είναι συμφωνώ ή διαφωνώ αλλά θετική\αρνητική επίδραση,όπου 1=θετικά πολύ, 2=λίγο θετικά, 3=δεν έχω γνώμη 4=λίγο αρνητικά 5=αρνητικά πολύ.Πρόκειται για διαστημική κλίμακα με διαβάθμιση τιμών απο 1-5.

Συγκεκριμένα πρόκειται για ένα πλέγμα ερωτήσεων[V21-V28],οι οποίες μελετούν την υπόθεση εργασίας μας δηλ.την κοινωνική επανένταξη και αποτελούν στην στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων με το SPSS ,την μεταβλητή με την ονομασία REHABILITATION,όπως αναλύθηκε τόσο στην περιγραφική στατιστική εικόνα της[δείκτες κεντρικής τάσης και μεταβλητότητας] όσο και στην FACTOR ANALYSIS.Μαζί με το πρώτο πλέγμα ερωτήσεων σχετικά με την κοινωνική επανένταξη[μεταβλητές:V2T-V11T],αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα πάνω στον οποίο προβάλλεται η υπόθεση εργασίας μας στην έρευνα αυτή και μέσα απο την διπλή τοποθέτηση τους στο ερωτηματολόγιο της έρευνας είχαμε σαν σκοπό να εξακριβώσουμε πόσο σταθερό[αξιοπιστο] είναι το σύνολο των υποκειμένων στις

απόψεις του για την επιρροή του γεγονότος της φυλάκισης στον μετέπειτα άξονα της αποφυλάκισης του ατόμου με τις αρνητικές συνέπειες, που αυτό επιφέρει[π.χ. στίγμα,μεγαλύτερη ένταξη στην εγκληματικότητα,διάλυση προσωπικών σχέσεων ,δυσκολία εξεύρεσης εργασίας κ.α]στην γενικότερη και ειδικότερη σύνθεση της ζωής του.

Στην συνέχεια της ροής του ερωτηματολογίου υπάρχει η ανοιχτή ερώτηση :“δώστε μας τρία επίθετα ,που προκύπτουν για ένα άτομο ,που είναι στιγματισμένο[κατά σειρά σημαντικότητας].Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να αναδυθεί με τον πιο δυνατό τρόπο η κοινωνική αναπαράσταση ενός κοινωνικά στιγματισμένου ατόμου,να υπάρξει μια κατανόηση του όρου “στιγματισμένος” αναφορικά με το ερευνητικό μας δείγμα.Ως κοινωνική αναπαράσταση ,σύμφωνα με την Jodelet[1984],ορίζεται μια ιδιόμορφη γνώση ,που προσδιορίζει την γνώση της κοινής γνώμης ,της οποίας τα περιοχόμενα εκδηλώνουν την ενέργεια γενετικών και λειτουργικών διαδικασιών.Είναι γνωστικές διεργασίες ,σύμφωνα με τον Μοσκοβισί,μέσα απο τις οποίες το υποκείμενο πλησιάζει το αντικείμενο,το οποίο μπορεί να είναι ένα πρόσωπο,πράγμα,γεγονός,μια ιδέα,μια θεωρία[Μοσκοβισί,1976].Μέσα απο την ερώτηση αυτή μας ενδιαφέρει να ανιχνεύσουμε τον τρόπο οργάνωσης των στοιχείων ,που συγκροτούν την κοινωνική αναπαράσταση δηλ.τον κεντρικό της πυρήνα και την περιφερειακή οργάνωση αυτών των στοιχείων.Ο κεντρικός πυρήνας δείχνει την οργάνωση αλλά και την συνοχή της κοινωνικής αναπαράστασης και εξαρτάται απο τα χαρακτηριστικά του κοινωνικά αναπαριστάμενου αντικειμένου,απο τα ατομικά χαρακτηριστικά του υποκειμένου και απο την σχέση,που διατηρεί με το πρώτο[Abric,1987,1989].

Στην έρευνα μας λοιπόν ,η αναπαράσταση του κοινωνικά στιγματισμένου ατόμου θα συσχετισθεί απο τα χαρακτηριστικά των πιθανοτήτων κοινωνικής επανένταξης ,που δίνει το ερευνητικό μας δείγμα σε ένα αποφυλακισμένο άτομο και απο την σχέση ,που το δείγμα μας διατηρεί με το αντικείμενο του στιγματισμού αφού στην θεωρητική ερμηνεία των κοινωνικών αναπαράστασεων,το υποκείμενο βρίσκεται σε αλληλεπίδραση με το αντικείμενο της αναπαράστασης[Abric,1987].Σύμφωνα με την Jodelet[1998a,1998b] στην κοινωνική αναπαράσταση αναδύονται δύο αλληλένδετοι προσανατολισμοί:το δομημένο πεδίο και ο δομών πυρήνας.Στο δομημένο πεδίο εντάσσονται τα συστατικά στοιχεία της αναπαράστασης[πληροφορίες,εικόνες,αξίες,γνώμες,

Πολιτιστικά και ιδεολογικά στοιχεία κ.λ.π.] .Ο δομών πυρήνας περιλαμβάνει τις στοιχειώδεις δομές γύρω απο τις οποίες αποκρυσταλλώνεται η κοινωνική αναπαράσταση.Η ερώτηση αυτή,ετσι όπως τέθηκε στο ερωτηματολόγιο,μας δίνει την κοινωνική πρόσληψη ενός αποφυλακισμένου ατόμου αναφορικά με το στίγμα ,που του αφήνει το γεγονός της πρότερης φυλάκισης δεδομένου οτι εμπλέκεται η υποκειμενική ερμηνεία της πραγματικότητας για κάθε άτομο.

Η ανάλυση των επιθέτων στην V29[ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ] έγινε βάση ομαδοποίησης,θεωρητικά βασισμένη στα 4 επίπεδα ανάλυσης της κοινωνιοψυχολογικής πραγματικότητας [William Doise,1982]:το ενδοατομικό[εσωτερικές διεργασίες],διατομικό[δυναμική μεταξύ ατόμων], Διομαδικό[δυναμική μεταξύ ομάδων],ιδεολογικό επίπεδο.Οι κατηγορίες,οι οποίες προέκυψαν είναι οι εξής:

Με τιμή 1=ενδοατομική

Με τιμή 2=διατομική

Με τιμή 3=διομαδική

Με τιμή 4=ιδεολογική

Η ερώτηση αυτή συσχετίστηκε με τις ανεξάρτητες μεταβλητές [ηλικία, τόπος διαμονής, μόρφωση, οικονομικό επίπεδο] και την εξαρτημένη μεταβλητή REHABILITATION, ώστε να δούμε την αναπαράσταση του στιγματισμένου ατόμου και την συσχέτιση αυτής της σημασιολόγησης του όρου "στιγματισμένος" από το δείγμα μας, με τις μεταβλητές που μελετούν την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου.

Στο τέλος του ερωτηματολογίου, τοποθετήθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος ή αλλιώς, οι ανεξάρτητες μας μεταβλητές [αίτιο-ερέθισμα], τις οποίες εξ' αρχής έχουμε θεωρήσει στην προβληματική αυτής της εργασίας, ότι είναι εκείνοι οι παράγοντες που επηρεάζουν την υπόθεση μας δηλ. τις πιθανότητες κοινωνικής επανένταξης, που δίνει το σύνολο των ερωτώμενων. Οι μεταβλητές αυτές είναι :

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: 1.η ηλικία 2.ο τόπος διαμονής 3.η μόρφωση 4.το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 5.ερωτήσεις αναφορικά με οικονομικό υπόβαθρο της οικογένειας στην οποία μεγάλωσε ο/η ερωτώμενος/η και 6.η υποκειμενική εκτίμηση του ατόμου για την διαβάθμιση του οικονομικού επιπέδου της οικογένειας που συνεχίζει να ζει ή μέσα στην οποία διαπαιδαγωγήθηκε. Η τελευταία αυτή ερώτηση βασίστηκε στην άποψη του Zimmet για την φτώχεια σύμφωνα με τον οποίο επηρεάζονται θέματα ερμηνείας του ατόμου αναφορικά με το αν το ίδιο εκτιμά τον εαυτό του ως πλούσιο, μέτριο οικονομικά ή άτομο με οικονομικές δυσκολίες, μεγάλες ή ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.

ΈΛΕΓΧΟΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

- Μια μέτρηση είναι αξιόπιστη, αν φανερώνει την παραγωγή των ίδιων αποτελεσμάτων, μέσα από διαδικασίες επαναλαμβανόμενων μετρήσεων, με την χρήση ίδιων οργάνων, με τα ίδια πειραματικά υποκείμενα και κάτω από τις ίδιες συνθήκες [Δαφέρμος, 2005]. Μέσα από

τον παρατηρούμενο Πίνακα [Statistics,σελ...] βλέπουμε οτι στον έλεγχο αξιοπιστίας ,που πραγματοποιήσαμε με την βοήθεια του Reliability Analysis του SPSS,τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής επιβεβαιώνουν την αξιοπιστία της έρευνας.Ειναι σαφές-απο τα στοιχεία του Πίνακα-οτι η Τυπική απόκλιση παραμένει σταθερή [S=0,93]τόσο για το κανονικό μας δείγμα[συνολικό] των 967 υποκειμένων ,όσο και για το τυχαίο δείγμα μας τάξεως 20%.Η διαδικασία λήψεως αυτού του τυχαίου δείγματος έγινε με την βοήθεια εντολής SELECT CASES του spss.14.Επίσης,αναφορικά με τον μέσο όρο έχουμε :mean[συνολικού δείγματος]=9,67 και mean[τυχαίου δείγματος,20%]=2,6.Απο την παραπάνω σύγκριση βλέπουμε οτι η διαφορά είναι αμελητέα στον μέσο όρο,γεγονός που ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ!

Statistics

REHAB

N	Valid	201
	Missing	0
Mean		2.6254
Std. Deviation		.93935

Rehabilitation

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1.00	2	1.0	1.0	1.0
1.29	3	1.5	1.5	2.5
1.43	11	5.5	5.5	8.0
1.57	11	5.5	5.5	13.4
1.71	5	2.5	2.5	15.9
1.86	15	7.5	7.5	23.4
2.00	17	8.5	8.5	31.8
2.14	16	8.0	8.0	39.8
2.29	18	9.0	9.0	48.8
2.43	13	6.5	6.5	55.2

2.57	17	8.5	8.5	63.7
2.71	8	4.0	4.0	67.7
2.86	8	4.0	4.0	71.6
3.00	5	2.5	2.5	74.1
3.14	4	2.0	2.0	76.1
3.29	2	1.0	1.0	77.1
3.43	3	1.5	1.5	78.6
3.57	4	2.0	2.0	80.6
3.71	4	2.0	2.0	82.6
3.86	4	2.0	2.0	84.6
4.00	10	5.0	5.0	89.6
4.14	3	1.5	1.5	91.0
4.29	4	2.0	2.0	93.0
4.43	3	1.5	1.5	94.5
4.57	6	3.0	3.0	97.5
4.71	3	1.5	1.5	99.0
4.86	2	1.0	1.0	100.0
Total	201	100.0	100.0	

✓ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων μας έγινε με την βοήθεια του SPSS και Θα παρουσιαστεί σε τέσσερις ξεχωριστές ενότητες ,οι οποίες είναι οι ακόλουθες παρακάτω:

1]ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ[κεντρικές συχνότητες ,τυπική απόκλιση,μέσος όρος και γενικότερα περιγραφικά στοιχεία] ,

- 2] Η Ανάλυση Παραγόντων [FACTOR ANALYSIS] ,
- 3] ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ ΜΕ ΕΝΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ [ONE WAY ANOVA]
- 4] ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ
- 5] ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ [θετικές συσχετίσεις]

▪ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: "ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ".

-1] ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ:

Ο καθορισμός του μεγέθους του δείγματος έγινε με βάση τις παρακάτω θεωρήσεις :

1] Ο πληθυσμός της έρευνας δηλ. οι νέοι από ηλικία 18 μέχρι 26 ετών θεωρούμε ότι δεν ξεπερνούν τα 2.000.000 άτομα, οπότε $N=2.000.000$ και το οποίο συμπέραμα προκύπτει από το μαθηματικό πακέτο mathematica, όπου ως άγνωστος χ ορίζεται το n δηλ. ο πραγματικός πληθυσμός πάνω στον οποίο μπορεί να γενικευτούν τα συμπεράσματα του δείγματος της έρευνας.

2] Με αποδεκτό σφάλμα δειγματοληψίας το 2% [έχουμε $d=0,02$ επί $5=0,10$] και με αποδεκτό διάστημα εμπιστοσύνης 99% [confidence interval: 99%] αναζητήσαμε το Z με δείκτη 0,9950 [$1-\alpha=0,99$ τότε όμως $\alpha=0,01$ και $\alpha/2=0,01/2=0,005$ το οποίο συνεπάγεται $1-\alpha/2=0,9950$], το οποίο από το πίνακα τιμών της τυπικής κανονικής κατανομής βρίσκουμε ότι $Z=2,57$.

3] Από τις σπουδαιότερες μεταβλητές του δείγματος μας εκείνη με την μεγαλύτερη τυπική απόκλιση είναι αυτή που αφορά την επανένταξη και την οποία έχουμε τυποήσει με τον συμβολισμό REHABILITATION και η οποία είναι ίση με $s=0,93$.

1. "Δείκτες κεντρικής τάσης ή μέτρα θέσης"

2] ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ

- Η ανάλυση στηρίχθηκε στις παρακάτω 4 παραδοχές :

1] FACTOR ANALYSIS: επιλέχθηκε στο πλαίσιο του SPSS η μήτρα διασποράς \συνδιασποράς [covariance Matrix] με μεταβλητές που αναφέρονταν στην ίδια κλίμακα μέτρησης [κλίμακα Likert 1-5, όπου 1=διαφωνώ απόλυτα, 2=διαφωνώ, 3=ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ, 4=συμφωνώ 5=συμφωνώ απόλυτα], όπου σύμφωνα με τον Morrison [1976], η Covariance Matrix ενδείκνυται για την ανάλυση παραγόντων, όταν πρόκειται για μεταβλητές με την ίδια κλίμακα μέτρησης. Ο συντελεστής δειγματικής επάρκειας [Kaiser-Meyer-Olkin-KMO] βρέθηκε 85,4% ποσοστό, γεγονός που δείχνει ότι τα μεγέθη των παρατηρούμενων συντελεστών συσχέτισης με τα μεγέθη των μερικών συντελεστών βρίσκονται σε υψηλή συσχέτιση. Το test του Bartlett, το οποίο ελέγχει την υπόθεση, ότι οι μεταβλητές στην πληθυσμιακή μήτρα συσχέτισης [population correlation matrix] δεν σχετίζονται, ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $\alpha=0,000$.

2] ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ [ONE WAY ANOVA]: Επιλέχθηκε η μέθοδος ανάλυσης των κύριων συνιστωσών [principal components]. Εφαρμόστηκε ανάλυση διασποράς με ένα παράγοντα στις περιπτώσεις εκείνες που θέλαμε να συγκρίνουμε περισσότερους από δύο μέσους όρους. Για παράδειγμα πραγματοποιήθηκε έλεγχος διαφοροποίησης τριών ηλικιακών κατηγοριών αναφορικά με την κοινωνική επανένταξη. Οι προϋποθέσεις οι οποίες ελέγξαμε είναι:

α] τυχαίο δείγμα, β] ανεξάρτητες παρατηρήσεις, γ] κανονικότητα, δ] ομοιογένεια.

Στο πλαίσιο αυτής της στατιστικής διαδικασίας επιστρατεύτηκαν οι παρακάτω μέθοδοι: 1) Bonferroni , 2) Scheffe , 3) Tukey. Πιο συγκεκριμένα :

-BONFERRONI: την μέθοδο αυτή χρησιμοποιήσαμε στις περιπτώσεις που ικανοποιούνταν οι προϋποθέσεις της κανονικότητας και της ομοιογένειας αλλά και που είχαμε μικρό αριθμό συγκρίσεων [Δαφέρμος, 2005].

-TUKEY: την μέθοδο αυτή χρησιμοποιήσαμε στις περιπτώσεις , που οι προϋποθέσεις κανονικότητας και ομοιογένειας ικανοποιούνταν αλλά και που είχαμε μεγάλο αριθμό συγκρίσεων [Δαφέρμος, 2005], [Norusis, Marijaj, SPSS 12., 2003]

-SCHEFFE: την μέθοδο αυτή χρησιμοποιήσαμε στις περιπτώσεις , που υπήρχαν ήπιες παραβιάσεις των παραδοχών της κανονικότητας και της ομοιογένειας [Δαφέρμος, 2005].

3] Ανάλυση αξιοπιστίας [Reliability analysis]: εκτελέσαμε ανάλυση αξιοπιστίας σε όλες τις περιπτώσεις , που θέλαμε να ελέγξουμε κατά πόσο είναι αξιόπιστες οι νέες μεταβλητές που κατασκευάσαμε . Για παράδειγμα οικοδόμησαμε με την βοήθεια της εντολής Compute του spss μια νέα μεταβλητή με το όνομα Rehabilitation, η οποία εκφράζει το μέσο όρο των μεταβλητών με μονάδα μέτρησης την επανένταξη και οι οποίες είναι V21-V29.

4] T-Test για ανεξάρτητα δείγματα [2samples independent t-test]: μια τέτοια τεχνική εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις που είχαμε να συγκρίνουμε δύο μέσους όρους . Για παράδειγμα σύγκριση μέσων όρων αντρών και γυναικών αναφορικά με την μεταβλητή της επανένταξης. Οι προϋποθέσεις που ελέγξαμε για αυτό το συγκεκριμένο είδος t-test είναι: τυχαίο δείγμα, ανεξάρτητες περιπτώσεις, κανονικότητα, ομοιογένεια. Αναφορικά με την τελευταία παραδοχή είναι γνωστό ότι το spss εκτελεί δύο διαφορετικές t-test διαδικασίες , οι οποίες αφορούν την ύπαρξη ομοιογένειας ή την ανυπαρξία ομοιογένειας αντίστοιχα.

✓ FACTOR ANALYSIS

KMO and Bartlett's Test(a)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.854
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	5643.660
	df	153
	Sig.	.000

a. Based on correlations

Communalities

	Raw		Rescaled	
	Initial	Extraction	Initial	Extraction
V2T	.777	.286	1.000	.368
V3T	.886	.331	1.000	.373
V4T	.835	.409	1.000	.490
V5T	1.137	.668	1.000	.587
V6T	1.011	.566	1.000	.560
V7T	1.256	.837	1.000	.667
V8T	1.230	.578	1.000	.470
V9T	1.371	.830	1.000	.605
V10T	1.211	.607	1.000	.501
V11T	1.023	.318	1.000	.311
V21	1.388	.837	1.000	.603
V22	1.328	.765	1.000	.576
V23	1.996	1.601	1.000	.802
V24	2.079	1.693	1.000	.814
V25	1.462	.908	1.000	.621
V26	1.186	.583	1.000	.492
V27	1.092	.409	1.000	.375
V28	1.537	1.053	1.000	.685

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Εκτελέστηκε Factor Analysis επάνω στις 17 μεταβλητές του ερωτηματολογίου έρευνας, οι οποίες είχαν μετρηθεί στην 5αβάθμια κλίμακα μέτρησης LIKEPT. Αυτές οι μεταβλητές ήταν οι εξής αναφερόμενες :

[Κύρια ερώτηση: "το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του ατόμου γενικότερα :[όπου 1=πολύ αρνητικά, 2=λίγο, 3=δεν ξέρω/δεν απαντώ, 4=λίγο, 5=αρνητικά].

V21="στις προσωπικές σχέσεις με φίλους"

V23="στην αποδοχή του απο το κοινωνικό σύνολο"

V24="την επαγγελματική του ζωή/εξέλιξη"

V25="την ψυχολογία του ίδιου του ατόμου"

V26="την προσωπική του σχέση με ερωτικό σύντροφο"

V27="Την σχέση του με την στενή του οικογένεια"

V28="την σχέση του με τους υπόλοιπους συγγενείς"

2]Κύρια ερώτηση:"το άτομο Κ.Π.βρίσκεται στην φυλακή για παραβιάσεις του Νόμου.Εκτίει την ποινή του και σε λίγες εβδομάδες θα αποφυλακιστεί.Θέλει μετά την αποφυλάκιση του να βρει εργασία και να μείνει με την οικογένεια του".[κλίμακα συμφωνίας/διαφωνίας],όπου:

V2T:"Το άτομο θα βρει πολύ δύσκολα εργασία λόγω του οτι έχει κάνει φυλακή"

V3T:"το ίδιο το άτομο θα νιώθει ψυχολογικά στιγματισμένο απο την παραμονή του στην φυλακή"

V4T:"η αντιμετώπιση του\της απο τον κοινωνικό περίγυρο δεν θα είναι η καλύτερη δυνατή λόγω της παραμονής του στην φυλακή"

V5T:"στις σχέσεις του\της με τους άλλους ανθρώπους θα αντιμετωπίζει δυσκολίες αποδοχής μαζί τους λόγω της σχέσης του με την φυλακή".

V6T:"η οικογένεια του θα στηρίζει το άτομο μετά την αποφυλάκιση του".

V7T:"οι φίλοι του ατόμου επίσης θα τον στηρίζουν με κάθε τρόπο μετά την αποφυλάκιση του".

V8T:"οι υπόλοιποι συγγενείς του ατόμου θα τον στηρίζουν με κάθε τρόπο μετά την αποφυλάκιση του".

V9T:"η ερωτική σχέση που είχε πριν την φυλάκιση δεν θα επηρεαστεί αρνητικά απο το στίγμα του φυλακισμένου".

V10T:"σε κοινωνικό επίπεδο η ένταξη του μετά την αποφυλάκιση του δεν θα συναντήσει προβλήματα λόγω του στίγματος της φυλακής".

V11T:"Σε προσωπικό επίπεδο το άτομο θα έχει ξεχάσει την παραμονή του στην φυλακή".

Στους δύο αυτούς κορμούς ερωτήσεων ,οι οποίες αποτελούν και την βασική μας υπόθεση πάνω στις πιθανότερες κοινωνικής επανένταξη ,που αποδίδεται απο το δείγμα μας στην περίπτωση του αποφυλακισμένου ατόμου,εφαρμόστηκε η φакτορική ανάλυση.

Η FACTOR ANALYSIS ανέδειξε οτι τέσσερις παράγοντες είναι ικανοί να εξηγήσουν το 58,229% της συνολικής διασποράς δηλ.της συνολικής πληροφoρίας

.Αυτοί οι παράγοντες αναλυτικά είναι οι:

F1=V21,V22,V23,V24,V25,V26,V27

F2=V2T,V4T,V5T,V8T

F3=V9T,V10T,V11T,V27

F4=V7T,V6T,V3T.

Θεωρούμε οτι ο πρώτος παράγοντας F1 εννοιολογικά αποδίδει την επανένταξη,ο δεύτερος F2 την κοινωνική αποδοχή, ο 3ος παράγοντας F3 την επιρροή του στίγματος της φυλάκισης και ο 4ος F4 την στήριξη του αποφυλακισμένου σε τρία επίπεδα :ενδοατομικότητα,οικογένεια και φίλοι.

Η τεκμηρίωση του παραγοντικού μοντέλου έχει ως εξής:

-μια μεταβλητή θα μπορούσε να περιλαμβάνεται σε ένα παράγοντα ,αν ικανοποιούνταν οι εξής δύο προϋποθέσεις :

1]η μεταβλητή θα πρέπει να "φορτώνει"[load] σε ένα και μόνο παράγοντα σε ποσοστό > ή ίσο του 50% ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει σε όλους τους υπόλοιπους παράγοντες να φορτώνει το πολύ 40 %.

2]Κάθε παράγοντας θα πρέπει έχει τουλάχιστον τρεις μεταβλητές [Shene, Bobran, Wijngaarden,Koeter,1998].

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΦΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ:Ο συντελεστής δειγματικής επάρκειας kaizer-Meyer-Olkin\ΚΜΟ ,βρέθηκε 85,4% ,γεγονός που δείχνει ότι τα μεγέθη των παρατηρούμενων συντελεστών συσχέτισης με τα μεγέθη των μερικών συντελεστών συσχέτισης βρίσκονται σε υψηλή συσχέτιση.

❖ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ ΜΕ ΕΝΑΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ αναφορικά με την μεταβλητή REHABILITATION

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΑΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION.

Εκτελέστηκε t-test για ανεξάρτητα δείγματα.Η μηδενική υπόθεση [Ho]:δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες αναφορικά με την αντίληψη τους για την επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ t-test: t=-1.952 df=963 , sign[2 tailed]=0,051.

Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας[σ.σ.] είναι :sig[2 tailed] =5,1% ,η μηδενική υπόθεση[Ho] ισχύει δηλ.επιβεβαιώνεται η υπόθεση της έρευνας με σχετικά με τις αρνητικές προσδοκίες που έχει το δείγμα μας για την κοινωνική επανένταξη ενός αποφυλακισμένου ατόμου.

Αυτό,που εξετάσαμε εδώ είναι ότι μεταξύ των δύο φύλων,άντρων και γυναικών,η δεν υπάρχει διαφορά στατιστικά σημαντική ως προς τον τρόπο εκτίμησης τους για την επανένταξη.Επομένως,δεν συναντήσαμε διαφοροποίηση στην στάση αντρών και γυναικών απέναντι στο ζήτημα της επανένταξης αλλά αντιθέτως άντρες και γυναίκες ερωτώμενοι απαντάνε με τον ίδιο τρόπο στις συγκεκριμέ-

Νες ερωτήσεις της έρευνας που αξιολογούν τις δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης που πιστεύει το δείγμα μας ότι θα έχει σε κοινωνικό και ατομικό επίπεδο το αποφυλακισμένο άτομο.Είναι ουσιαστικά να αναφερθεί δε ότι το συμπέρασμα αυτό μας δόθηκε από το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας και όχι από τον πίνακα περιγραφικών στοιχείων,που βεβαίως δείχνουν τις κεντρική τάση των τιμών του δείγματος αλλά ωστόσο είναι το επίπεδο της στατιστικής σημαντικότητας,που αποτελεί την βάση εξαγωγής τελικών συμπερασμάτων της έρευνας[Δαφέρμος,2005].Εφόσον το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας στον έλεγχο διαφοράς μεταξύ αντρών και γυναικών είναι μεγαλύτερο του 5%,η μηδενική μας υπόθεση ισχύει και επομένως ,τα δεδομένα του γυναικείου και του αντρικού δείγματος είναι ίσα,δηλ.δεν υπάρχει διαφοροποίηση στις απαντήσεις τους.Το φύλο,κατά συνέπεια,δεν υπήρξε στην εργασία μας,η μεταβλητή εκείνη που απεικονίζει διαφοροποιήσεις στον τρόπο που διαμορφώνεται μια εικόνα επανένταξης από το συνολικό μας δείγμα για ένα άτομο αποφυλακισμένο.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ.

Statistics

V30		
N	Valid	943
	Missing	24
Mean		22.79
Std. Error of Mean		.065
Median		23.00
Mode		21
Std. Deviation		2.009
Variance		4.037
Skewness		.141
Std. Error of Skewness		.080
Kurtosis		-1.057
Std. Error of Kurtosis		.159
Range		8
Minimum		18
Maximum		26
Percentiles	5	20.00
	25	21.00
	50	23.00
	75	24.00

Η ηλικία είναι μια ακόμη μεταβλητή, που ελέγξαμε ως προς τυχόν υπάρχουσες διαφοροποιήσεις στο σύνολο του ερευνητικού μας δείγματος. Οι τιμές των ηλικιών του δείγματος εντάχθηκαν σε τρεις κατηγορίες: 1]απο 18 –21[με κριτήριο το μετεφηβικό στάδιο], 2]απο 22-24 και 3]25-26[με κριτήριο το πηλίσιασμα του ατόμου ως προς την κοινωνικο-επαγγελματική του ωρίμανση].

Ο έλεγχος των τριών αυτών ηλικιακών κατηγοριών έδειξε ότι δεν διαφέρουν μεταξύ τους αναφορικά με την βασική μας μεταβλητή, την μεταβλητή της επανένταξης [REHABILITATION] και το οποίο συμπέρασμα συνάγεται από το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας Sign:0.323, όπου απεικονίζεται η συνολικότητα των μέσων όρων και όχι ο συνδυασμός των ζευγών τους ανά δύο. Η ανάλυση γενικότερα έδειξε ότι δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα ζεύγη των μέσων όρων. Συγκεκριμένα για το ζεύγος [1,2] έχουμε Sign:82,5% > 5% ενώ

Για το ζεύγος [1,3] το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι Sign:64,3% > 5%. Και στα δύο ζεύγη δεν παρατηρείται διαφορά ως προς την REHABILITATION.

Η μεταβλητή REHABILITATION δεν διαφοροποιείται στις απαντήσεις που δίνει το δείγμα ανά ηλικιακή ζώνη, όπως έδειξε ο έλεγχος που κάναμε για να διαπιστώσουμε τυχόν διαφοροποιήσεις στην μεταβλητή της επανένταξης σε κάθε μια από τις τρεις ηλικιακές κατηγορίες που εντάξαμε τις τιμές ηλικιών του συνολικού δείγματος.

Η μέθοδος Bonferroni ενδεικνύεται στον έλεγχο τυχόν διαφορών μεταξύ ηλικιακών ζωνών ως προς την μεταβλητή της επανένταξης γιατί έχουμε ικανοποίηση των

παραδοχών ΟΜΟΙΟΓΕΝΕΙΑΣ και ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ και επίσης έχουμε ΜΙΚΡΟ ΑΡΙΘΜΟ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ.

1)ΖΕΥΓΟΣ [1,3]:Sign=100%>5% [ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ]

2)ΖΕΥΓΟΣ[1,2]:Sign=100%>5% [ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ]

3)ΖΕΥΓΟΣ [2,3]:Sign=39,9%>5%[ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ]

Συμπέρασμα :οι τρεις ηλικιακές κατηγορίες εμφανίζουν όμοια συμπεριφορά σχετικά με την REHABILITATION.

Αναφορικά με τον Πίνακα[descriptives] παρατηρούμε ότι κάθε μέθοδος εφαρμόστηκε σε σύνολο 967 υποκειμένων για τρία ηλικιακά επίπεδα[1,2,3]. Παρατηρούμε ότι στην στήλη μέσων όρων ,οι μέσοι όροι κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα[1=2.56, 2=2.52, 3=2.64] ενώ τα μεγέθη των διασπορών είναι μεγάλα[1=93%, 2=91%, 3=96%],το οποίο σημαίνει ότι υπάρχει μεγάλη απομάκρυνση των τιμών από την μέση τιμή.

ANOVA

REHAB

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1.969	2	.985	1.131	.323
Within Groups	817.828	939	.871		
Total	819.798	941			

Στον πίνακα ANOVA παρατηρούμε ότι επιστρατεύεται η F στατιστική για να ελεγχθεί η βασική μηδενική μας υπόθεση:

Ho:Δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις 3 ηλικιακές κατηγορίες

H1:Υπάρχει τουλάχιστον ένα ζεύγος με στατικώς σημαντική διαφορά

Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι $sig=0.323 > 0,05$,η μηδενική μας υπόθεση δεν απορρίπτεται,γίνεται δεκτή.Επομένως,ισχύει η μηδενική μας υπόθεση που λέει ότι ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ.

Test of Homogeneity of Variances

REHAB

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1.001	2	939	.368

Ο έλεγχος της ισότητας των διασπορών έγινε με την βοήθεια του στατιστικού κριτηρίου Levene,το οποίο αναφέρεται στον Πίνακα ANOVA.Στην θέα του πίνακα αυτού διατυπώνουμε την σχετική για την ισότητα των διαφορών μας μηδενική υπόθεση[Δαφέρμος,2005,σελ.593]:

Ho:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των 3 ηλικιακών κατηγοριών

H1:Σε τουλάχιστον ένα ζεύγος ηλικιακών κατηγοριών ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ στις διασπορές

Ωστόσο,στον Πίνακα,βλέπουμε ότι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι αρκετά μεγαλύτερο από το 5%[$sig=36,8\%$],οπότε η μηδενική

μας υπόθεση ισχύει. Έτσι, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η παραδοχή της ισότητας των διασπορών για την μεταβλητή της μόρφωσης ικανοποιείται.

Το γράφημα του Σχ. της ανάλυσης διασποράς, το οποίο είναι προϊόν της διαδικασίας ONE WAY ANOVA, που εκτελέσαμε παραπάνω, αναπαριστά τα αποτελέσματα του πίνακα [descriptives] για τις συγκρίσεις ανά ζεύγη στην ηλικία. Παρατηρούμε λοιπόν στο γράφημα ότι η ηλικιακή κατηγορία 2 ΕΜΦΑΝΙΖΕΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ με τις ηλικιακές κατηγορίες 1 και 3 αλλά δεν μας αποκαλύπτει αν αυτές οι διαφορές είναι υπαρκτές και στον πληθυσμό [Δαφέρμος, 2005, σελ. 588]. Το που εντοπίζονται ακριβώς δείχνεται, όπως αναφέραμε από την εφαρμογή των μεθόδων Bonferroni, Tukey, Scheffe.

2.ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗΣ.

Στην περίπτωση της μόρφωσης, ικανοποιείται η παραδοχή της ομοιογένειας. Οι τέσσερις μορφωτικές κατηγορίες διαφοροποιούνται sign : $1,2 < 5\%$. Η μηδενική υπόθεση [H₀] δεν ισχύει, δηλαδή παρατηρείται διαφοροποίηση ανά μορφωτική κατηγορία, όπου :

1=δημοτικό [μερικές τάξεις-απόφοιτος/η]

2= γυμνάσιο ,

3=Λύκειο [Μερικές τάξεις, απόφοιτος/η, νυχτερινό, ιδιωτική/κρατικό σχολή],

4=ανώτατη μόρφωση [Πανεπιστήμιο/Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό].

Στις 4 αυτές κατηγορίες [Δημοτικό/Γυμνάσιο/Λύκειο/Πανεπιστήμιο] εντάξαμε τις 14 κατηγορίες στην ερώτηση του μορφωτικού επιπέδου του δείγματος μας και η διεύρυνση αυτή των κατηγοριών της μόρφωσης είχε τον σκοπό να έχουμε μια βασική αλλά και αναλυτική ως προς την κατηγορία της μόρφωσης διάσταση, που να μας πληροφορεί σε δύο επίπεδα για την μόρφωση του ερωτώμενου: 1] ως προς το είδος της μόρφωσης [χαμηλή, μέση, ανώτατη] και 2] ως προς τον βαθμό ολοκλήρωσης αυτού του επιπέδου [μερικές τάξεις \ νυχτερινό γυμνάσιο ή λύκειο, κρατική ή ιδιωτική σχολή κ.λπ.]. Η μόρφωση στο ερωτηματολόγιο της έρευνας μας αντιπροσωπεύεται με την V32M.

Στον έλεγχο της διαφοράς των μορφωτικών ζωνών αναφορικά με την επανένταξη διαμορφώνονται έξι συνδυασμοί [οι 4 κατηγορίες ανα δύο], οι οποίοι είναι:

[1,2], [1,3], [1,4], [2,3], [2,4], [3,4]. Ο πίνακας πολλαπλών συγκρίσεων [Multiple Comparisons] για την μεταβλητή της μόρφωσης μπορεί να μας πληροφορήσει με τρεις τρόπους [μέθοδοι Bonferroni, Tukey, Scheffe] για τις στατιστικές σημαντικές, αλλά και για τις στατιστικώς ασήμαντες διαφορές, ανάμεσα στα τέσσερα μορφωτικά επίπεδα [Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Ανώτατη εκπαίδευση].

Descriptives

REHAB	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
1	11	3.4416	.82673	.24927	2.8862	3.9970	1.57	4.43
2	27	2.3757	.73503	.14146	2.0849	2.6664	1.00	4.00
3	387	2.5674	.89571	.04553	2.4778	2.6569	1.00	5.00
4	537	2.5465	.96453	.04162	2.4647	2.6282	1.00	5.00
Total	962	2.5603	.93426	.03012	2.5012	2.6194	1.00	5.00

Η ανάλυση μας προσφέρει ένα πλήθος πινάκων από τους οποίους μπορούμε να συνάγουμε τα συμπεράσματα μας για τις συγκρίσεις των πληθυσμιακών μέσων όρων της εργασίας, στην περίπτωση της μόρφωσης. Από τον πίνακα λοιπόν της ανάλυσης διασποράς [descriptives] παρατηρούμε ότι αυτή εφαρμόστηκε σε 967 υποκείμενα και για 4 κατηγορίες μορφωτικών επιπέδων: 1. Δημοτικό, 2. Γυμνάσιο, 3. Λύκειο, 4. Ανώτατη εκπαίδευση. Παρατηρούμε επίσης, ότι το πρώτο μορφωτικό επίπεδο [Δημοτικό, τιμή 1] εμφανίζει τον υψηλότερο μέσο όρο [mean=3.44]. Ακολουθεί όλα τα άλλα επίπεδα με κοντινούς μέσους όρους: 2.37, 2.56, 2.54. Ο συνολικός μέσος όρος και για τα 4 επίπεδα στην ανάλυση διασποράς είναι 2,56. Από τις τιμές τυπικής απόκλισης παρατηρούμε ότι αυτές είναι ισχυρές σε ποσοστά [1=82%, 2=73%, 3=89%, 4=96%], δεν πρόκειται για μικρές τυπικές αποκλίσεις και αν λάβουμε υπόψη μας για την συνολική τυπική απόκλιση [93%], συμπεραίνουμε ότι λόγω της μεγάλης τιμής τυπικής απόκλισης, οι διασπορές των τιμών για την μεταβλητή V32M είναι μεγάλες μεταξύ των συγκρίσεων.

ANOVA

REHAB					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	9.585	3	3.195	3.691	.012
Within Groups	829.222	958	.866		
Total	838.807	961			

Στον πίνακα της ANOVA, παρατηρούμε ότι επιστρατεύεται η F στατιστική για να ελεγχθεί η βασική μηδενική μας υπόθεση :

H₀: Δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα 4 μορφωτικά επίπεδα

H₁: Υπάρχει τουλάχιστον ένα ζεύγος με στατιστικώς σημαντική διαφορά.

Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι $\text{sign}=0,012 < 0,05$,

Η μηδενική μας υπόθεση απορρίπτεται ισχυρά. Επομένως ισχύει η εναλλακτικής μας υπόθεση, που λέει ότι ΜΙΑ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΣΥΓΚΡΙΣΗ, είναι στατιστικώς σημαντική, σε επίπεδο 5%. Το ποιά όμως είναι αυτή ή αυτές οι στατιστικώς σημαντικές διαφορές και ασήμαντες, μας πληροφορεί ο Πίνακας [Multiple Comparisons] μέσα από την εφαρμογή τριών τρόπων: Bonferroni, Tukey, Scheffe] σχετικά με τις κατά ζεύγη συγκρίσεις [pairwise comparisons]. Η μέθοδος Tukey καθώς είναι σε θέση να μας προσφέρει μικρότερα διαστήματα εμπιστοσύνης είναι προτιμότερη όλων απαιτώντας όμως για την εφαρμογή της ικανοποίηση των παραδοχών της ομοιογένειας [ισότητα των διασπορών] και της κανονικότητας [Δαφέρμος, 2005, σελ. 593] αλλά και που έχουμε μικρό αριθμό συγκρίσεων. Για μεγάλο αριθμό συγκρίσεων απαιτείται εφαρμογή της μεθόδου Tukey και η μέθοδος Scheffe για τις περιπτώσεις όπου υπάρχουν ήπιες παραβιάσεις των παραδοχών της κανονικότητας και της ομοιογένειας [Δαφέρμος, 2005].

Όπως προκύπτει από τις παρατηρούμενες τιμές στατιστικής σημαντικότητας στον πίνακα των πολλαπλών συγκρίσεων για την μεταβλητή V32M, για κάθε ζεύγος έχουμε την εξής πληροφόρηση από τις συγκρίσεις ενδιαφέροντος:

Multiple Comparisons

Dependent Variable: REHAB

		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
(I) V32M	(J) V32M				Lower Bound	Upper Bound	
Tukey HSD	1	2	1.06590*	.33279	.008	.2095	1.9223
		3	.87419*	.28447	.012	.1421	1.6063
		4	.89509*	.28337	.009	.1658	1.6244
	2	1	-1.06590*	.33279	.008	-1.9223	-.2095
		3	-.19171	.18519	.729	-.6683	.2849
		4	-.17080	.18349	.788	-.6430	.3014
	3	1	-.87419*	.28447	.012	-1.6063	-.1421
		2	.19171	.18519	.729	-.2849	.6683
		4	.02090	.06204	.987	-.1388	.1806
	4	1	-.89509*	.28337	.009	-1.6244	-.1658
		2	.17080	.18349	.788	-.3014	.6430
		3	-.02090	.06204	.987	-.1806	.1388
Scheffe	1	2	1.06590*	.33279	.017	.1339	1.9979
		3	.87419*	.28447	.024	.0775	1.6708
		4	.89509*	.28337	.019	.1015	1.6887
	2	1	-1.06590*	.33279	.017	-1.9979	-.1339
		3	-.19171	.18519	.784	-.7103	.3269
		4	-.17080	.18349	.833	-.6847	.3431
	3	1	-.87419*	.28447	.024	-1.6708	-.0775
		2	.19171	.18519	.784	-.3269	.7103
		4	.02090	.06204	.990	-.1528	.1946
	4	1	-.89509*	.28337	.019	-1.6887	-.1015
		2	.17080	.18349	.833	-.3431	.6847
		3	-.02090	.06204	.990	-.1946	.1528
Bonferroni	1	2	1.06590*	.33279	.008	.1861	1.9457
		3	.87419*	.28447	.013	.1221	1.6263
		4	.89509*	.28337	.010	.1459	1.6443
	2	1	-1.06590*	.33279	.008	-1.9457	-.1861
		3	-.19171	.18519	1.000	-.6813	.2979
		4	-.17080	.18349	1.000	-.6559	.3143
	3	1	-.87419*	.28447	.013	-1.6263	-.1221
		2	.19171	.18519	1.000	-.2979	.6813
		4	.02090	.06204	1.000	-.1431	.1849
	4	1	-.89509*	.28337	.010	-1.6443	-.1459
		2	.17080	.18349	1.000	-.3143	.6559
		3	-.02090	.06204	1.000	-.1849	.1431

*. The mean difference is significant at the .05 level.

Στο πρώτο διάγραμμα του Πίνακα με εφαρμογή της μεθόδου Tukey, τα αποτελέσματα είναι τα εξής:

- Η κατηγορία μόρφωσης του Δημοτικού με την κατηγορία μόρφωσης του Γυμνασίου ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ στατιστικώς σημαντική διαφορά[sign=0,8%<5%], το οποίο ισχύει και για τις συγκρίσεις μεταξύ της κατηγορίας Λυκείου με Δημοτικό[sign=1,2%<5%] και Δημοτικού με Ανώτατη εκπαίδευση[sign=0.9%<5%]. Υπάρχουν δηλ. στατιστικά σημαντικές διαφορές σχετικά με τις απόψεις για κοινωνική επανένταξη στα υλοκείμενα εκείνα με μόρφωση Δημοτικού ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ με εκείνα τα υλοκείμενα με μόρφωση Γυμνασίου, Λυκείου και Ανώτατης εκπαίδευσης.

- Στατιστικά ασήμαντες διαφορές εμφανίζονται στην σύγκριση των ζευγών [2,3] όπου $\text{sign}=72.9\%>5\%$ [επιπέδου σημαντικότητας] και στην σύγκριση του ζεύγους [2,4] ,όπου $\text{sign}=78.8\%>5\%$.Η πληροφόρηση που παίρνουμε απο τα στοιχεία αυτά είναι ότι τα υποκείμενα με μόρφωση Γυμνασίου ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ με τα υποκείμενα της μορφωτικής τάξεας του Λυκείου και της Ανώτατης Εκπαίδευσης δεν ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ στατιστικώς σημαντική διαφορά εφόσον τα παρατηρούμενα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας τους είναι της τάξεως $>5\%$.
- Στατιστικά ασήμαντες διαφοροποιήσεις έχουμε επίσης και στα ζεύγη [3,4] με $\text{sign}=98,7\%<5\%$,που σημαίνει ότι οι συγκρίσεις των πληθυσμιακών μέσων όρων μεταξύ των υποκειμένων με μόρφωση Λυκείου και εκείνων με μόρφωση Πανεπιστημιακής και άνω, αναφορικά με την κατανομή των τιμών στο ερωτηματολόγιο έρευνας δεν ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ στατιστικώς σημαντική διαφορά.

Το δεύτερο διάζωμα του Πίνακα Πολλαπλών συγκρίσεων με εφαρμογή της μεθόδου Scheffe[,μας υποδεικνύει τα εξής συμπεράσματα:

- Τα ζεύγη [1,2],[1,3],[1,4] ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ στατιστικώς σημαντική διαφορά αφού τα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας είναι κατά πολύ μικρότερα απο το τηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας του 5% [$1,7<5\%$, $2,4\%<5\%$, $1,9\%<5\%$].
- Αντιθέτως,τα ζεύγη [2,3],[2,4],[3,4] ΔΕΝ ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ στατιστικώς σημαντική διαφορά αφού τα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας τους είναι κατά πολύ μεγαλύτερα του τηρούμενου επιπέδου σημαντικότητας του 5% [$78,4\%>5\%$, $83,3\%>5\%$, $99\%>5\%$].Ιδίως στην περίπτωση της κατηγορίας Λυκείου και Πανεπιστημίου[ζεύγος 3,4],η στατιστική σημαντικότητα αγγίζει σχεδόν το 100% με παρατηρούμενη τιμή στατιστικής σημαντικότητας $99\%!!!$

Αυτό μας υποδεικνύει το συμπέρασμα ότι οι συγκρίσεις των μέσων όρων για τις κατηγορίες με βάση το κριτήριο της μόρφωσης είναι στατιστικά ασήμαντες σε μορφωτικά επίπεδα που γειτνιάζουν[Λύκειο,Πανεπιστήμιο] και αντίθετως γίνονται στατιστικά σημαντικές όταν πρόκειται για τις συγκρίσεις μέσων όρων στο ερωτηματολόγιο μεταξύ ακραίων μορφωτικών κατηγοριών[χαμηλή\υψηλή],όπως είναι όταν πρόκειται για συγκρίσεις της κατηγορίας Δημοτικό με την κατηγορία Πανεπιστημίου,Λυκείου και Γυμνασίου.Φαίνεται λοιπόν ,ότι οι απόψεις για την επανένταξη ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ έντονα μεταξύ των ερωτώμενων με μόρφωση Δημοτικού και των υπόλοιπων μορφωτικών κατηγοριών ενώ αντίθετα μειώνεται αυτή η διαφοροποίηση πολύ έντονα[$\text{sign}=99\%$] όταν πρόκειται για ερωτώμενους με μόρφωση Λυκείου και Πανεπιστημίου[κατηγορίες 3,4].Ένα τέτοιο αποτέλεσμα είναι συμβατό με τον αρχικό σχεδιασμό των υποθέσεων μας δεδομένου ότι η μόρφωση [φορέας κοινωνικοποίησης] είναι στοιχείο της γενικότερης ιδεολογίας ή κουλτούρας που επιδρά στην διαμόρφωση των κοινωνικών και ατομικών στάσεων.

Στο τρίτο διάζωμα του Πίνακα πολλαπλών συγκρίσεων εφαρμόσαμε την μέθοδο Bonferroni.Σύμφωνα με την μέθοδο τα αποτελέσματα είναι τα εξής:

- Μεταξύ των μορφωτικών επιπέδων Δημοτικού και Γυμνασίου εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές[$\text{sign}=0,8\%<5\%$].Το ίδιο ισχύει για τις συγκρίσεις μεταξύ Μόρφωσης Δημοτικού και Λυκείου[$\text{Sign}=0,13\%<5\%$], Δημοτικού και Πανεπιστημίου[$\text{Sign}=0,10\%$].

- Μεταξύ των μορφωτικών επιπέδων Γυμνασίου και Λυκείου δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές αφού $sign=100\%$ και μάλιστα σε έντονο βαθμό $100\%!!!$. Το ίδιο ισχύει και τις συγκρίσεις μεταξύ Γυμνασίου και Πανεπιστημίου με $sign=100\%$. Το γεγονός ότι η στατιστική σημαντικότητα αγγίζει το 100% είναι ένα σημαντικό στατιστικό αποτέλεσμα για την έρευνα αυτή διότι της εξασφαλίζει ομοιογένεια και πολύ περισσότερο σχετικά με την βασική υπόθεση εργασίας απεικονίζει την έλλειψη σημαντικών διαφοροποιήσεων στις απόψεις των ερωτώμενων πάνω στην κοινωνική επανένταξη ,όταν γίνονται συγκρίσεις μεταξύ των μορφωτικών επιπέδων Λυκείου και του Γυμνασίου.
- Μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου Λυκείου και Πανεπιστημίου ΔΕΝ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ στατιστικώς σημαντικές διαφορές [$sign=100\%$].
- Το συμπέρασμα, που εξάγεται από τις τιμές της ανάλυσης ANOVA με την μέθοδο Bonferroni είναι ότι φαίνεται και από την εφαρμογή των μεθόδων Tukey και Scheffe, πως εμφανίζονται στο δείγμα μας ,αναφορικά με τις απαντήσεις για την κοινωνική επανένταξη ,ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ μεταξύ των πραγματοποιηθέντων συγκρίσεων ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο Δημοτικού[1] με τα επίπεδα Γυμνασίου ,Λυκείου και Πανεπιστημίου. Αντιθέτως, ΔΕΝ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ,όταν πρόκειται για πολλαπλές συγκρίσεις μέσω όρων μεταξύ των ομάδων με μορφωτικό επίπεδο Λυκείου και Πανεπιστημίου, Πανεπιστημίου και Γυμνασίου, Γυμνασίου και Λυκείου. Τα αποτελέσματα διαφοροποιήσεων ή ομοιοτήτων αναλύεται στην ενότητα της θεωρητικής κάλυψης των στατιστικών αποτελεσμάτων μέσα από την σημασία της κουλτούρας για την διαμόρφωση των ατομικών και κοινωνικών στάσεων.

Test of Homogeneity of Variances

REHAB

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
2.171	3	958	.090

ΈΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΔΙΑΣΠΟΡΩΝ: Ο έλεγχος της ισότητας των διασπορών γίνεται με την βοήθεια του στατιστικού κριτηρίου του Levene, το οποίο αναφέρεται στον Πίνακα της Ανάλυσης Διασποράς. Από τον Πίνακα, βλέπουμε ότι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι μικρότερο από το 5% [$sign=0,9\%$], οπότε υπάρχει απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης αναφορικά με την ισχύ της. Εφόσον λοιπόν η μηδενική υπόθεση δεν ισχύει, ισχύει η εναλλακτική μας υπόθεση σύμφωνα με την οποία σε μια τουλάχιστον μορφωτική κατηγορία από τις 4 διαθέσιμες [Δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο και Ανώτατη εκπαίδευση] στο ερωτηματολόγιο ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΔΙΑΣΠΟΡΕΣ. Έτσι οδηγήσαμε στο συμπέρασμα ότι η παραδοχή της ισότητας των διασπορών δεν ικανοποιείται για την σύγκριση των πληθυσμιακών μέσω όρων για την σύγκριση των 4 μορφωτικών επιπέδων στην έρευνα, το οποίο ήταν αναμενόμενο για εμάς δεδομένου ότι ο παράγοντας της μόρφωσης μέσα από την κατεύθυνση της κοινωνικοποίησης, που δίνει στο άτομο, είναι παράγοντας επιρροής των ατομικών και κοινωνικών στάσεων, ειδικά για ένα ερευνητικό θέμα, όπως αυτό της στάσης που διατηρεί ένα κοινωνικό υποκείμενο απέναντι στην πιθανότητα κοινωνικής επανένταξης ενός αποφυλακισμένου ατόμου.

Η γραφική αναπαράσταση αναπαράστά τα αποτελέσματα του Πίνακα[descriptives] ,όπου βλέπουμε οτι το μορφωτικό επίπεδο 2[Γυμνάσιο] ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΠΟΛΥ ΕΝΤΟΝΑ απο το μορφωτικό επίπεδο 1[Δημοτικό] και παραλλήλως ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ,όπως φαίνεται στο γράφημα απο τα επίπεδα 3 [Λύκειο] και 4[Ανώτατη εκπαίδευση].ΜΙΚΡΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ απεικονίζεται και μεταξύ των επιπέδων 3 και 4,όπως γίνεται εμφανώς παρατηρήσιμο απο την γραφική απεικόνιση της Ανάλυσης Διασποράς.

**ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΟΠΟΥ ΔΙΑΜΟΝΗΣ[V31M]
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION**

Test of Homogeneity of Variances

REHAB

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
2,255	4	943	,061

Ho:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των κατηγοριών ``τόπος διαμονής``

H1:Σε τουλάχιστον ένα ζεύγος κατηγοριών υπάρχει διαφορά στις διασπορές

ΣΧΟΛΙΑ:Στον πίνακα βλέπουμε οτι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας,ειναι αρκετά μικρότερο απο το 5%[sign=0,6%],οπότε η μηδενική μας υπόθεση δεν ισχύει.Έτσι οδηγούμαστε στο συμπέρασμα οτι η παραδοχή της ισότητας των διασπορών δεν ικανοποιείται.

ANOVA

REHAB

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5,294	4	1,324	1,517	,195
Within Groups	822,917	943	,873		
Total	828,211	947			

Στον Πίνακα ANOVA παρατηρούμε οτι επιστρατεύεται η F στατιστική για να ελεγχθεί η βασική μηδενική μας υπόθεση:

Ho:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά ανάμεσα στις πέντε κατηγορίες ``τόπου διαμονής``

H1:Υπάρχει τουλάχιστον ενα ζεύγος με στατιστικώς σημαντική διαφορά

ΣΧΟΛΙΑ:Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι sign=19,5%>5%,η μηδενική μας υπόθεση ισχύει ισχυρά.Επομένως,η εναλλακτική μας υπόθεση ,που λέει οτι τουλάχιστον μια σύγκριση είναι στατιστικώς σημαντική ,απορρίπτεται.

**ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΘΟΔΩΝ TUKEY,BONFERRONI,SCHEFFE
``ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ``**

Η εφαρμογή ξεχωριστά των μεθόδων Bonferroni, Tukey και Scheffe [Πίνακες\ Κεφ. Παραρτήματα] μας πληροφορεί για τις στατιστικώς σημαντικές αλλά και για τις στατιστικώς ασήμαντες, διαφορές, ανάμεσα στις έξι κατηγορίες του τύπου διαμονής του δείγματος μας και οι οποίες κατηγορίες είναι οι εξής παρακάτω:

1. Αθήνα 2. Θεσσαλονίκη [ή μεγάλη αστική περιοχή] 3. ημιαστική περιοχή
4. αγροτική περιοχή πάνω από 6.000 κατοίκους 5. αγροτική περιοχή λιγότερο από 3000 κατοίκους.

Τα αποτελέσματα ανα ζεύγη είναι τα εξής:
[ΜΕΘΟΔΟΣ TUKEY]

➤ ΑΘΗΝΑ [τιμή 1]

- [Αθήνα, Θεσσαλονίκη] δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές αφού $\text{sign}=91,9 > 5\%$

- [Αθήνα, ημιαστική περιοχή] δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές αφού $\text{sign}=27,3 > 5\%$

- [Αθήνα, αγροτική περιοχή > 6000] δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές αφού $\text{sign}=77,0 > 5\%$, όπως και μεταξύ [Αθήνας, αγροτικής περιοχής < 3000] δεν υπάρχουν διαφορές [Sign=98,7%].

Απο τις παραπάνω συγκρίσεις του Τύπου διαμονής "Αθήνα" με άλλες κατηγορίες τύπου διαμονής [ημιαστική, αγροτική κ.λ.π.] παρατηρούμε ότι δεν εμφανίζονται ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ για όλους τους συνδυασμούς [1,2-1,3-1,4-1,5] αναφορικά με την μεταβλητή μας Rehabilitation.

Επίσης, με την εφαρμογή και των άλλων δύο μεθόδων Bonferroni, Tukey δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές για τις συγκρίσεις [sign > 5%], που προκύπτουν από τον συνδυασμό της Αθήνας ως τύπου διαμονής μέρος του δείγματος με άλλες υποδιαίρεσεις της μεταβλητής V31.

➤ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ [Η ΑΛΛΗ ΜΕΓΑΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ]-ΤΙΜΗ 2

- [Θεσσαλονίκη ή άλλη μεγάλη αστική περιοχή, ημιαστική περιοχή]: δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές υποκατηγορίες αφού $\text{sign}=94,4 > 5\%$.

- [Θεσσαλονίκη ή άλλη μεγάλη αστική περιοχή, αγροτική περιοχή > 6000]: δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές υποκατηγορίες του τύπου διαμονής αφού $\text{sign}=61,3 > 5\%$

- [Θεσσαλονίκη ή άλλη μεγάλη αστική περιοχή, αγροτική περιοχή < 3000]: δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές υποκατηγορίες αφού $\text{sign}=100 > 5\%$

Επίσης με την εφαρμογή και των άλλων δύο μεθόδων, Bonferroni, Tukey, Scheffe δεν παρατηρούνται στατιστικώς σημαντικές διαφορές της υποκατηγορίες τύπου διαμονής [Θεσσαλονίκη ή άλλη μεγάλη αστική περιοχή] με τις υπόλοιπες υποκατηγορίες [2,3], [2,4], [2,5], αφού σε όλες τις περιπτώσεις το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι της τάξεως > 5%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: ,η κατηγορία της "μεγάλης αστικής περιοχής" δεν εμφανίζει στατιστικώς σημαντικές διαφορές όταν συγκρίνεται με τις άλλες 3 υποκατηγορίες του τύπου διαμονής του δείγματος [3,4,5] αναφορικά με την μεταβλητή Rehabilitation ,

➤ ΗΜΙΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ-ΤΙΜΗ 3

Απο τις συγκρίσεις των ζευγών[3,4]=Ημιαστική περιοχή,μεγάλη αγροτική περιοχή και [3,5]=Ημιαστική περιοχή ,μεγάλη αγροτική περιοχή, προκύπτει ότι δεν υπάρχουν στατιστικές σημαντικές διαφορές ανάμεσα τους,αφού $Sign > 5\%$ [37,1% ,95,8%]. Τα ίδια αποτελέσματα προκύπτουν και με την εφαρμογή των μεθόδων Scheffe,Bonferroni.

➤ ΜΕΓΑΛΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ-ΜΙΚΡΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ-
ΤΙΜΕΣ:4,5

Απο τις συγκρίσεις των ζευγών [4,5]=μεγάλη αγροτική περιοχή,μικρή αγροτική περιοχή προκύπτει ότι δεν υπάρχουν στατιστικώς σημαντικές διαφορές αφού $Sign = 69,9\% > 5\%$.

Δεν εμφανίζονται στατιστικές σημαντικές διαφορές και στις συγκρίσεις που πραγματοποιήσαμε στα ζεύγη αυτά με τις μεθόδους Scheffe,Bonferroni [$sign > 5\%$]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:Απο τις αναφερόμενες τιμές των επιπέδων στατιστικής σημαντικότητας ,όπως αναφέρονται στους πίνακες[βλέπε Παραρτήματα]των πολλαπλών αυτών συγκρίσεων ,παρατηρούμε ότι για όλες τις δυνατές συγκρίσεις των υποκατηγοριών του τόπου διαμονής μεταξύ τους αναφορικά με την εξαρτημένη μας μεταβλητή Rehabilitation,δεν εμφανίστηκε ούτε σε ενα ζεύγος στατιστικώς σημαντικές διαφορές ,έτσι όπως θα προέκυπταν αν $Sign < 5\%$.Αντιθέτως,και με την εφαρμογή και των τριών προαναφερόμενων μεθόδων, το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας που προέκυψε στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ήταν πάνω απο 50% αγγίζοντας σε ορισμένες συγκρίσεις το 100% επιπέδου στατιστικής σημαντικότητας[ζεύγη2,5-1,4-2,3 κ.λ.π.].Η απουσία ,κατά επέκταση, αποτελεσμάτων συγκρίσεων με $sign < 5\%$ απεικονίζει την ομοιογένεια των απαντήσεων στο σύνολο του δείγματος απέναντι στην τοποθέτησης τους για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ[V33] ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION

Test of Homogeneity of Variances

REHAB			
Levene Statistic	df1	df2	Sig.
2,541	4	919	,038

Ho:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των πέντε κατηγοριών εισοδήματος
H1:Σε τουλάχιστον ενα ζεύγος εισοδημάτων υπάρχει διαφορά στις διασπορές

ΣΧΟΛΙΑ:Στον πίνακα βλέπουμε ότι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι αρκετά μικρότερο από το 5%[sign=0,038],οπότε η μηδενική μας υπόθεση δεν ισχύει.Έτσι οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η παραδοχή της ισότητας των διασπορών δεν ικανοποιείται.

ANOVA

REHAB

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4,965	4	1,241	1,426	,223
Within Groups	799,754	919	,870		
Total	804,719	923			

Ho:ΔΕΝ υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις πέντε κατηγορίες εισοδήματος
 H1:Υπάρχει τουλάχιστον ένα ζεύγος με στατιστικώς σημαντική διαφορά
 ΣΧΟΛΙΑ:Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι sign=22,3% >5%, η μηδενική μας υπόθεση ισχύει ,δηλ.δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις 5 κατηγορίες εισοδήματος.Απορρίπτεται ισχυρά δε η εναλλακτική μας υπόθεση,που λέει ότι τουλάχιστον σε ένα ζεύγος συγκρίσεων παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΘΟΔΩΝ TUKEY,BONFERRONI,SCHEFFE " ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ"

- Από την εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα συγκρίσεων:

[όπου 1=εώς 200.000, 2=200.000-400.000δρχ, 3=400.000-600.000δρχ, 4=600.000δρχ-800.000δρχ, 5=από 800.000δρχ και πάνω].

A.ΕΩΣ 200.000-ΤΙΜΗ 1

-[1,2]:sign=36,0%>5%-δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές
 -[1,3]:sign=41,3%>5%-δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές
 -[1,4]:sign=66,3%>5%-δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές
 -[1,5]:sign=99,4%>5%-δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές
 Δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές και με την εφαρμογή των μεθόδων Bonferroni,Scheffe για τα ίδια ζεύγη συγκρίσεων στην κατηγορία "μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα".

B.ΑΠΟ 200.000-400.000-ΤΙΜΗ 2

-[2,3]:sign=100%>5%
 -[2,4]:sign=99,5%>5%
 -[2,5]:sign=51,9%>5%

Από τα παραπάνω επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας,έτσι όπως προέκυψαν από την εφαρμογή της μεθόδου Tukey ,συμπεραίνουμε ότι δεν ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ για την σύγκριση της υποκατηγορίας από 200.000-400.000δρχ με τις άλλες υποκατηγορίες.

Τα ίδια αποτελέσματα μη στατιστικά σημαντικής διαφοροποίησης προέκυψαν και με τις μεθόδους Bonferroni,Scheffe [Sign >5%]

Γ.ΑΠΟ 400.000-600.000-ΤΙΜΗ 3

-[3,1]:Sign=41,3%>5%[δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές οικονομικές κατηγορίες

-[3,5]:Sign=58,3%>5%[δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο αυτές οικονομικές κατηγορίες]

Τα ίδια αποτελέσματα [μη στατιστικώς σημαντικής διαφοροποίησης]πρόέκυψαν και με τις μεθόδους Bonferroni,Scheffe.

Δ.ΑΠΟ 600.000-800.000-ΤΙΜΗ 4

-[4,5]:Sign=83,2%>5%[οχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Ισχύει το ίδιο και για τις μεθόδους Bonferroni, Scheffe.

Ε.ΑΠΟ 800.000 ΚΑΙ ΠΑΝΩ-ΤΙΜΗ 5

Δεν εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές για όλα τα δυνατά ζεύγη συγκρίσεων [5,1],[5,2],[5,3],[5,4] αφού σε όλες αυτά τα ζεύγη το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ,που προκύπτει ξεχωριστά απο την εφαρμογή των μεθόδων Tukey,Bonferroni,Scheffe είναι κατά πολύ μεγαλύτερο του 5%.

-[5,1]:99,4%>5%

-[5,2]:51,9%>5%

-[5,3]:58,3%>5%

-[5,4]:83,2%>5%

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ "ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ" [V34] ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION

Test of Homogeneity of Variances

REHAB

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
5,947	2	962	,003

H₀:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις κατηγορίες "κατοικίας"

H₁:Σε τουλάχιστον ένα ζεύγος κατηγοριών "κατοικίας" υπάρχει διαφορά στις διασπορές.

ΣΧΟΛΙΑ:Απο τον πίνακα βλέπουμε οτι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι αρκετά μικρότερο απο το 5%[sign=0,003], οπότε η μηδενική μας υπόθεση δεν ισχύει και επομένως οδηγούμαστε στο συμπέρασμα οτι η παραδοχή της ισότητας των διαφορών δεν ικανοποιείται.

ANOVA

REHAB

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	10,045	2	5,022	5,824	,003
Within Groups	829,600	962	,862		
Total	839,645	964			

Απο τον πίνακα παρατηρούμε ότι με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $sign=0,003 < 0,05$ η μηδενική μας υπόθεση απορρίπτεται ισχυρά. Επομένως ισχύει η εναλλακτική μας υπόθεση, που λέει ότι τουλάχιστον μια σύγκριση είναι στατιστικώς σημαντική σε επίπεδο 5% για τις συγκρίσεις των κατηγοριών "τόπου διαμονής".

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΘΟΔΩΝ BONFERRONI, SCHEFFE, TUKEY
"ΚΑΤΟΙΚΙΑ"

Απο την εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων, προέκυψαν τα εξής αποτελέσματα συγκρίσεων ανά ζεύγη :

[Όπου 1=δικό της σπίτι(οικογένεια), 2=δικά της σπίτια(παραπάνω απο ένα),

3=νοικιάζουμε[όχι δικό της σπίτι]]

[TUKEY]

-[1,2]:Sign=34,0%>5%

➤ -[1,3]:Sign=0,24%<5%[εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

-[2,1]:Sign=34,0%>5%

➤ -[2,3]:Sign=0,2%<5%[εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

➤ -[3,1]:Sign=0,24%<5%[εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

-[3,2]:Sign=0,2%<5%[εμφανίζονται στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Παρατηρούμε ότι εμφανίζονται διαφορές ανάμεσα σε εκείνους που έχουν δικό τους σπίτι και εκείνους που νοικιάζουν[δεν έχουν δικό τους σπίτι] και ανάμεσα σε εκείνους που έχουν παραπάνω απο ένα σπίτι στην ιδιοκτησία τους με εκείνους που δεν έχουν καμία ιδιοκτησία ακινήτου. Επίσης, διαφορές στατιστικώς σημαντικές εμφανίζονται και ανάμεσα στους ερωτώμενους που έχουν ένα σπίτι στην ιδιοκτησία τους με εκείνους που και πάλι δεν έχουν[ενοίκιο]. Οι διαφορές είναι αναμενόμενες και σύμφυτες με τις υποθέσεις μας δεδομένου ότι το κοινωνικο-οικονομικό προφίλ του δείγματος μας αποτελεί τον παράγοντα εκείνο, μαζί με την μόρφωση και τον τόπο διαμονής, που ερμηνεύουν την στάση του δείγματος μας απέναντι στην βασική μας υπόθεση: προοπτικές επανένταξης αποφυλακισμένων.

- Στατιστικά σημαντικές διαφορές στα ίδια ζεύγη κατηγοριών "ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ" εμφανίζονται και στις συγκρίσεις με την εφαρμογή των μεθόδων Bonferroni και Scheffe.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ "ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ" [V35] ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION

Test of Homogeneity of Variances

REHAB

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,237	2	963	,291

Ho: ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των κατηγοριών " αυτοκίνητο "

H1: Σε τουλάχιστον ένα ζεύγος κατηγοριών υπάρχει διαφορά στις διασπορές

ΣΧΟΛΙΑ: Στον πίνακα βλέπουμε ότι ικανοποιείται η παραδοχή της ισότητας των διασπορών, αφού $\text{sign}=29,1\% > 5\%$. Κατά επέκταση, η μηδενική μας υπόθεση ισχύει.

ANOVA

REHAB

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2,954	2	1,477	1,699	,183
Within Groups	836,885	963	,869		
Total	839,839	965			

ΣΧΟΛΙΑ: Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι $\text{sign}=18,3\% > 5\%$, η μηδενική μας υπόθεση ισχύει ισχυρά και η οποία λέει ότι μεταξύ των ζευγών της μεταβλητής V35 δεν παρατηρούνται διαφορές στατιστικά σημαντικές. Αντιθέτως, απορρίπτεται ισχυρά η εναλλακτική μας υπόθεση που λέει ότι υπάρχουν διαφορές σε επίπεδο 5%.

Multiple Comparisons

Dependent Variable: REHAB

	(I) V35	(J) V35	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	1	2	-,10051	,06228	,240	-,2467	,0457
		3	-,15255	,12032	,414	-,4350	,1299
	2	1	,10051	,06228	,240	-,0457	,2467
		3	-,05205	,12080	,903	-,3356	,2315
	3	1	,15255	,12032	,414	-,1299	,4350
		2	,05205	,12080	,903	-,2315	,3356
Scheffe	1	2	-,10051	,06228	,272	-,2532	,0522
		3	-,15255	,12032	,448	-,4475	,1424
	2	1	,10051	,06228	,272	-,0522	,2532
		3	-,05205	,12080	,911	-,3482	,2441
	3	1	,15255	,12032	,448	-,1424	,4475
		2	,05205	,12080	,911	-,2441	,3482
Bonferroni	1	2	-,10051	,06228	,321	-,2499	,0489
		3	-,15255	,12032	,615	-,4411	,1360
	2	1	,10051	,06228	,321	-,0489	,2499
		3	-,05205	,12080	1,000	-,3417	,2377
	3	1	,15255	,12032	,615	-,1360	,4411
		2	,05205	,12080	1,000	-,2377	,3417

Όπως παρατηρούμε από τον Πίνακα Πολλαπλών συγκρίσεων [Multiple Comparisons], ΔΕΝ εμφανίζονται ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ στην κατηγορία "Αυτοκίνητο" σε κανένα ζεύγος συγκρίσεων και για τις τρεις μεθόδους: Bonferroni, Tukey, Scheffe. Αντιθέτως, όπως βλέπουμε στην στήλη, όπου αναγράφονται τα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας [Sig.], αυτά είναι μεγαλύτερα της τάξεως του 5%. Ιδίως σε ορισμένα ζεύγη συγκρίσεων το επίπεδο στατιστικής

σημαντικότητας προκύπτει αρκετά μεγάλο [ισχυρό],όπως στο ζεύγος [2,3],Sign=90,3%,Tukey.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:Αυτό,που θα μπορούσε κάποιος να συμπεράνει σε ενα πρώτο επίπεδο μέσα απο τον παραπάνω πίνακα,ειναι οτι η κατοχή αυτοκινήτου,ενός \περισσότερων ή κανενός δεν προϋποθέτει διαφοροποιήσεις σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο στην συγκεκριμένη εργασία αναφορικά με τις απαντήσεις του δείγματος .Μεταξύ της υλικής κατηγορίας “ιδιοκτησία σπιτιού” και “ιδιοκτησίας αυτοκινήτου” παρατηρήσαμε οτι ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΕΣ εμφανίστηκαν ΜΟΝΟ στην ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ “ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΣΠΙΤΙΟΥ και όχι στις συγκρίσεις της κατηγορίας “ιδιοκτησία αυτοκινήτου”.Φαίνεται,οτι απο τα τρία υλικά στοιχεία, [σπίτι, τηλεόραση, Αυτοκίνητο],που θεωρήσαμε οτι συνθέτουν το οικονομικό προφίλ των ομάδων ,που διαμορφώνονται σε επίπεδο στρωματοποίησης στο δείγμα μας ,η ΚΑΤΟΧΗ ΣΠΙΤΙΟΥΩΝ Η ΟΧΙ απο τους ερωτώμενους είναι ενας ΠΡΩΤΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ των απαντήσεων τους.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ “ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ” [V36] ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION

Test of Homogeneity of Variances

REHAB			
Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,192	2	943	,825

H0:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των κατηγοριών “τηλεόραση”
 H1:Σε τουλάχιστον ενα ζεύγος κατηγοριών “τηλεόραση” υπάρχει διαφορά στις διασπορές.

Παρατηρούμε απο τον Πίνακα οτι με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας sign=82,5% ικανοποιείται η παραδοχή της ισότητας των διασπορών και ,επομένως, ισχύει η μηδενική μας υπόθεση οτι δεν υπάρχει διαφορά στατιστικά σημαντική ανάμεσα στις διασποράς των κατηγοριών “τηλεόραση”.

ANOVA

REHAB					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	,273	2	,137	,155	,856
Within Groups	830,111	943	,880		
Total	830,384	945			

Με παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $Sign=85.6\%>5\%$, η μηδενική μας υπόθεση και εδώ ισχύει ισχυρά ενώ αντιθέτως απορρίπτεται η εναλλακτική μας υπόθεση, που αναμένει διαφορές μεταξύ των ζευγών στην μεταβλητή V35 σε επίπεδο 5%.

Multiple Comparisons

Dependent Variable: REHAB

	(I) V36M	(J) V36M	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
Tukey HSD	1	2	,00441	,07861	,998	-,1801	,1889
		3	-,22966	,42554	,852	-1,2286	,7693
	2	1	-,00441	,07861	,998	-,1889	,1801
		3	-,23407	,42096	,843	-1,2222	,7541
	3	1	,22966	,42554	,852	-,7693	1,2286
		2	,23407	,42096	,843	-,7541	1,2222
Scheffe	1	2	,00441	,07861	,998	-,1883	,1971
		3	-,22966	,42554	,864	-1,2729	,1836
	2	1	-,00441	,07861	,998	-,1971	,1883
		3	-,23407	,42096	,857	-1,2661	,7980
	3	1	,22966	,42554	,864	-,8136	1,2729
		2	,23407	,42096	,857	-,7980	1,2661
Bonferroni	1	2	,00441	,07861	1,000	-,1841	,1929
		3	-,22966	,42554	1,000	-1,2502	,7909
	2	1	-,00441	,07861	1,000	-,1929	,1841
		3	-,23407	,42096	1,000	-1,2436	,7755
	3	1	,22966	,42554	1,000	-,7909	1,2502
		2	,23407	,42096	1,000	-,7755	1,2436

Όπως παρατηρούμε από τον Πίνακα Πολλαπλών συγκρίσεων [Multiple Comparisons], ΔΕΝ εμφανίζονται ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ στην κατηγορία "Τηλεόραση" σε κανένα ζεύγος συγκρίσεων και για τις τρεις μεθόδους: Bonferroni, Tukey, Scheffe. Αντιθέτως, όπως βλέπουμε στην στήλη, όπου αναγράφονται τα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας [Sign], αυτά είναι $>5\%$. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: το γεγονός που να κατέχει κάποια οικογένεια τηλεόραση, μία ή πολλές ή καμία δεν διαφοροποιεί την στάση του δείγματος απέναντι στην υπόθεση μας, δηλ. δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές, όπως στην περίπτωση της "κατοικίας" [ιδιοκτησία ή όχι], όπου παρατηρήθηκαν διαφορές στατιστικά σημαντικές. Βεβαίως τίθεται θέμα διαφορετικής υλικής αξίας, που έχει η ιδιοκτησία ενός σπιτιού και η κατοχή μιας τηλεόρασης ή περισσότερων. Όμως η ερώτηση αυτή, όπως αναφέρθηκε στην ενότητα της μεθοδολογίας, είχε ως σκοπό να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τον συνδυασμό άλλων υλικών πραγμάτων, όπως είναι η ερώτηση για την κατοχή αυτοκινήτου ή αυτοκινήτων σε επίπεδο οικογένειας και σπιτιού και να μας δώσει ένα περίγραμμα γύρω από το κοινωνικό-οικονομικό προφίλ ομάδων του δείγματος, δια φωτίζοντας μας με αυτόν τον τρόπο για τα στοιχεία εκείνα, που σε επίπεδο ιδεολογικό πλέον, σε επίπεδο, κατά επέκταση, κουλτούρας εξηγούν την διαμόρφωση κοινωνικών και ατομικών στάσεων απέναντι σε μια κοινωνική μειονοτική ομάδα, όπως είναι αυτή των αποφυλακισμένων ατόμων σε διαδικασία επανένταξης τους.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ "ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ" [V37]
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION

Test of Homogeneity of Variances

REHAB				
Levene Statistic	df1	df2	Sig.	
1,636	5	960	,148	

H₀:ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των κατηγοριών "αριθμός εργαζομένων"

H₁:Σε τουλάχιστον ένα ζεύγος κατηγοριών "αριθμός εργαζομένων" υπάρχει διαφορά στις διασπορές

Στον πίνακα βλέπουμε ότι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας, είναι αρκετά μεγαλύτερο από το 5% [sign=14,8%], οπότε η μηδενική μας υπόθεση ισχύει. Έτσι οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η παραδοχή της ισότητας των διασπορών ικανοποιείται.

ANOVA

REHAB					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,487	5	1,497	1,727	,126
Within Groups	832,351	960	,867		
Total	839,839	965			

Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας είναι sign=12,6>5%, η μηδενική μας υπόθεση ισχύει και, επομένως, δεν υπάρχουν στατιστικές σημαντικές διαφορές μεταξύ των συγκρίσεων.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΘΟΔΩΝ TUKEY, BONFERRONI, SCHEFFE "ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ"

Οι στατιστικές σημαντικές και ασήμαντες διαφορές ανάμεσα στις κατηγορίες "αριθμός εργαζομένων" απεικονίζονται στις παρακάτω συγκρίσεις, που μας προσφέρει η εφαρμογή των τριών παραπάνω μεθόδων:

TUKEY

➤ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

[Όπου 1=οι δύο γονείς, 2=ο ένας από τους δύο γονείς, 3=οι γονείς και εγώ, 4= οι γονείς και κάποιος από τα αδέρφια, 5=όλοι

A.Αριθμός εργαζομένων: "ΟΙ ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ"

ΤΙΜΗ 1

- [1,2]:Sign=99,2%>5%[όχι στατιστικές σημαντικές διαφορές]
- [1,3]:Sign=99,4%>5%[όχι στατιστικές σημαντικές διαφορές]
- [1,4]:Sign=96,3%>5%[όχι στατιστικές σημαντικές διαφορές]
- [1,5]:Sign=100%>5%[όχι στατιστικές σημαντικές διαφορές]

Β.Αριθμός εργαζομένων: ``Ο ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΓΟΝΕΙΣ``

ΤΙΜΗ 2

- [2,3]:Sign=100%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [2,4]:Sign=99,9%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [2,5]:Sign=20,1%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Γ.Αριθμός εργαζομένων: ``ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΩ``

ΤΙΜΗ:3

- [3,4]:Sign=100%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [3,5]:Sign=29.5%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Δ.Αριθμός εργαζομένων: ``ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΑΔΕΛΦΙΑ``

ΤΙΜΗ :4

- [4,5]:Sign=56,8%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Παρατηρούμε απο τα αποτελέσματα επιπέδων στατιστικής σημαντικότητας των συγκεκριμένων συγκρίσεων, οτι δεν παρατηρείται καμία στατιστικά σημαντική σύγκριση, ούτε καν σε ένα ζεύγος κατηγοριών, αντιθέτως τα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας είναι κατά πολύ ισχυρά του επιπέδου 5%. Επομένως, ο αριθμός των εργαζομένων δεν είναι ένα παράγοντας τέτοιος, όπου να έχουμε διαφοροποίηση αποτελεσμάτων ανά ζεύγος συγκρίσεων σχετικά με τις απαντήσεις του δείγματος.

- Τα αποτελέσματα είναι τα ίδια και στην περίπτωση εφαρμογής των μεθόδων Bonferroni, Scheffe. Δεν παρατηρούνται στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανά ζεύγη συγκρίσεων.

**ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ``ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ`` [V38]
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION**

Test of Homogeneity of Variances

REHAB

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,711	6	951	,115

Ho: ΔΕΝ υπάρχει διαφορά στις διασπορές των επτά οικονομικών επιπέδων

H1: Σε τουλάχιστον ένα ζεύγος οικονομικών επιπέδων υπάρχει διαφορά στις διασπορές

Ωστόσο στον Πίνακα, βλέπουμε ότι το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας, είναι αρκετά μεγαλύτερο από το 5% [Sign=11,5%], οπότε η μηδενική μας υπόθεση ισχύει. Έτσι οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η παραδοχή της ισότητας των διασπορών για τις παραπάνω διαβαθμίσεις στο οικονομικό επίπεδο ικανοποιείται.

ANOVA

REHAB					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4,016	6	,669	,767	,596
Within Groups	829,853	951	,873		
Total	833,869	957			

Εφόσον $Sign=59,6\%$, $>5\%$, ισχύει η μηδενική μας υπόθεση που υποστηρίζει ότι δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις επτά διαβαθμίσεις οικονομικού επιπέδου και απορρίπτεται η εναλλακτική, που λέει ότι θα παρατηρηθεί διαφορά στατιστικά σημαντική τουλάχιστον σε ένα ζεύγος συγκρίσεων.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΘΟΔΩΝ TUKEY, BONFERRONI, SCHEFFE “ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ”

[όπου 1=πάρα πολύ καλό, 2=αρκετά ικανοποιητικό, 3=σχετικά καλό, 4=μέτριο, 5=πολύ μέτριο, 6=κάτω του μετρίου, 7=έντονες οικονομικές δυσχέρειες]

Α. Οικονομικό επίπεδο: “πάρα πολύ καλό”

TIMH 1

- [1,2]: $Sign=99,5\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [1,3]: $Sign=97,1\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [1,4]: $Sign=95,5\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [1,5]: $Sign=95,5\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [1,6]: $Sign=96,2\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [1,7]: $Sign=100\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Β. Οικονομικό επίπεδο: “αρκετά ικανοποιητικό”

TIMH 2

- [2,3]: $Sign=99,9\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [2,4]: $Sign=99,6\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [2,5]: $Sign=99,6\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [2,6]: $Sign=68,7\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [2,7]: $Sign=100\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Γ. Οικονομικό επίπεδο: “σχετικά καλό”

TIMH 3

- [3,4]: $Sign=100\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [3,5]: $Sign=100\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [3,6]: $Sign=56,5\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [3,7]: $Sign=100\% > 5\%$ [όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Δ. Οικονομικό επίπεδο: “μέτριο”

TIMH 4

- [4,5]:Sign=100%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [4,6]:Sign=52,9%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [4,7]:Sign=100%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Ε.Οικονομικό επίπεδο:“Πολύ μέτριο”

ΤΙΜΗ 5

- [5,6]:Sign=56,8%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]
- [5,7]:Sign=100%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

ΣΤ.Οικονομικό επίπεδο:“κάτω του μετρίου”

ΤΙΜΗ 6

- [6,7]:Sign=90,9%>5%[όχι στατιστικώς σημαντικές διαφορές]

Ζ.Οικονομικό επίπεδο:“Έντονες οικονομικές δυσχέρειες”

ΤΙΜΗ 7

Δεν υπάρχουν στα ζεύγη:[7,1],[7,2],[7,3],[7,4],[7,5],[7,6],[7,7] στατιστικές σημαντικές διαφορές.Αντιθέτως τα ποσοστά στατιστικής σημαντικότητας[Sign], Όπως αναφέρονται στον Πίνακα των πολλαπλών συγκρίσεων στο Κεφάλαιο Παραρτήματα, είναι 100%>5% ,πλὴν του ζεύγους [7,6]:Sign=90,9%>5%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:το γεγονός ότι δεν παρατηρήθηκαν ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΟΥΤΕ ΣΕ ΕΝΑ ΖΕΥΓΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΝ για την κατηγορία “Εκτίμηση Οικονομικού Επιπέδου” βρίσκεται σε ταύτιση με μια ακόμη μέτρηση της σημασίας του οικονομικού παράγοντα ,της V33”Οικογενεια-Κό εισόδημα”,όπου ,επίσης,δεν εμφανίστηκαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις διαβαθμίσεις αυτής της μεταβλητής .Αντιθέτως,η εναλλακτικές υποθέσεις ,οτι θα παρατηρηθεί στατιστικώς σημαντική διαφορά τουλάχιστον σε ένα ζεύγος συγκρίσεων,απορρίπτεται ισχυρά με μεγάλα ποσοστά στατιστικής σημαντικότητας,που σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνουν το 100%.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΜΕ ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ.

**Συσχετίσεις μεταβλητών :
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ γ2.Monte Carlo.**

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Χρησιμοποιήθηκε μια τέτοια διαδικασία στις περιπτώσεις ,που είχαμε να συσχετίσουμε δύο κατηγορικές τύπου μεταβλητές,π.χ. την μεταβλητή "αριθμός εργαζομένων" ,η οποία έχει πέντε κατηγορίες και την μεταβλητή "οικονομικό επίπεδο",η οποία διαθέτει εφτά κατηγορίες .Ελέγχθησαν σε όλες τις περιπτώσεις οι παρακάτω Παραδοχές :1[Τυχαίο δείγμα, 2]ανεξάρτητες παρατηρήσεις, 3] το πολύ 20% των κελιών στον πίνακα συσχέτισης ήταν ανεκτό να παρουσιάζουν αναμενόμενη συχνότητα κάτω του πέντε.Στις περιπτώσεις,που είχαμε παραβίαση των παραδοχών για την διαδικασία χ^2 καταφύγαμε σε διαδικασίες προσωμοιοτικού χαρακτήρα[Exact tests].Η οικογένεια των exacts tests στο πλαίσιο του SPSS διαθέτει δύο κύριες μεθόδους:

1]την καθ ' αυτό Exact μέθοδο

2]την Monte Carlo μέθοδο

Εμείς γνωρίζουμε ότι [Δαφέρμος,2005] συμφερότερη απο τις δύο και χωρίς να είναι λιγότερο ακριβής ,είναι η μέθοδος Monte Carlo.Και είναι συμφερότερη διότι :α]δεν απαιτεί υπολογιστή μεγάλης υπολογιστικής ισχύος , β] μας παρέχει γρήγορα αποτελέσματα, γ]δεν υπάρχει θεαματική διαφορά στην ακρίβεια των αποτελεσμάτων σε σχέση με την Exact μέθοδο.

*το συγκεκριμένο χρώμα υποδηλώνει την επιβεβαίωση συσχέτισης μεταξύ ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής

1.ΦΥΛΟ*ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	11,355 ^a	3	,010	,009 ^b	,006	,011			
Likelihood Ratio	11,396	3	,010	,009 ^b	,007	,012			
Fisher's Exact Test	11,356			,009 ^b	,006	,011			
Linear-by-Linear Association	1,540 ^c	1	,215	,223 ^b	,212	,234	,112 ^b	,104	,120
N of Valid Cases	851								

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 41,41.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1993510611.

c. The standardized statistic is -1,241.

Παρατηρούμε ότι με $\chi^2=11,355,df=3$ και $Asymp.Sig.[2-sided]=1\%<5\%$,οι δυο μεταβλητές είναι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ δηλ. σχετίζονται ,το οποίο σημαίνει ανατροπή της μηδενικής μας υπόθεσης που λέει ότι οι δύο μεταβλητές omada και rate είναι ανεξάρτητες

Crosstab

			V17				Total
			1	2	3	4	
V1	1	Count	34	94	3	3	134
		Expected Count	34,7	87,5	6,2	5,6	134,0
		% of Total	15,7%	43,5%	1,4%	1,4%	62,0%
		Residual	-,7	6,5	-3,2	-2,6	
	2	Count	22	47	7	6	82
		Expected Count	21,3	53,5	3,8	3,4	82,0
		% of Total	10,2%	21,8%	3,2%	2,8%	38,0%
		Residual	,7	-6,5	3,2	2,6	
Total	Count	56	141	10	9	216	
	Expected Count	56,0	141,0	10,0	9,0	216,0	
	% of Total	25,9%	65,3%	4,6%	4,2%	100,0%	

V17: "Τα προβλήματα τούτης αυτά θα είναι κάτι άλλο, τι?" [ανοιχτή ερώτηση-κωδικοποίηση απαντήσεων.

Παρατηρούμε ότι οι άντρες υπερέχουν των γυναικών αναφορικά με τα ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ [τιμή 1], αναφορικά με τα ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ [Τιμή 3] ενώ οι γυναίκες υπερέχουν στα προβλήματα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ [Τιμή 2]. Επίσης, υπεροχή των αντρών υπάρχει και στην στήλη 4, όπου σύμφωνα με την κωδικοποίηση των απαντήσεων, δεν δόθηκαν απαντήσεις από το μέρος του δείγματος που ανήκει σε αυτήν την ερώτηση [V17]: "Άλλου είδους προβλήματος μετά τη φυλακή".

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	8,831 ^a	3	,032	,028 ^b	,023	,032			
Likelihood Ratio	8,585	3	,035	,047 ^b	,042	,052			
Fisher's Exact Test	8,505			,031 ^b	,027	,035			
Linear-by-Linear Association	2,501 ^c	1	,114	,121 ^b	,113	,129	,070 ^b	,064	,070
N of Valid Cases	216								

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,42.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1993510611.

c. The standardized statistic is 1,581.

2. ΦΥΛΟ*ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΛΛΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

Στην υποσημείωση του Πίνακα άνωθεν γίνεται αναφορά για το ποσοστό των ελαττωματικών κελιών, δηλ. των κελιών με αναμενόμενη συχνότητα κάτω του 5. Στην περίπτωση μας το ποσοστό αυτό είναι δεν μικρό δηλ. το 25% των κελιών παρουσιάζει αναμενόμενη συχνότητα μικρότερα από 5, επομένως υπάρχει μη ικανοποίηση της σχετικής παραδοχής του χ^2 . Σύμφωνα λοιπόν με την μέθοδο Monte Carlo, $\text{Sig.} = 2,8\% < 5\%$, ποσοστό που δείχνει ότι οι δύο μεταβλητές ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ. Τα ελαττωματικά κελιά είναι 25%, δηλ. περισσότερα από 5% εκείνων που θα μπορούσαμε να δεχθούμε [Δαφέρμος, σελ. 347, 2005]. Η λύση της προσομοίωσης

προσφέρεται απο την μέθοδο Monte Carlo,όταν επιθυμούμε υψηλή ακρίβεια στο επίπεδο των αποτελεσμάτων και αν δεν εφαρμόζεται το χ^2 [Δαφέρμος,σελ.348,2005]. Κάτω απο την τεχνική προσομοίωσης Monte Carlo,οι υποθέσεις μας,μηδενική και εναλλακτική,παραμένουν οι ίδιες:

H0:ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ διαφορά ανάμεσα στα αγόρια και στα κορίτσια αναφορικά με την απάντηση ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗΣ στα "ΆΛΛΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ".

H1:ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ανάμεσα στα αγόρια και στα κορίτσια αναφορικά με την απάντηση ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗΣ στα "ΆΛΛΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ".

Επειδή το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας,με την μέθοδο προσομοίωσης που επιλέξαμε ,είναι $\text{Sign}=2,8\% > 5\%$,οδηγούμαστε στο συμπέρασμα οτι ισχύει η H1[υπάρχει διαφορά $V1*V17$]

3.ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ*ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Απο την πρώτη [a]υποσημείωση του παραπάνω πίνακα γίνεται σαφές οτι η εφαρμογή του χ^2 είναι αδύνατη.Το χ^2 δεν μπορεί να εφαρμοστεί ,καθώς η παραδοχή που αναφέρεται στο 20% των κελιών με αναμενόμενη συχνότητα μικρότερη του 5 παραβιάζεται[Δαφέρμος,σελ.347].Τα "ελαττωματικά κελιά" είναι 35,7% ,δηλ .περισσότερα απο 5% εκείνων που θα μπορούσαμε να ανεχθούμε.Στην περίπτωση αυτή ο εντοπισμός σχέσεων συσχέτισης των δυο μεταβλητών γίνεται απο το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ,που δίνεται με την τεχνική Monte Carlo και το οποίο,όπως δίνεται απο την 4η στήλη είναι

$\text{Sign}=0,6 < 5\%$.,Η μηδενική μας υπόθεση απορρίπτεται και,επομένως, ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ανάμεσα στην εκτίμηση του οικονομικού επιπέδου ,που κάνουν οι ερωτώμενοι για εκείνους και τον αριθμό των εργαζομένων στην οικογένεια.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	53,858 ^a	30	,005	,012 ^b	,009	,015			
Likelihood Ratio	55,114	30	,003	,005 ^b	,003	,007			
Fisher's Exact Test	51,038			,006 ^b	,004	,008			
Linear-by-Linear Association	1,024 ^c	1	,312	,317 ^b	,305	,328	,165 ^b	,155	,174
N of Valid Cases	959								

a. 15 cells (35,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .17.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 624387341.

c. The standardized statistic is -1.012.

ΕΙΣΟΔΗΜΑ*κατοικία,εισόδημα,τηλεόραση

4.ΕΙΣΟΔΗΜΑ*ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	129,931 ^a	8	,000	,000 ^b	,000	,000			
Likelihood Ratio	128,440	8	,000	,000 ^b	,000	,000			
Fisher's Exact Test	125,949			,000 ^b	,000	,000			
Linear-by-Linear Association	3,441 ^c	1	,064	,067 ^b	,060	,073	,035 ^b	,030	,040
N of Valid Cases	925								

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10.56

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1993510611.

c. The standardized statistic is 1.855.

Όπως βλέπουμε απο τον πίνακα, 0% των κελιών είναι με αναμενόμενη συχνότητα κάτω του 5. Το εισόδημα σχετίζεται με την ιδιοκτησία αυτοκινήτου ή όχι εφόσον το επίπεδο σ.σ. είναι $Sign=0,0005 < 0,05\%$, σχέση που συνεπάγεται την απόρριψη της μηδενικής μας υπόθεσης, που έλεγε ότι δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην μεταβλητή ομάδα και στην μεταβλητή rate. Επομένως, ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ανάμεσα στο εισόδημα και στην κατοχή ενός, κανενός ή περισσότερων αυτοκινήτων ανά οικογενειακή μονάδα.

Crosstab

		V33M					Total	
		1	2	3	4	5		
V36	0	Count	5	4	5	4	2	20
		Expected Count	3,2	4,5	4,3	3,3	4,7	20,0
		% of Total	,5%	,4%	,5%	,4%	,2%	2,2%
		Residual	1,8	-,5	,7	,7	-,27	
1		Count	45	55	25	25	19	169
		Expected Count	27,0	38,0	36,0	28,1	39,8	169,0
		% of Total	4,9%	5,9%	2,7%	2,7%	2,1%	18,3%
		Residual	18,0	17,0	-11,0	-3,1	-20,8	
2		Count	96	147	166	125	197	731
		Expected Count	117,0	164,4	155,7	121,7	172,3	731,0
		% of Total	10,4%	15,9%	17,9%	13,5%	21,3%	79,0%
		Residual	-21,0	-17,4	10,3	3,3	24,7	
3		Count	2	2	1	0	0	5
		Expected Count	,8	1,1	1,1	,8	1,2	5,0
		% of Total	,2%	,2%	,1%	,0%	,0%	,5%
		Residual	1,2	,9	-,1	-,8	-1,2	
Total		Count	148	208	197	154	218	925
		Expected Count	148,0	208,0	197,0	154,0	218,0	925,0
		% of Total	16,0%	22,5%	21,3%	16,6%	23,6%	100,0%

V36: "Τι απο τα παραπάνω έχει η οικογένεια στην οποία μεγαλώσατε?"

1. ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ [εώς μια], 2. ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟ ΜΙΑ 3. ΚΑΜΜΙΑ
 Παρατηρούμε απο τον Πίνακα συσχετίσεων, ότι το 18,3% του συνολικού δείγματος έχει δική του τηλεόραση, σε αντίθεση με το 79% που έχει παραπάνω απο μια τηλεόραση στην οικία του. Ένα 5% δεν έχει τηλεόραση στο σπίτι του. Κοιτώντας τώρα τα κελιά με τα επίπεδα του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος, συμπεραίνουμε ότι αυτοί που έχουν εώς μια τηλεόραση ανήκουν στα μηνιαία εισοδήματα εώς και 400.000δρχ, όπως φαίνεται απο τα residuals στα ανάλογα κελιά της πρώτης γραμμής ενώ έλλειμμα εμφανίζεται στις κατηγορίες με μεγαλύτερο μηνιαίο εισόδημα [απο 400.000 δρχ και άνω]. Ιδιαίτερα στο κελί της πρώτης γραμμής το residual είναι -20,8%, αποδεικνύοντας ότι υπάρχει ιδιαίτερα μεγάλο έλλειμμα

τιμών μεταξύ της κατοχής μόνο μιας τηλεόρασης σε εκείνους με μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα από 800.000δρχ και άνω.

Παρατηρώντας τώρα την γραμμή 2 και τα ανάλογα κελιά συμπεραίνουμε επίσης ότι η κατηγορία 'τηλεοράσεις περισσότερες από μία' έχει έλλειμμα με τις χαμηλές οικονομικά κατηγορίες δηλ.την έως 200.000δρχ και από 200.000δρχ έως 400.000.Αντιθέτως,εμφανίζεται υπεροχή με μηνιαία εισοδήματα από 400.00 και άνω.παρατηρώντας μια κορύφωση στο residual[24,7%] της κατηγορίας μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος των 800.000δρχ και άνω .

Τέλος,στην Τρίτη γραμμή,όπου εκπροσωπείται η κατηγορική διαβάθμιση "δεν έχει δική της τηλεόραση η οικογένεια",παρατηρούμε από τα ανάλογα κελιά της γραμμής αυτής,ότι το 5% αυτό του δείγματος,που δεν έχει δική του τηλεόραση στο σπίτι του, ανήκει στα μηνιαία οικογενειακά εισοδήματα της τάξεως έως 200.000 δρχ και από 200.000δρχ -400.000δρχ.Πιο συγκεκριμένα,είναι 4 ερωτώμενοι που δεν έχουν τηλεόραση.ενα είδος τεχνολογίας που δεν είναι σπάνιο μέσο και το οποίο συναντιέται στην πλειοψηφία των Ελληνικών σπιτιών,χωρίς να αποτελεί δείγμα εύπορης οικονομικής τάξης σε αντίθεση με την κατοχή τηλεόρασεων,περισσότερων από μία,που όπως είδαμε στις ανάλογες συσχετίσεις του Πίνακα,συμβαδίζει με εύπορα μηνιαία οικογενειακά εισοδήματα,ανεξάρτητα αν αυτά βγαίνουν από την εργασία ενός ή περισσότερων μελών της οικογένειας.Η εργασία έβαλε σκόπιμα αυτές τις ερωτήσεις γύρω από το τι κατέχει μια οικογένεια σε υλιστικό επίπεδο ,προκειμένου να έχουμε μια άποψη για το είδος του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος ,που έχει μεγαλώσει ολη ερωτώμενος και μέσο στο οποίο έχει διαμορφώσει τις πρώτες αναπαραστάσεις του για τον τρόπο,που οργανώνεται και λειτουργεί μια κοινωνία ,και κατά επέκταση,πως βλέπει και ολη ίδιος/α το αποφυλακισμένο άτομο στην προσπάθεια της κοινωνικής επανένταξης του.

5.ΕΙΣΟΔΗΜΑ*ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	51.435 ^a	12	.000	.000 ^b	.000	.000			
Likelihood Ratio	53.315	12	.000	.000 ^b	.000	.000			
Fisher's Exact Test	51.023			.000 ^b	.000	.000			
Linear-by-Linear Association	27.823 ^c	1	.000	.000 ^b	.000	.000	.000 ^b	.000	.000
N of Valid Cases	925								

- a. 10 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .80.
- b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1993510611.
- c. The standardized statistic is 5,275.

Απο την πρώτη [α]υποσημείωση του Πίνακα γίνεται σαφές ότι η εφαρμογή του χ2 είναι αδύνατη εφόσον το 50% των κελιών έχουν αναμενόμενη συχνότητα μικρότερη του πέντε.Η παραδοχή ,επομένως,του χ2 παραβιάζεται.Τα 'ελαττωματικά κελιά' είναι 50%,δηλ.κατά πολύ περισσότερο από εκείνα που θα μπορούσαμε να

ανεχθούμε.Επιλέγουμε λοιπόν το επίπεδο σ.σ. που δίνεται με την μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo,απο το οποίο επίπεδο προκύπτει οτι $Sign=0,0005<0,05\%$,σχέση που συνεπάγεται την απόρριψη της μηδενικής μας υπόθεσης οτι οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες .Ισχύει,επομένως,η εναλλακτική μας υπόθεση που έλεγε οτι ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ανάμεσα στο εισόδημα και στην κατοχή μίας,καμμιάς ή περισσότερων τηλεοράσεων ανά οικογενειακή μονάδα.

V37 * V33M Crosstabulation

		V33M					Total	
		1	2	3	4	5		
V37	0	Count	6	2	3	1	0	12
	Expected Count	1,9	2,7	2,6	2,0	2,8	12,0	
	% of Total	,6%	,2%	,3%	,1%	,0%	1,3%	
	Residual	4,1	-,7	-,4	-1,0	-2,8		
	1	Count	33	29	41	44	57	204
	Expected Count	32,6	45,9	43,4	34,0	48,1	204,0	
	% of Total	3,6%	3,1%	4,4%	4,8%	6,2%	22,1%	
	Residual	,4	-16,9	-2,4	10,0	8,9		
	2	Count	59	74	59	29	49	270
	Expected Count	43,2	60,7	57,5	45,0	63,6	270,0	
	% of Total	6,4%	8,0%	6,4%	3,1%	5,3%	29,2%	
	Residual	15,8	13,3	1,5	-16,0	-14,6		
	3	Count	23	43	39	31	39	175
	Expected Count	28,0	39,4	37,3	29,1	41,2	175,0	
	% of Total	2,5%	4,6%	4,2%	3,4%	4,2%	18,9%	
	Residual	-5,0	3,6	1,7	1,9	-2,2		
	4	Count	10	28	22	27	39	126
	Expected Count	20,2	28,3	26,8	21,0	29,7	126,0	
	% of Total	1,1%	3,0%	2,4%	2,9%	4,2%	13,6%	
	Residual	-10,2	-,3	-4,8	6,0	9,3		
5	Count	17	32	33	22	34	138	
Expected Count	22,1	31,0	29,4	23,0	32,5	138,0		
% of Total	1,8%	3,5%	3,6%	2,4%	3,7%	14,9%		
Residual	-5,1	1,0	3,6	-1,0	1,5			
Total	Count	148	208	197	154	218	925	
Expected Count	148,0	208,0	197,0	154,0	218,0	925,0		
% of Total	16,0%	22,5%	21,3%	16,6%	23,6%	100,0%		

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	54,918 ^a	20	,000	,000 ^b	,000	,000			
Likelihood Ratio	56,592	20	,000	,000 ^b	,000	,000			
Fisher's Exact Test	53,666			,000 ^b	,000	,000			
Linear-by-Linear Association	3,609 ^c	1	,057	,058 ^b	,052	,064	,030 ^b	,026	,035
N of Valid Cases	925								

a. 5 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,92

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 957002199

c. The standardized statistic is 1,900.

6. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ*ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Βλέπουμε στον Πίνακα ότι μόνο το 16,7% των κελιών παρουσιάζει αναμενόμενη συχνότητα κάτω του 5 και επίσης ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις εφαρμογής του χ^2 . Με επίπεδο σ.σ. Asymp.Sig.[2-sided]=0,0005<0,05% [πρόσθεση τέταρτου ψηφίου το 5], η μηδενική μας υπόθεση απορρίπτεται και η παραπάνω σχέση μεταξύ επιπέδων σ.σ. συνεπάγεται ότι ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ανάμεσα στο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα των ερωτώμενων και των αριθμό των εργαζομένων στην οικογένεια τους.

ΕΙΣΟΔΗΜΑ*ΑΙΤΙΕΣ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ,ΕΙΔΟΣ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ,ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ,ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

			Crosstab									
			V13									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
V33M	1	Count	21	47	6	10	7	2	6	4	6	8
		Expected Count	26,0	46,5	6,1	6,1	7,7	5,7	4,3	3,2	4,6	5,1
		% of Total	2,7%	6,0%	,8%	1,3%	,9%	,3%	,8%	,5%	,8%	1,0%
		Residual	-5,0	,5	-.1	3,9	-.7	-3,7	1,7	,8	1,4	2,9
	2	Count	34	73	8	3	7	7	5	5	4	6
		Expected Count	35,5	63,4	8,3	8,3	10,5	7,8	5,9	4,4	6,3	7,0
		% of Total	4,3%	9,3%	1,0%	,4%	,9%	,9%	,6%	,6%	,5%	,8%
		Residual	-1,5	9,6	-.3	-5,3	-3,5	-.8	-.9	,6	-2,3	-1,0
	3	Count	40	62	7	6	14	11	4	5	8	7
		Expected Count	35,9	64,2	8,4	8,4	10,6	7,9	6,0	4,4	6,4	7,1
		% of Total	5,1%	7,9%	,9%	,8%	1,8%	1,4%	,5%	,6%	1,0%	,9%
		Residual	4,1	-2,2	-1,4	-2,4	3,4	3,1	-2,0	,6	1,6	-.1
	4	Count	30	41	8	7	13	3	5	1	5	6
		Expected Count	27,1	48,3	6,3	6,3	8,0	6,0	4,5	3,3	4,8	5,3
		% of Total	3,8%	5,2%	1,0%	,9%	1,6%	,4%	,6%	,1%	,6%	,8%
		Residual	2,9	-7,3	1,7	,7	5,0	-3,0	,5	-2,3	,2	,7
	5	Count	38	68	9	12	7	13	7	5	6	5
		Expected Count	38,4	68,6	9,0	9,0	11,3	8,5	6,4	4,7	6,8	7,5
		% of Total	4,8%	8,6%	1,1%	1,5%	,9%	1,6%	,9%	,6%	,8%	,6%
		Residual	-.4	-.6	,0	3,0	-4,3	4,5	,6	,3	-.8	-2,5
Total		Count	163	291	38	38	48	36	27	20	29	32
		Expected Count	163,0	291,0	38,0	38,0	48,0	36,0	27,0	20,0	29,0	32,0
		% of Total	20,7%	36,9%	4,8%	4,8%	6,1%	4,6%	3,4%	2,5%	3,7%	4,1%

Θα σχολιάσουμε μόνο τις γραμμές και τα κελιά με σημαντικά residual.

Παρατηρούμε τα εξής:

-[γραμμή 2, κελί 2]: με residual [9,6] είναι σαφέστατη η υπεροχή της κατηγορίας "κοινωνικής ένταξης και αποδοχής" στην εισοδηματική κατηγορία των 200.000-400.000δρχ.

-[γραμμή 2, κελί 6]: με residual [-8] υπάρχει έλλειμμα στην κατηγορία της "είδος εγκλήματος" για την εισοδηματική κατηγορία των 200.000 δρχ-400.000δρχ.

-[γραμμή 2, κελί 7]: με residual [-9] υπάρχει έλλειμμα στην κατηγορία "στερεότυπο του εγκληματία" για την εισοδηματική κατηγορία των 200.000-400.000δρχ.

-[γραμμή 4, κελί 4]: για την εισοδηματική κατηγορία των 600.000-800.000δρχ υπάρχει υπεροχή στην κατηγορία "είδος περιβάλλοντος μετά την φυλακή".

-[γραμμή 4,κελί 2]:για την εισοδηματική κατηγορία των 600.000-800.000δρχ υπάρχει έλλειμμα στο ζήτημα της κοινωνικής ένταξης και αποδοχής του αποφυλακισμένου ως αιτία της εξέλιξης του μελλοντικά.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	43,987 ^a	52	,778	,781 ^b	,770	,791			
Likelihood Ratio	46,277	52	,697	,783 ^b	,773	,794			
Fisher's Exact Test	44,127			,739 ^b	,727	,750			
Linear-by-Linear Association	,260 ^c	1	,610	,610 ^b	,598	,623	,305 ^b	,293	,317
N of Valid Cases	789								

a. 26 cells (37,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,96.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2000000.

c. The standardized statistic is -,510.

ΔΙΑΜΟΝΗ*Μελλοντική πορεία αποφυλακισμένου,δικαιολόγηση μελλοντικής πορείας ατόμου,αιτίες μελλοντικής πορείας,γενικότερα προβλήματα ατόμου,είδος προβλημάτων,δικαιολόγηση άλλου είδους προβλημάτων,πηγή γενικότερων προβλημάτων,επιρροή στίγματος,διάρκεια επιρροής στίγματος,

➤ **“ΤΟΠΙΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ”**

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
V31M * V12	943	97,5%	24	2,5%	967	100,0%
V31M * V13	810	83,8%	157	16,2%	967	100,0%
V31M * V14	382	39,5%	585	60,5%	967	100,0%
V31M * V15	945	97,7%	22	2,3%	967	100,0%
V31M * v16m	836	86,5%	131	13,5%	967	100,0%
V31M * V17	215	22,2%	752	77,8%	967	100,0%
V31M * V18M	852	88,1%	115	11,9%	967	100,0%
V31M * V19M	941	97,3%	26	2,7%	967	100,0%
V31M * V20M	940	97,2%	27	2,8%	967	100,0%

7.V31*V12: ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ *ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	24,250 ^a	12	,019	,029 ^b	,024	,033			
Likelihood Ratio	20,858	12	,053	,070 ^b	,063	,076			
Fisher's Exact Test	19,179			,056 ^b	,050	,062			
Linear-by-Linear Association	6,360 ^c	1	,012	,012 ^b	,009	,015	,008 ^b	,005	,010
N of Valid Cases	943								

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,34.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2110151063.

c. The standardized statistic is -2,522.

Με ποσοστό 40% ελαττωματικών κελιών, η εφαρμογή του χ^2 είναι σαφές ότι δεν είναι δυνατή. Επομένως, με σ.σ. Monte Carlo Sign=2,9% < 5%, η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται και επιβεβαιώνεται η ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ μεταξύ των δύο μεταβλητών. Πιο συγκεκριμένα, ο τύπος διαμόρφωσης των ερωτώμενων του δείγματος εμφανίζεται συσχέτιση με τον τρόπο απάντησης τους στην αναφορικά με την μελλοντική πορεία, που πιστεύουν ότι θα έχει ένα άτομο μετά την αποφυλάκιση του.

V15: το άτομο μετά την αποφυλάκιση του θα αντιμετωπίσει γενικότερα προβλήματα?

Crosstab

		V15			Total
		1	2	3	
V31M 1	Count	584	10	68	662
	Expected Count	580,7	10,5	70,8	662,0
	% of Total	61,8%	1,1%	7,2%	70,1%
	Residual	3,3	-5	-2,8	
2	Count	82	1	13	96
	Expected Count	84,2	1,5	10,3	96,0
	% of Total	8,7%	,1%	1,4%	10,2%
	Residual	-2,2	-5	2,7	
3	Count	111	3	11	125
	Expected Count	109,7	2,0	13,4	125,0
	% of Total	11,7%	,3%	1,2%	13,2%
	Residual	1,3	1,0	-2,4	
4	Count	11	1	2	14
	Expected Count	12,3	,2	1,5	14,0
	% of Total	1,2%	,1%	,2%	1,5%
	Residual	-1,3	,8	,5	
5	Count	41	0	7	48
	Expected Count	42,1	,8	5,1	48,0
	% of Total	4,3%	,0%	,7%	5,1%
	Residual	-1,1	-8	1,9	
Total	Count	829	15	101	945
	Expected Count	829,0	15,0	101,0	945,0
	% of Total	87,7%	1,6%	10,7%	100,0%

1. ΑΘΗΝΑ [ΝΑΙ, ΘΑ ΕΧΕΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-θετικό residual=3,3]

Παρατηρούμε ότι το 87,7% του δείγματος απαντά ότι το αποφυλακισμένο άτομο θα αντιμετωπίσει προβλήματα μετά την φυλακή. Υπεροχή εμφανίζεται μόνο στο πρώτο κελί με το 61,8% του δείγματος με τόπο διαμονής την Αθήνα να απαντά ότι το άτομο θα έχει προβλήματα μετά την φυλακή.

2.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Απο σύνολο 10,2% του δείγματος με τόπο διαμονής την Θεσσαλονίκη Έχουμε θετικό residual μόνο στο κελί 3[δεν ξέρω].

-τα υπόλοιπα κελιά και γραμμές δεν παρουσιάζουν κάποιο στατιστικό ενδιαφέρον. Ώστε να σχολιαστούν περαιτέρω.

➤ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ*

ΜΟΡΦΩΣΗ*μελλοντική πορεία αποφυλακισμένου ατόμου,δικαιολόγηση μελλοντικής πορείας,αιτίες μελλοντικής πορείας,γενικότερα προβλήματα,είδος γενικότερων προβλημάτων,δικαιολόγηση άλλου είδους προβλημάτων,πηγή γενικότερων προβλημάτων,επιρροή στίγματος,διάρκεια επιρροής στίγματος

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
V32M * V12	956	98,9%	11	1,1%	967	100,0%
V32M * V13	818	84,6%	149	15,4%	967	100,0%
V32M * V14	385	39,8%	582	60,2%	967	100,0%
V32M * V15	959	99,2%	8	,8%	967	100,0%
V32M * v16m	849	87,8%	118	12,2%	967	100,0%
V32M * V17	215	22,2%	752	77,8%	967	100,0%
V32M * V18M	865	89,5%	102	10,5%	967	100,0%
V32M * V19M	955	98,8%	12	1,2%	967	100,0%
V32M * V20M	954	98,7%	13	1,3%	967	100,0%

8.ΜΟΡΦΩΣΗ*ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

Crosstab

		v16m				Total	
		1	2	3	4		
V32M	1	Count	0	5	3	0	8
		Expected Count	.8	2,8	2,0	2,3	8,0
		% of Total	.0%	.6%	.4%	.0%	.9%
		Residual	-.8	2,2	1,0	-2,3	
2	Count	5	2	10	4	21	
	Expected Count	2,2	7,4	5,3	6,1	21,0	
	% of Total	.6%	.2%	1,2%	.5%	2,5%	
	Residual	2,8	-5,4	4,7	-2,1		
3	Count	37	120	96	92	345	
	Expected Count	36,2	121,9	86,6	100,4	345,0	
	% of Total	4,4%	14,1%	11,3%	10,8%	40,6%	
	Residual	.8	-1,9	9,4	-8,4		
4	Count	47	173	104	151	475	
	Expected Count	49,8	167,8	119,2	138,2	475,0	
	% of Total	5,5%	20,4%	12,2%	17,8%	55,9%	
	Residual	-2,8	5,2	-15,2	12,8		
Total	Count	89	300	213	247	849	
	Expected Count	89,0	300,0	213,0	247,0	849,0	
	% of Total	10,5%	35,3%	25,1%	29,1%	100,0%	

ΣΧΟΛΙΑ: Παρατηρούμε ότι τα ψυχολογικά προβλήματα μετά την αποφυλάκιση έχουν έλλειμμα [κελί 1,1η γραμμή] στην κατηγορία του ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ και ότι εμφανίζεται υπεροχή στην κατηγορία του ΛΥΚΕΙΟΥ. Επίσης, έχουμε υπεροχή των προβλημάτων εύρεσης εργασίας και οικονομικών ζητημάτων από τους ερωτώμενους με μόρφωση ΛΥΚΕΙΟΥ για το αποφυλακισμένο άτομο.

Αναφορικά με την σημαντική κατηγορία της ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ [55,9%] του δείγματος, βλέπουμε από τον Πίνακα ότι το residual =

❖ ΕΦΑΡΜΟΓΗ Χ2 ΣΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ \ [V19m, V12, V15, V18m]: διασταύρωση εξαρτημένων μεταβλητών κατηγορικής διαβάθμισης με δημογραφικά στοιχεία [ανεξάρτητες μεταβλητές].

✓ Τα δημογραφικά στοιχεία με τα οποία διασταυρώσαμε τις παραπάνω μεταβλητές, προκειμένου να διαπιστωθεί συσχέτιση είναι :

- 1.ο τόπος διαμονής των ερωτώμενων
- 2.το φύλο
- 3.το μορφωτικό επίπεδο
- 4.Η ηλικιακή διαβάθμιση

5.το οικονομικό επίπεδο[μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα και ποιοτική εκτίμηση του οικονομικού του επιπέδου απο τον ίδιο τον ερωτώμενο].

- ✓ Αντιστοίχως,οι κατηγορικές μεταβλητές ,που διασταυρώσαμε με τις παραπάνω ανεξάρτητες μεταβλητές τόπου διαμονής,εισοδήματος,μόρφωσης,ηλικίας είναι οι εξής:

- 1]V12:εκτίμηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου
- 2]V19m:επιρροή του στίγματος της φυλακής
- 3]V20m:διάρκεια της επιρροής του στίγματος της φυλακής
- 4]V15:πιθανότητα αντιμετώπισης προβλημάτων για το άτομο μετά την φυλακή.
- 5]V18m:πηγή γενικότερων προβλημάτων μετά την φυλακή

- Παρακάτω παρουσιάζουμε τους ανάλογους στατιστικούς Πίνακες,που απεικονίζουν τα στατιστικά αποτελέσματα θετικών συσχετίσεων μεταξύ κατηγορικών μεταβλητών και δημογραφικών στοιχείων του δείγματος:θα σχολιάσουμε δε εκτενέστερα μόνο τις περιπτώσεις διασταυρώσεων μεταξύ μεταβλητών ,όπου εμφανίζεται συσχέτιση.

9.ΕΙΣΟΔΗΜΑ*ΦΥΛΟ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	.285 ^a	4	.991	.990 ^b	.988	.993			
Likelihood Ratio	.285	4	.991	.990 ^b	.988	.993			
Fisher's Exact Test	.296			.990 ^b	.988	.993			
Linear-by-Linear Association	.008 ^c	1	.927	.943 ^b	.937	.949	.466 ^b	.453	.479
N of Valid Cases	924								

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 70.48.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1993510611.

c. The standardized statistic is -.092.

Απο το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $Sign=99,1\% > 5\%$, συμπεραίνουμε ότι ισχύει η μηδενική υπόθεση σύμφωνα με την οποία “δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στους άντρες και στις γυναίκες της έρευνας αναφορικά με το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα”. Επομένως, το φύλο είναι μια ουδέτερη μεταβλητή στην περίπτωση αυτή, όπως έχει φανεί αναλυτικότερα στον έλεγχο διαφοράς [t-test, άνονα] για τις ηλικιακές κατηγορίες του δείγματος.

10. Ύπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στο εισόδημα και στον τόπο διαμονής

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	33,382 ^a	16	,007	,006 ^b	,004	,007			
Likelihood Ratio	31,444	16	,012	,016 ^b	,013	,020			
Fisher's Exact Test	30,190			,013 ^b	,010	,016			
Linear-by-Linear Association	12,193 ^c	1	,000	,001 ^b	,000	,002	,000 ^b	,000	,001
N of Valid Cases	908								

a. 5 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,27.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 79654295.

c. The standardized statistic is -3,492.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	33,382 ^a	16	,007	,006 ^b	,004	,007			
Likelihood Ratio	31,444	16	,012	,016 ^b	,013	,020			
Fisher's Exact Test	30,190			,013 ^b	,010	,016			
Linear-by-Linear Association	12,193 ^c	1	,000	,001 ^b	,000	,002	,000 ^b	,000	,001
N of Valid Cases	908								

a. 5 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,27.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 79654295.

c. The standardized statistic is -3,492.

11. Εισόδημα*μορφωτικό επίπεδο

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	42,484 ^a	12	,000	,000 ^b	,000	,000			
Likelihood Ratio	47,898	12	,000	,000 ^b	,000	,000			
Fisher's Exact Test	42,227			,000 ^b	,000	,000			
Linear-by-Linear Association	27,804 ^c	1	,000	,000 ^b	,000	,000	,000 ^b	,000	,00
N of Valid Cases	923								

a. 7 cells (35,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,76.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 79654295.

c. The standardized statistic is 5,273.

Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές μόρφωση και μηνιαίο εισόδημα αφού $Sign=0<5\%$ [Monte Carlo]και,επομένως,απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση.Ανιθέτως,ισχύει η εναλλακτική υπόθεση μας ,σύμφωνα με την οποία "υπάρχει διαφορά ανάμεσα στις εισοδηματικές κατηγορίες του δείγματος και της ανάλογης μορφωτικής ένταξης τους".

Crosstab

		V32M				Total		
		1	2	3	4			
V33M	1	Count	2	11	72	63	148	
		Expected Count	1,8	4,3	60,3	81,6	148,0	
		% of Total	,2%	1,2%	7,8%	6,8%	16,0%	
		Residual	,2	6,7	11,7	-18,6		
		2	Count	5	9	88	106	208
		Expected Count	2,5	6,1	84,7	114,7	208,0	
		% of Total	,5%	1,0%	9,5%	11,5%	22,5%	
		Residual	2,5	2,9	3,3	-8,7		
		3	Count	1	6	83	106	196
		Expected Count	2,3	5,7	79,8	108,1	196,0	
		% of Total	,1%	,7%	9,0%	11,5%	21,2%	
		Residual	-1,3	,3	3,2	-2,1		
		4	Count	0	0	63	90	153
		Expected Count	1,8	4,5	62,3	84,4	153,0	
		% of Total	,0%	,0%	6,8%	9,8%	16,6%	
		Residual	-1,8	-4,5	,7	5,6		
	5	Count	3	1	70	144	218	
	Expected Count	2,6	6,4	88,8	120,2	218,0		
	% of Total	,3%	,1%	7,6%	15,6%	23,6%		
	Residual	,4	-5,4	-18,8	23,8			
	Total	Count	11	27	376	509	923	
		Expected Count	11,0	27,0	376,0	509,0	923,0	
		% of Total	1,2%	2,9%	40,7%	55,1%	100,0%	

Παρατηρούμε, ότι υπάρχει ιδιαίτερο μεγάλο έλλειμμα τιμών στην διασταύρωση της Πανεπιστημιακής μόρφωσης με το πολύ χαμηλό εισόδημα[εώς 200.000δρχ], όπως απεικονίζει η αριθμητική τιμή του Residual $-18.6 > 10$. Αντιθέτως, υπάρχει χαρακτηριστική υπεροχή της Πανεπιστημιακής μόρφωσης με την κατηγορία του υψηλού εισοδήματος[800.000δρχ και άνω][Residual =23.8].

12. Τύπος διαμονής *αξιολόγηση μελλοντικής πορείας αποφυλακισμένου

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	24,250 ^a	12	,019	,028 ^b	,024	,032			
Likelihood Ratio	20,858	12	,053	,065 ^b	,059	,071			
Fisher's Exact Test	19,179			,052 ^b	,046	,058			
Linear-by-Linear Association	6,360 ^c	1	,012	,012 ^b	,009	,015	,008 ^b	,006	,01
N of Valid Cases	943								

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,34.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1810951851.

c. The standardized statistic is -2,522.

Υπαρξη συσχέτισης ανάμεσα στον τόπο διαμονής και στην μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου ατόμου[επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας δοσμένο απο τον δείκτη Monte Carlo λόγω αυξημένης ποσόστωσης ελλειψωματικών κελιών,απόρριψη της μηδενικής Υπόθεσης,ισχύ της εναλλακτικής για διαφορά ανάμεσα στα επίπεδα του τόπου διαμονής και στην αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου ατόμου απο το δείγμα μας].

Crosstab

		V12				Total	
		1	2	3	4		
V31M	1	Count	40	11	544	65	660
		Expected Count	41,3	16,1	541,0	61,6	660,0
		% of Total	4,2%	1,2%	57,7%	6,9%	70,0%
		Residual	-1,3	-5,1	3,0	3,4	
	2	Count	4	1	82	8	95
		Expected Count	5,9	2,3	77,9	8,9	95,0
		% of Total	,4%	,1%	8,7%	,8%	10,1%
		Residual	-1,9	-1,3	4,1	-.9	
	3	Count	8	7	99	12	126
		Expected Count	7,9	3,1	103,3	11,8	126,0
		% of Total	,8%	,7%	10,5%	1,3%	13,4%
		Residual	,1	3,9	-4,3	,2	
4	Count	0	0	13	1	14	
	Expected Count	,9	,3	11,5	1,3	14,0	
	% of Total	,0%	,0%	1,4%	,1%	1,5%	
	Residual	-.9	-.3	1,5	-.3		
5	Count	7	4	35	2	48	
	Expected Count	3,0	1,2	39,3	4,5	48,0	
	% of Total	,7%	,4%	3,7%	,2%	5,1%	
	Residual	4,0	2,8	-4,3	-2,5		
Total	Count	59	23	773	88	943	
	Expected Count	59,0	23,0	773,0	88,0	943,0	
	% of Total	6,3%	2,4%	82,0%	9,3%	100,0%	

Παρατηρούμε ότι η απάντηση "εξαρτάται από παράγοντες" [τιμή 3 καθόως]η μελλοντική πορεία του ατόμου εμφανίζει έλλειμμα τιμών στην αγροτική περιοχή κάτω των 3000 κατοίκων[residual=-4.3%] σε αντίθεση με την υπεροχή της απάντησης αυτής στις μεγάλες αστικές ζώνες,Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

13.Εκτίμηση οικονομικού επιπέδου *μελλοντική πορεία αποφυλακισμένου

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	42,476 ^a	18	,001	,003 ^b	,001	,004			
Likelihood Ratio	46,660	18	,000	,001 ^b	,000	,001			
Fisher's Exact Test	42,453			,000 ^b	,000	,001			
Linear-by-Linear Association	3,373 ^c	1	,066	,064 ^b	,057	,070	,034 ^b	,029	,038
N of Valid Cases	952								

a. 12 cells (42.9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,50.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2096426169.

c. The standardized statistic is -1,837.

Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην εκτίμηση του οικονομικού επιπέδου απο το δείγμα μας και την αξιολόγησης της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου ατόμου ,όπως αποδεικνύεται απο τα ποσοστά στατιστικής σημαντικότητας Monte Carlo.

14. Εκτίμηση οικονομικού επιπέδου*μελλοντική πορεία αποφυλακισμένου

Crosstab

			V12				Total
			1	2	3	4	
V38M	1	Count	6	1	30	6	43
		Expected Count	2,7	1,1	35,2	4,1	43,0
		% of Total	,6%	,1%	3,2%	,6%	4,5%
		Residual	3,3	-,1	-5,2	1,9	
	2	Count	10	0	230	21	261
		Expected Count	16,2	6,6	213,6	24,7	261,0
		% of Total	1,1%	,0%	24,2%	2,2%	27,4%
		Residual	-6,2	-6,6	16,4	-3,7	
	3	Count	17	12	268	24	321
		Expected Count	19,9	8,1	262,7	30,3	321,0
		% of Total	1,8%	1,3%	28,2%	2,5%	33,7%
		Residual	-2,9	3,9	5,3	-6,3	
	4	Count	13	10	182	31	236
		Expected Count	14,6	5,9	193,1	22,3	236,0
		% of Total	1,4%	1,1%	19,1%	3,3%	24,8%
		Residual	-1,6	4,1	-11,1	8,7	
	5	Count	6	1	38	6	51
		Expected Count	3,2	1,3	41,7	4,8	51,0
		% of Total	,6%	,1%	4,0%	,6%	5,4%
		Residual	2,8	-,3	-3,7	1,2	
	6	Count	3	0	17	0	20
		Expected Count	1,2	,5	16,4	1,9	20,0
		% of Total	,3%	,0%	1,8%	,0%	2,1%
		Residual	1,8	-,5	,6	-1,9	
7	Count	4	0	14	2	20	
	Expected Count	1,2	,5	16,4	1,9	20,0	
	% of Total	,4%	,0%	1,5%	,2%	2,1%	
	Residual	2,8	-,5	-2,4	,1		
Total	Count	59	24	779	90	952	
	Expected Count	59,0	24,0	779,0	90,0	952,0	
	% of Total	6,2%	2,5%	81,8%	9,5%	100,0%	

Παρατηρούμε ότι υπάρχει υπεροχή της απάντησης “εξαρτάται απο παράγοντες” [κελί 3 καθέτως] για τις εκτιμήσεις του οικονομικού επιπέδου : “αρκετά ικανοποιητικό” [residual=16.4], “σχετικά καλό” [residual=5.3] “κάτω του μετρίου” [residual=6].

15. Μόρφωση *ηλικία [Υπαρξη συσχέτισης]

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	18,147 ^a	6	,006	,007 ^b	,005	,009			
Likelihood Ratio	16,184	6	,013	,019 ^b	,016	,023			
Fisher's Exact Test	15,478			,014 ^b	,011	,017			
Linear-by-Linear Association	6,630 ^c	1	,010	,012 ^b	,009	,014	,006 ^b	,004	,008
N of Valid Cases	941								

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,75.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1122541128.

c. The standardized statistic is -2,575.

16.Μόρφωση*ηλικία

Crosstab

		V30K			Total		
		1	2	3			
V32M	1	Count	2	1	8	11	
		Expected Count	3,5	4,8	2,7	11,0	
		% of Total	,2%	,1%	,9%	1,2%	
		Residual	-1,5	-3,8	5,3		
		2	Count	8	8	9	25
		Expected Count	7,9	10,8	6,2	25,0	
		% of Total	,9%	,9%	1,0%	2,7%	
		Residual	,1	-2,8	2,8		
		3	Count	110	171	95	376
		Expected Count	119,5	162,6	93,9	376,0	
		% of Total	11,7%	18,2%	10,1%	40,0%	
		Residual	-9,5	8,4	1,1		
	4	Count	179	227	123	529	
	Expected Count	168,1	228,8	132,1	529,0		
	% of Total	19,0%	24,1%	13,1%	56,2%		
	Residual	10,9	-1,8	-9,1			
	Total	Count	299	407	235	941	
	Expected Count	299,0	407,0	235,0	941,0		
	% of Total	31,8%	43,3%	25,0%	100,0%		

Παρατηρούμε τα εξής:

- 1.Κατηγορία Δημοτικού:υπεροχή υπάρχει στην ηλικιακή ζώνη των 25 έως 26 ετών.
 - 2.Κατηγορία Γυμνασίου:υπεροχή υπάρχει στην ηλικιακή ζώνη των 18-21, 25-26
 - 3.Κατηγορία Λυκείου:υπεροχή υπάρχει στην ηλικιακή ζώνη των 22-24 [Residual=8.4] .Επίσης,στην κατηγορία 25-26 [residual=1.1].
 - 4.Κατηγορία Πανεπιστημίου:υπεροχή υπάρχει σημαντική και μοναδική στην ηλικιακή ζώνη 18-21 με Residual=10.9
- Επίσης,αναφορικά με την ποσόστωση των ηλικιών παρατηρούμε ότι:
 Το 31.8 ανήκει στην ηλικιακή ζώνη 18-21, το 43.3 στην ζώνη 22-24 ετών και το 25% απο 25-26 ετών.

17.Μόρφωση *Μελλοντική πορεία αποφυλακισμένου ατόμου[Συσχέτιση]

Crosstab

		V12				Total	
		1	2	3	4		
V32M	1	Count	2	1	7	1	11
		Expected Count	,7	,3	9,0	1,0	11,0
		% of Total	,2%	,1%	,7%	,1%	1,2%
		Residual	1,3	,7	-2,0	,0	
	2	Count	7	0	18	2	27
		Expected Count	1,7	,6	22,2	2,5	27,0
		% of Total	,7%	,0%	1,9%	,2%	2,8%
		Residual	5,3	-,6	-4,2	-,5	
	3	Count	24	10	307	42	383
		Expected Count	23,6	9,2	314,5	35,7	383,0
		% of Total	2,5%	1,0%	32,1%	4,4%	40,1%
		Residual	,4	,8	-7,5	6,3	
4	Count	26	12	453	44	535	
	Expected Count	33,0	12,9	439,3	49,8	535,0	
	% of Total	2,7%	1,3%	47,4%	4,6%	56,0%	
	Residual	-7,0	-,9	13,7	-5,8		
Total	Count	59	23	785	89	956	
	Expected Count	59,0	23,0	785,0	89,0	956,0	
	% of Total	6,2%	2,4%	82,1%	9,3%	100,0%	

Παρατηρούμε ότι είναι η Πανεπιστημιακή κατηγορία στην μόρφωση, που έχει μεγάλη υπεροχή στην απάντηση "εξαρτάται από παράγοντες" η μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου και συγκεκριμένα το 47.1% του δείγματος ανήκει σε αυτήν την διασταύρωση κελιών[residual=13.7].Αναφορικά με την απάντηση "δεν θα ξαναμπει φυλακή" στο μέλλον το άτομο, υπεροχή εμφανίζεται στην μορφωτική κατηγορία του Λυκείου[residual=8] και αντίστοιχα υπάρχει έλλειμμα τιμών για την απάντηση "εξαρτάται από παράγοντες"[residual=-7.5].Στην μορφωτική κατηγορία του Δημοτικού μεγαλύτερη υπεροχή έχει η απάντηση "δεν θα ξαναμπει φυλακή"[residual=7] και στο Γυμνάσιο η απάντηση "θα ξαναμπει"[Residual=5.3].

Το συμπέρασμα το οποίο είναι πολύ αξιόλογο εδώ είναι ότι ενώ σε όλες τις άλλες μορφωτικές κατηγορίες του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου υπάρχει

υπεροχή των απαντήσεων “θα ξαναμπει φυλακή”, “δεν θα ξαναμπει” αναλόγως του μεγέθους αυτής της υπεροχής[όπως δίνεται απο το αριθμητικό μέγεθος του residual] στην κατηγορία της Πανεπιστημιακής μόρφωσης η μόνη υπεροχή που υπάρχει είναι στην απάντηση “εξαρτάται απο παράγοντες” η μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου συγκεντρώνοντας έλλειμμα τιμών σε όλες τις άλλες απαντήσεις :θα μπει ,δεν θα ξαναμπει φυλακή στο μέλλον.

18.Μόρφωση *Μελλοντική πορεία αποφυλακισμένου ατόμου[Συσχέτιση]

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	27,718 ^a	9	,001	,007 ^b	,005	,010			
Likelihood Ratio	19,158	9	,024	,023 ^b	,019	,027			
Fisher's Exact Test	21,280			,009 ^b	,006	,011			
Linear-by-Linear Association	5,387 ^c	1	,020	,024 ^b	,020	,028	,012 ^b	,010	,01
N of Valid Cases	956								

a. 6 cells (37.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,26.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1122541128.

c. The standardized statistic is 2,321.

19.Μόρφωση *Τόπος διαμονής[Υπαρξη συσχέτισης]

Crosstab

			V31M					Total
			1	2	3	4	5	
V32M	1	Count	7	0	2	0	2	11
		Expected Count	7,7	1,1	1,5	,2	,5	11,0
		% of Total	,7%	,0%	,2%	,0%	,2%	1,2%
		Residual	-.7	-1,1	,5	-.2	1,5	
	2	Count	11	2	6	1	6	26
		Expected Count	18,2	2,6	3,5	,4	1,3	26,0
		% of Total	1,2%	,2%	,6%	,1%	,6%	2,8%
		Residual	-7,2	-.6	2,5	,6	4,7	
	3	Count	250	38	65	8	17	378
		Expected Count	264,8	38,4	50,4	5,6	18,8	378,0
		% of Total	26,5%	4,0%	6,9%	,8%	1,8%	40,0%
		Residual	-14,8	-.4	14,6	2,4	-1,8	
	4	Count	394	56	53	5	22	530
		Expected Count	371,3	53,8	70,7	7,9	26,4	530,0
		% of Total	41,7%	5,9%	5,6%	,5%	2,3%	56,1%
		Residual	22,7	2,2	-17,7	-2,9	-4,4	
Total	Count	662	96	126	14	47	945	
	Expected Count	662,0	96,0	126,0	14,0	47,0	945,0	
	% of Total	70,1%	10,2%	13,3%	1,5%	5,0%	100,0%	

Ο πίνακας υποδεικνύει ένα βασικό συμπέρασμα από τα μεγέθη των αντίστοιχων Residual ανά διαστράωση κελιών, το οποίο είναι το εξής: η κατηγορία της Πανεπιστημιακής μόρφωσης [γραμμή 4 οριζοντίως] εμφανίζει ιδιαίτερα χαρακτηριστική υπεροχή στο κελί 1 του "τόπου διαμονής" δηλ. στην Αθήνα. Υπεροχή εμφανίζεται και στην Θεσσαλονίκη [residual=2.2]. Επίσης, σημαντική υπεροχή υπάρχει στην κατηγορία του Λυκείου για την ημιαστική ζώνη διαμονής [Residual=14.6].

Στην μορφωτική κατηγορία του Δημοτικού υπάρχει υπεροχή στην ημιαστική περιοχή [Residual=5] και στην αγροτική περιοχή [Residual=1.5].

Στην μορφωτική κατηγορία του Γυμνασίου αντιστοίχως κυρίως υπεροχή υπάρχει στις αγροτικές περιοχές.

20. Μόρφωση * Τόπος διαμονής [Υπαρξη συσχέτισης, Monte Carlo < 5%]
--

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)			Monte Carlo Sig. (1-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval		Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound		Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	42,288 ^a	12	,000	,002 ^a	,001	,003			
Likelihood Ratio	33,827	12	,001	,001 ^b	,000	,002			
Fisher's Exact Test	35,791			,000 ^b	,000	,000			
Linear-by-Linear Association	21,308 ^c	1	,000	,000 ^b	,000	,000	,000 ^b	,000	,00
N of Valid Cases	945								

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,16.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1122541128.

c. The standardized statistic is -4,616.

- ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΑΣΗΣ[Measures of central ten]
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ.

Variable:REHABILITATION

REHAB

	Valid	966
	Missing	
Mean		2.5599
Std. Error of Mean		.03002
Median		2.2857
Mode		2.29
Std. Deviation		.93290
Variance		.870
Skewness		.739
Std. Error of Skewness		.079
Kurtosis		-.418
Std. Error of Kurtosis		.157
Range		4.00
Minimum		1.00
Maximum		5.00
Percentiles	5	1.4286
	25	1.8571
	50	2.2857
	75	3.1429

➤ Descriptives

	Statistic	Std.
--	-----------	------

		Error		
REHA B	Mean		2.5599	.03002
	Lower Bound		2.5010	
	95% Confidence Interval for Mean	Upper Bound	2.6188	
	5% Trimmed Mean		2.5196	
	Median		2.2857	
	Variance		.870	
	Std. Deviation		.93290	
	Minimum		1.00	
	Maximum		5.00	
	Range		4.00	
	Interquartile Range		1.29	
	Skewness		.739	.079
	Kurtosis		-.418	.157

Tests of Normality

	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
REHA B	.151	966	.000	.926	966	.000

a. Lilliefors Significance Correction

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα περιγραφικών στοιχείων για την μεταβλητή REHABILITATION[επανάταξη] και η οποία μετρήθηκε μέσω των μεταβλητών V2T-V11T, V21-V28, οι δείκτες περιγραφικής στατιστικής διαμορφώνονται ως εξής:

ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ=2,6.

Η μέση τιμή της μεταβλητής REHABILITATION μας πληροφορεί ότι στην πενταβάθμια κλίμακα Likert από 1 έως 5, όπου 1=διαφωνώ απόλυτα, 2=διαφωνώ 3=δεν ξέρω/δεν απαντώ, 4=συμφωνώ και 5=συμφωνώ απόλυτα, η επιλογή απάντησης, που αντιπροσωπεύει την μέση τιμή είναι το 2.6 [κατά προσέγγιση], το

οποίο σημαίνει ότι σε 966 υποκείμενα έρευνας το δείγμα τείνει να επικεντρώνεται μεταξύ των τιμών 2 και 3, όπου 2=διαφωνώ και 3=δεν ξέρω/δεν απαντώ. Αυτό δείχνει ότι στο δείγμα το κέντρο βάρους της κατανομής είναι στο 2,6 στην κλίμακα Likert, αναφορικά με το σύνολο των ερωτήσεων, που συνθέτουν την μεταβλητή επανένταξη [κέντρο της κατανομής το 2,6].

ΤΥΠΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ ΜΕΣΟΥ ΟΡΟΥ: 0,030.

Το τυπικό σφάλμα του μέσου όρου μας πληροφορεί ότι αν παίρναμε ένα ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό δειγμάτων, οι δειγματικοί τους μέσοι όροι θα παρουσίαζαν απόκλιση μέχρι και 0,03%.

ΔΙΑΜΕΣΟΣ=2,2.

Το σύνολο του δείγματος μας έχει διάμεσο 2,2, το οποίο σημαίνει ότι η τιμή αυτή είναι η κεντρικότερη τιμή της κατανομής του δείγματος μας [Παρασκευόπουλος, 1990], αν δηλ. υπολογίσουμε τις αποστάσεις των τιμών από τον μέσο όρο [2,6], οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το άθροισμα των αποστάσεων των τιμών που είναι μεγαλύτερες του μέσου όρου [2,6] είναι ίσο με το άθροισμα των αποστάσεων των τιμών που είναι μικρότερες του μέσου όρου. Αυτό το οποίο μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα εδώ είναι να συμφωνούν αριθμητικά η διάμεσος με τον μέσο όρο και με την δεσπόζουσα τιμή ώστε η κατανομή να είναι κανονική και όπως φαίνεται αυτή η παραδοχή ικανοποιείται στην έρευνα μας αναφορικά με την επανένταξη, αφού ο μέσος όρος =2,6 διάμεσος =2,28 και δεσπόζουσα τιμή =2,29%. Οι τρεις αυτοί δείκτες κεντρικής τάσης στο δείγμα μας κινούνται μεταξύ της τιμής 2 στην πενταβάθμια κλίμακα Likert και συγκλίνουν αριθμητικά μεταξύ τους.

ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑ ΤΙΜΗ: 2,29

Στην πενταβάθμια κλίμακα συμφωνία και διαφωνίας, η συχνότερα εμφανιζόμενη τιμή αναφοράς είναι το 2,29, το οποίο μας δίνει την πληροφορία ότι μεταξύ των δυνατοτήτων επιλογής απαντήσεων από 1-5, το δείγμα μας επέλεξε συχνότερα την τιμή 2=διαφωνώ, επικράτησε δηλ. με μεγαλύτερη συχνότητα η επιλογή της απάντησης 2=διαφωνώ σε σύνολο 966 υποκειμένων, που ερωτήθηκαν σχετικά με την μεταβλητή REHABILITATION.

2. "Δείκτες μεταβλητότητας ή διασποράς"

ΔΙΑΣΠΟΡΑ: 0,870

Από την τιμή της διασποράς στο δείγμα μας για την επανένταξη συνάγεται ότι η διασπορά του δείγματος μας είναι 0,870, το οποίο δείχνει ότι οι τιμές της πενταβάθμιας κλίμακας Likert [1,2,3,4,5] απέχουν κοντά στην μονάδα κατά προσέγγιση από την μέση τιμή =2,6 δηλ. δεν απομακρύνονται ιδιαίτερα από τον μέσο όρο των τιμών του δείγματος για την μεταβλητή REHABILITATION. Κατά επέκταση, η διασπορά του δείγματος είναι σαφές ότι είναι μικρή αφού η τιμή της 0,870 δεν διαφέρει πολύ από την τιμή του μέσου όρου [2,6] και επομένως οι τιμές της κατανομής του δείγματος δεν διασκορπίζονται σε μεγάλη απόσταση από αυτόν.

ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ: 0,932

Η απόσταση των τιμών από την μέση τιμή στο δείγμα μας είναι 0,932 [μονάδα κατά προσέγγιση], με άλλα λόγια ο βαθμός διασκορπίσης των τιμών του δείγματος εκατέρωθεν του μέσου όρου δεν είναι τέτοιος αριθμητικά ώστε να πούμε ότι η τυπική απόκλιση του δείγματος είναι μεγάλη. Αντιθέτως, όπως επισημάναμε και παραπάνω, και η τυπική απόκλιση και η διασπορά του δείγματος είναι μικρή, το οποίο σημαίνει ότι οι τιμές της μεταβλητής REHABILITATION δεν απομακρύνονται από την μέση τιμή ιδιαίτερα, παρά μόνο μια μονάδα κατά προσέγγιση και για να 'μαστε

περισσότερο ακριβής κατά 0.932. Τόση είναι η απόσταση της διασποράς του δείγματος από την μέση τιμή.

ΕΥΡΟΣ:4.00[range=max-min]

Ορίζεται ως η διαφορά της πιο μεγάλης τιμής από την μικρότερη. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, το εύρος έχει την τιμή 4. Η διαφορά της πιο μεγάλης τιμής του δείγματος μας από την πιο μικρή τιμή, είναι 4 μονάδες.

ΜΕΓΙΣΤΟ:5.00

Η μεγαλύτερη τιμή, που εμφανίζεται είναι το 5 και είναι φυσιολογικό δεδομένου ότι στην κλίμακα Likert η ανώτερη διαβάθμιση είναι η τιμή 5=συμφωνώ απόλυτα.

ΕΛΑΧΙΣΤΟ:1.00

Η μικρότερη τιμή είναι το 1 και είναι αναμενόμενο δεδομένου ότι η κλίμακα απαντήσεων ξεκινάει από την τιμή 1, όπου 1=διαφωνώ απόλυτα.

ΕΚΑΤΟΣΤΗΜΟΡΙΑ[Percentiles]: Παρατηρούμε αρχικά ότι P50[2.28] συμπίπτει με την διάμεσο[2.28], το οποίο πρέπει να υπάρχει σύμπτωση τέτοια, σύμφωνα με τους δείκτες μεταβλητότητας. Τα συγκεκριμένα εκατοστημόρια μας πληροφορούν ότι:

Χωρίζοντας την κατανομή του δείγματος μας σε 100 ίσα μέρη, αυτή διαμορφώνεται ως εξής:

1.42 στην πενταβάθμια κλίμακα για το 5% του δείγματος των 966 υποκειμένων έρευνας.

1.85 στην πενταβάθμια κλίμακα για το 25% του δείγματος.

2.28 στην πενταβάθμια κλίμακα για το 50% του δείγματος.

3.14 στην κλίμακα για το 75% των 966 υποκειμένων έρευνας.

Απο την αριθμητική αυτή εικόνα των εκατοστημορίων, έχουμε την πληροφόρηση ότι μόνο το 5% του δείγματος μας κινήθηκε κάτω από την τιμή 1.42 [διαφωνώ απόλυτα]. Ακόμη το 25% του δείγματος επέλεξε τιμή στην κλίμακα Likert κάτω από το 2[διαφωνώ], το 50% κάτω από την τιμή 3[δεν ξέρω/δεν απαντώ] και το 75% κάτω από την τιμή 4 [συμφωνώ]. Απουσιάζουν οι τιμές κάτω του 5, όπου 5=συμφωνώ απόλυτα. Συμπεραίνουμε, από τα παραπάνω δεδομένα ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος κινήθηκε κάτω από την τιμή 4[συμφωνώ] στην απάντηση, που έδωσε σε διαβαθμισμένη επίλυση απαντήσεων από 1-5 αναφορικά με την στάση του απέναντι στην μεταβλητή REHABILITATION.

3. "Μέτρα ασυμμετρίας"

ΣΧΟΛΙΑ: Η κατανομή των τιμών μας είναι ασύμμετρη δεξιά [SK>0] με KU>0 [πολλές τιμές στην περιφέρεια της, λίγες τιμές συγκεντρωμένες στο "κέντρο" της] και επειδή, όπως συνάγεται από τους δείκτες κεντρικής τάσης [μέσος όρος, διάμεσος, δεσπόζουσα τιμή] οι διαφορές μεταξύ τους σε αριθμητικό επίπεδο είναι ασήμαντες [μέσος όρος: 2,6 \δεσπόζουσα τιμή: 2,29 \διάμεσος: 2,28] δηλ. είναι μικρές, ΣΤΡΕΒΛΟΤΗΤΑ [μέτρα ασυμμετρίας]: 0.739

Το πρόσημο για την στρεβλότητα είναι θετικό, και επομένως, η κατανομή των τιμών της μεταβλητής επανένταξης έχει την ουρά της δεξιά, το οποίο δείχνει ότι υπάρχει έλλειμμα από μεγάλες τιμές στην κλίμακα Likert [3:δεν ξέρω/δεν απαντώ, 4:συμφωνώ και 5:συμφωνώ απόλυτα], κάτι το οποίο φαίνεται και στην επιλογή της δεσπόζουσας τιμής 2:διαφωνώ ως δεσπόζουσα τιμή. Από το μέτρο αυτό της στρεβλότητας συμπεραίνεται ότι η μορφή της κατανομής είναι ασύμμετρη δεξιά δηλ. ο μέσος όρος "έλκεται" από τις ακραίες τιμές προς το αριστερό μέρος της κατανομής [Παρασκευόπουλος, 1990]. Απομακρύνεται από το κέντρο της κατανομής προς την κατεύθυνση της ουράς της κατανομής.

ΤΥΠΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ ΣΤΡΕΒΛΟΤΗΤΑΣ:0.079

Η τιμή αυτή για το τυπικό σφάλμα της στρεβλότητας σε συνδυασμό με την τιμή 0.739 της στρεβλότητας δίνουν πληροφορίες για την κανονικότητα της κατανομής του δείγματος μας λόγω του ότι η στρεβλότητα είναι ένα μέτρο που μας δείχνει την έκταση στην οποία μια κατανομή τιμών αποκλίνει από την συμμετρία, γύρω από το μέσο όρο.[Δαφέρμος,2005 σελ.112]. Το τυπικό σφάλμα της στρεβλότητας εδώ δείχνει ότι η στρεβλότητα[SK] μεταβάλλεται κατά 0.079 ως συνάρτηση του μεγέθους του δείγματος.

ΚΥΡΤΟΤΗΤΑ:-0,418

Το πρόσημο της κυρτότητας είναι αρνητικό, από το οποίο συνάγεται ότι η κατανομή του δείγματος μας, επειδή $KU < 0$, είναι πλατύκυρτη δηλ. πολύ λίγες τιμές της υπάρχουν στο κέντρο της, ενώ στην "περιφέρεια" της υπάρχουν πάρα πολλές τιμές[Δαφέρμος,2005,σελ.112].

ΤΥΠΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ ΚΥΡΤΟΤΗΤΑΣ:0.157

Η τιμή αυτή για το τυπικό σφάλμα σε συνδυασμό με την τιμή -0,418 της στρεβλότητας, μας παρέχουν πληροφορίες για την κανονικότητα της κατανομής του δείγματος μας δεδομένου ότι η κυρτότητα είναι ένα μέτρο, που εξασφαλίζει ομαλότητα[Δαφέρμος,2005] δηλ. δίνει μια ένδειξη του πόσου απότομη ή πόσο ομαλή είναι η κατανομή των τιμών ενός δείγματος σε σχέση με την κανονική κατανομή. Εδώ φαίνεται ότι η κυρτότητα μεταβάλλεται κατά 0.157 ως συνάρτηση του μεγέθους του δείγματος.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΝΑ ΕΡΩΤΗΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν οι δείκτες περιγραφικής στατιστικής [κεντρικής τάσης, διασποράς, ασυμμετρίας] αναλυτικότερα δηλ. σε σύνολο 38 μεταβλητών θα έχουμε μια στατιστική εικόνα γύρω από το τι μας υποδηλώνουν τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για κάθε ερώτηση [μεταβλητή] του βασικού ερωτηματολογίου έρευνας με όρους :μέσης τιμής, τυπικής απόκλισης, διαμέσου και δεσπόζουσας τιμής.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- V2: "Το άτομο Κ.Π. πολύ δύσκολα θα βρεί εργασία λόγω του οτι έχει κάνει φυλακή".

V2

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	553	57.2	57.2	57.2
2	317	32.8	32.8	90.0
3	33	3.4	3.4	93.4
4	53	5.5	5.5	98.9
5	11	1.1	1.1	100.0
Total	967	100.0	100.0	

Όπως παρατηρούμε απο τον πίνακα των περιγραφικών στοιχείων ,σε σύνολο 967 Υποκειμένων έρευνας ,ο μέσος όρος είναι 1.61 στην κλίμακα likert με μικρό σφάλμα μέσου όρου [0.028] και με διάμεσο και δεσπόζουσα τιμή να συμπίπτουν[median=1,mode=1],το οποίο δείχνει και πάλι οτι οι τιμές της μεταβλητής V2 ακολουθούν την σειρά της κανονικής κατανομής.Η τυπική απόκλιση είναι <1 [0.879] και μαζί με την διασπορά <1[0.773],δείχνουν οτι οι τιμές στην ερώτηση αυτή δεν απομακρύνονται ιδιαίτερα απο τον μέσο όρο.δηλ.οτι υπάρχει μικρή τυπική απόκλιση τιμών και μικρή διασπορα ,συνεπώς μικρή μεταβλητότητα των τιμών.

Το στατιστικό αυτό αποτέλεσμα στην μεταβλητή ,που μετρά την δυνατότητα εύρεσης εργασίας ,που πιστεύει το δείγμα οτι θα δοθεί κοινωνικά στο αποφυλακισμένο άτομο,βλέπουμε απο την δεσπόζουσα τιμή [1=συμφωνά απόλυτα]οτι η πίστη αυτή είναι ιδιαίτερα χαμηλή,έτσι όπως εκφράζεται μέσα απο την κλίμακα πενταβάθμιων επιλογών και της οποίας το αποτέλεσμα αντιπροσωπεύει μαζί με τον μέσο όρο,που θεωρείται πίο αξιόπιστος δείκτης κεντρικής τάσης[Δαφέρμος,2005,σελ98],την στάση του δείγματος .

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι οτι μόνο 64 υποκείμενα στο σύνολο των 966 υποκειμένων έρευνας τοποθετήθηκαν στον άξονα της διαφωνίας [τιμές 4 και 5 ,όπου 4:διαφωνώ , 5:διαφωνά απόλυτα] ,ποσοστό που επιβεβαιώνει την υπόθεση της έρευνας μας ,της αρνητικής πίστης ή πεποιθήσης για την επανένταξη του αποφυλακισμένου,αφού 870 υποκείμενα στην έρευνα μας συμφωνούν και μάλιστα τα 553 συμφωνούν σε βαθμό απολυτότητας[1=συμφωνά απόλυτα] οτι το αποφυλακισμένο άτομο μετά την φυλακή θα βρεί πολύ δύσκολα εργασία.Τα περιγραφικά ποσοστά εδώ είναι ιδιαίτερα ακραία ,όπως φαίνεται απο τους δείκτες ασυμμετρίας ,στρεβλότητας και κύρτωσης,ότι υπάρχει πλεόνασμα τιμών προς τα δεξιά και ένα έλλειμμα τιμών προς

τα αριστερά[SK>0,KU<0] δηλ.πολύ λίγες τιμές της υπάρχουν στο κέντρο της,ενώ στην "περιφέρεια της" πολλές τιμές[Δαφέρμος,2005,σελ.112].

➤ V3:"το ίδιο το άτομο θα νιώθει ψυχολογικά στιγματισμένο απο την παραμονή του στην φυλακή".

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ

V3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	459	47.5	47.5	47.5
	2	326	33.7	33.7	81.3
	3	114	11.8	11.8	93.1
	4	55	5.7	5.7	98.8
	5	12	1.2	1.2	100.0
	Total	966	99.9	100.0	
Missing	System	1	.1		
Total		967	100.0		

Στην ερώτηση αυτή θέτουμε τον ψυχολογικό στιγματισμό του ατόμου [εσωτερίκευση του στίγματος,ΛΕΜΕΡΤ,1951]ως απόρροια της παραμονής του στην φυλακή .Απο τον πίνακα περιγραφικών στοιχείων για την μεταβλητή V3 Βλέπουμε οτι ο μέσος όρος είναι 1.79 με σφάλμα μέσου όρου [0.030] δηλ.υπάρχει και πάλι συγκέντρωση της πλειοψηφίας του δείγματος στον άξονα συμφωνίας,το οποίο επαληθεύει και η δεσπόζουσα τιμή 1[συμφωνά απόλυτα].Η διασπορά κι η τυπική απόκλιση είναι <1 ,το οποίο μας δείχνει και πάλι οτι οι απαντήσεις των υποκειμένων αομακρύνονται ελάχιστα απο τον μέσο όρο.

Απο την παρατήρηση του πίνακα,βλέπουμε οτι αυτό που μας λένε οι δείκτες κεντρικής τάσης,διασποράς και ασυμμετρίας είναι οτι και πάλι επιβεβαιώνεται μια αρνητική πίστη ή πεποιήθηση της πλειοψηφίας του δείγματος γύρω απο την δυνατότητα επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου,ακόμα και όταν ερωτάται για θέματα ψυχολογικού στιγματισμού του ατόμου δηλ.κατά πόσο το ίδιο το άτομο εξουδετερώνει την αρνητική επίδραση των βιωμάτων του εγκλεισμου.Το δείγμα συμφωνεί και σε απόλυτο βαθμό,οτι το άτομο θα νιώθει ψυχολογικά στιγματισμένο.

- V4: "η αντιμετώπιση του \της απο τον κοινωνικό περίγυρο δεν θα είναι η καλύτερη δυνατή λόγω της παραμονής του στην φυλακή."

ΑΡΝΗΤΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΓΥΡΟΥ

V4

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	477	49.3	49.3	49.3
2	369	38.2	38.2	87.5
3	48	5.0	5.0	92.5
4	58	6.0	6.0	98.4
5	15	1.6	1.6	100.0
Total	967	100.0	100.0	

Ο μέσος όρος [1.72] και η δεσπόζουσα τιμή [1], απεικονίζουν την τάση του δείγματος μας και πάλι να επιβεβαιώνει την υπόθεση μας για αρνητική προσδοκία αναφορικά με την επανένταξη.

Η μεγάλη πλειοψηφία του δείγματος μας συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση, που επικεντρώνεται στον αρνητισμό του κοινωνικού περιγύρου.

- V5: "στις σχέσεις του\της με τους άλλους ανθρώπους θα αντιμετωπίζει δυσκολίες αποδοχής μαζί τους λόγω τη σχέσης του με την φυλακή".

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ

V5

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	294	30.4	30.5	30.5
2	425	44.0	44.0	74.5
3	98	10.1	10.2	84.7
4	124	12.8	12.8	97.5
5	24	2.5	2.5	100.0
Total	965	99.8	100.0	
Missing System	2	.2		
Total	967	100.0		

Εδώ ο μέσος όρος είναι 2.13 και η δεσπόζουσα τιμή είναι το 2 [συμφωνώ] [χαμηλή τυπική απόκλιση, χαμηλή διασπορά], που σημαίνει ότι η τιμή 2 επιλέχτηκε περισσότερες φορές από την τιμή 1 [συμφωνώ απόλυτα], ενώ συγκριτικά με τις προηγούμενες ερωτήσεις, υπάρχει μια αύξηση των ποσοστών διαφωνίας [διαφωνώ/διαφωνώ απόλυτα: 148 υποκειμένα]. Όμως και πάλι επικρατεί στο σύνολο του ερευνητικού μας δείγματος αρνητική πίστη για την αποδοχή που θα λάβει ο αποφυλακισμένος.

- V6: "η οικογένεια του θα στηρίξει το άτομο μετά την αποφυλάκιση του/της".

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

V6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	420	43.4	43.5	43.5
	2	236	24.4	24.4	67.9
	3	239	24.7	24.7	92.7
	4	65	6.7	6.7	99.4
	5	6	.6	.6	100.0
	Total	966	99.9	100.0	
Missing	System	1	.1		
Total		967	100.0		

Στην ερώτηση ,όπου ρωτάμε το δείγμα για την στήριξη του αποφυλακισμένου απο την οικογένεια του, παρατηρούμε απο τον πίνακα της μεταβλητής αυτής, ότι απο το δείγμα μας αποδίδεται στην οικογένεια θετική ιδιότητα στην στήριξη του αποφυλακισμένου, συμπέρασμα το οποίο συνάγεται απο τα περιγραφικά μας στατιστικά στοιχεία: μέσος όρος[1.97], διάμεσος[2.00], δεσπόζουσα τιμή[1] . Οι δείκτες μεταβλητότητας είναι <1 και απο την τιμή της στρεβλότητας [$SK > 0$, 0.617] φαίνεται οτι η κατανομή μας εδώ είναι ασύμμετρη δεξιά [positive skewed] δηλ. παρουσιάζει πλεόνασμα τιμών προς τα δεξιά και έλλειμμα προς τα αριστερά, ενώ το αρνητικό πρόσημο στην κυρτότητα [-0.686] δείχνει την συγκέντρωση των τιμών στην περιφέρεια και όχι στο κέντρο της κατανομής. Παρατηρήθηκε επίσης αύξηση της τιμής 3 [δεν ξέρω/δεν απαντώ] με 239 υποκείμενα να την επιλέγουν σε αντίθεση με τα φτωχότερα ποσοστά εμφάνισης της στις προηγούμενες μεταβλητές μέτρησης των προσδοκιών επανένταξης.

- V7: "οι φίλοι του ατόμου επίσης θα τον στηρίξουν με κάθε τρόπο μετά την αποφυλάκιση του *".

ΦΙΛΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

V7

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	198	20.5	20.5	20.5
	2	287	29.7	29.7	50.2

3	244	25.2	25.2	75.4
4	212	21.9	21.9	97.3
5	26	2.7	2.7	100.0
Total	967	100.0	100.0	

Απο τον παρατηρούμενο μέσο όρο[2.57] και με δεσπόζουσα τιμή την τιμή 2[συμφωνώ] φαίνεται ότι αποδόθηκε θετική ιδιότητα στο φιλικό περιβάλλον του αποφυλακισμένου ως πηγή στήριξης μετά την αποφυλάκιση του\της,όμως σε χαμηλότερα ποσοστά απο την οικογένεια,όπου 656 υποκείμενα συμφώνησαν ότι η οικογένεια θα στηρίξει το άτομο,σε αντίθεση με τα χαμηλότερα ποσοστά στον άξονα της συμφωνίας,όταν η αναφέρεται ως πηγή στήριξης "οι φίλοι" με 485 υποκείμενα να συμφωνούν ότι θα στηριχτεί το άτομο απο τους φίλους του\της.Μεγάλη συγκέντρωση του δείγματος επίσης παρατηρείται στην τιμή 3[δεν ξέρω\δεν απαντώ] της πεντάβαθμιας κλίμακας [3=επιλέχτηκε απο 244 άτομα] συγκριτικά με τα χαμηλά ποσοστά επιλογής αυτής της τιμής στις προηγούμενες ερωτήσεις ,με μονάδα μέτρησης την κοινωνική επανένταξη [π.χ. στην V2 η τιμή 3=δεν ξέρω\δεν απαντώ έχει συχνότητα εμφάνισης 33 φορές, στην V3 114 φορές και στην V4 48 φορές.Αυτό ενδεχομένως δείχνει ότι ένα μεγάλο μέρος του δείγματος περίπου στο 1\4 ,είναι σκεπτικό για το αν οι φίλοι όντως αποτελούν πηγή στήριξης για το άτομο μετά την αποφυλάκιση του,μια διαπίστωση η οποία σαφέστατα δεν ισχύει στην περίπτωση του δείγματος μας για τον ρόλο της οικογένειας ως πηγή στήριξης[V6] ,όπου τα παρατηρούμενα ποσοστά τοποθέτησης στον άξονα της συμφωνίας [τιμές 1 και 2] είναι κατά πολύ μεγαλύτερα απο ότι στην περίπτωση της φιλικής υποστήριξης για την περίπτωση του αποφυλακισμένου ατόμου[οικογένεια:656 υποκείμενα, φίλοι:485].

➤ V8:"Οι υπόλοιποι συγγενείς του ατόμου θα το βλέπουν αρνητικά μετά την αποφυλάκιση του εξαιτίας της παραμονής του\της στην φυλακή".

ΑΡΝΗΤΙΣΜΟΣ ΣΥΓΓΕΝΩΝ[ΣΤΙΓΜΑ ΦΥΛΑΚΗΣ]

V8

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	203	21.0	21.0	21.0
	2	407	42.1	42.2	63.2
	3	162	16.8	16.8	80.0
	4	153	15.8	15.9	95.9
	5	40	4.1	4.1	100.0
	Total	965	99.8	100.0	
Missing	System	2	.2		
	Total	967	100.0		

Στην περίπτωση της τοποθέτησης των υπόλοιπων συγγενών ,ως πηγή στήριξης του αποφυλακισμένου ατόμου,ο μέσος όρος είναι 2.40 και η δεσπόζουσα τιμή είναι η τιμή 2[συμφωνώ],που σημαίνει ότι η τάση του δείγματος μας είναι να επιλέγει τις τιμές του άξονα συμφωνίας ως προς την πρόταση ,που του θέσαμε στο ερωτηματολόγιο, με 610 υποκείμενα σε δείγμα 967 να επιλέγουν αυτές τις τιμές συμφωνίας[1 και 2].Οι δείκτες μεταβλητότητας έχουν χαμηλές τιμές,συνεπώς δεν υπάρχει σημαντική μεταβλητότητα των τιμών[απομάκρυνση τους] από το κέντρο βάρους της κατανομής δηλ.απο τον μέσο όρο [2.40] ενώ από τις τιμές των υπόλοιπων δεικτών κεντρικής τάσης[διάμεσος:2, δεσπόζουσα τιμή:2.00] παρατηρούμε ότι οι τιμές είναι κατανεμονται κοντά στην τιμή 2, όπου 2=συμφωνώ στην πενταβάθμια κλίμακα likert.

Οι συγγενείς ,κατά επέκταση,προσλαμβάνονται από την μεγαλύτερη πλειοψηφία του δείγματος μας,ως μια αρνητική πηγή στήριξης του ατόμου μετά την φυλακή δηλ.το δείγμα μας απαντά ότι δεν θα λάβει στήριξη από τους υπόλοιπους συγγενείς του αφού θα το βλέπουν αρνητικά μετά την αποφυλάκιση του\της.Το συμπέρασμα αυτό κάνει ακόμα πιο έντονη την πρόσληψη της οικογένειας από τους ερωτώμενους , ως θετική πηγή στήριξης του αποφυλακισμένου, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους συγγενείς ,που δεν προσλαμβάνονται ως θετική πηγή στήριξης από το δείγμα μας.Το που μπορεί να οφείλεται αυτή η στατιστική διαφοροποίηση μεταξύ των ομάδων του στενού κοινωνικού περιβάλλοντος του αποφυλακισμένου,όπως είναι η οικογένεια,οι φίλοι και οι υπόλοιποι συγγενείς του\της,θα αναφερθεί στην ενότητα της θεωρητικής τεκμηρίωσης των στατιστικών ευρημάτων,όπου τα κοινωνικό –οικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος μας δηλ.οι ανεξάρτητες μας μεταβλητές ,θα μας εξηγήσουν τις διαφορές αυτές στους άξονες συμφωνίας και διαφωνίας μεταξύ των ομάδων αυτών,δεδομένου ότι ο παράγοντας της κοινωνικής κουλτούρας των υποκειμένων είναι αυτός που μας επεξηγεί σε ένα ουσιαστικό επιστημονικό παρατηρούμενες στατιστικές διαφοροποιήσεις.

➤ V9:”Η ερωτική σχέση ,που είχε πριν την φυλάκιση δεν θα επηρεαστεί αρνητικά από το στίγμα του φυλακισμένου “.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΡΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥ

V9

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	92	9.5	9.5	9.5
	2	119	12.3	12.3	21.8
	3	233	24.1	24.1	46.0
	4	373	38.6	38.6	84.6
	5	149	15.4	15.4	100.0
	Total	966	99.9	100.0	
Missing	System	1	.1		
Total		967	100.0		

Στην μεταβλητή V9 ο μέσος όρος είναι 3.38 και η δεσπόζουσα τιμή είναι η τιμή 4[όπου 4=διαφωνώ]. Η διασπορά[1.36] και η τυπική απόκλιση[1.16] είναι σε χαμηλά ποσοστά, που σημαίνει ότι και πάλι δεν παρατηρείται σημαντική απομάκρυνση των τιμών από την μέση τιμή. Αναφορικά με την διάσταση της επανένταξης, που ρωτάται εδώ, δηλ. τον παράγοντα του ερωτικού συντρόφου μόνο 211 υποκείμενα από τα συνολικά 966 συμφωνούν ότι αυτή δεν θα επηρεαστεί αρνητικά από το στίγμα της φυλάκισης. Αντίθετα, στον άξονα της διαφωνίας με την παραπάνω πρόταση, 522 ερωτώμενοι διαφωνούν με την πρόταση που τους τίθεται, υπονοώντας ουσιαστικά ότι το γεγονός της φυλάκισης θα επηρεάσει αρνητικά την ερωτική σχέση, που είχε το άτομο πρότερα της φυλακίσεως του. Σημαντική στατιστική συχνότητα έχουμε και στην τιμή 3[δεν ξερω/δεν απαντώ] της μεταβλητής αυτής με συχνότητα εμφάνισης της 233 φορές.

Τα περιγραφικά στοιχεία στην μεταβλητή V9 επιβεβαιώνουν την υπόθεση της αρνητικής πίστης ή πεποιθήσης για την ομαλή επανατοποθέτηση του ατόμου μετά την φυλακή. Το ότι περίπου το 50% του δείγματος μας συμφωνεί με το ότι το στίγμα θα έχει αρνητική επίδραση στην διατήρηση αυτής της σχέσης, απεικονίζει τις μικρές δυνατότητες, ελπίδες, που αποδίδονται σε ένα αποφυλακισμένο άτομο για να επανακάμψει μετά την φυλακή.

V10: "σε κοινωνικό επίπεδο η ένταξη του μετά την αποφυλάκιση του δεν θα συναντήσει προβλήματα λόγω του στίγματος της φυλακής".

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ

V10

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	54	5.6	5.6	5.6
2	88	9.1	9.1	14.7
3	58	6.0	6.0	20.7
4	481	49.7	49.7	70.4
5	286	29.6	29.6	100.0
Total	967	100.0	100.0	

Στην ερώτηση αυτή τίθεται και πάλι η κοινωνική αποδοχή του αποφυλακισμένου ατόμου μέσα από την έννοια της "ένταξης" και από τα αποτελέσματα των περιγραφικών δεικτών βλέπουμε ότι με δεσπόζουσα τιμή την τιμή 4=διαφωνώ και μέσο όρο δείγματος την τιμή 3.89 ,οι ερωτώμενοι τοποθετούνται στον άξονα της διαφωνίας ,απόλυτης και μη, αναφορικά με την αναφερόμενη πρόταση που τους τίθεται στο ερωτηματολόγιο.Πιο συγκεκριμένα,667 υποκείμενα από τα συνολικά 967,επιλέγουν τις τιμές 4 [διαφωνώ] και 5[διαφωνώ απόλυτα] συγκριτικά με τα 142 υποκείμενα,που επιλέγουν την θέση συμφωνίας με την παραπάνω πρόταση,οτι δηλ.η κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου δεν θα συναντήσει προβλήματα λόγω του στίγματος της φυλάκισης.Η τυπική απόκλιση είναι μικρή [1.10] και η διασπορά επίσης με αναφερόμενη τιμή 1.21.Αναφορικά με τα μέτρα ασυμμετρίας[κύρτωση και στρεβλότητα],παρατηρούμε από τον πίνακα της μεταβλητής V10,οτι η κατανομή μας είναι ασύμμετρος αριστερά[negative skewed],δηλ έχει την ουρά της στα αριστερά [έλλειμμα τιμών προς τα αριστερά] και με σχετικά μικρή συγκέντρωση τιμών στο κέντρο[κυρτότητα=0.784],όπως υποδηλώνεται από το θετικό πρόσημο και την μικρή τιμή κυρτώσεως .

V11:"Σε προσωπικό επίπεδο το άτομο θα έχει ξεχάσει την παραμονή του στην φυλακή".

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

V11

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	36	3.7	3.7	3.7
2	39	4.0	4.0	7.8
3	83	8.6	8.6	16.4
4	351	36.3	36.3	52.7
5	457	47.3	47.3	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

Μια ερώτηση ,που δείχνει την πρόσληψη ,που τυγχάνει το αποφυλακισμένο άτομο απο το υπο μελέτη δείγμα μας σχετικά με την πεποιθήση ,που υπάρχει για το πως θα αισθάνεται σε προσωπικό επίπεδο ,αν δηλ.θα έχει ξεχάσει την παραμονή του στην φυλακή ή αν η παραμονή αυτή θα έχει αρνητική επίδραση στην μετέπειτα πορεία το.Με μέσο όρο την τιμή 4.19 και δεσπόζουσα τιμή την τιμή 5[διαφωνώ πολύ],συνάγεται το συμπέρασμα οτι το δείγμα μας συγκεντρώνεται στον άξονα της διαφωνίας με την συγκεκριμένη πρόταση,που παρουσιάζει το αποφυλακισμένο άτομο να ξεπερνάει ψυχολογικά το βίωμα του εγκλεισμού του μετά την φυλακή.808 υποκείμενα επιλέγουν τις τιμές διαφωνίας[4,5] στην κλίμακα Likert και μόνο 75 ερωτώμενοι τοποθετούνται στον άξονα της συμφωνίας[1,2].Επίσης,83 υποκείμενα επιλέγουν την τιμή 3 =δεν ξέρω/δεν απαντώ.Κατά επέκταση,αυτό το οποίο συνάγεται απο τα στατιστικά στοιχεία ,που περιγράφουν την κατανομή των τιμών για αυτήν την μεταβλητή είναι οτι η μεγάλη πλειοψηφία του δείγματος μας[κατά προσέγγιση το 85% του δείγματος] απορρίπτει την άποψη οτι "σε προσωπικό επίπεδο το άτομο μετά την φυλακή θα έχει ξεχάσει την παραμονή του σε αυτήν",το οποίο σημαίνει οτι η επίδραση του στίγματος της φυλάκισης διαδραματίζει ενα σημαντικό ρόλο και ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΛΕΓΜΑ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ REHABILITATION V11-28.

*Στο πλέγμα των μεταβλητών αυτών μελετάται η κοινωνική επανένταξη μέσα απο το στοιχείο της επιρροής του στίγματος της φυλακής["παρελθόν στην φυλακή"].Παρακάτω,θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές:

[κλίμακα Λίκερτ απο 1 -5,όπου 1=πολύ αρνητικά, 2=λίγο αρνητικά, 3=δεν ξέρω/δεν απαντώ, 4=λίγο αρνητικά 5=πολύ θετικά.

V21: "Το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του γενικότερα".

ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΑ[ζωή του ατόμου]

V21

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	199	20.6	20.6	20.6
2	312	32.3	32.3	52.9
3	258	26.7	26.7	79.6
4	122	12.6	12.6	92.2
5	75	7.8	7.8	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

Το δείγμα τοποθετείται προς την κατεύθυνση της αρνητικής επιρροής του παρελθόντος της φυλάκισης στην μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου [μέσος όρος=2.55] και επιλέγει συχνότερα την απάντηση 2[λίγο αρνητικά] .Επιβεβαιώνεται η υπόθεση μας ,που θέλει το δείγμα να δίνει αρνητικές δυνατοότητες κοινωνικές και ατομικές απο τον αποφυλακισμένο να ενταχθεί κοινωνικά.

Τα μέτρα διασποράς είναι στατιστικά μικρά δηλ.δεν υπάρχει ούτε αξιοσημείωτο τυπικό σφάλμα του μέσου όρου[0.38],ούτε τυπική απόκλιση στατιστικά σημαντική ,ώστε να παρατηρείται μεγάλη απόκλιση των τιμών απο τον μέσο όρο[τυπική απόκλιση:1.17<μέσος όρος=2.55].

Αναφορικά με τα μέτρα ασυμμετρίας ,παρατηρούμε οτι η κατανομή είναι ασύμμετρη δεξιά[SK>0] και με λίγες τιμές στο κέντρο της[KU<0].

V22:“το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του στις προσωπικές του σχέσεις με φίλους “.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΣΕ ΦΙΛΟΥΣ

V22

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	142	14.7	14.7	14.7
2	390	40.3	40.4	55.1
3	184	19.0	19.0	74.1
4	183	18.9	18.9	93.1
5	67	6.9	6.9	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

Το δείγμα και πάλι τοποθετείται προς τον άξονα της αρνητικής επιρροής του παρελθόντος της φυλάκισης αναφορικά με τον παράγοντα του φιλικού περιβάλλοντος με μέσο όρο την τιμή 2.63 και επικρατούσα τιμή την τιμή 2=λίγο αρνητικά.

Τα μέτρα διασποράς ,όπως παρατηρούμε απο τον πίνακα των περιγραφικών στοιχείων για την μεταβλητή 22 είναι στατιστικά μη σημαντικά και αναφορικά με την μορφή της κατανομής αυτή είναι ασύμμετρη δεξιά με λίγες τιμές στο κέντρο της[αρνητικό πρόσημο της κυρτότητας].

V23 :“το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του ατόμου αναφορικά με την αποδοχή του απο το κοινωνικό σύνολο?”

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΛΟΓΩ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

V23

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	377	39.0	39.0	39.0
2	287	29.7	29.7	68.7
3	66	6.8	6.8	75.6
4	113	11.7	11.7	87.3
5	123	12.7	12.7	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

Απο τα 966 υποκείμενα έρευνας ,τα 666 υποκείμενα απαντούν οτι η κατεύθυνση αυτής της επιρροής είναι αρνητική σε αντίθεση με τους 236 ερωτώμενους που απαντούν οτι είναι θετική.Αξιοσημείωτο είναι οτι στους ακραίους πόλους συμφωνίας και διαφωνίας της κλίμακας ,123 ερωτώμενοι θεωρούν οτι το παρελθόν του στην φυλακή θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του πολύ θετικά ενώ 377 αρνητικά.Γενικότερα,οτι το παρελθόν του στην φυλακή θα έχει θετική επίδραση στην μετέπειτα ζωή του έχει την σημασία προφανώς της εξάλειψης της επίδρασης του στίγματος ως τροχοπέδη στην ένταξη του αποφυλακισμένου.

Η διασπορά και η τυπική απόκλιση είναι στατιστικά μη σημαντικές ενώ η μορφή της κατανομής είναι ασύμμετρη δεξιά με λίγες τιμές στο κέντρο της.

V24 :''Το παρελθόν στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του ατόμου αναφορικά με την επαγγελματική του εξέλιξη''

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ[Στίγμα φυλακής]

V24

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	381	39.4	39.4	39.4
2	253	26.2	26.2	65.6
3	87	9.0	9.0	74.6
4	112	11.6	11.6	86.2
5	133	13.8	13.8	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

Παρατηρούμε ότι 65% του δείγματος θεωρεί ότι το στίγμα θα έχει αρνητική επίδραση στην εργασία του ατόμου και μόνο το 25% [κατά προσέγγιση] απαντά ότι δεν θα επηρεάσει αρνητικά.

V25: "το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε ότι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του ατόμου αναφορικά με την ψυχολογία του ιδίου;"

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

V25

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	229	23.7	23.8	23.8
	2	304	31.4	31.5	55.3
	3	223	23.1	23.1	78.4
	4	136	14.1	14.1	92.5
	5	72	7.4	7.5	100.0
	Total	964	99.7	100.0	
Missing	System	3	.3		
	Total	967	100.0		

Η επιρροή της φυλάκισης σε σχέση με την ψυχολογία του ατόμου μετά την φυλακή εκτιμάται από τον μέσο όρο του δείγματος [2.50], ως αρνητική με επικρατέστερη τιμή, την τιμή 2=λίγο αρνητικά. Η θεωρητική τεκμηρίωση αυτού του αποτελέσματος, όπως θα αναλυθεί στην επόμενη ενότητα, ανάγεται στις απόψεις του Goffman για τις συνέπειες του εγκλεισμού στην προσωπικότητα του ατόμου αλλά και στο θεωρητικό πεδίο της κλινικής ψυχολογίας και ψυχιατρικής, που επιβεβαιώνουν την ιδιαίτερα αρνητική επίδραση του εγκλεισμού στην προσωπικότητα του.

Και πάλι η μορφή της κατανομής είναι ασύμμετρη δεξιά και οι δείκτες μεταβλητότητας [τυπική απόκλιση και διασπορά] δεν είναι τέτοιου μεγέθους στις τιμές τους, ώστε να παρατηρείται στατιστικά σημαντική απόκλιση των τιμών της κατανομής γύρω από τον μέσο όρο.

V26: "Το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε ότι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του ατόμου αναφορικά με την προσωπική του σχέση με ερωτικό/ή σύντροφο;"

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

V26

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	127	13.1	13.1	13.1
2	296	30.6	30.6	43.8
3	317	32.8	32.8	76.6
4	165	17.1	17.1	93.7
5	61	6.3	6.3	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

Εδώ ο μέσος όρος[2.73] τείνει στην τιμή 3[δεν ξέρω/δεν απαντώ], το οποίο επιβεβαιώνει και η τιμή 3 της δεσπόζουσας τιμής, που σημαίνει ότι το δείγμα μας τοποθετήθηκε κυρίως προς το δεν ξέρω/δεν απαντώ. Με όρους συχνότητων 317 άτομα επέλεξαν την τιμή 3. Στους άξονες θετική και αρνητική επίδραση τοποθετήθηκαν 226 άτομα και 426 αντίστοιχα, το οποίο δείχνει ότι υπάρχει μια συγκέντρωση του δείγματος μεταξύ της τιμής 2[λίγο αρνητικά] και της τιμής 3[δεν ξέρω/δεν απαντώ], όπως φανερώνεται και ο μέσος όρος=2.73. Το συμπέρασμα το οποίο βγαίνει από τα δείκτες κεντρικής τάσης είναι ότι το δείγμα εκτιμά ως αρνητική την επίδραση της φυλακής στην μετέπειτα προσωπική ζωή του ατόμου, με μια μεγάλη μερίδα όμως του δείγματος[κατά προσέγγιση το 30%] να τοποθετείται ουδέτερα σε αυτήν την ερώτηση.

Η μορφή της κατανομής είναι έχει πλεόνασμα τιμών προς τα αριστερά[τιμές μεγάλης αξίας] και αντίστοιχο έλλειμμα προς τα δεξιά[τιμές μικρής αξίας] με λίγες τιμές στο κέντρο της και πάλι.

V27: "το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε ότι θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του αναφορικά με την σχέση του με την στενή του οικογένεια;"

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

V27

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	77	8.0	8.0	8.0
2	301	31.1	31.2	39.1
3	307	31.7	31.8	70.9
4	221	22.9	22.9	93.8
5	60	6.2	6.2	100.0
Total	966	99.9	100.0	
Missing System	1	.1		
Total	967	100.0		

378 άτομα απάντησαν ότι η επιρροή θα είναι αρνητική αναφορικά με την διαμόρφωση της οικογενειακής του σχέσης σε επίπεδο αποφυλάκισης σε αντίθεση με

τα 281 άτομα ,που θεωρούν ότι η σχέση του\της με την στενή οικογένεια δεν θα έχει πρόβλημα λόγω της φυλάκισης[θετική επιρροή].

Ο μέσος όρος του δείγματος είναι 2.88 ,που σημαίνει ότι μια στατιστικά μεγάλη μερίδα του δείγματος επιλέγει την τιμή 3[δεν ξέρω/δεν απαντώ]=307[30% κατά προσέγγιση του συνολικού δείγματος],η οποία τιμή εμφανίζεται και ως επικρατέστερη τιμή στο πίνακα των περιγραφικών στατιστικών αποτελεσμάτων για την μεταβλητή V27.Η διασπορά και η τυπική απόκλιση είναι στατιστικά μικρές και η μορφή της κατανομής ασύμμετρη δεξιά.

V28:”Το παρελθόν του στην φυλακή θα επηρεάσει την μετέπειτα ζωή του ατόμου γενικότερα αναφορικά με την σχέση του με τους υπόλοιπους συγγενείς:”.

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΣΥΓΓΕΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

V28

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	199	20.6	20.6	20.6
	2	292	30.2	30.2	50.8
	3	215	22.2	22.3	73.1
	4	176	18.2	18.2	91.3
	5	84	8.7	8.7	100.0
	Total	966	99.9	100.0	
Missing	System	1	.1		
Total		967	100.0		

Εδώ η επιρροή της φυλάκισης εκτιμάται ως λίγο αρνητική από την μεγαλύτερη πλειοψηφία του δείγματος[μέσος όρος:2.64, δεσπόζουσα τιμή:2 , 491 ερωτώμενοι στον άξονα της αρνητικής επιρροής, 51%] με μικρότερη μερίδα δείγματος να επιλέγει την τιμή 3=δεν ξέρω/δεν απαντώ[215].

Δεν παρατηρείται σημαντική μεταβλητότητα των τιμών γύρω από τον μέσο όρο[μικρή τυπική απόκλιση και διασπορά] ενώ η μορφή της κατανομής εξακολουθεί και εδώ να παραμένει ασύμμετρη δεξιά και με τιμή στρεβλότητας <0,το οποίο σημαίνει ότι πολύ λίγες τιμές της κατανομής συγκεντρώνονται στο κέντρο της.Αντίθετως μια τέτοια κατανομή με KU <0 ονομάζεται πλατύκυρτη [Δαφέρμος,2005,σελ.112]

στο επίπεδο της αυτο-εικόνας του ίδιου του αποφυλακισμένου και όχι μόνο σε θέματα κοινωνικής αποδοχής και περαιτέρω ένταξης του\της κοινωνικής.

Οι δείκτες μεταβλητότητας είναι χαμηλοί και εδώ ,ενα αναφορικά με την συμμετρία της κατανομής αυτή είναι ασύμμετρη αριστερά[negative skewed],υπάρχει δηλ.ενα πλεόνασμα τιμών προς τα δεξιά [τιμές υψηλού μεγέθους] και ενα έλλειμμα προς τα αριστερά[χαμηλού μεγέθους].Αντίθετα, το πρόσημο της κύρτωσης είναι θετικό,πράγμα το οποίο σημαίνει ότι η κατανομή του δείγματος μας είναι οξύκυρτη,με άλλα λόγια ,στο δείγμα παρατηρείται,εξ αιτίας και του μέτρου μεγέθους της κύρτωσης[2.027],μια σχετική μέτρια συγκέντρωση των τιμών της κλίμακας γύρω από το μέσο όρο.

➤ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ
ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ V12-V20

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ

V12

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	59	6,1	6,1	6,1
	2	24	2,5	2,5	8,6
	3	787	81,4	82,0	90,6
	4	90	9,3	9,4	100,0
	Total	960	99,3	100,0	
Missing	System	7	,7		
Total		967	100,0		

Όπως παρατηρούμε απο τον πίνακα της μεταβλητής V12,σε σύνολο 967 ερωτώμενων η πλειοψηφία του δείγματος απαντά [787 υποκείμενα] οτι η υποτροπή του αποφυλακισμένου ΘΑ ΕΞΑΡΤΗΘΕΙ ΑΠΟ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ,οι οποίοι αναφέρονται στον επόμενο πίνακα αναλυτικότερα κατόπιν ανοιχτής ερώτησης ,όπου ζητάμε απο τον ερωτώμενο να δικαιολογήσει την επιλογή της παραπάνω ερώτησης.Παρατηρούμε οτι μόνο 60 υποκείμενα απαντούν οτι το άτομο θα ξαναμπει φυλακή και 24 οτι δεν θα ξαναμπει.Το ποσοστό των ατόμων που πιστεύουν οτι το αποφυλακισμένο άτομο θα καταφέρει να αποφύγει την φυλάκιση του ξανά είναι μόνο 59 ερωτώμενοι .

ΑΙΤΙΕΣ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται δύο κελιά στο spss ,η V13 ,V14 λόγω του οτι οι απαντήσεις που έδωσαν στην συγκεκριμένη ανοιχτή ερώτηση δικαιολόγησης της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου ατόμου απαιτούσαν στην κωδικοποίηση τους λεπτομερή καταγραφή της συχνότητας της απάντησης δεδομένου οτι σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρήθηκε ο ερωτώμενος να δίνει απαντήσεις που εντάσσονταν παραπάνω απο μια φορά στην ίδια κατηγορία.Τα σύμβολα της πρόσθεσης στην ερμηνεία των πινάκων αφορούν την συχνότητα απαντήσεων στο κελί V14.Το σύνολο των συχνοτήτων ορίζεται απο το άθροισμα των συχνοτήτων V13,V14.

V13: Δικαιολόγηση Μελλοντικής πορείας αποφυλακισμένου ατόμου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	171	17,7	20,8	20,8
	2	299	30,9	36,4	57,2
	3	39	4,0	4,7	61,9
	4	39	4,0	4,7	66,7
	5	51	5,3	6,2	72,9
	6	38	3,9	4,6	77,5
	7	28	2,9	3,4	80,9
	8	20	2,1	2,4	83,3
	9	31	3,2	3,8	87,1
	10	33	3,4	4,0	91,1
	11	20	2,1	2,4	93,6
	12	7	,7	,9	94,4

	13	28	2,9	3,4	97,8
	14	18	1,9	2,2	100,0
	Total	822	85,0	100,0	
Missing	System	145	15,0		
Total		967	100,0		

V14: Αιτίες μελλοντικής πορείας αποφυλακισμένου ατόμου

V14

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	56	5,8	14,5	14,5
2	131	13,5	33,9	48,4
3	100	10,3	25,9	74,4
4	15	1,6	3,9	78,2
5	16	1,7	4,1	82,4
6	13	1,3	3,4	85,8
7	3	,3	,8	86,5
8	5	,5	1,3	87,8
9	9	,9	2,3	90,2
10	12	1,2	3,1	93,3
11	22	2,3	5,7	99,0
13	1	,1	,3	99,2
14	3	,3	,8	100,0
Total	386	39,9	100,0	
Missing System	581	60,1		
Total	967	100,0		

Στην ανοιχτή αυτή ερώτηση, συνέχεια της μεταβλητής V12, πρόκειται για κωδικοποίηση των απαντήσεων με την ανάλυση περιοχομένου [θέμα] και για αυτό το λόγο στον πίνακα συχνοτήτων υπάρχουν τιμές από 1 έως 14. Για αποτελέσματα στην ερώτηση αυτή αναφέρονται στα 787 υποκείμενα της προηγούμενης ερώτησης, που απάντησαν ότι η υποτροπή του ατόμου θα εξαρτηθεί από κάποιους παράγοντες, οι οποίοι μετά από κωδικοποίηση είναι οι εξής παρακάτω:

1]227[171+56] ερωτώμενοι απαντούν ότι ο βασικός παράγοντας, που καθιστά την υποτροπή του ατόμου σχετική είναι ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ.

2]430[299+131] ερωτώμενοι απαντούν ότι ο βασικότερος παράγοντας είναι εκείνος της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ μέσα από κοινωνικές ομάδες: οικογένειας, φίλων και γενικότερου κοινωνικού συνόλου.

3]139[39 +100] ερωτώμενοι τον παράγοντα της ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

4]54[39 +15] ερωτώμενοι τον παράγοντα του ΕΙΔΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ με τον οποίο ο αποφυλακισμένος θα αναπτύξει σχέσεις και επαφές. Στις απαντήσεις αυτές υπήρχε ισχυρή υπονοήση του περιβάλλοντος ως περιβάλλοντος υποκοουλτούρας.

5]67[51 +16] ερωτώμενοι τον παράγοντα ΑΙΤΙΩΝ του εγκλήματος που τον/την οδήγησε αρχικά στην φυλακή.

6]51[38 +13] ερωτώμενοι το ΕΙΔΟΣ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ.

7]31[28 +3] ερωτώμενοι ΤΟ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ του ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ: εδώ οι ερωτώμενοι απαντούν ότι ο χαρακτήρας ενός "τέτοιου ατόμου" δεν αλλάζει ποτέ και δεν δίνουν καμμία ευκαιρία αλλαγής ενός ατόμου με εμπειρία φυλάκισης αναφορικά με τον τομέα της επανένταξης του. Χαρακτηριστικά εδώ οι απαντήσεις δεν εξαρτώνται και από την βαρύτητα του εγκλήματος και το είδος του, υποδεινώνοντας έτσι την δύναμη των στερεοτύπων που προκαλεί σε κάποιες ομάδες ανθρώπων το άκουσμα ότι κάποιος άνθρωπος έχει φυλακιστεί.

8]25[20 +5] ερωτώμενοι απαντούν ότι ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ είναι ένα βασικός παράγοντας που καθορίζει την υποτροπή ή όχι του ατόμου.

- 9]40[31 +9] ερωτώμενοι απαντούν ότι Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ είναι αρνητική στον έγκλειστο και αποτελεί αίτιο υποτροπής του.
- 10]45[33 +12] ερωτώμενοι αποδίδουν θετική επίδραση στην φυλακή και απαντούν ότι η υποτροπή του ατόμου θα εξαρτηθεί από τον αν σωφρονίστηκε ή όχι κατά την διάρκεια της παραμονής του στην φυλακή.
- 11]42[20 +22] ερωτώμενοι απαντούν ότι ΤΟ ΒΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ καθορίζει την υποτροπή του ή όχι.
- 12]7 ερωτώμενοι απαντούν ότι Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ αποτελεί παράγοντα υποτροπής ή όχι του ατόμου.
- 13,14]50[46+4] ερωτώμενοι απαντούν ότι η αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων ταυτόχρονα οδηγεί το άτομο στην φυλακή ξανά.
- Παρατηρούμε ότι η κατηγορία με την μεγαλύτερη συχνότητα είναι η ομάδα 1]παράγοντας ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ και δεύτερος σημαντικός παράγοντας είναι 2]ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ.

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

V15

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	845	87,4	87,7	87,7
	2	15	1,6	1,6	89,3
	3	103	10,7	10,7	100,0
	Total	963	99,6	100,0	
Missing	System	4	,4		
Total		967	100,0		

Στην ερώτηση αν το άτομο μετά την αποφυλάκιση του θα αντιμετωπίσει προβλήματα, 845 ερωτώμενοι απαντούν καταφατικά, επιλέγοντας της απάντηση "ναι" στην κλειστή ερώτηση που τους δόθηκε. Όπως φαίνεται από τον πίνακα συχνοτήτων, μόνο 15 άτομα απαντούν αρνητικά, ότι δηλ. το αποφυλακισμένο άτομο δεν θα συναντήσει προβλήματα μετά την αποφυλάκιση του.

ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

v16m

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	89	9,2	10,4	10,4
2	301	31,1	35,3	45,8
3	214	22,1	25,1	70,9
4	248	25,6	29,1	100,0
Total	852	88,1	100,0	
Missing System	115	11,9		
Total	967	100,0		

Όπως υποδεικνύει ο πίνακας, το δείγμα μας κατανέμεται ανάμεσα στις 4 απαντήσεις της ερώτησης 16, σχεδόν ισόποσα με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, εξαιρώντας την απάντηση 1 [ψυχολογικά προβλήματα], με σύνολο 89 υποκειμένων να την επιλέγουν. Αντιθέτως, 301 υποκείμενα από σύνολο 967 υποκειμένων απαντούν ότι τα προβλήματα κυρίως, που θα αντιμετωπίσει το άτομο μετά την φυλακή θα είναι ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ, 214 ερωτώμενοι ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.

248 ερωτώμενοι δίνουν άλλη απάντηση από τις δομημένες απαντήσεις, η οποία αναφέρεται στον επόμενο πίνακα.

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΛΛΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

V17

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	56	5,8	25,9	25,9
2	141	14,6	65,3	91,2
3	10	1,0	4,6	95,8
4	9	,9	4,2	100,0
Total	216	22,3	100,0	
Missing System	751	77,7		
Total	967	100,0		

Πρόκειται για κωδικοποίηση μέρους της μεταβλητής V16: από τον πίνακα συχνοτήτων παρατηρούμε ότι από το σύνολο των 248 υποκειμένων που επιλέγουν στην ερ.16 την απάντηση της ανοιχτής τοποθέτησης [ΑΛΛΟ], 56 υποκείμενα θεωρούν ότι τα προβλήματα μετά την αποφυλάκιση θα είναι ψυχολογικά, 141 ότι θα είναι κοινωνικής αποδοχής, 10 εύρεσης εργασίας και οικονομικά. 4 μόνο υποκείμενα δίνουν μη ταξινομούμενες σε κατηγορία σχετική με την ερώτηση απαντήσεις. Επειδή αυτή η μεταβλητή αποτελεί συνέχεια της V16, οι στατιστικές συνχότητες των απαντήσεων συμπληρωματικά στην V16 διαμορφώνονται ως εξής:

1] 145 ερωτώμενοι σε σύνολο 967 απαντούν ότι τα προβλήματα μετά την αποφυλάκιση θα είναι ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ.

2] 442 ερωτώμενοι απαντούν ότι τα προβλήματα μετά την φυλακή θα είναι ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ.

3]224 ερωτώμενοι απαντούν ότι τα προβλήματα μετά την φυλακή θα είναι ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ.

4]156 ερωτώμενοι είτε δεν απαντούν καθόλου στην συγκεκριμένη ερώτηση είτε απαντούν ότι "δεν ξέρουν".

ΠΗΓΗ ΓΕΝ.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

V18M

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	584	60,4	67,2	67,2
	2	69	7,1	7,9	75,1
	3	50	5,2	5,8	80,9
	4	109	11,3	12,5	93,4
	5	57	5,9	6,6	100,0
	Total	869	89,9	100,0	
Missing	System	98	10,1		
Total		967	100,0		

Απο τον πίνακα συχνοτήτων βλέπουμε ότι στην κατηγορική αυτή μεταβλητή η πλειοψηφία του δείγματος[584 ερωτώμενοι] επιλέγει την απάντηση 1=το στίγμα του φυλακισμένου ,ως αιτία των προβλημάτων που θα αντιμετωπίσει το άτομο μετά την φυλακή .Αμέσως δεύτερη έρχεται η τιμή 4=η ίδια φύση του εγκλεισμού με 109 ερωτώμενους να την επιλέγουν.Χαμηλές συχνότητες συγκεντρώνουν οι απαντήσεις 2 και 3 με 69 και 50 ερωτώμενους να τις επιλέγουν.Προφανώς , ο παράγοντας της επικινδυνότητας του εγκληματία [2] και η επαφή του με άλλους εγκληματίες στην φυλακή[3] δεν εκτιμώνται απο το σύνολο των 845 ερωτώμενων[που απάντησαν στην V15 καταφατικά για την αντιμετώπιση προβλημάτων μετά την αποφυλάκιση απο το άτομο]ως ΜΙΑ ΒΑΣΙΚΗ ΠΗΓΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΑΤΟΜΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ.

ΕΠΗΡΕΙΑ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ

V19M

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	834	86,2	87,0	87,0
	2	26	2,7	2,7	89,7
	3	99	10,2	10,3	100,0
	Total	959	99,2	100,0	
Missing	System	8	,8		
Total		967	100,0		

Στην ερώτηση αυτή,που αποτελεί και απο τις πιο σημαντικές ερωτήσεις,που μετρούν την υπόθεση μας, παρατηρούμε απο τον πίνακα συχνοτήτων ,οτι 834 ερωτώμενοι απο τους 967 απαντούν ότι το στίγμα της φυλάκισης ΘΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ και μετα την αποφυλάκιση του,ενώ μόνο 22 άτομα απαντούν αρνητικά για την επιρροή του στίγματος της

φυλάκισης! Θεωρούμε ότι αυτό το στατιστικό αποτέλεσμα σε συνδυασμό με άλλες παραμέτρους της στατιστικής ανάλυσης του συνόλου των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, δείχνει σαφέστατα την επιβεβαίωση της υπόθεσης έρευνας μας και μάλιστα σε έντονο βαθμό, υποδεικνύοντας τον ρόλο του στίγματος της φυλάκισης ως εμπόδιο κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου ατόμου.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΗΡΕΙΑΣ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

V20M

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	584	60,4	61,0	61,0
	2	60	6,2	6,3	67,2
	3	314	32,5	32,8	100,0
	Total	958	99,1	100,0	
Missing	System	9	,9		
	Total	967	100,0		

Αναφορικά με την ΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ της ΕΠΙΡΡΟΗΣ του γεγονότος της ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ στην ζωή του αποφυλακισμένου ατόμου 584 ερωτώμενοι απαντούν ότι το στίγμα θα ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ να επηρεάζει την ζωή του ατόμου και μετά την φυλακή, ενώ μόνο 60 ερωτώμενοι απαντούν αρνητικά. Ένα σημαντικό ποσοστό του συνόλου του δείγματος [1/3 κατά προσέγγιση] απαντά ότι δεν έχει γνώμη πάνω σε αυτήν την ερώτηση.

✓ ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΡΩΤΗΣΗ V29: "ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ"

Statistics

		V29a	V29b	V29c
N	Valid	873	856	793
	Missing	94	111	174

Στην ερώτηση αυτή τέθηκε η σημείωση να δώσουν οι ερωτώμενοι τρία επίθετα που ταιριάζουν στο προφίλ ενός στιγματισμένου ατόμου ΚΑΤΑ ΣΕΙΡΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.

V29a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	263	27,2	30,1	30,1
2	2	,2	,2	30,4
3	317	32,8	36,3	66,7
4	291	30,1	33,3	100,0
Total	873	90,3	100,0	
Missing System	94	9,7		
Total	967	100,0		

Σε ένα πρώτο επίπεδο παρατηρούμε ότι 873 ερωτώμενοι έδωσαν επίθετα σε αυτήν την πρώτη σειρά επιθέτων ενώ 94 ερωτώμενοι δεν απάντησαν καθόλου.

Η V29a υποδηλώνει την πρώτη κατηγορία επιθέτων ως πιο σημαντική από τις επόμενες δύο, εφόσον η αναφορά τους γίνεται από τον ερωτώμενο κατά σειρά προτεραιότητας. Παρατηρούμε από τον πίνακα συχνοτήτων, ότι μετά από την κωδικοποίηση που έγινε με βάση το θεωρητικό υπόβαθρο των 4 επιπέδων ανάλυσης της κοινωνιοψυχολογικής πραγματικότητας του Doise [1984], οι παρατηρούμενες συχνότητες μας δίνουν τα εξής στατιστικά αποτελέσματα: 1]

263 ερωτώμενοι μας δίνουν επίθετα ενός στιγματισμένου ατόμου ως πρώτη επιλογή τα οποία εντάσσονται στον ενδοατομικό επίπεδο ανάλυσης της πραγματικότητας δηλ. επίθετα που αποδίδουν χαρακτηριστικά προσωπικότητας ή ατομικής συμπεριφοράς στον στιγματισμένο. 2] 2 ερωτώμενοι μας δίνουν επίθετα που αφορούν το διατομικό επίπεδο, 3] 317 ερωτώμενοι δίνουν επίθετα που εντάσσονται στο διαμοαδικό επίπεδο ανάλυσης της κοινωνικής πραγματικότητας δηλ. τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ δύο ομάδων, 4] 291 ερωτώμενοι δίνουν επίθετα που κατηγοριοποιήθηκαν στο ιδεολογικό επίπεδο του Doise. Όπως διαφαίνεται, η επικρατέστερη ανάμεσα στις άλλες 3 κατηγορίες είναι η κατηγορία 3 [διομαδικότητα] με ελάχιστες διαφοροποιήσεις σε επίπεδο συχνοτήτων ενώ σημαντικές συχνότητες παρατηρούνται και στα επίπεδα της ιδεολογίας [4] και της ενδοατομικότητας [1]. Παρατηρούμε ότι το δείγμα μας κατανέμεται σχεδόν ισόποσα στις 3 αυτές κατηγορίες με σημαντικές παρατηρούμενες συχνότητες.

V29b

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	375	38,8	43,8	43,8
3	229	23,7	26,8	70,6
4	252	26,1	29,4	100,0
Total	856	88,5	100,0	
Missing System	111	11,5		
Total	967	100,0		

Παρατηρούμε ότι η κατηγορία με την μεγαλύτερη συχνότητα είναι η κατηγορία 1 [ενδοατομικό επίπεδο] με 375 ερωτώμενους να δίνουν επίθετα κατά δεύτερη προτεραιότητα. Το σύνολο των δοσμένων επιθέτων είναι 856 από σύνολο 967 ερωτώμενων, με 111 ερωτώμενους να μην έχουν δώσει απάντηση στην συγκεκριμένη 2η κατηγορία επιθέτων. Σημαντικές στατιστικά συχνότητες παρουσιάζουν και οι κατηγορίες 3, 4 [διομαδικό επίπεδο, ιδεολογία].

V29c

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	387	40,0	48,8
	3	181	18,7	71,6
	4	225	23,3	100,0
	Total	793	82,0	100,0
Missing	System	174	18,0	
Total		967	100,0	

Τέλος, η V29c αντιπροσωπεύει την τελευταία σειρά επιθέτων κατά σειρά προτεραιότητας, που δίνει το δείγμα μας για ένα στιγματισμένο άτομο.

Σε ένα πρώτο επίπεδο παρατηρούμε ότι σε σύνολο 967 ερωτώμενων απάντησαν σε αυτήν την 3η σειρά επιθέτων 793 άτομα ενώ 174 άτομα δεν απάντησαν.

Προφανώς, η μείωση των ερωτώμενων που απάντησαν στην V29c συγκριτικά με τις V29a, V29b ενδεχόμενα να οφείλεται στο ότι ο ερωτώμενος έχει δώσει ήδη 2 είδη επιθέτων για ένα στιγματισμένο άτομο και στην ίσως στην Τρίτη σειρά επιθέτων να έχει κουραστεί ή να μην μπορεί να σκεφτεί άλλα επίθετα.

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα συχνοτήτων η επικρατέστερη κατηγορία ανάμεσα στις άλλες τρεις είναι η κατηγορία 1 [ενδοατομικό επίπεδο] με 387 ερωτώμενους να δίνουν επίθετα της συγκεκριμένης κατηγορίας του Doise [1984]. Χαμηλή σχετικά είναι η εκπροσώπηση της κατηγορίας 3 [διομαδικότητα] με 181 ερωτώμενους ενώ ως δεύτερη επικρατέστερη κατηγορία είναι το επίπεδο της ιδεολογίας [4] με 225 ερωτώμενους να δίνουν επίθετα εντασσόμενα σε αυτήν την κατηγορία ερμηνείας της κοινωνιοψυχολογικής πραγματικότητας.

“Outsiders :Studies in the Sociology of Deviance”:.“Η παρέκκλιση δεν είναι απλό χαρακτηριστικό,παρόν σε ορισμένες μορφές συμπεριφοράς και απών σε άλλες.Περισσότερο πρόκειται για το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ,που έχει να κάνει με τις αντιδράσεις των άλλων ατόμων στην συμπεριφορά.Η ίδια συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί παραβίαση των κανόνων σε μια χρονική στιγμή και όχι σε μια άλλη.Μπορεί να είναι παραβίαση ,όταν διαπράττεται από ένα άτομο και όχι όταν διαπράττεται από ένα άλλο.Μερικοί κανόνες παραβιάζονται ατιμωρητί και άλλοι όχι.Γενικά,το κατά πόσο μια δεδομένη πράξη είναι παρεκκλίνουσα εξαρτάται εν μέρει απο την φύση της πράξης-εάν δηλ.παραβιάζει ή όχι κάποιον κανόνα-και εν μέρει απο το πώς αντιδρούν τα άλλα άτομα σε αυτήν.Η παρέκκλιση,δεν είναι,λοιπόν,ένα χαρακτηριστικό που βρίσκεται στην ίδια τη συμπεριφορά αλλά στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στο άτομο που διαπράττει μια πράξη και εκείνους που αντιδρούν σε αντιδρούν σε αυτήν”.

“Η θεωρία του Thorsten Sellin άνοιξε πλουσιότερες προοπτικές στην μέχρι τότε εγκληματολογική σκέψη ,που αν είχαν αξιοποιηθεί κατάλληλα σ’ όλες τους τις λογικές συνέπειες η Εγκληματολογία θα είχε φτάσει πολλά χρόνια πριν στο σημείο ,που βρίσκεται σήμερα....Με την συμβολήάνοιξε διάπλατα το δρόμο για να φτάσει κανείς στο συμπέρασμα ότι το έγκλημα δεν καθορίζεται απο την ποιότητα της συμπεριφοράς αλλά απο τον χαρακτήρισμό ,που δίνουν στην συμπεριφορά αυτοί,που έχουν την σχετική εξουσία.Δεν έμεινε παρά ένα βήμα για να φτάσει κανείς σ’ αυτό το συμπέρασμα.Κι αυτό το βήμα χρειάστηκαν περίπου τριάντα χρόνια για να γίνει”[Δασκαλάκης Ηλίας,Εγκληματολογία της Κοινωνικής αντίδρασης].

Παπαστάμου.Σ.[1989]”οι άρρητες θεωρίες της προσωπικότητας αντιστοιχούν σε γενικές πεποιθήσεις που καλλιεργούμε για το ανθρώπινο γένος και ,ειδικότερα, αναφορικά με την συχνότητα και την μεταβλητότητα ενός γνωρίσματος του χαρακτήρα στον γενικό πληθυσμό.Πρόκειται για θεωρίες αθεμελιώτες επιστημονικά στις οποίες προσφεύγει όλος ο κόσμος όταν θέλει να κρίνει τον ίδιο του τον εαυτό ή τους άλλους για να εξηγήσει και να προβλέψει την δική του συμπεριφορά,όσο και την συμπεριφορά των άλλων”.

Coser[1982]:”Προτείνουμε να μιλάμε για αλλαγή του συστήματος ,όταν μεταβάλλονται όλες οι δομικές σχέσεις,οι βασικοί θεσμοί και κυρίαρχες αξίες”.

Becker[1963]”Οι κοινωνικές ομάδες δημιουργούν την παρέκκλιση διαμορφώνοντας τους κανόνες ,η παραβίαση των οποίων στοιχειοθετεί την παρέκκλιση και εφαρμόζοντας τους κανόνες αυτούς σε ορισμένα άτομα στιγματίζοντας τα ως “περιθωριακά”[outsiders].Απ’ αυτήν την άποψη η παρέκκλιση δεν αποτελεί ιδιότητα της πράξης που διαπράττει το άτομο,αλλά μάλλον συνέπεια της εφαρμογής απο τους άλλους των κανόνων και των κυρώσεων στον “παραβάτη”.Ο παρεκκλίνων είναι αυτός στον οποίο έχει επιτυχώς εφαρμοστεί το στίγμα.Παρεκκλίνουσα είναι η συμπεριφορά που τα άτομα χαρακτηρίζουν έτσι”.

- ✓ Άποψη ερωτώμενου για την υποτροπή αποφυλακισμένου: "Το μέλλον του εξαρτάται από τον ρόλο της φυλακής, αν ήταν Σωφρονιστικός ή όχι, και από την αποδοχή του από την κοινωνία".

"Ο βιολογικός ντετερμινισμός ασκεί μεγαλύτερη γοητεία από τον κοινωνιολογικό ντετερμινισμό επειδή εξαλείφει οποιοδήποτε υπαινιγμό, ότι το έγκλημα μπορεί να είναι το αποτέλεσμα κοινωνικών ανισοτήτων: το έγκλημα είναι κάτι, που βρίσκεται στην φύση του εγκληματία και όχι μια δυσλειτουργία της κοινωνίας. Επιπλέον, επιτυγχάνει την απόλυτη εξάλειψη της πιθανότητας κάποιας εναλλακτικής πραγματικότητας. Γιατί ο βιολογικά κατώτερος είναι συνώνυμος με τον α-κοινωνικό: με αυτή την εξατομίκευση, δεν αποτελεί απειλή για την μονολιθική πραγματικότητα, που αποτελεί το επίκεντρο του θετικισμού. Γιατί κανένα άτομο δεν μπορεί μόνο του να δημιουργήσει μια εναλλακτική πραγματικότητα και η α-κοινωνική του φύση ενισχύει την άποψη, ότι αποτελεί ελάττωμα της συμβατικής κοινωνίας" [Ian Taylor, Paul Walton, Jock Young].

Foucault [1989, σελ. 331]: "Εκείνος, που έχει σχέση με την Ποινική δικαιοσύνη, είναι βέβαια ο παραβάτης, αλλά αυτός που έχει σχέση με τον σωφρονιστικό μηχανισμό, είναι κάποιος άλλος. Είναι ο εγκληματίας, βιογραφική μονάδα, πυρήνας του "επικίνδунου", εκπρόσωπος κάποιου είδους ανωμαλίας".

1Α. Η ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από την ολοκλήρωση της στατιστικής ανάλυσης των απαντήσεων του δείγματος έχει φανεί η αρνητική στάση των ερωτώμενων αναφορικά με την πιθανότητα κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων. Ιδιαίτερα οι συσχετίσεις μεταξύ ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών, αναφορικά με το στίγμα της φυλάκισης και η χρονικότητα της επιρροής του στην ζωή του αποφυλακισμένου ατόμου θα αποτελέσουν, σύμφωνα με το δείγμα μας, τα σημαντικότερα εμπόδια στην κοινωνική ένταξη και αποδοχή του ατόμου. Η στατιστική ανάλυση ουσιαστικά έχει επιβεβαιώσει την αρχική μας υπόθεση, σύμφωνα με την οποία το στίγμα της φυλάκισης ενεργοποιεί αρνητικά στερεότυπα απέναντι στοναποφυλακισμένο άτομο, καθιστώντας την κοινωνική του επανένταξη δύσκολη. Η έρευνα αυτή κινείται στο πεδίο της κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου και η οποία αποδοχή εκφράζεται μέσα από τις δυνατώτερες εργασίας, διατήρησης διαπροσωπικών σχέσεων προ της φυλάκισης αλλά και της γενικότερης κοινωνικής αποδοχής του ατόμου.

Τα προβλήματα τα οποία έχει αναδείξει η συγκεκριμένη εργασία, αναφορικά με τον κοινωνικό τρόπο διαχείρισης του αποφυλακισμένου ατόμου είναι ότι το στίγμα της φυλάκισης γίνεται σημαντικό μέρος της κοινωνικής ταυτότητας του ατόμου και συγκεκριμένα, του τρόπου με τον οποίο αυτό προσλαμβάνεται κοινωνικά. Στην βιβλιογραφία της εγκληματολογίας, η κοινωνική ταυτότητα του αποφυλακισμένου ατόμου έχει μελετηθεί από τους θεωρητικούς της κοινωνικής αλληλεπίδρασης [Thorston, Becker, Lemert, Sellin], σύμφωνα με τους οποίους η εγκληματικότητα ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα των συγκρούσεων, που προκύπτουν από τις διαφορετικές αξιώσεις, που αξιώνουν για την τήρηση κανόνων συμπεριφοράς διάφορες κοινωνικές ομάδες. Στα πλαίσια της θεώρησης αυτής, η σύγκρουση των κανόνων συμπεριφοράς εμφανίζεται αναπόφευκτη και η στάση, που θα τηρήσει το

άτομο μπροστά στην παραπάνω σύγκρουση καθορίζεται κυρίως από το πως το ίδιο αξιολογεί την αντίδραση της κάθε ομάδας για την τήρηση του δικού της κανόνα συμπεριφοράς.

Επομένως,σε ένα κοινωνικό πεδίο ύπαρξης διαφορετικών κανόνων για την τήρηση μιας συμπεριφοράς είναι δεδομένο ότι θα αναδυθούν συγκρούσεις αναφορικά με τον τρόπο εφαρμογής των κανόνων και θα υπάρχουν και διαφορετικές αντιδράσεις για την τήρηση αυτής της συμπεριφοράς.Η συγκεκριμένη θεώρηση³⁰, της πολιτισμικής σύγκρουσης,ενδιαφέρει αυτήν την εργασία λόγω του ότι η ίδια η φύση της κοινωνικής επανένταξης αποκτάει διαφορετικό νόημα ανάλογα με την συγκεκριμένη κουλτούρα στην ,οποία εντάσσεται και στην οποία εφαρμόζεται.Σύμφωνα με την Μαρξιστική³¹ οπτική η ιδεολογία προκύπτει ,ως αποτέλεσμα συγκεκριμένων υλικών συνθηκών μέσα τις οποίες εξελίσσονται οι κοινωνικές ομάδες,που την νοηματοδοτούν και χρησιμοποιείται από τις ομάδες αυτές σαν τρόπος άμυνας απέναντι στα ταξικά τους συμφέροντα.Για τον Μάρξ και τον Ένγκελς η έννοια της ιδεολογίας αποσαφηνίζεται ως εξής:”η ιστορία της φύσης ,αυτό ,που ορίζεται σαν επιστήμη της φύσης,δε μας ενδιαφέρει εδώ:αντίθετα πρέπει να ασχοληθούμε λεπτομερώς με την ιστορία των ανθρώπων .Πράγματι,σχεδόν όλη η ιδεολογία είτε περιορίζεται σε μια εσφαλμένη αντίληψη της ιστορίας ,είτε καταλήγει σε πλήρη αφαίρεση του ιστορικού παράγοντα.Κατά συνέπεια:....η ηθική ,η θρησκεία ,η μεταφυσική και τα υπόλοιπα ιδεολογικά φαινόμενα,καθώς και οι μορφές συνείδησης που αντιστοιχούν σε αυτά,χάνουν την φαινομενική τους αυτονομία.Δεν έχουν ιστορία ούτε εξέλιξη.Αντιθέτως,οι ίδιοι οι άνθρωποι αναπτύσσοντας την υλική τους παραγωγή και τις σχέσεις παραγωγής ,μετασχηματίζουν μαζί με την συγκεκριμένη πραγματικότητα τόσο τις ιδέες τους όσο και τα προϊόντα των ιδεών τους.”Ακριβώς,η ενασχόληση λεπτομερώς με την “ιστορία των ανθρώπων” ως ορισμός της ιδεολογίας κατά την Μαρξιστική προβληματική είναι εκείνος ο μεθοδολογικός και ερμηνευτικός τρόπος πρόσληψης του εγκληματολογικού φαινομένου ,που ακολουθήθηκε στην συγκεκριμένη διατριβή.Χωρίς τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά[ανεξάρτητες μεταβλητές] των ερωτώμενων της έρευνας δεν θα μπορούσαμε να επεξεργαστούμε αυτό το διανοητικό υλικό δεδομένου ότι ,όπως αναφέρεται σε γράμμα του Ένγκελς στον Franz Mehring, “η ιδεολογία είναι μια δυναμική διαδικασία ,που πραγματώνεται συνειδητά μεν αλλά δια μέσου μια ψευδούς συνείδησης .”Αν και για τον Ένγκελς η ιδεολογία είναι ένα διανοητικό υλικό,που πηγάζει από την σκέψη και στην οποία αποδίδει ασυνειδητά κίνητρα,στην ιστορία της Επιστήμης έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί της ιδεολογίας ,που αναγνωρίζουν περισσότερο τον ρόλο των εικόνων,των μύθων,των ιδεών και των εννοιών ,ενταγμένα σε μια ιστορική διάσταση,όπως ισχύει στην περίπτωση του ορισμού της ιδεολογίας από τον Άλτουσέρ³²[1972,σελ.238].

Στην συγκεκριμένη εργασία ,η έννοια της ιδεολογίας,με όλους τους διαφορετικούς ορισμούς ,που έχουν δοθεί για αυτήν,είναι σημαντικότερη δεδομένου ότι τα

³⁰ Η ιδεολογία ,ως λέξη χρησιμοποιήθηκε αρχικά από τον φιλόσοφο Destutt de Tracy το

³¹ Σύμφωνα με τον οποίο η ιδεολογία αποτελεί τη επιστήμη εκείνη,που έχει ως αντικείμενο της την μελέτη των ιδεών,της καταγωγής τους,των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους και των νόμων που τις διέπουν[Σακαλάκη,σελ.19].

³² Μάρξ και Ένγκελς “Γερμανική ιδεολογία” [1976]

³³ Στον Άλτουσέρ ,σε αντίθεση με τον Ένγκελς,γίνεται ένας διαχωρισμός ανάμεσα στην ιδεολογία-εν-γένει και στις ενμέρει ειδικές ιδεολογίες,οι οποίες ειδικές ιδεολογίες ,σύμφωνα με τον Άλτουσέρ³²,έχουν ιστορική σημασία και εκφράζουν τις θέσεις μια κοινωνικής τάξης.

αποτελέσματα μας μπορούν να βρουν ενα νόημα ύπαρξης μόνο σε συσχετισμό με την κουλτούρα ή την ιδεολογική σκέψη των υποκειμένων της έρευνας ,ενα πλαίσιο μέσα στο οποίο τα στατιστικά αυτά αποτελέσματα μπορούν να μας "μιλήσουν" για την κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων ατόμων και τις διαστάσεις της δυναμικής αυτής.Σε διαφορετική περίπτωση,δεν θα μπορούμε να γνωρίζουμε σε ποιά μορφή κοινωνικής επανένταξης αναφερόμαστε ,αν δεν λάβουμε πολύ σοβαρά υπόψιν μας,στην επεξεργασία των παραστάσεων αυτών,τα χαρακτηριστικά του δείγματος,χαρακτηριστικά που παράγουν αυτό το "οργανωμένο σύστημα ιδεών και κρίσεων",που σύμφωνα με τον Rocher.G.* [1968] αποβλέπει στην περιγραφή και στην νοηματοδότηση μιας κοινωνικής τάξης.Η σημαντικότητα του ρόλου της ιδεολογίας στην ερμηνεία ή στην δικαίωση μιας ομάδας ή κοινότητας[Σκαλαάκη,1984,σελ.23] απεικονίζεται στα λόγια του Αλτουσέρ³³ : "οι ανθρώπινες κοινωνίες εκκρίνουν την ιδεολογία σαν στοιχείο απαραίτητο για την αναπνοή τους"Η έννοια της ιδεολογίας μας ενδιαφέρει σε αυτήν την εργασία όχι μόνο ως έννοια αλλά και το κυριότερο,μας ενδιαφέρει ο προσδιορισμός της ιδεολογίας εκείνης ,που διαμορφώνει τις αξιολογικές κρίσεις για τον ερευνητικό μας υποκείμενο,που είναι το αποφυλακισμένο άτομο.Το αποφυλακισμένο άτομο , εκτός πλέον "σφροονιστικής αναμόρφωσης" και Ποινική μεταχειρίσεως,εξακολουθεί να αναπαράσεται στην κοινωνική σκέψη των ερωτώμενων της έρευνας,[νέοι ηλικίας 20 εώς 26],ως ενα ανθρώπινο υποκείμενο του οποίου ,οι πιθανότητες κοινωνικής ένταξης και αποδοχής δεν είναι δυνατές,τουλάχιστον όχι με ευκολία σε κοινωνικό επίπεδο.Σχεδόν όλες οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου εκφράζουν αρνητική τοποθέτηση του δείγματος σε θέματα κοινωνικής ένταξης του αποφυλακισμένου,ενός αποφυλακισμένου,που όπως έχει περιγραφεί στο αρχικό κείμενο του ερωτηματολογίου ,δεν αναφέρεται το είδος του αδικήματος και ο χρόνος παραμονής του στην φυλακή,ώστε να ξέρουμε αν η αναπαράσταση της επανένταξης επηρεάζεται αρνητικά ή θετικά απο τους παραπάνω δύο παράγοντες.Το θέμα της κοινωνικής επανένταξης στην ποσοτική αυτή έρευνα τέθηκε μέσα απο πολλαπλές ερωτήσεις διαστημικής κλίμακας και μη, και εξετάστηκε η επανένταξη όσο εκτενέστερα θα μπορούσαμε,με επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις ίδιας θεματικής ,προκειμένου να διαπιστώσουμε την σταθερότητα της απάντησης του δείγματος αναφορικά με πολύ σημαντικές ανεξάρτητες μεταβλητές ,όπως είναι το θέμα της επιρροής του στίγματος της φυλάκισης και της χρονικότητας αυτού στην ζωή του αποφυλακισμένου ατόμου.

Παρακάτω,θα παρουσιάσουμε ανά ερώτηση ερωτηματολογίου τα στατιστικά ευρήματα θεωρητικά τεκμηριωμένα ,αναδεικνύοντας μέσα απο τον τρόπο αυτό παρουσίασης τα γενικά και ειδικά συμπεράσματα της διατριβής αυτής με ερευνητικό αντικείμενο τις κοινωνικές προσδοκίες για την εξέλιξη της επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων,έτσι όπως δόθηκαν απο ερωτώμενους με ηλικία 20 εώς 26 ετών.Στην παρουσίαση αυτών των συμπερασμάτων,βασικός άξονας μας στην θεωρητική τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων είναι ο ορισμός της ιδεολογίας απο τον Αλτουσέρ ,ο οποίος ορίζει την ιδεολογία σε συσχέτιση με την ιστορία των κοινωνικών μετασχηματισμών[Althusser*1979,p.98] και τους οποίους λαμβάνει υπόψιν στην ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων.Στην περίπτωση της εγκληματολογίας,οποιαδήποτε έρευνα,ποσοτικής ή ποιοτικής μεθόδου,πρέπει να λάβει υπόψιν της "την ιστορία των κοινωνικών αυτών μετασχηματισμών",όπως

³³ [Althusser*,p.238].

προτείνεται απο τον Αλτουσέρ για τις ειδικές ιδεολογίες ,οι οποίες έχουν ιστορική διάσταση και εκφράζουν τις εκάστοτε θέσεις μιας κοινωνικής τάξης[Σακαλάκη,1984,σελ.22].Ο λόγος για τον οποίο η εξέλιξη των κοινωνικών μετασχηματισμών θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν σε αυτήν την έρευνα είναι οτι η εγκληματολογία είναι μια επιστήμη,που έχοντας ξεφύγει απο την φιλοσοφία του ντετερμινισμού ,ερμηνεύει πλέον στον 21ο αιώνα το εγκληματικό φαινόμενο και τον δράστη του μέσα απο μια δυναμικά εξελισσόμενη κοινωνιολογική οπτική,πιστεύοντας ισχυρά στην κοινωνιογένεση των φαινομένων αυτών.Κάθε έρευνα ,λοιπόν, τέτοιου επιπέδου οφείλει για να είναι επιστημονικά άρτια να λαμβάνει υπόψιν της πολύ σοβαρά την επίδραση στα εμπειρικά δεδομένα της των κοινωνικών εκείνων παραγόντων ,που όχι μόνο επιδρούν και υπάρχουν στο "τώρα" αλλά και προκύπτουν ως αποτέλεσμα κοινωνικών μετασχηματισμών ,λαμβάνοντας την σημασία της ιστορικής διάστασης στην ειδική ιδεολογία κατά Αλτουσέρ*[1979] Ένας τέτοιος παράγοντας είναι η κοινωνική αντίδραση και η εξέλιξη της διαμέσου των χρονικών περιόδων της εκάστοτε κοινωνίας.Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα αυτή μας απασχόλησε ιδιαίτερα ο ρόλος του στίγματος[της φυλάκισης] δεδομένου οτι αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα αυτής της ερνασίας,ένας πυρήνας γύρω απο τον οποίο περιστρέφεται η κοινωνική επανένταξη ,ως έννοια αρχικά θεωρητική και κατόπιν αξιολογήσιμη απο τις ιδεολογικές συνιστώσες του κοινωνικού-οικονομικού επιπέδου των ερωτώμενων.

Η θεωρία της αλληλεπίδρασης με κύριους εκπροσώπους της τον Μπέκερ και τον Λεμέρτ ανέπτυξε την σημασία της κοινωνικής αντίδρασης και συγκεκριμένα την δυναμική της επιβολής του στίγματος στην περαιτέρω παρέκκλιση του παρεκκλίνοντα.Η επιβολή στον παραβάτη αρνητικής κοινωνικής ταυτότητας ,ως αιτιολογικός παράγοντας ανάπτυξης εγκληματικής σταδιοδρομίας μελετήθηκε βαθύτερα απο τον Λεμέρτ *,ο οποίος διέκρινε την παρέκκλιση σε πρωτογενή[primary] και δευτερογενή[secondary] παρέκκλιση .Σύμφωνα με τον Λεμέρτ ο στιγματισμός ενδέχεται να ενθαρρύνει το άτομο να συνεχίσει την παραβατική συμπεριφορά ,που ανέπτυξε το ίδιο στο παρελθόν.Μέσα απο το παράδειγμα του ποτη ο Λεμέρτ κατέδειξε πως μια αρχική παρέκκλιση μπορεί να εξελιχτεί σε δευτερεύουσες παρεκκλίνουσες συμπεριφορές μέσω της επιβολής κυρώσεων[τυπικών και άτυπων] κοινωνικού ελέγχου .Ιδιαίτερα,η συνεχόμενη επιβολή κυρώσεων ,κατά τον Λεμέρτ, ενδυναμώνει την αρχική παρέκκλιση με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος αρνητικών κοινωνικών αντιδράσεων για το άτομο και περαιτέρω παρέκκλιση.Η έννοια της παρέκκλισης ορίζεται εδώ σε σχέση πάντα με τις αξίες και τους κανόνες της κυρίαρχης εκείνης κουλτούρας με την οποία η συμπεριφορά του παρεκκλίνοντα ατόμου έρχεται σε αντίθεση .Στην έρευνα μας ουσιαστικά ζητήσαμε απο 967 άτομα νεαρής ηλικίας ,που επί το πλείστον έχουν μόρφωση δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,να αξιολογήσουν την πορεία της κοινωνικής επανένταξης ενός αποφυλακισμένου ατόμου,χωρίς να ορίζουμε είδος αδικήματος και χρόνο παραμονής του ατόμου στην φυλακή.Το τελευταίο βήμα έγινε με σκεπτικό οτι θέλουμε να μελετήσουμε την δυναμική της κοινωνικής επανένταξης στην σκέψη των ερωτώμενων χωρίς αυτή να επηρεάζεται απο παράγοντες [είδος αδικήματος,χρόνος παραμονής] που κάνουν την αποσαφήνιση της δομής της ακόμα πολυπλοκότερη.Εξάλλου ,η συσχέτιση είδος αδικήματος και πιθανότητες κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων αποτελεί απο μόνο του ενα θέμα διατριβής,που όμως είναι επιστημονικά σωστό να βασίζεται πρωτίτερα σε μελέτες στην Ελλάδα ειδικά επικεντρωμένες στην κοινωνική επανένταξη,που όμως δυστηχώς δεν είναι πλούσιες στην Ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία.Αντιθέτως,το θέμα της κοινωνικής επανένταξης

συγχωνεύεται ή υπερσκιάζεται απο πολλαπλές έρευνες στον Ελλαδικό χώρο με ερευνητικά αντικείμενα του κοινωνικού αποκλεισμού και συγκεκριμένα των εθνικών μειονοτήτων και των ουσιοεξαρτημένων.

Ειδικότερα,για την επανένταξη των αποφυλακισμένων ,οι έρευνες στην Ελλάδα είναι ελάχιστες εώς και ανύπαρκτες.Τα μόνα πορίσματα ,που έχει ένας ερευνητής του θέματος της επανένταξης αποφυλακισμένων στην Ελλάδα, προκύπτουν είτε μέσα απο τα πιλοτικά προγράμματα εφαρμογής Ευρωπαϊκών Κοινοτικών Προγραμματικών,[Πρόγραμμα Equal :“NEMESIS”,2004-2005] και στα οποία δεν υπάρχει πληθώρα εφαρμογών είτε μέσα απο μελέτες του κοινωνικού αποκλεισμού ,κάποιες απο τις οποίες και τις οποίες θα αναφέρουμε στην συνέχεια,θίγουν το θέμα της κοινωνικής επανένταξης ,όχι όμως μέσα απο ερευνητική δραστηριότητα αλλά μέσα απο θεωρητική ανάπτυξη.Στην Ελλάδα δεν υπάρχει μεγάλη ευκολία ,στην περίπτωση του ερευνητή ,να συλλέξει στατιστικά στοιχεία ή να έχει πρόσβαση στα αρχεία της Σωφρονιστικής αγωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης δεδομένου,ότι αξιολογούνται ως απόρρητα απο τον συγκεκριμένο φορέα.Όπως και δεν μας επιτράπηκε η είσοδος στις φυλακές Κορυδαλλού ,φοκεύμενο στο ποιοτικό παράρτημα της εργασίας αυτής να περιλαμβάνονται και κατά πρόσωπο συνεντεύξεις με τους ίδιους τους κρατούμενους και κρατούμενες,προκειμένου να υπάρχει η άποψη του ίδιου του υποκειμένου για το θέμα των δυσχερειών ή όχι,της ζωής του μετά την αποφυλάκιση.Η απάντηση που δόθηκε απο το Υπουργείο Δικαιοσύνης και του συγκεκριμένου τμήματος,που διαχειρίζεται αυτά τα θέματα,ήταν ότι πρόκειται για προσωπικά δεδομένα και οτι ένας ερευνητής μπορεί να καλυφθεί απο την χορήγηση ερωτηματολογίου σε λίγους κρατούμενους μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας της φυλακής,γεγονός το οποίο όμως δεν εξασφαλίζει στον ερευνητή την ίδια βαθύτητα στην ανάλυση και αξιολόγηση των στοιχείων του,εφόσον η χορήγηση του ερωτηματολογίου δεν γίνεται απο τον ίδιο αλλά απο τον κάποιον υπάλληλο της Υπηρεσίας[εγκληματολόγο ή κοινωνικό λειτουργό].Στο ποιοτικό παράρτημα αυτής της εργασίας,η χορήγηση ερωτηματολογίων σε κρατούμενους και κρατούμενες για την εκτίμηση απο τους ίδιους του φυλακισμένου/της κοινωνικής τους επανένταξης έγινε διαμέσου του ψυχολόγου στις γυναικείες φυλακές και διαμέσου της κοινωνικής λειτουργού στις αντρικές φυλακές Κορυδαλλού.Η μελέτη της κοινωνικής επανένταξης στον βαθμό,που εκπληρεί τις προϋποθέσεις της επιστημονικής μεθοδολογίας,οφείλει να λαμβάνει στην ανάλυση των δεδομένων,όλα εκείνα τα άλλα στοιχεία ,που καθορίζουν την μορφή της κοινωνικής επανένταξης στην Ελλάδα ,παλαιότερα και στο σήμερα.Τέτοια στοιχεία είναι οι αξιολογήσεις Ευρωπαϊκών Κοινοτικών Προγραμμάτων για την ένταξη αποφυλακισμένων ατόμων,στατιστικά στοιχεία για τα πληθυσμιακά επίπεδα των φυλακών στην Ελλάδα,όπως και τις μεταβολές στις ροές αυτών των στοιχείων ανά εξάμηνο,έτος και πενταετία,επιστημονικές εργασίες πεδίου ,κυρίως μελέτης των αναπαραστάσεων για τα αποφυλακισμένα άτομα και όσο είναι ρεαλιστικά εφαρμόσιμο,είναι πολύ σημαντική η ενδυνάμωση μελετών με ερωτώμενο τον ίδιο τον αποφυλακισμένο.

Σε αυτήν την έρευνα αναλύουμε το “κοινωνικό βλέμμα” των ερωτώμενων ,το οποίο προσανατολίσαμε στην εξέλιξη της κοινωνικής επανένταξης ενός αποφυλακισμένου ατόμου,που σε λίγο θα αποφυλακιστεί.Παρατηρήσαμε μέσα απο την στατιστική ανάλυση,οτι η υποκειμενικότητα αυτού του “βλέμματος”,που ενυπάρχει στο κοινωνικό πεδίο κάθε ανθρώπινης δυναμικής σχέσεων και ομάδων,εμφάνισε στο σύνολο του δείγματος μια ομοιογένεια τέτοιας μορφής ώστε να συνάγεται με απόλυτη επιστημονική ακρίβεια ,το γενικό συμπέρασμα ,ότι το κοινωνικό αυτό “βλέμμα” των έξω απο τον χώρο της φυλακής υποκειμένων , είναι ιδιαίτερα αρνητικό στην κρίση του για την πιθανότητα να είναι επιτυχημένη η

κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου, αναπαράγοντας ήδη υπάρχοντα κυρίαρχα στερεότυπα για τον χώρο της φυλακής³⁴ με τον τρόπο που έχουν μελετηθεί από θεωρητικούς. Υπάρχουν σημαντικές θεωρίες και έρευνες από τον χώρο της εγκληματολογίας, της κοινωνικής ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας, που επιβεβαιώνουν τα πορίσματα αυτής της διατριβής και ενδυναμώνουν, χωρίς μεθοδολογική αμφιβολία, την διατηρητέα ακόμη αρνητική κρίση μέρος του κοινωνικού συνόλου [νέου ηλικίας 20-26 ετών] εν' ετη 2003-2006 για το αποφυλακισμένο άτομο. Σύμφωνα με την Abelson [1976], οι άνθρωποι μαθαίνουν να ευνουούν τις ενδο-ομάδες, επειδή αυτή η συμπεριφορά είναι αναμενόμενη και κοινωνικά αποδεκτή. Η ομάδα των ερωτώμενων στην εργασία δεν έχουν οι ίδιοι εμπειρία φυλάκισης ή γνωστούς σε αυτούς άτομα, ώστε να υπάρχει το ερώτημα αν θα είχαμε διαφορετική αξιολόγηση για την επανένταξη του αποφυλακισμένου, αν οι ερωτώμενοι που αξιολογούσαν την μελλοντική πορεία αυτής ένταξης, ανήκαν στην ομάδα των ατόμων με εμπειρία φυλάκισης ή αν εντέλει αυτή η εμπειρία, το λεγόμενο βίωμα του εγκλεισμού, αλλάζει αυτήν την αξιολόγηση και μέσα από ποιά γνωστική και συναισθηματική επεξεργασία³⁵, που κάνει το άτομο.

Η κοινωνική ψυχολογία και οι πολυάριθμες έρευνες, που έγιναν στα τέλη του '70 και στην δεκαετία του '80 ανέδειξαν τον ρόλο της κοινωνικής ταυτότητας του υποκειμένου και της επίδρασης που έχει η σημασία της στον τρόπο επεξεργασίας από το ίδιο το υποκείμενο του μηνύματος που δέχεται είτε από άλλη ομάδα στην οποία δεν αποτελεί μέλος [εξω-ομάδα] είτε στα πλαίσια της δικής του ομάδας [ενδο-ομάδα]. Οι έννοιες της ενδο-ομαδικής ευνοιοκρατίας στην συγκέντρωση κρίσεων για άλλα άτομα με τα οποία το υποκείμενο δεν μοιράζεται την ίδια ταυτότητα δηλ. υπάρχουν διαφορές στο περιοχόμενο της κοινωνικής ταυτότητας του υποκειμένου σε σύγκριση με άλλα υποκείμενα, σχετίζονται ισχυρά με τα δεδομένα αυτής της έρευνας δεδομένου ότι οι ερωτώμενοι, που προβαίνουν σε αξιολόγηση της πορείας του αποφυλακισμένου σε όρους κοινωνικής ένταξης και αποδοχής, δεν μοιράζονται με τον αποφυλακισμένο την ίδια κοινωνική ταυτότητα, αυτή του αποφυλακισμένου. Αυτό η διαπίστωση από μόνη της διαχωρίζει τις ομάδες σε αυτήν την εργασία σε δύο: από την μια μεριά τοποθετούνται οι νέοι ηλικίας από 20 έως 26 ετών, με δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, μέσης εισοδηματικής τάξης [εισόδημα που παράγεται από την εργασία και άλλων μελών της οικογένειας] που ζούν με την οικογένεια τους επί το πλείστον και οι οποίοι έχουν μεγαλώσει σε μεγάλα αστικά μέρη, όπως είναι η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη. Από την άλλη μεριά, τοποθετείται το αποφυλακισμένο άτομο, με την ανάλογη περιγραφή που τον δώσαμε και το οποίο μοιράζεται την ίδια ταυτότητα με άλλα αποφυλακισμένα άτομα. Η διαφορά εδώ ανήκει στο επίπεδο της διαμόρφωσης κρίσεων και αξιολογήσεων³⁶ της πρώτης ομάδας για την δεύτερη: οι νέοι ηλικίας 20-26 ετών με

³⁴ όπως ο Φουκό [1961], Sutherland, Cohen, Becker, Lemert [1951].

³⁵ Σύμφωνα με τους Taffel [1982], Billig, Taffel 1973, Turner, Taffel [1979], η ενδοομαδική ευνοιοκρατία είναι ένας δείκτης επιθυμίας για εννοική κοινωνική ταυτότητα. Μέσα από αυτόν τον πυρήνα σκέψης, τα άτομα επιθυμώντας και αναζητώντας μια θετική αξιολόγηση για τον εαυτό τους ενεργοποιούν γνωστικές διαδικασίες σύγκρισης της ομάδας ένταξης τους με άλλες ομάδες, με σκοπό την ύπαρξη ευνοϊκής διάκρισης της ομάδας τους έναντι άλλων ομάδων.

³⁶ Επιστημονικές απόψεις προερχόμενες από τον χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας, όπως του Heider [1958] για τον τρόπο που βιώνει το άτομο συναισθηματικά την έννοια της κοινωνικής ένταξης σε σχέση με την κοινωνική ομάδα στην οποία ανήκει αλλά και άλλα θέματα που προκύπτουν από αυτήν την ένταξη του υποκειμένου στην ενδο-ομάδα δηλ. στην ομάδα με την οποία μοιράζεται κοινή ταυτότητα και, επομένως, κοινούς στόχους και ωφέλη, προσφέρουν στην θεωρητική τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων μεγαλύτερη ανάλυση εις βάθος σε κοινωνιοψυχολογικό επίπεδο, το οποίο διαφορίζει π.χ. περισσότερο την εγκληματολογική πλευρά της εργασίας

όλα τα παραπάνω αναφερόμενα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά καλούνται με ποσοτικό τρόπο μεθοδολογικής λήψης απαντήσεων ,ουσιαστικά να κρίνουν τις δυνατότητες της επανένταξης των ατόμων της 2ης ομάδας[αποφυλακισμένοι] σε κοινωνικό και ατομικό επίπεδο των τελευταίων ,μια γνωστική διαδικασία στην οποία αναμφισβήτητα η έννοια της κοινωνικής ταυτότητας με όρους ενδο-ομάδας και εξωομάδας διαμορφώνει την συναγωγή συμπερασμάτων ,ειδικών και γενικών,μέσα απο μια ευρύτερη εγκληματολογική προβληματική.

Πιο συγκεκριμένα,αναφέρουμε την άποψη του Heider[1958] για τον τρόπο που προσλαμβάνουν τα άτομα μιας ενδο-ομάδας τα μέλη της ίδιας ομάδας.Ο Heider θεώρησε ότι οι άνθρωποι βιώνουν θετικά συναισθήματα για τα άτομα,που ανήκουν στην ίδια κοινωνική κατηγορία με αυτά,ως αποτέλεσμα της εξάρτησης,που διατηρεί το άτομο απο την ομάδα.Αυτή και μόνο η επιστημονική θέση του Heider ερμηνεύει μέσα απο μια συγκεκριμένη οπτική γωνία,αυτή της κοινωνικής ψυχολογίας,του "γιατί" τα υποκείμενα της έρευνας πραγματοποιήσαν αρνητικές κρίσεις για την μελλοντική εξέλιξη της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου ,πού δηλ.θα μπορούσε να είναι ενα αιτιο ή ενα κίνητρο[ασυνείδητο ή συνειδητό] αυτής της παραγωγής αρνητικών κρίσεων.Σύμφωνα με τον Heider τα άτομα θα αδικήσουν πιθανότερα την εξω-ομάδα έναντι της ενδο-ομάδας με σκοπό την επίτευξη της κυριαρχίας της ομάδας τους.Αυτή η τακτική ονομάζεται "διαστρέβλωση" και προκύπτει ως αποτέλεσμα της κατηγοριοποίησης που κάνει η ενδο-ομάδα για την εξω-ομάδα.

Στην θέση αυτή του Heider έχουμε βρεί ενα κίνητρο για τον οποίο παράχθηκε αυτή η αρνητική κρίση απο το δείγμα μας για το αποφυλακισμένο άτομο.Και μόνο το γεγονός της διαφορετικής κοινωνικής ταυτότητας και των ανάλογων ομάδων,που διαμορφώνονται απο αυτήν,ομάδων που είναι αντικρουόμενες ως προς την στάση των ατόμων απέναντι στον Νόμο,αιτιολογεί τον τρόπο πρόσληψης απο τους ερωτώμενους του αποφυλακισμένου ατόμου στην διάσταση της κοινωνικής επανένταξης του.Στο συγκεκριμένο χώρο ,που λαμβάνει έδαφος η έρευνα,η "νομιμότητα" ορίζεται με βάση τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα η έννοια της παρέκκλισης αποκτά το περιοχόμενο της σε σχέση πάντα με την ιδεολογία ,που απορρέει απο τις Ποινικές και Σωφρονιστικές διατάξεις στην Ελλάδα.Το αποφυλακισμένο άτομο είναι ως πρώην παραβάτης αυτών των Ποινικών διατάξεων,όπως έδειξε η εργασία αυτή,θα αντιμετωπιστεί αρνητικά απο το κοινωνικό σύνολο κατά τους ερωτώμενους μετά την φυλακή και σε αυτήν την αρνητική αντιμετώπιση βασικός πυρήνας παραγωγής της είναι το ΣΤΙΓΜΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ,το οποίο στην στατική ανάλυση της ερώτησης που αναφέρεται στο στίγμα[επιρροή και χρονικότητα αυτής] τα στατιστικά ποσοστά και οι ανάλογες συσχετίσεις είναι ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΙΣΧΥΡΕΣ.

Το κατά πόσο οι κοινωνικές ομάδες σε θέση ισχύος στην εκάστοτε κοινωνία δημιουργούν την παρέκκλιση ,όπως αναφέρει ο Μπέκερ* δεν είναι ένας παράγοντας που απασχολεί τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας.Αυτό,που με βεβαιότητα μας ενδιαφέρει επιστημονικά στην παρούσα θεωρητική τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων είναι ,ότι αποτέλεσμα αυτής της εφαρμογής κυρώσεων στα άτομα που παραβαίνουν αυτούς του κοινωνικούς κανόνες,είναι ο στιγματισμός τους "ως παρεκκλίνοντα", "ως περιθωριακά".Απο αυτήν την οπτική γωνία,ο Μπέκερ τοποθετεί την παρέκκλιση πρωτίστως στο πλαίσιο της εφαρμογής των κυρώσεων στον παραβάτη και ,κυρίως,στην κοινωνική σημασία που έχει η εφαρμογή αυτών των κυρώσεων στο άτομο-παραβάτη, οι οποίες του αποδίδουν το στίγμα της παρέκκλισης.Μέσα απο αυτήν την δυναμική της κοινωνικής αλληλεπίδρασης,ως "παρεκκλίνων" εκτιμάται το άτομο εκείνο πάνω στο οποίο έχει εφαρμοστεί επιτυχώς το στίγμα της

παρέκκλισης. Η διαπίστωση αυτή,βάζει το αποφυλακισμένο άτομο στην δίνη στερεοτυπικών μηχανισμών πρόσληψης του απο το κοινωνικό σύνολο ,επηρεάζοντας σαφέστατα ,όπως καταδεικνύει η έρευνα αυτή ,τον τρόπο που κοινωνικά εκτιμάται η εξέλιξη της επανένταξης τους.Εξαιτίας ύπαρξης ισχυρών στερεοτύπων για τα παραβατικά άτομα,τέτοια μορφής ,η οποιαδήποτε θετική αλλαγή του ατόμου,μακριά απο την παραβατικότητα, αξιολογείται ως “ανέφικτη” ενώ η υποτροπή του αποφυλακισμένου ατόμου παρατηρούμε απο την στατιστική ανάλυση οτι είναι κοινωνικά αναμενόμενη,βρίσκεται δηλ.μέσα στις προσδοκίες που κάνουν οι ερωτώμενοι για την επανένταξη του ατόμου.

Η δομή του στερεοτύπου ενδιαφέρει σημαντικά αυτήν την έρευνα δεδομένου οτι ο λόγος ,για τον οποίο γίνεται απο το δείγμα μας αυτή η παραγωγή αρνητικών κρίσεων για το αποφυλακισμένο άτομο οφείλεται στην ύπαρξη στερεοτύπων για την παραβατικότητα και τα παραβατικά άτομα,τέτοιας κατευθύνσεως που επηρεάζουν την αξιολόγηση της μελλοντικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου ,όταν αυτή ζητείται να γίνει σε φαντασιακό επίπεδο απο άλλα άτομα.Στην συγκεκριμένη περίπτωση,τα άλλα αυτά άτομα είναι το δείγμα μας,ενα σύνολο 967 ερωτώμενων νεαρής ηλικίας μς κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά μεσαίας αστικής τάξης.Η αναφορά όμως στην ταξική κατηγοριοποίηση του δείγματος και με ποια κριτήρια έγινε αυτή αλλά και η σημασία,που αυτή έχει για τα θεωρητικά αποτελέσματα της εργασίας,θα αναφερθεί σε άλλη παράγραφο της ενότητας της θεωρητικής κάλυψης των αποτελεσμάτων.

Μια απο τις βασικές λειτουργίες του στερεοτύπου,όπως έχει μελετηθεί αρχικά απο τον Lippman³⁷[1922] είναι να κατευθύνει την σκέψη,την αντίληψη και την κρίση μας κατά τρόπο ανορθολογικό.Ο μύθος της επικινδυνότητας του εγκληματία και οι διαστρεβλωμένες κοινωνικές απόψεις,που προκαλούνται απο την διατήρηση αυτού του μύθου,ενδεχομένως να κρύβεται πίσω και απο τον τρόπο,που το δείγμα μας εκτιμά οτι θα κατευθυνθεί η επανένταξη του αποφυλακισμένου.Το στερεότυπο του εγκληματία ,όπως και η βελτίωση του,δηλ.η κοινωνική επανένταξη του ,αποτελεί μια μυθοπλαστική κατασκευή ,μέσω της οποίας νομιμοποιεί την ύπαρξη της η φυλακή[Τσαλικόγλου,σελ.176].Ο ρόλος της ποινής έχει σαν στόχο της την γενική και ειδική πρόληψη του εγκλήματος.Στην ειδική αυτή πρόληψη ,που απευθύνεται στο άτομο-εγκληματία,ο Σωφρονιστικός Κώδικας με σαφήνεια ορίζει οτι:“Η ποινή αποσκοπεί στην κοινωνική αναπροσαρμογή των κρατουμένων δια της αγωγής και βελτιώσεως αυτών”.Κατά επέκταση,απο την άρθρο αυτό του Σωφρονιστικού Κώδικα,η φυλακή θεωρείται ,οτι έχει καθαρά θετική επίδραση πάνω στο εγκληματία και έχουμε εναν πρώτο ορισμό της κοινωνικής επανένταξης του εγκληματία ,έτσι όπως απορρέει απο τις διατάξεις του Σωφρονιστικού αυτού Κώδικα.Επανένταξη ίσον φυλακή.Βελτίωση και αγωγή του ατόμου ίσον φυλακή.Κοινωνική αναπροσαρμογή κρατουμένων ίσον φυλακή.Ο θετικός ρόλος της φυλακής ως σωφρονιστικό μέσο,αναγνωρίζεται και απο μέρος του δείγματος μας ,όμως δεν είναι κάποιο σημαντικό μέρος του δείγματος αλλά ελάχιστοι ερωτώμενοι.Αντιθέτως,για το δείγμα μας η κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου δεν πραγματοποιείται μέσα στην φυλακή αλλά το δείγμα αξιολογεί τον ρόλο της φυλακής πάνω στον

³⁷ Ο Lippman χρησιμοποίησε πρώτος τον όρο το 1922 και στη μελέτη του “Η κοινή γνώμη” θεωρεί οτι τα στερεότυπα ως εσφαλμένες εικόνες της κοινωνικής πραγματικότητας.

κρατούμενο ως εγκληματογόνο³⁸. Ο αρνητικός ρόλος της φυλακής ως μέσο βελτίωσης του κρατούμενου φαίνεται και απο την αποτυχία μείωσης των υπάρχοντων πληθυσμιακών επιπέδων κρατουμένων στις Ελληνικές φυλακές, γεγονός το οποίο δείχνει ότι αντιμετώπιση της εγκληματικότητας -έξω απο την απόδοση Ποινών-δεν είναι επιτυχής. Αντιθέτως, στην Ελλάδα το 2005 ετοιμάστηκαν νέα κτίρια φυλακών, όπως το Σωφρονιστικό Κατάστημα στην Κρήτη, κινήσεις Κρατικής πολιτικής, που περισσότερο παραλέμπουν στην ενδυνάμωση του ρόλου της φυλακής στην κοινωνική συνείδηση παρά στην αποδυνάμωση της. Πρόσφατο παράδειγμα αντιμετώπισης της εγκληματικότητας με την Ποινή της Φυλάκισης είναι για την αντιμετώπιση της βίας στα αθλητικά γήπεδα, όπου απο τον Υπουργό Δικαιοσύνης 2006 ανακοινώθηκε ότι ο χουλιγκανισμός θα έχει πιά ,ωστόσο αποδυνάμωσης του την Ποινή της φυλάκισης. Αν σκεφτούμε ότι ο χουλιγκανισμός ως τρόπος κοινωνικής προσαρμογής συναντιέται συχνότερα στα χαμηλά έως και μεσαία κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, αυτομάτως μια τέτοια κοινωνική πραγματικότητα θέτει αυτονόητα ερωτήματα γύρω απο το κατά πόσο η φυλακή ,ακόμα και σήμερα, στις αρχές του 21ου αιώνα ,συνεχίζει να διατηρεί τον τιμωρητικό χαρακτήρα, διατηρώντας την λογική της αυστηρότητας και του εγκλεισμού στην αντιμετώπιση της παραβατικότητας. Επίσης, αν σκεφτούμε ,την υπερεκπρόσωπηση της χαμηλής κοινωνικής τάξης [εργάτες και τεχνίτες] στα στατιστικά ποσοστά κρατουμένων ,ανά έτος, για την δεκαετία 1976-85, όπως αναφέρονται στο βιβλίο της Φωτεινής Τσαλίκουλου* [1989, σελ. 174, 175], καταλαβαίνουμε ότι η φυλακή γίνεται μια αποθήκη συγκέντρωσης ατόμων χαμηλών κοινωνικο-οικονομικών τάξεων, που προφανώς αδυνατούν να εξαγοράσουν την Ποινή τους. Όσο και αν η στατιστική μέτρηση στην εγκληματολογία, και πιο πολύ στο πεδίο της Σωφρονιστικής ,έχουν αμφισβητηθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες απο διάφορους εγκληματολόγους³⁹ αναφορικά με την ορθότητα απεικόνισης της ακριβούς πραγματικότητας απο τα στατιστικά αυτά στοιχεία, το στοιχείο εκείνο το οποίο δεν έχει αμφισβητηθεί είναι η εκπροσώπηση ,κυρίως, των χαμηλών κοινωνικο-οικονομικών στρωμάτων στον πληθυσμό των κρατουμένων.

Όμως για τον ρόλο της φυλακής στην κοινωνική συνείδηση των ερωτώμενων σε σχέση πάντα με την κοινωνική επανένταξη, θα αναφερθούμε εκτενέστερα σε άλλο σημείο της ενότητας αυτής. Φαίνεται, ότι μεγάλο μέρος του δείγματος αξιολογεί αρνητικά την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου δηλ. ότι δεν θα είναι επιτυχημένη λόγω της ύπαρξης βιώματος εγκλεισμού στην φυλακή και της σημασίας ,που αποδίδει το δείγμα μας σε αυτό το βίωμα αναφορικά με την μελλοντική κοινωνική προσαρμογή του κρατούμενου μετά την φυλακή. Η φυλακή προφανώς ,πέρα απο την εκφοβιστική λειτουργία της με σκοπό την αποτροπή του ατόμου απο μελλοντικές παραβατικές συμπεριφορές ,δημιουργεί αναπαραστάσεις στα υπόλοιπα μέλη μιας κοινωνίας ,τέτοιας μορφής ,ώστε η προοπτική της

³⁸ Για τον εγκληματογόνο ρόλο της φυλακής υπάρχουν έρευνες αρκετές ,παλαιότερες αλλά και πιο σύγχρονες. Στις πιο παλιές έρευνες δηλ. στις αρχές του 20^{ου} αιώνα είναι η έρευνα των Tannenbaum [1939] και Gillin [1931], οι οποίοι έδειξαν ότι το βίωμα του εγκλεισμού στην φυλακή αυξάνει την πιθανότητα της μελλοντικής παράβασης. Όπως αναφέρεται στο βιβλίο του Tannenbaum [1939] + "Crime and the Community" [Το έγκλημα και η Κοινότητα] : "Η σύλληψη ενός νέου όταν επιφέρει τον εγκλεισμό του μαζί με άλλους νεαρούς εγκληματίες αποτελεί ερέθισμα για εκπαίδευση στο έγκλημα... Η εμπειρία της φυλακής είναι μια συνθήρηση ερεθισμάτων για την καλλιέργεια εγκληματικών συμπεριφορών".

³⁹ [Hulsman, Bernat de Cellis [1997], Φαρσεδάκης [1996]

επανεξέτασης να δυσχεραίνει, να ωχιά μπροστά στους εγκληματογόνους παράγοντες, που δημιουργεί η φυλακή και οι οποίοι έχουν περιγραφεί από θεωρητικούς της εγκληματολογίας, όπως ο Sutherland*. Η μάθηση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς στα πλαίσια της υποκοουλτούρας μελετήθηκε κυρίως από τον Edwin Sutherland με την θεωρία του για τον "διαφορικό συγχρωτισμό" [Differential association], σύμφωνα με την οποία το έγκλημα δεν είναι μια συμπεριφορά, που οφείλεται σε μια κάποια οργανική δυσλειτουργία αλλά μαθαίνεται σε αλληλεπίδραση με άλλα άτομα μέσα από μια βάση επικοινωνίας. Από αυτήν την επικοινωνιακή βάση και σε πλαίσια στενών προσωπικών ομάδων, η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται με τεχνικές [απλές, περίπλοκες] και με προσανατολισμό των κινήτρων. Η φυλακή από μόνη της αποτελεί ένα χώρο αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων, που έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: την εμπλοκή τους με την παράβαση και την Ποινή της φυλάκισης ως τιμωρία τους για αυτήν την εμπλοκή. Η φυλακή, ως περιβάλλον συγχρωτισμού του ατόμου με άλλους παραβάτες αποτελεί ένα περιβάλλον υποκοουλτούρας, όπου ενδέχεται η ένταξη κάποιων ατόμων στην εγκληματικότητα να γίνει μεγαλύτερη μέσα από τις ψυχροσυναίσθηματικές ανάγκες, που δημιουργεί αυτός ο συγχρωτισμός. Μια από αυτές τις ανάγκες είναι και η ανάγκη της αναγνώρισης ενός κρατουμένου, ότι ανήκει σε μια ισχυρή ομάδα μέσα στην φυλακή, της οποίας χαίρει την προστασία από άλλες ομάδες, που αναπόφευκτα διαμορφώνονται μέσα σε ένα τέτοιο έδαφος. Αν και η θεωρία της μάθησης του εγκλήματος δέχτηκε κριτική για το, ότι αδυνατεί να εξηγήσει πως δημιουργούνται αυτές οι ομάδες μέσα στις οποίες το έγκλημα μαθαίνεται, άσκησε μεγάλη επιρροή στην εγκληματολογική σκέψη, κυρίως στην προσπάθεια ότι εγκληματολογίας να "ξεφύγει" από βιολογικές⁴⁰ επιρροές για την ερμηνεία της παραβατικής συμπεριφοράς. Αναφέρουμε αυτές τις θεωρήσεις, που αποτέλεσαν σημαντικό σταθμό στην εξέλιξη της εγκληματολογίας, λόγω του ότι σε μεγάλο μέρος του δείγματος η αιτιολόγηση του γιατί το άτομο θα μπει ή δεν θα ξαναμπει στο μέλλον φυλακή εξαρτάται από κάποιους παράγοντες, σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος.

Στατιστικά κυρίαρχο μέρος του δείγματος [787 ερωτώμενοι κατά προσέγγιση] απάντησε ότι η υποτροπή του ατόμου είναι εξαρτησιμη από διάφορους παράγοντες. Οι πιο σημαντικοί δε, που συγκέντρωσαν την μεγαλύτερη συχνότητα, ήταν ο παράγοντας :1] χαρακτήρας του ατόμου και 2] αν θα τύχει κοινωνικής αποδοχής και ένταξης. Όπως φαίνεται από τους δύο αυτούς παράγοντες, η μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου ατόμου για σημαντικό στατιστικά μέρος του δείγματος μας καθορίζεται και από τον χαρακτήρα του ατόμου και όχι μόνο από κοινωνικούς παράγοντες, όπως είναι το επίπεδο της κοινωνικής ένταξης και αποδοχής του συνόλου για εκείνον/ήν.

Μέρος, κατά επέκταση της κοινωνικής επανεξέτασης, εμφανίζεται να είναι και η προσωπική κινητοποίηση του αποφυλακισμένου για την μελλοντική πορεία της ζωής

⁴⁰Μια προσπάθεια αναμόρφωσης της θεωρίας του Sutherland έγινε από τον Daniel Glaser το 1956 με την μελέτη του "Criminality Theories and Behavioral Images" [Vol.61], όπου ο Glaser εισάγει την έννοια της "διαφορικής ταύτισης" βασισμένος στον κεντρικό πυρήνα της θεωρίας του Sutherland. Σύμφωνα με αυτήν την θεώρηση θίγεται ο ρόλος της ατομικής συμπεριφοράς στην μάθηση του εγκλήματος, μια προσέγγιση περισσότερο κοινωνικής ψυχολογίας, όπου το έγκλημα απορρέει ως αποτέλεσμα της ταύτισης ενός ατόμου με εγκληματικά πρόσωπα και πρότυπα, τα οποία λειτουργούν ως πρότυπα ρόλων, τα οποία μπορεί να προέρχονται για τον Glaser και από άλλους κοινωνικούς χώρους, π.χ. της υποκοουλτούρας, όπως είναι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

του έτσι όπως εμπεριέχεται στην έννοια του "χαρακτήρα" του ίδιου.Και εδώ τίθεται το εξής ερευνητικό ερώτημα:σε ποιά βαθμό,εφόσον ισχύει,η κοινωνική επανένταξη εξαρτάται απο την ατομική συμπεριφορά του αποφυλακισμένου απέναντι σε μια κοινωνική πραγματικότητα ,που τον προσλαμβάνει ως φορέα ενός στίγματος,αυτό της φυλακής,ενεργοποιώντας όλες εκείνες τις κοινωνικές απεικονίσεις για τα "άτομα της φυλακής" και το "περιβάλλον" της.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ,όπως επιβεβαιώνεται και απο τα στατιστικά αποτελέσματα,ότι το δείγμα μας μεταφέρει σε κάποιο βαθμό το κέντρο βάρους της κοινωνικής επανένταξης απο το συλλογικό,στο ατομικό,απο τον κοινωνικό παράγοντα στον ατομοκεντρικό.Η μεταφορά ,βέβαια αυτού του βάρους,δεν είναι ολική,ώστε να υποσκιάζει την σημασία,που έχει ο παράγοντας της κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου,αλλά ωστόσο είναι σημαντική η παρουσία του ατομικού παράγοντα ως αίτιο,που καθορίζει την κατεύθυνση της μελλοντικής πορείας του ατόμου μετά την φυλακή .Η προσωπική προσπάθεια του αποφυλακισμένου για επανένταξη ,κατά το δείγμα μας ,γίνεται ορατή μέσα απο τους εξής αναφερόμενους παράγοντες: απο τον χαρακτήρα του ατόμου και το είδος του περιβάλλοντος με το οποίο θα επιλέξει να έρθει σε επαφή μετά την φυλακή.Οι υπόλοιποι παράγοντες ,που αναφέρθηκαν απο το δείγμα εντάσσονται στην κατηγορία :ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ και ο οποίος περιλαμβάνει:1]την κοινωνική ένταξη και αποδοχή του αποφυλακισμένου , 2]την εύρεση εργασίας , 3]τις συνθήκες της ζωής του μετά την φυλακή, 4]την υποστήριξη απο κρατικούς φορείς.Τέλος, υπάρχουν και οι παράγοντες ,που ανήκουν στην κατηγορία:ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ και ο οποίος περιλαμβάνει:1]το είδος του αδικήματος για το οποίο βρέθηκε φυλακή, 2]τα αίτια του εγκλήματος, 3]το στερεότυπο του εγκληματία["το άτομο δεν αλλάζει"].Ένας ακόμη παράγοντας αλλά με μικρή στατιστική συχνότητα είναι ο παράγοντας :''αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων'' ,όπου κάποιοι εωρώμενοι θεώρησαν οτι είναι περισσότεροι απο ένα ή δύο παράγοντας ,που καθορίζουν την κατεύθυνση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου.Κάποιοι απο αυτούς τους παράγοντες καλύπτονται απο τις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες και κάποιοι όχι[με μικρή συχνότητα].

Το να θεωρήσουμε την διαδικασία της κοινωνικής επανένταξης ιδωμένη μόνο μέσα απο την αλληλεπίδραση κοινωνικών παραγόντων,όπως είναι για παράδειγμα το αν θα γίνει αποδεκτό κοινωνικά το αποφυλακισμένο άτομο ή αν θα του δοθεί δυνατότητα εργασίας,αν θα υποτροπιάσει ή όχι,δεν είναι μια διευρυμένη οπτική εξέταση της δομής της κοινωνικής επανένταξης.Ως αυτόνομο ερευνητικό αντικείμενο έγουμε αναφέρει στην εργασία αυτή ,ότι η έννοια της κοινωνικής επανένταξης δεν έχει μελετηθεί στην Ελλάδα και η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται αναμφίβολα απο την απουσία εξειδικευμένων μελετών για την κοινωνική επανένταξη. Αντιθέτως,ο τομέας της υπερσκιάζεται απο μελέτες με αντικείμενο τον κοινωνικό αποκλεισμό,οι οποίες οπωσδήποτε προσφέρουν στην μελέτη της επανένταξης αλλά ωστόσο προκειμένου να "μιλάμε" για κοινωνική επανένταξη ,θα πρέπει να υπάρχουν έρευνες ,που να "μιλάνε" για αυτήν.Ακόμα και στο τομέα του Κοινωνικού Αποκλεισμού,οι καθάρα ερευνητικές εργασίες είναι λίγες στον Ελληνικό χώρο,τις οποίες θα αναφέρουμε σε αυτήν την ενότητα εκτενώς.Το που θα μπορούσε να αποδοθεί αυτό το υπάρχον κενό μελετών για την επανένταξη στην Ελλάδα,κάθε ερευνητής θα μπορούσε να το αποδώσει σε διάφορα αίτια.

Αν κρίνουμε απο την δικιά μας ερευνητική προσπάθεια,ένας πιθανολογούμενος παράγοντας ,που δυσχεραίνει και απογοητεύει τον ερευνητή λόγω του ότι δεν μπορεί να έχει εμπειρικά δεδομένα μεγαλύτερης βαθύτητας στην επεξεργασία

τους, είναι η δύσκολη ερευνητική πρόσβαση μέσα στις φυλακές δηλ.σε Σωφρονιστικό επίπεδο. Μέσα στις φυλακές και σύμφωνα με τις διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα πραγματοποιείται η επανένταξη του παραβάτη. Και εδώ θα προσθέσουμε έναν ακόμη προβληματισμό μας, εκείνον του προσδιορισμού της αφετηρίας εφαρμογής της κοινωνικής επανένταξης του παραβάτη. Σύμφωνα με τον Σωφρονιστικό κώδικα, η επανένταξη αρχίζει μέσα στην φυλακή. Το άρθρο αυτό είναι σαφέςτατο.... "Η Ποινή αποσκοπεί στην κοινωνική αναπροσαρμογή κρατούμενων δια της αγωγής και βελτιώσεως αυτών". Από το τρόπο, που τοποθετούνται οι λέξεις εδώ, υπονοείται ένα άλλο κίνητρο στέρησης της ελευθερίας του ατόμου, αυτός της "βελτιώσεως του" και όχι μόνο της τιμωρίας του. Ο Durkheim [1893] αποδίδει στην λειτουργία της ποινής τιμωρητικό στόχο, με σκοπό να διατηρηθεί άθικτη η κοινωνική συνοχή μέσα από την κοινωνική συνείδηση και δευτερογενώς να σωφρονίσει τον παραβάτη ή να εμποδίσει -μέσω της αποτροπής- άλλα άτομα από το να μιμηθούν τον παραβάτη. Εώς σήμερα η μελέτη της λειτουργίας της Ποινής είναι εις βάθος και ποικίλες θεωρήσεις εξηγούν τον λόγο ύπαρξης της, είτε με ελαστική εφαρμογή της ή σκληρότερη. Η σκοπιμότητα επιβολής των Ποινών έχει διανύσει μια ιστορική εξέλιξη [Αρχαίο Ελληνικό δίκαιο, δίκαιο της Βίβλου, Ρωμαϊκό δίκαιο, Γερμανικό δίκαιο, Διαφωτισμός] μέχρι να επικρατήσουν, ανα περιόδους, απόψεις, που επικροτούσαν την ενδυνάμωση του Ποινικού Δικαίου, ως ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης του εγκλήματος ή το αντίθετο, αμφισβητούσαν έντονα τις Ποινικές διατάξεις και κυρώσεις ως αποτελέσματα ολοκληρωτικού Κρατικού Παρεμβατισμού⁴¹. Σήμερα και με όλες τις αλλαγές, που στα πλαίσια του 20ου αιώνα, συντελέστηκαν σε κοινωνικό, οικονομικό και γεωπολιτικό επίπεδο, το ενδιαφέρον για την εγκληματικότητα επικεντρώνεται όχι τόσο πολύ στην προσωπικότητα του παραβάτη και των αιτιών της παράβασης αλλά στην θέσπιση νέων Διεθνών Συμφωνιών μεταξύ των Κρατών-μελών για την συνένωση δυνάμεων, ως άμυνα απέναντι σε νέες μορφές εγκλημάτων, όπως είναι τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, τα οικονομικά εγκλήματα, η εμπορία ναρκωτικών σε Διεθνές επίπεδο και, κυρίως, η τρομοκρατία. Η συζήτηση μετατοπίζεται από τον παραβάτη στην ανάγκη διατήρησης και αποκατάστασης μιας εξαιρετικά οργανωμένης τάξης, που θα μπορεί να μην αντιμετωπίσει νέες μορφές εγκληματικότητας σε νομοθετικό και πολιτικό επίπεδο [Χαϊδου, σελ. 17]

Ο τρόπος εφαρμογής του Ποινικού Δικαίου σήμερα αλλά και η αποτελεσματικότητα των Ποινών του [στέρηση της ελευθερίας, κοινωφελής εργασία, απόλυση υπό όρους, ημιελευθερία κ.α.] αναφορικά με την γενική και ειδική πρόληψη του εγκλήματος [Feuerbach], αποτελεί ένα πεδίο εκτεταμένων ερευνών, με σκοπό την απεικόνιση της πραγματικότητας του εγκλήματος, διαμορφωμένη στο σήμερα. Ο ρόλος των κοινωνικών σχηματισμών, όπως έχουμε αναφέρει κατά τον Αλτουσέρ [1979], είναι αυτός που προσδίδει την ιστορική σημασία στην ειδική ιδεολογία. Αν θεωρήσουμε το Ποινικό Δίκαιο, ως μια ειδική ιδεολογία* δηλ. μια ιδεολογία με ιστορική διάσταση, που εκφράζει τις θέσεις της κυρίαρχης κοινωνικής τάξης, τότε η μελέτη της επανένταξης δηλ. η μελέτη των υποτροπών ή όχι ατόμων, που έχουν δεχθεί κάποια μορφή Ποινικής κύρωσης, θα πρέπει να μελετηθεί μέσα στα πλαίσια αυτών των διαστάσεων και να αποκτήσει το κοινωνικό της νόημα.

⁴¹ Η τελευταία αυτή θέση υποστηρίχθηκε από τον Foucault με τις απόψεις του για τον ρόλο της εξουσίας και του έμμεσου τρόπου εφαρμογής της από ολοκληρωτικούς θεσμούς, όπως η φυλακή και το ψυχιατρείο. Διανθίστηκε στην συνέχεια από την επικράτηση του ρεύματος της Νέας Εγκληματολογίας, που πρωτοεξέκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στην δεκαετία του 1970 και με βάση του οποίου το ενδιαφέρον μελέτης στρέφεται στον ρόλο και στον τρόπο λειτουργίας των κρατικών μηχανισμών [Σεράσης, 1999].

Το πρόβλημα των εγκληματολογικών ερευνών στην Ελλάδα, όπως διαφαίνεται από τα αποτελέσματα τους είναι, ότι δεν περιλαμβάνουν μεγάλο δείγμα υποκειμένων έρευνας, γεγονός που εμποδίζει την πλήρη γενίκευση των αποτελεσμάτων τους στον πληθυσμό μελέτης και, επιπλέον, δεν συλλέγουν τα δεδομένα τους με ποσοτική ή ποιοτική μεθοδολογία, γεγονός, που δημιουργεί μια πληθώρα ερευνών βιβλιογραφικής κατευθύνσεως, πλούσιες σε ιστορικά στοιχεία τα οποία όμως, πέρα από την αναμφισβήτητη αξία τους, δεν μπορούν να γίνουν εργαλεία ερμηνείας της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας στον Ελληνικό χώρο αναφορικά με το έγκλημα και τις παρεμφερείς διαστάσεις του (προσωπικότητα εγκληματία, τρόπος προσέγγισης του εγκλήματος, κρατικοί μηχανισμοί και μέριμνα κ.α.). Η απουσία τέτοιων μελετών δυσχεραίνει την ορθή μελέτη του εγκλήματος και οδηγεί σε μια συνεχή επανάληψη των θεωριών γύρω από την εγκληματικότητα και των κοινωνικών συνθηκών επικράτησης μέσα στις οποίες αυτές συγκροτήθηκαν, της ιστορικής εξέλιξης των Ποινών και των Σωφρονιστικών Συστημάτων⁴².

Ο τομέας της υποτροπής στην Ελλάδα ερευνητικά είναι φτωχός και πέρα από την καταγραφή της πραγματικότητας αυτής με στατιστικά στοιχεία και πίνακες, όπου αναγράφονται συνήθως τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των αποφυλακισμένων με υποτροπή, δεν υπάρχει αναφορά σε ποιοτικές διαστάσεις του θέματος. Απουσιάζουν στις καταγραφές αυτές, ο λόγος των ίδιων των αποφυλακισμένων με υποτροπή, απουσιάζει η συνέντευξη εις βάθος ως μεθοδολογική επιλογή του ερευνητή, η ύπαρξη κρατικών φορέων μέριμνας, που να συνδέει το άτομο μετά την έξοδο του από την φυλακή με ένα πλαίσιο οργανωμένων υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής στήριξης. Πέρα από ένα σύνολο μη-κυβερνητικών οργανώσεων και με τα προγράμματα του ΟΑΕΔ στην Ελλάδα, η μοναδική στατιστική καταγραφή των εισερχόμενων και εξερχόμενων ατόμων από την φυλακή είναι η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας με την "Στατιστική της Δικαιοσύνης" και κάποιες υπηρεσίες, όπως είναι ο ΟΑΕΔ με τις παροχές εργασίας και επιδομάτων για αποφυλακισμένους. Οι αναφορές των στατιστικών αυτών στοιχείων είναι μια σύνηθες τακτική⁴³ στις περισσότερες εγκληματολογικές εργασίες στον χώρο της Ελλάδας και στο εξωτερικό. Ο Hulsman βέβαια αναφέρθηκε στην αναξιοπιστία των αστυνομικών στατιστικών καταγραφών με το επιχείρημα, ότι δεν πρόκειται για καταγράφομενες πράξεις, που έχουν κριθεί ως αξιόποινες ακόμα με απόφαση δικαστηρίου αλλά που στα πλαίσια μιας μηνυτήριας αναφοράς καταγράφονται ως έτσι. Θεώρησε τις αναφορές, που διαβιβάζονται στην Εισαγγελία πολύ πιο σημαντικές επειδή περιλαμβάνει εκείνες τις υποθέσεις, που θα αρχειοθετηθούν από την Εισαγγελία αλλά και τον αριθμό των υποδίκων, που θα αθωωθούν στην συνέχεια. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του "Αστοχές Ποινές" [1982], ο Hulsman υποστηρίζει τα εξής στην παράγραφο, στην οποία αναφέρεται στην αναξιοπιστία των αστυνομικών στατιστικών στην καταγραφή του πραγματικού εγκλήματος*: "το αίσθημα της ανασφάλειας μεταδίδεται στον πληθυσμό με τον τρόπο που διαρρέει το γκάτζι στην ατμόσφαιρα, χωρίς να μπορούμε να το σταματήσουμε. Πρόκειται για μια ψυχολογική δύναμη πρακτικά ανεξέλεγκτη, που, περιέργως, οι σοβαρές πληροφορίες επηρεάζουν πολύ λίγο." Οι στατιστικές καταγραφές εμφανίζονται ακόμα πιο αναξιόπιστες, αν λάβουμε υπόψιν

42. 42] Κοινοβιακό, απομονωτικό ή πενσλβανικό, μικτό ή οβούρνειο, προοδευτικό ή Ιρλανδικό, η οργάνωση της εργασίας*] και στην συλλογή στατιστικών στοιχείων συλλήψεων, φυλακίσεων και υποτροπών. Ειδικότερα, στο θέμα της υποτροπής αποφυλακισμένων οι έρευνες είναι μηδενικές.

43. όμως όπως πολύ σωστά έχει παρατηρηθεί από τον Hulsman* [1997] η στατιστική της εγκληματικότητας μπορεί να προκαλέσει αίσθημα ανασφάλειας στο ευρύτερο κοινό, που γίνεται αναγνώστης αυτών των καταγραφόμενων αριθμών.

μας ,ότι απο το σύνολο των υποδίκων,οι οποίοι καταγράφονται ως πιθανοί δράστες ποινικά παραβατικών πράξεων,το ποσοστό μικρό περνάει απο όλες τις φάσεις του συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης και εγκλείεται στην φυλακή[Δασκαλάκης,1985]*.Προβληματισμοί,όπως του θέματος των ιδιωτικών φυλακών δηλ.του "ιδιωτικού Σωφρονισμού"*[Η.Π.Α,Ηνωμένο Βασίλειο] και της ιδιωτικής αστυνόμευσης μειώνουν την σημασία του επίσημου κοινωνικού ελέγχου σε επίπεδο κοινωνικής δυναμικής και απομακρύνουν τον έλεγχο απο το Κρατικό πεδίο,χωρίς να γνωρίζουμε ωστόσο,ποιά θα είναι τα αποτελέσματα αυτής πρακτικής σε επίπεδο κοινωνικής αναπροσαρμογής και βελτίωσης του κρατούμενου".Ιδίως στην Ελλάδα,που έχει το χαρακτηριστικό γνώρισμα της πολυνομίας δηλ.το ψήφισμα πολλών νόμων [που μερικές φορές αφορούν το ίδιο αδίκημα],οι αξιολογήσεις των αποτελεσμάτων απο τις εφαρμογές αυτές δεν είναι δυνατή ,λόγω του ότι υπάρχει ταχύτητα στην αντικατάσταση ενός παλαιότερου νόμου απο έναν νέο και αυτή η τακτική γίνεται συχνά διότι η ισχύς των Νομοθετικών Διατάξεων εξαρτάται απο την έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών αποφάσεων.Πως να αξιολογήσει κανείς λοιπόν,ερευνητικά την εγκληματικότητα στην Ελλάδα,όταν ο ερευνητής στην όποια μελέτη του για την εγκληματικότητα* δεν έχει στην διάθεση του αξιολογήσεις των Νόμων και την χρησιμότητα ή όχι αυτών σε επίπεδο Κοινωνικής πρακτικής.Πως θα υλοποιηθεί ο σχεδιασμός προγραμμάτων Κοινωνικής επανένταξης,όταν απο την μεριά διαθέσιμα σε έναν ερευνητή είναι μόνο οι στατιστικές καταγραφές υποδίκων και καταδίκων ,όταν δεν υπάρχει ένας εννιαίος Κρατικός φορέας Κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων,όταν απουσιάζουν έρευνες με ερευνητικό αντικείμενο την επανένταξη και ικανοποιητικό δείγμα και όταν τα μόνα προγράμματα επανένταξης εφαρμόστηκαν σε πιλοτική βάση[πρόγραμμα "Νέμεσις",Equal]?

Κοντά στα λόγια αυτά του Hulsman ,θα αναφέρουμε και τα λόγια του Foucault [1989,σελ.331]:"Εκείνος ,που έχει σχέση με την Ποινική δικαιοσύνη,είναι βέβαια ο παραβάτης,αλλ' αυτός που έχει σχέση με τον σωφρονιστικό μηχανισμό,είναι κάποιος άλλος.Είναι ο εγκληματίας,βιογραφική μονάδα,πυρήνας του "επικίνδунου",εκπρόσωπος κάποιου είδους ανωμαλίας". Αναμφισβήτητα,η εισβολή της στατιστικής και ψυχιατρικής επιστήμης στο πεδίο της εγκληματολογίας άλλαξε τον τρόπο πρόσληψης και ερμηνείας του εγκληματολογικού φαινομένου απο τους ερευνητές.Η μετάθεση της ερμηνείας είναι συνεχώς μεταβαλλόμενη,όχι μόνο ιστορικά αλλά και στο επίπεδο της ατομικής ερμηνείας του παραβάτη ή εγκληματία ή πρώην φυλακισμένου: απο το άτομο στο περιβάλλον,απο το περιβάλλον στην αυστηρότητα ή ελαστικότητα των Ποινικών κυρώσεων ,απο τις Ποινικές κυρώσεις στην μελέτη του παρεμβατισμού των Κρατικών μηχανισμών Κοινωνικής και πολιτικής μέριμνας .Τα ερωτήματα που τίθενται στην εγκληματολογία είναι πάντα πολλά,ποτέ απλά και ποτέ απόλυτα λόγω της συνεχής αλληλεπίδρασης του ατόμου με τον περιβάλλον και την πολυπλοκότητα ερμηνείας της ανθρώπινης συμπεριφοράς.Η εγκληματικότητα του ατόμου αποτελεί μια πολύπλοκη εκδήλωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς συνυφασμένη με βιο-ψυχο-κοινωνικούς παράγοντες.Αποκτά δε μεγαλύτερη σημασία κοινωνικά αναλόγως του τρόπου ,που αυτή η συμπεριφορά θα προσληφθεί και θα αντιμετωπιστεί απο το περιβάλλον .Η εγκληματική συμπεριφορά έχει την ιδιαιτερότητα της πολυμορφίας στην ερμηνεία της:μελετιούνται τα κίνητρα του εγκλήματος,ο τρόπος εκτέλεσης της πράξης,οι αντιδράσεις σε αυτή,η ύπαρξη ή όχι ψυχοπαθολογικού υπόβαθρου,γενικότερα οι τρόποι προσεγγίσεων του εγκλήματος μπορεί να είναι βιολογικές,ψυχολογικές και κοινωνικές.Όμως η σύνθεση και των τριών αυτών εκφάνσεων της ανθρώπινης υπόστασης[βιολογία,ψυχολογία,κοινωνιολογία] αποτελούν το καλύτερο και πιο ορθό

εργαλείο ανάλυσης του εγκλήματος δεδομένου της συνεχής αυτής αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Τα ερεθίσματα που δέχεται από το περιβάλλον του είναι πολλά ώστε να ενεργοποιείται η διαδικασία της κατηγοριοποίησης, ένας γνωστικός μηχανισμός ερμηνείας του περιβάλλοντος από το άτομο και μια σημαντική διάσταση των στερεοτύπων. Επομένως, οποιαδήποτε μονόπλευρη προσέγγιση της εγκληματικής συμπεριφοράς είναι μεροληπτική και δεν προσφέρει μια διεγερμένη αντίληψη των πραγμάτων ή της κοινωνικής πραγματικότητας. [Ακόμα και στο επίπεδο της ατομικής ερμηνείας του εγκλήματος και του εγκληματία, όπως εξετάζει η συγκεκριμένη έρευνα, όταν δηλ. υπεισέρχονται διαστάσεις κοινωνικών-οικονομικών χαρακτηριστικών των ατόμων, που πραγματοποιούν ερμηνείες για τα αναφερόμενα θέματα. Τα ερωτήματα, που έθεσε αυτή η εργασία, μπορεί να φαίνονται με μια πρώτη ματιά πως είναι πολλά αλλά στην ουσία του θέματος πρόκειται για ένα βασικό ερώτημα: "πως προσλαμβάνεται η κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων ατόμων σήμερα στην Ελλάδα?". Και μάλιστα σε μια ειδική κοινωνική ομάδα με χαρακτηριστικό το νεαρό της ηλικίας της [νέοι, 20-26 ετών]? Η πρόσληψη αυτή από τη εξαρτήθηκε στην εργασία μας? Από την κουλτούρα, ιδεολογία που προκύπτει από τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων? Προκύπτουν ως αποτέλεσμα της επιρροής στερεοτύπων για την φυλακή και τα άτομα που έχουν αυτήν την εμπειρία? Δυστυχώς δεν υπάρχουν συγκριτικές μελέτες για την κοινωνική επανένταξη, τουλάχιστον ανά δεκαετία, ώστε να είναι αντιληπτές οι διαφορές ή οι ομοιοτήτες στον νόημα προσδιορισμού της έννοιας και των παρεμφερών διαστάσεων από την εφαρμογή της. Οποιαδήποτε υλοποίηση της γίνεται με βάση τα αποτελέσματα ερευνών με θέμα τον Κοινωνικό Αποκλεισμό και τις ήδη καθιερωμένες στο Επιστημονικό χώρο εγκληματολογικές σχολές και προσεγγίσεις του εγκληματολογικού φαινομένου.

Παρακάτω, θα παρουσιαστεί η θεωρητική τεκμηρίωση των στατιστικών αποτελεσμάτων, όπως πραγματοποιήθηκε στην στατιστική ανάλυση [Πίνακες διασταυρώσεων, κεντρικές συχνότητες μεταβλητών, Factor Analysis, ανάλυση Παλινδρόμησης, ο έλεγχος διαφοράς δειγμάτων [t-test]] και η θεωρητική σημασία αυτών των στατιστικών αποτελεσμάτων για την αρχική μας υπόθεση. Προς καλύτερη κατανόηση των τελικών συμπερασμάτων της εργασίας αυτής, η θεωρητική τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων θα παρουσιαστεί σε ενότητες με βάση την ερώτηση εκείνη του ερωτηματολογίου στην οποία απάντησε το δείγμα ή σε συνδυασμό ερωτήσεων, που θεωρήσαμε εξ' αρχής στον σχεδιάγραμμα της μεθοδολογίας, ότι εξυπηρετούν την υπόθεση μας.

1.Β ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΈΡΕΥΝΑΣ

- Α' Μέρος: δείκτες κεντρικής τάσης

Στην δομή του ερωτηματολογίου, όπως έχουμε αναφέρει στην ενότητα της μεθοδολογίας, επαναλαμβάνονται στην αρχή και στο τέλος του ερωτηματολογίου ένα πλέγμα ερωτήσεων [διαστημικής κλίμακας, Likert] προκειμένου να διαπιστώσουμε την σταθερότητα απάντησης των ερωτώμενων και να έχουμε τα συμπεράσματα σχετικά με την στάση τους απέναντι στους αποφυλακισμένους. Η τακτική αυτή

συνηθίζεται ,κυρίως,στα ψυχομετρικά τέστ όταν υπάρχει θέμα αξιολόγησης της προσωπικότητας του ατόμου.Η αξιολόγηση της προσωπικότητας ανήκει στον τομέα της κλινικής ψυχολογίας και χρησιμεύει στην άντληση πληροφοριών σχετικά με την λειτουργία της προσωπικότητας.Η σημασία της προσωπικότητας στην διαμόρφωση της ατομικής και κοινωνικής στάσης έχει μελετηθεί στο πεδίο της κλινικής και κοινωνικής ψυχολογίας.

Απο αυτήν την πλευρά η έννοια της προσωπικότητας αποτελεί μέρος στην διαδικασία διαμόρφωσης των ατομικών και κοινωνικών στάσεων και απο αυτήν την διάσταση αναφέρεται η σημασία της στην παρούσα εργασία.Η επανάληψη πανομοιότυπων ερωτήσεων μέσα σε μια μέτρηση αποσκοπεί στην αξιοπιστία και στην εγκυρότητα της μέτρησης .Ένας άλλος λόγος είναι να διαπιστωθεί φαινόμενο επίδρασης αυτού που αποκαλείται "αλληλεπίδραση σειράς και περιοχομένου ερωτήσεων"[Παρασκευόπουλος,1993]

].Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην "Μεθοδολογία της Επιστημονικής έρευνας" του Κο Παρασκευόπουλου [1993,σελ.114] ,".....ιδιαιτέρη φροντίδα πρέπει να καταβάλλεται ,ώστε να μην επηρεάζεται η απάντηση της ερώτησης ,απο τις απαντήσεις που έχουν προηγηθεί .Να αποφεύγεται αυτό,που στην ψυχομετρία αποκαλείται "αλληλεπίδραση σειράς και περιοχομένου των ερωτήσεων".

Οι ερωτήσεις,που αποτελούν την μεταβλητή REHABILITATION είναι το πλέγμα των ερωτήσεων με διαστημική κλίμακα στην αρχή και στο τέλος του ερωτηματολογίου.Είναι ερωτήσεις που μετρούν την πιθανότητα επανένταξης του αποφυλακισμένου σε διάφορους τομείς της ζωής του,όπως :1]οι προσωπικές σχέσεις με φίλους, 2]η αποδοχή απο το κοινωνικό σύνολο , 3] επαγγελματικούς τομείς, 4] στην ψυχολογία του ατόμου , 5] στις στενές διαπροσωπικές του σχέσεις[ερωτικές σχέσεις] , 6] στην οικογενειακή του σχέση, 7] σε υπόλοιπες συγγενικές σχέσεις.Έχοντας τοποθετήσει την αρνητική στάση στα αριστερά της κλίμακας και ξεκινώντας αριθμητικά την διαβάθμιση απο το αρνητικό στο θετικό με 1, ο μέσος όρος που συγκέντρωσε το σύνολο αυτών των ερωτήσεων ήταν $m=2,5$.Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μια συνολική τάση του δείγματος να τοποθετείται στην αρνητική πλευρά της κλίμακας δηλ .στην τιμή 2=λίγο αρνητικά.Το παρελθόν ,κατά επέκταση,του ατόμου στην φυλακή ,επιδρά αρνητικά στην μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου και συγκεκριμένα στους παραπάνω εφτά τομείς,που αναφέραμε.Έχουμε ορίσει ως "rehabilitation" το πλέγμα ερωτήσεων με κλίμακα Λίκερτ ,που τίθεται στην αρχή και στο τέλος του ερωτηματολογίου.Σε αυτά τα δύο πλέγματα ερωτήσεων με ίδιες θεματικές μετρήθηκαν οι παράγοντες εκείνο ,που συνθέτουν την κοινωνική ζωή ενός ατόμου, φυσιολογικού.Αυτοί είναι της εργασίας,της ανάπτυξης σχέσεων με οικογένεια και ευρύτερο περιβάλλον,της κοινωνικής αποδοχής ,της ατομικής ψυχολογίας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ,ότι υπήρξε αρνητική τοποθέτηση του συνόλου του δείγματος για την επανένταξη του αποφυλακισμένου:το γεγονός του πρότερου εγκλεισμού στην φυλακή θα επηρεάσει αρνητικά την διαδικασία επανένταξης.Και στα δύο αυτά πλέγματα ερωτήσεων[αρχή και τέλος ερωτηματολογίου] διατυπώνεται η επίδραση του γεγονότος της φυλάκισης στην ζωή του ατόμου μετά την φυλακή.Οι προτάσεις "κλειδιά" είναι στο πρώτο πλέγμα ερωτήσεων :"έχει κάνει φυλακή" [γενικότερα η λέξη "φυλακή"] και στο δεύτερο πλέγμα[τέλος ερωτηματολογίου] :"το παρελθόν στην φυλακή θα επηρεάσει...."

Θεωρητικά ,επομένως,αναδύεται ο παράγοντας της επίδρασης του γεγονότος της φυλάκισης στην μετέπειτα ζωή του ατόμου.Είναι εμφανέστατη η επιβεβαίωση της θεωρίας του στιγματισμού και συγκεκριμένα απο τους θεωρητικούς υποστηρικτές του εγκληματολογικού ρεύματος της Κοινωνικής

αντίδρασης*[Becker[1963],Lemert[1951]].Υπενθυμίζουμε ,ότι στην θεώρηση του εγκλήματος μέσα απο την σχολή της Αλληλεπίδρασης, το κέντρο βάρους την εγκληματολογικής μελέτης είναι η προβληματική της θέσπισης και εφαρμογής του κανόνα.Σύμφωνα με τον Becker[1963]*η εφαρμογή ενός κανόνα είναι μεταβλητή.Τα στοιχεία εκείνα που την μεταβάλλουν είναι :η αντίδραση των άλλων στην παραβίαση του κανόνα και η ένταση αυτής της αντίδρασης,η οποία καθορίζεται απο το ποιός παραβίασε τον κανόνα,ποιοί αισθάνονται ότι προσβάλλονται Επίσης,σημασία έχουν και οι περιστάσεις,ο χρόνος και ο τόπος στα πλαίσια των οποίων έγινε η παρέκκλιση.Αναφέρουμε τα ίδια τα λόγια του Becker[1963] στην μελέτη του ,”Outsiders :Studies in the Sociology of Deviance”::”Η παρέκκλιση δεν είναι απλό χαρακτηριστικό,παρόν σε ορισμένες μορφές συμπεριφοράς και απών σε άλλες.Περισσότερο πρόκειται για το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ,που έχει να κάνει με τις αντιδράσεις των άλλων ατόμων στην συμπεριφορά.Η ίδια συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί παραβίαση των κανόνων σε μια χρονική στιγμή και όχι σε μια άλλη.Μπορεί να είναι παραβίαση ,όταν διαπράττεται από ένα άτομο και όχι όταν διαπράττεται από ένα άλλο.Μερικοί κανόνες παραβιάζονται ατιμωρητί και άλλοι όχι.Γενικά,το κατά πόσο μια δεδομένη πράξη είναι παρεκκλίνουσα εξαρτάται εν μέρει απο την φύση της πράξης-εάν δηλ.παραβιάζει ή όχι κάποιον κανόνα-και εν μέρει απο το πώς αντιδρούν τα άλλα άτομα σε αυτήν.

Η παρέκκλιση,δεν είναι,λοιπόν,ένα χαρακτηριστικό που βρίσκεται στην ίδια τη συμπεριφορά αλλά στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στο άτομο που διαπράττει μια πράξη και εκείνους που αντιδρούν σε αυτήν”.Με το βιβλίο του αυτό ο Becker ,ουσιαστικά,σηματοδότησε το πέραςμα απο την Θετικιστική Εγκληματολογία στην Εγκληματολογία της Κοινωνικής Αντίδρασης[κριτική ή ριζοσπαστική Εγκληματολογία].Ήταν ο πρώτος ερευνητής στην εγκληματολογία,που ασχολήθηκε με την προβληματική της εφαρμογής του κανόνα,μεταθέτοντας το κεντρο βάρους της εγκληματολογικής μελέτης στην σημασία που έχει η αντίδραση στην παραβίαση του κανόνα.Η ιδιαίτερη συμβολή του εγκληματολογικά είναι ,ότι έκανε διάκριση ανάμεσα στην “παραβίαση ενός κανόνα” και στην “παρεκκλίνουσα συμπεριφορά”.Σημασία για την Εγκληματολογία της Κοινωνικής Αντίδρασης δεν έχουν τα χαρακτηριστικά των ατόμων,που αναπτύσσουν παραβατική συμπεριφορά απέναντι σταθμισμένους κοινωνικά κανόνες αλλά τα άτομα εκείνα ή οι ομάδες που διαμορφώνουν το νόημα αυτών των κανόνων και τους εφαρμόζουν.

Για τον Becker[1964,1963]* η παρέκκλιση δημιουργείται απο την κοινωνία.Προκύπτει ως αποτέλεσμα κοινωνικών παραγόντων,αυτών που συνθέτουν την μορφή της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στον παρεκκλίνοντα.Η θέση του Becker,του κυριότερου εκφραστή της σχολής της Κοινωνικής Αντίδρασης ,αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στα λόγια του ίδιου :”Οι κοινωνικές ομάδες δημιουργούν την παρέκκλιση διαμορφώνοντας τους κανόνες ,η παραβίαση των οποίων στοιχειοθετεί την παρέκκλιση και εφαρμόζοντας τους κανόνες αυτούς σε ορισμένα άτομα στιγματίζοντας τα ως “περιθωριακά”[outsiders].Απ’ αυτήν την άποψη,η παρέκκλιση δεν αποτελεί ιδιότητα της πράξης που διαπράττει το άτομο,αλλά μάλλον συνέπεια της εφαρμογής απο τους άλλους των κανόνων και των κυρώσεων στον “παραβάτη”.Ο παρεκκλίνων είναι αυτός στον οποίο έχει επιτυχώς εφαρμοστεί το στίγμα.Παρεκκλίνουσα είναι η συμπεριφορά που τα άτομα χαρακτηρίζουν έτσι”.

Η κοινωνική αντίδραση και ως στιγματισμός του παρεκκλίνοντα θεωρήθηκαν απο τους υποστηρικτές της αλληλεπίδρασης*[γοητεία θετικισμού]ως αιτιολογικός παράγοντας στην ανάπτυξη της εγκληματικής σταδιοδρομίας του ατόμου και σημείο περάσματος του ατόμου στην πράξη*[Ηλίας Δασκαλάκης].

Όπως φάνηκε με μια πρώτη ματιά ,απο τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία της εργασίας[δείκτες κεντρικής τάσης],το αποφυλακισμένο άτομο βρίσκεται εγκλωβισμένο μέσα σε ενα στερεοτυπικό μηχανισμό,που συνεχίζει να του αποδίδει μειωμένες πιθανότητες κοινωνικής ένταξης του και μετά την φυλακή!Σημαντικοί παράγοντες,όπως είναι αν το άτομο έχει σταματήσει την εγκληματική δραστηριότητα ή όχι δεν παύουν αυτόν μηχανισμό αρνητικής κατηγοριοποίησης του αποφυλακισμένου.Ακριβώς για αυτό τον λόγο,ώστε να μην θεθούν θέματα αν το αποφυλακισμένο άτομο του κειμένου του ερωτηματολογίου έχει υποτροπιάσει ή όχι,περιγράψαμε στο κείμενο που διαβάστηκε απο το δείγμα,ότι το άτομο Κ.Π. βρίσκεται στην φυλακή και σε λίγο θα αποφυλακιστεί .Επίσης,ότι ενδιαφέρεται να βρεί εργασία και να μείνει με την οικογένεια του.Περιγράψαμε,κατά επέκταση,στο δείγμα μας ενα άτομο ,που ακόμα σε λίγο θα αποφυλακιστεί και με κίνητρο να επανένταχθει[“θέλει μετά την αποφυλάκιση του να βρεί εργασία και να μείνει με την οικογένεια του”].Το δείγμα όμως έδωσε αρνητικές δυνατότητες επανένταξης για ένα άτομο,που ουσιαστικά ακόμα δεν έχει αποφυλακιστεί!Οι απόψεις του δείγματος επηρεάζονται τόσο πολύ απο το γεγονός ,ότι πρόκειται για ένα άτομο με εμπειρία φυλάκισης,ώστε το δείγμα διαμορφώνει την απεικόνιση του για την επανένταξη του ατόμου,χωρίς αυτό ακόμα να έχει αποφυλακιστεί!Η επιρροή του στίγματος της φυλάκισης ,του γεγονότος της φυλάκισης ή του παρελθόντος της φυλάκισης,είναι τόσο μεγάλη στις απαντήσεις των ερωτώμενων για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου και το οποίο επιβεβαιώνεται απο την στατιστική ανάλυση[ειδικότερα στους πίνακες διασταυρώσεων] των ερωτήσεων ,που απευθύνονται ειδικά στην επιρροή και στην χρονικότητα του στίγματος[μεταβλητές V12 έως V19].Η επιρροή του στίγματος της φυλάκισης και γενικότερα του γεγονότος της φυλάκισης για το άτομο,φαίνεται στην παρούσα εργασία να είναι ο καθοριστικός εκείνος παράγοντας,που διαμορφώνει αυτήν την συνολική άποψη του δείγματος για την πορεία της επανένταξης του ατόμου και επηρεάζει τις απαντήσεις των ερωτώμενων.Τα αποτελέσματα της εργασίας έδειξαν ότι το αποφυλακισμένο άτομο βρίσκεται όντως εγκλωβισμένο μέσα σε ενα στερεοτυπικό μηχανισμό κοινωνικής πρόσληψης,ανεξαρτήτως κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών ερωτώμενων, στα πλαίσια ενεργοποίησης του οποίου,το αποφυλακισμένο άτομο γίνεται δέκτης αρνητικής κοινωνιοψυχολογικής ερμηνείας ,ακόμα και αν αυτό βρίσκεται σε ενα Σωφρονιστικό περιβάλλον.Το κείμενο του ερωτηματολογίου,με βάση του οποίου το δείγμα απάντησε στις ερωτήσεις της έρευνας, περιγράφει χαρακτηριστικά τα εξής:”το άτομο Κ.Π. βρίσκεται στην φυλακή για παραβάσεις του Νόμου.Εκτίει την ποινή του και σε λίγες εβδομάδες θα αποφυλακιστεί.Θέλει μετά την αποφυλάκιση του να βρεί εργασία και μείνει με την οικογένεια του”.Δεν έχουμε αναφέρει στους ερωτώμενους ότι το άτομο βρίσκεται εδώ και ικανοποιητικό χρονικό διάστημα αποφυλακισμένο.Αντιθέτως,του λέμε ότι “το άτομο Κ.Π. βρίσκεται στην φυλακή για.....σε λίγες εβδομάδες θα αποφυλακιστεί...” δηλ.είναι εμφανές στους ερωτώμενους ότι το άτομο βρίσκεται εκτός εγκληματικής δραστηριότητας,γεγονός που όμως δεν παύει την απόδοση αρνητικών πιθανότητων κοινωνικής του επανένταξης.Το γιατί το δείγμα απαντά με αυτόν τον τρόπο φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα του στιγματισμού του ατόμου ως παρεκκλίνοντα,ως εγκληματία στην συνείδηση τους,στην σκέψη τους,στις γνωστικές τους “εικόνες”,το οποίο διαμορφώνει τις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο.Αυτή η θέση επιβεβαιώνεται ακόμα περισσότερο και απο το ότι δεν υπάρχουν διαφορές στις απαντήσεις τους για την μορφή της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου με βάση τα κοινωνικο-οικονομικά τους χαρακτηριστικά [εφαρμογή t-test].

Οι διαφορές που προέκυψαν από την στατιστική ανάλυση των δεδομένων, δεν αφορούν στην ουσία του συμπεράσματος της έρευνας: ότι υπάρχει γενικότερη αρνητική εκτίμηση από τους ερωτώμενους για την μελλοντική πορεία ενός αποφυλακισμένου ατόμου. Σε κανένα σημείο της στατιστικής ανάλυσης της εργασίας δεν φάνηκε ανατροπή της υπόθεσης μας. Αντιθέτως, κατάφορη απόδειξη της αρνητικής κρίσης για την επανένταξη είναι η τελευταία ανοιχτή ερώτηση του ερωτηματολογίου είναι η ερώτηση V29[a, b, c]. Στην ερώτηση αυτή, που βασίστηκε στα τέσσερα επίπεδα ανάλυσης της κοινωνιοψυχολογικής πραγματικότητας του Doise [1984], ζητήσαμε από το δείγμα, με ελεύθερο συνειρμό, να μας δώσει τρία επίθετα που προκύπτουν, κατά την άποψη τους, για ένα άτομο που είναι ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΕΝΟ κατά σειρά σημαντικότητας. Σε σύνολο 967 ερωτώμενων συγκεντρώθηκαν κατά προσέγγιση, 2900 επίθετα αρνητικού χαρακτήρισμού του στιγματισμένου ατόμου και περίπου δέκα επίθετα ουδέτερης ερμηνείας. Η απουσία επιθέτων, που να εκφράζουν μια ερμηνεία περισσότερο ανθρώπινη για τον στιγματισμένο και λιγότερο εχθρική, δείχνει την ύπαρξη έντονων στερεοτύπων, των οποίων η επίδραση, είναι ένα αξιόλογο επιστημνικό ερώτημα, πως θα μπορούσε είτε να εξαλειφθεί είτε –αν κάτι τέτοιο απαιτεί κοινωνικό μετασχηματισμό– να μειωθεί η δύναμη τους.

Οποσδήποτε στα τελικά συμπεράσματα αυτής της εργασίας έχουμε να κάνουμε με στερεότυπα, τα οποία ενδυναμώνονται από την γνώση του γεγονότος, ότι το άτομο έχει φυλακιστεί, γεγονός που φάνηκε να επηρεάζει το δείγμα μας. Το αποφυλακισμένο άτομο γίνεται αντικείμενο αρνητικής κατηγοριοποίησης από το δείγμα μας, που πέρα κάποιων στενών διαπροσωπικών σχέσεων, όπως αυτές με την οικογένεια, τον ερωτικό σύντροφο και φιλικές ομάδες, δεν αποδίδει πιθανότητες ομαλής επανένταξης του αποφυλακισμένου κοινωνικά.

Η κατηγοριοποίηση ,ως σημαντική διάσταση των στερεοτύπων εκληρεί την δική της λειτουργικότητα στον γνωστικό κόσμο του ατόμου,που την εφαρμόζει απέναντι σε κάποιο αντικείμενο,άτομο ή ομάδα.Ανεξάρτητα απο την επίδραση,που έχει το συναίσθημα ή η κοινωνική ισχύ για την μεταβολή των στερεοτύπων,το αποτέλεσμα απο την εφαρμογή τους είναι να κατευθύνει την σκέψη ,την κρίση και την αντίληψη μας κατά τρόπο ανορθολογικό.Ορισμένο ως εσφαλμένη εικόνα της κοινωνικής πραγματικότητας[Lippman,1922]*[Βιβλίο Κοινή γνώμη] ,το στερεότυπο ,σύμφωνα με τον "εφευρέτη" του,περιγράφει ιδέες,εικόνες που είναι ήδη υπαρκτές μέσα στο γνωστικό μας πεδίο ,παρεμποδίζοντας την λειτουργία της κρίσης απο μια εκ των προτέρων διαμορφωμένη κρίση.Ένα εύλογο ερώτημα είναι πως κρίνει η μεγαλή πλειοψηφία των ανθρώπων και σε ποιο βαθμό η κρίση αυτή βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα ή αν ,αντιθέτως,η κρίση αυτή προκύπτει απο δικές τους παραστάσεις για τα γεγονότα διαμορφωμένες απο πριν.Τα στερεότυπα ,σύμφωνα με την Suzan Fiske[1993]αποτελούν εργαλεία άσκησης κοινωνικού ελέγχου .Μέσα απο μια σειρά ερευνών σχετικά με τον τρόπο που τα στερεότυπα συνδέονται με την ισχύ ,η Fiske κατέληξε στο συμπέρασμα ,ότι τα άτομα που κατέχουν ισχύ στερεοτυποποιούν τους κατώτερους τους είτε απο έλλειψη προσοχής απέναντι τους είτε ως αποτέλεσμα τακτικής προκειμένου να διατηρηθεί η συγκεκριμένη κοινωνική τους θέση και ιδεολογία ,που απορρέει απο αυτήν.Η άσκηση εξουσίας ,κατά επέκταση, μέσω της κοινωνικής διάκρισης ,της ενεργοποίησης στερεοτύπων και προκαταλήψεων,μειώνουν το κύρος της κατώτερης κοινωνικά ομάδας ή ατόμων και την καθιστούν εύλωτη απέναντι στην άσκηση κοινωνικού ελέγχου.Πιο συγκεκριμένα,η Fiske[1993] ,κοινωνική ψυχολόγος,κατέληξε στα εξής συμπεράσματα σχετικά με τα αποτελέσματα της λειτουργίας των στερεοτύπων:

1]Τα στερεότυπα διατηρούν την δύναμη μέσω της κατηγοριοποίησης και της διομαδικής πόλωσης.

2]Μέσα απο τα στερεότυπα σχηματίζονται επιφανειακές κρίσεις ,που κάνει ο ανώτερος κοινωνικά για το κατώτερο κοινωνικά άτομο .Αυτό δε συμβαίνει ως αποτέλεσμα απουσίας προσοχής ,που δίνεται απο τον πρώτον προς τον δεύτερο.

3]Τα άτομα δίνουν συνήθως την προσοχή τους σε αυτούς με τους οποίους βρίσκονται σε εξάρτηση δηλ.με άτομα τα οποία ελέγχουν τα αποτελέσματα των ενεργειών τους.

4]Τα άτομα διαμορφώνουν την άποψη τους για ένα γεγονός μέσα απο τις πληροφορίες που έχουν για αυτό.Με την συλλογή πληροφοριών για άτομα ή ομάδες ή αλληλεπιδράσεις το υποκείμενο πιστεύει ,πως μπορεί να προβλέψει τις προσωπικότητες άλλων υποκειμένων και να ελέγξει το περιβάλλον του.

Αυτα είναι τα συμπεράσματα της Fiske για τα στερεότυπα ,απόψεις τις οποίες βλέπουμε να εφαρμόζονται στα αποτελέσματα της έρευνας μας.Ιδίως η άποψη της Fiske για την επιφανειακή επεξεργασία των πληροφοριών απο όσους διαθέτουν κοινωνική ισχύ προς "κατώτερους τους", προκειμένου να διατηρηθεί ο κοινωνικός έλεγχος, συνδέεται με την θεωρία της Πολιτισμικής σύγκρουσης[Sellin,1938] στην Εγκληματολογία την λεγόμενη "σύγκρουση κανόνων συμπεριφοράς"[conflict of conduct norms].Η σύγκρουση κανόνων εμφανίζεται αναπόφευκτη σε μια πολυσύνθετη κοινωνία,όπου αυξάνεται ο αριθμός των ομάδων ,οι οποίες με τους κανόνες τους επηρεάζουν την προσωπικότητα του ατόμου.Επίσης,αυξάνεται και η πιθανότητα της διαφοράς αυτών των κανόνων μεταξύ τους.Η στάση,που θα τηρήσει το άτομο μπροστά στην "σύγκρουση κανόνων" εξαρτάται απο το αν λάβει υπόψιν του την πίεση της κάθε ομάδας για την τήρηση του δικού της κανόνα συμπεριφοράς. Με τις απόψεις της Fiske[1993] για τον τρόπο λειτουργίας των στερεοτύπων συνδέεται εν μέρει και οι απόψεις του Lemert για την θεωρία του στιγματισμού και

συγκεκριμένα,την συσχέτιση του στίγματος της παρέκκλισης με την επαύξηση της πιθανότητας να συνεχιστεί η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά*[εκείνη η συμπεριφορά που χαρακτηρίστηκε ως έτσι].Η "αλληλουχία" της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς,Μπέκερ[1964] δίνει στο άτομο μια καινούρια ταυτότητα ,εκείνη του "παρεκκλίνοντα".Με την νέα αυτήν την ταυτότητα έρχονται και νέες προσδοκίες και αντιμετώπιση απο το περιβάλλον,αυτή του αποκλεισμού.Μέσα απο αυτήν δυναμική μειώνονται οι επαφές του ατόμου με νόμιμους κύκλους,με αποτέλεσμα να αυξάνεται η πιθανότητα συγχρωτισμού του ατόμου με χώρους υποκοουλτούρας,όπου μαθαίνονται νέες τεχνικές διάπραξης εγκλημάτων και διευρύνεται η περαιτέρω ένταξη του ατόμου στην εγκληματικότητα.

Ο στιγματισμός ενός ατόμου ως παρεκκλίνοντα μέσω της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης απο την κοινωνία,όπως θεωρεί ο Lemert[1951],ενδυναμώνει την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά ως αντίδραση του ατόμου στον στιγματισμό του,με τελική αποδοχή απο το ίδιο το άτομο του ρόλου[παρεκκλίνοντος].Η εσωτερικευση του στίγματος απο τον στιγματισμένο ωθεί το άτομο στην περαιτέρω προσαρμογή του στις απαιτήσεις του ρόλου αυτού.Η έννοια της πρωτογενής[primary] και δευτερογενής[secondary] παρέκκλισης είναι μια διάκριση ,που έκανε ο Λεμέρτ το 1951, για να δείξει την σημασία που διαδραματίζει η επιβολή του στίγματος κοινωνικά σε ένα άτομο,ώστε αυτό να αντιδράσει με περαιτέρω παρέκκλιση[δευτερογενής] απο αυτό το στίγμα.Σε περιπτώσεις,που η πρωτογενής παρέκκλιση είναι ανεχτή απο το περιβάλλον του ατόμου ,η παρέκκλιση δεν θα ενδυναμωθεί για τον Λεμέρτ.Αντιθέτως,εκεί που η συμπεριφορά θα προκαλέσει αρνητική αντίδραση απο τους άλλους και,παρόλα αυτά συνεχιστεί,η παρέκκλιση γίνεται δευτερογενής.⁴⁴

Μια βασική πρόταση της θεωρίας του στιγματισμού είναι : "αυτοί που παραβιάζουν τους κανόνες οχυρώνονται σε παρεκκλίνοντες ρόλους,επειδή στιγματίζονται απο τους άλλους ως "παρεκκλίνοντες" και εξαιρούνται ,συνεπώς,απο την ανάληψη κοινωνικών ρόλων στην Κοινότητα".

_Στην λογική ύπαρξης του στερεοτύπων βρίσκεται το κίνητρο της διατήρησης του Κοινωνικού ελέγχου.Το γεγονός της ελλειμματικής προσοχής ,που θα δώσουν οι ανώτεροι "κοινωνικά" στους κατώτερους,σύμφωνα με την Φίσκε[1993] έρχεται ως αποτέλεσμα του ,ότι οι ανώτεροι δεν κινδυνεύουν να χάσουν προνόμια απο τους κατώτερους,η θέση τους είναι διασφαλισμένη,η λογική τους κυριαρχη,επομένως οι "κατώτεροι" δεν προσλαμβάνονται ως απειλητικοί για τους "ανώτερους" αφού στερούνται κοινωνικής ισχύος.Συνόψισε δε αυτήν της την τοποθέτηση με την φράση:"[οι ανώτεροι] δεν έχουν λόγο να δώσουν προσοχή,δεν θέλουν και δεν είναι υποχρεωμένοι να δώσουν προσοχή στους κατώτερους".Στην έρευνα μας ,το

⁴⁴ Αναφέραμε αυτές τις απόψεις της Fiske [1993] για τα στερεότυπα και του Lemert[1951] για την σημασία του στίγματος της παρέκκλισης στην επαύξηση της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς για να δείξουμε την σημασία του κοινωνικού ελέγχου και της κοινωνικής αντίδρασης απέναντι σε συμπεριφορές πέρα αυτού,που έχει οριστεί ως "φυσιολογικά ανεκτό" κοινωνικά.Αν και η θεωρία του Lemert, Becker δέχτηκε κριτική αναφορικά με τον προσδιορισμό των παραγόντων εκείνων,που δημιουργούν την πρωτογενή παρέκκλιση δηλ.του "περάσματος στην πράξη", δεν παύει να αποτελεί μια ουσιαστική αιτιολογική προσέγγιση της παρέκκλισης και του ρόλου του "παρεκκλίνοντα" ατόμου.επισημαίνοντας –και το οποίο ενδιαφέρει την παρούσα εργασία-την εξαιρετική μεταβλητότητα και προβληματική εφαρμογής ενός κανόνα σε κοινωνικό επίπεδο.

δείγμα μας προέρχεται κυρίως από μεσαία οικονομικά και κοινωνικά επίπεδα, με τόπο διαμονής τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας [Αθήνα/Θεσσαλονίκη]. Πρόκειται για την Ελληνική εκείνη οικογένεια, όπου το μηνιαίο εισόδημα προκύπτει, συνήθως, από την εργασία και άλλων μελών μέσα στο σπίτι και όχι μόνο από ένα άτομο. Το μορφωτικό επίπεδο που κυριαρχεί στην συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος είναι αυτό της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με ελάχιστο ποσοστό να μην έχει ολοκληρώσει τις τάξεις του Λυκείου ή Γυμνασίου ή Δημοτικού. Αλλά και σε εκείνα τα μορφωτικά επίπεδα, όπως και στο σπάνιο [στην εργασία μας] εισόδημα των 200.000δρχ, δεν παρατηρούνται διαφορές στις απόψεις των ερωτώμενων για την μελλοντική πορεία της επανένταξης του αποφυλακισμένου. Το ποιοί θα μπορούσαν να θεωρηθούν, σύμφωνα με τις απόψεις της Fiske [1993] "άνωτεροι" και "κατώτεροι" κοινωνικά στην εργασία αυτή, τα συμπεράσματα είναι εύλογα: οι ερωτώμενοι θεωρούν σαφέστατα ότι είναι κοινωνικά σε καλύτερη θέση από το αποφυλακισμένο άτομο. Άραγε τον θεωρούν "κατώτερο" από αυτούς; Προσλαμβάνεται ως έτσι από αυτούς; Πως θα ερμηνεύσουμε αυτήν την αρνητική κρίση, που έχει κάνει το δείγμα μας για το αποφυλακισμένο άτομο και την πορεία της ένταξης του μετά την φυλακή; Σύμφωνα με την Fiske [1993] τα άτομα δημιουργούν την άποψη τους για ένα γεγονός μέσα από τις πληροφορίες, που έχουν για αυτό. Μέσα από την συλλογή πληροφοριών για άτομα ή ομάδες ή διάφορες αλληλεπιδράσεις που πραγματοποιούνται συνειδητά ή ασυνειδήτα, το άτομο πιστεύει πως μπορεί να προβλέψει τις προσωπικότητες των άλλων και να ελέγξει το περιβάλλον του. Οι ερωτώμενοι της έρευνας μας δεν γνωρίζουν προσωπικά το άτομο Κ.Π., που τους περιγράφηκε στο ερωτηματολόγιο. Ωστόσο έχουν άποψη για το πως το άτομο θα κινηθεί μετά την αποφυλάκιση του κοινωνικά, πόσο θα τον αποδεχτούν κοινωνικά ή όχι, αν θα βρει εργασία ή όχι, αν θα διατηρήσει ικανοποιητικές σχέσεις με την οικογένεια του και πιά στενές διαπροσωπικές σχέσεις, όπως ερωτικοί σύντροφοι και φίλοι. Οι ερωτώμενοι μας απάντησαν ότι γνωρίζουν ποιά θα είναι η μελλοντική πορεία του ατόμου Κ.Π. μετά την φυλακή, εφόσον στην πενταβάθμια κλίμακα Λικερτ [συμφωνώ/διαφωνώ, από 1 έως 5], που τους προτάθηκε, επέλεξαν αριθμούς που υποδηλώνουν συμφωνία ή διαφωνία. Αντιθέτως, ο αριθμός 3 [δεν ξέρω/δεν απαντώ] στην κλίμακα Λικερτ δεν επιλέχτηκε, αν θα μπορούσαμε να ερμηνεύσουμε ότι η επιλογή αυτής της απάντησης δείχνει, ότι το άτομο δυσκολεύεται να απαντήσει είτε γιατί δεν έχει άποψη για το θέμα ερώτησης είτε γιατί δεν θέλει να απαντήσει για κάποιους λόγους, συνειδητούς ή ασυνειδητούς.

Το ότι το δείγμα μας έχει ξεκάθαρη άποψη για την τροπή της επανένταξης του αποφυλακισμένου δείχνει ότι το ίδιο θεωρεί ότι γνωρίζει το θέμα. Πως όμως διαμορφώνει αυτήν του την άποψη χωρίς να γνωρίζει το άτομο Κ.Π.; Μόνο η λογική των στερεοτύπων δίνει μια ουσιαστική εξήγηση. Το άτομο Κ.Π. δεν υπάρχει. Είναι ένα φανταστικό άτομο, που για λόγους έρευνας παρουσιάζεται στα άτομα ως ένα αποφυλακισμένο άτομο. Οι ερωτώμενοι δεν γνωρίζουν προσωπικά κανένα άτομο Κ.Π., εκτός αν είναι εξοικειωμένοι με την εμπειρία φυλάκισης γνωστού ή συγγενικού προσώπου. Αλλά και πάλι δεν θα περίμενε κανείς να βρει σε ένα δείγμα 967 ατόμων σημαντικό μέρος αυτού να έχει βιώσει το θέμα της φυλάκισης από μια πιά κοντινή σκοπιά. Τα στερεότυπα διατηρούν την δύναμη τους δε μέσα από την κατηγοριοποίηση και την διομαδική πόλωση [Fiske, 1993]. Στην παρούσα έρευνα δεν τίθεται θέμα διομαδικής πόλωσης ή ανταγωνισμού των ομάδων, πρώτον γιατί η έρευνα δεν χρησιμοποιεί την πειραματική μέθοδο και δεύτερον διότι δεν έχουμε να κάνουμε με "πόλωση" που προκύπτει από διομαδική αλληλεπίδραση. Φυσικά έχουμε να κάνουμε με διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, των "φυλακισμένων" και "μη φυλακισμένων", των "στιγματισμένων κοινωνικά" και των "κοινωνικά

ομαλών''. Όμως , είναι περισσότερο το θέμα της κοινωνικής ταυτότητας που μας ενδιαφέρει εδώ και ,κυρίως,της σημασίας της ''παρεκκλίνουσας ταυτότητας'' στην διαμόρφωση των απόψεων του δείγματος. Πως επιδρά το στίγμα της φυλάκισης σε ένα σύνολο ανθρώπων με ασιας κοινωνικο-οικονομικής τάξης ,όταν αυτοί καλούνται να έχουν άποψη για την μετά την φυλακή...κοινωνική προσαρμογή του...?

Πουθενά στην εργασία μας σε διαδικασίες ελέγχου διαφορών,όπως έχουμε αναφέρει,δεν παρατηρήθηκαν αξιόλογες διαφορές ,κυρίως θεωρητικά, στις απόψεις των ερωτώμενων για την επανένταξη.Γενικότερα,οι απαντήσεις του δείγματος εμφανίζουν μια ομοιομορφία και σταθερότητα στον τρόπο απάντησης τους σε όλες τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.Δεν υπάρχουν δηλ.ερωτήσεις ,όπου η σύγκριση μεταξύ τους να δίνει αντιφατικά αποτελέσματα και ερμηνείες για την κατεύθυνση,αρνητική ή θετική,της ένταξης του αποφυλακισμένου.Αντιθέτως, είναι διάχυτη η περιγραφή της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου απο τους ερωτώμενους με βάση τον στερεότυπο της φυλακής και του εγκληματία*[δες τι έρευνες για στερεότυπα εγκληματία].

Ειδικότερα για τα στερεότυπα του εγκληματία και της φυλακής στην κοινωνική σκέψη οι έρευνες είναι πολλές ,τόσο στον Ελληνικό όσο και στον Διεθνή χώρο*.Η αξιολόγηση του εγκληματία απο το κοινωνικό σύνολο τυγχάνει αρνητικής κρίσης .Στην Ελλάδα απουσιάζει μια έρευνα σύγχρονη για την κοινωνική αναπαράσταση του εγκληματία,όπου θα μπορούμε να εξακριβώσουμε πως αιτιολογείται η εγκληματική συμπεριφορά με βάση τις τρεις κυρίαρχες θεωρητικές προσεγγίσεις του εγκλήματος:1]την βιολογική 2]την ψυχολογική και 2]την κοινωνική.Η παρούσα εργασία λαμβάνει υπόψιν της στην σύλληψη της υπόθεσης της την κοινωνική προσέγγιση του εγκλήματος.Οι υπόλοιπες δύο δεν αφορούν τα αποτελέσματα μας,παρά μόνο η ψυχολογική ερμηνεία ,όχι όμως απο την πλευρά του εγκλήματος,αλλά της κοινωνιοψυχολογικής ερμηνείας ,που κάνουν οι ερωτώμενοι για τα αποφυλακισμένα άτομα.Στην ιστορία της εγκληματολογίας υπήρξαν πολλοί θεωρητικοί* ,που υποστήριξαν την ιδιαιτερότητα του εγκληματία είτε με βιολογικά είτε με ψυχολογικά γνωρίσματα.Παρά τις σημαντικότερες κοινωνιολογικές μελέτες του 19ου κυρίως αιώνα, ένας μεγάλος όγκος ερευνών επικεντρώθηκε στην βιολογική υπόσταση του ''εγκληματία''.Οι επιρροές απο τον χώρο της ανθρωπολογίας και της βιολογίας εκείνη την περίοδο είχαν ως αποτέλεσμα την ύπαρξη σχολών*[ανάφερε ερευνητές απο τον χώρο της βιολογίας]. στην πορεία της εγκληματολογίας για τα ιδιαίτερα βιολογικά χαρακτηριστικά του εγκληματία.Ιδιαίτερα,οι έρευνες των Gall [1807] και Spruzheim αποτέλεσαν κύρια έμπνευση για την ανάπτυξη της Λομπροζιανής θεωρίας⁴⁵. στην επιβίωση του .Οι επαναστασιακές για την εποχή εκείνη αλλαγές στον χώρο της βιολογίας έστρεψαν τον ενδιαφέρον κάποιων Επιστημόνων στην βιολογική προσέγγιση της εγκληματικότητας.Ο κυριότερος εκφραστής της βιολογικής αυτής σχολής στην εγκληματολογία είναι ο Lombrozo[1896],που εμπνεύστηκε στην σύλληψη της θεωρίας του απο τους Darwin,Lamarck [Haeckel] για την εξέλιξη των ειδών και διατύπωσε την άποψη που

⁴⁵ Ο Αυστριακός Gall [1758-1828] θεώρησε στις έρευνες του ,ότι η εγκληματικότητα συνδέεται με περιοχές του κρανίου δεδομένου ότι ο εγκέφαλος είναι το κέντρο της σκέψης.Η λεγόμενη ''Ανθρωπολογική εταιρεία των Παρισίων''[Societe d' Anthropologie de Paris''] ιδρύθηκε το 1859 με επικεφαλής τον γιατρό Broca.Με τις συμμετοχές επιστημόνων διαφόρων χωρών δημιουργείται η νέα Επιστήμη της Ανθρωπολογίας.Με την έκδοση του έργου ''On the origins of species by means of natural selection'' [Darwin,1859] την ίδια χρονιά,η ανθρώπινη συμπεριφορά θεωρείται αποτέλεσμα της εξέλιξης των ειδών ,όπου στην κορυφή αυτής της πυραμίδας ο άνθρωπος εκτιμάται ως φυσικά ικανότερος να ανταπεξέλθει συγκριτικά με τα άλλους οργανισμούς της φύσης.

θέλει τον εγκληματία να γεννιέται ως έτσι,χωρίς να λαμβάνεται η συνδρομή και κοινωνικών παραγόντων*[ανέφερε το έργο του].

Αλλά και στον χώρο της προσέγγισης του εγκλήματος απο ψυχολογικού παράγοντες,η ανάγκη ύπαρξης ψυχολογικών θεωριών στον χώρο της εγκληματολογίας προέκυψε απο την διείσδυση της ψυχιατρικής σε αυτόν τον χώρο,όπου αυτό που ενδιαφέρει είναι ο παράγοντες της ψυχοπαθολογίας του εγκληματία σε συνδυασμό με την βιολογική ιδιосυστασία του.Οι ψυχολογικές⁴⁶ και κοινωνιολογικές προοπτικές αναδύθηκαν αργότερα υπογραμμίζοντας την διπλή αλληλεπίδραση κληρονομικότητας και περιβάλλοντος.Απο το τέλος του 18ου αιώνα και στις αρχές του 19ου αιώνα άρχισε να αναδύεται η ψυχολογική θεώρηση του εγκλήματος και να δίνεται σημασία επιστημονικά στον ρόλο,που διαδραματίζουν για το άτομο διάφορα γεγονότα και βιώματα στην συμπεριφορά του.

Αυτή η ιστορική παρένθεση στην εργασία μας αναφορικά με τις διάφορες προσεγγίσεις,που αναπτύχθηκαν και προσπάθησαν , κατά περιόδους, να κυριαρχήσουν στον χώρο της εγκληματολογίας ,έχει σαν σκοπό να τονίσουμε οτι στην προσπάθεια της να υπάρξει ως αυτονόμη επιστήμη η εγκληματολογία,το έγκλημα προσεγγίστηκε μέσα απο πολυάριθμες πλευρές,ανάλογα με το επιστημονικό υπόβαθρο των μελετητών.Για παράδειγμα ο Λομπρόζο ήταν γιατρός και οπωσδήποτε η ιατρική του εκπαίδευση είχε ρόλο στην διαμόρφωση της βιολογικής θεωρίας του εγκλήματος.Το ποιά τελικά προσέγγιση επικρατεί σήμερα για την ερμηνεία του παραβατικού ατόμου παραμένει ενα μυστήριο,δεδομένου ότι αν αναφερθούμε στον Ελληνικό χώρο,δεν υπάρχει καμμία πρόσφατη έρευνα που να έχει μελετήσει την κοινωνική αναπαράσταση του εγκληματία και γενικότερα που να άπτεται της εγκληματολογίας.Πέρα απο την έρευνα του Ηλία Δασκαλάκη ,στην δεκαετία του '80 για την κατάσταση των φυλακών και των κρατουμένων,δεν υπάρχει καμμία έρευνα προσφάτων ετών που να μας πληροφορεί για τον τρόπο ,που η εγκληματικότητα ερμηνεύεται σήμερα.Που αποδίδεται το έγκλημα σήμερα και ποιά απο τις τρεις προσεγγίσεις της εγκληματικότητας[βιολογική,ψυχολογική και κοινωνική] κυριαρχεί στην κοινωνική συνείδηση?Μπορούμε άραγε να είμαστε σίγουροι ότι η ατομοκεντρική ερμηνεία του εγκληματία είναι παρελθόν?Είμαστε σίγουροι ότι ο περισσότερος κόσμος αναγνωρίζει την σημασία επίδρασης των κοινωνικών παραγόντων,όπως είναι θέματα κοινωνικού αποκλεισμού ,στην διάπραξη

⁴⁶.....Οι κυριότερες ερευνητές στο πεδίο αυτό ήταν ο Abrahamsen[1960] με το βιβλίο του "The psychology of crime" και Eysenck[1977] "Crime and personality".Προγενέστεροι αυτών ήταν ο Franz Alexander[1935] * και φυσικά,ο πρώτος διαμορφωτής αυτών των θεωρήσεων ήταν ο Freud[1916]*.Η ψυχανάλυση μελετά την εγκληματικότητα αφενός απο την σκοπιά του εγκληματία και αφ' ετέρου απο τις κοινωνικές δομές που υπάρχουν.Με τις μελέτες του "η ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής", αλλά και "Ο Πολιτισμός ως πηγή δυσφορίας για το άτομο",ο Φρούντ αναφέρεται στον ρόλο των ορμητικών τάσεων και στις ισχυρές εκείνες συναισθηματικές πιέσεις ,που επιδρούν στην ανθρώπινη συμπεριφορά .Η συνεισφορά του και άλλων επιστημόνων ,όπως η διατύπωση της αντικοινωνικής προσωπικότητας απο τον Aichhorn στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και της αναλυτικής ψυχολογίας απο τον Jung για τον ενδοστρεφή και τον εξωστρεφή ψυχολογικό τύπο αποτέλεσαν την βάση εκείνη πάνω στην οποία εξελίχθηκε η ψυχολογική θεώρηση της εγκληματικότητας απο όταν διατυπώθηκαν εώς σήμερα.

εγκλημάτων? Η βιολογική θεώρηση του εγκλήματος και η πρόσληψη του εγκληματία ως ένα "άνωμαλο είδος", όπως είπε ο Λομπρόζο πόσο υπαρκτή είναι στις μέρες μας στην κοινωνική σκέψη? Πρόκειται απλά για "επιστημονικά φαντάσματα" του παρελθόντος ή για επιρροές και ερμηνείες που εξακολουθούν να αναδύονται, όχι μόνο από τους διάφορους μελετητές, που πιστεύουν σε αυτές αλλά και από το κοινωνικό σύνολο, με τον τρόπο που αυτό διαμορφώνει την πίστη αυτή?

Το που θα αποδώσουμε την αρνητική πίστη για την κοινωνική επανένταξη ενός αποφυλακισμένου ατόμου, που έδειξε το δείγμα μας στην έρευνα αυτή, είναι αναμφισβήτητο το πεδίο των στερεοτύπων. Όμως πως θα αποδοθεί συγκεκριμένα αυτή η αρνητική πίστη, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε εκ των προτέρων την επίδραση πολλών παραγόντων και όχι μεμονωμένων, όπως θα ήταν αν λαμβάναμε υπόψιν μας μόνο τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Οποσδήποτε αυτά μας συνθέτουν το κοινωνικό προφίλ των ανθρώπων εκείνων που απάντησαν στην έρευνα μας. Όμως αυτό από μόνο του δεν είναι αρκετό, αν θέλουμε να συζητάμε για ερευνητική δραστηριότητα, που παράγεται στην εκάστοτε κοινωνία με την αλληλεπίδραση πολλών παραγόντων. Μεθοδολογικά είναι ορθό ο ερευνητής να έχει εις γνώση του, είτε μέσω στατιστικής είτε στον μεθοδολογικό σχεδιασμό, την επίδραση των παράσιτων εκείνων μεταβλητών, που δρουν ταυτόχρονα με τις μεταβλητές που μελετάει [Παρασκευόπουλος, 1993 Δαφνέρμος 2005] από την στιγμή που η έννοια του "κοινωνικού" φέρνει από μόνη της την έννοια της πολυσύνθετης αλληλεπίδρασης στο προσκήνιο της ερμηνείας. Καμμία έρευνα δεν μπορεί να απομονώσει πλήρως την αλληλεπίδραση παραγόντων ή να υποστηρίξει κάτι τέτοιο, δεδομένου ότι κάθε άνθρωπος γίνεται δέκτης ταυτόχρονα πολλών ερεθισμάτων, βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών. Επομένως, το να αποδώσουμε τα αποτελέσματα της εργασίας μας μόνο στην κουλτούρα, που διαμορφώνουν, τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων δεν είναι μια διευρυμένη οπτική ερμηνείας. Αντιθέτως, είναι μεροληπτική δεδομένου ότι σε κάθε έρευνα υπεισέρχονται θέματα προσωπικότητας των ερωτώμενων, διάθεσης τους κατά τη χρονική στιγμή συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, το αν υπάρχουν σκάνδαλα για την Δικαιοσύνη την χρονική στιγμή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ποιά είναι τα βιώματα του ερωτώμενου σε σχέση με την φυλακή. Η έρευνα αυτή είναι ποσοτική και δεν θα μπορούσε να μελετήσει εκ των προτέρων αυτές τις διαστάσεις εις βάθος από την στιγμή που το μέσο δειγματοληψίας είναι το αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο και όχι η συνέντευξη εις βάθος. Η τελευταία αναμφισβήτητα θα ήταν περισσότερο αποκαλυπτική απέναντι στον εντοπισμό και άλλων παραγόντων, που έχουν διαμορφώσει την άποψη των ερωτώμενων για το αποφυλακισμένο άτομο αλλά αυτός ο τρόπος συλλογισμού αποτελεί από μόνο του μια αυτοτελή έρευνα, πέρα της δικιάς μας. Το ποιοτικό παράρτημα αυτής της έρευνας περιλαμβάνοντας κατά πρόσωπο συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα δείχνει την διαφορά στην αποκαλυπτικότητα του λόγου, όχι μόνο μεταξύ αποφυλακισμένων και μη-φυλακισμένων, αλλά και στην λεπτομέρεια περιγραφής βιωμάτων και γεγονότων που εξηγούν, μερικώς ή σε μεγαλύτερο βαθμό, την πλοκή της παραβατικότητας και τα κίνητρα της.

Ένας άλλος προβληματισμός, που αναδύθηκε στην εργασία, είναι η απουσία "ατομικών περιπτώσεων" έρευνας, ως είδος εμπειρικής έρευνας μέσω του οποίου γίνεται εις βάθος ανάλυση των χαρακτηριστικών και συλλογή πληροφοριών για την παρούσα κατάσταση ή και για ολόκληρο τον κύκλο της ζωής μιας μονάδας, μίας ατομικής περίπτωσης του γενικού πληθυσμού [Παρασκευόπουλος, 1993, σελ. 29]. Η συλλογή του ερευνητικού υλικού στο είδος αυτό έρευνας γίνεται με την φυσική παρατήρηση, την ατομική συνέντευξη και με ψυχομετρικά τεστ ψυχοδυναμικής κατηγορίας, προκειμένου να μελετηθεί μια βαθύτερη διάσταση της προσωπικότητας

και της ζωής του υποκειμένου έρευνας.Η έρευνα "ατομικής περίπτωσης" προσφέρει ποιοτικές διαστάσεις στην μελέτη του θέματος δεδομένου,ότι διεισδύει σε όλες τις πτυχές αυτής της μελέτης.Στην έρευνα μας το δείγμα των 967 υποκειμένων αγγίζει σχεδόν το δείγμα μας δημοσκοπήσης.Στην δημοσκόπηση περιγράφονται γενικότερες τάσεις ενός φαινομένου σε επιφανειακό επίπεδο .Οι απαντήσεις των ερωτώμενων εκφράστηκαν με ποσοτικούς όρους και,όπου υπήρξαν ανοιχτές ερωτήσεις αυτές κωδικοποιήθηκαν σε κατηγορίες ,ώστε,και πάλι,τα αποτελέσματα να εκφραστούν σε ποσοστιαίες αναλογίες.Στόχος της έρευνας μας ήταν η αποτύπωση στάσεων σε ένα πληθυσμό μεγάλου μεγέθους και να πραγματοποιηθεί μια εκτίμηση των απόψεων συγκεκριμένου πληθυσμού για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων.Μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας χρησιμοποιήθηκε μόνο επιπρόσθετα στην εργασία μας στην ενότητα "Ποιοτικό παράρτημα",όπου αναφέρονται ατομικές συνεντεύξεις με αποφυλακισμένους και ο λόγος είναι περισσότερο βιογραφικός παρά κωδικοποιημένος ή κατευθυνόμενος μεθοδολογικά.Πρόκειται για δειγματικές περιπτώσεις αποφυλακισμένων με όχι επιτυχημένη κοινωνική επανένταξη και οι ερωτήσεις που τους απευθύναμε είχαν ως στόχο να αναδείξουν τα εμπόδια αυτά σε κοινωνικό επίπεδο,που δυσχεραίνουν την ομαλή κοινωνική τους προσαρμογή μετά την φυλάκιση τους.

Ο λόγος για τον οποίο αναφερθήκαμε σε αυτήν την ενότητα στην προβληματική της επιλογής του καταλληλότερου είδους έρευνας στην εγκληματολογία είναι :1] γιατί εντοπίσαμε την απουσία σύγχρονων εγκληματολογικών μελετών στο θεωρητικό πεδίο της κοινωνικής επανένταξης και 2] γιατί αυτή η απουσία προγενέστερων μελετών στον Ελληνικό χώρο δυσχεραίνει την τελική εξαγωγή συμπερασμάτων σε αυτήν την έρευνα δεδομένου ,ότι δεν υπάρχει μια βάση σύγκρισης των αποτελεσμάτων και άλλων ερευνών για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων. Αντιθέτως,απουσιάζουν είδη έρευνας ,όπως η ατομική περίπτωση έρευνας[Case-study],το οποίο θα μπορούμε να διεισδύσει εις βάθος στις πτυχές της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου και να μας προσφέρει νέες πληροφορίες πάνω στον τομέα αυτό,έστω και αν οι κρατικοί φορείς υλοποίησης σχετικών προγραμμάτων Επανένταξης στην Ελλάδα είναι ανύπαρκτοι.Φορείς,όπως ο ΟΑΕΔ και κατά διαστήματα,κάποια Κοινοτικά προγράμματα με περιστασιακό χαρακτήρα, δεν αποτελούν λύσεις για την επανένταξη,ούτε τα στοιχεία τους μπορούν να αποτελέσουν μια βάση δεδομένων χάραξης Κοινωνικής πολιτικής για την επανένταξη,δεδομένου οτι τα οποιαδήποτε στατιστικά στοιχεία φορέων δεν μπορούν να μας δώσουν ποιοτικές πληροφορίες για το θέμα.Για παράδειγμα,το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ μέσω του οποίου χρηματοδοτεί εναν άνεργο αποφυλακισμένο είτε να ανοίξει δική του επιχείρηση είτε να τον προσλάβει εργοδότης δηλ.φέρνοντας τον αποφυλακισμένο σε επαφή με εργοδότη χωρίς όμως να του εξασφαλίζει την οποιαδήποτε πρόσληψη,δεν μπορεί να μας πληροφορήσει για την κατηγορία εκείνη των αποφυλακισμένων ,που δεν επισκέφτονται τον ΟΑΕΔ για να βρουν εργασία παρά μόνο για να τύχουν κάποιο επιδόματος για τα αποφυλακισμένα άτομα.Δεν μπορούν αυτά τα στοιχεία να μας πληροφορήσουν ουσιαστικότερα για τον τρόπο αποδοχής που θα έχει ένας αποφυλακισμένος απο τον εργοδότη του ή για θέματα επικοινωνίας⁴⁷ .Πιο συγκεκριμένα,τα δικαιολογητικά που απαιτούνται απο τον ΟΑΕΔ για να λάβει επίδομα ο αποφυλακισμένος για κάποιους μήνες είναι :1]δελτίο

⁴⁷.....Το αποφυλακισμένο άτομο ,ακόμα και για να λάβει επίδομα απο τον ΟΑΕΔ,πρέπει να προσκομίσει κάποια δικαιολογητικά ,που έχουν να κάνουν με την συμπεριφορά του μέσα στην φυλακή.

ανεργίας, 2]αντίγραφο εκκαθαριστικού Εφορίας, 3]αποφυλακιστήριο, 4]ταυτότητα και 5]εισηγητική έκθεση απο την Κοινωνική Υπηρεσία των φυλακών.Το επίδομα αυτό λαμβάνεται για τρεις μήνες και είναι της τάξεως των 186,75 ευρώ το μήνα.Το ενδιαφέρον στοιχείο επιστημονικά εδώ είναι ,ότι το επίδομα αυτό του ΟΑΕΔ δεν μπορεί να επιδοθεί σε:1]υπότροπους καθ' έξιν , 2]σε αδίκημα με μίνιμουμ ποινής τις εξήντα μέρες και 3]εκεί που υπάρχει εγγύηση.Η πρώτη προϋπόθεση ,της υποτροπής καθ ' έξιν δείχνει ολοφάνερα την περιθωριοποίηση ατόμων με υποτροπές,ακόμα και απο κρατικούς φορείς.Ενώ θα περίμενε κανείς με την φιλοσοφία ενός Κράτους Πρόνοιας να λαμβάνονται υπόψιν στην απόδοση αυτών των επιδομάτων για αποφυλακισμένα άτομα παράγοντες,που έχουν να κάνουν με την κοινωνική κατάσταση του ατόμου[αν υπάρχει ή όχι οικογενειακή στήριξη,δυνατότητα βιοπορισμού,τροφής και στέγης του ατόμου,αν υπάρχουν τέκνα ή έγγαμη κατάσταση,αν υπάρχει θέμα υγείας σοβαρό ή μέτριας μορφής ,αν τίθεται θέμα απόκτησης επαγγελματικών δεξιοτήτων απο το άτομο κ.α.].Το γεγονός ότι το επίδομα αυτό,ακόμα και για τα αποφυλακισμένα άτομα που διαθέτουν τα τυπικά στοιχεία που θέτει ο ΟΑΕΔ,είναι της τάξεως των 180 ευρώ μας βάζει σε εναν ακόμη προβληματισμό,όπως ποιός είναι ο σκοπός αυτού του επιδόματος αφού τα χρήματα είναι ελάχιστα και αναμφισβήτητα δεν μπορούν να καλύψουν κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες του αποφυλακισμένου,ιδίως στις περιπτώσεις εκείνες που το αποφυλακισμένο άτομο είναι μόνο του μετά την φυλακή ,ανεύ υποστηρικτικού κοινωνικού δικτύου.Με ποιά λογική ένας κρατικός φορέας επιδοτεί ένα αποφυλακισμένο άτομο για τρεις μήνες με 186 ευρώ και πως θεωρεί ,ότι ένα αποφυλακισμένο άτομο μπορεί να στηριχτεί με αυτά τα χρήματα ?Ο αποκλεισμός απο αυτό το επίδομα ατόμων με εγκληματικό ιστορικό[καθ' έξιν] δείχνει οτι το πνεύμα της "τιμωρίας" μέσω της φυλάκισης και του σωφρονισμού εκεί,δεν σταματάει στις πύλες της φυλακής.Αντιθέτως,η μεταχείριση του "πρώην παραβάτη" γίνεται ακόμα δυσκολότερη όταν τίθεται ερώτηση για το είδος του αδικήματος ,που αυτός έκανε ,αλλά και για τις φορές εισόδου του στην φυλακή.Το παράδειγμα του ΟΑΕΔ για τον τρόπο χορήγησης επιδομάτων και τον αποκλεισμό των υπότροπων απο αυτά δεν μας δίνει αισιόδοξα μηνύματα για τον τρόπο μεταχείρισης των αποφυλακισμένων σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής.Απο την μια πλευρά στην Ελλάδα υπάρχει ένα κενό εγκληματολογικών μελετών ,που να μελετούν με πολυμεθοδολογική προσέγγιση , για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων.Αυτό είναι ένα πρώτο σημείο εντοπισμού δυσκολιών⁴⁸.Η απουσία ερευνών, λοιπόν, τέτοιας θεματικής δεν μας βοηθάει στο να γνωρίσουμε καλά τον τομέα της κοινωνικής επανένταξης και οποιαδήποτε σύγκριση με προγράμματα επανένταξης στο εξωτερικό δεν έχει νόημα,απο την στιγμή που η χώρα μας δεν διαθέτει κανένα.Ούτε καν εναν αυτόνομο φορέα με αντικείμενο την επανένταξη των αποφυλακισμένων,εναν φορέα που θα απευθύνονται οι αποφυλακισμένοι μετά την φυλακή για την κοινωνική τους προσαρμογή και οι οποία ,ενταγμένη στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Δικαιοσύνης,θα μπορεί μέσα απο ένα πλέγμα επιστημόνων διαφορετικών ειδικοτήτων[Ψυχολόγους,κοινωνικούς λειτουργούς, Εγκληματολόγους κ.α] να στηρίξει και το άτομο αλλά και να διαθέτει όλες αυτές τις απαραίτητες πληροφορίες –στοιχεία για την δυναμική της κοινωνικής επανένταξης. Το τι γνωρίζουμε σήμερα για την αποτυχία της επανένταξης του αποφυλακισμένου το γνωρίζουμε απο τον παράγοντα της υποτροπής.Υποθέτουμε ,ότι διάφοροι

⁴⁸ Ο ρόλος της επιστήμης είναι να γνωρίζει την λειτουργία ενός φαινομένου,κοινωνικού ή φυσικού,είς βάθος.Το ρήμα επίσταμαι σημαίνει :γνωρίζω κάτι πολύ καλά.

παράγοντες,όπως η ένταξη του ατόμου στην εγκληματικότητα,η προσωπικότητα του,η σχέση του με την οικογένεια,η πρόσβαση του στους πόρους μιας κοινωνίας,το στίγμα της φυλάκισης κ.α. συμβάλλουν στην αποτυχία της επανένταξης.Όμως δεν γνωρίζουμε με ακρίβεια τον βαθμό που επιδρά κάθε παράγοντας και την βαρύτητα του στον καθορισμό της επανένταξης.Ασφαλώς η εγκληματολογία ,καθοριζόμενη απο διάφορες άλλες επιστήμες[ψυχολογία,κοινωνιολογία,νομικά κ.α.],δεν μπορεί να μας δώσει μια απάντηση,που να είναι ένας κανόνας για όλες τις περιπτώσεις.Ωστόσο,θα μπορούσαμε να προσεγγίσουμε εναν μεγαλύτορο βαθμό ακρίβειας επίδραση των παραγόντων αυτών ξεχωριστά μέσω της έρευνας .Ιδιαίτερα ,όπως αναφέρει ο Κο Παρασκευόπουλος στην "Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας"[1993,σελ.39] :''Η οικοδόμηση της γνώσης,που αποτελεί τον σκοπό της επιστημονική έρευνας ,περιλαμβάνει διάφορα επίπεδα και γίνεται σταδιακά,βαθμιαία,τμηματικά.Κινείται ανάμεσα στην συγκεκριμένη εμπειρική πραγματικότητα και στην γενικευμένη,αφηρημένη θεωρία.Τους δύο αυτούς πόλους προσπαθεί να φέρει σε αντιστοιχία.Κάθε επιχειρούμενη έρευνα αποβλέπει να προσθέσει το δικό της λιθαράκι,προφέροντας κάτι το νέο σε ένα ή \ και περισσότερο απο τα στάδια της αλυσιδωτής,ατέρμονης και επανατροφοδοτούμενης,αένας αυτής διαδικασίας,οικοδόμησης της γνώσης''.

Για το συγκεκριμένο είδος των εμπειρικών δεδομένων ,που θέλαμε να συλλέξουμε και για το θέμα μας,την μελέτη στάσεων,κρίναμε ότι η καταλληλότερη μέθοδος ήταν το ερωτηματολόγιο αφού θελήσαμε να αποτυπώσουμε τις απόψεις ενός συγκεκριμένου ερευνητικού πληθυσμού,όπως είναι οι νέοι απο 20 έως 26 ετών.Ο λόγος για το οποίο ξεκίνησε αυτή η έρευνα ήταν η διαπίστωση ότι μπορεί να καλύψει ενα σημαντικό κενό αναφορικά με τις υπάρχουσες πληροφορίες στην Ελλάδα για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων .Για αυτό αρχικά επιλέξαμε ενα ηλικιακό στρώμα του πληθυσμού ,τους νέους απο 20 έως 27 ετών,ξεκινώντας την μελέτη των απόψεων για την επανένταξη .Είναι αξιοσημείωτο δε ,ότι σύμφωνα με την θεωρία των γνωστικών πόρων στην ψυχολογία,όσο πιο μορφομένο είναι ενα άτομο,όσο δηλ.πιο πολλά ερεθίσματα έχει δεχτεί στην γνωστική του αντίληψη και επεξεργασία,τόσο λιγότερο υποκύπτει στην επίδραση των υπάρχοντων στερεοτύπων δεδομένου,ότι όπως έχει επισημανθεί και απο την Fiske[1993] όσες πιο πολλές πληροφορίες διαθέτει ενα άτομο για ενα γεγονός,τόσο πιο πολύ εξαλείφεται το στερεότυπο λόγω του ότι το άτομο αναγκάζεται να εστιάσει σε διαστάσεις των στερεοτύπων,που έρχονται σε αντίθεση με την πραγματικότητα.Μέσα απο αυτήν την δυναμική της αντίφασης το στερεότυπο χάνει την "αληθοφάνεια" του ,μειώνεται δηλ. η ψευδοεγκυρότητα του και υποσκάπτεται στις βάσεις που το δομούν και το συγκροτούν ως έτσι.Είναι γνωστό απο τον χώρο της Κοινωνικής ψυχολογίας και όχι μόνο*[ερευνες],ότι τα άτομα φτιάχνουν τις αντιλήψεις τους για ενα γεγονός μέσα απο τις πληροφορίες ,που έχουν για αυτό,θεωρώντας ότι μέσα απο αυτήν την συλλογή πληροφοριών μπορεί το άτομο να προβλέψει τις προσωπικότητες των άλλων και να ελέγξει το περιβάλλον του.

Στη εργασία αυτή εξετάσαμε την στάση των ατόμων απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα γενικότερα και έχοντας ως θεωρητική βασηδιαμόρφωσης της αρχικής μας υπόθεσης,την σχολή της Κοινωνικής Αλληλεπίδρασης [Becker,Lemert],επιβεβαίωσαμε την υπόθεση για την ύπαρξη προκαταλήψεων απέναντι στα άτομα εκείνα που έχει δοθεί ο χαρακτηρισμός "πρώην φυλακισμένος".Ενεργοποιήθηκε η στερεοτυπική σκέψη στο δείγμα μας με το να προβεί αυτό σε μια αρνητική πρόβλεψη για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου.Επομένως,αποδόθηκε στον "πρώην παραβάτη" αρνητική αξιολόγηση για την κοινωνική προσαρμογή του .Το γεγονός μπορεί να ερμηνευθεί

κυρίως μέσα από τον χώρο των στερεοτύπων ,στον οποίο περικλείεται ο κοινωνικός στιγματισμός[Lemert,1951] και αυτό γιατί τα στερεότυπα,ως προσδιοριστικοί παράγοντες των κοινωνικών στάσεων και ως κατηγορία των πεποιθήσεων αντανακλούν τις κοινωνικές προσδοκίες σχετικά ένα θέμα,στην συγκεκριμένη περίπτωση του θέματος της κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων.Τα στερεότυπα αντανακλούν δράση που αφορά ένα άτομο ή μια ομάδα ή διάφορες αλληλεπιδράσεις ατόμων προς άτομων ή ομάδων προς ομάδων αλλά ,κυρίως, αντανακλούν δράση όταν η δράση αυτή ακόμα δεν έχει συμβεί.Το ερώτημα που προβληματίζει επιστημονικά και προκαλεί την εγκληματολογία και την κοινωνική ψυχολογία είναι πώς το δείγμα μας ξέρει την τροπή,που θα έχει η ζωή του αποφυλακισμένου στο μέλλον ,όταν δεν έχει τις πληροφορίες εκείνες για αυτόν,που να ανταποκρίνονται σε μια αντικειμενική πραγματικότητα?Δεν έχουμε δώσει άλλα στοιχεία περιγραφής στο κείμενο του ερωτηματολογίου για το αποφυλακισμένο άτομο πέρα από το ,ότι σε λίγο θα αποφυλακιστεί και επιθυμεί να βρεί εργασία .Επίσης,να μείνει με την οικογένεια του.Πάνω σε αυτές τις πληροφορίες για το αποφυλακισμένο άτομο βασίστηκε η κρίση του δείγματος,στη κρίση που όπως φάνηκε από την στατιστική ανάλυση και την θεωρητική βάση της εργασίας,δείχνουντην ύπαρξη προκαταλήψεων για το αποφυλακισμένο άτομο δηλ.μια ιδιαίτερη τοποθέτηση απέναντι σε αυτό⁴⁹.

.Το δείγμα μας εξέφρασε μια έντονη αποδοκιμασία [αρνητική προκατάληψη] για το αποφυλακισμένο άτομο και αυτό μας ενδιέφερε ερευνητικά εξ 'αρχής δηλ.να εξακριβώσουμε την υφή αυτής της προκατάληψης,αν είναι αρνητική ή θετική για το ερευνητικό υλοκείμενο.Επιβεβαιώσαμε αυτό,που υποθέσαμε,στην αρχική σύλληψη της εργασίας-κατόπιν εξαντλητικής μελέτης της υπάρχουσας βιβλιογραφίας για τα στερεότυπα στο πεδίο της εγκληματικότητας- και διαπιστώσαμε,ότι όχι μόνο το άτομο με την ιδιότητα του κρατούμενου ή της κρατούμενης στις φυλακές γίνεται αντικείμενο στερεοτυπικών μηχανισμών αλλά και όταν η ιδιότητα της κρατήσεως παύει τυπικά [σύμφωνα με τον Ποινικό και Σωφρονιστικό Κώδικα] συνεχίζεται σε επίπεδο άτυπου Κοινωνικού ελέγχου ο στροβιλισμός του αποφυλακισμένου,πλέον ατόμου, μέσα στην δίνη στερεοτυπικών μηχανισμών αναφορικά "μετά της αποφυλακίσεως " ζωής του.

Η έννοια της προγνωστικής κοινωνικής αναπαράστασης μελετήθηκε από τον Doise το 1969.Ο συγκεκριμένος ερευνητής συμπέρανε μέσα από πειραματικούς χειρισμούς στο πεδίο της κοινωνικής ψυχολογίας,ότι προτού μια κοινωνική ομάδα αλληλεπιδράσει με την άλλη ομάδα αποδίδονται στην αντίθετη ομάδα χαρακτηριστικά ,που εκλογικεύουν μια ανταγωνιστική συμπεριφορά απέναντι της.Αναφέρουμε αυτό το συμπέρασμα του Doise για την τον τρόπο αλληλεπίδρασης σε επίπεδο διομαδικών σχέσεων για να κάνουμε φανερό στην συγκεκριμένη εργασία το γεγονός ότι όταν αναφερόμαστε στον τρόπο,που μια ομάδα διαμορφώνει την άποψη της για μια άλλη,υπεισέρχονται πολυσύνθετοι παράγοντες ,όπως η ύπαρξη ανταγωνισμού ή όχι,ίδιως ταυτότητας κ.α.,που δρουν πάνω στην διαμόρφωση αυτής

⁴⁹ Το στερεότυπο,όπως και η προκατάληψη ,απεικονίζουν την ιδιαίτερη ψυχολογική τοποθέτηση των ατόμων ή των ομάδων απέναντι σε άλλα άτομα και ομάδες.Η διαφορά μεταξύ προκατάληψης και στερεοτύπου είναι ότι η προκατάληψη κατευθύνεται και προσδιορίζεται από το στερεότυπο ενώ το στερεότυπο εμφανίζεται ως κατηγορία των πεποιθήσεων.Η προκατάληψη είναι μια στερεοτυπική συμπεριφορά ,που εμφανίζεται είτε ως εσωτερικευμένη κατάσταση[ιδιαίτερη στάση] είτε ως εκδήλωση στερεοτυπικής γνώμης.

της άποψης⁵⁰. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις ,βεβαίως αρχικά μελετήθηκαν απο τον Durkheim[1898] και στην συνέχεια απο τον Moscovici[1961,1976] με την μελέτη του “La psychanalyse son image et son public”. Το στοιχείο, που μας ενδιαφέρει απο την θεωρητική των κοινωνικών αναπαραστάσεων και το οποίο στοιχείο συνδέεται με την υπόθεση μας ,είναι το πως οργανώνεται η κοινωνική αναπαράσταση. Δεν μας ενδιαφέρει μόνο η εικόνα της αναπαράστασης [παθητική όψη] αλλά και τα ερεθίσματα εκείνα, που ανοικοδομούν την αναπαράσταση ως έτσι. Το πως οργανώνεται η κοινωνική αναπαράσταση μελετήθηκε και απο τον Abric[1987], σύμφωνα με τον οποίο η αναπαράσταση χαρακτηρίζεται απο τρία τμήματα: τον κεντρικό της πυρήνα, ένα σύνολο πληροφοριών, στάσεων και πίστευων, που είναι οργανωμένες γύρω απο τον πυρήνα και ένα σύστημα κατηγοριοποίησης. Και τα τρία αυτά στοιχεία μας ενδιαφέρουν εδώ δεδομένου οτι εμπειρέχουν ένα σύστημα στάσεων και ένα σύστημα κατηγοριοποίησης. Στα αποτελέσματα της εργασίας φάνηκε οτι το αποφυλακισμένο άτομο ως κοινωνική ταυτότητα και μόνο, διαμόρφωσε αρνητική στάση από το δείγμα και αρνητική κατηγοριοποίηση του απο εκείνο. Οι στάσεις εκφράζουν την τοποθέτηση του ατόμου για κάποια κοινωνικά ερεθίσματα και η κατηγοριοποίηση, ως σύστημα δείχνει μια γνωστική συρρίκνωση σχετικά με την κοινωνιοψυχολογική δυναμική του ατόμου, που κατηγοριοποιούμε. Η κατηγοριοποίηση εμπίπτει στο πεδίο των στερεοτύπων και ενισχύει την διατήρηση μιας υπάρχουσας κατάστασης ,κοινωνικής ή μή. Η Fiske[1993] μελέτησε τον ρόλο της κοινωνικής ισχύς στα στερεότυπα και όρισε την ισχύ ως τον έλεγχο πάνω στα αποτελέσματα των πράξεων άλλων ανθρώπων προκειμένου να αντισταθμίσουν την απώλεια ελέγχου που νιώθουν [Depret and Fiske, 1993].

Ο χώρος της κοινωνικής ψυχολογίας και ειδικότερα η προβληματική της κοινωνιοψυχολογικής ταυτότητας* [Tasfel, Forgas, Turner, Doise] είναι ένα προσφορο θεωρητικό πεδίο τεκμηρίωσης των αποτελεσμάτων της έρευνας. Απο τον χώρο των αναπαραστάσεων μας ενδιαφέρει οτι δύο απο τα τρία στοιχεία που τις οργανώνουν είναι :1] οι στάσεις και 2] το σύστημα της κατηγοριοποίησης. Η προγνωστική κοινωνική αναπαράσταση [Doise, 1969, 1972-73] μας πληροφορεί για τον τρόπο που αποδίδονται χαρακτηριστικά απο μια κοινωνική ομάδα σε μιαν άλλη, πριν καν να υπάρξει μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Στην έρευνα μας το δείγμα αποδίδει ,αν όχι χαρακτηριστικά, πιθανότητες για την μελλοντική ένταξη του αποφυλακισμένου. Αποδίδει δε κατεξοχήν αρνητικής κοινωνικής σημασίας κοινωνιοψυχολογικά χαρακτηριστικά στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου “δώςτε τρία ερώτητα, κατά σειρά σημαντικότητας για εσάς, για να στιγματισμένο άτομο”. Η ερώτηση αυτή βασίστηκε στις απόψεις του Doise για τον τρόπο που γίνεται ερμηνεύσιμη η κοινωνιοψυχολογική πραγματικότητα και θα αναφερθούμε αναλυτικότερα παρακάτω. Στο σημείο αυτό, μέσα απο την προβληματική των κοινωνικών αναπαραστάσεων θέλουμε να αναδείξουμε την πολυπλοκότητα ερμηνείας της κοινωνικής συμπεριφοράς. Ειδικότερα, να το επιχειρήσουμε αυτό μέσα απο τις έννοιες των στερεοτύπων, της προκατάληψης, της κατηγοριοποίησης και της

⁵⁰ ⁵⁰ Πολυάριθμες έρευνες ,ιδίως στα τέλη του 1970 και στις αρχές του 1980 *[άνεφερε έρευνες] έχουν πραγματοποιηθεί στον Ευρωπαϊκό χώρο της Κοινωνικής ψυχολογίας για την δυναμική των διαμοδικών σχέσεων. Σύμφωνα με τον Κο Παλαστάμου[1989, σελ. 198]* : “ο τρόπος με τον οποίο οι ομάδες αντιλαμβάνονται ,η μία την άλλη εξαρτάται απο τις σχέσεις που εγκαθιδρύονται μεταξύ αυτών των ομάδων και χρησιμεύει στην αιτιολόγηση της ανέλιξης τους ενώ παράλληλα διατηρούν ανέπαφη την ιδιαιτερότητα και την ταυτότητα των ομάδων. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις είναι αναγκασμένες να επέμβουν δυναμικά, κατά τρόπο στις διαδικασίες αυτές ,προβλέποντας ενεργά την έκβαση των σχέσεων ,που εγκαθιδρύονται μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων”.

σημασίας που έχει η κοινωνική ταυτότητα στην απόδοση ερμηνειών απο άτομα και ομάδες για την διαμόρφωση των ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ.

Η εργασία μας αναφέρεται στην κοινωνική στάση ατόμων ηλικίας απο 20 εώς 27 και αποτελεί μια εμπειρική μελέτη της προκατάληψης.Ωστόσο θα λάβουμε και κάποια στοιχεία απο την θεωρητική των κοινωνικών αναπαραστάσεων δεδομένου ότι συνδέονται με τα αποτελέσματα μας αλλά και προσαρμόζονται σε αυτά.Πέρα απο την έννοια της προγνωστικής αναπαραστάσης,ειναι και η έννοια της αιτιολογικής κοινωνικής αναπαραστάσης.Σύμφωνα με τους μελετητές της αιτιολογικής κοινωνικής αναπαραστάσης [Avidgor,Wilson,Kayatani-1968] ο σκοπός των κοινωνικών αναπαραστάσεων ειναι η αιτιολόγηση μιας συγκεκριμένης υπαρκτής συμπεριφοράς απέναντι στην άλλη ομάδα*[[Παπαστάμου,σελ.194,εγχειρίδιο].Οι ερωτώμενοι στη έρευνα μας αιτιολογούν την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου και την αποδίδουν στην επιρροή και στην χρονικότητα του στίγματος της φυλακής[μεταβλητές V19-V20].Αιτιολογούν αν το άτομο θα ξαναμπει ή όχι στο μέλλον φυλακή[V12-V13] με βάση παράγοντες ,όπως ποιό θα ειναι το μετέπειτα περιβάλλον του αποφυλακισμένου,η προσωπικότητα του ατόμου,το είδος του αδικήματος και τα αίτια,η ύπαρξη κρατικής μέριμνας ή όχι , η κοινωνική αποδοχή του ατόμου,η εύρεσης εργασίας για αυτό κ.α.Αιτιολογούν την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου βάση παραγόντων ,που την καθιστούν την κοινωνική επανένταξη του εξαρτήσιμη απο αυτούς.Η υποτροπή του αποφυλακισμένου θα εξαρτηθεί απο παράγοντες για τους ερωτώμενους.Μόνο το 2.5% του δείγματος μας απαντά, οτι το άτομο Κ.Π. δεν θα ξαναμπει στο μέλλον φυλακή δηλ.θα αποφυγει την υποτροπή. 2.5% ειναι το ποσοστό του δείγματος ,που αφήνει την πιθανότητα στο αποφυλακισμένο άτομο να μην ξαναεγκληματίσει.Το 81,4% πιστεύει στην επίδραση παραγόντων ,που κάνουν την τροπή της ένταξης του ατόμου να βρισκεται σε εξάρτηση απο αυτούς.Επίσης,87.5% του δείγματος εκτιμά ότι το άτομο θα αντιμετωπίσει γενικότερα προβλήματα μετά την αποφυλάκιση του δηλ.845 ερωτώμενοι απο σύνολο 967 !Δεν αφήνεται καν η πιθανότητα να μην αντιμετωπίσει προβλήματα μετά την αποφυλάκιση του.Αυτό για το δείγμα φαίνεται να ειναι μια έντονη πίστη και το οποίο επιβεβαιώνεται ακόμα περισσότερο απο την ανοιχτή ερώτηση φίλτρου,που επακολούθησε σχετικά με τον καθορισμό της υφής αυτών των προβλημάτων.Το 9.2%[+5.1%] του δείγματος εκτιμά ότι τα προβλήματα αυτά θα ειναι κυρίως ψυχολογικά ενώ το 31,1%[+14,6%] κοινωνικής ένταξης και αποδοχής.Ένα 22,1%[+1%] των ερωτώμενων προσδιορίζει αυτά τα προβλήματα που θεωρεί πως θα αντιμετωπίσει το άτομο μετά την φυλακή ως προβλήματα εύρεσης εργασίας και οικονομικά.Σε αυτά τα ποσοστά προσθέτουμε τα ποσοστά στην παρένθεση,τα οποία προκύπτουν απο την ανοιχτή ερώτηση τύπου “κάτι άλλο ,τι?”[V16-V17-δικαιολόγηση άλλου είδους προβλημάτων].

Τα στατιστικά ποσοστά και οι τεχνικές που εφαρμόστηκαν στην έρευνα ολοφάνερα απεικονίζουν την αρνητικότητα του δείγματος απέναντι στο ενδεχόμενο μιας ομαλής κοινωνικής προσαρμογής του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή.Αιτιολογούν αυτήν την αρνητικότητα τους,είτε μέσω των ήδη διατυπωμένων προτάσεων της κλίμακας Λίκερτ είτε όπου υπάρχει ανοιχτή ερώτηση στο ερωτηματολόγιο.Ιδιαίτερα η ερώτηση για την υποτροπή [V12-V13] ανέδειξε μια ποικιλία παραγόντων ,που το δείγμα εκτιμά οτι επηρεάζουν την υποτροπή του και οι οποίοι διακρίνονται σε αυτούς,που αφορούν το άτομο και σε εκείνους ,που αφορούν το κοινωνικό σύνολο:όπως το αν θα τον αποδεχτούν κοινωνικά.Η κοινωνική αποδοχή και η προσωπικότητα του ατόμου ειναι οι κυρίαρχοι στατιστικά παράγοντες που διαδραματίζουν για μεγάλο μέρος του δείγματος μας σημαντικό ρόλο στην υποτροπή ή όχι του αποφυλακισμένου.

Το αποτέλεσμα της υποτροπής δηλ.του χαμηλού ποσοστού δείγματος [6.1%],που πιστεύει ότι το άτομο θα υποτροπιάσει στο μέλλον αντιστρέφεται από τις παρεμφερείς ερωτήσεις που ακολουθούν και στις οποίες η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί ότι το αποφυλακισμένο άτομο θα αντιμετωπίσει προβλήματα μετά την φυλακή,κυρίως κοινωνικής ένταξης,εργασίας και ψυχολογικά.Από την μια πλευρά,για μεγάλο μέρος του δείγματος η υποτροπή εξαρτάται από παράγοντες, στην συνέχεια αναφέρει αυτούς τους παράγοντες ως προβλήματα που θα αντιμετωπίσει το άτομο στο μέλλον .Καταφατικά στο ότι θα αντιμετωπίσει προβλήματα μας απαντάει το 87.5% του δείγματος και μόνο το 1.6% απαντά ότι "όχι" δεν θα αντιμετωπίσει το άτομο προβλήματα μετά την φυλακή.Δηλ.από την μια πλευρά το δείγμα βεβαιώνει την ύπαρξη δυσχερειών για το άτομο μετά την φυλακή και από την άλλη πλευρά απαντά καλυμένα στην ερώτηση της υποτροπής,ότι εξαρτάται από τις "δυσχέρειες" αυτές η υποτροπή του.Συμπεραίνουμε ότι προβαίνει το δείγμα σε πρόγνωση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου[προγνώστικη κοινωνική αναπαράσταση] αλλά και αιτιολογεί αυτήν την πρόγνωση⁵¹[αιτιολογική κοινωνική αναπαράσταση].

Βεβαίως,η θεωρητική των κοινωνικών στάσεων διαφέρει από αυτή των κοινωνικών αναπαραστάσεων αλλά στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε με γνωστικά σχήματα των ερωτώμενων για το αποφυλακισμένο άτομο και τα οποία γνωστικά σχήματα φαίνεται να είναι εκ των προτέρων προκατασκευασμένα στην σκέψη,αντίληψη των ερωτώμενων.Αυτές οι διανοητικές εικόνες και ιδέες ,που παρεμβάλλονται ανάμεσα στην πραγματικότητα του αποφυλακισμένου και την αντίληψη αυτής της πραγματικότητας από τον ερωτώμενο,προκαλεί απλοποίησης και γενικεύσεις ,που την διαστρεβλώνουν.Το βασικό χαρακτηριστικό της στερεοτυπικής σκέψης είναι :1)ο μεγάλος βαθμός της γενίκευσης,2)το ανεξέλεγκτο των πληροφοριών και 3)της απόδειξης των κρίσεων*[απόψεις για τα χαρακτηριστικά των στερεοτύπων].Η κοινωνική επανένταξη για το δείγμα μας φαίνεται να εμφανίζεται στην σκέψη του ως μια απλοποιημένη εικόνα του εξωτερικού κόσμου ,γενικευμένη προς όλα τα αποφυλακισμένα άτομα.Οι απόψεις του δείγματος είναι αποτέλεσμα της αφομοίωσης του στερεότυπου για τον εγκληματία και της όλης αναδύομενης μυθοπλαστικής κατασκευής για τον παραβάτη.Το υπάρχον στερεότυπο για τον εγκληματία προσδιορίζει την στάση του δείγματος και εμφανίζεται ως μια πεποιήθηση του,αντανακλώντας τις προσδοκίες που υπάρχουν για την ζωή του "πρώην παραβάτη" μετά την φυλακή.Και η προσδοκία αυτή,δυστυχώς,θέλει τον αποφυλακισμένο να αποτυγχάνει στην διαδικασία κοινωνικής επανένταξης του.Η ιδιαίτερη αυτή ψυχολογική τοποθέτηση του δείγματος απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο προκύπτει ως αποτέλεσμα προκατάληψης και ενεργοποίησης μηχανισμών στερεοτύπων για τον εγκληματία και την φυλακή.Σύμφωνα με την Fiske[1993] τα στερεότυπα χρησιμεύουν για την διατήρηση της διαφοράς μεταξύ ατόμων και ομάδων,επομένως στην συντήρηση της υπάρχουσας κοινωνικής πραγματικότητας και εκείνων,που κατέχουν την κοινωνική ισχύ.Ο Peabody προσπάθησε να ορίσει το "αντικειμενικό" ,ως ότι αποτελεί αντικείμενο κοινωνικής συναίνεσης αλλά μετέπειτα[1986] επιχείρησε να κάνει μια διάκριση μεταξύ της αντικειμενικής πραγματικότητας και των εκτιμήσεων,που περιέχουν οι κρίσεις στις οποίες προβαίνουν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες.Συμπέρανε δηλ.ότι η ίδια συμπεριφορά

⁵¹ Τόσο η προγνώστικη κοινωνική αναπαράσταση όσο και η αιτιολογική χρησιμεύουν για να ερμηνεύσουν,να κυριαρχήσουν,να ελέγξουν γνωστικά και πρακτικά το περιβάλλον τους,τον εξωτερικό κόσμο[Παπαστάμου.1989].

μπορεί να προσλάβει εντελώς διαφορετικές σημασίες κάτω από διαφορετικές συνθήκες και καταστάσεις. Ποιός αποδίδει χαρακτηριστικά σε ποιόν και γιατί και κάτω από ποιές συνθήκες? Μια συμπεριφορά θα ερμηνευτεί ως θετική ,σύμφωνα με τον Peabody, από τα μέλη της ομάδας που ακολουθούν αυτήν την συγκεκριμένη συμπεριφορά και αρνητικά από τα μέλη της ομάδας, που δεν ανήκουν σε αυτήν.

Στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης έρευνας είναι οι μη-αποφυλακισμένοι δηλ. οι μη φυλακισμένοι ,οι μη-παραβάτες* [διάκριση μετεκερ rule-breaking] ,οι ερωτώμενοι και από την άλλη πλευρά η κατηγορία των παραβατών, των κρατούμενων, των αποφυλακισμένων. Η έννοια της κοινωνικής ταυτότητας [Tasfel 1979, Turner] εμφανίζεται ως αποτέλεσμα κατηγοριοποίησης, ως αποτέλεσμα πολιτισμικών αντανάκλασεων της διαφορετικότητας των στάσεων και των ανάλογων κοινωνικών ομάδων, που υπάρχουν στην κοινωνία σε δυναμική αλληλεπίδραση.

Η δυναμική των Κοινωνικών Αποδόσεων διαδραματίζεται μέσα σε ένα πεδίο κατηγοριοποιήσεων ,κοινωνικών ταυτοτήτων και οργάνωσης των ατόμων σε ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά. Τα άτομα οργανώνονται σε ομάδες με βάση τα ίδια χαρακτηριστικά [βιολογικής, κοινωνικής, ψυχολογικής υφής] αλλά και επηρεάζονται στην διαμόρφωση γνώμης και συμπεριφοράς από διαδικασίες ταυτίσεων [Παλαστάμου, σελ. 192]*⁵². Στο πεδίο άσκησης της κοινωνικής επιρροής κοινωνικοί ψυχολόγοι [Martin [1987], Tasfel [1979]] τόνισαν την αποτελεσματικότητα αυτής της επιρροής ,όταν η πηγή επιρροής ανήκει στην ίδια ομάδα με τα άτομα, που προσπαθεί να επηρεάσει. Μια πηγή επιρροής με ίδια κοινωνική ταυτότητα με τον στόχο επιρροής δεν αναγκάζει τον τελευταίο να επαναπροσδιορίσει την κοινωνική του ταυτότητα και ,επομένως, το ψυχολογικό κόστος είναι μικρότερο σε αυτήν την περίπτωση. Ο βαθμός αυτός "ψυχολογικού κόστους" ,σύμφωνα με τον Tasfel ,καθορίζεται από: 1] την ισχυρότητα ένταξης του ατόμου με την ομάδα και 2] από το πόσο επιθυμητά είναι τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του στόχου επιρροής. Πόσο "επιθυμητά" μπορεί να είναι τα χαρακτηριστικά ενός αποφυλακισμένου για το δείγμα μας? Πόσο επιθυμητά μπορούν να είναι τα χαρακτηριστικά της κράτησης στην φυλακή, της ύπαρξης αδικήματος και της καταγραφής του ατόμου [π.χ. Ποινικό μητρώο] για την ομάδα των ερωτώμενων μας? Αν και η έρευνα αυτή δεν αναφέρεται καθόλου στον τομέα της κοινωνικής επιρροής και του στόχου αυτής* [δεν τίθεται θέμα κοινωνικής επιρροής] σκοπός της αναφοράς αυτής είναι να υπογραμμίσουμε το πως ένας παράγοντας ,όπως είναι η κοινωνική ταυτότητα, επηρεάζει την άποψη του δείγματος για τον αποφυλακισμένο. Σύμφωνα με την κοινωνική κατηγοριοποίηση του περιβάλλον διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: αυτό της ενδο-ομάδας και αυτό της εξω-ομάδας .Ο Heider [1958] ,όπως έχουμε αναφέρει, θεωρεί ότι οι άνθρωποι βιώνουν θετικά συναισθήματα για τα άτομα, που ανήκουν στην ίδια κοινωνική κατηγορία με αυτά ,ως αποτέλεσμα της εξάρτησης, που διατηρεί το άτομο από την ομάδα. Τα άτομα είναι πιο πιθανόν να αδικήσουν την εξωομάδα έναντι της ενδο-ομάδας με σκοπό την επίτευξη κυριαρχίας της ομάδας τους. Αυτή η τακτική ονομάζεται

⁵²...Στην δυναμική αυτών των ταυτίσεων η κοινωνική ταυτότητα της πηγής επιρροής παίζει σημαντικότατο ρόλο. Οι απόψεις του Tasfel [1979] για την κοινωνική ταυτότητα του ατόμου στην δυναμική της κοινωνικής αλληλεπίδρασης με άλλα άτομα ή ομάδες μας δίνει μια άλλη διάσταση στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων ,πέρα από της κυριαρχίας εγκληματολογικής ερμηνείας.

διαστρέβλωση ,που δημιουργείται απο την κατηγοριοποίηση και πιό συγκεκριμένα απο την ενδο-ομάδα προς την εξω-ομάδα⁵³.

Το ερώτημα είναι γιατί μας ενδιαφέρουν οι κοινωνικές αποδόσεις και η θεωρία της γνωστικής ασυμφωνίας στην εργασία αυτή?Μας ενδιαφέρουν όλα εκείνα τα στοιχεία ,που μας λένε πως διαμορφώνεται η άποψη σε ένα άτομο ,μέσα απο ποιούς γνωστικούς παράγοντες και με ποιά διαδικασία.Συγκεκριμένα,πως σκέφτηκαν οι ερωτώμενοι για να μας απαντήσουν στην έρευνα?Δεν είναι μόνο θέμα ιδεολογίας ,που παράγεται απο τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά του δείγματος.Είναι και θέμα γνωστικής επεξεργασίας σε συνδυασμό με την σημασία,που έχει η ταυτότητα του "αποφυλακισμένου" με όλες τις άλλες διαστάσεις ,που αυτή ενεργοποιεί στην σκέψη του δείγματος.Η ενδο-ομαδική ευνοιοκρατία δηλ.το να ευνοεί το άτομο την δική του ομάδα περισσότερο και λιγότερο την εξω-ομάδα αγγίζει το θέμα της εργασίας μας εφόσον ζητάμε να ερμηνεύσουμε στο τελικό στάδιο της εργασίας την προκατάληψη του δείγματος απέναντι στην ένταξη του αποφυλακισμένου.Μοιραία η κοινωνική κατηγοριοποίηση ,που προκύπτει απο την διαφορετική κοινωνική ταυτότητα ,φέρνει τον διχασμό του "εμείς" και "εσείς", του "εγώ" και ο "άλλος", ο "ξένος", " ο διαφορετικός".Απο αυτήν την σκοπιά,ένας τέτοιος διχασμός δεν μπορεί να μην επηρεάζει τον τρόπο ,που το άτομο αξιολογεί ένα άλλο με διαφορετική κοινωνική υπαγωγή ,με διαφορετική επομένως κοινωνική ταυτότητα.

Στην εργασία είχαμε τους παραβάτες[αποφυλακισμένο άτομο] και τους μη- παραβάτες[δείγμα έρευνας], τους μη- φυλακισμένους[δείγμα έρευνας] και τους φυλακισμένους[αποφυλακισμένο άτομο].Εδώ είναι η διάκριση, σε αυτό το σημείο έχουμε το στοιχείο εκείνο της "διαφοράς" μεταξύ ερευνητικού αντικειμένου και δείγματος,ένα στοιχείο διαφοράς που προκαλεί ιδεολογικές αξιολογήσεις ,της μορφής που έκαναν οι ερωτώμενοι για τον αποφυλακισμένο. Το στοιχείο της ιδεολογίας δεν έχει μόνο σημασία στο πως δρά στην εγκληματογένεση,όπως η περίπτωση του ιδεολογικού στρώματος της υποκοουλτούρας*[Μέρτον] αλλά με ενδιαφέρει και ο τρόπος γνωστικής επεξεργασίας αυτού του συνόλου αξιών και κανόνων με βάση το οποίο διαμορφώθηκε η άποψη του δείγματος για την ερευνητική μας κατηγορία .Απο αυτήν την άποψη η αναγνώριση της συμμετοχής του

⁵³ Αυτή η θέση ενισχύεται και απο την θεωρία της γνωστικής ασυμφωνίας του Festinger[1957], σύμφωνα με την οποία το άτομο έχει την τάση να μειώνει την ασυμφωνία ,που μπορεί να προκαλέσει η συνύπαρξη δύο ή περισσότερων γνωστικών στοιχείων αντιφατικών και μεταξύ τους συγκρουόμενων.Ως γνωστικό στοιχείο μπορεί αν οριστεί ,σύμφωνα με την κοινωνική ψυχολογία,οτιδήποτε που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο γνωστικής επεξεργασίας απο ένα άτομο:συμπεριφορά,γνώμες ,λεπιοιθήσεις κ.λ.π.Επειδή η κατάσταση της γνωστικής ασυμφωνίας είναι δυσάρεστη ψυχολογικά για το άτομο, εκείνο θα προσπαθήσει να μειώσει την γνωστική ασυμφωνία με κάθε τι ,που μπορεί να την αυξήσει[Παπαστάμου,σελ 36]*.Το άτομο σε κατάσταση γνωστικής συμφωνίας προσπαθεί να διατηρήσει αυτήν την συμφωνία αποφεύγοντας την έλλευση στο γνωστικό του πεδίο γνωστικών στοιχείων,που μπορούν να ανατρέψουν αυτήν την κατάσταση γνωστικής ισορροπίας.Η γνωστική ασυμφωνία μειώνεται όταν αποδυναμώνονται τα γνωστικά ασύμφωνα στοιχεία είτε με την προσθήκη νέων στοιχείων,που μειώνουν την σπουδαιότητα των γνωστικά ασύμφωνων στοιχείων.

κοινωνιοψυχολογικού παράγοντα και των διαδικασιών κοινωνικής ομοιογένειας ,που επιβάλλονται με την κοινωνικοποίηση και ειδικότερα απο τον κοινωνικό έλεγχο ,κάνουν απαραίτητη την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της εργασίας μέσα απο δύο κατευθύνσεις θεωρητικές :1]εκείνης της κοινωνικής ψυχολογίας με βάση την οποία θα εξηγήσουμε τον τρόπο που επεξεργάστηκε γνωστικά το δείγμα μας την κοινωνική ταυτότητα του αποφυλακισμένου και την διαφορετική κατηγοριακή υπαγωγή αυτού απο εκείνους και 2] της εγκληματολογίας δεδομένου ότι η έρευνα πρωτίστως είναι εγκληματολογικού ενδιαφέροντος που χρησιμοποιεί επιπρόσθετα τα συμπεράσματα της κοινωνικής ψυχολογίας για διαστάσεις,όπως η κοινωνική κατηγοριοποίηση,η κοινωνική απόδοση και οι διαδικασίες κοινωνικής επιρροής.⁵⁴

Η διαφορά του κοινωνιομετρικού αναστήματος μεταξύ ατόμων ή ομάδων στο πεδίο της αλληλεπίδρασης καθορίζει και την κατεύθυνση της κοινωνικής επιρροής δεδομένου ότι η ασυμμετρία των θέσεων οδηγεί σε ασυμμετρία επιρροής[Παπαστάμου⁵⁵,1983.σελ.34].Ειδικότερα στην εγκληματολογία,η σημασία της εξασφάλισης ομοιόμορφης συμπεριφοράς των μελών μιας κοινωνίας μέσω της τήρησης των κυρίαρχων κοινωνικών κανόνων απο εκείνα[τα μέλη] ,έχει επισημανθεί απο τον Sellin[1938] στην θεωρία της Πολιτισμικής σύγκρουσης* για την εξήγηση του εγκλήματος.Σύμφωνα με τον Sellin ο χαρακτήρας αυτών των κανόνων και η κατηγορίας της συμπεριφοράς που απαγορεύουν , η φύση των κυρώσεων,που ενεργοποιούνται στην περίπτωση παραβίασης τους και όλα τα σχετικά θέματα ,που απορρέουν απο την υπέρβαση αυτών των κανόνων καθορίζουν την Νομοθετική διαδικασία.Τόνισε την σημασία των κανόνων του Ποινικού Δικαίου ως αιτία της Πολιτισμικής Σύγκρουσης[Culture Conflict] ή σύγκρουση κανόνων συμπεριφοράς [Conflict of conduct norms] μέσα απο την οποία εκδηλώνεται το έγκλημα και πιο συγκεκριμένα η εγκληματικότητα των μεταναστών.Τόσο απο την πλευρά της εγκληματολογίας[Sellin,Becker 1961] όσο και απο το Λειτουργικό μοντέλο κοινωνικής επιρροής[Asch,1951\56] σε αντίθεση με το Γενετικό μοντέλο επιρροής [Moscovici,1976],τα κοινωνικά συστήματα εμφανίζονται δοσμένα και όπτιμα.Η παρέκκλιση απο τους απόλυτα αυτούς κοινωνικούς κανόνες ομοιογένειας της συμπεριφοράς του ατόμου ενεργοποιεί τις κυρώσεις παραβίασης αυτών, φέρνοντας τον "παραβάτη" αντιμέτωπο με την προβληματική του άτυπου και τυπικού κοινωνικού ελέγχου στην εξωτερίκευση των συνεπειών του για εκείνο.Ως "κοινωνικά αποδεκτό", "αντικειμενικό" ορίζεται ότι αποτελεί αντικείμενο κοινωνικής συναίνεσης.Η απομάκρυνση της συμπεριφοράς του ατόμου απο τις κοινωνικές αυτές νόρμες ενεργοποιούν απέναντι του κυρώσεις του τυπικού και άτυπου Κοινωνικού Ελέγχου⁵⁶.

⁵⁴ Ειδικότερα για τα μοντέλα κοινωνικής επιρροής ,το λειτουργικό μοντέλο κοινωνικής επιρροής θέτει κριτήρια κοινωνικής κανονικότητας και παρέκκλισης, που είναι απόλυτα εφόσον η κοινωνική κανονικότητα αξιολογείται ως "λειτουργική" κοινωνικά και η παρέκκλιση ως "μη-λειτουργική" [Παπαστάμου.1983,σελ.34].Οι διαδικασίες κοινωνικής συμμόρφωσης που επιβάλλονται με την κοινωνικοποίηση του ατόμου αλλά και οι κοινωνικές διαδικασίες ,που περιορίζουν την απόκλιση απο τους κυρίαρχους κοινωνικούς κανόνες μέσα απο την εφαρμογή του άτυπου και τυπικού κοινωνικού ελέγχου , χαρακτηρίζουν την δυναμική του λειτουργικού μοντέλου κοινωνικής επιρροής.Μέσα στα πλαίσια αυτού του θεωρητικού μοντέλου οι σχέσεις εξουσίας δομούνται μέσα απο το διαδικό σχήμα κυρίαρχου-κυριαρχούμενου δηλ.συμμόρφωσης του δέκτη με τον κανόνα της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας .

⁵⁵].*Για τον Coser[1982.p.98] η αλλαγή του συστήματος είναι δυνατή όταν μεταβάλλονται όλες οι δομικές σχέσεις ,οι βασικοί θεσμοί και οι κυρίαρχες αξίες.

⁵⁶Ο Cohen[1955] ήταν ένας απο τους πρώτους που υποστήριξαν την θέση,ότι διάφορες κοινωνικές ομάδες δημιουργούν συστήματα αξιών διαφορετικά απο τα κρατούντα τα οποία έρχονται σε

Στην περίπτωση της έρευνας μας η έννοια της κύρωσης που τίθεται είναι αυτή του εγκλεισμού σε Σωφρονιστικό Κατάστημα για κάποιο χρονικό διάστημα δηλ. της φυλάκισης. Το "παραβατικό" άτομο του ερωτηματολογίου έρευνας είναι ένας κρατούμενος, που σε λίγο θα αποφυλακιστεί. Αφενός η μια ομάδα είναι των ερωτώμενων και της κοινωνικής οικονομικής κατηγορίας στην οποία ανήκουν, την μεσαία, και εκείνη των αποφυλακισμένων, όπως την εκπροσωπεί ο φανταστικός πρωταγωνιστής του κειμένου στο ερωτηματολόγιο. Είναι δηλ. των νομίμων, που δεν είναι φυλακισμένοι αυτήν την στιγμή και της ομάδας "των σε λίγο αποφυλακισμένων". Από την σκοπιά της διαφοράς στην κοινωνική ταυτότητα όχι σε σχέση απέναντι στην συμμόρφωση με τον Νόμο, αλλά με την φύση της κύρωσης και της ύπαρξη της υπάρχουν δύο ομάδες μελέτης στην έρευνα: οι "φυλακισμένοι" που σε λίγο θα αποφυλακιστούν και τους "μη-φυλακισμένοι". Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο κοινωνικών κατηγοριών στην έρευνα αναφορικά με την στάση τους απέναντι στο Νόμο δεδομένου οτι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν οι ερωτώμενοι είχαν εμπλεκés με τον Νόμο και σε ποιά Βαθμό⁵⁷. Η διαφορά μεταξύ των δύο κατηγοριών στην εργασία είναι στο επίπεδο της διαχείρισης της ελευθερίας του ατόμου και στιγματισμού: το άτομο Κ.Π. του ερωτηματολογίου, του οποίου την κοινωνική ένταξη προβλέπει το δείγμα μας, δεν είναι ελεύθερο αλλά φυλακισμένο σε αντίθεση με το δείγμα μας, που είναι νομικά ελεύθερο και που μέσα από αυτήν κατάσταση ελευθερίας αξιολογεί ένα άτομο, που η φύση της κοινωνικής κύρωσης που του έχει επιβληθεί είναι αυτή της στέρησης της ελευθερίας του μέχρι του σημείου εκείνου, που ο Νόμος έχει κρίνει ότι είναι σε ανταπόδοση της παραβατικής πράξης του ατόμου⁵⁸. Το πως θα αξιολογούσε την πορεία της επανένταξης ενός αποφυλακισμένου ατόμου άλλοι αποφυλακισμένοι αποτελεί έναν επιπρόσθετο ερευνητικό προβληματισμό σχετικά με το πως κρίνουν τα μέλη της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας ή ομάδας τα άλλα μέλη της κοινής ομάδας. Εδώ μεταβλητές, όπως η κοινωνική ταυτότητα του ατόμου στρέφει την αξιολόγηση της ένταξης του αποφυλακισμένου σε επίπεδο ενδο-ομάδας προς ενδο-ομάδα δηλ. αξιολογήσεων που γίνονται πλέον, όχι σε ανταγωνιστικό επίπεδο ομάδων με διαφορετική κατηγοριακή

αντίθεση με την θεσμοθετημένη έννομη τάξη. Το κίνητρο, που έδωσε ο Cohen στα άτομα της χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής τάξης ήταν η ανάγκη τους για να αναπήρωση της "ζωής χαμηλών προσδοκιών" που απορρέει από την κοινωνική τους θέση μέσω σχηματισμού ενός συστήματος αξιών που έρχεται σε αντίθεση με το κυρίαρχο αλλά και που ταυτόχρονα δίνει την αίσθηση ισότητας υπεροχής με τα άτομα της κυρίαρχης κουλτούρας στα άτομα υποκουλτούρας εφόσον μέσα στο πλαίσιο της κουλτούρας αυτής μπορεί να έχουν μια σημαντική θέση σε αντίθεση με την θέση, που έχουν στα πλαίσια της πλειονοτικής ιδεολογίας. Βέβαια, ο Cohen επηρεάστηκε από το κλίμα της έντονης ταξικής διαστρωμάτωσης, που επικρατούσε στην Αμερική την εποχή που εμπνεύστηκε την θεωρία του στις αρχές του 1950.

⁵⁷...Τέτοιου είδους προσωπικά στοιχεία δεν αποκαλύπτονται σε ένα ερωτηματολόγιο έρευνας και δεν ξέρουμε κατά πόσο είναι αξιόπιστη η καταγραφή τους με ποσοτική έρευνα* [Παρασκευόπουλος, 1993]. Απαιτούνται πιο αναλυτικοί μέθοδοι συλλογής δεδομένων, όπως είναι η ανάλυση βάθους και γενικότερα, η ατομική συνέντευξη.

⁵⁸ Αυτό, που παρατηρήσαμε στην εργασία είναι ότι οι αιτιακές αποδόσεις σχετικά με τον εγκληματία είναι ισχυρότερες, επομένως και πιο ανθεκτικές στην αλλαγή τους* [θεωρία στερεοτύπων] λόγω του ότι ξεκινούν από την βάση της κοινωνικής ταυτότητας του ατόμου, αυτής του "εγκληματία" και όχι από την ευρύτερη δράση του ατόμου πέρα από την ταυτότητα αυτή.

υπαγωγή αλλά στα πλαίσια μελών που μοιράζονται κοινή κοινωνική ταυτότητα, αυτή του παραβάτη και της τιμώρησης του από τις τυπικές κυρώσεις του κοινωνικού ελέγχου.

Ενδεχομένως, κάνουμε μια υπόθεση με βάση την δυναμική των κοινωνικών αποδόσεων, όπως ορίζεται στην κοινωνική ψυχολογία, αν η έρευνα αυτή είχε ως δείγμα αποφυλακισμένους να αξιολογούν την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου ατόμου Κ.Π.[πρωταγωνιστής του κειμένου στο ερωτηματολόγιο], το σύνολο των κρίσεων να ήταν διαφορετικό από αυτό που κάνουν τώρα οι μη-παραβάτες για τον παραβάτη Κ.Π λόγω της κοινής εμπειρίας [βίωμα εγκλεισμού] ερωτώμενων και ερευνητικού αντικειμένου. Αυτήν την υπόθεση την κάνουμε με βάση την θέση του Peabody[1986] *περί ελαστικότερων εκτιμήσεων των ατόμων απέναντι σε ένα άλλο, όταν εκείνο είναι μέλος της ενδο-ομάδας τους δηλ. της ομάδας τους. Μια συμπεριφορά θα ερμηνευτεί ως θετική σύμφωνα με τον συγκεκριμένο ερευνητή, από τα μέλη της ομάδας που ακολουθούν την συγκεκριμένη συμπεριφορά και αρνητικά από τα μέλη της ομάδας που δεν ανήκουν σε αυτήν.

Στην ερμηνεία αυτής της πλειοψηφικής αρνητικής κρίσης του δείγματος για την μελλοντική πορεία του παραβάτη Κ.Π.[υποθετικό άτομο] στην έρευνα μας υπάρχει ο μηχανισμός λειτουργίας της επιλεκτικής κοινωνικής αναπαράστασης[Avidgor, 1953]. Μέσα από πειραματικούς χειρισμούς η Avidgor συμπεράνει, ότι η απόδοση των χαρακτηριστικών μιας ομάδας για την άλλη γίνεται μέσα από επιλεκτικό μηχανισμό. Χρησιμοποιώντας τον ψυχολογικό μηχανισμό της προβολής*Γανάφεσε την σημασία του.ο οποίος ευποδίζει τα μέλη μιας ομάδας να αντιληφθούν την προκατειλημμένη στάση ή κίνηση που συντηρούν για τα μέλη της άλλης ομάδας προβάλλουν πάνω στην άλλη ομάδα τις δικές τους "διαθέσεις". Μέσα από αυτήν την δυναμική εκλογικεύεται η αρνητική στάση του ατόμου για την άλλη ομάδα. δηλ. εκλογικεύεται το "γιατί" της αρνητικής συμπεριφοράς.

Όπως συγκεκριμένα αναφέρεται στο "εγχειρίδιο της κοινωνικής ψυχολογίας" [Παπαστάμου, 1989, σελ. 192] "το περιογόμενο των αρνητικών χαρακτηριστικών με τα οποία γίνεται η περιγραφή της αντίπαλης ομάδας είναι τέτοιο που ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ των υποκειμένων απέναντι στα μέλη της εξω-ομάδας". Οι άνθρωποι αναζητώντας την θετική αξιολόγηση του εαυτού τους μπαίνουν σε γνωστικές διεργασίες σύγκρισης της ομάδας τους με άλλες ομάδες για να ενεργοποιήσουν μια ευνοϊκή διάκριση υπέρ τους μέσα από την σύγκριση με άλλες ομάδες. Αυτή η σύγκριση αναπόφευκτα συμβαίνει και όταν ζητάμε από τα υποκείμενα να εκτιμήσουν την μελλοντική δραστηριότητα αποφυλακισμένου ατόμου. άτομα επομένως που ανήκουν σε μια διαφορετική κοινωνική ομάδα⁵⁹ από αυτή που ανήκουν οι ίδιοι. Σύμφωνα με τον Abelson⁶⁰ [1976] οι άνθρωποι μαθαίνουν να ευννοούν τις ενδο-ομάδες επειδή αυτή η συμπεριφορά είναι αναμενόμενη και κοινωνικά αποδεκτή. Η διαφοροποίηση που επέρχεται ως αποτέλεσμα της κατηγοριοποίησης, δημιουργεί ενδο-ομαδικές και εξω-ομαδικές σχέσεις που δημιουργούν αντίστοιχα ενδο-ομαδικές και εξω-ομαδικές προσδοκίες μέσω των συγκρίσεων⁶¹ που αναγκαστικά ενεργοποιούνται. Στην

⁵⁹ Όπως έχει επισημανθεί από τον Moscovici* [και άλλους θεωρητικούς της κοινωνικής ταυτότητας] το άτομο είναι φορέας παραπάνω από μια ταυτότητων και η ένταξη κάθε φορά σε κοινωνικές κατηγορίες γίνεται ανάλογα με το κριτήριο ένταξης που χρησιμοποιείται στην ανάλογη ομάδα

⁶⁰ Η διαστρέβλωση της εξω-ομάδας από την ενδο-ομάδα αντανάκλα τον κανονιστικό χαρακτήρα της διαμοδικής διαστρέβλωσης [Levine, Campbell] [1972], Summer [1906].

⁶¹ Σημαντική είναι η συμβολή και της δυναμικής των άρρητων θεωριών προσωπικότητας* από τον χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας και πάλι συγκεκριμένα του φαινομένου της

δυναμική της ψυχολογιοποίησης η συμπεριφορά ερμηνεύεται με βάση την προσωπικότητα, τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά του ατόμου και όχι με βάση την αλληλεπίδραση τους με το περιβάλλον. Σύμφωνα με τους ερευνητές της ψυχολογιοποίησης [Mugny, Kaizer, Moscovici, Papastamou]* οι ψυχολογίζουσες ερμηνείες της "πραγματικότητας" είναι επιλεκτικές, μονοκατευθυνόμενες και ιδεολογικά φορτισμένες. Οι "αυθόρμητες θεωρίες για τα γεγονότα" [Ajzen, 1977] έχουν ως φυσικό αποτέλεσμα την παραγωγή και την ενδυνάμωση των προκαταλήψεων. Στο "θεμελιώδες σφάλμα απόδοσης" [Ross, 1977] δηλ. το να αποδίδουμε την συμπεριφορά του ατόμου σε εσωτερικά κίνητρα ή αίτια αφορά έναν επιλεκτικό μηχανισμό της σκέψης.⁶²

Η σκοπιά της κοινωνικής ψυχολογίας μας δίνει την αναγνώριση επίδρασης του κοινωνιοψυχολογικού παράγοντα στην βαθύτερη δυναμική της κοινωνικής πρόσληψης⁶³ του αποφυλακισμένου από το δείγμα μας. Στην εργασία αυτή ζητώντας από 967 ερωτώμενους, μεσαίας κοινωνικο-οικονομικής τάξης και με κυρίαρχο μορφωτικό επίπεδο την δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, να αξιολογήσουν την μελλοντική πορεία ενός αποφυλακισμένου ατόμου με όρους κοινωνικής ένταξης ουσιαστικά αναφερθήκαμε στο κεφάλαιο των κοινωνικών αποδόσεων από την πλευρά της παραγωγής ερμηνειών από τους ερωτώμενους, που αιτιολογούν την πορεία της επανένταξης αυτής ΑΠΟΔΙΔΟΝΤΑΣ αυτήν σε κοινωνικούς ή ατομικούς παράγοντες κάθε φορά. Το ότι το συνολικό μας έκανε ερμηνείες σχετικά με τον αποφυλακισμένο γενικότερα και ειδικότερα την δυνατότητα του να επανενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο, να επανακοινωνικοποιηθεί, αν θα υποτροπιάσει στο πρόσφατο ή απώτερο μέλλον αγγίζει το πεδίο των κοινωνικών αποδόσεων της κοινωνικής ψυχολογίας, η οποία εξηγεί και τον κοινωνιοψυχολογικό μηχανισμό αυτής της απόδοσης, όπως είναι ο μηχανισμός της προβολής στην επιλεκτική κοινωνική αναπαράσταση [1953, Avidgor], όπως έχουμε ήδη αναφέρει. Οι κοινωνικές αποδόσεις διέπονται από κοινωνιοψυχολογικούς μηχανισμούς με βάση τους οποίους το άτομο ερμηνεύει ή παρερμηνεύει κάθε φορά το κοινωνικό του περιβάλλον, τα άτομα που το αποτελούν και τις συνθήκες αλληλεπίδρασης ατόμων και περιβάλλοντος. O

.....
ψυχολογιοποίησης [Παπαστάμου, 1985, σελ. 430], σύμφωνα με το οποίο οι άνθρωποι έχουν την τάση να εξηγούν τις κοινωνικές συμπεριφορές αποδίδοντας αυτές στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά των αυτουργών τους.

⁶² Επιλεκτικός είναι και ο μηχανισμός των στερεοτύπων [Lippman και άλλοι]*, το οποίο σε επίπεδο κοινωνικής πρόσληψης της ένταξης του αποφυλακισμένου θα αποδοθούν στερεοτυπικές εικόνες για το άτομο με αποτέλεσμα την παραγωγή και την ενδυνάμωση των προκαταλήψεων απέναντι του.

Σε επίπεδο κατά επέκταση κοινωνικών προσλήψεων, τόσο η προγνωστική, όσο και η αιτιολογική κοινωνική αναπαράσταση χρησιμεύουν για να ερμηνεύσουν, να κυριαρχήσουν, να ελέγξουν γνωστικά και πρακτικά το περιβάλλον τους, τον εξωτερικό κόσμο.

⁶³ Σύμφωνα με τον Κο Παπαστάμου* [1989, σελ. 375-376] οι άρρητες θεωρίες της προσωπικότητας ορίζονται ως εξής: "οι άρρητες θεωρίες της προσωπικότητας αντιστοιχούν σε γενικές πελοποιηθείς που καλλιεργούμε για το ανθρώπινο γένος και, ειδικότερα, αναφορικά με την συχνότητα και την μεταβλητότητα ενός γνωρίσματος του χαρακτήρα στον γενικό πληθυσμό. Πρόκειται για θεωρίες αθεμελιώτες επιστημονικά στις οποίες προσφεύγει όλος ο κόσμος όταν θέλει να κρίνει τον ίδιο του τον εαυτό ή τους άλλους για να εξηγήσει και να προβλέψει την δική του συμπεριφορά, όσο και την συμπεριφορά των άλλων".

σκοπός αυτού του τρόπου επεξεργασίας των ερεθισμάτων είναι ο έλεγχος και η πρόβλεψη του φυσικού και κοινωνικού μας περιβάλλοντος ,βασικές λειτουργίες που επιτελούν τα στερεότυπα μέσω της κατηγοριοποίησης,της διαμόρφωσης προκατάληψης και των κοινωνικών αναπαραστάσεων[επιλεκτική,προγνωστική ,αιτιολογική].

Στο σύνολο των ερωτήσεων ,που μετρούν την δυνατότητα της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου[μεταβλητές με κλίμακα Likert,αρχή και τέλος ερωτηματολογίου] οι απαντήσεις των ερωτώμενων,όπως αναφέραμε στην ενότητα της στατιστικής ανάλυσης, είναι καθόλα αρνητικές με το ποσοστό αρνητικής στάσης να φτάνει στατιστικά πάνω απο το 80% του συνολικού δείγματος.Πιο συγκεκριμένα για την δυνατότητα εύρεσης εργασίας απο τον αποφυλακισμένο το 90% του δείγματος απάντησε αρνητικά.Απο αυτό το ποσοστό το 57.2% απάντησε οτι συμφωνεί πολύ με το ότι το άτομο θα βρεί πολύ δύσκολα εργασία λόγω της φυλάκισης του στο παρελθόν.Μόνο το 6.6% του δείγματος διαφωνεί οτι το άτομο θα βρει δύσκολα εργασία μετά την φυλακή ενώ μόλις το 1.1% διαφωνεί πολύ! Τα στατιστικά ποσοστά ανά ερώτηση ,όπως εκφράζονται με δείκτες κεντρικής τάσης,δείχνουν σε έντονο βαθμό την τάση αρνητισμού του συνολικού δείγματος αναφορικά με την πιθανότητα ομαλής κοινωνικής προσαρμογής του αποφυλακισμένου ατόμου.Το γεγονός της φυλάκισης αναφέρεται σε κάθε ερώτηση της κλίμακας Λίκερτ και συγκεκριμένα με την φράση “απο την παραμονή του στην φυλακή”.Το αποτέλεσμα δε της δυσκολίας εξεύρεσης εργασίας απο τον αποφυλακισμένο επιβεβαιώνεται και απο την ερώτηση V24:”Το παρελθόν του ατόμου στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την επαγγελματική του ζωή/εξέλιξη” με το 65.6% του δείγματος να απαντά οτι επίδραση αυτή θα είναι αρνητική.Μόνο το 25.4% απαντά οτι θα είναι θετική η επαγγελματική εξέλιξη του αποφυλακισμένου και πίο συγκεκριμένα είναι το 13.8% που πιστεύει απόλυτα σε αυτήν την θέση.

Αναφορικά με την ερώτηση v3 [και v11],που ρωτάει για την ύπαρξη ψυχολογικού στιγματισμού δηλ. αν το ίδιο το άτομο νιώθει ψυχολογικά στιγματισμένο απο την παραμονή του στην φυλακή, το αποτέλεσμα της έρευνας ήταν και πάλι σημαντική πλειοψηφία του δείγματος[81.2%] να συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση,που μετράει την εσωτερικευση του στίγματος απο το ίδιο το άτομο στα “μάτια” πλέον της κοινωνικής πρόσληψης.Μόνο το 6.9% διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση και μόλις το 1.2% διαφωνεί ισχυρά δηλ.πολύ σε αντίθεση με το ανάλογο στατιστικό ποσοστό στην απόλυτη συμφωνία 47.5%. Το ίδιο αποτέλεσμα εμφανίζεται και στην ερώτηση V11”Σε προσωπικό επίπεδο το άτομο θα έχει ξεχάσει την παραμονή του στην φυλακή” με ποσοστό 7.7% να συμφωνεί με την συγκεκριμένη πρόταση σε αντίθεση με το συντριπτικό ποσοστό 83.6% που διαφωνεί ,θεωρώντας οτι το άτομο δεν θα έχει καταφέρει να ξεχάσει την παραμονή του στην φυλακή και την επίπτωση αυτού του γεγονότος σε προσωπικό επίπεδο.Το δείγμα εμφανίζει εξαιρετική σταθερότητα για την επιρροή της φυλακής στο ίδιο το άτομο[κρατούμενος] δεδομένου οτι δύο ερωτήσεις [V3,V11] επαληθεύουν το ίδιο αποτέλεσμα:την πίστη της κυρίαρχης πλειοψηφίας του δείγματος για την αρνητική επιρροή της φυλακής στην ψυχολογία του αποφυλακισμένου.Η φυλακή θεωρείται ότι αποτελεί ένα γεγονός που δύσκολα θα ξεχάσει το άτομο.Το ίδιο αποτέλεσμα υπάρχει και στην ερώτηση V25[2ο πλέγμα ερωτήσεων rehabilitation]:”Το παρελθόν του ατόμου στην φυλακή πιστεύετε οτι θα επηρεάσει την ψυχολογία του ίδιου του ατόμου...”.Με δυνατότητα απάντησης θετικά ή αρνητικά ,το 55.1% απαντά οτι η επιρροή αυτή θα είναι αρνητική σε αντίθεση με το 21.5% που αναγνωρίζει αυτήν την επίδραση ως θετική.Προφανώς,το δείγμα συσχετίζει αυτήν την θετικότητα με την επιτυχία του

Σωφρονισμού της φυλακής.Υπάρχει ένα ποσοστό του δείγματος,που αποδίδει στην φυλακή θετική λειτουργία :αυτή του Σωφρονισμού του ατόμου[45 ερωτώμενοι] και ένα 45+42,που αποδίδει ρόλο στην φυλακή αναφορικά με την υποτροπή ή όχι του ατόμου δηλ.για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου.

Αναφορικά με την αντιμετώπιση του ατόμου μετά την φυλακή απο τον κοινωνικό του περίγυρο το 87.5% θεωρεί ότι δεν θα είναι θετική λόγω της παραμονή του στην φυλακή σε αντίθεση με το 11% που διαφωνεί.Πιο συγκεκριμένα το 1.6% διαφωνεί ισχυρά με την παραπάνω πρόταση της κλίμακας Λίκερτ,που θέτει το ζήτημα της κοινωνικής απόρριψης του αποφυλακισμένου σε όρους αποδοχής του απο τον κοινωνικό του περίγυρο.

Ο παράγοντας της κοινωνικής αποδοχής στην έρευνα αναφέρεται πάντα σε ξεχωριστή ερώτηση και χρησιμοποιείται ο όρος "ένταξη".Στην V10 παρατηρούμε ότι και πάλι ένα κυρίαρχο μέρος του δείγματος [79.3%] θεωρεί ότι η κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου θα συναντήσει προβλήματα λόγω του στίγματος της φυλακής.Το 14.7% επιλέγει την αντίθετη θέση δηλ.ότι η κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου δεν θα συναντήσει προβλήματα λόγω του στίγματος της φυλακής.142 ερωτώμενοι απάντησαν ότι η κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου δεν θα συναντήσει προβλήματα.Δεν είναι μικρό ποσοστό [κάτω του 10%] αλλά ούτε και σημαντικά κυρίαρχο.Αντιθέτως ,767 ερωτώμενοι απάντησαν ότι θα υπάρξουν προβλήματα.Περισσότερο μας απασχολεί θεωρητικά το ποσοστό εκείνο [14.7%] που θεωρεί ότι η κοινωνική ένταξη του ατόμου θα είναι ανεύ προβλημάτων δεδομένου ότι έρχεται σε αντίθεση με την υπόθεση μας,μια υπόθεση που όμως επιβεβαιώνεται απο το 80% του δείγματος.Ωστόσο,υπάρχει ένα 14.7% που την ακυρώνει θεωρώντας ότι το στίγμα της φυλάκισης δεν θα δημιουργήσει προβλήματα κοινωνικής ένταξης του ατόμου.Ο παράγοντας της κοινωνικής αποδοχής και ένταξης του αποφυλακισμένου αναφέρεται σε αρκετές ερωτήσεις σε όλο το ερωτηματολόγιο.Το ίδιο αποτέλεσμα αναφέρεται και στη V23''Το παρελθόν του στην φυλακή πιστεύετε ότι θα επηρεάσει την αποδοχή του απο το κοινωνικό σύνολο''.Το 68.7% απαντά ότι η επιρροή αυτή θα είναι αρνητική και το 24.4% θεωρεί ότι η αποδοχή θα είναι θετική απο το κοινωνικό σύνολο.Το δείγμα γενικότερα εμφανίζει σταθερότητα στον τρόπο απάντησης του στο ερωτηματολόγιο και φαίνεται απο το ότι σε ερωτήσεις που ρωτάνε ακριβώς το ίδιο θέμα ,τα αποτελέσματα είναι ίδια.Αυτό το οποίο μας ενδιαφέρει είναι η ερμηνεία του μέρους εκείνου του δείγματος ,που θεωρεί την κοινωνική ένταξη και αποδοχή του αποφυλακισμένου ανεύ προβλημάτων και ουδετεροποίησης της επιρροής του στίγματος της φυλακής σε αυτήν την αλληλεπίδραση του ατόμου με το κοινωνικό του περιβάλλον.Αυτό το μέρος του δείγματος είναι σαν να θεωρεί ότι δεν υπάρχουν στερεότυπα για τον αποφυλακισμένο και έρχεται σε μεγάλη αντίθεση με το 80% [V10] και 68.7%[V23] ,που θεωρεί την αποδοχή του αποφυλακισμένου σε κοινωνικό επίπεδο με προβλήματα και αρνητικής κατευθύνσεως απο το κοινωνικό σύνολο.Η πρώτη διαφορά είναι στα μεγέθη των ποσοστών:εκείνοι οι ερωτώμενοι που θεωρούν την κοινωνική ένταξη του ατόμου ανεύ προβλημάτων κυμαίνονται σε ποσοστά απο 15% έως 20% σε αντίθεση με τα μεγάλα ποσοστά της αντίθετης θέσης[80%, 68.7%].Που οφείλεται,κατά επέκταση, αυτή η διαφορά σε επίπεδο σκέψης των δύο κατηγοριών?Των μεν που προβλέπουν θετική κοινωνική αποδοχή του αποφυλακισμένου και εκείνων που βλέπουν αρνητική?Μόνο το 12.7% ουσιαστικά συμφωνεί απόλυτα με την θετική κοινωνική αποδοχή του αποφυλακισμένου και το 5.6% με την έλλειψη προβλημάτων στην ένταξη του αποφυλακισμένου σε κοινωνικό επίπεδο λόγω μη-επιρροής του στίγματος της φυλάκισης.

Προκειμένου να ερμηνεύσουμε θεωρητικά την στάση του δείγματος για την κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου,ας δούμε τα ποσοστά απαντήσεων στις ερωτήσεις σχετικά με την ύπαρξη επιρροής του στίγματος της φυλάκισης στην ζωή του αποφυλακισμένου και στην χρονικότητα της επιρροής αυτής.Επίσης,τα ποσοστά απαντήσεων στην ερώτηση ,που αναφέρεται στο αν το άτομο θα αντιμετωπίσει προβλήματα γενικότερα μετά την φυλακή και τι είδους θα είναι αυτά.Πρέπει να προβούμε σε μια σύγκριση των απαντήσεων και σε άλλες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ,που αναφέρονται στον παράγοντα της κοινωνικής αποδοχής και ένταξης,προκειμένου να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τον τρόπο σκέψης αυτού του 15% με 20% του δείγματος που απαντά ότι το στίγμα της φυλάκισης και το παρελθόν του ατόμου στην φυλακή δεν θα επηρεάσει αρνητικά την αποδοχή του απο το κοινωνικό σύνολο.Είναι μια θέση ,που έρχεται σε αντίθεση με την κυρίαρχη πλειοψηφία του δείγματος,σε αντίθεση με την υπόθεση μας .Μας ενδιαφέρει η κοινωνικό-οικονομική θέση αυτών των ερωτώμενων προκειμένου να αποδώσουμε την διαφορά αυτή.Μας ενδιαφέρει και ο τρόπος απάντησης του δείγματος σε παρεμφερείς ερωτήσεις,προκειμένου να δούμε αν επαναλαμβάνεται το ίδιο ποσοστό ή όχι.Αν δηλ.αυτό το 15% με 20% είναι σταθερό και σε άλλες ερωτήσεις της κοινωνικής ένταξης.

Παρατηρούμε,ότι στην ερώτηση V19:”Το στίγμα της φυλάκισης θα συνεχίζει να επηρεάζει την ζωή του ατόμου Κ.Π. και μετά την αποφυλάκιση του?”[ναι/όχι/δεν ξέρω], το 86.2% του δείγματος απάντησε ναι στην επιρροή αυτή και συγκεκριμένα 860 ερωτώμενοι.ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ, το 2.7% δηλ.26 ερωτώμενοι απάντησαν όχι στην ύπαρξη της επιρροής αυτής,το οποίο έρχεται σε αντίθεση με το 14.7% ,που μας απαντά στην V10,ότι το αποφυλακισμένο άτομο δεν θα συναντήσει προβλήματα σε κοινωνικό επίπεδο απο το στίγμα της φυλάκισης!Αυτή είναι μια πρώτη αντίφαση ,που θα μας οδηγήσει στην ερμηνεία αυτού του 15% που δεν βλέπει προβλήματα στην κοινωνική ένταξη του ατόμου,ως ένας τρόπος απάντησης που δεν είναι σταθερός ,επομένως αξιόπιστος και ο οποίος μπορεί να ερμηνευτεί μόνο μεθοδολογικά δηλ.σε σχέση με το μέσο δειγματοληψίας ,που είναι το ερωτηματολόγιο⁶⁴

Δεύτερη αντίφαση εμφανίζεται στην ερώτηση που αναφέρεται στην χρονικότητα της επιρροής του στίγματος της φυλάκισης στην ζωή του αποφυλακισμένου.Τέσσερις απαντήσεις δίνονται στον ερωτώμενο,απο τις οποίες επιλέγει μια.Αυτές είναι:1]η μακροχρόνια αλλά όχι για πάντα επιρροή του στίγματος, 2] η βραχυχρόνια , 3]η παντοτινή και 4]η μηδενική [”καθόλου,θα ξεχαστεί αμέσως”].Το γεγονός ότι δεν υπήρξε ούτε μια επιλογή απο ερωτώμενο της τιμής 4:”καθόλου,θα ξεχαστεί αμέσως”,απεικονίζει πως όλο το δείγμα μας αναγνωρίζει την επιρροή του στίγματος της φυλακής στην ζωή του ατόμου.Το 60.4% θεωρεί την επιρροή αυτή μακροχρόνια, το 6.2%βραχυχρόνια και το 32.5% παντοτινή!314 ερωτώμενοι θεωρούν παντοτινή την επιρροή του στίγματος της φυλάκισης στην ζωή του αποφυλακισμένου!Επομένως , εκείνο το ποσοστό του [14.7%] που δεν βλέπει προβλήματα στην κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου λόγω στίγματος και δεν θεωρεί αρνητική την αποδοχή του αποφυλακισμένου σε κοινωνικό σύνολο λόγω του

⁶⁴ Παρασκευόπουλος,1990. Πιστεύουμε,όπως φαίνεται απο τα ποσοστά απάντησης σε ερωτήσεις για την κοινωνική ένταξη,ότι η διαφορά αυτή δεν έχει ιδεολογική διάσταση αλλά μεθοδολογική διάσταση,που έχει ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο απέναντι στους ερωτώμενους.

παρελθόντος στην φυλακή[24.4%] μας απαντά σε θέματα επιρροής του στίγματος της φυλάκισης θετικά δηλ.ότι υπάρχει επιρροή του στίγματος και μάλιστα,ούτε καν ελάχιστη!

Τέλος, 3η αντίφαση αυτής της μερίδας του δείγματος υπάρχει στην ερώτηση V15:”Το άτομο μετά την αποφυλάκιση του θα αντιμετωπίσει γενικότερα προβλήματα?“.Το 87.4% μας απαντά ΝΑΙ[845 ερωτώμενοι] σε αντίθεση με το 1.6% του δείγματος που μας απαντά ΌΧΙ.Ένα 10.7% απάντησε “δεν ξέρω”[103 ερωτώμενοι].Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι σε αυτό το 10.7% που απαντά ότι δεν ξέρει αν το άτομο θα αντιμετωπίσει προβλήματα μετά την φυλακή,αποδίδεται αυτό το 14.7% και το 24.4% του δείγματος που δεν βλέπει προβλήματα κοινωνικής ένταξης .Όμως αν κοιτάξουμε τα μεγέθη των ποσοστών είναι μόνο το 10.7% που απαντά “δεν ξέρω” σε σχέση με το 14.7% και το 24.4% που είναι διπλάσιο!Επομένως,στην κατηγορία “δεν ξέρω” δεν καλύπτεται το ούτε του 14.7%,ούτε του 24.4%,ερωτώμενων που μας απάντησαν στην V10 ότι σε κοινωνικό επίπεδο το άτομο δεν θα συναντήσει προβλήματα λόγω στίγματος.Και μόνο το γεγονός ότι το 87.4% του συνόλου του δείγματος μας απαντά ότι θα αντιμετωπίσει προβλήματα είναι σαφές για το ποιά είναι η στάση του δείγματος αναφορικά με την επιβεβαίωση της υπόθεσης μας.Επιπλέον,αν αναλύσουμε ποιά είναι αυτά τα προβλήματα[V16], τα ποσοστά απάντησης μας δίνουν την εξής εικόνα είδους προβλημάτων για το άτομο μετά την φυλακή:1]9.2% +5.8%*θεωρεί ότι αυτά τα προβλήματα θα είναι ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ, 2]31.1%+14.6%* ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΈΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΗΣ, 3]22.1%+1%* ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ,οικονομικά.[*Τα ποσοστά εδώ προκύπτουν και απο την τιμή 4[κάτι άλλο,τι?] στην ερώτηση V17:“είδους προβλημάτων”.Παρατηρούμε ότι το 50% σχεδόν του δείγματος απαντά ότι τα προβλήματα αυτά θα είναι Κοινωνικής ένταξης και αποδοχής για τον αποφυλακισμένο.Επιπλέον στην V18M:”πηγή γενικότερων προβλημάτων αποφυλακισμένου” το 60.4% του δείγματος επιλέγει ως πηγή πρόκλησης προβλημάτων για τον αποφυλακισμένο το “στίγμα του φυλακισμένου” συγκριτικά με τις υπόλοιπες επιλογές[“επικινδυνότητα εγκληματία”]7.1%]. “επαφή με άλλους εγκληματίες στην φυλακή”[5.2%]. “ψύση εγκλεισμού”[11.3%]. “δεν ξέρω/δεν απαντώ”[5.9%].Το στίγμα της φυλακής επιλέχτηκε απο 584 ερωτώμενους αναδεικνύοντας έτσι τα συμπεράσματα μας για την σημασία που αποδίδει το μεγαλύτερος μέρος⁶⁵ του δείγματος στο στίγμα της φυλάκισης.

⁶⁵ Απο την σύγκριση των ερωτήσεων,που μετρούν την κοινωνική αποδοχή του αποφυλακισμένου και την επιρροή του στίγματος ,συμπεραίνουμε ότι αυτό το 14.7% και το 24.4% που απαντά διαφορετικά από την κυρίαρχη πλειοψηφία του δείγματος, αναφορικά με την κοινωνική ένταξη του αποφυλακισμένου δεν είναι μια θέση σταθερότητας στον τρόπο απάντησης αυτών των ερωτώμενων δεδομένου ότι οι ερωτήσεις σύγκρισης [V19M,V20M,V15,V16,V17] δείχνουν μεγάλα ποσοστά αναγνώρισης της επιρροής του στίγματος της φυλάκισης στην μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου και σοβαρά προβλήματα κοινωνικής ένταξης και αποδοχής θα αποδόσουμε το 14.7% και το 24.4% ,που αναίρει την επίδραση του στίγματος σε θέματα κοινωνικής ένταξης και αποδοχής του αποφυλακισμένου ,εφόσον παρατηρήσαμε ότι δεν επαναλαμβάνεται σε άλλες παρεμφερείς ερωτήσεις, στην επίδραση που έχει ένα ερωτηματολόγιο αναφορικά με την θεματική των ερωτήσεων του σε κάποιους ερωτώμενους. Παρατηριάντας τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά αυτού του ποσοστού ,όπως προκύπτει απο τους πίνακες διασταυρώσεων[Cross-tabs]στην ερώτηση V6 με διατύπωση “Το αποφυλακισμένο άτομο στις σχέσεις του με άλλους ανθρώπους θα αντιμετωπίζει δυσκολίες αποδοχής λόγω παραμονής του στην φυλακή”, 67.9% του δείγματος συμφωνεί με την παραπάνω θέση ενώ 7.3% διαφωνεί.Αυξημένο δε είναι το ποσοστό συγκέντρωσης του δείγματος στην τιμή 3 της κλίμακας Λικερτ δεν ξέρω/δεν απαντώ[24.7%] σε αντίθεση με τις παραπάνω ερωτήσεις ,όπου το ποσοστό κυμαίνεται κάτω του 10%. την παραπάνω θέση ενώ 7.3% διαφωνεί.Αυξημένο δε είναι το ποσοστό συγκέντρωσης του δείγματος στην τιμή 3 της κλίμακας Λικερτ δεν ξέρω/δεν απαντώ[24.7%] σε αντίθεση με τις παραπάνω ερωτήσεις ,όπου το ποσοστό κυμαίνεται κάτω του 10%.

Οι ερωτήσεις V6,V7,V8,V9 μελετούν την αποδοχή του αποφυλακισμένου από ομάδες κοινωνικές ,όπως είναι η οικογένεια του αποφυλακισμένου,οι φίλοι του,οι υπόλοιποι συγγενείς του , η ερωτική σχέση του\της ,όπως προσλαμβάνεται κοινωνικά από το δείγμα μας και επαληθεύονται από το 2ο πλέγμα ερωτήσεων[Κλίμακα Λίκερτ \τέλος ερωτηματολογίου].Είναι το δείγμα μας που απλώνει τα “μάτια” της κοινωνικής πρόσληψης του αποφυλακισμένου από τις παραπάνω ομάδες,που διαφοροποιούνται από το γενικότερο κοινωνικό περίγυρο του ατόμου στον βαθμό οικειότητας που έχουν με το άτομο οι ομάδες αυτές αλλά και στην ποιότητα της διαπροσωπικής επαφής που διαμορφώνονται από την αλληλεπίδραση του κάθε ανθρώπου με τους φίλους του,την οικογένεια του ,τον ερωτικό του σύντροφο και άλλους συγγενείς του.

Από όλες αυτές τις τέσσερις ομάδες [φίλοι,οικογένεια,ερωτική σχέση και υπόλοιποι συγγενείς] το δείγμα αποδίδει στην οικογένεια του αποφυλακισμένου την σημαντικότερη πηγή στήριξης του ατόμου μετά την φυλάκιση του με ποσοστό 67.8% έναντι χαμηλότερων ποσοστών στις άλλες τρεις ομάδες.Αντιθέτως, αρνητική στήριξη δηλ.απόρριψη θα δεχτεί το αποφυλακισμένο άτομο από τους υπόλοιπους συγγενείς του με 63.1% του δείγματος να απαντά ότι οι συγγενείς θα “δουν” αρνητικά το άτομο μετά την φυλακή λόγω της παραμονή του εκεί.Επίσης μειωμένο εμφανίζεται και το ποσοστό του δείγματος στην στήριξη του αποφυλακισμένου από φίλους του\της[50.2%].Στον παράγοντα της φιλικής στήριξης το δείγμα μας διακρίνεται σε ένα 50%[κατά προσέγγιση] που απορρίπτει τους φίλους ως πηγή στήριξης του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή και σε ένα 24.6% που αποδίδει στους φίλους υποστηρικτικό ρόλο .Ένα 25 % απαντά ουδέτερα και στην περίπτωση της ομάδας φίλων αλλά και στην περίπτωση της οικογένειας ως πηγή στήριξης του ατόμου μετά την φυλακή.Το ποσοστό συγκέντρωσης του δείγματος στην τιμή 3 της κλίμακας Λίκερτ[δεν ξέρω\δεν απαντώ] μειώνεται στην περίπτωση της ομάδας “οι υπόλοιποι συγγενείς ...” με ένα ποσοστό 16.8% να απαντά ουδέτερα.Αυτό δείχνει ότι ο ρόλος των άλλων συγγενών του αποφυλακισμένου αναφορικά με την στήριξη ή απόρριψη του από αυτούς είναι πιο ξεκάθαρος για το δείγμα μας ,όπως φάνηκε από τα στατιστικά ποσοστά[63.1% θα απορριφθεί από τους υπόλοιπους συγγενείς,19.9% διαφωνεί με αυτό].Το ποσοστό του δεν ξέρω\δεν απαντώ αυξάνεται πάλι στο 24.1% όταν ως πηγή στήριξης του αποφυλακισμένου τίθεται η ερωτική του σχέση πριν της φυλακίσεως του\της.Πιο συγκεκριμένα, η ερώτηση τέθηκε ως εξής στο ερωτηματολόγιο:”Η ερωτική σχέση ,που είχε πριν την φυλάκιση δεν θα επηρεαστεί αρνητικά από το στίγμα του φυλακισμένου”.Το 21.8% του δείγματος συμφωνεί με αυτήν την θέση .Αντιθέτως,αρνητική επιρροή του στίγματος της φυλάκισης στην ερωτική σχέση πριν φυλακίσεως του ατόμου αναγνωρίζει το από το 54% του δείγματος.Το 15.4% αυτής της τοποθέτησης είναι σε ισχυρό βαθμό σε αντίθεση με το 9.5% στον άξονα της συμφωνίας.

Η ομάδα των “υπόλοιπων συγγενών” ως αρνητική πηγή στήριξης του ατόμου μετά την φυλακή επλέγεται από το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος σε σύγκριση με τις άλλες ομάδες:οικογένεια,ερωτική σχέση και φίλοι.Η οικογένεια αναγνωρίζεται από το 70% σχεδόν του δείγματος ως απόλυτη πηγή στήριξης του αποφυλακισμένου ενώ οι φίλοι και η ερωτική σχέση,όπως και “οι υπόλοιποι συγγενείς” του

αποφυλακισμένου επιλέγονται απο χαμηλά ποσοστά του δείγματος σε θέματα στήριξης και αποδοχής του ατόμου μετά την φυλακή .Η οικογένεια επίσης συγκεντρώνει τα χαμηλότερα ποσοστά απόρριψης του ατόμου [7.3%] σε αντίθεση με τα ποσοστά απόρριψης των άλλων ομάδων,που στην περίπτωση ``του αρνητισμού των υπόλοιπων συγγενών`` προς το αποφυλακισμένο άτομο φτάνει το 63.1%, το 50.2% απο την ομάδα ``φίλους`` και το 54% απο τον ερωτικό σύντροφο!

Το ότι το δείγμα μας μεταξύ των τεσσάρων αυτών ομάδων αποδίδει μεγαλύτερο υποστηρικτικό ρόλο στην οικογένεια ερμηνεύεται με βάση του ρόλου της οικογένειας στην Ελλάδα ,όχι μόνο ως ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης του ατόμου αλλά και οι παράγοντες ,που διαμορφώνουν αυτό το οργανωμένο σύστημα ιδεών και κρίσεων ,που ορίζεται ως ιδεολογία⁶⁶ και το οποίο είναι ενα σχετικό σύστημα ιδεών,εικόνων,ηθικών Το 2ο πλέγμα μεταβλητών Λίκερτ στο τέλος του ερωτηματολογίου μελετά την ποιότητα αυτής της επίδρασης του παρελθόντος της φυλάκισης στην μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου.Ο ερωτώμενος καλείται να τοποθετηθεί με δυνατότητα μιας επιλογής σε πενταβάθμια Κλίμακα Λίκερτ ,1-5 όπου 1=αρνητικά πολύ, 2=αρνητικά λίγο, 3=δεν ξέρω/δεν απαντώ, 4=θετικά λίγο , 5=θετικά πολύ.Όπως φάνηκε απο τα στατιστικά ποσοστά των απαντήσεων η επίδραση του παρελθόντος της φυλάκισης στην ζωή του αποφυλακισμένου είναι για το δείγμα κυρίως αρνητική.Πιο συγκεκριμένα,αναφορικά με την επίδραση του παρελθόντος της φυλάκισης γενικά στην ζωή του αποφυλακισμένου το 52.9% απαντά ότι αυτή θα είναι αρνητική.199 ερωτώμενοι αξιολογούν αυτήν την επίδραση ως ``πολύ αρνητική`` και 312 ερωτώμενοι ως ``λίγο αρνητική``.Ενα μικρό ποσοστό [20.4%] αναγνωρίζει την επίδραση αυτή ως ``θετική`` και συγκεκριμένα ``ως πολύ θετική`` το 7.8%[75 ερωτώμενοι].Έχουμε επισημάνει ότι ένα 12% του δείγματος αποδίδει στην φυλακή σωφρονιστικό ρόλο και πιστεύει στην θετική επίδραση της στο άτομο.Στην αποδοχή του απο το κοινωνικό σύνολο το 68.7% αποδίδει αρνητική επίδραση του παρελθόντος της φυλάκισης και το 39% αυτού θεωρεί οτι η επίδραση αυτή θα είναι ``πολύ αρνητική``.

Αναφορικά με την επιρροή του παρελθόντος της φυλάκισης στις σχέσεις του αποφυλακισμένου με την οικογένεια του,τους φίλους,την ερωτική σχέση και τους υπόλοιπους συγγενείς του, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος αποδίδει αρνητική

⁶⁶Απο τον Rocher.G.[1968]* και το οποίο αποβλέπει στην περιγραφή,στην εξήγηση,στην ερμηνεία ή στην δίκαιωση μιας ομάδας ή κοινότητας[Σακαλάκη,1984,σελ.23].Το σύστημα αυτό για τον Rocher στην μελέτη του ``Action sociale``[1968] εμπνέεται απο αξιολογικές κρίσεις και προτείνει μια συγκεκριμένη κατεύθυνση στην ιστορική δράση της εν` λόγω ομάδας ή κοινότητας*[Σακαλάκη,σελ.23].Οι πολλαπλοί τομείς του πολιτισμικού συστήματος ,όπου υπεισέρχεται η ιδεολογία αναφέρεται και στην εισαγωγή της ``Ιστορίας των ιδεολογιών`` του F.Chatelet*[Σακαλ.σελ.24] όπου η ιδεολογία ταυτίζεται με το σύνολο του πολιτισμικού συστήματος μιας κοινωνίας.Συγκεκριμένα αναφέρει ο ίδιος στο ``Histoire des ideologies``[Τόμος 1.σελ.10-11]*[Σακαλάκη σελ.24] :``Αυτό,που χαρακτηρίζεται εδώ σαν ιδεολογία αρχών,συλλογικών παραστάσεων,θρησκευτικών ,τυικών οργανώσεων της εξουσίας ,θεσμών.Το σύστημα αυτό αποβλέπει στην διευθέτηση και ρύθμιση των σχέσεων που έχουν τα άτομα με τους δικούς τους ανθρώπους ή και με ξένους,καθώς και με την φύση,με την φαντασία[imaginaire] με το συμβολικό χώρο[le symbolique],τους θεούς,τις ελπίδες,την ζωή και το θάνατο.Η σημασία που αποδίδεται εδώ στην ιδεολογία αντιστοιχεί ,περίπου,σε αυτό που ορίζεται στην γερμανική γλώσσα σαν ``weltanschauung`` δηλ. σαν κοσμοαντίληψη και περιέχει όχι μονάχα την γνώση,αλλά επίσης τις επιθυμίες,τα πάθη και τις πρακτικές`` .

επιρροή.Πιο συγκεκριμένα, 43.7% θεωρεί ότι θα υπάρξει αρνητική επιρροή στην ερωτική σχέση του\της[23.4% θετική επιρροή] ενώ ένα μεγάλο μέρος του δείγματος[32.8%] δηλ.317 ερωτώμενοι απαντούν ότι δεν ξέρουν για την επίδραση αυτού του γεγονότος.Αυτό σημαίνει ότι 4 στους δέκα ερωτώμενους της έρευνας θεωρούν ότι το παρελθόν του ατόμου στην φυλακή θα έχει αρνητική επίδραση στην ερωτική σχέση του\της, 2 ερωτώμενοι θετική και 4 ερωτώμενοι απαντούν δεν έχουν γνώμη.Το ποσοστό απάντησης στην 32.8% είναι από τις υψηλότερες συγκεντρώσεις απαντήσεων για την τιμή 3=δεν ξέρω\δεν απαντώ.Παραμένει υψηλό[31.7%] και στην ερώτηση για την επιρροή αυτή σε επίπεδο σχέσεων του αποφυλακισμένου με την οικογένεια.Ωστόσο το 40% σχεδόν απαντά ότι η επιρροή αυτή θα είναι αρνητική και το 29.1% θετική.Η οικογένεια έχει ένα σημαντικό ρόλο στήριξης για το δείγμα μας στην ζωή του αποφυλακισμένου,όπως είδαμε στην V6 ,ωστόσο 4 στους δέκα ερωτώμενους πιστεύουν ότι θα επηρεάσει η φυλάκιση αρνητικά την σχέση του με την στενή οικογένεια του.Το ότι θα την επηρεάσει δεν σημαίνει ότι το αποφυλακισμένο άτομο αποκλείεται για την οικογένεια του για το δείγμα μας.Το 2ο πλέγμα ερωτήσεων της κλίμακας Λίκερτ,όπως αναφέραμε,αποσκοπεί στον καθορισμό της ποιότητας αυτής της επίδρασης της φυλάκισης σε διάφορους τομείς της ζωής του αποφυλακισμένου.

Αναφορικά με την κατεύθυνση αυτής της επίδρασης [γεγονός φυλάκισης] στις σχέσεις του αποφυλακισμένου με την ομάδα ``των υπόλοιπων συγγενών`` και την ομάδα των ``φίλων``,παρητήρησαμε από την στατιστική ανάλυση ότι :

-50.8% αποδίδει αρνητική επιρροή του παρελθόντος της φυλάκισης στις σχέσεις του ατόμου με άλλους συγγενείς του και μόνο το 26.9% αποδίδει θετική επιρροή.[Δεν ξέρω\δεν απαντώ:22.2%].

-55% αποδίδει αρνητική επιρροή του παρελθόντος της φυλάκισης στις σχέσεις του ατόμου με φίλους του\της σε σύγκριση με το 25.8% που αποδίδει θετική επιρροή.[Δεν ξέρω\δεν απαντώ:19%].

Παρατηρούμε από την σύγκριση των ποσοστών,ότι δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική αλλά γίνεται διακριτή για την ερωτική σχέση και την οικογένεια,όπου τα ποσοστά αρνητικής επιρροής είναι χαμηλότερα[κοντά στο 40%] σε αντίθεση με το 50.8%[άλλοι συγγενείς] αι το 55%[φίλοι].Αυτό το γεγονός συμβαδίζει και με το 10 πλέγμα ερωτήσεων Κλίμακας Λίκερτ,όπου μεγαλύτερη αποδοχή του αποφυλακισμένου αποδίδεται στην οικογένεια του .Αναφορικά με την επίδραση του παρελθόντος της φυλάκισης στην επαγγελματική εξέλιξη του αποφυλακισμένου [V24], το 65.6% αποδίδει αρνητική επίδραση και ``πολυ αρνητική`` επίδραση ,συγκεκριμένα,το 39.4% δηλ.381 ερωτώμενοι από σύνολο 967.Το 25.4% αποδίδει θετική επίδραση[Δεν ξέρω\δεν απαντώ=9.0%].Συνολικά, 534 ερωτώμενοι εκτιμούν ως αρνητική την επίδραση του γεγονότος της φυλάκισης στην επαγγελματική εξέλιξη του αποφυλακισμένου.Το ίδιο αποτέλεσμα επιβεβαιώθηκε και στην V2 με το 90% των ερωτώμενων να εκτιμά ότι θα υπάρξουν δυσκολίες εύρεσης εργασίας για τον αποφυλακισμένο.

Συμπεραίνουμε,ότι από όλους αυτούς τους τομείς της ζωής του αποφυλακισμένου ,που θέσαμε στους ερωτώμενους στην κλίμακα Λίκερτ[2ο πλέγμα] οι παράγοντες της κοινωνικής αποδοχής και της επαγγελματικής εξέλιξης είναι οι τομείς εκείνοι ,που για την σημαντική πλειοψηφία του δείγματος υπάρχει αρνητική επίδραση του παρελθόντος της φυλάκισης.Ένα 65.6% του δείγματος εκτιμά αρνητική την επίδραση αυτή αναφορικά με την επαγγελματική εξέλιξη του αποφυλακισμένου και 68.7% για την αποδοχή του από το κοινωνικό σύνολο.Η αποδοχή του ατόμου κοινωνικά

“επικινδυνότητας” είτε της “ψυχικής ανωμαλίας”⁶⁸. Ο ψυχολογικός παράγοντας αποκτά την διάσταση της παράβασης ή επηρεάζεται απο αυτόν,πλαισιωμένος με την ενδοατομική επεξεργασία του αποφυλακισμένου ενώ είναι εξαιρετικά κυρίαρχος ο Κοινωνικός παράγοντας ,όπως εκφράζεται με το στοιχείο της κοινωνικής απόρριψης[ανάλογα επίθετα].Η ενδοατομική απόδοση επιθέτων δεν είναι άγνωστη στην εγκληματολογία.Ποικίλες θεωρήσεις με επίκεντρο την ατομοκεντρική ερμηνεία της συμπεριφοράς του παραβάτη μονοπόλησαν το ενδιαφέρον στο επιστημονικό πεδίο μελέτης του εγκληματικού φαινομένου κατά περιόδους⁶⁹.

Ο προσδιορισμός των ακριβή χαρακτηριστικών της” εγκληματικής προσωπικότητας” παραμένει κυρίαρχο απο την εποχή του Lombroso κατά τον Pinatel*.Και αν αυτή η προβληματική εντοπίζεται στα ενδιαφέροντα της κλινικής εγκληματολογίας,δεν παύει να αναδύονται προβληματισμοί για την προσωπικότητα του παραβάτη και των αιτιών που την διαμορφώνουν.Ένα σημαντικό μέρος του δείγματος μας ,σχεδόν το 1/3 , αποδίδει επίθετα ατομική δυσλειτουργίας στον στιγματισμένο.Το επίθετο “επικίνδυνος” ,το οποίο αναφέρεται με σημαντική συχνότητα στην συγκέντρωση των επιθέτων,μας δημιουργεί ερευνητικούς προβληματισμούς αναφορικά με το αν η ερμηνεία του εγκληματία μέσα απο τις θεωρίες προσωπικότητας έχει πραγματικά εγκαταλειφθεί στις μέρες μας ή παραμένει κυρίαρχο και έχοντας μια νέα μορφή,εκείνη της συγκάλυψης μέσα απο τον κοινωνικό παράγοντα.Τα υποκείμενα της έρευνας αναφέρουν τρία επίθετα.Κάποια απο αυτά είναι ψυχολογικής ερμηνείας και άλλα κοινωνικής.Δίνονται όμως συνθετικά δηλ.και η ψυχολογική ερμηνεία αλλά και η κοινωνική ερμηνεία εμπεριέχονται στις απαντήσεις της κυρίαρχης πλειοψηφίας⁷⁰ του δείγματος.Βεβαίως είναι περισσότερα τα επίθετα εκείνα που είναι κοινωνιολογικής ερμηνείας ,όπως π.χ. “αποξενωμένος”, “περιθωριοποιημένος”, “δικωμένος”.

Το δείγμα μας ουσιαστικά θεωρεί οτι η εξέλιξη της επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου εξαρτάται απο τον ρόλο που θα διαδραματίσουν σε αυτήν κοινωνικοί παράγοντες και συγκεκριμένα η αποδοχή του ατόμου απο το κοινωνικό σύνολο, η επιρροή του στίγματος της φυλάκισης στην ζωή του ατόμου[εατός και άλλοι*laing] αλλά και η χρονικότητα αυτής της επιρροής, που για το 60% θα είναι μακρογρόνια αλλά όχι παντοτινή σε σχέση με το 32,5% που την θεωρεί παντοτινή.Το γεγονός ότι 6.2% ερωτώμενων εκτιμά αυτήν την χρονικότητα επιρροής του στίγματος “βραχυχρόνια.” αναδεικνύει ακόμα πιο πολύ την ισχυρή επίδραση που διαδραματίζει το στίγμα της φυλάκισης στην μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου και την αναπόφευκτη συνέπεια που έχει στην ενεργοποίηση στερεοτύπων επικινδυνότητας και “μη-αλλαγής” του εγκληματία ,ακόμη και μετά την έξοδο του απο την φυλακή.Με τα αποτελέσματα της ερώτησης V20”χρονικότητα επιρροής του στίγματος της φυλάκισης[επανάταξη” ουσιαστικά

68. Επίτηδες δεν χρησιμοποιούμε ένα δόκιμο όρο ψυχικής δυσλειτουργίας ,όπως θα ήταν αυτός της “ψυχικής διαταραχής” διότι οι ερωτώμενοι εκφράζουν επίθετα για την ψυχική κατάσταση του στιγματισμένου ατόμου ιδιαίτερα αρνητικά, όπως π.χ. “ανώμαλος”, “δυσεστραμμένος”, “επιθετικός” κ.λ.π.

69.Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την άποψη του Pinatel * για την ύπαρξη χαρακτηριστικών προσωπικότητας που συνθέτουν την εγκληματική προσωπικότητα,όπως ο “εγωκεντρισμός”,η “αστάθεια”, η “επιθετικότητα”. η “συναίσθηματική αδιαφορία” και τα οποία προσδιορίζουν την μετάβαση στο έγκλημα.

70. Ουσιαστικά δεν μπορούμε να μιλήσουμε επιστημονικά για επαναφορά στην κοινωνική σκέψη βιολογικών αποδόσεων για την εγκληματική συμπεριφορά [Tsahikoglou,sel.59] στην έρευνα μας αυτή και αυτό γιατί,όπως αναφέρθηκε παραπάνω,είναι διάχυτη στην V29[επίθετα] αλλά και σε τις απαντήσεις σε όλο το ερωτηματολόγιο η κοινωνική διάσταση της περιθωριοποίησης του αποφυλακισμένου ή στιγματισμένου ατόμου.

επιβεβαιώνεται η υπόθεση της εργασίας μας και ,ειδικότερα, αποκαλύπτεται ως κεντρικός πυρήνας αυτής της άρνησης αποδοχής του αποφυλακισμένου σε κοινωνικό επίπεδο , η επιρροή του στίγματος της φυλακής αρνητικά στην πιθανότητα κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου.Όπως έχουμε αναφέρει η έρευνα δεν αναφέρεται στο πώς υλοποιείται η κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων στην Ελλάδα αλλά στο ποιά στάση υπήρξε απο το δείγμα μας στην “πιθανότητα κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου Κ.Π’”, ως φανταστικό πρόσωπο πάνω στο οποίο προβλήθηκε η σκέψη του δείγματος μας.

Επίθετα που να αναφέρονται σε βιολογικές διαστάσεις ενός ατόμου στιγματισμένου δεν υπήρξαν και το γεγονός ότι κυριαρχούν επίθετα κοινωνιολογικής διάστασης στην V29 αντανακλά την προβληματική της κοινωνιογένεσης του εγκληματικού φαινομένου.Το στιγματισμένο άτομο προσλαμβάνεται κάτω απο την επίδραση της μυθολογίας της βίας και του στερεότυπου της επικινδυνότητας,που αυτές αντανακλούν.Το άτομο ωστόσο δεν προσλαμβάνεται απο το δείγμα μας μέσα απο την ατομοκεντρική σκοπιά[θεωρίες προσωπικότητας] αλλά είναι διάχυτη η διάσταση του διομαδικού και ιδεολογικού επιπέδου ερμηνείας της κοινωνιοψυχολογικής πραγματικότητας[Doise,1984].Μία τέτοια ερμηνεία ξεφεύγει απο την επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην προσωπικότητα του ατόμου και την προϋπόθεση αυτής της επεξεργασίας ,που θέλει το άτομο να διαμορφώνεται σε ένα vacuum⁷¹ δηλ.σε ένα χώρο εργαστηρίου,ανεύ ερεθισμάτων και αποκρίσεων σε αυτά.Στην περίπτωση του στιγματισμένου ατόμου,όπως περιγράφεται στην V29 η συμπεριφορά δεν είναι αποδεκτή,πολύ περισσότερο απο το άτομο αυτό είναι αποφυλακισμένο.Η παράβαση δεν είναι κοινωνικά αποδεκτή ,όπως έχουμε αναφερθεί στις θεωρίες που αναλύουν την προβληματική εφαρμογής του κανόνα[Becker].Ενεργοποιεί μηχανισμούς εφαρμογής κυρώσεων κοινωνικού ελέγχου.Στο ιδεολογικό επίπεδο δεν είναι μόνο οι συνθήκες της αλληλεπίδρασης που λαμβάνονται υπόψιν αλλά και η προϊστορία των υποκειμένων ,οι κοινωνικές νόρμες και αξίες που καθορίζουν το πεδίο δράσης[Παπαστάμου,σελ.462].

Το αποτέλεσμα της ερώτησης για τα επίθετα ,ενεργοποιεί η λέξη “στιγματισμένος” είχε μεθοδολογικά ένα στόχο να αναδείξει την διάσταση της κοινωνιολογικής προβληματικής στην διαμόρφωση “εικόνων” για ένα αποφυλακισμένο άτομο και να επιβεβαιώσει την ύπαρξη του παράγοντα της κοινωνικής απόρριψης και πιο συγκεκριμένα της έλλειψης κοινωνικής αποδοχής και ένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου.Η επίδραση του στίγματος αποδεικνύεται ισχυρότατη στην ενεργοποίηση απόψεων αρνητικής κοινωνικής αξιολόγησης του αποφυλακισμένου.Είναι τόσο

⁷¹ Αντιθέτως, η συνθετότητα της κοινωνιολογικής ανάλυσης αναφέρεται στον Doise ,τόσο στο διομαδικό επίπεδο,όσο και το ιδεολογικό στα οποία εμπεριέχεται η έννοια της αλληλεπίδρασης του υποκειμένου με το περιβάλλον.Ο Doise[1984] επισήμανε ότι σε κάθε κοινωνιοψυχολογικό φαινόμενο εμφανίζονται μηχανισμοί τεσσάρων διαφορετικών επιπέδων:

ενδοατομικοί,διατομικοί,διομαδικοί,ιδεολογικοί.Στο ενδοατομικό επίπεδο η ερμηνεία της κοινωνικής συμπεριφοράς αποδίδεται στο άτομο ,στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας[εσωτερική απόδοση] του π.χ.τρομαγμένος, χαρούμενος κ.α. ενώ στο διατομικό επίπεδο κυριαρχεί η δυναμική των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ατόμων.Είναι όμως το διομαδικό επίπεδο που σχετίζεται κυρίως με την κοινωνική απόδοση ,όπως επαληθεύτηκε απο τα πρώτα πειράματα μελέτης αυτής[Thibaut,Riecken,1955]*[Περιέγραψε τι έγινε στο πείραμα]. επίπεδο ανάλυσης είναι οι κοινωνικές υπαγωγές και οι κοινωνικές θέσεις των υποκειμένων που επηρεάζουν καθοριστικά την συμπεριφορά και τις αντιδράσεις απέναντι στα μέλη άλλων ομάδων[Παπαστάμου,σελ.460].Μια ακόμα μελέτη των Taylor,Jaggi[1974] επαλήθευσε το γεγονός της εξάρτησης εσωτερικών και εξωτερικών αποδόσεων ανάλογα με το αν η συμπεριφορά των μελών της ομάδας τους ή των μελών της άλλης ομάδας είναι κοινωνικά αποδεκτή ή το αντίστροφο.

χαρακτηριστική η εικόνα που διαμορφώνεται από την συγκέντρωση αυτών των επιθέτων για ένα αποφυλακισμένο άτομο ώστε η ολόκληρη απουσία επιθέτων θετικής ή ουδέτερης αξιολόγησης για το στιγματισμένο άτομο γίνεται ακόμα πιο εμφανής. Το αποφυλακισμένο άτομο ως στιγματισμένο άτομο [στιγμα φυλάκισης] έχει να αντιμετωπίσει όχι μόνο τις αρνητικές κοινωνικές προσδοκίες αναφορικά με την κοινωνική προσαρμογή του αλλά και μια εικόνα αρνητικών χαρακτηριστικών εσωτερικής και εξωτερικής κοινωνικής απόδοσης. Ιδιαίτερα το επίθετο "επικίνδυνος" είναι εξαιρετικά κυρίαρχο σε σύνολο 2522 επιθέτων. Η έλλξη της ατομικο-κεντρικής ματιάς⁷² μπορεί να εξηγήσει την απόδοση του στοιχείου της επικινδυνότητας μέσα από την λειτουργία της ως εργαλείο άσκησης κοινωνικού ελέγχου. Η φιλοσοφία της "επικίνδυνης προσωπικότητας" έχει μελετηθεί επιστημονικά από αρκετούς επιστήμονες και στο πεδίο της εγκληματολογίας [Lombroso, Pinatel] και στο πεδίο της ψυχολογίας [Sullivan 1953, Mead]. Συγκεκριμένα αναφέρουμε την σχολή της ψυχολογίας του εγώ για τον ρόλο των ψυχολογικών μηχανισμών άμυνας στην προσωπικότητα του ατόμου και την μελέτη της αλληλεπίδρασης ψυχολογικών και ψυχικών διεργασιών στην αποκρυστάλλωση της ταυτότητας⁷³ του ατόμου.

Η εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου "προσωπικότητα" δεν επιτεύχθηκε πλήρως επιστημονικά ποτέ, πέρα από το ότι αποτέλεσε αντικείμενο διαφορετικών απόψεων μεταξύ ειδικών. Το γεγονός ότι ο Allport με την μελέτη του "Personality: A psychological interpretation" [1937] δίνει 50 διαφορετικούς ορισμούς που έχουν δοθεί από ψυχολόγους για την προσωπικότητα *[Τσαλίκου, σελ. 77]. Δεν είναι σκοπός μας να μειώσουμε την σημασία του ατομικού έναντι του κοινωνικού λόγω της υπόθεσης έρευνας. Αντιθέτως, η εγκληματική πράξη πρέπει να μελετηθεί σε δύο επίπεδα: 1] ως ατομικό φαινόμενο γιατί διαπράττεται από ένα άτομο συνήθως, 2] ως κοινωνικό φαινόμενο γιατί οι επιπτώσεις αυτής της πράξης αφορούν την ευρρυθμία του κοινωνικού συνόλου και τις απόψεις που αυτό διαμορφώνει για την έννοια του προστατευτικού Κράτους. Το 1968, ο Denis Charpan έγραψε το βιβλίο "Κοινωνιολογία και το στερεότυπο του εγκληματία", όπου αμφισβήτησε τόσο τις κατακτήσεις τις κλινικής, όσο και της κοινωνιολογικής εγκληματολογίας.

Σκοπός ωστόσο μιας εγκληματολογικής μελέτης αναφορικά με την ανάδειξη του τρόπου κοινωνικής πρόσληψης της επανένταξης δεν είναι η αναφορά των πολλών και πολλές φορές αντίθετων απόψεων για τον τρόπο που διαμορφώνεται αυτό που αποκαλείται "προσωπικότητα" σε έναν άνθρωπο και ο ακριβής εντοπισμός των αιτιών που την καθορίζουν. Τουλάχιστον μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί καμία

⁷² Όπως αναφέρεται στο βιβλίο της Φ. Τσαλίκου [1989] "Μυθολογίες βίας και Καταστολής" Χαρακτηριστικά αναφέρεται στο βιβλίο "μυθολογίες βίας και καταστολής" [1989, σελ. 30] : "ο χαρακτηρισμός μιας συμπεριφοράς ως επικίνδυνης δεν περιγράφει απλά μια συμπεριφορά αλλά έχει την δύναμη να επιβάλλει μια ελαττωματική συμπεριφορά στον άλλον, τέτοια που να προσδιορίζει τη στάση του περίγυρου απέναντι του, και κυρίως του ίδιου απέναντι στον εαυτό του... μέσα σε αυτά τα πλαίσια η έννοια της επικινδυνότητας θα μπορούσε να εκφράζει το βάθμιο πιθανότητας που αντιμετωπίζει ένα άτομο, όχι να εγκληματίζει, αλλά να παροτρυνθεί στο έγκλημα μέσα από τον στιγματισμό. Κοινωνικά ανίσχυρες κατηγορίες ατόμων, όπως είναι για παράδειγμα οι ψυχικά ασθενείς, οι τοξικομανείς, κ.α. έχουν αυξημένο βαθμό πιθανότητας να γίνουν αντικείμενο μιας τέτοιας διαδικασίας. Και εδώ γίνεται επίκαιρη η φράση του Thomas: "αν ορίσεις κάτι σαν πραγματικό γίνεται πραγματικό στις συνέπειες του".

⁷³ Ουσιαστική επιρροή ασκήθηκε με την μελέτη του Mead, G. "Mind, self and Society" , από την ψυχοκοινωνική θεωρία της προσωπικότητας του Erickson [1963]* αλλά και από τον Allport [1937], που υπήρξε από τους πρώτους ερευνητές της προσωπικότητας.

“συναγή” αποκρυπτογράφησης ούτε του εγκλήματος ούτε της αποτύπωσης μιας συγκεκριμένης τυπολογίας παραβάτη.Είτε μιλήσουμε για διείσδυση της ψυχιατρικής,ψυχολογίας,βιολογίας ,ιατρικής γενικότερα στο τομέα εξήγησης του εγκληματικού φαινομένου πάντα θα υπάρχει ο προβληματισμός του τρόπου μεταχείρισεως του παραβάτη και των τρόπων πρόληψης του εγκλήματος.Τα ερωτήματα θα είναι πάντα προβληματικής φύσεως:τι συμβαίνει πραγματικά στην μυαλό ενός “εγκληματία”?Ποιο είναι το εγκληματικό άτομο ?Ποιό άτομο γίνεται αντικείμενο Σωφρονιστικής μεταχείρισης?Τι δικαιολογεί την άσκηση αυτής ?Ποιό επιζητούν την Ποινολογία,ποιοί επιθυμούν την ελαχιστοποίηση των Ποινών,ποιοί την αυστηρότητα τους?Και σε όλους αυτούς του προβληματισμούς και οι οποίοι είναι και περισσότεροι,το μεγαλύτερο ερώτημα που ακόμα ίσως είναι αδύνατο απο την ούση της δομής του να εξηγηθεί πλήρως ή να κατανοηθεί είναι εκείνο που αφορά την ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ του φυλακισμένου στο κοινωνικό σύνολο.ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΜΙΑΛΑΜΕ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ⁷⁴ ΣΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ?ΚΑΙ ΑΝ ΝΑΙ, ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΥΤΗΣ?

Για τον Μισέλ Φουκώ, ο θεσμός της φυλακής εντάσσεται στα πλαίσια ενός ευρύτερου δικτύου εξουσίας , που ωστόσο δεν μπορεί γίνει αντικείμενο ολοκληρωτικής διαχείρισης των ομάδων,που ελέγχουν τους κρατικούς μηχανισμούς , θέση που έρχεται σε αντίθεση την Μαρξιστική προσέγγιση του εγκλήματος και τις απόψεις άλλων εγκληματολόγων⁷⁵[Cohen*Becker*, κ.α.].Ωστόσο μιλώντας για επανένταξη του πρώην φυλακισμένου,του “πρώην εγκληματία” δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ή να απωθούμε εκείνες τις διαστάσεις που αναδύονται και υπάρχουν ,καθώς μελετάμε την επανένταξη,όπως αυτή τοποθετείται γύρω απο ένα πλαίσιο είτε χάραξης αντεγκληματικής πολιτικής είτε σχέσεων εξουσίας μεταξύ κοινωνικών ομάδων .Έχουμε αναφέρει ήδη ότι η επανένταξη ως αυτόνομη έννοια δεν έχει μελετηθεί πλήρως ερευνητικά .Δεν υπάρχει σαφής και εννιαίος ορισμός του τι εννοείται κάθε φορά ως κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένου.Σε επίπεδο Κρατικής Πολιτικής δεν έχει τεθεί ακόμα και ενα πρακτικό αλλά απόλυτα χρήσιμο για την σωστή υλοποίηση της ,εκείνο του ποιός φορέας είναι ο καταλληλότερος να

⁷⁴ Υπάρχουν μελέτες που αναφέρονται στην αρνητική επίδραση της φυλακής στην μεταχείριση του εγκληματία και γενικότερα ο ρόλος της φυλακής έχει δεχτεί έντονη κριτική απο τον Φουκώ και τον Γκόφμαν,ως μορφή ολοκληρωτικού θεσμού.Η αποτυχία της φυλακής ως τρόπο βελτίωσης του παραβάτη έχει αναφερθεί απο τον Φουκώ στο “Επιτήρηση και Καταστολή”[1975:236επ].Εκεί ο Φουκώ τόνισε την αδυναμία λειτουργίας της φυλακής ως μέτρου “αποκατάστασης” και “επανένταξης” των παραβατών του Νόμου.Επιπλέον ,ο Φουκώ γενικότερα έχει αναφερθεί στο δίκτυο των σχέσεων εξουσίας ,στο παιχνίδι μεταβολής τους και έχει θέσει τον προβληματισμό αναφορικά με τον τρόπο σύνδεσης όλων των σχέσεων εξουσίας καθώς και με ποιόν τρόπο τα διάφορα είδη λόγων[discours] καθίστανται δυνατά .Για τον Φουκώ η εξουσία δεν αναλύεται μέσα απο το κλασικό δυαδικό σχήμα κυρίαρχου-κυριαρχούμενου , εξουσιαστές και εξουσιαζόμενους αλλά η ,ως ενα πλήθος δυνάμεων που ενυπάρχουν στον χώρο όπου ασκούνται και είναι συστατικές της οργάνωσης του.Μια εξουσία που διαπερνά όλο το σύστημα παραγωγής,την οικογένεια,τις κοινωνικές ομάδες,τους θεσμούς και γενικότερα όλο το κοινωνικό σώμα ως μια “πλατιά διασχιστική ενέργεια” με την δυνατότητα να δημιουργήσει ανακατατάξεις,ευθυγραμμίσεις,ομοιογενοποιήσεις σειριακές διευθετήσεις,συγκλίσεις και αποκλίσεις.**Η άποψη του Φουκώ για την δομή της εξουσίας συνδέεται με την υπόθεση της εργασίας μας στην θέση του για το ότι “δεν υπάρχει εξουσία που να ασκείται χωρίς μια σειρά απο βλέψεις και στόχους” εφόσον πρόκειται για ενα “δίκτυο εξουσίας”,χωρίς αυτή να είναι αποτέλεσμα απόφασης ενός ατόμου ή ομάδας.Σχέσεις εξουσίας που είναι “ταυτόχρονα σκόπιμες” και “υποκειμενικές”.**

⁷⁵ ⁷⁵ [Cohen*Becker*, κ.α.], σύμφωνα με τους οποίους το Ποινικό Δίκαιο εκπροσωπεί τα συμφέροντα της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας και το αξιακό σύστημα,που αυτή εκτιμά ως μη παραβιαστό.

ασκήσει πολιτική κοινωνικής επανένταξης και να σχεδιάσει τα προγράμματα ένταξης τέτοιων ατόμων?Είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης ?Είναι το Υπουργείο Υγείας?Είναι η διασύνδεση των φορέων?Είναι τι και ποιός?Για ποιόν και πότε?Είναι στο σήμερα,στο αύριο ή παραμένει απλά ως ένα “όραμα επανένταξης” ,το οποίο δεν θα βρεί αντίκρουσμα ποτέ στην πραγματικότητα λόγω του ρόλου της γενικής πρόληψης του εγκλήματος και του κοινωνικά επιθυμητού ρόλου της Ποινής στην φυλακή για εκφοβισμό του συνόλου απο την μίμηση ανάλογων εγκληματικών πράξεων?

Με 11 νέες φυλακές στην Ελλάδα ,με τα πενιχρό επίδομα του ΟΑΕΔ για αποφυλακισμένα άτομα,με την παρέμβαση αυτού σε εργοδότες για να προσλάβουν αποφυλακισμένα άτομα και με την επιχορήγηση /διευκόλυνση των εργοδοτών για να προβούν σε αυτήν την πρόσληψη ,με την παντελή απουσία φορέων που να ασχολούνται αποκλειστικά με την επανένταξη αποφυλακισμένων και με την έλλειψη στελέχωσης των υπηρεσιών απο κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό[βλέπε κριτήρια Α.Σ.Ε.Π.] που να διαθέτει εγκληματολογική εκπαίδευση και εξοικείωση ,πως μπορούμε να μιλάμε για επανένταξη σήμερα?Σε όλο αυτό το τοπίο στην Ελλάδα το 2006 έρχεται να προστεθεί και η απουσία ερευνών πάνω στην κοινωνική επανένταξη,απουσία μελετών που να μην επικεντρώνονται τόσο πολύ στην αναφορά όλων εκείνων των εγκληματολογικών θεωριών ,που διαμορφώθηκαν σε περασμένους αιώνες σε πλαίσια διαφορετικών συνθηκών ζωής και κοινωνιολογικής εξέλιξης.Το εργαλείο χάραξης πολιτικής για την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων πρέπει να είναι η ερευνητική βάση μελέτης αυτής και αυτό το κενό προσπάθησε να καλύψει αυτή η εργασία,,μελετώντας αρχικά τα ίχνη της κοινωνικής επανένταξης μέσα απο την πιθανότητα που αποδίδεται στον αποφυλακισμένο απο το κοινωνικό σύνολο στην επανένταξη του σε αυτό.Τα πορίσματα της εργασίας δεν ήταν αισιόδοξα και δυστυχώς δεν υπάρχει συγκριτικός έλεγχος υποθέσεων λόγω απουσίας ερευνών ίδιας θεματικής⁷⁶.

Ο Ντυρκαίμ⁷⁷ ορίζει ως έγκλημα την συμπεριφορά που προσβάλλει τις βασικές αξίες μιας κοινωνίας και αποδίδει στην εκτίμηση αυτή οικουμενικότητα,ότι δηλ.το

⁷⁶Σαφέστατα υπάρχουν στατιστικές του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τον πληθυσμό των φυλακών στα τρέχοντα και περασμένα έτη,ωστόσο η αναφορά σε αυτά τα μαθηματικά νούμερα δεν αποτελούν ποιοτικούς δείκτες για την αποσαφήνιση της παραβατικής συμπεριφοράς αλλά παρά μόνο για τον τρόπο λειτουργίας των διοικητικών μηχανισμών αναφορικά με την επιλογή αυτών που χαρακτηρίζονται ως “οπαδοί” και ποιοί “ξεφεύγουν” απο αυτήν την δυναμική,που θέλει τα χαμηλά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα να είναι λιγότερο ισχυρά στην επιβολή αυτής της ετικέτας ,του “παραβατή”.

⁷⁷Ο Ντυρκαίμ* δεν έθεσε ζητήματα προβληματικής εφαρμογής του κανόνα,όπως στην σχολή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης,δεν εκτίμησε το έγκλημα μέσα απο το ποιός ορίζει τους κανόνες και τις κυρώσεις που συνοδεύουν την παραβίαση αυτών. τελευταίας.Κατά τον Ντυρκαίμ* και την ανομική θεώρηση,τα θεσμικά μέσα επίτευξης των στόχων που θέτει μια κοινωνία ως κοινωνικά σημαντικούς και αποδεκτούς περιορίζονται σε ορισμένα μόνο τμήματα του κοινωνικού συνόλου,τα οποία έχουν την δυνατότητα της νόμιμης χρήσης αυτών. Είναι γνωστό αρκετά ότι την ανομική θεώρηση του Ντυρκαίμ την εξέλιξε ο Μέρτον [1938] με τους πέντε τύπους κοινωνικής προσαρμογής που χρησιμοποιούν τα μέλη της κατώτερης τάξης όταν τους έχουν αποκλειστεί τα νόμιμα μέσα.Οι τύποι αυτοί κοινωνικής προσαρμογής είναι:1]ο κονηορμισμός, 2] η καινοτομία, 3] η τυπολατρεία, 4] η απόσυρση, 5] η εξέγερση .Η καινοτομία για τον Μέρτον είναι εκείνος ο τρόπος κοινωνικής προσαρμογής,που παρουσιάζει εγκληματολογικό ενδιαφέρον . Αν και σύμφωνα με τον ίδιο τον Μέρτον* η ανομική θεώρηση μπορεί να εξηγήσει ορισμένες και όχι όλες τις μορφές παρεκκλινοσας συμπεριφοράς που έχουν αξιολογηθεί κοινωνικά ως “εγκληματικές” , η συμβολή της θεώρησης αυτής

έγκλημα συναντιέται σε όλες τις κοινωνίες.Πιο συγκεκριμένα,ότι “δεν υπάρχει κοινωνία χωρίς έγκλημα”.Αξιολόγησε την εγκληματική συμπεριφορά μέσα απο την έννοια της “παραβίασης στοιχειωδών συναισθημάτων φιλαλλίας και αλληλεγγύης μέσα σε μια κοινωνία,η οποία παραβίαση προσβάλλει και απειλεί την κοινωνική συμβίωση”.Θεώρησε οτι αυτά τα συναισθήματα ,που προκύπτουν απο την παραβίαση κανόνων,είναι απόλυτα σε κάθε κοινωνία.Δείγμα μιας φυσιολογικής κοινωνίας το έγκλημα προσλαμβάνεται ως αναγκαίο σε κάθε κοινωνία αφού συνδέεται για τον Ντυρκαϊμ με τις βασικές προϋποθέσεις της κοινωνικής ζωής ,προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την ομαλή εξέλιξη του Δικαίου.Ο Ντυρκαϊμ είναι ο κυριότερος εκπρόσωπος του Συναινετικού προτύπου αναφορικά με το Ποινικό Νόμο,το οποίο πρότυπο αποτέλεσε και την βάση της θετικιστικής εγκληματολογίας.Σύμφωνα με τις απόψεις του Ντυρκαϊμ ο Νόμος εκφράζει την συλλογική συνείδηση μιας κοινωνίας ,η οποία αντιδρά με την Ποινή στην παραβίαση των κανόνων,που αξιολογούνται κοινωνικά ως παραβίαστοι.Η ανομία έρχεται σε μια κοινωνία ως αποτέλεσμα της αποουδένωσης της αυτομότητας απο την συλλογική συνείδηση,η οποία δεν είναι σε θέση να ρυθμίζει τις ροπές των μελών της κοινωνίας.Η ανάγκη της κοινωνικής συναίνεσης προϋποθέτει και απαιτεί την συμμόρφωση απο τα μέλη της κοινωνίας ώστε να υπάρχει ομαλή λειτουργία της να υιοθετηθούν για την επίτευξη των πολιτισμικών στόχων,εφόσον η πρόσβαση στα νόμιμα μέσα είναι περιορισμένη.

Ο Cohen⁷⁸ αντιθέτως ασχολήθηκε με την ερμηνεία της μη-ωφελμιστικής εγκληματικότητας,όταν παρατήρησε οτι σε ορισμένες περιπτώσεις το άτομο προβαίνει στην παραβατικότητα χωρίς ωστόσο να υπάρχει υλιστικό όφελος απο αυτήν του την δραστηριότητα. Απο την μια πλευρά η κοινωνία απαιτεί την συμμόρφωση απο τα μέλη της ώστε να είναι ομαλή η λειτουργία της, όμως απο την άλλη πλευρά οι αντικοινορμιστές⁷⁹ “χαίρουν θετικής εκτίμησης” απο μέλη της ομάδας [υποκοουλτούρας-Cohen] και καταγράφονται “ως ήρωες” για τα μέλη της ομάδας τους.Την υποκοουλτούρα στην κοινωνική ψυχολογία αντικαθιστά η “ένδο-ομάδα” και ουσιαστικά πρόκειται για την σημασία που έχει η κοινή ταυτότητα των μελών μιας στην οργάνωσης αυτής και στην συνεκτικότητα των μελών της.Το χαρακτηριστικό της υποκοουλτούρας είναι ότι η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά χαρακτηρίζεται ως έτσι απο τα μέλη μιας άλλης ομάδας και όχι απο την ομάδα στην οποία ανήκει το άτομο.Στα πλαίσια της ομάδας που ανήκει το άτομο η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με τις αξίες και τους κανόνες της ομάδας στην οποία ανήκει.Η συμβολή της υποκοουλτούρας στην

στο πεδίο της εγκληματολογίας είναι στο ότι επικεντρώνεται τις ισχυρές πιέσεις που δημιουργούνται απο την απόσταση ανάμεσα στους πολιτισμικά καθορισμένους στόχους και τις κοινωνικά παραδοσιακών στόχων.

⁷⁸ Νέες λέξεις ,όπως εκείνη της “υπο-κουλτούρας” εισήχθηκαν στον χώρο της εγκληματολογίας απο τους θεωρητικούς των υπο-πολιτισμικών θεωριών*[Cohen[1965]. Miller[1958], Cloward,Lloyd E.Ohlin]].Ως “υπο-κουλτούρα” ορίστηκε ενα σύστημα αναφοράς του ατόμου με παρεκκλίνουσα συμπεριφορά,στο οποίο σύστημα βρίσκει υποστήριξη διότι οι αξίες και οι κανόνες ,που κυβερνούν αυτήν την κουλτούρα έρχονται σε αντίθεση ως προς το περιοχόμενο με τις αξίες και τους κανόνες των άλλων ομάδων και γενικότερα της κοινωνίας.Ο Cohen όρισε την υπο-κουλτούρα ως συστήματα αξιών διαφορετικά απο τα κυρίαρχα και υπογράμμισε την ύπαρξη πολιτισμικών διαφορών μεταξύ των κατώτερων και των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων.Ανάγει δηλ.την πολιτισμική διαφορά ως αιτία δημιουργίας ομάδων υποκοουλτούρας ενώ οι διαφορετικοί κανόνες που χαρακτηρίζουν το σύστημα αξιών της υποκοουλτούρας ερμηνεύονται ως αποτέλεσμα αντίδρασης των ομάδων που υπο-εκπροσωπούνται στην κοινωνική ιεραρχία.

⁷⁹ Σύμφωνα με την θεωρία του Μέρτον[αναφέρεται η πηγή στην Βιβλιογραφία].

παρεκκλίνουσα συμπεριφορά γίνεται είτε μέσα από την μάθηση των αξιών εκείνων που ενθαρρύνουν την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά είτε μέσα από την υποστήριξη της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς μέσα από την ανοχή ή την επιθυμητή παρουσία της. Ο Cohen υποστήριξε ότι το πρωτεύον υλικό δημιουργίας στα πλαίσια ομάδων, συστημάτων αξιών που έρχονται σε σύγκρουση με την έννομη τάξη πραγμάτων είναι το αίσθημα της αντίδρασης αυτών που βρίσκονται σε χαμηλά κοινωνικά στρώματα και αμύνονται κοινωνικά με την δημιουργία μιας "άλλης κοινωνίας", δικής τους, μέσα στην οποία ακολουθούν χωρίς κυρώσεις τους κανόνες και τις αξίες που αυτοί ενστερνίζονται ως βασικές για αυτούς.

Ο Cohen συγκεκριμενοποίησε αυτήν την κατηγορία ατόμων στους νέους της κατώτερης κοινωνικής τάξης, οι οποίοι έρχονται αντιμέτωποι με δύο καταστάσεις: 1] από την μία το χαμηλό status από την οικογένεια τους και 2] αποτυγχάνουν στον ανταγωνισμό, που κατά κύριο λόγο συμβαίνει στο σχολείο. Εξαιτίας αυτού του χαμηλού status εξεγείρονται με την δημιουργία της δικής τους ομάδας [υποκοουλτούρας] και θέτουν ένα σύστημα αξιών στα πλαίσια του οποίου πιστεύουν ότι θα μπορούν να έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν ανώτερο κοινωνικό γόητρο και αυτοεκτίμηση. Οι νέοι αυτοί σχηματίζουν ομάδες για να έχουν την δυνατότητα να εφαρμόσουν τις δικές τους αξίες και πιστεύω. Ένα τέτοιο μηχανισμό διαμόρφωσης ακολουθεί και η συμμορία ανηλίκων.

Η αμφισβήτηση των αξιών της μεσαίας τάξης από τους νέους των κατώτερων κοινωνικο-οικονομικών στρωμάτων είναι ένα ερμηνευτικό σχήμα από την υποπολιτισμική θεώρηση του εγκλήματος και κυρίως των ανηλίκων, οι οποίοι εξωτερικεύουν αυτή την στάση μέσα από τον σχηματισμό συμμοριών⁸⁰

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η "παρεκκλίνουσα συμπεριφορά", με την λογική της κοινωνίας εκείνης και τα ανάλογα κριτήρια που την χαρακτηρίζουν ως έτσι, αποκτά σχετική σημασία πάντα σε σχέση με την προβληματική εφαρμογής του κανόνα. Η διάκριση, σύμφωνα με τον Merton, σε "αντικονφορμιστές" [non-conformists] και "εκνόμων" [Abberant] μας δίνει την σχετικότητα της κατηγοριοποίησης αυτής. Σύμφωνα με τον Merton οι αντικονφορμιστές αμφισβητούν δημόσια την νομιμότητα, το περιοχόμενο των κανόνων και δεν τους αποδέχονται. Αρνούνται την εσωτερικευση των αξιών αυτών ενώ η δεύτερη κατηγορία, των "εκνόμων"-στους οποίους ανήκουν οι "εγκληματίες"-αναγνωρίζουν την νομιμότητα των κανόνων τους οποίους όμως παραβιάζουν και προσπαθούν να αποφύγουν τις τιμωρητικές

⁸⁰ Το αν ένα άτομο θα ξεφύγει από την ισχυρή πίεση που ασκεί η δύναμη του κοινωνικού ελέγχου στο σημείο που παρεκκλίνει από τις κοινωνικά αποδεκτές αξίες, φέρνει αναπόφευκτα στην σκέψη μας την διάκριση της κοινωνικής συμπεριφοράς των ατόμων σε κονφορμιστική και αντικονφορμιστική. Ο I.D. Steiner [1966, p.233] αναφέρεται ως εξής για την διχοτόμηση αυτή: "Οι Κονφορμιστές χαρακτηρίζονται:

από το συμβατικό, ευσυνείδητο, συνεργάσιμο, υπομονετικό, ειλικρινές, ευέλικτο πνεύμα τους στα πλαίσια της κοινωνικής τους ζωής. Το άτομο που συμμορφώνεται κοινωνικά είναι μετρημένο, προσεκτικό, υπάκουο και πάνω από όλα δίνει τεράστια σημασία στην γνώμη των άλλων. Οι Κονφορμιστές είναι κατώτεροι στο διανοητικό επίπεδο, το ίδιο όπως είναι λιγότερο σίγουροι για τον εαυτό τους, έχουν μικρότερη νευρική αντοχή, είναι λιγότερο ρεαλιστές και με περιορισμένες θεωρητικές ικανότητες". Αντίθετα ο Hollander* από το επιστημονικό πεδίο της κοινωνικής ψυχολογίας, αναφέρει τα εξής για τους αντικονφορμιστές: "...έχουν πολύ υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης στις αντιλήψεις τους νιώθουν ικανότεροι και ισχυρότεροι από τους άλλους ή θεωρούν ότι έχουν υψηλότερη κοινωνική θέση γιατί ένα ή περισσότερα μέσα στην ομάδα συμφωνούν μαζί τους και επειδή έχουν αντίθετη γνώμη από τους υπόλοιπους. Πιστεύουν ότι αντίθετα από αυτούς, οι άλλοι αποτελούν αναξιόπιστη πηγή πληροφοριών και, τέλος, δεν βλέπουν τι θα εξυπηρετούσε στην ικανοποίηση των βασικών προσωπικών τους αναγκών η κοινωνική συμμόρφωση".

συνέπειες[Ποινικές κυρώσεις και μή].Τα πέντε βασικά αντιδραστικά σχήματα προσαρμογής κατά Μέρτον μας δίνουν ενα ερμηνευτικό πλαίσιο για την παρέκκλιση αλλά όχι σε όλη την ευρύτητα των μορφών της,αφού υπάρχει και η υποπολιτισμική άποψη του εγκλήματος,που θέλει ως αίτιο διάπραξης εγκλημάτων την απόκτηση κοινωνικού κύρους απο το άτομο στα πλαίσια της διαμόρφωσης υποκοινοτικού δηλ. μιας ομάδας με διαφορετικό σύστημα αξιών και κανόνων απο το κυρίαρχο αποδεκτό και μέσα στα πλαίσια της οποίας η παρεκκλίνουσα συμπεριφορά δεν γίνεται ανεκτή και αποδεκτή.

Δεν είναι οστόσο μόνο ο Κοέν και ο Μέρτον ,που ερμήνευσαν την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά μέσα απο την ανισότητα της κοινωνικής στρωματοποίησης αλλά και στην θεωρία του Μάρξ⁸¹ για το έγκλημα υπάρχει ο ρόλος της εξουσίας στην διαμόρφωση Νόμων ως προς το συμφέρον της.Για τον Μάρξ είναι η ανισότητα των κοινωνικών τάξεων το αίτιο της εγκληματικότητας ,για θεώρηση που είναι πολύ κοντά στις θεωρίες του Κοινωνικού Αποκλεισμού για έλλειψη πρόσβασης κάποιων κοινωνικών ομάδων στους πόρους της κοινωνίας* με αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση τους.Η ανάπτυξη του Καπιταλισμού για τον Μάρξ είναι το έδαφος εκείνο πάνω στο οποίο προετοιμάζεται η εγκληματική συμπεριφορά και μέσα σε αυτήν προβληματική,το έγκλημα γίνεται αντιληπτό ως δημιούργημα των μηχανισμών αντίδρασης του Κράτους,το οποίο προάγει και διαχειρίζεται τα συμφέροντα της Αρχουσας Τάξης.

Η ορθόδοξη Μαρξιστική άποψη υποστηρίζεται κυρίως στο βιβλίο του Engels:“Η κατάσταση της εργασιακής τάξης στην Αγγλία”[1974].Σε αυτήν την μελέτη του Engels ,που αναφέρεται στην χρονική περίοδο 1800-1804,η εγκληματική συμπεριφορά ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα των άθλιων συνθηκών διαβίωσης της εργατικής τάξης,οι οποίοι αναγκαστικά παύουν να έχουν φραγμούς ως προς την εγκληματικότητα απο την ανάγκη της επιβίωσης.Σύμφωνα με τα ίδια τα λόγια του Ένγκελς⁸²:“Κάτω απο την βάρβαρη και αποκτηνωτική δράση της αστικής τάξης ,αν οι αιτίες που καθιστούν τον εργάτη ανήθικο ασκηθούν εντονότερα απ’ ότι συνήθως,τότε αυτός μετατρέπεται σε εγκληματία ,με την ίδια βεβαιότητα ,που το νερό περνά απο υγρή σε αέρια κατάσταση όταν θερμαίνεται στους 100 βαθμούς”.

⁸¹ [Πιο αναλυτικά,σύμφωνα με την Μαρξιστική αντίληψη του εγκλήματος,το Δίκαιο εκφράζει τα συμφέροντα της Αρχουσας τάξης και,επομένως,η επιβολή κυρώσεων ενεργοποιείται απέναντι σε συμπεριφορές που είναι κατά των συμφερόντων της. Και για την Μαρξιστική προσέγγιση του εγκλήματος*[Engels[1845]Bonger[1905] το έγκλημα έχει μια σχετικότητα ως προς το τι θεωρείται ως “έγκλημα” και αυτό διότι είναι η Αρχουσα τάξη που ποινικοποιεί ότι δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα της και αποποινικοποιεί συμπεριφορές που δεν διακινδυνεύουν τις εξουσιαστικές της βλέψεις.Η έννοια της Κοινωνικής συναίνεσης δεν υφίσταται για τον Μάρξ πάρα μόνο ως “χρήσιμο οπλοστάσιο” στα χέρια της εξουσίας ,η οποία επικαλείται την κοινωνική αναγκαιότητα της ,προκειμένου να προσδώσει την απαραίτητα νομιμοφάνεια*[ορισμός νομιμοφάνειας απο νομιμότητα] στις ενέργειες της.

⁸² Την ίδια υπαγωγή στις Μαρξιστικές θεωρίες του εγκλήματος έχει και η θεωρία του Bonger[1876-1940].Ολλανδός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Αμστερντάμ ,ο οποίος θεώρησε ως βασική αιτία της εγκληματικότητας τον Καπιταλισμό και ιδιαίτερα τις οικονομικές συνθήκες.Υποστήριξε οτι το Καπιταλιστικό σύστημα ευνοεί την ανάπτυξη του εγωισμού στον άνθρωπο σε αντίθεση με τον Σοσιαλισμό,που ευνοεί τον αλτρουισμό.Η “εγκληματική συμπεριφορά” προκύπτει ως αποτέλεσμα της καλλιέργειας στην βιομηχανική Καπιταλιστική κοινωνία εγωιστικών αξιών στον άνθρωπο,όπως είναι να επιζητά την ικανοποίηση μόνο του δικού τους συμφέροντος με αποτέλεσμα ,για τον Bonger,το έγκλημα να υπερκρυσταλλείται στις χαμηλές κοινωνικές τάξεις λόγω έλλειψη πρόσβασης αυτών στην ικανοποίηση των επιθυμιών τους με νόμιμο τρόπο.Το νομικό σύστημα δικαιολογεί την “εγωιστική συμπεριφορά” της αστικής τάξης και ποινικοποιεί αυτήν του “προλεταριάτου”.

Κοντά στις Μαρξιστικές αυτές αντιλήψεις, που θέλουν ισχυρή την επίδραση Πρωίμου Καπιταλισμού, να προάγει την εγκληματική συμπεριφορά δεν απέχουν και οι σύγχρονες αντιλήψεις για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό σύμφωνα με τις οποίες αγκιστρώνονται στον μηχανισμό κοινωνικές περιθωριοποίησης ομάδες ατόμων που είναι ευάλωτες και απροστάτευτες μπροστά σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης και ισότητας. Ασφαλώς σε μια βάση τέτοιων ελλείψεων για κάποιες κοινωνικές ομάδες-τα χαμηλά στρώματα- η εγκληματική συμπεριφορά αντιμετωπίζεται διαφορετικά από την εγκληματικότητα των υψηλών κοινωνικών τάξεων⁸³. ..Αν το έγκλημα και η εγκληματική συμπεριφορά από την εξωτερική της μέχρι του τρόπου αντιμετώπισης αυτής με κυρώσεις Ποινικής φύσεως είναι αποτέλεσμα επίδρασης κοινωνικών παραγόντων, που έχουν να κάνουν με τον τρόπο που ένα άτομο ή μια ομάδα αντιμετωπίζεται από την Αστυνομία και τους Δικαστές ανάλογα του κοινωνικού Status που διαθέτει, τότε η εγκληματική επιστημονική μελέτη θα πρέπει να ασχοληθεί μόνο με τον παράγοντα της σχετικότητας στην ονομασία μιας πράξης ως έγκλημα, του δράστη της ως εγκληματία και της διάκρισης εφαρμογής των κυρώσεων.

Στο πλαίσιο μιας Ελληνικής κοινωνία, που γίνεται πολυσύνθετη στην διαστρωμάτωσης της με την ύπαρξη Εθνικών μειονοτήτων τα τελευταία χρόνια, η εγκληματολογική μελέτη θα πρέπει να λάβει υπόψη της εξ άρχης νέα δεδομένα στις υποθέσεις της, όπως είναι αυτό του συγχρωτισμού της υπάρχουσας κουλτούρας στην Ελλάδα με άλλες κουλτούρες, όπως αυτήν των διάφορων αλλοδαπών ομάδων. Το κοινωνικό τοπίο μετασχηματίζεται αναπόφευκτα γιατί είναι αυτονόητο και από τη θεωρία της Πολιτισμικής Σύγκρουσης⁸⁴ [Sellin, 1938] αλλά ως λογική συνέπεια, ότι όσο πιο πολυσύνθετη γίνεται μια κοινωνία τόσο περισσότερες θα είναι ομάδες, που θα επιδρούν με τα δικά τους αξιακά συστήματα στην προσωπικότητα του ατόμου και αυξάνεται η πιθανότητα της διαφορετικότητας αυτών των συστημάτων και των κανόνων κοινωνικής συμπεριφοράς, που απορρέουν από αυτά. Κάθε άτομο γεννιέται και κοινωνικοποιείται μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό περιβάλλον, στο οποίο περιβάλλον υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες και ομάδες.]

Σύμφωνα με την επιστήμη της κοινωνιολογίας, βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη και λειτουργία της κάθε κοινωνίας είναι η κοινωνικοποίηση των μελών της, η αφομοίωση δηλ. από αυτά των πολιτισμικών στοιχείων, των αξιών και κανόνων, που συνιστούν και εκφράζουν την δεδομένη κοινωνία. Οι κανόνες συμβίωσης των μελών μιας κοινωνίας είναι ορισμένοι δε όσο αφορά το περιοχόμενο τους να εξυπηρετούν την αρμονική λειτουργία των ατόμων μέσα στο πλαίσιο αυτής της κοινωνίας, ώστε η συμβίωση αυτή να είναι εκτός συγκρούσεων. Επειδή κάθε κοινωνία έχει την δική της κοινωνική οργάνωση, υπάρχουν και συγκεκριμένοι μηχανισμοί

⁸³ Οι απόψεις του Sutherland * για τα εγκλήματα του "λευκού περιλαίμιου" έχουν μια ομοιότητα με την Μαρξιστικές θεωρήσεις του εγκλήματος, που θεώρησαν ότι μόνο ο επαναστατικός μετασχηματισμός της κοινωνίας και η εξαφάνιση των πολιτικών συστημάτων εκμετάλλευσης θα βοηθήσει στην εξισορόπηση των ανισοτήτων.

⁸⁴ Η θεωρία του Sellin [1938] επικεντρώθηκε στο αναπόφευκτο της σύγκρουσης κανόνων συμπεριφοράς μεταξύ αυτών των ομάδων λόγω του ότι όσο περισσότερες είναι αυτές στην κοινωνική δομή τόσο αυξάνεται η πιθανότητα της σύγκρουσης και της προσπάθειας επιβολής των κανόνων τους. Η ανάγκη της κοινωνικής επηρώς τοποθετεί την προβληματική του Sellin στα πλαίσια της διαμοδικής σύγκρουσης στην κοινωνική ψυχολογία δηλ. της ανταγωνιστικότητας που προκαλείται στην προσπάθεια δύο ή περισσότερων ομάδων να κυριαρχήσουν [Παπαστάμου, 1989].

κοινωνικοποίησης ,μέσα τους οποίους εντείνεται η ικανοποίηση της ανάγκης της κοινωνικής ομοιογένειας.

Όμως μέσα σε ένα τοπίο πολλών κοινωνικών ομάδων με διαφορετικούς κανόνες συμπεριφοράς ,όπως είναι μια κοινωνία που έχει και αλλοδαπές πληθυσμιακές ομάδες στο έδαφος της,η σύγκρουση κανόνων συμπεριφοράς[conflict of conduct norms],κατά τον Becker,είναι αναμενόμενη λόγω του ότι για την ίδια συμπεριφορά επιτάσσονται διαφορετικοί κανόνες τήρησης της , διαφορετικά μοντέλα επιβολής κυρώσεων στην περίπτωση της παρέκκλισης και ,επομένως,και διαφορετικά σχήματα προσδοκιών για την κοινωνική επανένταξη των “παρεκκλινόντων”.Μέσα από την σχετικότητα αυτή χαρακτηρισμού μιας συμπεριφοράς ως παρεκκλινουσας,που υπάρχει έντονα μέσα στις κοινωνιολογικές ερμηνείες του εγκλήματος,δεν μπορούμε να μην μιλήσουμε και για την ρευστότητα που προφανώς θα έχει η αξία αλλά και η εφαρμογή της κοινωνικής επανένταξης παραβατών από κάποιο συγκεκριμένο⁸⁵ κοινωνικό περιβάλλον και ομάδα σε κάποια άλλη.

Η μελέτη,κατά επέκταση της κοινωνικής επανένταξης,ως φυσική απόρροια του κοινωνικού μηχανισμού αντιμετώπισης της παραβατικής συμπεριφοράς,περιλαμβάνει απαραίτητως το στοιχείο της κουλτούρας στην οποία διαδραματίζεται ή θα διαδραματιστεί και κάτω από αυτήν την ομπρέλα αναδύεται ο πραγματικός χαρακτήρας της κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων συσχετιζόμενος πάντα με την κοινωνική πραγματικότητα που την διαμορφώνει ,την κάνει περισσότερο ή λιγότερο ανοιχτή προς τον αποφυλακισμένο με όρους κοινωνικής αποδοχής ή αντιθέτως,την ακυρώνει λόγω της αδυναμίας της να ξαναδεχτεί τον αποφυλακισμένο στους κόλπους της .Όπως αναδείξαμε με την μελέτη μας , το στίγμα της φυλακής είναι ένα πολύ ισχυρό στοιχείο στην απόρριψη του αποφυλακισμένου κοινωνικά και ,επομένως, κατευθύνει την πορεία της επανένταξής του αρνητικά .Το στίγμα της φυλακής ή όπως και να το αναφέρουμε,“παρελθόν στην φυλακή”, “παραμονή στην φυλακή”, “το γεγονός της φυλάκισης” δημιουργεί ένα τείχος ανάμεσα στον αποφυλακισμένο και στο κοινωνικό σύνολο λόγω της ύπαρξης στερεοτύπων ,που επισύρει και αποδίδει το στίγμα της φυλακής στον αποφυλακισμένο.Δεν περιμένουμε στην μελέτη μας τα πράγματα να είναι διαφορετικά δεδομένου ότι υπάρχει ένα πολύ μεγάλο κενό κρατικής πολιτικής κοινωνικής επανένταξής αποφυλακισμένων ατόμων,που μόνο από την περιγραφή του φαίνεται η έλλειψη υποδομών και σχεδίων επανένταξης.Τα υπάρχοντα στοιχεία διαμόρφωσης κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων είναι τόσο φτωχά ώστε η ανάλυση τους να είναι ανεύ ουσιαστικής σημασίας.Η λέξη κοινωνική επανένταξη δεν αναφέρεται δε πουθενά στον Σωφρονιστικό Κώδικα αλλά ,αντιθέτως, η λέξη “κοινωνική προσαρμογή” και “σωφρονισμός”.Στον σύγχρονο Σωφρονιστικό Κώδικα δεν υπάρχει καμία αναφορά της φυλακής ως μη-ορθού μέσου σωφρονιστικής αγωγής του κρατούμενου.Τον Δεκέμβριο του 1999 ψηφίστηκε στην Βουλή ο “Σωφρονιστικός Κώδικας”.Με δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 24 Δεκεμβρίου 1999 περιλαμβάνει 87 άρθρα *[λιγότερα από τον “Κώδικα Βασικών Κανόνων για την μεταχείριση των Κρατουμένων[122] με ισχύ από 1/01/1990].

⁸⁵ Ας πάρουμε για παράδειγμα της περίπτωση της κατοχής όπλου στην Ελληνική κοινωνία,ως πολιτισμικό στοιχείο απαραίτητο στην Κρήτη με την ονομασία “μπαλωθιάς” και την συμπεριφορά της οπλοκατοχής μέσα στην Αθήνα,όπου η εμφάνιση της είναι λιγότερο συχνή συγκριτικά με την σημασία του όπλου στα πλαίσια μιας άλλης κουλτούρας,της Κρητικής και του εθιμοτυπικού ρόλου.

ΒΑΣΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

Στην έρευνα αυτή θέσαμε ως βασική υπόθεση εργασίας την θέση ότι το αποφυλακισμένο άτομο δεν θα συγκεντρώσει θετική πίστη για την μελλοντική πορεία του μετά την φυλακή από το σύνολο του δείγματος μας ,ένα δείγμα που σύμφωνα με την ψυχιατρική βρίσκεται ηλικιακά [20-26 ετών] σε μια φάση της ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης του περισσότερο δεκτικά προς το κοινωνικό διαφορετικό.Όπως αναφέρει ο Κο Τσιάντης στο "Σύγχρονα θέματα Παιδοψυχιατρικής "[1986,σελ.70] σε αυτό το ηλικιακό στάδιο :''παρατηρείται μια αποξένωση του νέου από τον πολιτισμό της κοινότητας και μια αίσθηση ότι δε χρειάζεται να πάρει θέση.Νιώθει ότι όλες οι πόρτες είναι ανοιχτές μπροστά του.....αυτό,που προσπαθούν οι νέοι με κάθε θυσία είναι να "να μην μπούν στο λούκι'',ενώ ταυτόχρονα η διακαής τους επιθυμία είναι να ανήκουν σε μια ιδεολογία.

Χαρακτηριστικό της φοιτητική περιόδου είναι ο αμφιθυμικός δεσμός του νέου με την κοινωνία.Θα είναι ενεργητική η προσαρμογή του ?Η θα υποταχθεί παθητικά στις νόρμες και στους κανόνες ,που θα τους βλέπει αποκεί και πέρα σαν "ακατανόητους ογκόλιθους της πραγματικότητας''?Η θα κάνει τρόπο ζωής την άρνηση του να πάρει θέση?Σε αυτήν την περίοδο ο νέος εξακολουθεί να ερευνά και να αναρωτιέται για την βασική του θέση απέναντι στους κοινωνικούς

θεσμούς”. Το χαρακτηριστικό του “άκρατου ιδεαλισμού”⁸⁶ στην εφηβεία και στην μεταφηβική περίοδο σταδιακά αντικαθίσταται από την υπευθυνότητα της ώριμης ηλικίας [Μάνος,σελ.81-1988].

Πρόκειται,κατά απέκτασιν,για ένα δείγμα ερωτώμενων το οποίο εξαιτίας της ηλικιακής του θέσης ,μπορούμε να υποθέσουμε από την παραπάνω θέση της ψυχιατρικής ,ότι προσλαμβάνει την κοινωνία και τις ανάλογες αλληλεπιδράσεις ,που προκαλούνται ή διαμορφώνονται, μέσα από ένα πυλώνα “άκρατου ιδεαλισμού και “επαναστικότητας προς το κοινωνικά δοσμένο ως απόλυτο” ,ώστε να μας επιτρέπεται η δημιουργία μιας υπόθεσης εργασίας σύμφωνα με την οποία το δείγμα μας θα απέδιδε λιγότερο ισχυρές προσδοκίες αποτυχίας της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου.

Αναμφίβολα όμως,όπως επιβεβαιώθηκε από την πολυδιάστατη ανάλυση που πραγματοποιήθηκε⁸⁷,η πρόβλεψη για την τροπή της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου ατόμου δεν είναι θετικές αλλά αρνητικές με ισχυρές επιδράσεις του στίγματος της φυλακής στον τρόπο απάντησης των ερωτώμενων στο ερωτηματολόγιο.Ιδιαίτερος,οι ερωτήσεις που αναφέρθηκαν σε δύο διαστάσεις του στίγματος της φυλακής :1]ύπαρξη επιρροής και 2]χρονικότητα αυτής της επιρροής στην μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου,συγκέντρωσαν στατιστικά ποσοστά⁸⁸ υψηλής συγκέντρωσης της πλειοψηφίας του δείγματος σε θέμα στάσεων,που δείχνουν μια αρνητική πρόβλεψη.Ο μόνος θετικός παράγοντας ,που απέδωσαν οι ερωτώμενοι στην πορεία της ένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου είναι η κυριαρχία του παράγοντα “ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ” στην ερώτηση για το αν το άτομο Κ.Π. :1.θα ξαναμπει φυλακή στο μέλλον 2.Δεν θα ξαναμπει[σωφρονίστηκε] 3.Εξαρτάται από παράγοντες , 4.δεν ξέρω

Η τιμή 3=“εξαρτάται από παράγοντες” κυριάρχησε στις απαντήσεις του δείγματος και ανάδειξε δύο εξίσου κυρίαρχους παράγοντες :1]την προσωπικότητα του ατόμου[χαρακτήρα,ψυχολογική διάθεση] και 2] την κοινωνική ένταξη και αποδοχή του ατόμου.Από την ανάλυση περιοχομένου ,που πραγματοποιήθηκε στην ερώτηση φίλτρου της υποτροπής ή όχι του αποφυλακισμένου ατόμου⁸⁹ αναδείχθηκαν οι παραπάνω δύο κυρίαρχοι παράγοντες αλλά και λιγότεροι ισχυροί παράγοντες ,όπως[με σειρά σημαντικότητας για το δείγμα μας]: η εύρεση εργασίας, το είδος του περιβάλλοντος ,τα αίτια του εγκλήματος,το είδος του,το στερεότυπο του εγκληματία,οι συνθήκες της ζωής του ατόμου μετά την φυλακή,η θετική ή αρνητική επίδραση της φυλακής,το βίωμα του εγκλεισμού και η ύπαρξη Κρατικής Μέριμνας για τα αποφυλακισμένα άτομα.

Οι περιφερειακοί αυτοί παράγοντες μαζί με τους δύο κυρίαρχους :προσωπικότητα του αποφυλακισμένου και η κοινωνική αποδοχή του συνθέτουν την διατριβή αυτή το προφίλ των παραγόντων εκείνων που βρίσκονται σε συσχέτιση δηλ.καθορίζουν την

⁸⁶ Μελετητές της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του ατόμου και των δυναμικών ,που υπεισέρχονται στην διαμόρφωση της ταυτότητας , ήταν αρκετοί με χαρακτηριστικές τοποθετήσεις από τους :S.Freud,A.Freud,M.klein,D.Winnicot,R.Fairbairn,M.Balint,M.Mahler,H.Kohut.Ιδιαίτερα με την φάση της εφηβείας ασχολήθηκε ο E.Erickson μελετώντας την επίδραση του κοινωνικού περιγύρου σε όλον τον κύκλο κόσμο της ζωής του ανθρώπου.

⁸⁷ SPSS 14.0.

⁸⁸Όπως αναφέρεται εκτενέστατα στην ενότητα της στατιστικής ανάλυσης

⁸⁹ Η ερώτηση φίλτρου,που διευκρινίζει την λέξη “εξαρτάται” αναφορικά με κάθε ερωτώμενο ήταν η εξής:“Όποια και αν ήταν η επιλογή σας δικαιολογείστε την απάντηση σας[σύντομα και περιεκτικά].

κατεύθυνση της υποτροπής την φυλακή ή όχι του ατόμου στο μέλλον Υπάρχει,επομένως,μια δυναμική διάσταση της μελλοντικής πορείας του ατόμου από το δείγμα μας,που απαντά ότι η υποτροπή θα εξαρτηθεί από την ύπαρξη ή όχι ,στην ζωή του αποφυλακισμένου κάποιων πολύ σημαντικών παραγόντων αλλά και κάποιων άλλων λιγότερο κυρίαρχων ,σύμφωνα με το δείγμα μας.

Η έρευνα αυτή έθεσε απο την αρχή ως βασική της υπόθεση την απόδοση αρνητικών πιθανοτήτων κοινωνικής επανένταξης του δείγματος απέναντι στους αποφυλακισμένους.Ουσιαστικά ζητήθηκε μέσω ποσοτικής μέτρησης των στάσεων απέναντι στον αποφυλακισμένο να δοθεί η εικόνα ,η πορεία της κοινωνικής επανένταξης του μετά την φυλακή.Το δείγμα ήταν 967 άτομα,ηλικίας απο 20 εώς 26 ετών,άντρες[47.6%],γυναίκες[52.4%] με χαρακτηριστικά κυρίως δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης[95% του δείγματος ανήκει στα δύο αυτά εκπαιδευτικά επίπεδα,40.7% μόρφωση Λυκείου,55.1% Πανεπιστημίου],με το 80.2% να προέρχεται απο μεγάλα αστικά πλαίσια,όπως της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και με μεσαίο οικονομικό επίπεδο ,το οποίο προκύπτει τουλάχιστον απο την εργασία δύο μελών της οικογένειας και συγκεκριμένα των γονέων.Επίσης,απο τις ανάλογες διασταυρώσεις μεταβλητών ,που επιτεύχθηκαν με το Spss,παρατηρήθηκε ότι υπήρξε σημαντική υπεροχή της Πανεπιστημιακής κατηγορίας με το υψηλό μηνιαίο εισόδημα των “800.000δρχ και άνω” ενώ για την κατηγορία του Λυκείου παρατηρήθηκε υπεροχή στην κατηγορία μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος των “600.000δρχ-800.000δρχ”.

Τα αποτελέσματα ήταν η επιβεβαίωση της αρνητικής στάσης του δείγματος απέναντι στην πορεία της κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου και τα στατιστικά ποσοστά είναι τέτοιας απολυτότητας μαθηματικής,που αναμφίβολα δεν αφήνουν περιθώρια μια πιο αισιόδοξης προοπτικής κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου.Το στίγμα της φυλάκισης[Lemert,1951]ως “παρελθόν” ή “γεγονός” στην ζωή ενός ατόμου επηρεάζει ισχυρά τον τρόπο απόδοσης αυτών των πιθανοτήτων αναφορικά με την αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου,όπως ζητήθηκε μέσω ερωτηματολογίου απο το δείγμα μας.

Έχοντας ως δυνατό εργαλείο ανάλυσης αυτής της πραγματικότητας άρνησης ή αποδοχής του αποφυλακισμένου την στατιστική ανάλυση μέσω του Spss,απο όλες τις πλευρές τις η εφαρμογή της έδειξε το μέγεθος της απόρριψης που τίθεται κοινωνικά απέναντι στο αποφυλακισμένο άτομο μετά την φυλακή.Οι μέσοι όροι των ερωτήσεων έδειξαν επικράτηση του άξονα της πενταβάθμιας κλίμακας Λίκερτ[1-5] ,που εκφράζει απόρριψη του αποφυλακισμένου σε εργασιακό,οικογενειακό,διαπροσωπικό και ευρύτερα κοινωνικά επίπεδο.Οι διασταυρώσεις ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών απεικόνισαν ανάγλυφα την κοινωνική αυτή πραγματικότητα ισχυρής απόρριψης του αποφυλακισμένου μέσω της απόδοσης ελάχιστων πιθανοτήτων επανένταξης του.Το φακτορικό μοντέλο επιβεβαίωσε ακόμα πιο ισχυρά τις υποθέσεις μας αναδεικνύοντας τον παράγοντα της έλλειψης κοινωνικής αποδοχής του αποφυλακισμένου.Η ανάλυση παλινδρόμησης και το t-test έδειξε την έλλειψη διαφοράς ανά ηλικιακό,μορφωτικό,οικονομικό επίπεδο και φύλο, απέναντι στην μεταβλητή REHABILITATION.Τέλος, τα στατιστικά ποσοστά στις κατηγορικές μεταβλητές ,που μετρούν την επιρροή του στίγματος της φυλάκισης , την χρονικότητα αυτής της επιρροής στην ζωή του ατόμου μετά την φυλακή και την πιθανότητα να συναντήσει προβλήματα μετά την φυλακή αλλά και το είδος αυτών των προβλημάτων[κοινωνικής ένταξης,ψυχολογικά, εύρεσης εργασίας] είναι απόλυτα στο συμπέρασμα που μας υποδεικνύουν.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου,που αναφέρονται στην επιρροή του στίγματος της φυλάκισης, συγκεντρώνουν τάσεις δείγματος πάνω απο 70%,το οποίο δείχνει

χαρακτηριστικά την ισχυρότητα αυτής της επιρροής στην αναπαράσταση ,που διαμορφώνει το δείγμα για την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου. Στην ερώτηση “Το στίγμα της φυλάκισης θα συνεχίσει να επηρεάζει την ζωή του ατόμου μετά την φυλακή?”, το 86.9% απάντησε ΝΑΙ σε αντίθεση με το 2.7% ,που απάντησε ΟΧΙ. Μόνο το 10.4% απάντησε “δεν ξέρω/δεν απαντώ”. Στην ερώτηση για την χρονικότητα αυτής της επιρροής το 61% απάντησε οτι η επιρροή αυτή θα είναι “μακροχρόνια αλλά όχι για πάντα”, το 6.3% οτι θα είναι “βραχυχρόνια” και το 32.7% “για πάντα”!!! Κανένα υποκείμενο της έρευνας δεν έχει επιλέξει την απάντηση “καθόλου,θα ξεχαστεί αμέσως” ,το οποίο είναι ένα απο τα πιο σημαντικά ευρύματα της εργασίας μας.

Στην ερώτηση αναφορικά με την μελλοντική πορεία του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή, τα στατιστικά ποσοστά και πάλι είναι απόλυτα: το 6.1% του δείγματος απαντά οτι στο μέλλον το άτομο “θα ξαναμπει φυλακή”, το 2.5% οτι “δεν θα ξαναμπει” και το 81.4% ,ότι “θα εξαρτηθεί απο παράγοντες”. Μόνο 59 ερωτώμενοι απαντούν απο δείγμα 967 ερωτώμενων, οτι το άτομο δεν θα ξαναμπει φυλακή στο μέλλον.

Στην ανάλυση περιοχομένου της απαντήσεως “θα εξαρτηθεί απο παράγοντες” ως σημαντικότεροι παράγοντες αποφυγής της υποτροπής του ατόμου αναδείχθηκαν: 1]η κοινωνική αποδοχή του ατόμου 2]ο χαρακτήρας του ατόμου[ατομικός παράγοντας], 3]ο παράγοντες της εργασίας δηλ.αν το άτομο θα βρει εργασία και αν θα του δοθεί αυτή η δυνατότητα 4]το πως βιώθηκε απο το άτομο ο εγκλεισμός[αρνητική ή θετική επίδραση της φυλακής]. Σημαντικοί, αλλά δευτερεύοντες παράγοντες στην αποφυγή της υποτροπής απο το άτομο στο μέλλον ήταν: 1]το είδος του περιβάλλοντος το οποίο το αποφυλακισμένο άτομο θα αναπτύξει σχέσεις και επαφές, 2]τα αίτια του εγκλήματος, 3]το είδος του αδικήματος για το οποίο είχε μπει φυλακή, 4]το στερεότυπο του εγκληματία[ως αίτιο υποτροπής] 5] η επίδραση της φυλακής. Μικρή συχνότητα παρουσίασαν : 1]οι συνθήκες μετά την αποφυλάκιση, 2]η Κρατική μέριμνα.

Δεν θα πρέπει να λησμονήσουμε να αναφέρουμε ότι η επίδραση της φυλακής δεν αναφέρθηκε ως “αρνητική” απο όλα τα υποκείμενα της έρευνας περίπου 60 ερωτώμενοι θεωρούν οτι η φυλακή πραγματοποιεί σωφρονισμό απέναντι στον παραβάτη.

Στην ερώτηση ,που θέτει τον προβληματισμό της πιθανότητας αντιμετώπισης προβλημάτων μετά την φυλακή το 87.4% του δείγματος εκτιμά οτι ΝΑΙ θα αντιμετωπίσει προβλήματα το αποφυλακισμένο άτομο. Μόνο το 1.6% του συνόλου του δείγματος απαντά ΟΧΙ στην πιθανότητα αυτή και το 10.7% κρατά ουδέτερη στάση απαντώντας “δεν ξέρω”.

Στην ερώτηση ,που διευκρινίζει τα προβλήματα αυτά αναφορικά με το είδος τους οι ερωτώμενοι έδωσαν προτεραιότητα στα προβλήματα “κοινωνικής ένταξης και αποδοχής” [45.7%] , στα προβλήματα “εύρεσης εργασίας” [22.1%] και στα “ψυχολογικά προβλήματα” [15%].

Στην ερώτηση για το προσδιορισμό της πηγής απόρροιας αυτών των προβλημάτων μετά την αποφυλάκιση, “το στίγμα του φυλακισμένου” συγκέντρωσε 60.4%, ο παράγοντας της “επικινδυνότητας του ως εγκληματία” το 7.1%, “η επαφή με άλλους εγκληματίες στην φυλακή” 5.2% και η “φύση του εγκλεισμού” [5.9%].

Στην όλη διεξαγωγή αυτής της εργασίας για την κοινωνική επανένταξη εντόπιση κάνει η έλλειψη ερευνών στο πεδίο της κοινωνικής επανένταξης στην Ελλάδα και ειδικότερα η μετατόπιση του εγκληματολογικού ενδιαφέροντος στο μετέπειτα της αποφυλάκισης για τον παραβάτη και τις ακόλουθες επιπτώσεις ,που διαδραματίζει το στίγμα της φυλακής στην πορεία του ατόμου. Δεν υπάρχουν έρευνες με ακρίβεια

στην αξιολόγηση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου και αυτό ,αν θα θέλαμε να κάνουμε μια υπόθεση,μπορεί να οφείλεται στην δυσκολία ,που υπάρχει στην επιστημονική παρακολούθηση μιας τέτοιας πορείας αφού τίθενται θέματα "προσωπικών δεδομένων" απο τις υπηρεσίες ,που διαχειρίζονται τα ανάλογα θέματα.

Ωστόσο,οι υπάρχουν έρευνες εγκληματολογικές στην Ελλάδα,που έχουν μελετήσει την απεικόνιση της εγκληματικότητας στο ευρύ κοινό είτε όπως παρουσιάζεται μέσα απο τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είτε όπως ενυπάρχει στην κοινωνική ιδεολογία.Σύμφωνα με την έρευνα της Κα Λαμπροπούλου,που πραγματοποιήθηκε στο τμήμα Κοινωνιολογίας σχετικά με την παρουσίαση της εγκληματικότητας απο τον Τύπο απο 1.10.1996 έως 31.12.1996 ,υπάρχει μια εικόνα της εγκληματικότητας απο τα μέσα ενημέρωσης ,που επικεντρώνεται στην παρουσίαση στα εγκλήματα βίας,ιδιαίτερα της ανθρωποκτονίας,στους βιασμούς,στις ληστείες και τις σωματικές βλάβες.Οι περιγραφές δε,σύμφωνα με την έρευνα αυτή,που δίνονται στον δράστη είναι εκείνης της αρνητικής κοινωνικής ψυχολογικής κατηγοριοποίησης[π.χ. "το άτομο ήταν απαθής", "βίαιο" κ.λ.π.].Στο άρθρο της Αφροδίτης Κουκουτσάκης για το στερεότυπο πτυ εγκληματία στα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης[Αφιέρωμα στην Μνήμη του Ηλία Δασκαλάκη,"Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 20ου αιώνα] αναφέρονται τα πορίσματα της ανάλογης έρευνας .Αναφέρεται η ύπαρξη "ενός "ακαμπτου στερεοτύπου" για τον εγκληματία και το έγκλημα και κυρίως ενα είδος "λόγου" γύρω απο το έγκλημα με βάση του οποίου ενισχύονταν περισσότερο παρά ελαχιστοποιούνταν οι βασικές παραδοχές και παγιωμένες αντιλήψεις για αυτό.Και ενώ η εργασία αυτή παρατηρεί οτι ακόμα και ο λόγος των "ειδικών" συνεισφέρει σε αυτήν την ενδυνάμωση του στερεοτύπου για τον εγκληματία ως μια "ιδιαίτερη προσωπικότητα" με διαπροσωπικές και ενδο-οικογενειακές "ιδιαιτερότητες",αναφέρει οτι στην γνωστή υπόθεση Δουρή "είναι χαρακτηριστική η έλλειψη του λόγου των ειδικών,πλήν των φορέων του επίσημου Κοινωνικού ελέγχου"[Αφιέρωμα στην μνήμη Δασκαλάκη ,σελ.458].Το θέμα του λόγου των "ειδικών" εντός πλαισίου Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και εκτός δεν αποτελεί την λύση του εγκληματολογικού ζητήματος επ' ουδενί.Η εξουδετέρωση της παραμορφωμένης αυτής απεικόνισης του εγκλήματος απο τα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης δεν εξουδετερώνεται μέσα απο "ειδικούς" και "μη-λόγους".Το ζήτημα της διαχείρισης του εγκληματολογικού φαινομένου δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσα απο αυτήν οπτική γωνία παρα μόνο αν θέλουμε να εξετάσουμε επιφανειακά το όλο θέμα και με κίνδυνο να παραγνωρίσουμε την θεμελίωση της κοινωνικής συνοχής στην συλλογική ταυτότητα και τον κοινωνικό δεσμό[Τσαούσης,σελ.25,1991].

Η ενδοσκόπηση της προσωπικότητας και η ατέρμονη βαθιά ψυχανάλυση του επίσης δεν προσφέρει ουσιαστική λύση αλλά ούτε και η αφελής πίστη ,οτι το παραβατικό άτομο στην κοινωνική αναπαράσταση έχει πάψει να προσλαμβάνεται ως ενα "ιδιαίτερο άτομο" με "ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά".Στην ερώτηση της έρευνας μας ,όπου ζητάμε με την μέθοδο της κοινωνικής ψυχολογίας,το δείγμα μας να δώσει τρία επίθετα,που αυτό πιστεύει οτι ανταποκρίνονται σε ενα στιγμιτισμένο άτομο,τα αρνητικά κοινωνιοψυχολογικά χαρακτηριστικά υπερισχύουν συντριπτικά απο τα ουδέτερα .Επίθετα ,όπως "κακός", "προβληματικός", "επιθετικός", "απρόβλεπτος", "σκοτεινός", "ρεμάλι", "απόβρασμα", "κακοποιός", "αλήτης", "επικίνδυνος", "ανάξιος", "αντικοινωνικός", "ψυχαθής", "εγκληματίας" κ.α. αντανακλούν με χαρακτηριστικό τρόπο αυτήν την αρνητική κοινωνική απεικόνιση ,που υπάρχει -τουλάχιστον στον Ελληνικό χώρο- για το παραβατικό άτομο.

Η Ελληνική βιβλιογραφία αναφορικά με τις έρευνες, που άπτονται στο πεδίο της εγκληματικότητας, είναι πλούσια σε έρευνες σχετικά με την απεικόνιση της εγκληματικότητας στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, σχετικά με τα Δικαιώματα του Θύματος και γενικότερα για την προβληματική της διαχείρισης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Στον τόμο του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών "Εγκληματίες και Θύματα στο Κατώφλι του 20ου αιώνα" [αφιέρωμα στην μνήμη του Ηλία Δασκαλάκη] υπάρχουν επτά άρθρα για την απεικόνιση της εγκληματικότητας στα Μέσα μαζικής ενημέρωσης και του φόβου αυτής, άρθρα για τους ανήλικους παραβάτες, άρθρα για το θύμα του εγκλήματος και γενικότερα αρκετά άρθρα εγκληματολογικής προβληματικής αλλά κανένα, που να αναφέρεται στην κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου και η οποία ερευνητική προσπάθεια, οποιαδήποτε, να μας ενημερώνει για την κατεύθυνση της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου ατόμου στο μετά της φυλακής.

Η μοναδική αναφορά, έμμεση για την Κοινωνική επανένταξη, είναι αυτή των Πετρόπουλος, Λαγγανάς, Μακρίδης και Παπαϊωάννου αναφορικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των ανηλίκων στα σωφρονιστικά καταστήματα και τα ιδρύματα. Όπως αναφέρεται με τα λόγια των ιδίων στο Τόμο του ΕΚΚΕ * για τους "Εγκληματίες και τα Θύματα στο Κατώφλι του 21ου αιώνα": "οι φασαρίες και τα συχνά κρούσματα βίας [25.9%], οι κακές συνθήκες διαμονής και περιθαλψής [22.5%], η έλλειψη εκπαιδευτικών και αθλητικών προγραμμάτων [15.3%] και ο περιορισμός της ελευθερίας τους [11.2%] φαίνεται ότι είναι τα σημαντικότερα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν οι ανήλικοι στο ΣΚΑ και στα ΙΑΑ" [σελ. 399]. Στο άρθρο αυτό αναφέρονται οι ελλείψεις της εκπαιδευτικής μέριμνας στις φυλακές ανηλίκων αλλά και το άσχημο πλαίσιο διαβίωσης της φυλακής. Δεν υπάρχουν ωστόσο παρατηρήσεις και πάλι για τα εμπόδια και τα προβλήματα, που προκύπτουν για το αποφυλακισμένο άτομο μετά την έξοδο του από το Σωφρονιστικό Κατάστημα.

Αυτό το κενό ερευνών και επιστημονικών προβληματισμών για το πεδίο της κοινωνικής επανένταξης δικαιολογεί την προσπάθεια υπάρξεως αυτής της έρευνας. Η έννοια της κοινωνικής επανένταξης δεν έχει ακόμα "αναδυθεί" στην Ελληνική Εγκληματολογική προβληματική, όσο οι έννοιες της θυματολογίας, Της κοινωνικής απεικόνισης της εγκληματικότητας ευρύτετα ή ειδικότερα, όπως στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Οποσδήποτε η έννοια της Κοινωνικής Επανένταξης πέφτει πάνω στα παραπάνω πεδία, αποτελεί μέρος τους και μέσα από αυτήν την δυναμική διαστάσεις της κοινωνικής επανένταξης θιγόνται εμμέσως πλην σαφώς, όπως είναι ο προβληματισμός για την τήρηση των δικαιωμάτων των κρατουμένων κατά το χρονικό διάστημα κράτησης τους, οι εκπαίδευση τους κ.α. Όμως αναφορικά με την πορεία αυτής της "ζωής μετά την φυλακή", φάνηκε από την έρευνα ότι οι ρόλοι του θύματος και του δράστη, όχι μόνο βασίζονται σε μια λεπτή ισορροπία, αλλά εναλλάσσονται μετά την αποφυλάκιση μετατρέποντας τον πρώην παραβάτη ως "θύμα" μιας κοινωνίας, που αρνείται να δει αυτό το άτομο ως ισότιμο μέλος της αλλά αγκιστρωμένο στην δυναμική κοινωνικής επιρροής του στίγματος της φυλάκισης. Όπως αναφέρει ο Τσαούσης, στο βιβλίο του "Η κοινωνία μας" [1991, σελ. 25]:

"η κοινωνία είναι ένα σύνολο λίγο πολύ συμπαγές, συνεκτικό. Υπάρχει όσο καιρό τα μέλη της συνέχονται, συνδέονται, μεταξύ τους. Η κοινωνική συνοχή, ο δεσμός που κρατάει τα μέλη της κοινωνίας ενωμένα μεταξύ τους, απασχόλησε από νωρίς τους κοινωνιολόγους. Την περιέγραψαν και την ερμήνευσαν με διάφορους τρόπους, που θα δεν θα μας απασχολήσουν εδώ, παρά μόνο στο βαθμό, που μας επιτρέπει να καταλάβουμε πώς ζει και κινείται μια κοινωνία".

Το πώς ζει και κινείται μια κοινωνία, και στα πλαίσια αυτής το παραβατικό και τώως παραβατικό άτομο αποτελεί το κεντρικό πυρήνα προβληματισμού της θεωρίας του κοινωνικού ελέγχου[Cusson]* και των θεωριών κοινωνικής αντίδρασης[Φαρσεδάκης]*. Η αντίδραση στο έγκλημα και στον εγκληματία διαφέρει από κοινωνία σε κοινωνία ανάλογα με την μορφή οργάνωσης των κοινωνικών σχέσεων. Για την περίπτωση όμως του "εγκληματία" και της "κοινωνικής μεταχείρισης" του, όπως έδειξε η εργασία αυτή, το στίγμα της φυλακής φαίνεται ότι συνεχίζει να επηρεάζει και μετά την φυλακή, κυρίως μακροχρόνια για το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος και για ένα σημαντικό μέρος του δείγματος[32.7%] η επιρροή αυτή θα είναι παντοτινή.

Η ουσία αυτού του στατιστικού αποτελέσματος, που επιβεβαιώθηκε πολυπλεύρως από όλες τις στατιστικές αναλύσεις των απαντήσεων του δείγματος] και συνεχώς αναδεικνύεται ως ο βασικός παράγοντας αρνητικής επίδρασης στην πορεία της επανένταξης του αποφυλακισμένου μας προβληματίζει για τον τρόπο ενσωμάτωσης στην κοινωνική οργάνωση της Ελλάδας, τουλάχιστον, του "διαφορετικού", του "ξένου". Εφόσον η κοινωνική συνοχή θεμελιώνεται στην συλλογική ταυτότητα και τον κοινωνικό δεσμό[Τσαούσης, σελ. 25] θα πρέπει να αναρωτήθουμε, στον βαθμό, που θέλουμε να ερευνησουμε το γιατί το αποφυλακισμένο άτομο απορρίπτεται κοινωνικά και μετά την τιμωρητική του μεταχείριση με την Ποινή της φυλάκισης, αν το αποφυλακισμένο άτομο σπάει αυτήν την κοινωνική συνοχή, αυτόν τον κοινωνικό δεσμό και απορρίπτεται λόγω αδυναμίας ενσωμάτωσης του στην συλλογική ταυτότητα και στην αίσθηση της "κοινωνικής προσαρμογής", που αυτή παρέχει υποθετικά στα μέλη μιας κοινωνίας. Ο Τσαούσης αναφέρει χαρακτηριστικά τα εζής στο βιβλίο του "Η κοινωνία μας" και είναι ουσιαστικά να μεταφερθούν τα λόγια του, όπως ακριβώς τα έχει διατυπώσει με κοινωνιολογική ακρίβεια και ουσία:

"Η συλλογική ταυτότητα εκφράζεται με την απάντηση, που δίνουν τα μέλη μιας κοινωνίας στο ερώτημα "ποιοί είμαστε"? Η απάντηση αυτή δεν μπορεί να δοθεί παρά μόνο σε αντιπαράθεση του "εμείς" με κάποιους "άλλους". Οι άλλοι αυτοί μπορεί να βρίσκονται έξω από τον κοινωνικό χώρο. Τέτοιοι είναι λ.χ. οι γείτονες, οι εχθροί, οι φίλοι κ.λ.π. Μπορεί όμως να βρίσκονται και μέσα στον κοινωνικό χώρο. Ο ξένος, ο απόβλητος, ο οριακός και ο περιθωριακός είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτού του τύπου. Ο ξένος είναι ένα πρόσωπο που συμμετέχει στην κοινωνία, χωρίς να προέρχεται από αυτήν, και το οποίο μπορεί να φύγει ανά πάσα στιγμή. Ο απόβλητος είναι το πρόσωπο, που η κοινωνία το αποβάλλει από τους κόλπους της. Και αυτό μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους. Η θανατική καταδίκη, η εξορία, ο μεγάλος αφορισμός, που έχει ως συνέπεια την αποβολή από την Κοινότητα των Χριστιανών, είναι μερικοί από τους πιο χαρακτηριστικούς. Ο οριακός άνθρωπος είναι εκείνος, που συμμετέχει ταυτόχρονα σε δύο πολιτισμούς, σ' εκείνον που χαρακτηρίζει το κοινωνικό σύνολο από το οποίο προέρχεται και σε εκείνον, που χαρακτηρίζει την κοινωνία, όπου είναι εγκατεστημένος και ζει. Ο περιθωριακός είναι αυτός που έχει αποξενωθεί από την κοινωνία στην οποία ζει. Που έχει υπεί, αλλά και που τον έχουν βάλει στο περιθώριο. Ο περιθωριακός μπορεί να επανενταχθεί στην κοινωνία του, όπως άλλωστε και ο απόβλητος, γιατί και οι δύο τους είναι μέλη της. Ο ξένος όμως και ο οριακός είναι άτομα που η κοινωνία δεν τα έχει ολόκληρα απομοιώσει. Και στις τέσσερις περιπτώσεις έχουμε αρνητικά σημεία αναφοράς, τα οποία οδηγούν σε συσπειρώσεις..... στο πρόσωπο των τεσσάρων αυτών κατηγοριών τα μέλη μιας κοινωνίας βλέπουν αυτό, που οι ίδιοι δεν είναι και που τους κάνει να συνειδητοποιούν τι οι ίδιοι είναι..... Η συσπειρωτική αυτή λειτουργία της διαφοράς

του άλλου φαίνεται ολοκάθαρα απο τον τρόπο,που λειτουργεί σε ενα σύνολο ,το ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ.....

Η δυναμική της κοινωνικής απόρριψης δεν θα μπορούσε να περιγραφεί πιο ανάγλυφα απο τον τρόπο ,που τοποθετεί το κοινωνιολογικό αυτό σχήμα ο Τσαούσης στο βιβλίο του "Η κοινωνία μας"[1991].Ο Jean Baudrillard στο βιβλίο του "Η διαφάνεια του κακού"[1996,σελ.139] υπογραμμίζει:"Εφεξής το άλλο δεν είναι φτιαγμένο για να το εξοντώσουμε ,για να το μισούμε για να το απορρίψουμε,για να το σαγήνεύουμε.....είναι φτιαγμένο για να το καταλαβαίνουμε,για να το απελευθερώνουμε ,για να το περιποιούμαστε,για να το αναγνωρίζουμε.Μετά τα Ανθρώπινα Δικαιώματα έπρεπε να θεσπιστούν τα δικαιώματα του Άλλου.Και έχει γίνει άλλωστε:είναι το καθολικό Δικαίωμα στη Διαφορά⁹⁰". Μέσα σε όλο αυτό το πλέγμα εννοιών του "ξένου", "του διαφορετικού", "του απόκληρου", "του περιθωριακού", "του απόβλητου" και της "οριακότητας" η έννοια της ταυτότητας είναι δύσκολο να οριστεί ,όπως αναφέρει ο Κωνσταντίνος Βρύζας στο βιβλίο του "παγκόσμια επικοινωνία και πολιτιστικές ταυτότητες".

Η ταυτότητα σημαίνει απο την μια μεριά την απόλυτη ομοιότητα και ισότητα ανάμεσα σε άτομα ,ομάδες ,απόψεις και πράγματα ή σύμβολα ,τα οποία ταυτίζονται το ένα με το άλλο αντίστοιχα και απο την άλλη μεριά υποδηλώνει το σύνολο των χαρακτηριστικών,που διαφοροποιούν τον άλλον απο κάτι ή κάποιον άλλον.Ταυτότητα σημαίνει αυτό,που κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι,όπως αναφέρεται στο "Παγκόσμια επικοινωνία και πολιτισμικές ταυτότητες",όμως στην πραγματικότητα αυτοί οι ορισμοί των ταυτοτήτων ανήκουν στην δικαιοδοσία εκείνων,που ορίζουν με όλες τις σημασίες της λέξης, δηλαδή σ' αυτούς που οριοθετούν,διαμορφώνουν και εξουσιάζουν[Βρύζας⁹¹ Κωνσταντίνος,σελ.169,1997]. Ωστόσο,μέσα απο την εργασία αυτή επιβεβαιώθηκε η χαμηλή κοινωνική ανοχή όχι πλέον στην ιδιότητα του "εγκληματία" ή "του κρατουμένου" αλλά του ατόμου,που έχει τιμωρηθεί ,σύμφωνα με την λειτουργία της Ποινής της Φυλακίσεως ,απέναντι στην πράξη που έκανε και που ελεύθερο πιά αποκτά τις Συνταγματικές κοινωνικές ελευθερίες ενός ισότιμου μέλους της κοινωνίας,αλλά που στις διαδικασίες πρόσληψης του απο το δείγμα μας παραμένει φορέας του στίγματος της φυλακής και των δυσμενών συνεπειών,που αυτό συνεπάγεται για την μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου.

Ένα άλλο ερώτημα,που τίθεται απο την ανάλυση των αποτελεσμάτων είναι η απορία του γιατί πιστεύει το δείγμα μας ,ότι το αποφυλακισμένο άτομο θα στηριχτεί μόνο απο την οικογένεια του και σε ελάχιστο βαθμό,απο άλλα είδη διαπροσωπικών σχέσεων,όπως η ομάδα των φίλων,των υπόλοιπων συγγενών και του ερωτικού συντρόφου.Η οικογένεια με ποσοστό κατά προσέγγιση 71% αναδεικνύεται εκείνη η

⁹⁰ Ο "ξένος" εμφανίζεται απο τον Georg Simmel* ως τον περιπλανώμενο,που έρχεται και φεύγει αύριο αλλά που μέσα απο μια σειρά παράγοντες δημιουργεί μια κατάσταση συμβίωσης και αλληλόδρασης βασισμένη σε κοινή βάση.Η θέση του ξένου είναι καλύτερη όταν εγκαθίσταται παρά όταν περιφέρεται.

⁹¹ Το άνοιγμα στο "διαφορετικό" σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο Βρύζα[1997 σελ. 180,181,182] μας επιτρέπει να συνειδητοποιήσουμε καλύτερα τον εαυτό μας και μας κάνει λιγότερο στερεοτυπικούς απέναντι σε ότι διαφέρει απο τις μέχρι τώρα κοινωνιογνωστικές εμπειρίες μας.Η συνειδητοποίηση της ταυτότητας μας περνά μέσα απο την κατανόηση και την αποδοχή της ταυτότητας του Άλλου.Ο "άλλος" προκαλεί φόβο και η πρώτη αντίδραση είναι η αναδίπλωση στον εαυτό και η φυγή στην ψευδαίσθηση της αυτάρκειας.

κοινωνική ομάδα ,που θα στηρίζει το άτομο μετά την φυλακή και μόνο το 6.7% απαντά ότι θα είναι απορριπτική προς τον αποφυλακισμένο .Η επόμενη ομάδα που φαίνεται ότι για το δείγμα μας θα είναι πιο υποστηρικτική προς τον αποφυλακισμένο είναι ‘‘οι φίλοι’’ με το 50% [κατά προσέγγιση] του δείγματος να συμφωνεί με την στήριξη αυτή.Οι ‘‘υπόλοιποι συγγενείς’’ αλλά και ‘‘η ερωτική σχέση’’ του ατόμου δεν συγκεντρώνουν ποσοστά συμφωνίας ως προς την στήριξη του αποφυλακισμένου μετά την φυλακή και πιο συγκεκριμένα, το 63.1% του δείγματος συμφωνεί ότι οι συγγενείς του αποφυλακισμένου δεν θα τον στηρίζουν μετά την φυλακή ενώ μόλις το 21.8% θεωρεί ότι το στίγμα της φυλάκισης δεν θα επηρεάσει αρνητικά τον ερωτικό σύντροφο του ατόμου σε σύγκριση με το 54% που απάντησε ότι θα υπάρξει αρνητική επίδραση λόγω του στίγματος της φυλάκισης.

Με στατιστικά δεδομένα που δεν απεικονίζουν αισιόδοξα αποτελέσματα για την τροπή της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου με όρους ουσιαστικής κοινωνικής αποδοχής και ένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου ,η έρευνα αυτή είναι προστίθεται στο σύνολο των ερευνών στην Ελλάδα,που επιβεβαιώνουν την ακόμη ισχύ του στερεοτύπου του εγκληματία και ειδικότερα σε αυτήν την εργασία,την βαθιά δύναμη της επιρροής του στίγματος της φυλακής και στις χρονικές περιόδους μετά την έξοδο του ατόμου απο την φυλακή.Η έννοια της κοινωνικής μεταβολής ως μια ορατή μεταβολή στις δομές, η οποία να έχει επέλθει στα πλαίσια μιας γενιάς και να αφορά ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού[Τσαούσης,1991,σελ.30] μας δίνει ενα πλαίσιο ερμηνείας αυτών των αποτελεσμάτων αναφορικά με την έλλειψη αποδοχής,του αποφυλακισμένου σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο αλλά και σε ειδικότερο,όπως είναι οικογένεια,οι φίλοι,οι ‘‘υπόλοιποι συγγενείς’’ και η ερωτική σχέση.Σύμφωνα με τον Τσαούση,Δ.[1991,σελ.30] οι κυριότεροι παράγοντες που προκαλούν την κοινωνική μεταβολή είναι η τεχνολογία,η οικονομία και οι ενέργειες της εξουσίας.Αν λάβουμε ως ‘‘ενέργειες της εξουσίας’’ τις ενέργειες,που έχουν γίνει σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής προς την ειδική κοινωνικά ομάδα των αποφυλακισμένων,τότε θα διαπιστώσουμε ότι σε αυτό το επίπεδο δεν έχουν υπάρξει αλλαγές ουσιαστικές.Ακόμα και μέχρι σήμερα[2006] δεν υφίσταται στην Ελλάδα ένας αυτόνομος φορέας κοινωνικής επανένταξης σε αρμοδιότητα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ,ούτε ολοκληρωμένες Κρατικές παρεμβάσεις στο επίπεδο της αποφυλάκισης.Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία υπαγωγών στα προγράμματα επιδότησης ‘‘νέων θέσεων εργασίας’’[ΝΘΕ] και ‘‘νέων ελεύθερων επιχειρηματιών’’[ΝΕΕ] στα έτη 1999-2004 το σύνολο των εγγεγραμμένων αποφυλακισμένων στην Ελλάδα στα ταμεία ανεργίας του ΟΑΕΔ είναι 2.134 και το σύνολο των επιδοτούμενων αποφυλακισμένων σε προγράμματα εργασίας του ΟΑΕΔ είναι 1.127.Ανά έτη τα ποσοστά απορρόφησης των αποφυλακισμένων σε αυτά τα προγράμματα διαφοροποιείται με ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό το έτος 2004[21.4%] και το 2002[24%].Αναφέρουμε αναλυτικότερα τα στατιστικά αυτά στοιχεία,όπως μας δόθηκαν για την εργασία αυτή απο την Διεύθυνση ειδικών κοινωνικών ομάδων του ΟΑΕΔ:

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΤΡΑΜΜΕΝΟΙ ΝΘΕ	ΝΕΕ	ΣΥΝΟΛΟ	Τοποθετημένοι Ως προς τους ετήσια εγγεγραμμένους
ΝΘΕ & ΝΕΕ				
1]1999:	346	100	65	165 47%
2]2000:	588	202	248	450 76.5%
3]2001:	270	73	75	148 55%

4]2002: 300	38	34	72	24%
5]2003: 330	112	116	228	69%
6]2004: 300	22	42	64	21,4%
ΣΥΝΟΛΟ:2134	547	580	1127	53%

Τα σχόλια του ΟΑΕΔ για την εξήγηση αυτών των ποσοστών ανά έτος είναι η εξής ακόλουθη:

-Απο τα 1127 αποφυλακισμένα άτομα ,που εντάχθηκαν στα προγράμματα επιδότησης ΝΘΕ &ΝΕΕ του ΟΑΕΔ κατά την περίοδο 1999-2004 τα 39 άτομα εντάχθηκαν με τα Σύγχρονα Προγράμματα απο το ΕΚΤ και τα 1088 με τα Προγράμματα Εθνικής Πολιτικής του ΟΑΕΔ.Αυτό οφείλεται:

-αφενός στο ότι πλειοψηφία των ατόμων,που βγαίνουν απο μια φυλακή έχει απόλυτη ανάγκη να εργασθεί και για αυτό προτιμούν να εντάσσονται στο Εθνικό Πρόγραμμα για το οποίο δεν απαιτούνται προϋποθέσεις ,όπως το Σύγχροναδοτούμενο στο οποίο απαιτείται να έχουν ολοκληρώσει Πρόγραμμα Κατάρτισης ή Πρόγραμμα παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΠ "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση" του Γ' ΚΠΣ].

-αφετέρου στο ότι οι όροι του Εθνικού Προγράμματος είναι ευνοϊκότεροι απο του Σύγχροναδοτούμενου δηλ.μεγαλύτερα ποσά επιδότησης και μεγαλύτερη διάρκεια επιδότησης.

Παρατηρούμε μια πτώση στα ποσοστά των τοποθετηθέντων ως προς τους ετησίως εγγεγραμμένους[4η στήλη] στα έτη 2002 και 2004 και γενικότερα παρατηρούμε αυξομειώσεις στα ποσοστά και των εγγεγραμμένων ως άνεργοι και στην απορρόφηση τους στα προγράμματα του ΟΑΕΔ.Όμως το πιο σημαντικό συμπέρασμα δεν είναι το στοιχείο της αυξομείωσης π.χ. για το έτος 2000 παρατηρούμε ότι απευθύνθηκαν στον ΟΑΕΔ 588 αποφυλακισμένοι σε αντίθεση με τον αριθμό των 270 για το έτος 2001 αλλά αυτό οποίο μπορούμε εύλογα να συμπεράνουμε είναι σε σχέση με τον αριθμό των αποφυλακίσεων ανά έτος ,ότι υπάρχει ένα σημαντικό μέρος των αποφυλακισμένων που δεν απευθύνονται καθόλου στον ΟΑΕΔ,ούτε καν για εγγραφή⁹² στα μητρώα του.

Συγκρίνοντας τα ποσοστά των εγγεγραμμένων στα μητρώα του ΟΑΕΔ και στα προγράμματα επιδότησης της εργασίας με τον μέσο όρο κρατούμενων τις φυλακές ανά έτος μπορούμε να κάνουμε δύο παρατηρήσεις :1]ότι σχετικά μικρό ποσοστό αποφυλακισμένων απευθύνεται στον ΟΑΕΔ συγκριτικά με τον αριθμό των αποφυλακίσεων ανά έτος και 2] ότι απο το ποσοστό των αποφυλακισμένων στα αρχεία του ΟΑΕΔ δεν υπάρχει ολική τοποθέτηση αυτών στα προγράμματα εργασίας του.Για παράδειγμα το έτος 2004 τοποθετήθηκαν 64 αποφυλακισμένοι σε προγράμματα εργασίας συγκριτικά με τους υπόλοιπους 234 που αλλά παρέμειναν στα εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανεργίας του ΟΑΕΔ.Αναφορικά με την επιλογή του προγράμματος εργασίας δηλ.αν το αποφυλακισμένο άτομο θα επιλέξει να εργαστεί σε επιχείρηση με εργοδότη ή να ανοίξει την δική του επιχείρηση παρατηρούμε απο τα ποσοστά του ΟΑΕΔ ότι δεν παρατηρείται κάποια διαφοροποίηση μεταξύ τους:547 άτομα τοποθετήθηκαν στα προγράμματα νέων θέσεων εργασίας και 580 στα προγράμματα επιδότησης δικιά τους επιχείρησης σε σύνολο ετών απο το 1999 έως το

⁹² Σύμφωνα με την Κα Τσαλίκουλου*]Μυθολογίες βίας και καταστολής,σελ.176] στην δεκαετία 1976-85 το σύνολο των εγκλείστων στις Ελληνικές φυλακές ήταν 52.415 και ο μέσος όρος ανά έτος εγκλειστού πληθυσμού στα παραπάνω έτη ήταν 7.603 κρατούμενοι για όλες τις φυλακές της Χώρας.

2004.Ωστόσο,ο ΟΑΕΔ αποτελεί την μοναδική ολοκληρωμένη υποστήριξη προς αποφυλακισμένα άτομα στην Ελλάδα αναφορικά με τις Υπηρεσίες του στην εύρεση εργασίας σε πλαίσιο Κοινωνικής Πολιτικής .Οι λόγοι για τους οποίους δεν απευθύνονται περισσότερα αποφυλακισμένα άτομα σε αυτόν είναι προς μελέτη δεδομένου ότι μπορεί να υπεισέρχονται διάφοροι ατομικοί παράγοντες στη απόφαση του αποφυλακισμένου να απευθυνθεί ή να μην απευθυνθεί στον ΟΑΕΔ.

Ένα άλλο πρόγραμμα κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων είναι το πρόγραμμα ΝΕΜΕΣΙΣ ,που πραγματοποιήθηκε από την Γεν.Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών και άλλων πόρων στα πλαίσια της ειδικής υπηρεσίας του Equal.Αναφέρουμε τα εξής στοιχεία,όπως μας δόθηκαν από τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων:

Σε απάντηση της επιστολής σας θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε για τα ακόλουθα :

1]Ο συνολικός αριθμός άμεσα ωφελούμενων ως σήμερα είναι:

Κρατούμενοι Άνδρες	Κορυδαλλός	Πάτρα	Θεσσαλονίκη	Σύνολα
Κρατούμενες Γυναίκες	80	20	20	120
Αποφυλακισμένοι	65			65
Αποφυλακισμένοι	Κέντρο Υποδοχής Ιατρών χωρίς Σύνομο			50
Αποφυλακισμένοι	Κέντρο Υποδοχής Δήμου Ζεφυρίου			53
ΣΥΝΟΛΟ				288

Στους ανωτέρω παρεσχέθησαν ολοκληρώμενες υπηρεσίες[Νομική συμβουλευτική,ψυχοκοινωνική στήριξη,επαγγελματική συμβουλευτική κ.λ.π.]

2]Ο συνολικός αριθμός των άμεσα κρατούμενων από δράσεις συμβουλευτικής υποστήριξης είναι 288 ,ενώ πληροφόρησης είναι οι κάτωθι:

Κρατούμενοι Άνδρες:	2850
Κρατούμενοι Γυναίκες:	450
Αποφυλακισμένοι:	320

ΣΥΝΟΛΟ:3620

Κρατούμενοι Άνδρες:	Κρατούμενες Γυναίκες:	Αποφυλακισμένοι:	Επικοινωνιακά Στελέχη:	Σύνολο:
25	24	25	10	84

Μέσα από την παρουσίαση αυτών των στοιχείων του ΟΑΕΔ και του πιλοτικού προγράμματος επανένταξης ΝΕΜΕΣΙΣ θέλουμε να δείξουμε το πως διαμορφώνεται η κοινωνική πολιτική του Κράτους απέναντι στα αποφυλακισμένα άτομα.Το επίπεδο αυτής θα πρέπει οπωσδήποτε να εξελιχτεί ώστε να επιτευχθεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών στα αποφυλακισμένα άτομα .

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ:

Στον επίλογο αυτής της έρευνας, στο πλαίσιο συμπερασμάτων αυτής, οι προτάσεις για έρευνα πάνω στο πεδίο της κοινωνικής επανένταξης θα μπορούσαν να είναι πολλές: [1] η βασικότερη όμως είναι αυτή της αυτονόμησης του ερευνητικού αντικειμένου της κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων ώστε να υπάρχει πλήρη επιστημονική ακρίβεια αναφορικά με τους παράγοντες εκείνους, που ενθαρρύνουν την υποτροπή μετά την αποφυλάκιση και τοποθετούν αυτήν την “μελλοντική πορεία” του αποφυλακισμένου μπροστά σε δυσχέρειες κοινωνικές, προκαλούμενες από την ενεργή ισχύ του στίγματος της φυλακής, ακόμα στις φιλελεύθερες και Δημοκρατικές μέρες της εποχής μας, όπου πάμπολες οργανώσεις πολιτών και κρατικής υφής προστατεύουν τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

2] Η έρευνα μας δεν έδειξε ότι έχει υπάρξει αλλαγή στον τρόπο, που προσλαμβάνεται κοινωνικά το αποφυλακισμένο άτομο. Αντιθέτως, επιβεβαίωσε την ύπαρξη και την χρονικότητα της επιρροής του στίγματος της φυλάκισης εκτός πλαισίου φυλακής για το άτομο, αφήνοντας ενεργό το στερεότυπο του εγκληματία και του μύθου της επανακοινωνικοποίησης. Σύμφωνα με τον Δημήτρη Καλογερόπουλο η κάλυψη των βιοτικών αναγκών στον άνθρωπο είναι ένας βασικός παράγοντας αποτροπής από το έγκλημα. Στο άρθρο του “Εγκληματικότητα και Παγκοσμιοποίηση”⁹³ αναφέρει την φράση του φιλοσόφου Michel Serres προς επιβεβαίωση της ψυχολογικής στέρησης, που προκαλεί η ανέχεια στον άνθρωπο: “Η αθλιότητα της φτώχειας βυθίζει τους ανθρώπους, τους οποίους μαστίζει, σε μια τέτοια οριακή κατάσταση, ώστε η βιαιότητα δεν γνωρίζει ούτε κανόνα, ούτε Νόμο, και η οριακή αυτή η κατάσταση είναι περισσότερο πραγματική από την πολιτιστική πραγματικότητα” [Atlas, 1994].

3] Η εύρεση εργασίας μετά την φυλακή, η ψυχοκοινωνική στήριξη από την κοινωνία και τις ομάδες που την συνθέτουν είναι το κλειδί εκείνο στην επιστήμη της εγκληματολογίας, της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας που ανοίγει το “μαγικό κουτί” της κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων, αφήνοντας την ελπίδα μιας μελλοντικής πορείας αποφυλακισμένου ατόμου έξω από πιθανότητες υποτροπής και κοινωνικής περιθωριοποίησης του. Συνεχίζουμε στον επίλογο αυτής της έρευνας με την ριζικά αναδιορθωτική πρόταση του Δημήτρη Καλογερόπουλου για τον τρόπο σκέψης, που πρέπει η σύγχρονη εγκληματολογία να αναλάβει: “Φοβάμαι ότι στο δεύτερο ήμισυ του 20ού αιώνα, που το αποκαλούν “εποχή του πολιτισμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου”, οι εγκληματολόγοι έχουν το ηθικό καθήκον, το δεοντολογικό καθήκον που τους επιβάλλει ο κλάδος τους να διαχειριστούν την αναφορά στις “ανάγκες” κάτω από την οπτική γωνία των “ασυμπιέστων” δικαιωμάτων του ανθρώπου, για: [1] τροφή, [2] ένδυση, [3] στέγη, [4] ιατρική περίθαλψη, [5] σχολική και επαγγελματική κατάρτιση, και [6] εργασία. Πρόκειται για μια “ασυμπιέστη οικονομία ανθρωπίνων δικαιωμάτων”, με την οποία θα πρέπει να διαντιδράσουν πραγματικά τα Κράτη κάτω από την ηθική και δεοντολογική επαγρύπνηση των εγκληματολόγων, που είναι άξιοι αυτής της επαγγελματικής ιδιότητας, για την πρόληψη του εγκλήματος, γιατί εξ επαγγέλματος γνωρίζουν τη διαδικασία παραγωγής εγκληματούντων πληθυσμών”.

Αν θα πρέπει να τοποθετήσουμε και την κοινωνική επανένταξη στα πλαίσια μιας ριζοσπαστικής ανθρωπιστικής Κοινωνικής Πολιτικής, [4] η κάλυψη των αναγκών

⁹³ -98- [σελ. 36. Αφιέρωμα στην μνήμη Ηλίας Δασκαλάκη] αναφέρει την φράση του φιλοσόφου Michel Serres προς

επιβίωσης, που προκύπτουν στο αποφυλακισμένο άτομο μετά την φυλακή είναι ίσως μαζί με την κινητοποίηση του ατόμου σε προσωπικό επίπεδο να αντιμετωπίσει τα προβλήματα αυτά, ο βασικότερος άξονας χάραξης Προγραμμάτων Κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων. Η θεμελιωτική άποψη της Μαρξιστικής προσέγγισης ότι η κοινωνία δεν είναι κάτι δοσμένο, αλλά κατασκευάζεται⁹⁴ η Εγγεληνική διατύπωση της διαλεκτικής κίνησης της κοινωνίας και της ιστορίας: θέση-αντίθεση-σύνθεση* [οι ποσοτικές μεταβολές οδηγούνται σε ποιοτικούς μετασχηματισμούς] προβληματίζουν ακόμα περισσότερο στην διατύπωση προτάσεων στο τέλος αυτής της εργασίας. Στο βιβλίο του Φίλια Β. "Κοινωνικά Συστήματα στον 20ο αιώνα αναφέρονται τα εξής σημαντικά για την "διαλεκτική "αυτή "κίνηση" της κοινωνίας: "Η φιλοσοφική προσέγγιση του Μάρξ έχει δύο βασικές ρίζες. Εκείνη του Ηράκλειτου και εκείνη του Hegel, όσον αφορά στην κίνηση στο κοινωνικό και ιστορικό γίνεσθαι. Η προσέγγιση αυτή μιας αέναης μεταβλητότητας δε σημαίνει ότι η πραγματικότητα σε κάθε δεδομένη στιγμή είναι αδιάρθρωτη και χαοτική. Έχει και δομές και ισορροπίες, όμως οι αρθρώσεις αυτές έχουν χαρακτήρα σχετικό και προσωρινό, αποτελούν "στιγμές" λιγότερο ή περισσότερο μια-αδιάκοπης ροής. Κάθε σταθεροποίηση, επομένως, έχει για τον Μάρξ σχετικό χαρακτήρα και είναι κάθε φορά "προϊόν", αποτέλεσμα μιας προηγούμενης διαδρομής" [σελ. 47].

Η ιστορία και η εξέλιξη της εγκληματολογίας ως επιστήμης, η ιστορία και η εξέλιξη του Ποινικού μας συστήματος αλλά και τα επίπεδα κοινωνικής μεταβολής στον Ελληνικό χώρο είναι οι παράγοντες εκείνοι, που διαμορφώνουν αυτήν την "προηγούμενη διαδρομή" της Μαρξιστικής προσέγγισης. 5] Την σημερινή εποχή, σε Παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο, την χαρακτηρίζει ένας βαθμός κοινωνικής μεταβολής ταχύρρυθμος⁹⁵ και συνεχής, που σύμφωνα με τον Τσαούση Δ. "δεν περιορίζεται σε περιορισμένους τομείς ή περιοχές αλλά αγκαλιάζει ολόκληρη την κοινωνία, προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις, πολλές από τις οποίες είναι απρόβλεπτες, και εξαπλώνεται γρήγορα από την μια κοινωνία στην άλλη. Μπορεί η κοινωνική μεταβολή να είναι αργή ή γρήγορη, αποτέλεσμα σταδιακών αλλαγών που σημειώνονται σε μια κοινωνία...."

Αναφορικά με τις κοινωνικές αλλαγές, που έχουν σημειωθεί με το πέρασμα των ετών σε επίπεδο κοινωνικών απεικονίσεων του εγκληματία και του εγκληματολογικού φαινομένου, τι θα μπορούσαμε να απαντήσουμε επιστημονικά? 6] Ένα πλήθος εγκληματολογικών ερευνών στην Ελλάδα επιβεβαιώνει, όχι μόνο την ανεπάρκεια και την φτώχη εκπαίδευση των κρατουμένων μέσα στην φυλακή αναφορικά με την ενδυνάμωση της ικανότητας τους να αντιμετωπίσουν την ζωή μετά την φυλακή, αλλά και την κοινωνική πρόσληψη του εγκληματία μέσα από αρνητικούς μηχανισμούς κοινωνικών στερεοτύπων. 7] Είναι βασικό το ερώτημα της αφετηρίας ενάρξεως των διαδικασιών κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων ατόμων: θα πρέπει να ξεκινάει μέσα από την φυλακή ή η κοινωνική επανένταξη είναι ένας όρος που θα πρέπει να υλοποιείται μετά την φυλακή? Η μέχρι τώρα λειτουργία της φυλακής είναι αυτή της τιμωρίας, όπως καλυμμένα συντηρείται μέσα από τις έννοιες "γενική" και "ειδική πρόληψη" του εγκλήματος. Σύμφωνα με την λογική, που θέτουν τα άρθρα του Σωφρονιστικού Κώδικα, η φυλακή εξυπηρετεί την "κοινωνική προσαρμογή" του κρατουμένου. Όμως είναι οξύμωρο σχήμα όταν συνδυάζεται το βίωμα του εγκλεισμού, του "κλειδώματος" ενός ανθρώπου σε ένα "κελί", όπου κάποιος άνθρωπος παίζει τον ρόλο του "κλειδοκράτορα" [Σωφρονιστικός υπάλληλος] με το ανθρωπιστικό ιδεώδες

⁹⁴ Φίλιας, Κοινωνικά Συστήματα, σελ. 59, 1988

⁹⁵ Τσαούση Δ. [σελ. 30].

,που αποπνέει η κοινωνική επανένταξη.Είναι θέση αυτής της εργασίας ότι η κοινωνική επανένταξη σε ουσιαστικό επίπεδο ξεκινάει μετά την φυλακή μέσω υπηρεσιών ,που πρωτίτως θα θεραπεύσουν ψυχολογικά το άτομο απο τις συνέπειες του βιώματος του εγκλεισμού.Η κοινωνική επανένταξη δε μπορεί να ξεκινήσει απο την φυλακή στο βαθμό,που η φυλακή αλλάζει την δόμηση της,τον τιμωρητικό ρόλο της και μετασχηματίζεται ριζικά ως προς τον τρόπο που μεταχειρίζεται τον κρατούμενο.Αντί για “φυλακές” και “φύλακες”, “κελιά” και “κλειδιά” ας μιλήσουμε για μια πιο ανθρώπινη μεταχείριση των παραβατών του Νόμου με όρους ψυχολογικής και κοινωνικής θεραπείας του κρατουμένου.Η άποψη του Kropotkine[1890]⁹⁶ είναι ισοπεδωτική ως προς τον αν θα πρέπει να υπάρχει ή όχι φυλακή.Αναφέρει τα εξής στην μελέτη του “Les Prisons”[Paris,1890] κριτικάροντας με οξύ ύφος τον θεσμό της φυλακής:”Η φυλακή σκοτώνει στον άνθρωπο όλες τις ιδιότητες ,που τον καθιστούν προσαρμοσμένο στην κοινωνική ζωή και αν με ρωτούσαν, τι μπορούμε να κάνουμε για να βελτιώσουμε το σωφρονιστικό σύστημα?” θα απαντούσα :τίποτε,δεν μπορούμε να βελτιώσουμε μια φυλακή,εκτός απο το να την γκρεμίσουμε”⁹⁷.

Αντιφατικό,κατά επέκταση να ορίσουμε σημείο έναρξης της κοινωνικής επανένταξης του παραβάτη την φυλακή , ένα δείγμα ολοκληρωτικού θεσμού κατά Goffman[1968] ,που χαρακτηρίζεται απο στοιχεία στέρησης της ελευθερίας,απομόνωσης απο την κοινωνία και την υποταγή σε ένα σύστημα άσκησης κάθετης εξουσίας ,όπου το άτομο μετατρέπεται σε αντικείμενο διαχείρισης του απο το Σωφρονιστικό ίδρυμα.8]Είναι καιρός ,σε όλο αυτό το πλαίσιο κοινωνικών μεταβολών,που προκαλείται απο παράγοντες όπως η τεχνολογία,η οικονομία και οι ενέργειες της εξουσίας [Τσαούσης]⁹⁸ να έλθει αλλαγή στον τρόπο,που η φυλακή οργανώνεται σήμερα συνθλιβοντας κυρίως τα χαμηλά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα παραβατικότητας και καθιστώντας ακόμα πιο αδύναμα στην αντιμετώπιση των κοινωνικών-οικονομικών προβλημάτων,που η ζωή ενός ανθρώπου στην κοινωνική του διαδρομή εμπεριέχει.Ας μιλήσουμε πρώτα όχι για κατάργηση των φυλακών αλλά ριζικό μετασχηματισμό του ρόλου τους με αύξηση της ανθρωπιστικής φιλοσοφίας,που τοποθετεί την Κρατική μέριμνα στην αντιμετώπιση του εγκλήματος με ανθρωπιστικούς όρους.Αρκεί να σκεφτούμε ότι οι Γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού μέχρι και δύο,τρία χρόνια πριν δεν διέθεταν ούτε ψυχολόγο,ως ειδικό επιστήμονα.Σήμερα διαθέτουν έναν εγκληματολόγο και ένα ψυχολόγο για 700 περίπου κρατούμενες!

Στον βαθμό,που δεν θα πραγματοποιηθούν ριζικές αλλαγές στον τρόπο μεταχείρισης του παραβάτη ,η κοινωνική επανένταξη δεν θα είναι ουσιαστική:θέματα όπως 9]η ψυχολογική εκπαίδευση των δικαστών και η ύπαρξη εξειδικευμένων Ποινικών Δικαστών με επαρκή γνώση ψυχολογίας και εγκληματολογίας ,η αντίστοιχη εκπαίδευση Αστυνομικών και η κατάλληλη επιλογή ατόμων για την εκπλήρωση του εργασιακού αυτού ρόλου και γενικότερα η εκπαίδευση των εργασιακών ρόλων,που εμπλέκονται στο Ποινικό και Σωφρονιστικό Σύστημα στην ευαισθητοποίηση απέναντι στο χειρισμό των ανθρώπων-κρατουμένων είναι ακόμα σημαντικές παράγοντας ,που μπορεί να κάνει την κοινωνική επανένταξη ένα σχέδιο ρεαλιστικά υλοποιήσιμο.Επίσης,η ενημέρωση του Κοινωνικού συνόλου απο

⁹⁶ όπως αναφέρεται στον Varau[1976,p.677]*[Πηγή Τσαλικόγλου,σελ.200] είναι ισοπεδωτική ως προς τον αν θα πρέπει να υπάρχει ή

⁹⁷ Επίσης χαρακτηριστική είναι η άποψη της Simone Buffard[1973,p.184] στο έργο της “Le Froid Penitentiaire” : “Λίγοι είναι οι θεσμοί,που εμφανίζονται τόσο πρόθυμοι να βελτιωθούν,που αναγνωρίζουν έντονα τα σφάλματα τους....και που τα αναπαράγουν μ’ ένα τόσο αλόητο τρόπο”.

⁹⁸ Αναφέρεται στην βιβλιογραφία της έρευνας η πηγή

το Κράτος για αυτές τις παραβατικές καταστάσεις ,ώστε να σπάσει το στερεότυπο του “παράξενου εγκληματία” και να μειωθεί η επιρροή αυτού του ισχυρού στίγματος της φυλακής,που όπως φάνηκε στην έρευνα θα τον ακολουθήσει και μετά την φυλακή, είναι δυνατοί κοινωνικά τρόποι στην υλοποίηση της κοινωνικής επανένταξης.

Η κοινωνική επανένταξη,νομίζω,ότι είναι μόνο ένας θετικός ,καθαρά ουμανιστικός όρος ,που αναφέρεται στην κοινή αξία ,ότι κάθε άνθρωπος,όχι μόνο μέσω του Συντάγματος,αλλά και σε διατομικό και διομαδικό επίπεδο[Doise,1984] ΑΞΙΖΕΙ να έχει ευκαιρίες να ξαναφτιάξει την ζωή του ,μετά απο ενα “θλιβερό εγκλεισμό” και να σταθεί ισάξιο μέλος μιας κοινωνίας που δεν αποκλείει κανένα,δεν μηδενίζει κανένα ...αντιθέτως,όπως αναφέρει ο Κωνσταντίνος Βρύζας στο βιβλίο του “Παγκόσμια Επικοινωνία,Πολιτισμικές ταυτότητες”[1997]...”Η αυτογνωσία περνά μέσα απο την γνώση του άλλου.Ο “άλλος” προκαλεί ,καταρχάς,φόβο και η πρώτη αντίδραση είναι η αναδίπλωση στον εαυτό και η φυγή στην ψευδαίσθηση της αντάρκειας.Όταν όμως το ο φόβος ξεπεραστεί και ακολουθήσει το άνοιγμα στον ΆΛΛΟ ,τότε γίνεται σιγά σιγά φανερό ότι δεν μπορεί να υπάρξει πληρότητα χωρίς αυτόν”.Δείγμα μιας φυσιολογικής κοινωνίας το έγκλημα για τον Ντυρκαϊμ είναι αναγκαίο σε κάθε κοινωνία.

10]Όταν ο ερευνητής έχει απέναντι του για ερευνητική συνέντευξη αποφυλακισμένους κατά πρόσωπο και κυρίως ανήλικους για αδικήματα ναρκωτικών ,οι οποίοι αντιμετωπίζουν μετά την φυλακή μηδενικά σχεδόν επίπεδα στήριξης απο οικογένεια,και απο το κοινωνικό σύνολο ,ο ίδιος ο ερευνητής αισθάνεται πόσο διαφορετική γίνεται η ερμηνεία του εγκληματολογικού ζητήματος ,έχοντας κατά νού την θέση του Maslow στο ότι σε κάθε άνθρωπο είναι αναγκαία η ικανοποίηση βασικών βιολογικών ψυχολογικών και κοινωνικών αναγκών .Σε αυτές τις “κοινωνικές ανάγκες” αναφέρεται και η ανάγκη που νιώθει κάθε άνθρωπος να είναι αποδεκτός κοινωνικά και να μην αποκλείεται λόγω οποιασδήποτε ιδιαιτερότητας του.Το στίγμα της φυλακής δεστυχώς προκαλεί αυτήν την αρνητική κοινωνική αντιμετώπιση του “ιδιαιτερου” στα μάτια τους “παραβατικού ατόμου”.

11]Απαιτείται μια κοινωνική μεταβολή σε αυτό το επίπεδο ερμηνείας που κάνει το δείγμα μας,μια αλλαγή που θα προσλαμβάνει το παραβατικό άτομο στις ανθρώπινες διαστάσεις του και στους δύσκολους παράγοντες ,που αναφέρονται στα ιστορικά τους τρόπου ανατροφής τους π.χ.μονογονεϊκή οικογένεια,φτώχεια,κακοποίηση του ατόμου,ανατροφή σε ίδρυμα κ.λ.π.Τέτοιου είδους παράγοντες θα πρέπει να μας κάνουν να βλέπουμε ενα άτομο που έχει φυλακιστεί με συγχώρεση και να μην αγνοούμε τους παραβάτες του “λευκού περιλαίμιου”,που συνήθως ξεφεύγουν των μηχανισμών επιβολής κυρώσεων του Κοινωνικού ελέγχου.

Κλείνοντας, 12]επισημαίνουμε την αναγκαιότητα μελέτης της κοινωνικής επανένταξης κατά είδος αδικήματος δεδομένου ότι ορισμένα εγκλήματα,όπως της σεξουαλικά εγκλήματα και τα εγκλήματα κατά της ζωής ενδεχομένως να συγκεντρώνουν μεγαλύτερη κοινωνική αντίδραση και,επομένως,μεγαλύτερη κοινωνική απόρριψη μετά την φυλακή ,δυσχέρεια δηλ.της μελλοντικής πορείας του αποφυλακισμένου ατόμου.Το πεδίο έρευνας στην Ελλάδα της κοινωνικής επανένταξης πρέπει αναμφισβήτητα να εμπλουτιστεί απο έρευνες ,που θα εξετάσουν συγκεκριμένα την επανένταξη των αποφυλακισμένων σε επίπεδο όμως εξόδου απο την φυλακή και της διαδρομής του ατόμου σε αυτό το “μετά την φυλακή”.Το πρόβλημα της ελευθερίας έχει τεθεί στα πλαίσια ενός ριζοσπαστικού ανθρωπισμού απο τον Μάρξ,τοποθετώντας το πρόβλημα αυτό σε μια ουσιαστική και όχι τυπική

βάση. Θα αναφέρουμε την εκτίμηση αυτή του Κο Φίλια ⁹⁹για την Μαρξιστική οπτική στο ζήτημα της ελευθερίας αξιολογώντας την ως απόλυτα σύμφυτη με την “ερευνητική φιλοσοφία” αυτής της διδακτορικής εργασίας: “Ελευθερία, η οποία, άλλωστε, επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το άτομο μπορεί να επιλέγει αντίθετα από τα ταξικά προσδιορισμένα συμφέροντα του [π.χ. το φαινόμενο της κοινωνικής αποστασίας].

Όμως και πάλι γενικές και ειδικές κοινωνικές περιστάσεις και όχι κάποια απροσδιόριστα “ψυχολογούμενα” και μη εντοπίσιμες συγκεχυμένες υποτιθέμενες “ιδιαιτερότητες” του προσώπου, δίνουν κάθε φορά το κλειδί της ερμηνείας. Με την λογική αυτή ο Μάρξ οδηγείται σε ένα ριζοσπαστικό ανθρωπισμό, ο οποίος τοποθετεί το πρόβλημα της ελευθερίας σε μια ουσιαστική, όχι τυπική βάση. Με ποιά έννοια? Με την έννοια ότι εφ’ όσον δεν εξασφαλίζονται οι κοινωνικές προϋποθέσεις της αποδέσμευσης του ατόμου από τον άμεσο ή έμμεσο οικονομικό και κοινωνικό καταναγκασμό δεν είναι δυνατή ούτε η πολιτική ελευθερία, ούτε, κατά μείζονα λόγο, η αποδεσμευμένη ενεργοποίηση του ατόμου, που θα του επιτρέψει να αποφασίζει, να είναι ΕΛΕΥΘΕΡΟ”.

Η αλλαγή του τρόπου λειτουργίας των φυλακών πρέπει να αλλάξει επιτακτικά αν θέλουμε να κάνουμε την κοινωνική επανένταξη ένα ζωντανό και όχι νεκρωμένο σχήμα κοινωνικής πολιτικής. Ακόμα και αν αυτό σημαίνει σε πρώτο επίπεδο κατάργηση της λέξεως “Φυλακή” και αντικατάσταση της από την έννοια της ελευθερίας, όπως εννοείται στο παραπάνω απόσπασμα: ας εξασφαλιστούν εκείνες οι προϋποθέσεις αποδέσμευσης του ανθρώπου από τον άμεσο ή έμμεσο οικονομικό και κοινωνικό καταναγκασμό, ώστε να καθίσταται δυνατή η έννοια της πολιτικής ελευθερίας..... Ας τοποθετήσουμε την έννοια της κοινωνικής επανένταξης σε μια τέτοια βάση πρόσληψης του κοινωνικού ανθρώπου, του ανθρώπου που ζει σε “κοινωνιακού τύπου” ¹⁰⁰ κοινωνίες κατηγορίες κοινωνιών, που παρουσιάζουν χαρακτηριστικές ομοιότητες στα κύρια διαρθρωτικά ή δομικά στοιχεία τους.

Επιλέξαμε δε για το κλείσιμο αυτής της εργασίας, τα λόγια του Κορνήλιου Καστοριάδη ¹⁰¹, αφήνοντας τον αναγνώστη να βγάλει τα δικά του προσωπικά συμπεράσματα:

“Σήμερα ζούμε σε μια κοινωνία, στην οποία η απάθεια, ο κυνισμός και η ανευθυνότητα ολοένα επεκτείνονται. Το κίνημα της αυτονομίας πρέπει να ξαναεξεκινήσει και να προσπαθήσει να εγκαθιδρύσει μian αληθινή Δημοκρατία. Μια Δημοκρατία όπου όλοι θα συμμετέχουν στην ρύθμιση και τον καθορισμό των κοινωνικών δραστηριοτήτων. Και αυτό είναι το μόνο πολιτικό πρόταγμα, για το οποίο αξίζει τον κόπο να εργαστούμε και να αγωνιστούμε....” [“Είμαστε Υπεύθυνοι για την Ιστορία μας”, 2000, σελ. 71].

Στο πλαίσιο αυτών των λέξεων ας αναρωτήθουμε για την πραγματική, ουσιαστική υλοποίηση της κοινωνικής επανένταξης στα πλαίσια της “αληθινής Δημοκρατίας” του Κορνήλιου Καστοριάδη, ελπίζοντας ότι αυτή η έννοια θα τύχει μεγαλύτερης ερευνητικής προσπάθειας στο μέλλον από τους Έλληνες ερευνητές.

⁹⁹ Αναφέρεται στην βιβλιογραφία η πηγή: [“Κοινωνικά Συστήματα στον 20^ο αιώνα”, Τόμος Α, σελ. 57].

¹⁰⁰ [Γσαούσης, σελ. 27]

¹⁰¹ .Αναφέρεται στην βιβλιογραφία της έρευνας η πηγή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

*ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΗ:η βιβλιογραφική ανασκόπηση χωρίστηκε σε τρεις τομείς,μέσα στους οποίους εντάσσεται η θεματική της έρευνας μας και οι οποίοι είναι οι εξής:1)θεωρητικό πεδίο του ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ, 2)θεωρητικό πεδίο της ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ, 3)θεωρητικό πεδίο της ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ.Στην μελέτη των πρώην παραβατικών ατόμων θεωρήσαμε ότι αναδύονται διαστάσεις κυρίως ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΟΥΣ,ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΚΛΙ γενικότερης προβληματικής πάνω στην εφαρμογή των ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ,τέτοιων που διαμορφώνουν την αντίδραση του κοινωνικού συνόλου απέναντι τους αλλά και που μέσα απο την επίδραση αυτών διαμορφώνεται και λειτουργεί ο κοινωνικός έλεγχος.

➤ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΆΡΘΡΑ

Ανδρίτσου,Α.,”Έρευνα:Ο θεσμός της φυλακής στην Ελλάδα:Προκαταρκτική έκθεση της ερευνητικής ομάδας εγκληματολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών”,Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,ειδικό τεύχος,Άνοιξη 1988

Δασκαλάκη,Η.Π.Παπαδοπούλου\Δ.Τσαμπαρλή\Ε.Φρονίμου:”Φυλακισμένοι και πρώην φυλακισμένοι,ΕΚΚΕ,1996.[σς.369-406]

-Δασκαλάκης Η.,Ο θεσμός της φυλακής,εφ.Νέα,14 Απριλίου 1984[αναδημοσιευμένο στην Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,ειδικό Τεύχος,αφιέρωμα στον Ηλία Δασκαλάκη,Αθήνα 1988,σελ.32-37]

-Δασκαλάκης Η.,Απονομή της Ποινικής Δικαιοσύνης στην Ελλάδα[έρευνα ομάδας του ΕΚΚΕ],Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών,Αθήνα 1988,σελ 32-37].

-Δασκαλάκης Η.,Η εξέλιξη της εγκληματολογικής σκέψης,Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,Ειδικό τεύχος 68Α .Άνοιξη 1988,σελ.55

-Δασκαλάκης Η.,Οι επιστημονικές τάσεις έναντι του προβλήματος της φυλακής,Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,ειδ.τ.Άνοιξη 1988[68Α],σελ 44

-Δασκαλάκης Η.,Οι επιστημονικές τάσεις έναντι του προβλήματος της φυλακής,Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών,ειδικό τεύχος,αφιέρωμα στον Ηλία Δασκαλάκη,Αθήνα 1988,σελ.38-47

-Δασκαλάκη Ηρώ, Παπαδοπούλου Παναγιώτα, Τσαμπαρλή Δήμητρα, Τσίγκανου Ιωάννα, Φρονίμου Έμμο [Αθήνα 2000] ,Εθνικό κέντρο Κοινωνικών Ερευνών: "Εγκληματίες και θύματα στο Κατώφλι του 21ου αιώνα", Αφιέρωμα στην μνήμη Ηλία Δασκαλάκη.

-Δουλκέρη Τέσσα [1985], Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικών Επιστημών [Ε.Ε.Κ.Ε]: Πρακτικά του Πρώτου Πανελληνίου Συνεδρίου 14, 15, 16 του Δεκέμβρη 1981 που πραγματοποιήθηκε στην Πάντειο Σχολή υπό την Αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού: "Η κατάσταση των Κοινωνικών Επιστημών στην Ελλάδα".

-Δημητρίου Σ. [επ.]: "Μορφές Κοινωνικού Αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του", Κέντρο έρευνας και τεκμηρίωσης, Ομάδα Ανθρωπολογίας, Εκδόσεις ΙΔΕΟΚΙΝΗΣΗ, Αθήνα 1977, [Συλλογικός Τόμος] και ειδικότερα οι μελέτες :

1] Α.Κουκουτσάκη: "Μηχανισμοί κοινωνικού αποκλεισμού των πρώην κρατουμένων, ο μύθος της επανακοινωνικοποίησης", σελ. 55-62

2] Ι.Τσίγγανου: "Το κοινωνικό μειονέκτημα της παραβατικότητας", σελ. 23-42

-ΕΚΚΕ: "Ινστιτούτο Πολιτικής Κοινωνιολογίας Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνιολογίας : " Η ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ: θεωρητικές και μεθοδολογικές κατευθύνσεις ", ΕΚΚΕ κείμενα εργασίας 1999\8.

-ΕΚΚΕ [1996]: "Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα", τόμοι Α', Β'

-Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου-Ελληνική Εταιρεία Εγκληματολογίας, Η στέρηση της ελευθερίας στο Ποινικό σύστημα και τα δικαιώματα του ανθρώπου, Πρακτικά 42ου Διεθνούς Σεμιναρίου Εγκληματολογίας 18-22 Δεκεμβρίου 1989, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1991.

-Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Κρατούμενοι και δικαιώματα του ανθρώπου, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1996

-Ίδρυμα ΣΑΚΗ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, [1993], "Διαστάσεις της Κοινωνικής πολιτικής σήμερα, Αθήνα, σελ. 369-440

-Ίδρυμα ΣΑΚΗ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, 60 Επιστημονικό Συνέδριο, ΑΘΗΝΑ 1998, [Συλλογικός Τόμος Εισηγήσεων] και ειδικότερα οι μελέτες:

α) Γ.Πετράκη: "Κοινωνικός αποκλεισμός: παλαιές και νέες "αναγνώσεις" του κοινωνικού προβλήματος", σελ. 19-24

β) Γ.Αμίτσης-Γ.Κατρούγκαλος: "Κανονιστικές διαστάσεις του Κοινωνικού αποκλεισμού", σελ. 56-76

γ) Π.Νούτσος: "Κοινωνικός αποκλεισμός και "Ανθρώπινα Δικαιώματα", σελ. 87-93

δ) Ι.Τσίγγανου: "Παραβατικότητα και πραγματικότητα : Η έννοια του "κοινωνικού υποστρώματος" ή διαφορετικά "υπο-τάξης", 391-401.

-Καράγιωργας Σάκης κ.α[1990]:''Διαστάσεις της Φτώχειας στην Ελλάδα,έκδοση ΕΚΚΕ,Τόμοι Α',Β'

-Καλογερόπουλος Δ.:''Συνειδητοποιήσεις σε σχέση με τη διαχείριση του εγκληματικού ζητήματος'' Νομική βιβλιοθήκη Αθήνα 2005

-Κατερέλος,Γ.:''Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας στη κοινωνική ψυχολογία.Σημειώσεις Τμήματος ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου,Αθήνα,1994

-Κουλούρης Ν.,Προς ανασυγκρότηση της φυλακής :Η νομιμοποίηση [και μονιμοποίηση?]της σωφρονιστικής κρίσης,Χρονικά,τ. 4,Ιανουάριος 1992, σελ.69-96

-Κουράκης Ν-Μηλιώνη Φ.[και ερευνητική ομάδα φοιτητών Νομικής Αθηνών],Έρευνα στις Ελληνικές φυλακές, Α':Τα σωφρονιστικά Καταστήματα ανηλίκων Κορυδαλλού και Κασσαβέτειας,Σάκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1995

-Κουράκης Ν.,Η ποινική καταστολή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος,3η έκδοση , Σάκουλας,Αθήνα-Κομοτηνή 1997

-Λάζος Γρηγόρης ,[1993-95],''Αποφυλακισθέντες και οικογένειες αποφυλακισθέντων :κώδικες εκτίμησης εγκληματικότητας και επικινδυνότητας'',ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ,Τεύχος 11-16, 183-338.

-Μαγγανάς Αντώνης,[1991]:''Μέθοδος πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας.Η Καναδική εμπειρία ,ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ,[έτος 20 ,4],392-399

-Μαγγανάς Αντώνης,[2000]:''η επανορθωτική δικαιοσύνη ως μέσον επίτευξης της κοινωνικής ειρήνης'',ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ,[Έτος 3ο ,5],555-560.

-Μαγγανάς Αντώνης,[2000]:''Προγράμματα θεραπείας και βραχείες Ποινές'',ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ,[Έτος 3ο ,5],307-313

-Μαγγανάς Αντώνης,[1999],''Το πρόβλημα της αποτίμησης του κινδύνου τέλεσης νέων εγκληματικών πράξεων'',ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ,[Έτος 2ο ,10]1008-1016

-Μαγγανάς Αντώνης –Παπαμιχαήλ Στέλλα[1999],''Αποτίμηση της βαρύτητας των Ποινών'',Έτος 2ο ,7]757-759

-Μανωλεδάκης Ιωάννης,''Η κατάχρηση της Ποινικής καταστολής'',Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας,3-4\1989[σελ.39-57]

-Μανωλεδάκης Ιωάννης,''Η εύκολη λύση της Ποινής'',εφημερίδα ''ΤΑ ΝΕΑ'' της 21.11.1986

-Μπάλμαρ,Ε,Βαλλερσταϊν,Ι,΄΄Φυλή,Έθνος,Τάξη :οι Διφορούμενες Ταυτότητες[Αθήνα:Πολίτης,1991]

-Νικολόπουλος Γιώργος,Φυλακή και τοπική κοινωνία.Απο την ΄΄σωφρονιστική΄΄ μεταρρύθμιση στα τοπικά κοινωνικά δίκτυα,Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας,11-16\1993-95[σελ.307-325].

-Νικολόπουλος Γιώργος:Εγκληματολογικοί προβληματισμοί γύρω απο την έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού ΄΄,εισήγηση στο συνέδριο με τίτλο,΄΄Εγκληματίες και θύματα στο κατώφλι του 21ου αιώνα΄΄,ΕΚΚΕ-Πάντειο Παν\μιο,Αθήνα 1997

-Ντυρκαϊμ,Ε.\Μουσούρου,Α.Μ.΄΄Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου΄΄, Αθήνα:Gutenberg 1994

-Πανούσης Γ,Η σωφρονιστική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα[απο τον κυνισμό της εργασίας στην ουτοπία της αγωγής?]Σάκκουλας,Αθήνα-Κομοτηνή 1989

-Πανούσης Γ,[2000]:΄΄Εγκληματολογικοί αναστοχασμοί \το έγκλημα,ο εγκληματίας,η τιμωρία΄΄,ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ[Έτος 3ο ,2],182-184

-Παπαστάμου .Σ.,΄΄Η ψυχολογιοποίηση της εγκληματικότητας:η αποδραματοποίηση ενός κοινωνικού προβλήματος΄΄,Τόμος αφιερωμένος στον Η.Δασκαλάκη,1985

-ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ,Έ Μελέτες-άρθρα:΄΄Τα τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας:ένα όργανο συμμετοχικής Αντεγκληματικής Πολιτικής΄΄,

-Σπινέλλη Κ.-Τσήτουρα Α.,Κρατούμενοι και δικαιώματα του ανθρώπου,Ίδρυμα Μαραγκοπούλου και δικαιώματα του ανθρώπου,Σάκκουλας,Αθήνα-Κομοτηνή 1996

-Σπινέλλη Κ.-Κουράκης Ν,Σωφρονιστική Νομοθεσία,Ελληνική-Διεθνής, γ΄ έκδ.Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα 1995

-Τσητούρα Α.,΄΄Κρατούμενοι και Δικαιώματα του Ανθρώπου ΄΄,Αθήνα-Κομοτηνή,Εκδόσεις Σάκκουλα,1996,σελ.158

-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ[1996]:΄΄Οδηγός για τις έρευνες και μελέτες στα πλαίσια της καταπολέμησης του Κοινωνικού Αποκλεισμού απο την Αγορά Εργασίας ΚΠΣ,1994-1999σελ.4

-Φουκά Μ,Επιτήρηση και τιμωρία.Η γέννηση της φυλακής,Κέδρος,Αθήνα 1976.

-Χαϊδου Α,Η ιδρυματική και εξωιδρυματική μεταχείριση των ανηλίκων στην Ελλάδα και το εξωτερικό,Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα 1990

✓ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξίου Αθανάσιος: "Περιθωριοποίηση και ενσωμάτωση", 2η έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 1999
- Αλεξιάδης Σ., Προς αναμόρφωση του σωφρονιστικού συστήματος, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1983
- Αλεξιάδης Σ., Ανθρώπινα δικαιώματα. Ποινική καταστολή. [Δώδεκα μελέτες], Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1990
- Αλεξιάδης Σ., "Εγκληματολογία: Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα : Εκδ. Σάκκουλα, 1980
- Αλεξιάδης Σ., "Εγκληματολογία", Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 1985
- Αρτινοπούλου Β., Μαγγανάς Α., "Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης: Η συμβολή στην αντεγκληματική πολιτική", Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 59-75
- Αλεξιάδης Σ.-Ν. Κουράκης-Γ. Πανούση: "Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής", Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1993
- Ansel. M. "Η νέα κοινωνική άμυνα", Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 1995
- Άντλερ Α., "Το νόημα της ζωής", Εκδ. Επίκουρος, σελ. 23-40
- Αρχιμανδρίτου Σ., Ειδικά ζητήματα έκτισης των ποινών, Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1994
- Αλεξιάδης Σ., Σωφρονιστική, Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1993
- Balier Claude: "Ψυχανάλυση της βίας", Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1998, σελ 15-21, 293-300
- Baudrillard Jean., "Η διαφάνεια του κακού", Αθήνα, Εκδόσεις Εξάντας, 1996, σελ. 139
- Beetham. D., Boyle. K., "Δημοκρατία: 80 ερωτήσεις και απαντήσεις", Εκδόσεις Εστία, 1996, σελ. 158
- Βρούζας Κ.: "Παγκόσμια επικοινωνία, Πολιτισμικές ταυτότητες", Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 1997, σελ. 180, 181, 182

-Engels Friedrich [1845], “Die Lage der arbeitenden Klasse in England”, Leipzig, Ελληνική μετάφραση:[Λ.Αποστόλου], “Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία”, Μπαϋρον, 1974

-Μπεκκαρία Κ.[1764][1965]:Droz, “Περί Αδικημάτων και Ποινών”, μετάφραση Αδαμάντιος Κοραΐς, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 1989

-Giddens Anthony[1982]: “Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία”, Γ΄ Έκδοση, Οδυσσέας

-Γκόφμαν Έρβινγκ: “Άσυλα: δοκίμια για την κοινωνική κατάσταση των ασθενών του ψυχιατρείου και άλλων τροφίμων”, Αθήνα, Ευρύαλος, 1994

-Γκόφμαν Έρβινγκ: “Συναντήσεις: Δύο μελέτες στην Κοινωνιολογία της αλληλεπίδρασης”, 1η Έκδοση, Αθήνα, Αλεξάνδρεια 1996

--Δασκαλάκης, Η., “Η εγκληματολογία της Κοινωνικής Αντίδρασης”, Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 1985

-Δασκαλάκης Η., “Η Μεταχείριση του εγκληματία”, Αθήνα: εκδ. Σάκκουλα, 1985

-Δασκαλάκης Η.: “Η λειτουργία της Ποινής”, Αθήνα, 1973

-Δαφέρμος, Β., [2005]: “ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕ ΤΟ SPSS”, εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 2005

-Δημητρίου, Σ.: “Μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και μηχανισμοί παραγωγής του”, Αθήνα, ιδεοκίνηση, 1997

-Δήμου .Η.: “Απόκλιση, στιγματισμός”, Εκδόσεις Γκούτενμπέργκ, Αθήνα, 1996

-Κατερέλος .Γ.Δ., “Η δυναμική των Κοινωνικών αναπαραστάσεων”, Οδυσσέας 1996 [Α΄ Έκδοση], Σύγχρονες έρευνες στην Κοινωνική ψυχολογία, σελ. 103-127

-Καστοριάδης Κορνήλιος [2000], “Είμαστε υπεύθυνοι για την ιστορία μας”, 5η Έκδοση, Πόλις

-Κουκουτσάκη .Α.: “Εικόνες εγκλήματος”, Αθήνα, Πλέθρον, 2000, σελ. 26

-Κουράκης Ν., “Η Ποινική καταστολή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος”, 3η έκδ., Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1997

-Hulsman, “Άστοχες Ποινές: Το Ποινικό Σύστημα υπό αμφισβήτηση”, Νομική Βιβλιοθήκη, 1997

-Houchon Guy., “Το σωφρονιστικό κακό: Η περίπτωση του Βελγίου”, Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας, 3-4/1989 [σελ. 225-241]

-Houchon Guy., “Η εμφάνιση των ανελαστικών ποινών στο Βέλγιο και η ποινολογική θεωρία, Εισήγηση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, 10-11/4/97

-Λαμπροπούλου,Ε.,''Ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος'',Εκδόσεις Παπαζήση,1994

-Λαμπροπούλου Εφη.,''Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επικοινωνίας\Η περίπτωση της βίας και της εγκληματικότητας'',Αθήνα,Ελληνικά Γράμματα,19..,σελ77

-Λομπρόζο,Κ., ''Ο εγκληματίας Άνθρωπος'',Αθήνα,Εκδόσεις Εγκυκλοπαιδικής Βιβλιοθήκης,1925

-Μαγγανάς Αντώνης .Δ. :''ΘΕΜΑΤΑ:Εγκληματολογικά και Ποινικού Δικαίου'',Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα 1999

-Μαγγανάς Αντώνης :''Το εγκληματολογικό φαινόμενο στην πράξη'',Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα,2004

-Μπέκερ Χάουρντ:''Οι περιθωριοποιημένοι'',Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα,2000

-Τσήτουρα Αγλαΐα:''η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική'',Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας,Τεύχος Ι,σελ.32-40,1989

-Φουκώ Μ,Επιτήρηση και τιμωρία.Η γέννηση της φυλακής,Κέδρος,Αθήνα 1976.

-Χαΐδου Α,Η ιδρυματική και εξωιδρυματική μεταχείριση των ανηλίκων στην Ελλάδα και το εξωτερικό,Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα 1990

-Χαΐδου Ανθοζωή :''Το Σωφρονιστικό σύστημα:ζητήματα θεωρίας και πρακτικής'',Νομική Βιβλιοθήκη,Έκδοση 2002

-Τσαλίκογλου Φωτεινή:''Μυθολογίες βίας και καταστολής'',Εκδόσεις Παπαζήση,Αθήνα 1989,

-Τσαλίκογλου Φωτεινή :''Σχιζοφρένεια και φόνος::Μια Ψυχολογική Εγκληματολογική Έρευνα,Αθήνα :Παπαζήσης,1984

-Τσουκαλάς Κ. ''Ανεργία και αθλιότητα'',ΤΟ ΒΗΜΑ,2\7\95,σελ.Α14

-Παρασκευόπουλος .Ι.:''Μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας'',Τόμος Ιος,2ος,Αθήνα, 1993

-Παπαστάμου.Σ.:''Ψυχολογιοποίηση'',Εκδόσεις Οδυσσέας,Αθήνα,1989

-Παπαστάμου .Σ.:''Η κοινωνική επιρροή '' ,Σύγχρονες έρευνες στην Κοινωνική ψυχολογία,Εκδόσεις Οδυσσέας,Αθήνα 1989,σελ.579-763

-Παρασκευόπουλος .I.N.,''Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας'',Αθήνα 1993,τόμος Α΄ και Β΄

-Παρασκευόπουλος .I.N.,''Στατιστική'',Τόμος Α΄:Περιγραφική στατιστική,Αθήνα 1990

-Σακαλάκη Μαρία:''Κοινωνικές ιεραρχίες και σύστημα αξιών'',Εκδόσεις Κέδρος,Αθήνα 1984,σελ.126-140,61-81

-Σπινέλλη.Κ.Δ.,''Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων'',Σάκκουλα,1982,σελ.70-80,81-98,325-339

-Τσαούσης.Δ.Γ. ,:''Η κοινωνία μας'',1991,Κοινωνιολογική και ανθρωπολογική βιβλιοθήκη, Gutenberg

-Φαρσεδάκης .I.:''Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όρια της'',Νομική Βιβλιοθήκη

-Φαρσεδάκης.I.:''Η εγκληματολογική σκέψη απο την Αρχαιότητα ως τις μέρες μας'',Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα 1990

-Φαρσεδάκης.I.:''Στοιχεία εγκληματολογίας'',Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα 1996,σελ.204

-Φαρσεδάκης.I.:''Η εγκληματολογική σκέψη απο την Αρχαιότητα ως τις μέρες μας'',τ.Α΄,Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα,1990,σ.294-297, 214-221

-Φαρσεδάκης.Ιακ.Ι., ''Στοιχεία εγκληματολογίας'',Αθήνα:Νομική Βιβλιοθήκη,1996

-Φαρσεδάκη.Ιακ.Ι., ''Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όρια της'',Νομική Βιβλιοθήκη,Αθήνα,1985

-Φύλιας .Βασίλης[1988]:''Κοινωνικά Συστήματα στον 20ο αιώνα'',τόμος Α,Κοινωνιολογική και ανθρωπολογική βιβλιοθήκη, GUTENBERG,

-Φουκώ,Μ:''Επιτήρηση και Τιμωρία:η γέννηση της φυλακής'',Ράππας,1989,σελ.43-44

-Φουκώ,Μ:''Εξουσία,γνώση και ηθική'',1987,σελ21

➤ ΞΕΝΑ ΆΡΘΡΑ

-Althusser.L.''Pour Marx''

- Black.M, Forbey.D,Yossef.S.,Graham.J,McNulty.J, Anderson.S,Burlew.K,,"
"Using the Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2[MMPI-2]to detect
psychological distress and dysfunction in a state correctional setting", Criminal
Justice and behavior,Vol.31,No.6.734-751
- Byrne,"Future of intensive probation supervision",Crime and delinquency,January
1990,pages 19
- Gall Franz Joseph."Craniologie ou decouvertes nouvelles concernant le cerveau,le
crane et les organes",Paris,1807
- Garland.D,"The limits of the sovereign state.Strategies of Crime Control in
Contemporary Society,The British Journal of Criminology,1996,V.36\4,page 466
- Hollander E.P., "Conformity,status and idiosyncrasy credit",Psychological
Review,1958,65,117-127
- Hollander E.P.,"Competence and conformity in the acceptance of influence",Journal
of Abnormal and social Psychology",1960,61,360-365
- Fiske .S.[1993]. "Social cognition and social perception",Annual Review of
Psychology, 44,155-194,
- Fiske.S.[1993a]., "Controlling other people\The impact of power on
stereotyping",American Psychologist,48,621-628
- Fiske,S.T&Emery,E.J.[1993] ."Lost mental control and exaggerated social
control:Social cognitive and psychoanalytic speculations,In D.M.Wegner &
J.W.Pennebaker[Eds], "Handbook of mental control[pp.171-199],Englewood
Cliffs,NJ:Prentice-Hall.
- Foucault.M[1978],"About the concept of the "Dangerous individual" in 19th-
Century Legal Psychiatry,International Journal of Law and
Psychiatry, Vol.1.,1978,pages 1-18
- Melossi.D,An introduction:"Fifty years later,Punishment and social Structure in
comparative analysis Contemporary Crises,1989,v.13,ap.4,σελ .311
- Merton.R., "Social Theory and anomie",American Sociological Review,1938
- Ross D.,"Meta-analysis of rehabilitation programs for Juvenile delinquents\A brief
rapport.criminal justice and behavior,Vol .17 No 1,pages 134-142
- Tasfel H.,[1957],"Value and the perceptual judgment of magnitude",Psychological
Review,64,192-204
- Tasfel H.,[1971],"Social categorization and the intergroup behavior",European
Journal of Social Psychology,1,149-178

- Turner J.C.,[1991],''Social influence'',Buckingham,Open University Press
- Turner J.C.,[1987],''Rediscovering the social group,A self categorization theory,Oxford,Basil Blackwell
- Turner J.C.,[1981],''Towards a cognitive redefinition of the social group,Cahiers de Psychologie Cognitive,1981,1,93-118
- Wolfgang.M.E.:''Η υποκοιλούρα της βίας'',Νομική Βιβλιοθήκη,μετάφραση 1995
- Simmel.G.,''The stranger'',[1908],απο τον φάκελο σημειώσεων στο μάθημα ''κοινωνική ανισότητα,θεωρητικές προσεγγίσεις'',του Μεταπτυχιακού Προγράμματος :''Μειονότητες και Αποκλεισμός'',Πάντειο Παν/μιο,2001-2003

➤ ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Althusser.I, ''Positions'',Paris[1979]
- Abelson R.P., ''Modes of resolution of belief dilemmas'',Journal of Conflict Resolution'',1959
- Abraham.,K.,''L ' historie d ' un chevalier d' industrie a la lumiere de la psychanalyse'',[1925] [Euvres completes ,μτφρ.Ι.Βarande,Payot,Paris 1966,τ.2,σ.158-172
- Abrahamsen David., ''The Phychology of Crime'',New York,1960
- Abric J.C., ''Cooperation,competition et representations sociales'',Cousset,Delval,1987
- Aichhorn,A., ''Jeynesse a l abandon'',Privat,Toulouse 1973
- Allport G.W., ''Personality\A phychological interpretation'',New York,Holt,1937
- Avidgor R., ''Etude experimentale de la genese des stereotypes'',Cahiers Internatioaux de Sociologie,1953
- Alexander Franz &William Healy ,''Roots of crime '',Knopf,New York,1935

- Baratta.A,Criminologia Critica e Critica del Diritto Penale,il Mulino,Bologna,1982,σελ.188
- Becker.Howard.S, "The other side :''Perspectives on Deviance'',Free Press,New York,1964
- Bonger Willem Adriaan., "Criminalite et conditions economiques'',Amsterdam,1905
- Bowlby,J.:
"The effect of Mother-Child Separation'',Brit.J.Med.Psychol.29,1956,211
- Brown Rupert:''Prejudice,its social psychology'',Oxford,Blackwell publisher,1995-2000 print
- Chapman..D., "Sociology and the Stereotype of the Criminal'',Tavistock Publications,1968,p.212
- Cloward&Lloyd E.Ohlin, "Delinquency and Opportunity'',Free Press,New York,1960
- Cohen.S,Taylor,L. Psychological Survival\The experience of long term Imprisonment'',New York\Pantheon,1972,p.109
- Cohen.K.Albert, "Deviance and Control'',Englewood Cliffs,N.J.:Prentice-Hall,c1996
- Cohen .K.Cohen., "Delinquent Boys:''The Culture of the Gang'',Free Press,New York,1955
- Darwin[1859],''On the origins of Species by Means of Natural Selection''
- Durkheim,E., "The division of labour in Society'',New York\Free Press,1964
- Durkheim,E. ,''Sociology and philosophy'',New York :Free Press,1974
- Doise .W., "Intergroup relations and polarization of individual and collective judgment'',Journal of Personality and Social Psychology'',1969
- Doise ,''Les representations sociales :definition d ' un concept'',Connexions,1985
- Eysenck Hans., "Crime and Presonality'',Routledge &Kegan Paul,London,1977[2nd Edition]
- Festinger L., "A theory of cognitive dissonance'',Evanston,III,Row et Peterson,1957
- Freud.S. "A general introduction to Psychoanalysis'',New York\Doubleday,1943
- Freud .S., "Inihibitions ,symptoms, and Anxiety'',Standard Edition,Vol.20,1959

- Garland.D-Young.P,"The power to punish.Contemporary penalty and social analysis",London-Heinemann Educational Books,New Jersey-Humanities Press,1983,
pages 16-17
- Gillin,j.,Taming the Criminal,New York\Macmillan,1931,pp.295-296
- Glueck .S.,Glueck .E., "Unreveling Juvenile Delinquency",Cambridge\Haward University Press,1950
- Goffman Erving:"Stigma,notes on the management of spoiled identity",Pelican books,1968
- Heider .F. "The pychology of interpersonal relations",Journal of Psychology,John Wiley &Sons,1958
- Heider .F., "Attitudes and cognitive organization",Journal of Phychology,1946,
- Lemert.Edwin.M. :''Human deviance,social problems and social control'',Prentice-Hall,New York,1967[2nd Edition 1972]
- Lemert.Edwin.M.:''Social pathology'',McGraw-Hill,New York,1951
- Merton.K.Robert,"Social thery and social structure",New York,Free Press[1968]
- Merton C.Bernstein,Joan Brodsh New York :Basic Books,1988
- Moscovici S.\Lage E, "Studies in social influence III:majority versus minority influence in a group ",European Journal of Social Phychology ",1976
- Luhman,N.:''The differentiation of Society'',Νέα Υόρκη:Columbia University,Press,1982 -Pfohl Stephen :''Images of deviance and social control,A sociological history'',second edition,Mc Graw-Hill,1994,pages 345-390
- Merton., R. "Social Theory and Social structure",New York,The Free Press,1968
- Pinatel "A treatise on insanity",Sheffield,1806
- Pitch.T,"Limited responsibilities.Social movements and criminal justice",London-N.Y.,Routledge,1995
- Petersilia Joan, "When prisoners come home\Parole and Prisoner Reentry",Oxford University Press,2003
- Reiman J.H.,''The rich get richer and the poor get prison'',Wiley,New York,1979,p.55
- Rocher Guy,"Action sociale",Paris 1968

-Young Elisabeth-Bruehl:"The anatomy of prejudices",Cambridge ,Mass:Harrard University Press,1996

-Tannenbaum,F. CRIME AND THE COMMUNITY,Boston,1939,p.71

-Taylor.I., Walton, P.,Young.J., "The New Criminology", London:Routledge and Kegan Paul,1973

-Tyler.R.Tom.,"Why people Obey the Law,Yale University 1990

-Wolfe.A.David.,Wekerle,Scott:"Alternatives to violence:empowering youth to develop healthy relationships",SAGE PUBLICATIONS,1997,pages 43-48,115-118, 148-150

-Simon Williams : "Emotion and social theory",Sage Publications,2001,pages 56-75

-Stangor Charles : "Stereotypes and prejudices,essential reading",Psychology Press 2000

-Spitz.R., "la perte de la mere pour le nourisson,troubles du developpment psychosomatique",Enfance

-Sutherland,E., "White Collar Criminality",American Sociological Review, 5,1940

Ηλεκτρονικές πηγές

1."Transcendental Mediation and Offender Rehabilitation \A new approach to Crime Prevention",Intitute of science ,technology and public policy, Proven solutions for America ' s Future,[http\www.istpp.org/rehabilitation\index.html](http://www.istpp.org/rehabilitation/index.html)

2.14th World Congress of Criminology-2005

a."Great Expectations\Reintegration and Prisoner Re-entry",Reyes,Cassandra-Cohen,Jeffrey[2005]

b."Women in prison\Women offenders,Nutrition and Reentry,Lohmann,Janet-2005

c."The role of incarceration in the criminal Justice System",Sparks,Richard-2005

d."Harm and Repair\Efforts from inside the Prison",Gorazd Mesko-2005-

e."From Behind Bars\Experiences of Imprisonment",Gerber,Jurg-2005

f."The Governance of Public Safety",Bessozi Claudio,International Centre for the Prevention of Crime\Police and reduction of fear of crime –what can be done?

-StarTribune.com\Minneapolis-ST.PAUL,MINNESOTA, "Andy Luger" "After the prison doors swing open",January 26,2007

-Psychology and Crime News , "Archive for the prisoners and punishment Category : "Offenders Unlikely to seek help When Experiencing Mental Distress",

18th, January 2007, Howerton\Byng\Campbell\Hess\Ownes\Aitken ,British Medical Journal press release.

-Psychology and Crime News ,''New issue:Criminal justice and Behavior'',11th ,January 2007,Sorensen.R.\Cunningham.D.

-Abstracts 1999 WSSA CONFERENCE :Criminal justice and criminology.

a.''Prison overcrowding in Ghana:Trends,Patterns and Key Issues for Policy Analysis'',Appiahene-Gyamfi [1999],Simon Fraser University

b.''Correctional Management and Traditional Native American Healing : A Comparative Analysis of Conflicting Cultural Values'',Archambeault,William, Louisiana State University.

• ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ

Η διεξαγωγή συνεντεύξεων με αποφυλακισμένα άτομα σε κατά πρόσωπο επαφή με τον ερευνητή δεν είναι μια εύκολη υπόθεση από πολλές πλευρές. Κάποιοι Παράγοντες με βασικότερο το αν το ίδιο το άτομο θέλει να δώσει συνέντευξη όσο και για το ότι οι διάφοροι φορείς, Κρατικοί και μη, που ασχολούνται με το Σοφρονιστικό σύστημα θέτουν στον ερευνητή θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων του ατόμου με αποτέλεσμα η καταγραφή απόψεων από τα ίδια τα αποφυλακισμένα άτομα να γίνεται μια ερευνητική κατάσταση, που απαιτεί πολύ προσπάθεια από τον ίδιο τον ερευνητή αναφορικά με τους τρόπους που έχει για να βρεί διαθέσιμα αποφυλακισμένα άτομα να αξιολογήσουν το θέμα της κοινωνικής τους επανένταξης ή την προοπτική αυτής. Όπως έχει επισημάνει η συγκεκριμένη εργασία το αποφυλακισμένο άτομο δεν εντοπίζεται εύκολα. Η ερμηνεία αυτού του γεγονότος θα μπορούσε να είναι ποικίλη. Οι λόγοι του γιατί υπάρχει δυσκολία να βρεθεί το αποφυλακισμένο άτομο σε μια ανοιχτή συνέντευξη ερευνητικής κατεύθυνσεως, μπορεί να υπάγονται είτε στην ίδια την προσωπικότητα του ατόμου [καχυποψία απέναντι στον ερευνητή] διάθεση να μην αναφέρεται στο παρελθόν] είτε γιατί το ίδιο επιστρέφει σε περιβάλλοντα υποκουλούρας είτε γιατί απορρίπτει εξ' αρχής την ιδέα της κοινωνικής επανένταξης εκτιμώντας της ως μη εφαρμόσιμη από την Πολιτεία και το κοινωνικό σύνολο.

Στην συγκεκριμένη εργασία, ο αρχικός μας στόχος ήταν να επικοινωνήσουμε με έναν μικρό αριθμό αποφυλακισμένων ατόμων, ανεξαρτήτως είδους Ποινής και εγκλήματος, ανεξαρτήτως ηλικίας και κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών, Με μόνο κριτήριο επιλογής την Ελληνική ταυτότητα του συνεντευξιζόμενου. Δεδομένου ότι η διατριβή εξετάζει τον Ελλαδικό χώρο και λαμβάνει υπόψη της τους διάφορους παράγοντες που καθορίζουν το θέμα της κοινωνικής επανένταξης παραβατικών ατόμων στην Ελλάδα και δεν επεκτείνεται σε Διεθνές ή μόνο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Βασικός παράγοντας στο να εντοπιστούν διαθέσιμα προς έρευνα αποφυλακισμένα άτομα ήταν η μη-Κυβερνητική Οργάνωση "Ο ΝΙΣΥΜΟΣ", που υποστηρίζει σε θέματα τροφής και στέγης αποφυλακισμένα άτομα, ωστόσο να καταφέρουν να ορθοπατήσουν οικονομικά. Στον συγκεκριμένο

Χώρο απευθύνονται άτομα με περιορισμένη έως μηδαμινή κοινωνικο-οικονομική στήριξη από το οικείο περιβάλλον τους και ουσιαστικά αποφυλακισμένα άτομα που έχουν εντονότατο το πρόβλημα της επιβίωσης. Η στήριξη που προσφέρεται στα άτομα αυτά μέσα από την ανθρωπιστική αυτή οργάνωση είναι

Η χορήγηση κάποιου χρηματικού ποσού στο άτομο είτε για να μείνει σε κάποιο ξενοδοχείο, αν αντιμετωπίζει πρόβλημα στέγης και εξασφάλισης τροφής, η παροχή ρούχων και η ψυχολογική στήριξη. Όλα αυτά τα μέτρα έχουν στόχο να βοηθήσουν το άτομο για κάποιο σύντομο χρονικό διάστημα μέχρι να βρεί κάποια εργασία και να επανενταχθεί με όρους τουλάχιστον επιβίωσης οικονομικής. Τα περισσότερα άτομα με τα οποία πραγματοποιήσαμε τις ανοιχτές συνεντεύξεις ήταν χωρίς πόρους οικονομικούς και ανύπαρκτο οικογενειακό περιβάλλον στηρικτικό ως προς το άτομο είτε γιατί οι γονείς είχαν πεθάνει είτε γιατί δεν υπήρχε καλή σχέση μεταξύ των δύο πλευρών.

Αυτό το οποίο έδειξε η μικρή αυτή, από πλευρά του μικρού αριθμού δείγματος, ήταν πως η ποιοτική έρευνα στα αποφυλακισμένα άτομα υπογραμμίζει

ακόμα πιο πολύ το πλήθος των δυσχερειών,οικονομικών και κοινωνικών,που αντιμετωπίζουν αυτά τα άτομα αλλά και το μέγεθος του προβλήματος της απειμλοκής του αποφυλακισμένου απο το περιβάλλον της υποκοιτούρας και της αλλαγής της συμπεριφοράς του ιδίου,μέσα απο την υιοθέτηση πιο κοινωνικά αποδεκτών τρόπων κοινωνικής προσαρμογής.Απο το μικρό μέγεθος του δείγματος [δέκα άτομα] δεν μπορεί να διεξαχθεί κάποιο συμπέρασμα ,που να είναι γενικευτικό με όρους επιστημονικής μεθοδολογίας.

Ωστόσο αυτό το ελιχείρημα της προσωπικής επαφής με αποφυλακισμένα άτομα κρίνεται αναγκαίο στην μελέτη της κοινωνικής αντίδρασης στο αποφυλακισμένο άτομο δεδομένου ότι αποτελούν το αντικείμενο της έρευνας αυτής .Επομένως,το να έχουμε κάποιες απόψεις τους πάνω στην εμπειρία της φυλάκισης τους αλλά και στην μετά της φυλάκισης ζωής τους κάνει το ερευνητικό αυτό ελιχείρημα πιο ολοκληρωμένο μεθοδολογικά .Το δείγμα περιορίστηκε σε δέκα μόνο άτομα δεδομένου οτι η μελέτη εστιάζεται κυρίως πάνω στην κοινωνική αντίδραση για τα αποφυλακισμένα άτομα και δεν καταγράφει την άποψη των ιδίων.Το να έχουμε στην έρευνα μας και αυτήν την κοινωνική καταγραφή των απόψεων των ιδίων των αποφυλακισμένων επιβεβαιώνει τόσο τα ερευνητικά πορίσματα της κυρίως έρευνας κάνοντας τα ακόμα πιο εμφανή αλλά και δημιουργεί νέες υποθέσεις γύρω απο την πλέον εμφανή δυσχέρεια που υπάρχει στο να πραγματοποιηθεί η κοινωνική επανένταξη του ατόμου με ρεαλιστικούς όρους.Αν και ζητήθηκε απο το Υπουργείο Δικαιοσύνης οι συνεντεύξεις ,που πραγματοποιήσαμε με κρατούμενους και κρατούμενες να είναι κατά πρόσωπο ,η άδεια που δόθηκε ήταν μόνο με χορήγηση ερωτηματολογίου απο την κοινωνική υπηρεσία των φυλακών και οχι με άμεση επαφή συνεντευκτή και συνεντευξιαζομένου λόγω προστασίας προσωπικών δεδομένων.Το θέμα των προσωπικών δεδομένων τέθηκε και απο τις οργανώσεις που ασχολούνται με αποφυλακισμένα άτομα κάνοντας ακόμα πιο δύσκολη την καταγραφή των απόψεων του ατόμου που έχει την εμπειρία της φυλάκισης είτε στο παρόν είτε την είχε στο παρελθόν.

Σχετικά με τα αποφυλακισμένα άτομα και την επαφή μαζί τους,όπως αναφέρθηκε παραπάνω,προτείνεται η ποιοτική έρευνα ώστε να ερευνηθεί και το είδος του περιβάλλοντος με το οποίο συγχρωτίζεται το αποφυλακισμένο άτομο.Είναι σημαντικό να εξεταστεί το περιβάλλον με το οποίο κρατάει ενεργή επαφή το άτομο μετά την αποφυλάκιση του είτε αυτό εξακολουθεί να είναι παραβατικό είτε οχι ώστε να μπορεί να συσχετιστεί η υποτροπή στην φυλακή με το αν το άτομο μετά την φυλάκιση του επανέρχεται σε ενα περιβάλλον που τον ενθαρρύνει στο να διαπράξει μια νέα παραβατική συμπεριφορά ή γενικότερα

Ενεργοποιεί σε αυτό παραβατικές τάσεις και νοοτροπίες εγκλήματος.Δεδομένη της σημασίας που διαδραματίζει το περιβάλλον στην ψυχολογία του ατόμου ,είναι καθόλα σημαντικό να λάβουμε υπόψιν το είδος των σχέσεων ,που διατηρεί το αποφυλακισμένο άτομο στην νέα ζωή του,κυρίως για την κατηγορία εκείνη των ατόμων ,που δεν λαμβάνουν στήριξη απο την οικογένεια τους και χαρακτηρίζονται απο έντονες οικονομικές δυσχέρειες,ώστε η εξασφάλιση βασικών πόρων επιβίωσης να φαντάζει για αυτούς πραγματοποιήσιμη μόνο μέσα απο την τέλεση μιας νέας παραβατικής πράξης και συνεπώς την διαμόρφωση ενός πολύπλοκου παραβάτη.Το επαναλαμβανόμενο πέραςμα του απο την φυλακή κάνει ακόμα πιο δυνατή την περαιτέρω ένταξη του στην εγκληματικότητα[Sutherland,Lemert,] και επομένως η οποιαδήποτε προσπάθεια κοινωνικής επανένταξης απαιτεί ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια εξουδετέρωσης αυτής της αρνητικής επιρροής τους Στίγματος της φυλακής στην μετέπειτα ζωή του ατόμου.

➤ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ-ΣΧΟΛΙΑ

“ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΙΣ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΦΥΛΑΚΗ,ΤΑ ΚΑΚΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑ.ΟΙ ΠΟΡΤΕΣ ΤΗΣΣ
ΦΥΛΑΚΗΣ ΕΙΝΑΙ ΚΥΛΙΟΜΕΝΕΣ...”[αποφυλακισμένη]

Οι συνεντεύξεις των αποφυλακισμένων είναι πλούσιες σε εκφράσεις ,που αποτυπώνουν την επίδραση του βιώματος του εγκλεισμού στο άτομο και της μετέπειτα της αποφυλακίσης αντίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος τους σε αυτούς.Θα μπορούσαμε να επιχειρήσουμε ανάλυση περιοχομένου ,μιας και αυτή η μέθοδος συνιστά την προσφορότερη μέθοδο για την συστηματική περιγραφή και ανάλυση του λόγου και μας επιτρέπει να κατανοήσουμε τους όρους παραγωγής και αποδοχής των μηνυμάτων[Σακαλάκη,σελ.61,1984].Όμως λόγω έλλειψης ενός αριθμού δείγματος ικανοποιητικού προς ανάλυση αλλά και το ότι ένα τέτοιο εγχείρημα αποτελεί θεματική μιας ξεχωριστής διατριβής ,θα περιοριστούμε να παρουσιάσουμε κάποια κυρίαρχα χαρακτηριστικά ομοιότητας των συνεντεύξεων αυτών σκιαγραφώντας έτσι ένα πλαίσιο υποθέσεων παραγόντων συνάντησης στα ιστορικά των αποφυλακισμένων απο άποψη οικογενειακού περιβάλλοντος,κοινωνικής αποδοχής μετά την αποφυλάκιση και ικανοποίησης βιοτικών αναγκών.Αναφέρουμε οτι στις συνεντεύξεις αυτές περιλαμβάνονται τα αδικήματα παράβασης του Νόμου περί Ναρκωτικών και αδικήματα απάτης και πλαστογραφίας.Παρατηρήθηκαν τα εξής:

1]Στις περισσότερες περιπτώσεις των συνεντεύξεων με αποφυλακισμένα άτομα φάνηκε ότι η οικογένεια απουσιάζει ως πηγή στήριξης σε επίπεδο πορείας του ατόμου,μετά την φυλακή .Η φτωχή διασύνδεση με τον οικογενειακό και ευρύτερα συγγενικό ιστό φαίνεται ότι προϋπάρχει πριν την φυλάκιση,ως ένα υπόστρωμα προετοιμασίας του ατόμου προς την υποκουλτούρα.Ο ρόλος της οικογένειας εκτιμάται ως πολύ σημαντικός απο όλους τους αποφυλακισμένους,ακόμα και απο εκείνους που δεν διατηρούν κανένα σημείο επαφής με την οικογένεια τους.

2]Σε όλες αποκλειστικά τις περιπτώσεις αποφυλακισμένων η έννοια της κοινωνικής επανένταξης νοηματοδοτήθηκε με τον παράγοντα της εργασίας και τη εξάλειψη της επίδρασης του στίγματος της φυλακής απο την αποδοχή τους απο το κοινωνικό σύνολο.Επίσης,σε καμμία απο τις περιπτώσεις των αποφυλακισμένων δεν παρατηρήθηκε σταθερή εργασία μετά την φυλακή και στις περισσότερες περιπτώσεις υπήρχε έλλειψη εργασίας και τάση αναζήτησης της είτε μέσω προγραμμάτων ΟΑΕΔ είτε μέσω άλλων οργανώσεων,μη-Κυβερνητικών ή ευρύτερα Κρατικών.Επίσης,σε καμμία απο τις περιπτώσεις αποφυλακισμένων δεν παρατηρήθηκε οικονομική ανεξαρτησία και ικανότητα διαβίωσης δηλ.πέρα απο κάποια πόρους απο πηγή στήριξης ή απο την οικογένεια σε έξι περιπτώσεις.Για παράδειγμα πέντε αποφυλακισμένοι έμεναν σε ξενώνα μη-Κυβερνητικής οργάνωσης,δύο σε φίλους ,δύο στο σπίτι των γονέων τους και οι υπόλοιποι είτε είχαν δικό τους σπίτι αλλά δεν είχαν πόρους διαβίωσης σε φυσικό χρήμα είτε ζούσαν ανεξάρτητα απο την οικογένεια τους αλλά με την οικονομική στήριξη απο εκείνην.Εκείνη η πλευρά,που δεν αξιολογήθηκε απο τους αποφυλακισμένους συναισθηματικά ποιοτική είναι η μορφή της επαφής με την οικογένεια και συγκεκριμένα με τους γονείς.Εδώ μπορούμε να διατυπώσουμε μια υπόθεση αναφορικά με την σημασία της οικογενειακής απόρριψης του ατόμου σε πρώιμα εφηβικά και μετεφηβικά στάδια ως προς της ενθάρρυνης προς της παρέκκλιση.Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις ,που η τέλεση της πρώτης παράβασης ξεκινάει απο μικρή ηλικία,15 με 16 ετών,αναφέρθηκε έντονη

απόρριψη και φτωχές συναισθηματικές σχέσεις με τους γονείς.Ο παράγοντας της μονογονεϊκής οικογένειας συναντιέται σε κάποια απο τα ιστορικά των αποφυλακισμένων αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό ώστε να μας προβληματίσει για την διατύπωση κάποιας υποθέσεως.Ο ρόλος της μονογονεϊκής και γενικότερα,δυσλειτουργικής οικογένειας στο πεδίο της παραβατικότητας έχει μελετηθεί απο την Μπεζέ το 1980 ,ωστόσο απαιτείται επανάληψη αυτής της έρευνας προκειμένου να εξετάσουμε αν ισχύει αυτή η υπόθεση 20 χρόνια μετά.Απο την δεκαετία του '80 μέχρι και σήμερα,έχουν συντρέξει αλλαγές σε επίπεδο τεχνολογίας,οικονομίας και μέτρων πολιτικής,ώστε να πρέπει να λάβουμε τον παράγοντα της κοινωνικής μεταβολής απο το 1980 εώς και σήμερα.Όπως αναφέρει ο Τσαούσης[1991] ``η κοινωνική μεταβολή μπορεί να είναι το αποτέλεσμα αυτόματων προσαρμογών μιας κοινωνίας σε νέες καταστάσεις ή να προέρχεται απο εσκεμμένες ενέργειες ,που σκοπό τους έχουν την επέλευση της μεταβολής και την διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης κατάστασης``.

3]Μια ακόμη διαπίστωση είναι το αποτέλεσμα της επίδρασης στο άτομο όλου του γεγονότος εμπλοκής με τον Νόμο,το Δικαστικό και Σωφρονιστικό σύστημα,που όπως φαίνεται απο τις συνεντεύξεις είναι κοινό σε επίπεδο αξιολόγησης απο όλους τους αποφυλακισμένους: το πέρασμα τους απο το στάδιο της σύλληψης,της εκδίκασης και της σωφρονιστικής μεταχείρισης δίνει χαμηλό βαθμό εμπιστοσύνης μετά την φυλακή στην Αστυνομία και στους Δικαστές απο τους αποφυλακισμένους.Μεταξύ Αστυνομίας και Δικαστών, είναι οι Δικαστές τους οποίους οι αποφυλακισμένοι δεν εμπιστεύονται αναφορικά με την κρίση τους και γενικότερα υπάρχει το στοιχείο της καχυποψίας αναφορικά με την εκτίμηση ,που κάνουν πλέον απέναντι σε διατομικές και ευρύτερες κοινωνικά σχέσεις.Οι ίδιοι αποδίδουν αυτήν την στάση τους στο βίωμα του εγκλεισμού και στο αναγκαστικό τους ``συχρωτισμό`` με άλλα άτομα μέσα στην φυλακή.Παρά την ύπαρξη κάποιων ερευνών ,που αμφισβητούν την αρνητική ψυχολογική επίδραση του εγκλεισμού στην φυλακή[Bukstel,Kilmann, Heskin et al,Sapsford,Rasch,Suedfeld et al κ.α.] οι αποφυλακισμένοι αξιολογούν ως βαθύτατα αρνητική την επίδραση του εγκλεισμού στην φυλακή σε αυτούς αναφέροντας κλινικά ψυχολογικά συμπτώματα π.χ. φοβίες και δυσκολία προσαρμογής σε εξωτερικούς χώρους,ακόμα και την χρήση ψυχοφαρμάκων ,όπως αντικαταθλιπτικά ή αγχολυτικά ,μετά την φυλακή.Οι ίδιοι εξάλλου οι αποφυλακισμένοι γίνονται συναισθηματικά φορτισμένοι κατά την συνέντευξη και συγκεκριμένα σε σημεία της αφήγησης τους,όπου περιγράφεται η επίδραση του εγκλεισμού στον αποχωρισμό τους απο αγαπημένα πρόσωπα,συνήθως συγγενικά,όπως π.χ. η άρνηση του Εισαγγελέα των φυλακών να δώσει άδεια στην αποφυλακισμένη να παρερευθεί στην κηδεία της μητέρας της ή η ψυχική και σωματική επιβάρυνση των συγγενών Α βαθμού απο την φυλάκιση του παιδιού τους.Γενικότερα,θα πρέπει να αμφισβητήσουμε τις έρευνες εκείνες,που ουδετεροποιούν την επίδραση του εγκλεισμού στην ψυχολογία του κρατούμενου και να αναρωτηθούμε πως βγήκαν αυτά τα συμπεράσματα,με βάση την απλή και αποδεκτή σε κάθε άνθρωπο ανάγκη της ελευθερίας.Αν ο εγκλεισμός δεν προκαλούσε φόβο στον κοινωνικό σύνολο,τότε η ποιή της φυλάκισης δεν θα ικανοποιούσε τις παραδοχές της γενικής πρόληψης του εγκλήματος δηλ.του εκφοβισμού του κοινωνικού συνόλου .Απο την πλευρά ης ψυχολογίας,αρκεί να σκεφτούμε την διαταραχή της ``κλειστοφοβίας``, δηλ.την εκδήλωση υπερβολικού άγχους σε οτιδήποτε παραπέμπει σε κλειστό χώρο.Ο επιπολασμός αυτής της φοβία συναντιέται συχνά στο μέσο πληθυσμό και τυγχάνει ψυχολογικής θεραπείας .Αναφέραμα αυτό το παράδειγμα απο τον χώρο της κλινικής ψυχολογίας,για να δείξουμε ότι η φυλάκιση δεν μπορεί παρά να δημιουργεί φόβο σε κάθε άνθρωπο και να αποτελεί ενα γεγονός εξαιρετικά άσχημο.

4]Μια τελευταία παρατήρηση απο τις συνεντεύξεις αυτές είναι ότι απο όλους τους αποφυλακισμένους διατυπώθηκε η επίδραση του στίγματος της φυλακής.Γνωρίζουν ότι θα απορριφθούν κοινωνικά εξαιτίας αυτής της “ετικέτας” και σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρήθηκε εσωτερίκευση του στίγματος μέσα απο την διαμόρφωση μιας χαμηλής αυτο-εικόνας ,που έχει το αποφυλακισμένο άτομο για τον εαυτό του.Η επιθυμία να “αφήσουν πίσω την φυλακή” είναι κοινή σε όλες τις συνεντεύξεις και κυρίως η ελπίδα ότι θα τους δοθεί μια δυνατότητα , “ουσιαστικής κοινωνικής επανένταξης” δεδομένου,ότι θεωρούν πως όσες προσπάθειες έχουν γίνει για να βοηθήσουν κοινωνικά τους αποφυλακισμένους δεν ήταν αληθινές αλλά χρησιμοποιούσαν “προσχήματα” εξυπηρέτησης άλλων συμφερόντων.

Κλείνοντας αυτήν την ενότητα ,θα αφήσουμε τον λόγο των ίδιων των αποφυλακισμένων στις συνεντεύξεις ,που ακολουθούν να προβληματίσουν για την προσωπικότητα αυτό,που αποκαλεί μια κοινωνία ως “εγκληματία” και την διαπίστωση του Maslow ,ότι σε όλους τους ανθρώπους υπάρχει η αναγκαιότητα ικανοποίησης ψυχολογικών αναγκών,όπως είναι αυτή της αγάπης,της συναισθηματικής κάλυψης και κοινωνικών αναγκών,όπως είναι η έννοια της κοινωνικής αποδοχής.Θα ξαναθυμίσουμε τα λόγια του Baudrillard.J. στο βιβλίο του “Η διαφάνεια του κακού”[1996,σελ.139] και θα σταματήσουμε εδώ την ανάλυση,αφήνοντας τα οποιαδήποτε συμπεράσματα στην υποκειμενικότητα της ανθρώπινης ματιάς πάνω στην κοινωνική πραγματικότητα:

“Εφεξής το άλλο δεν είναι φτιαγμένο για να το εξοντώσουμε,για να το μισούμε,για να το απορρίπτουμε,για να το σαγηνεύουμεείναι φτιαγμένο για να το καταλαβαίνουμε,για να το απελευθερώσουμε,για να το περιποιούμαστε,για να το αναγνωρίζουμε.Μετά τα ανθρώπινα δικαιώματα έπρεπε να θεσπιστούν τα δικαιώματα του Άλλου.Κι έχει γίνει άλλωστε :είναι το καθολικό Δικαίωμα στην Διαφορά.....”

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΈΡΕΥΝΑΣ

Στην μελέτη της Κα Τσαλίκोगλου για τα στερεότυπα της εγκληματικότητας των ψυχικά νοσούντων ατόμων[“σχιζοφρένεια και φόνος”,1989] ένας ψυχικά ασθενής αναφέρει με δικά του λόγια το τρόπο με τον οποίο πραγματοποίησε το λεγόμενο πέρασμα στην πράξη :”πήγα στο εργοστάσιο του πατέρα μου να πάρω χρήματα.Ο λογιστής με κοίταξε υποτιμητικά.Αρνήθηκε να μου δώσει.Δεν αξίζω λοιπόν τίποτα?Γυρνά σπίτι μου,η αδελφή μου με βλέπει,δεν μου λέει καλημέρα.Ήταν φριχτό αυτό.Η μητέρα μου περνά και με κοιτά υποτιμητικά.Δεν αντέχω άλλο πιά, σκέφτηκα....και τότε σκέφτηκα να βγάλω απο την μέση τον μακαρίτη για να γλυτώσω,για να μην πεθάνω,για να μην είμαι άλλο ένα μηδενικό..έπρεπε να το κάνω και το έκανα..πήρα δύναμη.Τώρα όλοι με υπολογίζουν”[σελ.108].Σε ένα ακόμη ιστορικό ανθρωποκτόνου αναφέρονται τα εξής,που δείχνουν την σημασία της κοινωνικής αντίδρασης στο πέρασμα του ατόμου στην εγκληματική πράξη:”κανείς δεν με ήθελε για παρέα[λόγω των προηγούμενων εγκλεισμών σε ψυχιατρείο].Είχα μέσα μου ένα ασήκωτο βάρος.Πίστευα ότι θα πεθάνω.Όλοι με λέγανε τρελό.....” [ιστορικό 2ο], “κανείς δεν με ήθελε,με λέγανε τρελό, ακόμη και η ίδια μου η μάνα.Η γυναίκα του αδελφού μου,που ζούσε μαζί μας ,δε με υπολόγιζε καθόλου ,συνεχώς με έλεγε παλαβό”.Θύμισα πολύ,δεν ήθελα να με κλείσει μέσα ξανά ,για αυτό την σκότωσα.Επειδή δεν με αγαπούσε και ήθελε να με διώξει απο το σπίτι απο την

μάνα μου.....”[ιστορικό 3].[*Τον χαμηλό στατιστικό δείκτη εγκληματικότητας των ψυχικά ασθενών συγκριτικά με τον μέσο πληθυσμό έχουν επισημανθεί στις έρευνες των Ashley,Polock.Cohen &Freeman,Brill&Malzberg,πηγή Τσαλίκoglou, “Σχιζοφρένεια και Φόνος,σελ.79]

Στα λόγια αυτά των ανθρωποκτόνων σχιζοφρενών απο την έρευνα της ΚαΤσαλίκoglou για την συντήρηση μιας κοινωνικής μυθολογίας για το ψυχικά ασθενή και την δυνατότητα του για έγκλημα, απεικονίζεται πολύ ανάγλυφα η σημασία της απόρριψης ,που ένωσε το άτομο,τόσο στο στενό οικογενειακό όσο και στο κοινωνικό του περιβάλλον, στο να αντιδράσει με εγκληματική συμπεριφορά σε συνδυασμό με τις χαμηλές άμυνες του εγώ στην περίπτωση τση ψυχικής δυσλειτουργίας.Στις κατά πρόσωπο συνεντεύξεις ,που πραγματοποιήσαμε στην έρευνα αυτή[ποιοτικό παράρτημα] με αποφυλακισμένα άτομα υπάρχει η ίδια αντανάκλαση των αρνητικών συνεπειών της εξωτερίκευσης του στίγματος της φυλάκισης για την αυτο-εικόνα του ίδιου του ατόμου,του ίδιου του αποφυλακισμένου,με αποτέλεσμα της αρνητικής αυτής στάσης του κοινωνικού συνόλου σε αυτόν της εσωτερίκευση του στίγματος[Λειέρτ,1951].Σύμφωνα με τον Μπέκερ[[1963] το άτομο ενσωματώνει το αποτέλεσμα αυτής της αρνητικής αντίδρασης για εκείνον,της αρνητικής άποψης ,που έχουν οι άλλοι για αυτόν:”ένα άτομο που θα στιγματιστεί ως κλέφτης καταλήγει να θεωρεί τον εαυτό του κλέφτη,όπως και ένα άτομο που θα στιγματιστεί ως ομοφυλόφιλος θα υιοθετήσει τελικά το ρόλο του ομοφυλόφιλου θα υιοθετήσει τελικά το ρόλο του ομοφυλόφιλου,αποδεχόμενος τις απόψεις του κόσμου για το τι συνεπάγεται ο ρόλος αυτός”*[Outsiders:Studies in the Sociology of Deviance,1963].

Την σημασία της αρνητικής αντίδρασης του κοινωνικού συνόλου απέναντι στα στιγματισμένα κοινωνικά άτομα απεικονίζεται και στις κατά πρόσωπο συνεντεύξεις με αποφυλακισμένους,που εμπεριέχονται στο ποιοτικό παράρτημα της έρευνας.Οι λέξεις τους είναι φορτισμένες συναισθηματικά και ο απόηχος της υιοθέτησης του ρόλου του παρεκκλινοντος εμφανής:”η κοινωνία σε κοιτάει επιφυλακτικά.Το γεγονός της φυλάκισης μένει ανεξίτηλο.Δεν σε πλησιάζει ο άλλος.Σε ειρωνεύεται,σε θεωρεί μίσημα.Έχουν μάθει έτσι.Δεν τους παρεξηγώ.Καταλαβαίνω γιατί λειτουργούν έτσι.Είναι ανεκπαιδευτοι.Η γνώση είναι το πάν σε έναν άνθρωπο[αποφυλακισμένος:αδίκημα “εμπορία ναρκωτικών”,14 χρόνια φυλάκιση], “η κοινωνία φοβάται.Έχει φόβο ότι μπορεί να γίνεις επικίνδυνος για αυτούς.Θέλει να δείξει την ανωτερότητα του ο πλούσιος,ίσως είναι χειρότερος απο εμάς.....”[αποφυλακισμένος για οικονομικό έγκλημα,χρόνος φυλάκισης ένα χρόνο], “η κοινωνία σε βλέπει στιγματισμένο.Σε θεωρεί “Παπαχρόνη””.Για εργασία είναι πάρα πολύ δύσκολο να σε πάρουν .Μένει η ρετινόα.Στους εκατό ανθρώπους οι ογδόντα πιστεύουν ότι είσαι εγκληματίας.Είτε πέντε,είτε δέκα,είτε ένα χρόνο να έχεις μείνει φυλακή...η κοινωνία σε βλέπει αρνητικά.”[αποφυλακισμένος ,αδίκημα :απάτη/πλαστογραφία,χρόνος παραμονής στην φυλακή:6 μήνες], “όταν το άτομο αποφυλακίζεται περνάει πάλι δοκιμασίες δηλ.θα πρέπει να περάσεις μια δοκιμασία για να επανέρθεις στην επανένταξη και για να επανέρθεις έτσι στον κόσμο ,για να αρχίσει πάλι να σε εκτιμάει χρειάζεται χρόνος .αρκετός ,χρόνος”[αποφυλακισμένος:εμπορία ναρκωτικών,χρόνος παραμονής στην φυλακή 7 χρόνια], “εγώ μετά την φυλακή ,περίμενα να βρώ μια εργασία γιατί φοβάμαι να ψάξω να βρώ μια δουλειά.Δεν υπήρξε ένα άτομο..γιατί αμέσως με αντιμετώπιζανε κάπως...”[αποφυλακισμένος].

Στα λόγια των αποφυλακισμένων στις κατά πρόσωπο συνεντεύξεις αναδύεται με εργαλείο τον λόγο[discours] η αποτυχία της κοινωνικής επανένταξης μέσα απο έναν διπλό μηχανισμό:1] στον ένα πόλο του τοποθετείται η ανυπαρξία των Κρατικών

δομών στην Ελλάδα να παράγουν ουσιαστικό έργο κοινωνικής επανένταξης εστιασμένο στην μεταχείριση των αποφυλακισμένων και 2] η εσωτερική του στίγματος της φυλάκισης με τις ανάλογες ψυχολογικές συνέπειες που έχει αυτό στον τρόπο που διαμορφώνονται πλέον θέματα αυτοεικόνας του ίδιου του αποφυλακισμένου.Στις κατά πρόσωπο συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα γίνεται αισθητή η φοβία της φυλακής και των ψυχολογικών συνεπειών,που η επίδραση της αφήνει στο άτομο.Αρκετοί αποφυλακισμένοι αναφέρθηκαν σε συμπτώματα ψυχολογικά μετά την φυλακή ,όπως αγοραφοβία,έλλειψη προσανατολισμού στους δρόμους,καχυποψία απέναντι στους άλλους και έλλειψη εμπιστοσύνης,χαμηλή αυτοεκτίμηση,την ανάγκη να στηριχτούν απο κάποιο άτομο και να εμψυχθούν ψυχολογικά,ανάγκη να μείνουν μόνοι με τον ευατό τους για κάποιο διάστημα μετά την φυλακή,επιθυμία να μένουν μέσα στο σπίτι τους και να αποφεύγουν να βγαίνουν έξω απο αυτό,αίσθηση φόβου σε ότι εκπροσωπεί την Αστυνομία[“έναν αποφυλακισμένο αναφέρει οτι κάθε περιπολικό που βλέπει τον φοβίζει και νομίζει ότι θα τον συλλάβουν...”] και ,γενικότερα, απώλειες σε θέματα του εγώ να διαχειρίζεται τις πιέσεις της καθημερινότητας και προσαρμογής σε αυτές σε λειτουργικό επίπεδο.Αναφέρουμε και πάλι φράσεις απο τις συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα για να αναδείξουμε την ισχυρότητα της παραπάνω θέσεως:”μεγάλο κακό κάνει η φυλακή...χάνεις την προσωπικότητα σου.Βγαίνεις σαν διχασμένη προσωπικότητα.Φοβάμαι μην τρελαθώ.Μπορεί να βγείς τρελός απο εκεί...για όλη μου την ζωή θα με ακολουθεί αυτό.Άγχος αισθάνομαι και ότι είμαι ένα μηδενικό...”

Η έλλειψη σχεδιασμού και οργάνωσης προγραμμάτων κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων είναι έντονη στην Ελλάδα ,όπου οι μόνες πηγές στήριξης,που μπορεί να έχει ένα αποφυλακισμένο άτομο στην Ελλάδα είναι οι εξής:1] ο ΟΑΕΔ, 2]κάποιες μη-κυβερνητικές οργανώσεις, 3] τυχόν Φιλανθρωπικές οργανώσεις με με θρησκευτική βάση, 4] τα περιστασιακά,μη μόνιμου δηλ.χαρακτήρα, Κοινοτικά προγράμματα ,τα οποία ελάχιστα απευθύνονται ειδικά στην ευπαθή κοινωνικά ομάδα των αποφυλακισμένων.Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της ειδικής Υπηρεσίας διαχείρισης των Ευρωπαϊκών Κοινοτικών Προγραμμάτων με εποπτικό όργανο το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων[Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών και άλλων πόρων] οργανώθηκε το 2004 το πρόγραμμα “NEMESIS” με στόχο την ψυχοκοινωνική στήριξη αποφυλακισμένων ατόμων.Σύμφωνα με τα τελικά στοιχεία αυτής της πρωτοβουλίας,την οποία άσκησε ο δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, τα αποτελέσματα ήταν τα παρακάτω ακόλουθα:

1]Ο συνολικός αριθμός άμεσα ωφελούμενων ως σήμερα [25\11\2004] είναι 120 κρατούμενοι άντρες στις φυλακές Κορυδαλλού,Πάτρας και Θεσσαλονίκης, 65 γυναίκες κρατούμενες στην φυλακή Κορυδαλλού,50 αποφυλακισμένοι στο κέντρο υποδοχής γιατρών χωρίς σύνορα και 53 αποφυλακισμένοι στο κέντρο υποδοχής Δήμου Ζεφυρίου.Δόθηκαν δηλ.υποστηρικτικές υπηρεσίες σε 288 άτομα ,μέσα και έξω απο την φυλακή[αποφυλακισμένοι+κρατούμενοι,άντρες και γυναίκες].Σύμφωνα με το Πρόγραμμα αυτό,παρεσβέθησαν ολοκληρωμένες υπηρεσίες:νομική,συμβουλευτική,ψυχοκοινωνική και επαγγελματική συμβουλευτική . 2]Σε επίπεδο παροχής πληροφόρησης ,στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος,επωφελήθηκαν σύνολο 3620 κρατούμενων και αποφυλακισμένων ατόμων.Συγκεκριμένα:2850 κρατούμενοι άντρες,450 κρατούμενοι γυναίκες,αποφυλακισμένοι 320.

3]Σε προγράμματα κατάρτισης[εκπαίδευσης πάνω σε διάφορες θεματικές π.χ.χρήση Η\Υ] επωφελήθηκαν 84 άτομα,25 κρατούμενοι άντρες,24 κρατούμενες γυναίκες, 25 αποφυλακισμένοι και 10 επικοινωνικά στελέχη.Σύνολο καταρτιζομένων:84.

4]Ο συνολικός αριθμός ωφελημένων από τις δράσεις απασχόλησης είναι εκατό άτομα εκ των οποίων 11 έχουν βρει μόνιμη απασχόληση ενώ 20 έχουν εξασφαλίσει αυτο-απασχόληση.

5]Ο συνολικός αριθμός των ωφελούμενων από τις μέχρι σήμερα δράσεις είναι 365 άτομα.

Στην κριτική αυτών των στοιχείων στα πλαίσια της εργασίας αυτής θα αναφέρουμε ότι και μόνο το γεγονός της επιλογής κρατούμενων για προγράμματα κατάρτισης [το συγκεκριμένο πρόγραμμα αναφέρει 25 άντρες κρατούμενους και 24 γυναίκες] με βάση την πρόταση της κοινωνικής Υπηρεσίας για κάθε κρατούμενο, αναπαράγει την δυναμική του αποκλεισμού κάποιων από αυτά τα προγράμματα, που προφανώς περικλείουν μικρό αριθμό θέσεων συγκριτικά με τον πληθυσμό των κρατούμενων στις φυλακές και δεύτερον θα έπρεπε η κατάρτιση κρατούμενων να είναι προσβάσιμη από όλους τους κρατούμενους και όχι με επιλογή 25 θέσεων μπροστά σε 2000 κρατούμενους του Κορυδαλλού και 700 γυναικών κρατούμενων. Είναι σαφέστατο, ότι τα προγράμματα αυτά εκπονούνται σε πιλοτική βάση και δεν μπορούν να δώσουν ουσιαστικά αποτελέσματα από τον τρόπο εφαρμογής τους, δεδομένη την δυσανεμία, που εκφράστηκε στις κατά πρόσωπο συνεντεύξεις των αποφυλακισμένων για αυτά. Θέματα, όπως αργοπορία στην πληρωμή του κρατούμενου από τον επιδοτούμενο καταρτιζόμενο Φορέα, θέματα εκπαίδευσης που δεν άπτονται των ουσιαστικών προβλημάτων της ζωής του ατόμου μετά την φυλακή και η μη-συνεχόμενη παρακολούθηση των ατόμων αυτών στην βάση μια σωστής πολιτικής κοινωνικής επανένταξης δεν αφήνουν πολλά περιθώρια στο να υποθέσουμε ότι αυτά τα προγράμματα εκπλήρωσαν τον σκοπό τους. Αρκεί να αναφέρουμε ότι παράλληλα με την επιδοτούμενη αυτή κατάρτιση των 3 ή 2 μηνών και του ποσού των 1200 ή 700 ευρώ, τα οποία οι αποφυλακισμένοι πληρώθηκαν μετά από την πάροδο κάποιων μηνών, τα αποφυλακισμένα αυτά άτομα είχαν να αντιμετωπίσουν βασικές ανάγκες επιβίωσης δεδομένου, ότι κάποια άτομα αντιμετώπιζαν προβλήματα σοβαρής ουσιοεξάρτησης, κάποια άλλα άτομα φιλοξενούνταν σε ξενώνες αστέγων και ψυχικά νοσούντων ατόμων ή σε ξενοδοχείο στο κέντρο της Αθήνας με την οικονομική βοήθεια του "ΟΝΙΣΥΜΟΥ" και κάποια άλλα άτομα έμεναν στο σπίτι των γονέων τους, με μερική ή ολική στήριξη από αυτούς. Το ποιοτικό παράρτημα περιλαμβάνει οκτώ συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα, που συμμετείχαν σε προγράμματα επιδοτούμενης κατάρτισης. Η ποιοτική καταγραφή των προβλημάτων τους μετά την κατάρτιση έδειξε ότι δεν είχε υπήρξει κάποια βελτίωση πέρα από επιδότηση αυτής της κατάρτισης. Τρεις από τους καταρτιζόμενους εξακολουθούσαν να φιλοξενούνται είτε σε ξενώνες είτε σε φίλους και άλλοι έλπιζαν στα προγράμματα θέσεων εργασίας του ΟΑΕΔ. Την σχετικά θετική αξιολόγηση της αναγκαιότητας υπάρξεως τέτοιων προγραμμάτων μέσα στο Σωφρονιστικό περιβάλλον και κατόπιν εξόδου από εκεί, αντανακλούν οι απόψεις των ίδιων των αποφυλακισμένων για τα αποτελέσματα λειτουργίας τους. Χαρακτηριστικά τέσσερις αποφυλακισμένοι αναφέρουν τα εξής: "μέσα στην φυλακή γίνονται κάποια σεμινάρια από τον ΟΑΕΔ επιδοτούμενα. Πήραμε χρήματα από αυτά. Υπήρχε ένα πρόγραμμα ζαχαροπλαστικής και ένα πρόγραμμα κοσμημάτων. Στο πρώτο πρόγραμμα υπήρχαν δέκα καταρτιζόμενοι και στο δεύτερο δώδεκα. Δεν νομίζω πάντως ότι το πρόγραμμα της ζαχαροπλαστικής βοήθησε. Είναι άσχετο. Το πρόγραμμα των κοσμημάτων να βοήθησε γιατί όταν θα βγει έξω κάποια κρατούμενη μπορεί να κάνει κάτι, να ανοίξει π.χ. κάποιο μαγαζί. Βοηθάνε τα σεμινάρια. Κάνεις κάτι... 2500 ευρώ που πήραμε κάθε κρατούμενη ήταν κάτι μέσα στην φυλακή..." [γυναίκα αποφυλακισμένη], "το πρώτο σεμινάριο ήταν πάνω στους υπολογιστές και το δεύτερο κάτι σαν συμβουλευτική, ώστε να λειτουργήσουμε σαν ενδιάμεσο με την ομάδα στόχου. Από το πρώτο

σεμινάριο πήρα 1500 ευρώ και απο το δεύτερο 370 ευρώ.Και αυτό έγινε γιατί προβλέπεται απο την Ευρώπη.Με “πρέπει” δηλ. “πρέπει,πρέπει,πρέπει” να γίνονται κάποια πραγματάκια..”[αποφυλακισμένος σε κατάρτιση του προγράμματος NEMESIS], “Δούλεψα μέσα στην φυλακή το μεροκάματο μου να μειώσω την Ποινή μου,καθαριστής,καντινιέρης.Το επεδίωξα.Είναι όμως μια ,δύο μέρες....Δεν έχει χρήματα.Αλλά εδώ σε αυτό το πρόγραμμα ,είπα οτι είναι μια ευκαρία να μάθω κάτι”[αποφυλακισμένος,πρόγραμμα κατάρτισης NEMESIS], “σε όλους απευθύνθηκα και παντού διανεύστηκα.Η μεγαλύτερη μου απογοήτευση ήταν εδώ στο Equal,που είχαν πολλές φιλοδοξίες και είδα οτι εξαπατήθηκα επειδή είδα ότι με χρησιμοποίησαν για να οικονομήσουν λεφτά.Άμα δείς..εκατό εκατομμύρια...Πήραν τα 95 αυτοί και εμείς τα 5.Τα 95 πήγαν στην σχολή,που μας κατάρτισε”[Αποφυλακισμένος σε κατάρτιση προγράμματος NEMESIS”.

Η ανάγκη δε απασχόλησης δηλ.αξιοποίησης του χρόνου μέσα στην φυλακή αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στην εξής φράση αποφυλακισμένου:”η κλεισούρα δεν αντέχεται.Αν δεν κάνεις κάτι εκεί πάνω θα τρελαθείς.Πολύ αργά κυλάει ο χρόνος.Η μέρα μοιάζει σαν χρόνος ολόκληρος...”.

Η άποψη πάλι του ΟΑΕΔ για την χρησιμότητα των προγραμμάτων αυτων εύρεσης εργασίας σε αποφυλακισμένα άτομα είναι οτι μέσα απο την επιδότηση των επιχειρήσεων ,θα υπάρξουν νέες θέσεις εργασίας για αυτήν την κοινωνική κατηγορία ατόμων.Η επιδότηση δε της ατομικής προσπάθειας του αποφυλακισμένου να ανοίξει δική του επιχείρηση θέτει τον εξής προβληματισμό:ας πάρουμε για παράδειγμα την πραγματική περίπτωση ενός αποφυλακισμένου ,με τον οποίο έγινε κατά πρόσωπο συνέντευξη.Ο χρόνος φυλάκισης του ήταν 14 χρόνια για εμπορία ναρκωτικών.Ανοίξε μια γκαλερί,με την ικανότητα του να ζωγραφίζει μέσα στην φυλακή ,με την βοήθεια της επιδότησης του ΟΑΕΔ.Δεν θα αμφισβητήσουμε την χρησιμότητα αυτής της στήριξης αλλά ας προσπαθήσουμε να αναλογιστούμε πως μπορεί καταρχάς το άτομο να θεραπευτεί ατομικά απο αυτά τα 14 χρόνια εγκλεισμού, απώλειας της ατομικότητας του και στέρησης μιας φυσιολογικής ζωής?Το ίδιο το άτομο μας λέει οτι είναι κάτω απο ψυχιατρική και ψυχολογική θεραπεία.Κάνει μια εργασία που έκανε και μέσα στην φυλακή,ζωγραφίζει.Έχει την δική του επιχείρηση και είναι ο μοναδικός υπάλληλος της.Ο ίδιος αναρωτιέται τι θα γίνει όταν τελειώσει αυτό το ποσό επιδότησης του ΟΑΕΔ?Πως θα στηριχτεί?Και με βάση ποιιάς κοινωνικής πολιτικής όταν η εύρεση εργασίας σε εναν αποφυλακισμένο προϋποθέτει την ψυχολογική του προσαρμογή στην ζωή έξω απο τον περιβάλλον του εγκλεισμού,ενός χώρου με σημειολογία κελιών,κάγκελών και το κλειδιού που γυρνάει ο φύλακας για να κλειδώσει τον κρατούμενο στο μικρό κελί του,μαζί με κάποια άλλα άτομα.

Στην προσπάθεια μας να διενεργήσουμε συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα ,που είχαν προσληφθεί απο εργοδότη μέσω επιδότησης του ΟΑΕΔ,τα αποτελέσματα ήταν απογοητευτικά δεδομένου οτι υπήρχαν λίγες περιπτώσεις αποφυλακισμένων σε ανάλογα προγράμματα σε εφτά υπηρεσίες ΟΑΕΔ,που απευθυνθήκαμε.Ήταν λίγα τα στοιχεία ,που προέκυψαν ,και μέσα απο την συνομιλία μας εργασιακούς συμβούλους του ΟΑΕΔ,επισημάνθηκε η δυσκολία της απορρόφησης αυτών των ατόμων απο υποψήφιους εργοδότες και οτι το είδος του αδικήματος καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την πρόσληψη του ατόμου απο την επιχείρηση.Όπως αναφέρει μια αποφυλακισμένη για την εκτίμηση της αναφορικά με την εύρεση εργασίας αποφυλακισμένων ατόμων:”οι εργοδότες βλέπουν επιφυλακτικά τον αποφυλακισμένο.Η κοινωνία σε κοιτάει επιφυλακτικά.Το γεγονός της φυλάκισης μένει ανεξίτηλο.Δεν σε πλησιάζει ο άλλος,σε ειρωνεύεται,σε θεωρεί μιάσμα.”Τέτοια δυσκολία δεν συναντιέται στην απορρόφηση των κοινών ανέργων[μη-ειδική ομάδα] απο τους επιδοτούμενους εργοδότες.Ίσως και για αυτό είναι μεγαλύτερα τα στατιστικά ποσοστά του

πρόγραμματος “νέοι ελεύθεροι επαγγελματίες”[επιδότηση για να ανοίξει το αποφυλακισμένο άτομο την δική του ατομική επιχείρηση και όχι να προσληφθεί απο εργοδότη*[NΘΕ, NEE], δείχνοντας την επιρροή του στίγματος της φυλακής σε θέματα εργασιακής πρόσληψης του ατόμου και την προτίμηση του αποφυλακισμένου να ανοίξει δική του επιχείρηση παρά να προσληφθεί απο εργοδότη.Μια ακόμη υποθετική ερμηνεία αυτής της πραγματικότητας, που δείχνουν τα στατιστικά στοιχεία του ΟΑΕΔ, είναι η αδυναμία του αποφυλακισμένου να αλληλεπιδράσει σε ενα ομαδικό εργασιακό περιβάλλον και να προσαρμοστεί σε αυτό, όταν δεν υπάρχει μια υπηρεσία που να έχει στηρίξει το αποφυλακισμένο άτομο στην προσπάθεια του να έχει μια ομαλή κοινωνική προσαρμογή μετά την φυλακή. Βεβαίως, υποτίθεται ότι η η προσαρμογή αυτή έχει επιτευχθεί με την ποινή της φυλάκισης στο άτομο, όπως επιτάσσει ο Σωφρονιστικός Κώδικας:”Η ποινή αποσκοπεί στην κοινωνική αναπροσαρμογή των κρατουμένων δια της αγωγής και της βελτιώσεως αυτών”[σελ.176, Τσαλ.]

Το νόημα αυτής της θέσης του Σωφρονιστικού Κώδικα προϋποθέτει ότι το άτομο αποφυλακίζεται κοινωνικά προσαρμοσμένο. Όμως, πότε κοινωνική προσαρμογή ή “αναπροσαρμογή” μπορεί να επιτευχθεί μέσα σε ενα κελί, με κάγκελα και ενα μικρό παράθυρο? Πότε ψυχολογική ακεραιότητα και αρτιότητα μπορεί να χωρέσει στην έννοια “εγκλεισμός”? Εγκλείω κάποιον. Φυλακίζω κάποιον. Για κάποιον λόγο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, για την “κοινωνική αναπροσαρμογή του”. Αυτό θέτει ως τελικό αποτέλεσμα ο Σωφρονιστικός Κώδικας. Οι απόψεις όμως των αποφυλακισμένων στο ποιοτικό παράρτημα είναι διαφορετικές. Αναφέρονται στην βαθύτητα αρνητική επίδραση της φυλακής στην προσωπικότητά τους, στη καλλιέργεια της αίσθησης του φόβου. Η λέξη “φόβο” αναφέρεται συχνά απο τους περισσότερους αποφυλακισμένους στις συνεντεύξεις. Απο τη πλευρά της γενικής πρόληψης η φυλακή φαίνεται να εκπλήρωσε την λειτουργία της: τον εκφοβισμό του ατόμου απο την τέλεση παραβατικών πράξεων. Όμως απο την πλευρά της επίτευξης του ουσιαστικού στόχου της κοινωνικής επανένταξης, η φυλακή αφήνει κενά και προσθέτει νέα προβλήματα στην ζωή του αποφυλακισμένου: 1] την ψυχολογική του θεραπεία απο το οδύνηρό βίωμα του εγκλεισμού και 2] την ώθηση του προς την δευτερογενή παρέκκλιση του [Λεμέρτ, 1951] απο την αρνητική αντίδραση του κοινωνικού συνόλου, μπροστά στο άκουσμα του “παρελθόντος της φυλακής”, “του γεγονότος της φυλάκισης”. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του αποφυλακισμένου εκείνου * [επιβεβαιώθηκε και απο τον φορέα κατάρτισης] που μας είτε τα εξής σημαντικά για την επίδραση του εγκλεισμού σε σωματικό και ψυχολογικό επίπεδο: “έχω πάθει ζημιά, αναπηρία απο εκείνο το μέρος... [φυλακή]. Απο το άγχος έχασα το μάτι μου. Απο άγχος ελειδή μιλικά άδικα μέσα και μετά πήγα στο Εφετείο και αθωώθηκα”. Μέσα στην φυλακή απο την στεναχώρια μου το μάτι μου αποκόλληθηκε... ήταν μικρή η αποκόλληση και συνέχισε λίγο λίγο μέχρι που έπαθα ζημιά μέσα στο Νοσοκομείο κρατουμένων. Έπαθα ζημιά απο πρώτη επέμβαση που μου χανε κάνει και έκανα έξω μια εγχείρηση... με καταστρέφανε πάντως. Ήταν μικρή αποκόλληση και μετά έγινε ολική. Απο το δεξί μάτι βλέπω.....”

Ο τρόπος, που βίωσαν οι αποφυλακισμένοι τον εγκλεισμό τους στην φυλακή περιγράφεται έντονα μέσα απο την δύναμη των λέξεων: “άν το άτομο φάει πιο πολλά χρόνια στην φυλακή είναι χειρότερα. Όχι ελαστικές Ποινές σε αυτούς, που σκοτώνουν, όπως εγώ.... που είχα χρέη και με έβαλαν σε ενα κελί με εναν ισοβίτη. Δεν είχα κάνει τίποτα, απλά είχα μπει φυλακή για χρέη. Είναι χειρότερα γιατί η ψυχολογία σου πέφτει. Όταν βγει το άτομο μετά απο δεκαπέντε χρόνια είναι δύσκολο να επανενταχθεί” [ιστορικό αποφυλακισμένου 1ο], “το κάθε χιλιοστό

μέσα στην φυλακή το έχω μετρήσει με την ψυχή μου.Παγωμένη συναισθηματικά αισθάνομαι μετά την φυλακή.....”[ιστορικό 2ο] “μαρτύριο.Η οικογενειακή μου κατάσταση έγινε χάλια.Είναι άσχημη εμπειρία.Ο γιός μου είναι εικοσι ενός μηνών.Το να ξέρω ότι δεν έχει ούτε γάλα ενώ εγώ στην φυλακή έτρωγα μπριζόλα,ήταν άσχημο.Άλλοι φυλακισμένοι πορώνονται..λένε “βγάζω φυλακή”.Εγώ δεν το είδα έτσι”[ιστορικό 3ο], “ ένας πεθαμός..πάντα στεναγώρια.Μπορείς να είσαι καλά όταν είσαι κλεισμένος μέσα?...[συνεχίζει] απο τότε που βγήκα απο την φυλακή ο Θεός να με αξιώσει να μην ξαναμπώ.....είχα γάσει τον ευατό μου.Καθόμουν στην γωνιά μου.”[ιστορικό 4ο] , “μεγάλο κακό κάνει η φυλακή.Χάνεις τον ευατό σου.Βγαίνεις σαν διαγασμένη προσωπικότητα.Φοβάμαι μην τρελαθώ.Με άλλαξε πολύ .Σε όλα,σε συμπεριφορά,σε εμπιστοσύνη προς τους ανθρώπους...Σε κάνει ψυχρό,σε κάνει “τσαμπουκά”.Μπορεί να βγεις τρελός απο εκεί.Για όλη μου την ζωή θα με ακολουθεί αυτό.Άγχος αισθάνομαι και ότι είμαι ενα μηδενικό..Η φυλακή σε τρελαίνει..”[ιστορικό 5ο], “όσο ήμουν μέσα στην φυλακή αρνιόμουν ότι ήμουν φυλακή.Έλεγα ότι ειμαι σε νοσοκομείο.Η φυλακή μου έχει αφήσει φοβίες...πολλά απωθημένα.Είδα την ζωή με άλλο μάτι,ποιοί είναι οι φίλοι μου...Δεν κάνω τίποτα χωρίς να δικηγόρο πιά.Όταν μπαίνεις μέσα στην φυλακή ο “τσαμπουκάς “ σου φεύγει.Υπάρχουν οι σκληρές κρατούμενες,αυτές που είναι πιο παλιές,που ξέρουν την φυλακή,που διεκδικούν τα δικαιώματα τους...[συνεχίζει].....θέλουν να ξέρουν τα πάντα..θέλουν να σε ελέγουν.”[ιστορικό 6ο,γυναίκα].

Ο λόγος των ιδίων των αποφυλακισμένων είναι “ιδιαιτερος”, “Ξεχωριστός” στα πλαίσια μιας εγκληματολογικής προοπτικής ,που λαμβάνει υπόψην της την ψυχολογική σημασία της επίδρασης του εγκλεισμού και του αντίστοιχου διαμορφωμένου βιώματος .:ο λόγος αυτός έχει την παράξενη δύναμη μιας αποκάλυψης,που οι στατιστικές των Δικαστηρίων και της Αστυνομίας δεν μπορούν να αποδώσουν σε τέτοιο μέτρο λόγου,ενός λόγου συναισθηματικά φορτισμένου,γεμάτος εικόνες των χρονικών διαστημάτων του “πρίν της φυλακής” , της “ίδιας της φυλακής” και του “μετά “ απο αυτήν.Είναι γεμάτος συνασθήματα αγωνίας ,που εναλλάσσονται με την τετελεσμένη αποδοχή των πραγμάτων, αλλά και ελπίδας για μια διαφορετική ποιότητα ζωής απο αυτήν,που πρόσφερε η φυλάκιση.Η περιγραφές για την ζωή μετά την φυλακή απο τους περισσότερους φυλακισμένους δείχνουν την διάχυτη επιθυμία του αποφυλακισμένου να αφήσει την φυλακή πίσω του, να την χάσει,να μην την θυμάται και να μην ξαναμπει εκεί.Στην ερώτηση “τι ήταν η φυλακή για σένα?“,οι απαντήσεις τους δείχνουν επιθυμία ακύρωσης του γεγονότος της φυλάκισης, “σαν να μην έγινε ποτέ”.Όπως μας είπε χαρακτηριστικά μια αποφυλακισμένη :“αρνιόμουν ότι ήμουν φυλακή.Έλεγα ότι ειμαι σε Νοσοκομείο”.Η άρνηση ενός τραυματικού γεγονότος,όπως της φυλάκισης,είναι ένας μηχανισμός άμυνας του εγώ ,του συνόλου των ψυχολογικών λειτουργιών ,που διαμορφώνουν την σχέση μας με το περιβάλλον[Μάνος,σελ.50,1988].Ο μηχανισμός της άρνησης λειτουργεί ασυνείδητα δηλ.δεν αντιλαμβάνεται το άτομο ότι αρνείται κάποια κατάσταση ή γεγονός .Ο λόγος,που υπάρχει αυτός ο δυσπροσαρμοστικός μηχανισμός είναι γιατί το άτομο δεν αντέχει ψυχολογικά την αποδοχή κάποιου γεγονότος και με το να αρνείται κάποιο μέρος της αλήθειας ,ανταπεξέρχεται μια δύσκολη ,μερικές φορές οδυνηρή,ψυχολογική θέση.Το γεγονός επίσης της επιθυμίας να ξεχαστεί η φυλακή απο την συνείδηση των αποφυλακισμένων,όπως δηλώνουν οι ίδιοι, παραπέμπει σε ενα ακόμη μηχανισμό άμυνας του εγώ ,την απώθηση.Στο βιβλίο του Κο Μάνου,αναφέρεται οτι:“η απώθηση είναι ο βασικός και πρωταρχικός μηχανισμός άμυνας ,που βρίσκεται κάτω απο όλους τους άλλους μηχανισμούς.Μοιάζει με ξέχασμα ,γιατί η λειτουργία του είναι να ωθεί μη αποδεκτά ψυχικά στοιχεία-ιδέες,φαντασίες,συναισθήματα ή ενορμήσεις-στο ασυνείδητο και

ενεργητικά να τα κρατά μακριά από την ενημερότητα και επίγνωση του ατόμου. Η απόθεση διακρίνεται από την άρνηση, που είναι ένας άλλος αμυντικός μηχανισμός άμυνας του εγώ στο ότι η απόθεση μας προφυλάγει από την αναγνώριση κυρίως της εξωτερικής πραγματικότητας” [σελ.62, “Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής”, 1988]. Η λεγόμενη “διαταραχή από ψυχοτραυματικό στρές” είναι μια διαταραχή που παρουσιάζεται σε άτομα, που έχουν βιώσει γεγονότα, έξω από τις συνηθισμένες ανθρώπινες εμπειρίες. Σύμφωνα με τον Κο Μάνο: “το άτομο, που προσβάλλεται από την διαταραχή αυτή επαναβιώνει το τραυματικό γεγονός μέσα από επανειλημμένες και αθέλητες αναμνήσεις του συμβάντος ή μέσα από επαναλαμβανόμενα όνειρα και εφιάλτες του συμβάντος ή κυριολεκτικά ξαναζεί το συμβάν με παραισθήσεις, ψευδαισθήσεις και διασχιτικές [Flash back] καταστάσεις και επιδεικνύει παρόμοια με τότε συμπεριφορά. Επιπλέον το άτομο μπορεί να βιώσει έντονη δυσφορία σε ανάλογες συμβολικά παρόμοιες καταστάσεις συμπεριλαμβανομένων των επετειών του συμβάντος. Η διαταραχή περιλαμβάνει κάποιου είδους “ψυχικού μουνδιάσματος” ή ελαττωμένης απαντητικότητας στο περιβάλλον, που βιώνεται από το άτομο σαν μείωση του ενδιαφέροντος για τις δραστηριότητες του, σαν αίσθημα απομάκρυνσης ή αποξένωσης από τους άλλους, σαν αδυναμία για τρυφερά συναισθήματα, σαν έλλειψη μελλοντικών σχεδίων κ.λ.π. Επίσης, το άτομο με την διαταραχή αυτή προσπαθεί να αποσύγει κάθε σκέψη, αίσθημα, δραστηριότητα, κατάσταση κ.λ.π. που σχετίζεται ή μπορεί να του θυμίζει το τραυματικό γεγονός” [Μάνος, σελ.239]... “άγχος και κατάθλιψη είναι συχνές επιλοκές της διαταραχής αυτής”.

Η εμπειρία του εγκλεισμού στην φυλακή αναφέρεται ως ιδιαίτερα αρνητική στο έργο των Cohen.S.\Taylor.S. “Psychological Survival: the experience of long term imprisonment [1972]* [πηγή Τσαλικογλου, μυθολογίες], οι οποίοι αναφέρουν τις αντιδράσεις φυλακισμένων κάτω από συνθήκες μακροχρόνιας παραμονής ως έγκλειστοι: “οι κρατούμενοι έχοντας υποστεί ένα παρατεταμένο εγκλεισμό εκφράζουν τον κίνδυνο ότι “δεν είναι πραγματικοί”, “ότι “δεν είναι ζωντανοί”, πρόκειται να μεταποιηθούν, ή έχουν ήδη μεταποιηθεί σ’ “ένα πεθαμένο πράγμα”, σε “μία πέτρα”, σ’ “ένα ρομπότ”, σ’ “ένα αυτόματο”, δίχως προσωπική αυτονομία δράσης, σ’ ένα “αυτό” στερημένο υποκειμενικότητας” [Τσαλικογλου, Μυθολογίες βίας και καταστολής, σελ.193\94].

Στις έρευνες του Taylor*, όπως αναφέρεται στο “μυθολογίες βίας και καταστολής” της Φωτεινής Τσαλικογλου [σελ.186], επισημάνθηκαν τα αρνητικά αποτελέσματα, που έχει ο εγκλεισμός στο άτομο και συγκεκριμένα:

1. την αρχική προσαρμογή στην ζωή της φυλακής

2. την απώλεια επαφής με τον έξω κόσμο

3. την ψυχοδιανοητική έκπτωση [έλλειψη ενδιαφέροντων, συναισθηματική απόσυρση, απάθεια, χαρακτηριστικά άγχους και κατάθλιψης].

Η “δεσποτηριοφιλία” [Despotiophilie], λέξη που χρησιμοποιήθηκε από τον Pinatel* αναφέρεται στους δεσμούς που αναπτύσσονται στη δομή ενός ιδρύματος ανάμεσα στο άτομο και στην συνολική δυναμική του ιδρύματος. Τέτοια ιδρύματα είναι το ψυχιατρείο και η φυλακή, δύο χώροι που κατά την θεωρία του Goffman* παραπέμπουν στην λειτουργία και στις συνέπειες αυτών ολοκληρωτικών θεσμών.

Θα αναφέρουμε τις ίδιες τις λέξεις των αποφυλακισμένων αναφορικά με τον τρόπο που βίωσαν αυτήν την εμπειρία εγκλεισμού και πως αναφέρονται σε αυτήν οι ίδιοι, αποδίδοντας αναλυτικότερα και μέσα από μια έντονη περιγραφική σκοπιά, την οδυνηρή ψυχολογική επίδραση, που έχει αυτή η αποστέρηση σε πολλαπλά επίπεδα [ελευθερίας, επαφής με τον έξω κόσμο, με το φυσικό περιβάλλον]. Αναφέρουν

τα εξής στις ερωτήσεις,όπως "ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της φυλακής σε ενα άτομο?","τι ήταν η φυλακή για σένα?":

"-φρίκη", \ "μαρτύριο" \ "ένας πεθαμός,πάντα στεναχώρια" \ "στην αρχή φοβόμουνα τους άλλους στο ίδιο κελί με μένα" \ "σε κάνουν να αισθανθείς ότι είσαι ένα κομμάτι κρέας,το οποίο το επεξεργάζονται όπως εκείνοι νομίζουν" \ "όταν πήγα στην φυλακή την πρώτη φορά και άνοιξε ο φύλακας την πόρτα για να μτώ,αισθάνθηκα ότι ο φύλακας άνοιξε "για να μπει ένα τσουβάλι" \ "έχω δει μπροστά μου να πέφτει απο τον τρίτο όροφο κρατούμενος" \ "το πρώτο που κάνει η φυλακή είναι να σε γεμίζει απωθημένα.Εντάξει?Το πιο απλό.Ναι ,γιατί είναι "απάνθρωπο " αυτό,που συμβαίνει και δεν έχει σχέση με την ανθρώπινη φύση αυτός ο περιορισμός.Για να μπορέσεις να εξισοροπήσεις ,μάλλον για να επιβιώσεις,ένας άνθρωπος αρχίζει και "γεμίζει με μίσος",με απωθημένα*[τσαλίκουγλου σελ.188],ζεις καταρχάς με σηκωμένη την τρίχα μόνιμα...γίνεσαι "ένα κομμάτι του χώρου", ξέρεις τον χώρο,έχει συνηθίσει τον χώρο,τον θεωρεί οικείο..." \ "το να ζεις στην φυλακή είναι μια κατάσταση επώδυνη" \ "η επικοινωνία με τους δικούς σου γίνεται απόμακρη διότι όταν βιώνεις μια φυλακισμένη κατάσταση έτσι...τόρα να έρθει ο άλλος στο επισκεπτήριο να σε δει έτσι,αισθάνεσαι ότι είσαι σε ενα ζωολογικό κήπο,το ζώο που έρχονται να δούν απο έξω...εγώ ειμαι σε ενα κλουβί με ενα τηλέφωνο στο χέρι ,με ενα τζάμι να μην μπορώ να τους μεταφέρω ούτε τα μικρόβια μου...με ενα τηλέφωνο και ενα τζάμι.Να θές να αγγίζεις τον άλλον και να απαγορεύεται το άγγιγμα.Τι να πώ στον επισκέπτη μου? \ "παγωμένα συναισθηματικά αισθάνομαι μετά την φυλακή.Όταν άνοιξε η πόρτα της φυλακής για να βγώ το συναίσθημα δεν περιγράφεται.Είναι σαν ενα "μαύρο τούνελ,που βλέπεις το φώς και αυτό το φώς σε τυφλώνει" \ "μέσα στην φυλακή νιώθεις αδικημένη.Οι ποινές είναι εξοντωτικές,όλοι θέλουν να σε εξοντώσουν,συγκρατούμενοι και φύλακες" \ "η φυλακή σε τρελαίνει,μεγάλο κακό κάνει.Χάνεις την προσωπικότητα σου.Βγαίνεις διχασμένη προσωπικότητα" \ "Αρχίζεις και φοβάσαι....την φυλακή και φτιάχνεις την ζωή σου", \ "μέσα στην φυλακή γίνεσαι πίο άγιος" \ "για να μπορέσεις να σταθείς στα πόδια σου μέσα στην φυλακή και να μην πέσεις σε ναρκωτικά,να μην πέσεις πάνω σε καινούριο παράπτωμα γιατί πολλές φορές μέσα στην φυλακή δημιουργούνται αδικήματα....μεγάλη ψυχική και σωματική ταλαιπωρία", \ "η φυλακή με έφερε σε προβλήματα οικογενειακά", \ "ένα μαρτύριο [η ζωή μετά την φυλακή].Είναι στιγμές,που αισθάνομαι φυλακισμένος χωρίς να είμαι φυλακή...έχω προβλήματα με τον κόσμο,έχω αγοραφοβία.Βγήκα απο την φυλακή και δεν είχα λεφτά καθόλου".Εγώ με τους γονείς ,λείπω τόσα χρόνια,είναι σαν να είναι "ξένοι άνθρωπο"..."ξένοι άνθρωποι", \ "τον εγκλεισμό δεν το δέχεσαι εύκολα,αλλά αφού είσαι εκεί μέσα πρέπει να επιβιώσεις", \ "χαμένος είμαι[μετά την φυλακή],τα πάντα φοβάσαι όταν αποφυλακίζεσαι", \ "τι να νιώθεις όταν είσαι κλεισμένος σε ενα χώρο και δεν έχει τίποτα έξω", \ "δεν θα ξεχάσω ποτέ την φυλακή.Ποτέ.Ο χρόνος δεν κυλάει μέσα στην φυλακή..Νιώθεις ότι έχει σταματήσει.Εκατσα ενα χρόνο μέσα και νόμιζα ότι είχα κάτσει δέκα.Να φανταστείς προχτές πήγα βόλτα με μια φίλη μου αποφυλακισμένη.Και ξέρεις τι μου είπε?"έχω ξεχάσει να περπατάω" \ "όταν αποφυλακίστηκε έκλαιγα..άνοιξε η πόρτα.Κοίταγα αριστερά,δεξιά....Εφουγα γρήγορα,γρήγορα.Δεν μπορούσα.Να φύγω όσο πιο μακριά απο την φυλακή...." \ "ξέρεις τι είναι να είσαι μέσα σε ενα κελί?Εβλεπα τα περιστέρια μέσα απο τα κάγκελα", \ "είσαι σαν χαμένος όταν βγεις απο την φυλακή", \ "γίνεσαι καχύποπτος στην φυλακή.Γίνεσαι πονηρός,γίνεσαι χειρότερος..." \ "όταν μπήκα φυλακή δεν μπορούσα.Εκλαιγα συνέχεια.Απόγνωση ένιωθα,απογοήτευση,πόνο" \ "έχω γίνει απλά πίο επιφυλακτική".Στην αρχή όταν μπήκα φυλακή και για δύο μήνες δεν μπορούσα να το δεχτώ οτι είμαι φυλακή.Μετά συνηθίζεις.Στην αρχή

σοκάρεσαι πολύ.Μετά συμβιβάζεσαι',''τίποτα δεν ήταν η φυλακή για μένα .Θα την αφήσω πίσω..''

Και ενώ η επίδραση της φυλακής στην προσωπικότητα του ατόμου έχει θεωρηθεί βαθιά αρνητική στην μετέπειτα ικανότητα του ατόμου να επανέλθει στην φυσιολογική του ζωή, υπάρχουν και οι έρευνες εκείνες ,που αμφισβητούν την ολοκληρωτική επίδραση του εγκλεισμού στην παρουσία ψυχοπαθολογίας στο άτομο και μέσα στα πλαίσια αυτά απομόνωσαν μια σειρά μεταβλητών,όπως είναι η δομή της προσωπικότητας του ατόμου πριν τη φυλακή,η διαφορετικότητα των αντιδράσεων στα ερεθίσματα της φυλακής , το είδος της φυλακής της και ο βαθμός διευκόλυνσης της διαβίωσης του κρατούμενου στα πλαίσια αυτής,προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο εγκλεισμός τελικώς ευθунεται για ψυχοσωματικές διαταραχές στο άτομο.Ο McKay et al χαρακτήρισε τις έρευνες για τον εγκλεισμό ''μεθοδολογικό εφιάλτη'', οι Wardlow&Biles αμφισβήτησαν την μεθοδολογική αξιοπιστία των ερευνών ,που συσχέτισαν τον εκλεισμό με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχοκοινωνική σφαίρα του ατόμου.Ο Claude Balier[1988] στο έργο του ''Η ψυχανάλυση της βίας'' αναφέρεται στην επιρροή του περιβάλλοντος της φυλακής με ουδέτερη σημασία.Αναφέρει τα εξής:''Προκειμένου να περιγράψουμε ικανοποιητικά την παθολογία και την σχέση της με την παραπτωματικότητα,χρειάζεται να άρουμε τις αμφισημίες ,που σχετίζονται με τις συνθήκες της ζωής στην φυλακή,οι οποίες επιβαρύνουν την ισορροπία του κρατούμενου ,και μπορεί να θεωρηθούν ως η αιτία των διαταραχών που παρατηρούνται.Και,κατ' αρχάς,όσοι δεν διάβηκαν ποτέ το κατώφλι της φυλακής πρέπει να δυσπιστούν απέναντι στις συγκλησιακές και προβληματικές αντιδράσεις ,που δημιουργεί η ύπαρξη ενός τέτοιου κόσμου,τον οποίο αντικρίζουμε μέσα απο τις δραματικές σκηνοθεσίες των μέσων μαζικής επικοινωνίας.Οχι πως στην φυλακή δεν λαμβάνουν χώρα σιωπηρά η θεαματικά δράματα,το ζήτημα όμως είναι να τα τοποθετήσουμε μέσα σε μια προοπτική αλληλεπίδρασης''[σελ.21, ''Η ψυχανάλυση της βίας''].

Για τον Claude Balier*[ποιός είναι] η ερμηνεία της επίδρασης του εγκλεισμού δεν θα πρέπει να μείνει σε σχηματικές ιδέες,που είναι αντίθετες ως προς τις πραγματικότητα.Τέτοιες ιδέες είναι π.χ. ότι η φυλακή είναι μια ''κακή μητέρα'' ενώ μπορεί να βιώνεται απο κάποια άτομα ως χώρος προστασίας απο μια επώδυνη ζωή έξω απο αυτήν.Οτι η φυλακή βιώνεται ως χώρος προστασίας απο κάποιους κρατούμενους λέχθηκε και στις συνεντεύξεις των αποφυλακισμένων.Σύμφωνα με τα λόγια ενός αποφυλακισμένου:''αυτός που έχει πολλά χρόνια μέσα γίνεται ενα κομμάτι του χώρου,γίνεται ο ''παλιός'',έχει συνηθίσει τον χώρο,τον ξέρει,τον θεωρεί οικείο..όταν κάποιος πάψει να σκέπτεται την ελευθερία του,πάει να πεί ότι έχει αλλοιωθεί τελείως.Αυτός ο άνθρωπος δεν πρόκειται....[παύση]είναι ο γνωστός τύπος του ''φυλακόβιου'',που μόλις βγει έξω σκέφτεται ''τι θα κάνουμε?Πως θα την βγάλουμε?Κάτσε να ξανακάνουμε κάτι να πάω μέσα να αράξω''.Υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις.Υπήρχαν άνθρωποι που το κάνανε.Η αλλοίωση αυτή είναι η λεγόμενη ιδρυματοποίηση...είναι πίο εύκολη η ιδρυματοποίηση και φαίνεται στους ανθρώπους,που απο μικρή ηλικία έχουν μπει .Απο τα ανήλικα,όταν ξεκινήσουν ένα μεγάλο ποσοστό στην πορεία ιδρυματοποιείται.Αρχίζει την καριέρα του..''[αποφυλακισμένος].

Στον λόγο των αποφυλακισμένων,υπάρχουν εκείνες οι απόψεις ,όπου η φυλακή αποτελεί για κάποια άτομα το μοναδικό χώρο αναφοράς τους με αποτέλεσμα να επιζητούν την επιστροφή εκεί μπροστά σε μια κοινωνική πραγματικότητα ,που τους έχει απορρίψει πλήρως.Οι αποφυλακισμένοι των συνεντεύξεων μας σκιαγραφούν αυτούς τους κρατούμενους ως άτομα,που δεν διαθέτουν κανένα οικογενειακό στήριγμα και γενικότερα ,ενα υποστηρικτικό δίκτυο για τις συνθήκες επιβίωσης μετά

την φυλακή. Δίχως εργασία, χρήματα, οικογένεια, η φυλακή, σύμφωνα με την άποψη άλλων αποφυλακισμένων, γίνεται ένας "χώρος προστασίας", όπως αναφέρει ο Balier [1988] στην μελέτη του "η ψυχανάλυση της βίας". Για τον Balier, η φυλακή μπορεί να αποτελεί για κάποια άτομα, όχι μόνο ένα "χώρο προστασίας" μπροστά στο χάος της κοινωνικής απόρριψης και έλλειψης πόρων προς διαβίωση, αλλά και "ως ένας χώρος που αναλαμβάνει έναν αλεξιερηθιστικό ρόλο απέναντι στις βίαιες ενορμήσεις, ή ακόμα ως έσχατο καταφύγιο μπροστά σε μια ανεξέλεγκτη θανατηφόρο διεργασία".

Balier Claude : "Είναι επίσης εξίσου εσφαλμένο να εξισώνουμε την ψύγωση που προκαλεί ο εγκλεισμός στην φυλακή με την αισθητηριακή αποστέρηση. Σε κάθε φυλακή υπάρχει έντονη κοινωνική ζωή εμποτισμένη απο λανθάνουσα μομφολοφιλία, κάτι που είναι πιο έντονο όσο πιο απηρχαιωμένη είναι η φυλακή. Υπάρχει μάλλον πληθώρα διεγέρσεων παρά έλλειψη τους. Εν πάση περιπτώσει, ο παραπτωματικός που έχει ενταχθεί για τα καλά σε αυτό το συνηθισμένο κοινωνικό πλαίσιο δεν παραπονείται για την ζωή στην φυλακή, αρκεί να θεωρεί δίκαιη την Ποινή που του επιβλήθηκε εν σγέσει προς το αδίκημα που διέπραξε. Βρίσκει γρήγορα έναν τρόπο λειτουργίας, που να του ταιριάζει. Αντίθετα, η αίσθηση της της απομόνωσης είναι προανωματική και επιβλαβής για τις εύθραστες προσωπικότητες που βρίσκονται σε φυλακές υψηλής τεχνολογίας, όπου οι άνθρωποι επαφές είναι άκαμπτες, εξαιτίας της υπερβολικά αυστηρής οργάνωσης. Πρέπει επίσης να εκτιμήσουμε τον ρόλο που διαδραματίζουν οι προβολές για την δημιουργία φοβιών, όπως είναι η κλειστοφοβία, κάτι που τείνουμε να ελαχιστοποιήσουμε και να τις θεωρήσουμε φυσιολογικές μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο. Μια προσεκτική διερεύνηση αποκαλύπτει ότι προϋπήρχαν του εγκλεισμού....." [σελ. 22, "Η ψυχανάλυση της βίας", 1988]

Στις παραπάνω παρατηρήσεις του Μπαλιέρ αλλά και των ερευνητών, που έχουν αμφισβητήσει την αρνητική επίδραση του εγκλεισμού στο άτομο* [Bukstel, Kilmann, Hesk, McKay et al], υπάρχει ένα επιχείρημα ορθο επιστημονικά, εκείνο του μεθοδολογικού τρόπου μελέτης της φύσης του εγκλεισμού, όταν το άτομο ήδη εισέρχεται στον "κόσμο της φυλακής" με τα δικά του βιώματα, την ήδη δομημένη προσωπικότητα του και οπωσδήποτε η μελέτη του ερωτήματος "σε ποιο βαθμό δρά ο εγκλεισμός στο άτομο" τίθεται θέμα απομόνωσης των μελετούμενων μελετών, από άλλες που υπάρχουν και δρουν ταυτόχρονα με τη ερευνώμενη μεταβλητή. Όπως επισημαίνεται στο "Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας" [Παρασκευόπουλος, σελ. 111] υπάρχουν δυσκολίες στον καθορισμό της αληθούς φύσης της συνάφειας. Πιο συγκεκριμένα: "η ανεξέλεγκτη παρουσία " τρίτων " μεταβλητών, και γενικότερα, η ερευνητική στρατηγική που έχει επιλέξει και εφαρμόζει ο ερευνητής, μπορούν να νοθεύσουν τα πραγματικά στατιστικά χαρακτηριστικά της συνάφειας δεδομένου, ότι οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μεταβλητών μπορούν να ενταχθούν σε τρεις κατηγορίες:

1] Η σχέση να είναι αιτιώδης [η μεταβλητή Α αίτιο, η μεταβλητή Β το αποτέλεσμα]

2] Η σχέση να είναι αιτιώδης και πάλι αλλά η μεταβλητή Α να είναι το αποτέλεσμα και η Β το αίτιο.

3] Η σχέση να είναι ετεροκαθοριζόμενη συμμεταβολή δηλ. κάποια άλλη " τρίτη μεταβλητή Γ να επηρεάζει και την Α και την Β προς την ίδια κατεύθυνση δηλ. η Γ να είναι το αίτιο για τις ομόλογες αλλαγές τόσο στην Α όσο και στην Β, οπότε ισχύει η συνθήκη : η Γ είναι το αίτιο της συμμεταβολής μεταξύ της Α και της Β.

Προφανώς, η κριτική που δέχτηκαν οι έρευνες, που απέδωσαν αρνητική επίδραση στον εγκλεισμό και την δυνατότητα αυτής της επίδρασης να δημιουργήσει διαταραχές στο σωματικό, ψυχικό επίπεδο του ατόμου, βασίστηκε στο αξίωμα του

θετικισμού, που απαιτεί την απόλυτη μέτρηση προκειμένου να προσδώσει σε αυτήν την πολυπλόκτη αξιοπιστία και εγκυρότητα. Το ποιοι παράγοντες επιδρούν ακριβώς και σε ποιο βαθμό μέσα στην φυλακή, ώστε να επηρεάζουν την ψυχοσωματική σφαίρα του ατόμου, απαιτεί μια ανάλυση από μέσα του περιβάλλοντος της φυλακής, είτε με την συμμετοχική παρατήρηση είτε με την ατομική περίπτωση έρευνας, μελετώντας δηλ. εις βάθος την επίδραση του συστήματος της φυλακής στο άτομο μετά την έξοδο του από αυτήν.

Όπως δήποτε, η διαφορετική απάντηση κάθε ανθρώπου στον περιβάλλον του χαρακτηρίζει την ανθρώπινη φύση από μόνη της. Οι άνθρωποι διαφέρουν στα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά [γονίδια], στα κοινωνικά τους και ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους, στην εθνικότητα τους και σε πολλαπλά άλλα επίπεδα, που θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς, αν θα ήθελε να επιχειρήσει μια παρουσίαση της διαφοροποίησης των ανθρώπινων αντιδράσεων απέναντι στην πολυπλοκότητα των ερεθισμάτων, που μας προσφέρει το φυσικό και κοινωνικό μας περιβάλλον, στην εκάστοτε κοινωνία. Την διαφορετική αυτή προσαρμογή δηλ. τον διαφορετικό αυτό βαθμό ευκολίας ή δυσκολίας του κρατούμενου να οικειοποιηθεί το περιβάλλον της φυλακής ή να αρνηθεί να το αποδεχτεί [όπως π.χ. στην περίπτωση της αυτοκτονίας], η σταδιακή αυτή προσαρμογή είναι αναμενόμενο να διαφέρει από άτομα σε άτομα και να είναι και ένα θέμα, όπου η δομή της προσωπικότητας του ατόμου δηλ. ο τρόπος που χρησιμοποιεί κάθε άτομο τους μηχανισμούς άμυνας του εγώ, αποτελεί έναν σημαντικό στοιχείο διαφοροποίησης του βαθμού προσαρμογής ή δυσπροσαρμογής του ατόμου μέσα στην φυλακή. Ο Freud πρότεινε δύο βασικά μοντέλα για την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της ψυχικής δομής: το τοπογραφικό [συνειδητό, προσυνειδητό

Προσυνειδητό], και το δομικό [εκείνο, εγώ, υπερεγώ]. Και στα δύο αυτά μοντέλα, η ιδέα ότι ο κάθε άνθρωπος έχει μια ψυχική ζωή, που λειτουργεί εκτός συνειδήσεως* [η θέση αυτή του Freud παρουσιάστηκε το 1900 στην Ερμηνεία των Ονείρων] παρουσιάζεται μέσα από αυτήν την ερμηνεία ψυχολογικών φαινομένων, όπως τα όνειρα, η αναμνήσεις κ.α. Για τον πατέρα της ψυχανάλυσης, τα επίπεδα αυτά λειτουργίας ψυχικής του ατόμου δεν εντοπίζονται σε συγκεκριμένα μέρη του εγκεφάλου αλλά πρόκειται για αφηρημένες έννοιες της ψυχικής επεξεργασίας και αναφέρονται στον βαθμό δηλ. στον οποίο οι σκέψεις μας, τα συναισθήματα, οι φαντασιώσεις γίνονται αντιληπτά από την συνείδηση μας. Το εγώ είναι το σύνολο των ψυχικών λειτουργιών, που διαμορφώνουν την σχέση μας με το περιβάλλον και παρεμβαίνει ανάμεσα στις ενορμήσεις [εκείνο] και τις απαγορεύσεις του υπερεγώ με απώτερο σκοπό την εναρμόνιση των ψυχικών συγκρούσεων, που δημιουργούνται από τις απαιτήσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Ο ρόλος του ψυχολογικού παράγοντα στην εμφάνιση διαφορετικών βαθμών προσαρμογής στο περιβάλλον της φυλακής αποτελεί μια βάση ερμηνείας εμφάνισης αυτών. Μελετητές, όπως η M. Mahler, ο Erickson, M. Klein έχουν επισημάνει την σημασία του εγώ στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου. Για την M. Mahler στα τρία πρώτα χρόνια της ζωής ενός ατόμου είναι το στάδιο ανάπτυξης της ικανότητας του ατόμου να δημιουργήσει στενή σχέση με τους γονείς του και ιδιαίτερα με την μητέρα. Το στάδιο αυτό ακολουθεί το στάδιο ικανότητας αποχωρισμού από την μητέρα και η απόκτηση αυτονομίας. Για τον E. Erickson και την θεωρία της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης η ανάπτυξη του εγώ περνά μέσα από στάδια μέχρι την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης του ατόμου προς τους ανθρώπους και της ικανότητας του να δημιουργεί σχέσεις και ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις με άλλα άτομα ή ομάδες. Αυτά τα στάδια για τον E. Erickson είναι: 1] το στάδιο της προσχολικής ηλικίας, 2] της σχολικής ηλικίας, 3] της εφηβείας, 4] της νεαρής

ενήλικης και ενήλικης ζωής 5]της ώριμης ηλικίας.Μέσα απο την εξέλιξη του εγώ κατά το πέρασμα αυτών των σταδίων,το εγώ κατορθώνει ή όχι να αποκτήσει πρωτοβουλία,επιμέλεια,προσωπική ταυτότητα,στενές σχέσεις,παραγωγικότητα και ακεραιότητα και να συνθέσει τελικά το ώριμο εγώ ή ώριμη προσωπικότητα,που το χαρακτηρίζει εσωτερική αρμονία και όχι απογοήτευση και απελπισία[Μάνος,σελ.59,59].Η Melani Klein[1927]* είδε στην εγκληματικότητα των παιδιών την λειτουργία του μηχανισμού της προβολής πάνω στο αντικείμενο θεμάτων πρωτόγονου μίσους και σαδιστικών ενορμήσεων[*συγκεκριμένα ως προβολή ενός εσωτερικευμένου Υπεργώ ,που προκαλεί άγχος ως απάντηση σε σαδιστικές ενορμήσεις αλλά και τμήματος του "εκείνο"[μέρος του ψυχικού οργάνου] απο το οποίο το παιδί θέλει να απαλλαγεί].Αναφέρουμε τα λόγια της στο "Les tendances criminelles chez les enfants normaux"*[απο το Essais de psychanalyse,μτφρ.Μ.Derrida,Payot,Paris 1967,σ.211-228]

"Εάν η εγκληματική συμπεριφορά προέρχεται απο ένα πρωτόγονο άγχος,η μοναδική μας ελπίδα να κατανοήσουμε τον εγκληματία,και ίσως να τον αναμορφώσουμε φαίνεται ότι θα ήταν να αναλύσουμε βαθύτερα στρώματα της ψυχικής του ζωής".

Οι ψυχολογικές απόψεις για την εξήγηση της εγκληματικότητας δεν είναι επι της παρούσης αλλά ωστόσο η αναφορά τους εξυπηρετεί τον σκοπό ανάδειξης του πλαισίου εκείνου ,που μπορεί να αποτελέσει ένα ερμηνευτικό εργαλείο του διαφορετικού βαθμού προσαρμογής των εγκλειστων απέναντι στα κάγκελα της φυλακής,στις κλειδαριές της και στα ασφυκτικά μικρά κελιά της,με τον ανάλογο συγχρωτισμό που παρατηρείται συνήθως ,τουλάχιστον στις Ελληνικές φυλακές.

Στην βάση αυτής της προβληματικής,θα αναφέρουμε και την άποψη του Freud για την παραπτωματική συμπεριφορά.Ο Freud δεν αναφέρθηκε εκτεταμένα για την εγκληματική συμπεριφορά,συγκριτικά με το συνολικό έργο του,αλλά ωστόσο στην σύντομη αυτή μελέτη του*["Some characters types met with in Psycho-analytic work"[1916],p.309-336] δίνει στο "αίσθημα της ενοχής" αιτιότητα στην συμπεριφορά του παραβάτη.Το έγκλημα είναι ένας τρόπος για να εξωτερικευτεί το άτομο ένα ασυνείδητο αίσθημα ενοχής και να αυτοτιμωρηθεί*[ο Φροϋντ έγραψε τον πρόλογο στο βιβλίο του Aichhorn[1973][''Jeunesse a l' abandon'',Privat,Toulouse] ο οποίος ασχολήθηκε με την ψυχολογική ερμηνεία των νεαρών παραπτωματικών]

Αναφέρουμε το παράδειγμα,που δίνει ο ίδιος ο Φροϋντ * για την εξήγηση της παραπτωματικής ενόρμησης:

"Σε ένα οικοτροφείο δοκίμων αξιωματικών,ένας 17χρόνος κλέβει απο τον καλύτερο του φίλο και συγκάτοικο ,ανθυπολοχαγό,μια χρυσή αλυσίδα και το σιλέτο του και αμέσως μετά τα πετάει.Η αλυσίδα προοριζόταν για την φίλη του 21χρόνου ανθυπολοχαγού.Ο κλέφτης,ο οποίος ήταν γόνος πλούσιας οικογένειας,εξηγγεί,μετά την σύλληψη του ,δεν χρειαζόταν αυτά τα δύο αντικείμενα για αυτό εξάλλου και τα πέταξε αμέσως. Έπρεπε όμως `με κάθε τρόπο να τα αποκτήσει.Δεν γνώριζε όμως τι τον ωθούσε σε αυτόν".

Η ύπαρξη ασυνείδητων κινήτρων στην ανθρώπινη συμπεριφορά αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα της ψυχαναλυτικής θεωρίας.Το παραπάνω παράδειγμα ,που αναφέρει ο Freud * ερμηνεύεται απο τον ίδιο μέσα απο συναισθήματα φθόνου του παραβάτη προς τον συγκάτοικο του και στα πλαίσια αυτά η κλοπή της αλυσίδας έχει ψυχολογική σημασία:λόγω της ύπαρξης της κοπέλας, θεωρούσε τον εαυτό του παραμελημένο απο τον συγκάτοικο και φίλο του.Η κλοπή της αλυσίδας,επομένως, θα τιμωρούσε το κορίτσι και θα ικανοποιούσε το συναίσθημα της ζήλειας του παραβάτη προς τον συγκάτοικο του.Η σκοπιά αυτής της προσέγγισης είναι η ανάλυση των συναισθημάτων του ατόμου και της λειτουργίας

μηχανισμών άμυνας του εγώ ,προκειμένου να αναζητηθούν τα βαθύτερα αίτια αυτής της παραπρωματικής πράξης.

Στο έργο του Freud "Σκιαγραφία της ψυχανάλυσης"[Abriss der Psychoanalyse] αναφέρονται τα εξής:

"Την πιο παλιά μέσα στις ψυχικές περιοχές ονομάζουμε "αυτό".Το περιοχόμενο του είναι όλα αυτά ,που κληρονομεί κανείς,που φέρει κατά την γέννηση του,που καθορίζονται δημιουργικά,είναι κυρίως τα ένστικτα,που προέρχονται απο την σωματική οργάνωση,που βρίσκουν μια πρώτη και άγνωστη,ως προς την μορφή της,ψυχική έκφραση.Υπό την επίδραση του περιβάλλοντος ,του πραγματικού,που μας περιβάλλει,ένα μέρος του "αυτό" γνώρισε μια ιδιαίτερη ανάπτυξη.Αρχικά,ως φλοιώδες στρώμα μαζί με τα όργανα,έτσι κατασκευασμένο ώστε να λαμβάνει τον ερεθισμό και συγχρόνως με οργάνωση τέτοια ,ώστε να προστατεύεται απο τον ερεθισμό,εξελίχθηκε σε μια ιδιαίτερη μορφή,που μεσολαβεί πλέον μεταξύ του "αυτό" και του περιβάλλοντος.Στο πεδίο αυτό της ψυχικής μας ζωής δίνουμε το όνομα "εγώ".Σκοπό έχει την αυτοκυριαρχία,που την εκπληρώνει με το να γνωρίζει την πορεία του ερεθισμού,να αναποθηκεί εμπειρίες μέσω αυτής[μνήμης[,να αποφεύγει[με την φυγή] τον πολύ σοβαρό ερεθισμό...".

"Άλλοι μελετητές,όπως ο Aichhorn ασχολήθηκε με την έννοια της αντικοινωνικής προσωπικότητας στις αρχές του 20ου αιώνα ενώ η δημοσίευση του Abraham*[Abraham,K.,"L ' histoire d ' un chevalier d ' industrie a ' la lumiere de la psychanalyse"[1925] στο Euvres completes μτφρ.I.Barande,Payot,Paris 1966,τ.2, σ.158-172] για την αναλυτική θεραπεία ενός παραπρωματικού και η επικέντρωση στην σημασία του υπερεγώ και του Ιδεώδες Εγώ αναφορικά με τα κίνητρα των παραπρωματικών πράξεων.

Μέσα σε όλο αυτόν θεωρητικό κυκεώνα ποικίλων απόψεων για την αιτιογένεση της παραβατικότητας και του παραβάτη,ανήκει και η επιστημονική θέση,που αμφισβητεί την εγκυρότητα της διαπίστωσης για την καταστροφική σημασία του εγκλεισμού στο άτομο[Πηγή Τσαλίκουλου ,σελ.188],όπως έχουμε αναφέρει παραπάνω.Συγκεκριμένα,στο βιβλίο της Φωτεινής Τσαλίκουλου "Μυθολογίες βίας και καταστολής"[1988] αναφέρεται η έρευνα των Porporino και Zamble ["Coping with imprisonment"] για την διαφορετικότητα της εκτίμησης απο κρατούμενο σε κρατούμενο του βιώματος του εγκλεισμού.Στο άρθρο αυτό "Αντιμετωπίζοντας την φυλάκιση" δίνονται τα παραδείγματα δύο κρατουμένων και του διαφορετικού τρόπου απο εκείνους εσωτερίκευσης και εξωτερίκευσης αυτού του γεγονότος της φυλάκισης:

"Μελετήστε δύο άτομα που εκτίουν μακροχρόνια ποινή σε ενα σωφρονιστικό κατάστημα.Και οι δύο εμπειριώνουν έναν αντίστοιχο βαθμό προβλεπόμενου άγχους και κινητοποιούνται προς την αντιμετώπιση του προβλήματος.Ωστόσο,σαν αποτέλεσμα των πεποιθήσεων και της προσωπικής ιστορίας του καθενός, ο ένας πιστεύει ότι τα γεγονότα ,που συμβαίνουν στην φυλακή είναι πέρα απο τον έλεγχο του.Έτσι,θα θεωρεί την ανικανότητα να ασκήσει έλεγχο στο περιβάλλον του σαν το αποτέλεσμα μιας δικής του ανεπάρκειας.Αντίθετα,ο άλλος κρατούμενος ,ενώ βιώνει την ίδια έλλειψη ελέγχου πάνω στα πράγματα,ερμηνεύει το γεγονός αυτό σαν μια κατάσταση όπου οι άλλοι,που συνεχώς τον χρησιμοποιούν και τον υβρίζουν,είναι υπεύθυνοι για την κατάσταση του.Κατά πάσα πιθανότητα το πρώτο άτομο θα καταφύγει στην κατάθλιψη,την απάθεια και την απόσυρση ,ενώ το δεύτερο θα γίνει ένα μνησικάκο,οργισμένο άτομο σε μια προσπάθεια να εναντιωθεί στον έλεγχο των άλλων,ακόμη και αν έτσι επιδεινώνει την κατάσταση του"[Porporino,F.,Zamble,E., "Coping with Imprisonment",Canadian Journal of Criminology,26,4].

Το σύνδρομο του “ιδρυματισμού”[Spitz,1946] υπογραμμίζει την αρνητική επίδραση του εγκλεισμού στο άτομο,που εγκλείεται ,όπως είναι η συναισθηματική αποστασιοποίηση,η απανθρωποποίηση[deindividuation], ιδρυμα-Τικής νεύρωσης [institutional neurosis] και κοινωνικής κατάρρευσης[social breakdown]*[Πηγή Τσαλίκουλου,σελ. 184].Η εξάρτηση,η πλήξη, η απάθεια,η απελπισία[Taylor,1973],η διανοητική κενότητα[Grunhut,1948], η φιλοσοφία της “ελάχιστης προσδοκίας”[UnKovic &Albin 1969] είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτής της μακροχρόνιας παραμονής στο ίδρυμα,είτε είναι φυλακή είτε είναι ψυχιατρείο[Sommer,Osmond,Barton[1959].Τα συναισθήματα αυτής της μακροχρόνιας παραμονής στην φυλακή δίνει μέσα απο την αφήγηση του ένας αποφυλακισμένος της έρευνας αυτής:[Νίκος,αδίκημα “εμπορία ναρκωτικών,Χρόνος παραμονής στην φυλακή:μακροχρόνιος ,εμπλοκή με το σύστημα Ποινικού ελέγχου απο 16 ετών]

“Το να ζεις στην φυλακή είναι μια κατάσταση επώδυνη.Έτσι?Κάποιοι άνθρωποι που έχουν πάει στον πόλεμο μετά,οι λεγόμενοι Βετεράνοι,Εγγλέζοι είναι ή δεν είναι ψυχοπαθείς?Ένα ποσοστό συντριπτικό τους είτε πέφτουν στα ναρκωτικά ή είναι απροσάρμοστοι .έχουν εφιάλτες μόνιμα και πάει λέγοντας δηλ.θέλω να πώ ότι είναι μια κατάσταση δύσκολη.Χρειάζεται ειδική μέριμνα και βοήθεια και θέλει ενδυνάμωση της συνείδησης του ατόμου για να μπορέσει,ας πούμε,να ανταπεξέλθει...η επικοινωνία με τους δικούς σου ανθρώπους γίνεται απόμακρη όταν βιώνεις μια κατάσταση έτσι...τόρα να έρθει ο άλλος στο επισκεπτήριο να σε δει έτσι,αισθάνεσαι ότι είσαι σε ένα ζωολογικό κήπο το ζώο ,που έρχονται να δούν απο έξω και πάει λέγοντας...Ναι δηλ.όταν μου είπανε εμένα,η μητέρα σου “θέλει να έρθει να σε δει” σκέφτηκα...” τι είμαι?Ο ζωολογικός κήπος είμαι να έρθει να με δει?Εξάλλου τι να πώ και τι να κάνω?Εγώ είμαι σε ένα κλουβί με ένα τηλέφωνο στο γέρι ,με ένα τζάμι να μην μπορώ να τους μεταφέρω ούτε τα μικρόβια μου....οχι με την κακή έννοια.Και να μιλάμε έτσι?Με ένα τηλέφωνο και ένα τζάμι.Και να θές να αγγίξεις τον άλλον και να απαγορεύεται το άγγιγμα.Το άγγιγμα.Τι να πώ στον επισκέπτη μου?Τι να μιλήσουμε?Αν θέλουμε να μιλήσουμε σαν άνθρωποι να ξεκινήσω να καλύψω τον χρόνο,τον χώρο που είμαστε μακριά...θα έπρεπε δηλ. μέσα σε 15 και 20 λεπτά να του εξηγήσω τι ακριβώς τι συμβαίνει με μένα.Πως είμαι ,πως αισθάνομαι για να έχουμε μια επικοινωνία.Αν είναι να του πώ “γειά σου,τι κάνεις?καλά?” τον παίρνω και τηλέφωνο.Έτσι και αλλιώς.Οπότε για ποιόν λόγο να έρθει?”.

Είναι εμφανής η καλλιέργεια της απάθειας στο άτομο και της συναισθηματικής απόσυρσης απο καταστάσεις,που αν τις βίωσε εκτός συνθηκών εγκλεισμού θα είχαν άλλη ψυχική απάντηση απο εκείνοσυγκεκριμένη περίπτωση του αποφυλακισμένου Νίκου,περιγράφεται η αντίληψη του ευατού του μέσα στην φυλακή σαν “ζώο”,η φυλακή βιώνεται ως “ζωολογικός κήπος” και η ικανοποίηση της ανάγκης για επικοινωνία εκφράζεται μέσα απο λέξεις ,όπως “τζάμι”, “τηλέφωνο”, “απαγορεύεται το άγγιγμα”, “τι να πώ στον επισκέπτη μου?”, “οπότε για ποιόν λόγο να έρθει?”.Η απώλεια της ταυτότητας ως άτομο ,η φιλοσοφία της “ελάχιστης προσδοκίας” [“για ποιόν λόγο να έρθει?”] δείχνουν τον βαθμό ψυχικής αλλοτρίωσης του ατόμου μέσα στην φυλακή.Σε όλες τις κατά πρόσωπο συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα ο εγκλεισμός στην φυλακή βιώθηκε ψυχολογικά αρνητικά για το άτομο.Αυτην την θέση μαρτυρούν τα λόγια των αποφυλακισμένων ,γεγονός που αμφισβητεί τις έρευνες εκείνες ,που υποστήριζαν στο παρελθόν οτι ο εγκλεισμός δεν έχει καταστροφικά αποτελέσματα στην ψυχική και σωματική υγεία του ατόμου.Αν η στέρηση της ελευθερίας δεν είχε βαθύτατα αρνητική επίδραση στο

άτομο ,τότε τίθεται ένα θέμα για την γενική πρόληψη του εγκλήματος μέσα απο την Ποινή της φυλάκισης και του ρόλου υπάρξεως της φυλακής σε μια κοινωνία.

Στο Σύγραμμα του Μπεκκαρία “Dei dellitie e delle pene” η ποινή ορίζεται ως τιμωρητικό μέσο προς τον ένοχο,προκειμένου να σωφρονιστεί αλλά και να μην επιχειρηθεί απο άλλους πολίτες ,η μίμηση παραπτωματικών πράξεων.Για τον Μπεκκαρία,η ποινή αποτρέπει απο το έγκλημα και “εμποδίζει τον ένοχο να βλάψει και άλλο την κοινωνία”*[πηγή Τσαλικογλου,σελ.150].Στα πλαίσια της Κλασσικής σχολής του Ποινικού Δικαίου το έγκλημα αποτελεί βλαβερή επίθεση προς την κοινωνία και ο εγκλεισμός δια βίου έχει καλύτερα αποτρεπτικά αποτελέσματα για την ευρύτερη ομάδα απο ότι η θανατική Ποινή*[Τσαλικογλου σελ.151].Η εκφοβιστική λειτουργία της ποινής είναι η βασική της λειτουργία ,στα πλαίσια εφαρμογής της οποίας νομιμοποιείται η ύπαρξη της φυλακής,ως μέσο προστασίας του κοινωνικού συνόλου απο την παραβίαση του “Κοινωνικού Συμβολαίου [Contral Social]σύμφωνα με τον Ρουσσώ.Το “Πανοπτικόν” του Μπένθαμ,το σημείο παρατήρησης και ελέγχου στο μέσο της φυλακής των κελιών των εγκλειστών,αναπαράγει την σημειολογία ενός συστήματος εξουσίας,όπως εκφράζεται μέσα απο έναν διαρκή και συνεχόμενο έλεγχο,μέρα και νύχτα.Κατόπιν ,η ιστορική εξέλιξη της φυλακής και η εφαρμογή ποικίλων συστημάτων εγκλεισμού[π.χ. Πενσυλβανικό ή απομονωτικό σύστημα] δεν ξέφυγαν ποτέ απο αυτήν την ανάγκη της επιτήρησης.Απο τα πιο συντηρητικά εώς τα πιο ανθρωποκεντρικά σωφρονιστικά συστήματα,που αντιλαλούν την ιδέα μιας πιο φιλελεύθερης μεταχείρισης του παραβατικού ατόμου, ο έλεγχος είναι πάντα ενεργοποιημένος και η εξωτερική κατασκευή της φυλακής ,όπως είναι με συρματοπλέγματα,βαριά κάγκελα,έντονη αστυνόμευση,φύλακες απεικονίζει την αδυναμία της Σωφρονιστικής μεταχείρισης να ξεφύγει απο τον δίπολο μηχανισμό ,την διπλή εκείνη δυναμική,που απαιτεί στο ζευγάριωμα της πάντα δύο ρόλους :εκείνου του “υπρέτη” και εκείνου του “αφέντη”, του δέκτη της “εξουσίας” και εκείνου,που την επιβάλλει στον προηγούμενο.

Ο χώρος της φυλακής ως πεδίο νομιμοποίησης άσκησης του τυπικού κοινωνικού ελέγχου προσέκλυσε το ενδιαφέρον του Φουκά[1975],που υποστήριξε ότι:“Ο εγκληματίας είναι η εκδίκηση της φυλακής ενάντια στην Δικαιοσύνη”[Le delinquant c ‘ est la vengeance de la prison contre la justice].Η ατομοκεντρική ματιά της Θετικιστικής εγκληματολογίας ανώψωσε στο βάθρο της επιστημονικής ανάλυσης την “προσωπικότητα του εγκληματία ”,αναιρώντας οτι υπάρχει έγκλημα αλλά μόνο εγκληματίες[Τσαλικογλου,σελ161] παραδίνοντας με αυτήν την σχηματική θεώρηση τα “σκήπτρα” της σημασίας του Σωφρονισμού του παραβάτη στην Ποινική μεταχείριση του.Για τον Claude Balier[1988] η φυλακή δεν συμβαδίζει απαραίτητα με την δημιουργία ψυχοπαθολογίας στον κρατούμενο,δεδομένου ότι η ψυχική δυσλειτουργία του εγώ μπορεί να υπάρχει στο άτομο και πριν της φυλακίσεως του .Την τοποθετεί μέσα στα “πλάισια μιας αλληλεπίδρασης” χωρίς να αναιρεί την ύπαρξη άσχημων γεγονότων μέσα στην φυλακή ,τα οποία όμως ενεργοποιούνται μόνο κάτω απο “ακράειες συνθήκες”,αν αυτές υπάρξουν μέσα σε μια φυλακή.Αναφέρει στο βιβλίο του “η ψυχανάλυση της βίας” [σελ. 23] τα λόγια ενός εγκληματία ,του Abbott.J.-H.,συγγραφέα του μπέστ σέλερ “ Στην κοιλιά του κτήνους”,που δημοσιεύτηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και είχε μεγάλη εμπορική επιτυχία.Ο συγκεκριμένος εγκληματίας είχε διαπράξει ανθρωποκτονία μέσα στην φυλακή ,ενός συγκρατούμενου του ενώ βρισκόταν στην φυλακή για μικρά παραπτώματα.Ο Balier[1988]αναφέρει στο βιβλίο του :“Αντιστάθηκε με εντυπωσιακό τρόπο στην συνεχή βιαιότητα των απίστευτων σαδιστικών “κακομεταχειρίσεων”,που αποσκοπούσαν στο να τον

καθυποτάξουν.Συγχρόνως,αποκτούσε μεγάλη πνευματική καλλιέργεια διαβάζοντας ,ενώ ουσιαστικά δεν είχε πάει ποτέ στο σχολείο.Έγινε διάσημος συγγραφέας,κι όταν αποφυλακίστηκε ,τον υποδέχτηκαν χιλιάδες Νεοϋορκέζοι διανοούμενοι ως ένα εξαιρετικό άνθρωπο,που κατάφερε να ξεφύγει απο μια τρομακτική κατάσταση.Μερικούς μήνες αργότερα,στον κολοφώνα της διασημότητας του,ξανασκότωσε για ασημαντη αφορμή μετά απο μια λογομαχία ,κατά την διάρκεια της οποίας,όπως ανέφερε αργότερα κατά την δίκη,αισθάνθηκε να κινδυνεύει.Όταν οι “διανοούμενοι” συνήλθαν απο την κατάπληξη τους,κατάλογισαν αυτή του την αντίδραση στα πολλά χρόνια ,που έζησε μέσα σε ένα κλίμα βίας και φόβου,δίχως να δώσουν σημασία σε μια φράση του J-H-Abbott:“Όταν με πρωτοέκλεισαν στην φυλακή υπέφερα ήδη απο κλειστοφοβία εδώ και χρόνια”.”

Μέσα απο το παράδειγμα αυτό ο Μπαλιέρ[1988] ουσιαστικά υποστηρίζει την έλλειψη ουσιαστικής επίδρασης στον εγκλειστο της παραμονής του στην φυλακή.Όμως στα λόγια ενός αποφυλακισμένου η φυλακή βιώθηκε διαφορετικά :“Δεν σκέφτονται ότι 14 χρόνια ,όλα μαζί,ήμουν κλεισμένος σε ένα κελί και μου λείπουν πολλά πράγματα.ότι βλέπω έξω τον κόσμο και φοβάμαι .Έχω προβλήματα να επικοινωνήσω...”Στα λόγια,επίσης ,ενός ακόμη αποφυλακισμένου καταδεικνύεται η αναιρέση της θέσης,που ουδετεροποιεί την επίδραση του εγκλεισμού στο άτομο:“η κλεισούρα μέσα στην φυλακή φέρνει εντάσεις...το μάτι δεν ξεφεύγει...Σε βάζουν σε ενα κελί με δύο άλλα άτομα με μια κοινή τουαλέτα.Στην ένταση των στιγμών της φυλακής.ελπίζεις ότι θα γίνει θαύμα...στην φυλακή ο καλός γίνεται καλύτερος γιατί παίρνει το μάθημα του,ότι η φυλακή σε καταπιέζει,σε ισοπεδώνει.Ο “κακός” γίνεται χειρότερος..αντιδρά,

Καταστρώνει σχέδια εκδίκησης Αστυνομικών,Δικαστών...”, “όταν βγαίνεις πο την φυλακή είσαι “συmpαραλασμένος”. “κομμάτια”.Χρειάζεσαι πρώτα ψυχολογική στήριξη.”,μεγάλο κακό κάνει η φυλακή...χάνεις την προσωπικότητα σου.Βγαίνεις σαν διχασμένη προσωπικότητα.Φοβάμαι μην τρελαθώ.Μπορεί να βγείς τρελός απο εκεί...για όλη μου την ζωή θα με ακολουθεί αυτό.Άγχος αισθάνομαι και ότι ειμαι ένα μηδενικό...

Και ενώ η επίδραση του εγκλεισμού αμφισβητήθηκε απο κάποιους ερευνητές ως μη αξιόπιστη μέτρηση, οι συνεντεύξεις με αποφυλακισμένα άτομα[τα περισσότερα άτομα είχαν μακροχρόνια παραμονή στην φυλακή]αναδεικνύουν έντονα και συνεχόμενα δηλ.καθόλη την διάρκεια της συνέντευξης ,την βαθιά αρνητική ψυχολογική επίδραση του εγκλεισμού,ώστε και μετά την αποφυλάκιση το βίωμα της φυλακής να αποτελεί ενα ιδιαίτερο τραυματικό γεγονός για τον αποφυλακισμένο.Η περιγραφή της φυλακής απο τα αποφυλακισμένα άτομα είναι γεμάτος απο συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις,όπως “μαρτύριο”, “φρίκη”, “ενας πεθαμός”, “φοβάμαι τον κόσμο”, ώστε να μας προβληματίζουν οι έρευνες εκείνες ,που ακυρώνουν την φύση του εγκλεισμού ανεϋ συνεπειών για το άτομο.

Προτάσεις,όπως “δεν πρόκειται για μια παθολογία ,που οφείλεται στον εγκλεισμό την φυλακή αλλά για προϋπάρχουσες διαταραχές,που καλύπτονται κάτω απο μια νέα συμπτωματολογία με αφορμή την φυλάκιση”[Balier,1988] προβληματίζουν αναφορικά με την απήχηση του στην πραγματικότητα της “ζωής μέσα στην φυλακή”.Αν συγκρίνουμε τις απόψεις των αποφυλακισμένων για την επίδραση του βιώματος του εγκλεισμού σε εκείνους με τις ερευνητικές απόψεις,που ακυρώνουν αυτήν την αρνητική επίδραση,βρισκόμαστε αναπόφευκτα μπροστά στην αντίθεση δύο διαφορετικών αντιλήψεων της φυλακής:εκείνων που έχουν βιώσει την εσωτερική λειτουργία της φυλακής και εκείνων ,που έχουν βιώσει την έρευνα αυτής.Η διαφορά ,κατά επέκταση,τοποθετείται σε επίπεδο διαμόρφωσης αυτού του βιώματος και είναι

λογικό να δεχτούμε περισσότερο την άποψη των αποφυλακισμένων, δεδομένου ότι είναι εκείνοι που έχουν αποτελέσει το αντικείμενο σωφρονισμού και έχουν δεχτεί πάνω τους αυτήν την μορφή σωφρονιστικής μεταχείρισης, που προσφέρει ο θεσμός της φυλακής.

“Είναι οφθαλμοφανές ότι η ποιότητα της ζωής στην φυλακή, τόσο όσον αφορά στο αρχιτεκτονικό όσο και στο ανθρώπινο περιβάλλον, διαδραματίζει έναν ρόλο στην επανάληψη ή στην καταπράνιση των θορυβοποιών εκδηλώσεων, όπως και στην σπουδαιότητα της παλινδρόμησης της παθητικότητας. Πρέπει όμως να επικρατούν ακραίες συνθήκες για να ισχυρισθούμε, ότι δημιουργεί αφ’ εαυτής και εκ του μηδενός διαταραχές, που δεν υπήρχαν υπό την μία ή την άλλη μορφή, πριν τον εγκλεισμό [Balier, 1988].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

1] ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟ ΑΤΟΜΟ ΠΡΩΤΟ:

ΦΥΛΟ: άντρας

ΗΛΙΚΙΑ: 34

ΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ: πρώτη φορά

❖ Κατηγορία αποφυλακισμένου: Υπόδικος

ΜΟΡΦΩΣΗ: Δημοτικό [μερικές τάξεις]

ΕΡΓΑΣΙΑ: βραδινή εργασία ως ντι τζέλοδηγός φορτηγών την ημέρα

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ: Πλαστογραφία/πάτη

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ: οχι

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΗΣ: Υποδικία.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ: έχει μεγαλώσει σε οικογένεια με χωρισμένους γονείς. Ο ίδιος θεωρεί αυτόν τον παράγοντα της χωρισμένης οικογένειας ως σημαντικό στην κοινωνική εξέλιξη ενός ατόμου. Η στήριξη η οποία έχει από την οικογένεια του στην τωρινή φάση της ζωής του είναι κατά τον ίδιο ελάχιστη. Η μητέρα του έχει πεθάνει. Δεν περίμενε από τους συγγενείς του να τον επισκεφτούν στην φυλακή. Αξιολογεί γενικότερα ως ουδέτερη την σχέση του με την οικογένεια του, αν και αναφέρει ότι τα αδέρφια του μπορεί να του φέρουν τροφή ή να του κρατήσουν τα τρία παιδιά του όταν πρέπει να πάει σε κάποια δουλειά.

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΕΙΚΟΝΑ: Έρχεται στην συνέντευξη με εικόνα ενός ανθρώπου που βρίσκεται σε έντονη απελπισία και ψυχολογική αναστάτωση. Είναι επιθετικός σε κάποιες στιγμές της συνέντευξης σχετικά με το ύψος των λέξεων του. Η πρώτη ερώτηση που έκανε ήταν ποιός θα ωφεληθεί από αυτήν την συνέντευξη και ότι κάνουμε αυτήν την συνέντευξη για να ωφεληθώ εγώ. Μιλάει έντονα. Το αμέσως επόμενο θέμα που αναφέρει είναι ότι έδιωξε την γυναίκα του χτές από το σπίτι και δεν είχε που να αφήσει τα παιδιά του, για αυτό και δεν ήρθε στο χτεσινό μας ραντεβού. Η εξωτερική του εμφάνιση είναι παραμελημένη [ρούχα σχεδόν βρώμικα, μαλλιά ανάκατα, παντελόνι σκονισμένο]

Ερώτηση 1

-Τι σημαίνει για σένα η λέξη Κοινωνική Επανάσταση? Την έχεις ξανακούσει?

Απ: να την έχω ακούσει αλλά κανένας δεν μου την ‘χει εξηγήσει. Αυτό το οποίο εγώ καταλαβαίνω ότι είναι να με δεχτούν σαν όμοιο η κοινωνία. Δεν υπάρχει επανάσταση. Ένα 5%. Ελάχιστα.

-ερ:Σε τι οφείλεται αυτό πιστεύεις?

-απ:Η ελλιπής ενημέρωση του κόσμου.Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διασύρουνε τον κόσμο.Δεν τον ξαναδέχονται τον αποφυλακισμένο.Τον αντιμετωπίζουν και πάλι σαν παραβάτη

-ερ:Τι ήταν για σένα η ΦΥΛΑΚΗ?

-απ:Μαρτύριο.Η οικογενειακή κατάσταση μου έγινε χάλια.Είναι άσχημη εμπειρία.Ο γιός μου είναι εικοσιενός μηνών.Το να ξέρω οτι δεν έχει ούτε γάλα ενώ εγώ στην φυλακή έτρωγα μπριζόλα,ήταν άσχημο.Οι άλλοι φυλακισμένοι πορώνονται.Λένει “βγάζω φυλακή”.Εγώ δεν το είδα έτσι.

Ερ:Θεωρείς οτι η βελτίωση ενός κρατουμένου έρχεται μέσα απο αυστηρές ποινές ή ελαστικές?

Απ: Μέσα στην φυλακή γνώρισα “καριερίστες”.Είναι αυτοί που συχνά μπαίνουν και βγαίνουν.Ο Νόμος πρέπει να δίνει δεύτερη ευκαιρία.Η φυλακή σου κάνει καλό στο να γνωρίσεις το περιβάλλον σου,ποιοί είναι οι φίλοι σου και ποιοί όχι.Φρίκη.....πλέον μπορώ να ξεχωρίσω ποιοί αξίζουν για μένα και την οικογένεια μου.

Ερ:Θέλεις να έχεις φίλους?

Απ:οχι πλέον.....

Ερ:εμπιστεύεσαι την κοινωνία?τους οικείους σου?την Αστυνομία?τους δικαστές?

Απ:α!οχι την Αστυνομία..Η Αστυνομία μόνο μπορεί να δικαιολογεί τα λεφτά της.Και ούτε φέρονται σωστά.Κάνουν 100% κατάχρηση εξουσίας.Για τους δικαστές δεν μπορώ να ξέρω γιατί ακόμη δεν με έχουν δικάσει.

Ερ:Τα σεμινάρια κατάρτισης μέσα στην φυλακή βοηθούν πιστεύεις στην κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου?εσύ παρακολούθησες κάποιο?

Απ: ναι,ειμαι θετικός....εγώ στην φυλακή έμαθα τι σημαίνει ΣΕΟ.Είναι μια λέξη που λένει οι χρήστες και αναφέρεται στην σύριγγα που κάνουν χρήση.

Ερ:Η κοινωνία πως πιστεύεις οτι βλέπει εναν αποφυλακισμένο?Του δίνει δεύτερες ευκαιρίες?

Απ:...η κοινωνία φοβάται.Έχει φόβο οτι μπορεί να γίνει επικίνδυνος.Θέλει να δείξει την ανωτερότητα ο πλουσιος,ισως να είναι χειρότερος απο εμάς...

Ερ:Ποιά είναι η επίδραση της φυλακής στην ψυχολογία,στον χαρακτήρα ενός ανθρώπου για σένα?

Απ:...σε κάνουν να αισθανθείς οτι είσαι “ένα κομμάτι κρέας,το οποίο το επεξεργάζονται όπως εκείνοι νομίζουν”.Όταν πήγα στην φυλακή την πρώτη φορά και άνοιξε ο φύλακας την πόρτα για να μπώ,αισθάνθηκα οτι ο φύλακας άνοιξε “για να μπει ένα τσουβάλι”.

Ερ:με τους συγκαταόμενους σου ,πως τα πήγαινες?Ποια ήταν η εμπειρία της συμβίωσης μαζί τους για σένα?

Απ:...με είχαν βάλει με δύο άλλους υπόδικους και έναν κατάδικο για εμπορία ναρκωτικών,απόπειρα.Στην αρχή τους φοβόμουνα, μετά άλλαξα.Δεν βγήκε να με ενημερώσει κανείς οτι δεν είναι τόσο τραγικά τα πράγματα.

Ερ:Ποιοί σε στήριξαν όταν αποφυλακίστηκες?

Απ:κανένας.....ένας φίλος.Κανένας άλλος.Αν και έχω τρεις μέρες που έχω αποφυλακιστεί.....

Ερ:Γιατί πιστεύεις οτι κάποιος ξαναμπαίνει φυλακή?

Απ:δεν έχουν τίποτα άλλο να κάνουν.Σε έναν άνθρωπο που είναι ληστής,η εργασία είναι η πρώτη προτεραιότητα.Αν δεν την βρίσκει έξω τι θές να κάνει?Σε έναν ανθρωποκτόνο πάλι η εργασία δεν έχει καμμία σημασία.Το ίδιο σε έναν εμπρηστή.

Ερ:Πρέπει οι άνθρωποι να φυλακίζονται?Βοηθάει στο να βελτιωθούν πιστεύεις?

Απ:...Πρέπει γιατί έτσι δοκιμάζουν τον εαυτό τους σε όλα.Μπαίνοντας φυλακή μαθαίνεις τα πάντα.Όσο είσαι έξω στην κοινωνία μαθαίνεις τα θετικά.Όταν μπαίνεις φυλακή μαθαίνεις όλα τα αρνητικά.

Ερ:Πως βλέπεις τον εαυτό σου στο μέλλον?

Απ:...η Πολιτεία δεν κρίνει τον λόγο που βρίσκεσαι στην φυλακή π.χ. γιατί σκότωσες.Δεν βλέπει το γιατί π.χ. έκανες απάτη.Αν είχα χρήματα για να ζήσω.Γιατί?γιατί φέρεται άνισα η Πολιτεία και ο Νόμος στους ανθρώπους?Κοιτάει μόνο της πάρτη της.Για αυτό έκανα την παράβαση.

Ερ:Πως σκέφτηκες να κάνεις την παράβαση?

Απ:Είχα προβλήματα οικονομικά.Η γυναίκα μου έχει δύο δικά της παιδιά απο άλλο γάμο .Είναι τώρα 17 και 18 ετών.Μεγάλωσαν μαζί μου απο 8 ετών.Μαζί μου έκανε άλλα τρία παιδιά,που τώρα είναι 8,6 χρονών και 21 μηνών.Είχα πέντε στόματα να ταΐσω.Στην αρχή δούλευα στα κατεψυγμένα ψάρια.Για οχτώ χρόνια δούλευα εκεί.Ήταν επεξεργαστήριο.Δεν είχα προβλήματα οικονομικά τότε.Έπαιρνα καλά λεφτά.Μετά άρχισαν οι επιχειρήσεις και κλείνανε. Ασχολήθηκα στην συνέχεια με οικοδομικές,μηχανουργικές εργασίες.

Ερ:πόσο καιρό έμενες σε αυτές τις εργασίες?

Απ:2 μήνες, 5 μήνες.....

Ερ:Γιατί έφευγες?

Απ:άλλαξα για μεγαλύτερο μεροκάματο.Μετά έπιασα δουλειά σαν οδηγός σε φορτηγά και το βράδυ ως Ντι Τζέι σε μπάρ.

Ερ:Τι είδους μπάρ ήταν αυτά?Τι είδους άνθρωποι σύχναζαν?

Απ:να στο πω ανοιχτά...ήταν κονσομανσιόν.Μπάρ με γυναίκες που πήγαιναν με πελάτες.Όμως δεν μπορούσα να ξενοχτώ και το πρωί μετά να οδηγώ φορτηγό.Σταμάτησα απο το βράδυ και έμεινα με την μια δουλειά.Με 40 ευρώ μεροκάματο τι να κάνω?Έκανα πλαστογραφία ταυτότητας,πήρα δάνειο απο Τράπεζα ,αγόρασα ηλεκτρικές συσκευές και τις πούλησα.

Ερ:Τι ύψους δάνειο πήρες?

Απ:15.000 ευρώ.Η τράπεζα δεν υποψιάστηκε τίποτα.

Ερ:Πως σε έπιασαν?

Απ:με κάρφωσε η γυναίκα μου[με κοιτάζει έντονα].Τα πράγματα τα φύλαγε η αδερφή της.Η γυναίκα μου πήγε στην Αστυνομία και με πιάσανε.

Ερ:Γιατί πιστεύεις οτι το έκανε?

Απ:δεν ξέρω.....χτιές την έδιωξα.Μόλις βγήκα απο την φυλακή πήγα στο σπίτι.Εκεί την έπιασα και την έδειρα.

Ερ:Πόσο σοβαρά την χτύπησες?

Απ:[κάνει παύση].....αρκετά.

Ερ:Τα παιδιά σου που ήταν την ώρα του καβγά?

Απ:τα είχα βάλει στο δωμάτιο.Ούτε καλή μάνα είναι.Πρέπει να έχει άλλον άντρα.Θέλει να δουλέψει σε μπάρ η ίδια.Δεν με ενδιαφέρει αυτή.Τα παιδιά μου σκέφτομαι που θα μείνουν όταν θα γίνει η δίκη μου και θα μλώ φυλακή ως κατάδικος πλέον.Ο δικηγόρος μου έχει πεί οτι έχω πιθανότητες να κριθώ ένοχος.

Ερ:ως υπόδικος μπήκες την πρώτη φορά.Πότε θα γίνει το οριστικό δικαστήριο?

Απ:δεν ξέρω.Τα παιδιά μου σκέφτομαι που θα μείνουν αν ξαναμλώ φυλακή.
[δακρύζει...τα μάτια του βουρκώνουν σε αυτό το σημείο]

Ερ:τα αδέρφια σου ?

Απ:δεν νομίζω οτι θα βοηθήσουν τόσο....έχεις δει άνθρωπο να πέφτει απο τον τρίτο?

Ερ:τι εννοείς?στην φυλακή μέσα?

Απ:ναι.Έχεις δει?Εγώ έχω δει μπροστά μου να πέφτει απο τον τρίτο όροφο κρατούμενος.Σκέφτομαι να κάνω τα ίδια.....

Παρατηρήσεις:[με ρωτάει πόσες ερωτήσεις έχουμε ακόμα.Τον παίρνει κάποιος στο τηλέφωνο και απαντάει οτι έρχεται όπου να ‘ναι.Μόλις κλείνει το τηλέφωνο,μου λέει οτι είναι το παιδί του].

Ερ:Πως πιστεύεις οτι γίνεται η κατανομή της εξουσίας μέσα στην φυλακή?

Απ:βάση ρουφιανιάς.Δεν είναι όλες οι πτέρυγες το ίδιο.Στην Α’ δεν είχε πολλές εντάσεις.Ο αρχιφύλακας είναι αυτός που κρίνει την μεταφορά απο πτέρυγα σε πτέρυγα.

Ερ:Πως το κρίνει αυτό?

Απ: Κινείται με ενημέρωση απο τους ρουφιάνους.Όσοι είναι καλοί με την διοίκηση βγάζουν την φυλακή πιο εύκολα.Και εκείνοι γίνονται με ορισμένους κρατούμενους πιο ελαστικοί.Πέφτουν οι χάρες στο τραπέζι.

Ερ:τι είδους χάρες?

Απ:σε αφήνουν π.χ. να πάρεις τηλέφωνα το βράδυ...να κάνεις πιο πολλά μεροκάματα μέσα στην φυλακή....

ΤΕΛΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:ο αποφυλακισμένος σηκώνεται χωρίς να του έχω πει οτι τελείωσε η συνέντευξη μας.Φεύγοντας του λέω να είναι ψύχραιμος και να απευθυνθεί στον ΟΑΕΔ για βοήθεια.

Ερ:Τι θα κάνεις απο εδώ και πέρα?
Απ:δεν ξέρω....μπορεί να σκοτωθώ και να σκοτώσω και τα παιδιά μου

Ερ:Τι θα κάνεις?
Απ:.....γιατι θα με εμποδίσεις ?

Φεύγοντας μου εύχεται καλή τύχη.Του συστήνω να είναι ήρεμος.Μου απαντάει....γελώντας :”ψυχραιμία ε?”.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

“ΚΑΝΕΝΑ ΧΕΡΙ ΔΕΝ ΜΕ ΒΟΗΘΗΣΕ.ΑΚΟΜΑ ΤΑ ΘΥΜΑΜΑΙ ΚΑΙ ΑΚΟΜΑ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟΣ ΕΙΜΑΙ.ΕΓΩ ΜΕΓΑΛΩΣΑ ΑΛΛΙΩΣ.”

“Η ΦΥΛΑΚΗ ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΗΤΑΝ ΕΝΑΣ ΠΕΘΑΜΟΣ.ΠΑΝΤΑ ΣΤΕΝΑΧΩΡΙΑ.ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΄ΣΑΙ ΚΑΛΑ ΟΤΑΝ ΕΙΣΑΙ ΚΛΕΙΣΜΕΝΟΣ ΜΕΣΑ?”

“ΓΙΑ ΝΑ ΣΕ ΚΛΕΙΣΟΥΝ ΜΕΣΑ,ΜΕ ΚΑΚΟ ΜΑΤΙ ΣΕ ΄ΕΧΟΥΝ ΔΕΙ”.

“ΟΥΤΕ ΣΤΗΝ ΚΛΕΨΙΑ ΘΑ ΕΜΠΑΙΝΑ..ΟΥΤΕ ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ.ΘΑ ΓΙΝΟΜΟΥΝΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ΣΠΗΤΙ.ΚΑΙ ΤΟ ΄ΧΩ ΚΑΝΕΙ...”

“ΔΕΝ ΤΗΝ ΞΕΧΑΣΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ.ΟΥΤΕ ΘΕΛΩ ΝΑ ΑΚΟΥΣΩ.ΤΟ ΄ΧΩ ΡΙΞΕΙ ΠΙΣΩ ΜΟΥ.ΟΥΤΕ ΣΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΠΑΩ.ΠΑΘΑΙΝΩ ΣΟΚ.ΤΗΝ ΦΟΒΑΜΑΙ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ.ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΒΛΕΠΕΙΣ ΤΟ ΕΚΑΤΟ,ΣΕ ΠΙΑΝΕΙ ΦΟΒΙΑ.ΣΕ ΠΛΑΚΩΝΕΙ...ΛΕΣ..”ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΉΡΘΑΝ?”

ΦΥΛΟ:άντρας

ΗΛΙΚΙΑ:54

ΜΟΡΦΩΣΗ:καμμία[αναφέρει χαρακτηριστικά “πήγα για μια βδομάδα στο Δημοτικό”]

ΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ:Δύο φορές

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:αγροτικές εργασίες κυρίως[κομπίνες [=αγροτικό μηχάνημα που χρησιμοποιείται για τον θέρο],εργάτης σε σταύλους] ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΡΙΝΗ:σε Τράπεζα ως εργάτης για “θελήματα”.

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ:οχι ο ίδιος[θάνατος γιού απο ναρκωτικά]

ΕΓΓΑΜΟΣ:Ναι

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Χρέη

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:απο το 2002

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ:την πρώτη φορά για 8 μήνες το 1966,η δεύτερη φορά πριν δύο χρόνια για δύο μήνες.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΗΣ:δικάστηκε κανονικά,σε Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο

ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗΣ:εξωτερικά .Σε καφετέρια

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:Είναι παντρεμένος απο μικρή ηλικία.Μεγάλωσε με την μητέρα του στην Καβάλα.Είναι Μουσουλμάνος της Θράκης.Την μητέρα του ο πατέρας του την είχε εγκαταλείψει.Η μητέρα του δούλευε ως καθαρίστρια στη

Αστυνομία. Δεκαοχτώ χρονών ήρθε Αθήνα. Κάποια θεία του τον βοήθησε για λίγο[...“είχα το σόϊ μου”]. Μένουν όλοι μαζί, τα παιδιά του, η γυναίκα του, τα τέσσερα εγγόνια του σε ένα σπίτι στην Λένορμαν. Η κόρη του είναι 20 χρονών. Είναι ήδη έγκυος στο τρίτο της παιδί. Την έχει εγκαταλείψει
Ο σύζυγος. Κυοφορεί παιδί από άλλον άντρα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: Αρχικά ο συγκεκριμένος αποφυλακισμένος αργει να έρθει στην συνέντευξη. Το σπίτι του είναι ένα τριάρι στρωμένο με χαλιά και διακόσμηση Μουσουλμανικού Τύπου. Καθώς μπαίνω στο σπίτι του υπάρχουν τέσσερα μικρά παιδάκια. Η κόρη του είναι έγκυος στον 8ο μήνα. Ο ίδιος έρχεται στον τόπο της συνεντεύξεως με ένα μικρό δίκυκλο. Είναι πολύ ευγενικός. Δεν καταλαβαίνει κάποιες ερωτήσεις λόγω χαμηλής μόρφωσης και για αυτό το λόγο οι ερωτήσεις που του τέθηκαν προσαρμόστηκαν στο ύψος του ώστε να του είναι κατανοητές. Δείχνει άνθρωπος που έχει δουλέψει πολύ στην ζωή του σε βαριές χειρωνακτικές εργασίες και εκπροσωπεί το είδος του αποφυλακισμένου ατόμου που πέρασε από την φυλακή για μικρό χρονικό διάστημα και με μεγάλη χρονική απόσταση της πρώτης φυλακίσεως [1966] από την δεύτερη [2002].

Ερ: Πως βλέπεις το μέλλον σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ: ...κάποτε όπου ξημέρωνε ήταν τότε η μοίρα μου. Όλα μαύρα. Η αλήθεια δεν κρύβεται. Ο χαμός του γιού μου πρόσφατα από ναρκωτικά, το οικονομικό... που δεν τα βγάζω πέρα... το άγχος. Με σκοτώνουν αυτά....

Ερ: Σε στήριξε κάποιος μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ: κανένας... Πήγαινα από δουλειά σε δουλειά. Αρχικά δούλεψα σε ζώα. Με κρατούσαν μέσα στο σπίτι σαν τσοπάνο.

Ερ: Τι είδους στήριξη πιστεύεις ότι χρειάζεται κάποιος αποφυλακισμένος?

Απ: το οικονομικό... Να μην έχεις ανάγκη κανένα. Κανένας δεν με βοήθησε. Κανένα χέρι δεν με βοήθησε. Εγώ μεγάλωσα αλλιώς. Ακόμα τα θυμάμαι και ακόμα πληγωμένος είμαι. Ακόμα νιώθω τον εαυτό μου μόνο.

Ερ: Η κοινωνία πως πιστεύεις πως βλέπεις κάποιον που έχει κάνει φυλακή? Του δίνει δεύτερη ευκαιρία?

Απ: Όταν βγαίνεις από την φυλακή έχεις λερωμένο χαρτί. Μουτζουρωμένο. Για να πιάσεις μια δουλειά σε κοιτάνε αλλιώς. Εγώ στην Τράπεζα μπήκα γιατί ήμουν καλός εργάτης. Βοηθήθηκα βέβαια και από την Πολιτεία τότε. Πρόβλημα είχα στον Στρατό γιατί πήγα μεγάλος. Πήρα αναβολή γιατί είχα παιδιά. Η Τράπεζα με πέρασε από ψυχολογικές εξετάσεις λόγω αναβολής του Στρατού τότε. Οι συνάδελφοι στην Τράπεζα κοιτάγανε περίεργα αλλά εγώ έφευγα. Αδιαφορούσα.
Όταν βγήκα από την φυλακή κάνουν δοκιμές ο κόσμος να δούν αν είσαι καλός, αλλά όταν βλέπουν ότι είσαι καλός σταματάνε...

Ερ: Τι πιστεύεις για το θέμα της Ποινής? Η αυστηρή ή η ελαστική ποινή βελτιώνει έναν παραβάτη?

Απ: λίγο μυαλό βάζει με την αυστηρή ποινή... Μαζεύεται γιατί άμα περνάει αυτή η μπόρα [φυλακή] λές...“ο Θεός να σε κρατάει μακριά”

Ερ: Τι ήταν η φυλακή για σένα?

Απ:Ένας πεθαιμός ...πάντα στεναχώρια.Μπορείς να 'σαι καλά όταν είσαι κλεισμένος μέσα?Τα καλά με τους φύλακες,με άφηναν να βγώ έξω.Μου έδιναν να πάω τα σκουπίδια μέχρι έξω απο την φυλακή.Με έβλεπαν με καλό μάτι .Αυτοί που ήταν λίγο μάγκες μέσα στην φυλακή.Αυτοί που ήταν λίγο μάγκες ,φασαρίες,άλλαζαν θάλαμο.Άλλη τάξη εκεί,άλλη εδώ.Απο τότε που βγήκα [κάνει τον Σταυρό του]..ο Θεός να με αξιώσει να μην ξαναμπώ...

Με τους συγκρατούμενους μου δεν έδιναν δικαιώματα.Μιλούσα δύο κουβέντες.Είχα χάσει τον ευατό μου.Καθόμουν στην γωνιά μου.Κανείς δεν με πείραζε...

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι την Κοινωνία?την Αστυνομία?Τους δικαστές?

Απ:Ανάλογα τον άνθρωπο....αν είσαι καλός,τον κοιτάς τον άλλο με καλό μάτι.Δεν έχω πρόβλημα με κανέναν.Αλλά για να σε κλείσουν μέσα με "κακό μάτι" σε έχουν περάσει...

Ερ:Τι σημαίνει για σένα η λέξη "ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ"?Έχεις ξανακούσει την λέξη αυτή?

Απ:Οχι.Δεν την γνωρίζω.Πρέπει να ξέρεις γράμματα για αυτό.Αναλόγως τους Εισαγγελείς και με τι "μάτι θα σε πάρουν"....

Ερ:Γιατί πιστεύεις οτι κάποιος ξαναμπαινει φυλακή?

Απ:Έχουν συνηθίσει.Δεν έχουν μέλλον να σκεφτούν.Τους αρέσει να κλέβουν...αυτή είναι η δουλειά τους...Μπορεί να παρασυρθούν,μπορεί απο μικρή ηλικία το άτομο να έχει συνηθίσει.Η φτώχεια παίζει πολύ σημαντικό ρόλο...μπορεί να σε φέρει σε πολλά και πολλά.Να σε φέρει σε δυσκολία.Όσο καλός να είσαι,να μπλεχτείς.....

Ερ:Πόσο σε απασχόλησε να εργαστείς μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Απο τότε που βγήκα,εργάζομαι συνέχεια.Και πριν.Ούτε στην κλεισιά θα έμπαينا ούτε στα ναρκωτικά.Θα γινόμουν υπηρέτης σε κάποιο σπίτι.Και το έχω κάνει.....Ο παράς που βγάξω να είναι τίμιος,με τον ιδρώτα μου[χρησιμοποιεί μια Τούρκικη λέξη..μπερέκ=τίμιος]Στην Αθήνα ήρθα για δουλειά .Δούλευα σε σταύλους στην Αγία Παρασκευή[πολύ παλιά].Αρμεγα γελάδες.Μου έδωσαν και στέγη.Όμως το αφεντικό μου ήταν απατεώνας.Δεν με πλήρωνε.Είχα τότε και τα παιδιά.Τα παιδιά θέλουνε να φάνε.Κατεβαίνουμε σε έναν δικηγόρο με έναν φίλο μου.Του εξιστόρησα το πρόβλημα μου.Ο δικηγόρος με προσέλαβε.Ήτανε πολύ πλούσιος.

Ήταν εργοστασιάρχης.Έβγαζε σαμπάνιες.Τα μοίραζε το βράδυ σε μαγαζιά.Με είχε πάρει με καλό μάτι.Δεν του είπε ότι είχα κάνει φυλακή.Πολύς καλός άνθρωπος .Αν ήταν να μου δώσει πέντε δραχμές,μου έδινε δέκα.Πολύ καλός άνθρωπος.Τέσσερα χρόνια δούλεψα.Κάποια στιγμή πήρε τον ανηψιό του για την δουλειά.Με σταμάτησε.Τότε είχα κάποιον Βουλευτή .Με βοήθησε να μλώ στην Τράπεζα σαν κλητήρας.Κάνω θελήματα.Χίλα ευρώ παίρνω.Αλλά έχω τόσα στόματα να ταΐσω.Και το σπίτι που πήρα η τότε Κυβέρνηση μας βοήθησε.Εννέα στόματα έχω να ταΐσω.Την γυναικα μου,την κόρη μου,τα τέσσερα παιδάκια του γιού μου και της κόρης μου και ένα που έρχεται έδρα[είναι έγκυος η κόρη του].Τα βγάξεις πέρα με 1000 ευρώ?Ούτετσιγάρο δεν έχω να πώ....

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:

"Δεν την ξέχασα την φυλακή.Ούτε θέλω να ακούσω.Το 'χω ρίξει πίσω μου.Ούτε στα δικαστήρια πάω.Παθαίνω σόκ.Την φοβάμαι την Αστυνομία.Μόνο που βλέπεις το εκατό,σε πάνει φοβία.Σε πλακώνει.Λές "για μένα ήρθαν"?Να αυτοκοτηήσω

σκέφτηκα πολλές φορές...ιδίως τώρα που έχασα τον γιό μου απο ναρκωτικά.Κανείς δεν με βοήθησε.Η μοίρα μου άστην....τα πόδια πιά δεν πάνε...πολλά προβλήματα”.

ΤΡΙΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

“ΕΙΧΑ ΜΙΑ ΕΛΠΙΔΑ,ΟΣΟ ΠΑΤΑΕΙ Η ΓΑΤΑ,ΟΤΙ ΘΑ ΜΕ ΣΤΗΡΙΞΕΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ”

“ΑΝΑΓΚΑΖΕΤΑΙ ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΟΤΑΝ ΘΑ ΒΓΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΛΟΓΩ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΠΟΡΩΝ ΝΑ ΞΑΝΑΚΛΕΨΕΙ.ΜΠΡΟΣ ΓΡΕΜΟΣ ΚΑΙ ΠΙΣΩ ΡΕΜΑ.”

“Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΕΝΟ....ΣΕ ΘΕΩΡΕΙ ΠΑΠΑΧΡΟΝΗ.ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΔΥΣΚΟΛΟ.ΜΕΝΕΙ Η ΡΕΤΣΙΝΙΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ...”.

“ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΖΕΣΤΑ ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΝΑ ΣΕ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ.Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΔΙΑΛΥΕΤΑΙ.Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΟΥ ΜΠΛΕΚΕΙ ΜΕ ΑΛΛΟΝ.ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΣΕ ΞΕΓΡΑΦΟΥΝ ΠΙΑ.ΒΓΑΙΝΕΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ “ΦΥΛΑΚΟΒΙΟΙ” ΚΑΙ Ο ΦΙΛΟΣ ΣΕ ΑΠΟΦΕΥΓΕΙ ΓΙΑΤΙ ΣΕ ΘΕΩΡΕΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ.....”.

“ΕΙΤΕ ΠΕΝΤΕ,ΕΙΤΕ ΔΕΚΑ,ΕΙΤΕ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ.ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΟΛΟΙ ΕΙΝΑΙ ΑΤΣΙΓΑΡΟΙ.ΕΙΔΕΣ ΚΑΝΕΝΑ ΠΛΟΥΣΙΟ ΝΑ ΜΠΑΙΝΕΙ?”

ΦΥΛΟ:Αντρας

ΗΛΙΚΙΑ:50

ΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ:μια φορά

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:11 μήνες.

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Απάτη.

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ: 6 μήνες .Αρχικά πήρε Ποινή φυλάκισης 16

μήνες.Εξέτισε 6 μήνες λόγω εφ’ όρου απόλυση.Φυλακές :Γιάννενα[ένα μήνα],Ναύπλιο[πέντε μήνες],[...”η κάθε υπηρεσία σε στέλνει αλλού”..]

ΕΓΓΑΜΟΣ:σε διάσταση με την γυναίκα του.Έχει ενα παιδί οκτώ χρονών.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:Έχει δουλέψει κυρίως ως εργολάβος σε ελαιοχρωματισμούς και σε οικοδομικές εργασίες.Δουλεύει απο 15 χρονών:απο 15-18 εργάστηκε ως εργάτης σε Χαρτοποιεία,μετά ως Ναυτικός στα Πλοία για ένα χρόνο,μετά υπηρέτησε την Στρατιωτική του θητεία κανονικά και μετά τον Στρατό σε γραφεία μεταφορών ως εργάτης .Γα τελευταία χρόνια ως εργολάβος.

ΤΩΡΙΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:Άνεργος.Έχει πρόβλημα υγείας.Έχει τραυματιστεί στο πόδι απο τροχαίο ατύχημα.Ζει σε ξενοδοχείο στην Πλατεία Βάθης ,το οποίο του πληρώνει η οργάνωση στήριξης αποφυλακισμένων “Ο ΝΙΣΥΜΟΣ”.

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ:Οχι σύμφωνα με τον ίδιο.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΗΣ:δικάστηκε ερήμην γιατί αγνοούσε ότι του είχε υποβληθεί μήνυση.Πρόεκυψε στην πορεία αλλαγή διευθύνσεως και στην συνέχεια εκδόθηκε Ένταλμα Συλλήψεως]

ΜΟΡΦΩΣΗ:Δημοτικό.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:Η σύζυγος του και το παιδί του μένουν στην Λευκάδα,όπου και έμεναν μαζί τα τελευταία δέκα χρόνια.Ο γάμος του είχε διάρκεια δέκα χρόνια.Η γυναίκα του δεν τον στηρίζει καθόλου στα τωρινά έντονα προβλήματα διαβίωσης του .Εμφανίζεται στην Λευκάδα κάθε αρχή του Μήνα στο Αστυνομικό Τμήμα για να δώσει το παρόν.

Προέρχεται απο την Μακεδονία[Γιάννενα].Μέχρι τα 12 του χρόνια μεγάλωσε με την γιαγιά του.Αναφέρει ότι οι γονείς του πέθαναν σε νεαρή ηλικία και ότι ο θάνατος της μητέρας του προκάλεσε και τον θάνατο της γιαγιάς του[“απο τον καημό της μάνας μου πέθαναν όλοι”].Έμεινε στην Θεία του.[“ήθελε δούλο η Θεία,εγώ όχι”].Μετά με ωτό-στόπ βρέθηκε Αθήνα,όπου και εργάστηκε σε διάφορα είδη εργασιών.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΡΟΦΗΣ:ναι[έντονο]

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΕΓΗΣ:ναι[έντονο]

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ:ναι

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ:ναι[πολύ έντονο].

ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗΣ:Στα γραφεία του “ ΝΙΣΥΜΟΥ”.Ο συγκεκριμένος αποφυλακισμένος κρατάει επαφή με πολλούς άλλους αποφυλακισμένους.Είναι το “ατομο το οποίο με σύστησε για συνέντευξη με άλλα έξι αποφυλακισμένα άτομα.

Ερ:Πως βλέπεις το μέλλον σου μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Είχα μια ελπίδα όσο πατάει η γάτα ότι θα με στήριζε η οικογένεια.Η μόνη στήριξη που έχω είναι ο “ΝΙΣΥΜΟΣ”.Τα συναισθήματα μου μετά την αποφυλάκιση μου είναι κυρίως άγχος.Δεν με ενδιαφέρει τίποτα.Για πάντα θα αισθάνομαι μηδενικό.Ελπίδα για μένα δεν υπήρχε ούτε μέσα ,ούτε έξω.Όταν είσαι επί ξύλου κρεμάμενος ,δεν σε ενδιαφέρει τίποτα.Έχω φόβο να μην μου κόψουν το πόδι[τραυματισμένος] ,να μην μείνω στον δρόμο.

Ερ:Πιστεύεις ότι η ψυχολογική σου διάθεση θα καθορίσει την περαιτέρω κοινωνική σου προσαρμογή?

Απ:πολύ.Αλλά δεν πιστεύω σε τίποτα πιά.

Ερ:Ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:μεγάλο κακό κάνει η φυλακή.Χάνεις την προσωπικότητα σου.Βγαίνεις σαν διχασμένη προσωπικότητα.Φοβάμαι μην τρελαθώ....Με άλλαξε πολύ.Σε όλα,σε συμπεριφορά,στην εμπιστοσύνη....Σε κάνει ψυχρό και “τσαμπουκά”.Μπορεί να βγεις τρελός απο εκεί...για όλη μου την ζωή θα με ακολουθεί αυτό.Άγχος αισθάνομαι και ότι είμαι μηδενικό.Στην φυλακή δεν υπάρχει κόσμος.Οι ξένοι υποστηρίζονται.Οι Έλληνες είναι απο κάτω.Υπάρχει ο φόβος των ξένων.Οι Αλβανοί μέα στην φυλακή υπερασπίζονται μεταξύ τους πολύ.Οι Έλληνες όχι. Όταν είσαι μόνος μέσα στην φυλακή είναι δύσκολα.Με άτομα της δικιάς μου ιδιοσυγκρασίας τα πήγαινα καλά.Η φυλακή σε τρελαίνει.Ακόμα λίγο και θα γινόμουν “Ναπολέον”.Ένα πράγμα σε διδάσκει η φυλακή “

Καλή είναι εκείνη η φυλακή που έχει φαγητό σε ποσότητα και σε καλή ποιότητα.Το Ναύπλιο π.χ. οι φυλακές εκεί έχουν καλή κοινωνική Υπηρεσία και καλό διευθυντή.Μετά είναι οι αγροτικές φυλακές που είναι οι καλύτερες φυλακές.Όπου

υπάρχουν περισσότεροι Έλληνες είναι καλύτερα.Τους ανθρωποκτόνους μέσα στη φυλακή τους αποφεύγουν οι άλλοι.Ειδικά τους παιδεραστές.Δεν υπάρχει χειρότερο απο αυτό.Τον ευατό μου τον θεωρώ φιλότιμο και καλόκαρδο άνθρωπο.Δεν θεωρώ οτι έχω κάτι αρνητικό πάνω μου.Θα ήθελα να είχα και μερικά χόμπι.Η φυλακή είναι δύσκολη.Εκείνη την στιγμή δεν ορίζεις τον ευατό σου.Τα πιτσιρίκια γίνονται κυρίως στόχος σεξουαλικών επαφών στις φυλακές ενηλίκων,απο κρατούμενους οι οποίοι δεν ήταν ομοφυλόφιλοι πριν την φυλακή αλλά που έχουν ενεργητικό ρόλο στην σεξουαλική επαφή ωστε να μην θεωρούν τον ευατό τους ομοφυλόφυλο.Οι κρατούμενοι μπορεί και να γίνουν μάρτυρες τέτοιων πραγμάτων “μπροστά στα μάτια τους”

Ερ:Ποιοι σε στήριξαν μετά την αποφυλάκιση σου?Τι είδους στήριξη πιστεύεις οτι χρειάζεται κάποιος αποφυλακισμένος?

Απ:πίστευα οτι ίσως η οικογένεια μου αλλά όχι.Απο την Πρόνοια πήρα 150 ευρώ και απο τον ΟΑΕΔ ενα επίδομα για τους αποφυλακισμένους για τρεις μήνες ,που είναι 600 ευρώ μαζί.Κοιμάμαι στο ξενοδοχείο που μου νοικιάζει δωμάτιο ο ΝΙΣΥΜΟΣ εδώ και δύο μήνες.Τροφή ,λεφτά εξασφαλίζω απο την οργάνωση αυτή και απο την Εκκλησία.Δεν έχω ούτε όρεξη να φάω,ούτε κοιμάμαι καλά.Βλέπω επιάλτες.Φοβάμαι να μην μου κόψουν το πόδι[έχει χτυπημένο πόδι] .Έχω δει θάψμα.Πιστεύω στον Θεό.Πάντως είναι πιο “ζεστά” ‘οταν υπάρχει κάποιος να σε περιμένει μετά την αποφυλάκιση.Η οικογένεια διαλύεται.Η γυναίκα σου μπλέκει με άλλον.Οι φίλοι σε ξεγράφουν πιά.Σου βγαίνει το όνομα “φυλακόβιοι” και ο φίλος σε αποφεύγει γιατι σε θεωρεί εγκληματία.

Ερ:Πως πιστεύεις οτι γίνεται η κατανομή της εξουσίας ανάμεσα στους φυλακισμένους στην φυλακή?

Απ:η σωματική δύναμη παίζει ρόλο.....’στην φυλακή είδα δεν είδα,ξέρω δεν ξέρω και απο εκεί πάν και οι άλλοι’’.Αναφέρει κανείς κάτι στον φύλακα,σε σκοτώνουν στο ξύλο.Μέσα ενα μήνα φυλακή τα μαθαίνεις όλα.

Ερ:Γιατί πιστεύεις οτι κάποιοι ξαναπαίνουν στην φυλακή για παραπάνω απο μια φορά?

Απ:η φτώχεια σε αναγκάζει να κάνεις πολλά πράγματα.Αναγκάζεσαι λόγω έλλειψης πόρων να ξανακλέψεις το άτομο.Μπρός γκρεμός και πίσω ρέμα.Αλλά και η απληστία μπορεί να είναι λόγος.Να θές πολλά χρήματα.

Ερ:Πως πιστεύεις οτι βλέπει το κοινωνικό σύνολο ενα αποφυλακισμένο άτομο?

Απ:η κοινωνία σε βλέπει “στιγματισμένο”.Σε θεωρεί “Παπαχρόνη”.Για εργασία είναι πάρα πολύ δύσκολο να σε πάρουν.Μένει η “ρετινιά”.

Στους 100 ανθρώπους οι 80 πιστεύουν οτι είσαι εγκληματίας.

“Είτε πέντε,είτε δέκα,είτε ένα χρόνο να έχεις μείνει φυλακή ...η κοινωνία σε βλέπει αρνητικά.Στην φυλακή όλοι είναι “ατίγαροι”.Είδες κανένα πλούσιο να μπαίνει?”.Ελπίδα δεν υπήρχε για μένα ούτε μέσα[φυλακή],ούτε έξω.Όταν είσαι επί ξύλου κρεμαμένου δεν σε ενδιαφέρει τίποτα.

Ερ:Πόσο πιστεύεις οτι βοηθούν εναν κρατούμενο στην επιβίωση του τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που γίνονται μέσα στην φυλακή?Εσύ τι είδους εργασία σε ενδιαφέρει να βρεί?Πόσο σε απασχολεί να εργαστείς?

Απ:Πολύ.Ότι και να κάνει ο κρατούμενος είναι χρήσιμα.Οποιαδήποτε εργασία ψάχνω.Μετά απο 2,3 χρόνια θα επαναναχθεί κάποιος.Η εργασία δεν είναι ντροπή.100 % με απασχολεί να εργαστώ.Πόρους δεν έχω και η οικογένεια διαλύθηκε.

Ερ:Τι σημαίνει για σένα η λέξη "ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ"?

Απ:Δεν πιστεύω σε τίποτα.Θεωρίες.....

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΗ:Ο Γιάννης είναι ο κύριος μεσάζοντας της έρευνας στο να βρεθούν άλλοι αποφυλακισμένοι άνθρωποι να μιλήσουν.Λειτουργήσε σαν ένας τρίτος άνθρωπος μεταξύ του αποφυλακισμένου και του ερευνητή.Η οικειότητα με τον αποφυλακισμένο ήταν καλύτερη λόγω του ότι μεσολαβούσε ο "φίλος τους" Γιάννης και κάτω απο αυτήν την ασφάλεια,ανοίγονταν και περισσότερο στην συνέντευξη και ήταν πιο καλή η επαφή με τα άτομα.Με τον Γιάννη η επαφή μας κράτησε εναν μήνα.Κινήθηκα στους χώρους που κινείται.Κυρίως στην Πλατεία Βάθης.Μου έδειξε κάποια μέρη που συχνάζουν αποφυλακισμένα άτομα.Όμως είναι τόσα πολλά τα προβλήματα ,οικονομικά,

Κοινωνικά και σχέσεων με την οικογένεια ,που αντιμετωπίζουν αυτά τα άτομα,αποφυλακισμένοι χωρίς καμμία στήριξη μετά την αποφυλάκιση τους,που κυριολεκτικά εντάσσονται στην κατηγορία των "άστεγων" ,όπου η εξασφάλιση καθημερινά ,τροφής,χρημάτων και στέγης είναι ένας αγώνας.Η ποιοτική αυτή η παρατήρηση,με το μικρό αυτό διάστημα που κράτησε ,αναδεικνύει ακόμα εντονότερα το πρόβλημα της ψυχοκοινωνικής στήριξης των παραβατών μετά την αποφυλάκιση τους δεδομένου ότι χωρίς κανένα βασικό πόρο επιβίωσης και χωρίς ένα περιβάλλον στήριξης,είτε οικογενειακό είτε Κρατικό,δεν έχουν καμμία άλλη δυνατότητα επιβίωσης και ίσως μέσα σε αυτές τις συνθήκες να διαμορφώνεται ο χαρακτήρας του πολυπύτροπου παραβάτη.

Επιπλέον ,θα πρέπει επιστημονικά να αναλύσουμε τις ουσιαστικές δυνατότητες που έχει η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ μέσω της παρατήρησης στην εγκληματολο-

Γία να αναδείξει ακόμα πιο περιγραφικά και ,επομένως, με μεγαλύτερη ανάλυση

Τους παράγοντες εκείνους,που είτε δυσχεραίνουν την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου είτε την ελαχιστοποιούν σημαντικά.

Δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το κασετόφωνο στην ομάδα των αποφυλακισμένων γιατί υπήρχε κίνδυνος να αρνηθούν την συνέντευξη απο φόβο αξιοποίησης των λεγομένων τους και δεύτερον διότι έχοντας τα άτομα αυτά περάσει απο ενα σύστημα επιτήρησης [φυλακή],αυστηρού ελέγχου η καταγραφή των απόψεων τους μέσω μηχανήματος τα κάνει πιο καχύποπτα με τον ερευνητή.Η χρησιμότητα της συνέντευξης αυτής είναι στο να νιώσει το άτομο εμπιστοσύνη και να μας δώσει την άποψη του έτσι οπως ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.Επιπλέον θεωρώ ότι είναι ανήθικο επιστημονικά να μεταχειριστούμε μια ομάδα που έχει ήδη ταλαιπωρηθεί στην φυλακή με συνεχόμενους ελέγχους ,ξανά με έλεγχο μέσω κασετόφωνου.Έδωσα μεγάλη προσοχή στο να νιώθουν και τα ίδια τα άτομα άνετα στο να μιλήσουν για το θέμα μας και να με εμπιστευτούν αρκετά ώστε να είναι σωστή η καταγραφή της πραγματικότητας.Στις περισσότερες περιπτώσεις τα άτομα ρωτούσαν για τι είδους έρευνα επρόκειτο και ότι θα μιλούσαν μόνο αν δεν ήταν δημοσιογραφική.

Επομένως ,ήταν παρατηρήσιμη η αγωνία τους για το αν πρόκειται να δημοσιοποιηθούν τα λεχθέντα .Μάλιστα σε μια περίπτωση,ενα άτομο είπε το εξής:”δεν πιστεύω αυτό που έχεις[έδειξε ενα γουακ-μαν που είχα] να με γράφεις?πρόσεξε!”.Τα περισσότερα άτομα απο το παράρτημα των ανοιχτών συνεντεύξεων με αποφυλακισμένους ,ήρθα σε επαφή παραπάνω απο μια φορά μαζί τους και εν ‘ γνώση τους γινόταν καταγραφή των λεγομένων τους γραπτά .Η κάθε συνέντευξη κρατούσε τουλάχιστον δύο ώρες μέσα σε ενα κλίμα φιλικής ατμόσφαιράς ώστε να με εμπιστευτούν.Τα περισσότερα άτομα αναφέρουν οτι μετά την φυλακή,η αλλαγή που δημιουργείται στο άτομο ειναι σε σχέση με τον βαθμό εμπιστοσύνης που πλέον έχει για τον κόσμο και τους οικείους τους.Η εμπιστοσύνη αναφέρθηκε απο όλα τα άτομα.Μετά την φυλακή οι σχέσεις τους αλλάζουν όχι μόνο γιατί διακόπτονται είτε αλλοιώνονται ουσιαστικά αλλά και γιατί το άτομο κάνει μια φανερή διάκριση σχετικά με το ποιους θεωρεί φίλους του πλέον και ποιους όχι.Φαίνεται οτι ανασυνκροτεί την άποψη του για την κοινωνία ,την οικογένεια,τις σχέσεις και την στήριξη που μπορεί να ελπίζει οτι θα έχει απο κάθε μια απο αυτές τις ομάδες.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

“ΜΗΝ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΟ.ΤΙ ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙΣ?Ο ΑΛΛΟΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΚΑΤΙ ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ”

“ΑΡΧΙΖΕΙΣ ΚΑΙ ΦΟΒΑΣΑΙ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ.... ΚΑΙ ΦΤΙΑΧΝΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΗ ΣΟΥ”.

“Η ΦΥΛΑΚΙΣΗ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟ..ΤΟΥΣ ΦΟΒΙΖΕΙ,ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ..”ΕΧΕΙ ΠΑΕΙ ΦΥΛΑΚΗ,ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΟΥ ΚΑΝΕΙ ΚΑΚΟ.....ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟ ΞΕΡΕΙ ΚΑΝΕΙΣ..”

“ΕΛΠΙΖΩ ΣΕ ΜΙΑ ΑΝΩΔΥΝΗ ΖΩΗ ΠΙΑ”

“ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΤΕΙΣ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΚΑΠΟΙΟΙ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΣΕ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΒΓΕΙΣ.ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ ΚΑΤΙ.ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΣΥΓΚΡΑΤΗΘΕΙΣ...ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ,ΣΕ ΒΡΙΖΟΥΝ ΧΥΔΑΙΑ...ΕΧΩ ΧΑΣΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΜΟΥ ΓΙΑ ΞΥΛΟΔΑΡΜΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ..”

ΦΥΛΟ:άντρας

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:παραβιάσεις Κ.Ο.Κ.,έλλειψη άδειας

μικροπωλητή,παραβιάσεις Τροχαίας,Λιποταξία,σωματική βλάβη[ξυλοδαρμό σύμφωνα με τα λόγια του ίδιου]

ΦΟΡΕΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:έξι φορές[μπαινει πρώτη φορά 19 χρονών φυλακή το 1970 για παραβιάσεις του Κ.Ο.Κ. με ποινή 3 μήνων.Έμεινε δύο μέρες.Ήταν μετατρένημη

χρηματικά.Ξαναμπάνει το 1972 για Λιποταξία σε στρατιωτικές φυλακές με ποινή τριών χρόνων .19 χρόνια μετά μπαίνει φυλακή [1991] για έλλειψη άδειας μικροπωλητή με ποινή οκτώ χρόνια φυλάκισης.Έμεινε στην φυλακή δεκατέσσερις μήνες.Το 1992 για σωματική βλάβη[ξυλοδαρμό] με Ποινή τριών μηνών.Υπάρχει μια υπόθεση η οποία εκκρεμεί απο το 1991 και η η οποία έχει παραγραφεί και αφορά απόπειρα κλοπής μοτοποδηλάτου.Έχει εκδοθεί Ένταλμα Συλλήψεως επι του Παρόντος και αναφέρει οτι θα ξαναμπει φυλακή.

Ξαναμπάνει φυλακή το 1998 για Παράβαση Τροχαίας με ποινή τριών μηνών.

ΜΟΡΦΩΣΗ:Δημοτικό

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:6 χρόνια[έχει εκδοθεί Ένταλμα Συλλήψεως για τον ερωτώμενο απο υπόθεση ,που σύμφωνα με τον ίδιο εκκρεμεί απο το 1992]

ΤΩΡΙΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:δουλεύει ως εργάτης σε μωσαϊκά και το βράδυ ως "φύλακας" σε κάποια καφετέρεια στην Ομόνοια.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:σε καθαρισμό Τζαμιών, εργάτης σε μωσαϊκά[εργαζόταν μαζί με τα αδέρφια του σε οικοδομικές εργασίες ,γενικότερα χειρωνακτικές].Ξεκίνησε να δουλεύει απο νεαρή ηλικία.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:συμβιώνει με την ερωτική του σύντροφο.Αναφέρει οτι έχει καλές σχέσεις με τα αδέρφια του.Αναφέρει οτι δεν έχει αποκοπεί ή αποξενωθεί απο το οικογενειακό του περιβάλλον αλλά οτι αυτό ήταν υποστηρικτικό μαζί του μέχρι τώρα.Οι γονείς του έχουν πεθάνει.

Ερ:Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ:Θετικά πολύ.Όταν έχεις περάσει τον "Σταυρό της Μαρτυρίας" ,την βλέπεις διαφορετικά.Και όταν αναφέρομαι σε Σταυρό μαρτυρίας,εννοώ οτι είναι πραγματικός σταυρός.Στο Γεπκούλε,τότε λέγονταν "Έφταπύργια Θεσσαλονίκης" , γύρω στο 1970,είχε εναν αρχιφύλακα[αναφέρει όνομα Ζέρβας] που έστελνε τον φυλακισμένο σε ενα κελί στον υπόγειο όπου εκεί υπήρχε ενας πραγματικός σταυρός.Ήταν το κελί του μαρτυρίου.Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ.Πραγματικός σταυρός που σε δένανε με χειροπέδες σε όλο το σώμα.Σε αφήνανε εκεί για 12 ώρες.Είχε στάση η φυλακή εκείνη την μέρα.Κάτι μου είπε ο αρχιφύλακας και του είπα "ποιός είσαι και μου μιλάς έτσι?δεν ήξερα ποιος ήταν".Με έστειλε σε αυτό το κελί.Όμως δεν έβλεπα την ζωή μου ρόδινα το 1991.Ήταν ουσιαστικά η πρώτη φορά τότε που έκατσα αρκετά φυλακή και επειδή πριν μπό φυλακή συζούσα με μια κοπέλα,είχε αρχίσει η σχέση μου να διαλύεται.Όταν βγήκα ήμουν στους πέντε δρόμους.Δεν ήταν ρόδινη η πρώτη φορά.Τώρα εύχομαι να έχω "μια ανώδυνη ζωή".Έχουν περάσει όλα."Κάτι το περασμένο ξεχνιέται".

Ερ:Τι σημαίνει για σένα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ

ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ και με ποιους τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά οτι μπορεί να επιτευχθεί?

Απ:Δεν έχουμε επανένταξη.Ευθύνονται τα ίδια τα άτομα λόγω φόβου ή οι υπάλληλοι της επανένταξης.Η κοινωνική επανένταξη έρχεται έτσι και αλλιώς.Μόλις λες καλημέρα στην γειτονιά επανέρχεται αν ήσουν πριν την φυλακή ανοιχτός άνθρωπος.Η τηλεόραση βοηθάει.Πάρα πολύ γιατί βγαίνει προς τα έξω η φυλακή.Πρέπει να έχουν γνώση και οι άλλοι[εννοεί το κοινωνικό σύνολο].Πρέπει να υπάρχει ενημέρωση.Όταν φτάσεις μέσα στην φυλακή δεν χρειάζονται αλλαγές.Το κυριότερο να βρεθούν οι μεταγωγοί.Στο μεταγωγών στην Αθήνα είναι πολύ

βρώμικα.Στην Κω οι μετ'γες είναι με νερά.Της Θες\κης είναι ένα χάλι.Τελειώνουν τα πάντα όταν φτάνεις στην φυλακή:θα κάνεις μπάνιο,θα ξεκουραστείς....

Ερ:Μετά την αποφυλάκιση σου από ποιούς περιμένεις στήριξη?Τι είδους στήριξη πιστεύεις ότι χρειάζεται το άτομο μετά την αποφυλάκιση του?

Απ:η οικογένεια μου με στηρίζει.Αρχίζεις και φοβάσαι την φυλακή και φτιάχνεις την ζωή σου.Να βρεί εργασία το άτομο.Αυτό χρειάζεται.Πρώτα είναι η στήριξη από την οικογένεια και μετά από το Κράτος.Στην φυλακή ο άλλος έρχεται εικονικά να με στηρίζει[δεν αναφέρεται στην οικογένεια του].

Ερ:Ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:Η κλεισούρα δεν αντέχεται.Αν δεν κάνεις κάτι εκεί πάνω θα τρελαθείς.Πολύ αργά κυλάει ο χρόνος.Η μέρα μοιάζει σαν χρόνος ολόκληρος.Η φυλακή ποτέ δεν θέλει να σε καταστρέψει γιατί μπαίνεις εκεί για να σωφρονιστείς.Μέσα στην φυλακή έχεις να αντιμετωπίσεις το άγχος σου να συμβιώνεις με τους άλλους κρατούμενους,να συνηθίσεις τον χώρο,την στεναχώρια σου για το σύντροφο σου.Έχεις χαρά όταν αποφυλακίζεσαι να δεις τους δικούς σου.Μέσα στην φυλακή δεν έχεις κάτι να περιμένεις.Στην αρχή όταν μπαίνεις φυλακή είσαι επιφυλακτικός.Πάς στον θάλαμο.Θές να γνωρίσεις τους κρατούμενους.Από τους δεκαπέντε κρατούμενους που σε πρωτοβλέπουν,οι δύο ή τρεις σε βλέπουν θετικά.Είναι ξένο το περιβάλλον.Λές "θα προσέχω τον τάδε και τον τάδε".Οι άλλοι είναι δικοί μου και το καταλαβαίνεις επειδή σε πλησιάζουν με εγκαρδιότητα,με αλληλοστήριξη.Τις μέρες κοντά στην αποφυλάκιση είναι δύσκολο να συγκρατηθείς.Έρχονται άλλοι κρατούμενοι να κάνουν κάτι για να μην βγεις.Είναι οι προκλήσεις,σε βρίζουν χυδαία...Έχω χάσει την αναστολή για ξυλοδαρμό.Είχε έρθει ένας Βούλγαρος κρατούμενος και με έβριζε.Μπορεί να σου βρίσουν την μητέρα.Του είπα να σταματήσει.Δεν το έκανε και τον έδειρα.

Όταν ο κρατούμενος είναι αρνητικός απέναντί σου πετάει ειρωνείες.Είναι πίο δύσκολα πάντα στην αρχή της φυλάκισης.Οι Αγροτικές φυλακές είναι καλύτερες γιατί εντάσσεσαι καλύτερα.Ξεφεύγεις από τα προβλήματα της φυλακής .Στις Δικαστικές δεν κάνεις τίποτα.Τα χειρότερα προβλήματα που κάνει η φυλακή είναι να διαλύει τον ερωτικό σου δεσμό,την οικογένεια,τα οικονομικά σου .Μετά είναι η πίεση των άλλων κρατουμένων.Πιά έμένα η φυλακή δεν με φοβίζει[έχει μπει 6 φορές φυλακή].Την βλέπω ψυχρά.Λέω ότι "κάνω φυλακή".

[ΥΠΟΕΡΩΤΗΣΗ που πρέπει να θεθεί στον συγκεκριμένο ερωτώμενο δεδομένου ότι δεν διευκρινίζει κάποιες φράσεις του στις ερωτήσεις που του γίνονται]

Ερ:Ποιο είδος Ποινής πιστεύεις ότι έχει μεγαλύτερη βελτιωτική επίδραση σε έναν παραβάτη?Η αυστηρή Ποινή ή η ελαστική?

Απ:η αυστηρή Ποινή τον κάνει πίο αντιδραστικό.Η αυστηρή Ποινή σωφρονίζει αλλά επάνω στον σωφρονισμό γίνεται αντιδραστικός.Γίνεται αρνητικός όταν

[ΥΠΟΕΡΩΤΗΣΗ]

Ερ:Ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της Ποινής αναφορικά με την βελτίωση του κρατουμένου?

Απ:Η αυστηρή ποινή συμμορφώνει.Τον φοβίζει.Αρχίζει και φοβάται.Τιμωρία είναι ο φόβος.Για την κλοπή π.χ. η ποινή είναι από δύο έως τέσσερα χρόνια.Αν είναι μικρό το αδίκημα δεν πρέπει να μπαίνεις φυλακή.Μεγαλύτερες Ποινές αξίζουν στις ανθρωποκτονίες.Η Ποινή είναι άσχημη αναλόγως τον χρόνο που σου βάζουν.Μέσα

στην φυλακή γίνεσαι αρνητικός όταν η ποινή είναι μεγάλη χρονικά,όταν θα σε χωρίσει η γυναίκα σου..."σε εναν φυλακισμένο δεν υπάρχει ποτέ πιστή γυναίκα πάνω απο τρείς μήνες.."Η τιμωρία είναι ο φόβος.Αργίζει και φοβάσαι τη φυλακή και φτιάχνεις τη ζωή σου.Αν πάρεις ενα χρόνο ,δύο ως Ποινή δεν είναι σωφρονισμός αυτό.Ο υπάλληλος είναι φίλος με τον κρατούμενο μετά.

Ερ:Γιατι πιστεύεις οτι κάποιος αποφυλακισμένος ξαναμπαίνει φυλακή παραπάνω απο μια φορά?

Απ:επηρεάζεται απο τρίτους...στην πραγματικότητα είναι χειρότερα αν είναι άντρας έξω.

Ερ:Πόσο σε απασχολούσε το θέμα της εργασίας μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:εργαζόμουνα πάντα.Δεν είχα θέμα εργασίας.Εργαζόμουνα ως εργάτης σε μωσαϊκά,ως καθαριστής τζαμιών.

Ερ:Πως πιστεύεις οτι βλέπουν το αποφυλακισμένο άτομο οι εργοδότες και γιατί?

Απ:Αρνητικά....έχουν φόβο.Λένε..."εχει πάει φυλακή,μπορεί να μου κάνει κακό".

Ερ:Πιστεύεις οτι ενας κρατούμενος μπορεί να αποκτήσει χρήσιμες επαγγελματικές δεξιότητες μέσα στην φυλακή μέσα απο τα Σεμινάρια Επαγγελματικής Κατάρτισης που πραγματοποιούνται?Πόσο πιστεύεις οτι βοηθάνε τον κρατούμενο στην επιβίωση του μετά την αποφυλάκιση?Τι πιστεύεις οτι πρέπει να βελτιωθεί και τι όχι?

Απ: Το Κράτος βοηθάει για να επιβιώσεις.Εμένα δεν με ενδιέφεραν τα Σεμινάρια μέσα στην φυλακή γιατι είχα την εργασία μου όταν θα έβγαίνα έξω.Πάντως τον βοηθάνε τον κρατούμενο πολύ σημαντικά τα σεμινάρια.

Ερ:Σε ποιά κοινωνική Υπηρεσία μετά την αποφυλάκιση σου σκεφτόσουνα να απευθυνθείς μετά την αποφυλάκιση σου και σε ποιά βρήκες μεγαλύτερη στήριξη?

Απ:Το Κράτος παίρνει για εναν κρατούμενο αν είναι αλλοδαπός 70 ευρώ το μήνα και αν είναι Έλληνας 40 ευρώ.Ο ΟΑΕΔ βοηθάει.Σου είπα,η οικογένεια μου με στήριξε.Η καλύτερη σχέση είναι με τους γονείς.Οι άλλες οι σχέσεις είναι ...να σου πω μια φράση που λέμε στην φυλακή...οι άλλες οι σχέσεις είναι εικονικές.π.χ. οι φιλικές.

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι πλέον την Αστυνομία,την κοινωνία,τους δικαστές,τους φίλους σου?

Απ:Πραγματικοί φίλοι δεν υπάρχουν.Τους επηρεάζει πάντα η φυλάκιση.Όταν θα γυρίσεις πίσω ο φίλος αν είναι φίλος θα σε δεχτεί,αν οχι δεν είναι φίλος.Η φυλάκιση τους φοβίζει.Δεν πρέπει να ξέρει ο άλλος ότι κάποιος έχει κάνει φυλακή.Ακούς τον κόσμο να αποκαλεί με διάφορες λέξεις τους φυλακισμένους:"αλήτες","κοπρίτες","βρωμιάρηδες","υποκείμενα".Η κοινωνία αν δεν γνωρίζει οτι έχεις κάνει φυλακή "είσαι ο καλύτερος".Όταν το ξέρει,αισθάνεται φόβο.Νομίζει οτι επειδή έχεις κάνει φυλακή είσαι :αλήτης,φονιάς,φυλακόβιος,ψυχοπαθής.....Δεν έχω πρόβλημα με Δικαστές[...αρχικά απαντά "δεν ξέρω"],ούτε με την Αστυνομία.Η Αστυνομία με τον ίδιο τρόπο τους αντιμετωπίζει όλους.Δεν φέρεται πάντα σωστά .Την δουλειά της κάνει".Δεν ξέρω.....

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΠΕΜΠΤΗ:

ΦΥΛΟ:άντρας

ΗΛΙΚΙΑ:43

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ:Αλλοδαπός [Αφρική-Αιθιοπία]με Ελληνική καταγωγή[Ελληνας πατέρας,Μ.Ασία,μητέρα απο Αφρική]

ΜΟΡΦΩΣΗ:μέχρι την Β΄ Γυμνασίου[λόγος διακοπής:έγινε Πραξικόπημα στην πρωτεύουσα της χώρας του.Έφυγε για την Ελλάδα λόγω ελάχιστων δυνατοτήτων επιβίωσης στην χώρα του]

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΡΑ:Άνεργος 8 χρόνια[απο το 1997]

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ:

ΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ:δύο φορές[1η φορά για 2,5 μήνες στη δικαστική φυλακή Τρικάλων και 4 μήνες στα κρατητήρια λόγω απέλασης απο την χώρα.Δεν διέθετε νόμιμα χαρτιά παραμονής στην Ελλάδα.2η φορά εγκλεισμού στην φυλακή έγινε το 2001 για 1,5 μήνα και 6 μήνες στα κρατητήρια στην φυλακή Άμφισσας].

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Απόπειρα κλοπής ραδιοφώνου απο μαγαζί και τις δύο φορές.Το αδίκημα,σύμφωνα με τον ίδιο ,έγινε κάτω απο την επίδραση χρήσης ουσιών .”Ήθελα ενα ραδιοφώνακι για να ακούω μουσική...”.

ΑΓΑΜΟΣ:Ναι

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ:Ναι[χρήστης]

Ερ:Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ:Δύσκολα.....

Ερ:Τι σημαίνει για σένα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ

ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ και με ποιούς τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά ότι μπορεί να επιτευχθεί?

Απ:..μια ευκαιρία ζωής προς το καλύτερο για το αύριο.Στην Ελλάδα η ποινή είναι λίγο σκληρή ανάλογα με το Νόμο που θεσπίστηκε απο τότε που άλλαξε η Κυβέρνηση το 1974.Πρέπει να 'μαστε άνθρωποι γιατί πρώτα απο όλα ο φυλακισμένος είναι άνθρωπος.Μπορεί να πάει προς το καλύτερο ή ξανά....να του έχει μείνει συνήθεια.

Ερ:ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:μέσα στην φυλακή γίνεται άγριος,πιο....[παύση]...Δεν σου δίνουν καν την ευκαιρία..αδιαφορούν τελείως .Ανάλογα την φυλακή,τους φυλακισμένους και τους υπαλλήλους....

Ερ:Μετά την αποφυλάκιση σου απο ποιούς περιμένεις στήριξη?Τι είδους στήριξη πιστεύεις ότι θα χρειαστείς μετά την αποφυλάκιση σου?Εσύ προσωπικά χρειάζεσαι στήριξη?

Απ:Χρειάζεται στήριξη το άτομο μετά την φυλακή ,πρώτα απο όλα-εφόσον έχει τα πάντα-ξεκινάει απο την αρχή και το πρώτο πράγμα που πρέπει να έχει για να κινείται είναι το χρήμα,η στέγη και η εργασία.Εργασία με εγγύηση και με

εμπιστοσύνη εργοδότη.Αυτό σημαίνει ότι ο εργοδότης πρέπει να είναι σίγουρος ότι ο αποφυλακισμένος,η ποιμή του ήταν για ενα πταίσμα ή πλημμέλημα.

Ερ:Γιατί πιστεύεις ότι ορισμένοι αποφυλακισμένοι ξαναπαίζουν στην φυλακή παραπάνω απο μια φορά?

Απ:δημιουργεί πάλι κάποια ίδια πράξη γιατι την χρειάζεται την πράξη ή τον πιάνει το πείσμα να πετύχει αυτό που είχε σκεφτεί και δεν το κατάφερε.

Ερ:Πόσο σε απασχολεί το θέμα της εργασίας μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:πολύ

Ερ:Πως πιστεύεις ότι βλέπουν οι εργοδότες ενα αποφυλακισμένο άτομο και γιατί?

Απ:με υποψία...εδώ στην Ελλάδα ακόμα και ο απλός πολίτης φοβάται τον φυλακισμένο και τον αποφεύγει για να 'ναι σίγουρος ότι δεν έχει σχέση με άτομα που έχουν κάνει φυλακή....Ειναι πίσω σε αυτό τον σημείο ο Έλληνας.Το τόνισα και πριν.Λόγω του ότι άνοιξαν τα σύνορα και ήρθαν διάφοροι αλλοδα-

Ποί."Αν κλείσεις πέντε σκυλιά σε διαφορετικά κελιά ,σαν απομόνωση,και τα ανοίξεις μετά απο καιρό και τα αφήσεις ελεύθερα σε μια δική τους κοινωνία αγριεύουν,προσπαθεί ο ένας να εκμεταλλεύεται τον άλλον,φθόνος,ζήλεια και μετά απο αυτά,που ακούει,βλέπει και πιστεύει,φροντίζει να δημιουργεί καταστάσεις καλύτερες απο αυτά τα χρόνια[φυλάκισης]".Ανάλογα τους ανθρώπους .Ευκαιρίες στον αποφυλακισμένο δεν δίνει αυτος που πιστεύει ότι θα δημιουργήσει ο αποφυλακισμένος " κάτι παρόμοιο και χειρότερο".Για να είναι σίγουρος λοιπόν τον "αποφεύγει" με διαφορετικούς τρόπους .Για παράδειγμα του λέει "έλα τάδε μέρα να κάνεις μια δοκιμή στην δουλειά και άμα αξίζεις μπορεί να σε προσλάβω.Το λέει αυτό γιατί νιώθει φόβο.Ο αποφυλακισμένος αισθάνεται ότι ο εργοδότης τον κοροϊδεύει και μετά απο όλα αυτά θα βρεί κάποια δικαιολογία,θα τον αποφύγει.Θα του πεί στο τέλος "πάρε πέντε ευρώ να πιεις εναν καφέ,"καλή σου κοινωνία" " ,ώστε το άτομο να μην ξανάρθει πρώτον και δεύτερον για να μην ενοχλείται απο αυτόν ο εργοδότης.

Ερ:Πιστεύεις ότι ενας κρατούμενος μπορεί να αποκτήσει χρήσιμες επαγγελματικές δεξιότητες μέσα στην φυλακή μέσα απο τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που πραγματοποιούνται ?Πόσο πιστεύεις ότι βοηθάνε τον κρατούμενο στην επιβίωση του μετά την αποφυλάκιση ?Τι πιστεύεις ότι πρέπει να βελτιωθεί και τι όχι?

Απ:

Ερ:Τέλος,σε ποιά κοινωνική υπηρεσία μετά την αποφυλάκιση σου σκέφτηκες να απευθυνθείς και σε ποιά βρήκες την μεγαλύτερη στήριξη?

Απ:ο "ΝΙΣΥΜΟΣ" με βοήθησε οικονομικά....το διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης αυτής.Μου έδωσαν στέγη,πληρώνοντας μου την διαμονή μου σε ενα ξενοδοχείο.Δεν πήγα πουθενά αλλού.

“ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΑ ΝΑ ΣΕ ΠΡΟΣΛΑΒΕΙ ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ...ΚΟΙΤΑΝΕ ΠΟΙΝΙΚΑ ΜΗΤΡΩΑ.ΟΤΑΝ ΒΛΕΠΕΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ ΣΕ ΚΟΙΤΑΕΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ.ΕΠΙΕΙΔΗ ΕΧΕΙΣ ΚΑΝΕΙΣ ΦΥΛΑΚΗ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ ΣΑΝ ΤΟΝ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ.ΣΑΝ ΦΟΝΙΑ.ΔΕΝ ΞΕΡΕΙ ΤΙ ΕΧΕΙΣ ΚΑΝΕΙ...ΣΑΝ ΣΚΟΥΠΙΔΙ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ..”

“ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ Ο ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ ΝΑ ΒΡΕΙ ΔΟΥΛΕΙΑ...ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ.ΟΧΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ.ΚΑΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ.....”

“ΟΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΥΝ.ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΜΙΛΗΣΕΙΣ ,ΘΑ ΣΕ ΣΑΠΗΣΟΥΝ ΣΤΟ ΞΥΛΟ.....ΑΝΤΕ ΝΑ ΠΕΙΣ ΜΕΤΑ ΟΤΙ ΣΕ ΔΕΙΡΑΝΕ.ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΤΑ ΒΑΛΕΙΣ..ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΗ ΝΑ ΠΑΣ,ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥΣ ΘΑ ΕΧΕΙ.ΘΑ ΣΕ ΚΑΘΑΡΙΣΟΥΝΕ...ΤΑ ΙΔΙΑ ΟΛΟΙ”

“Η ΕΙΡΩΝΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.ΟΛΟΙ ΣΕ ΚΟΡΟΪΔΕΥΟΥΝΕ....”

“ΚΑΠΙΟΥ ΝΑ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΒΟΗΘΗΘΟΥΝ ΤΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ..ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ,ΝΑ ΒΡΟΥΝ ΕΡΓΑΣΙΑ..ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΕΠΙΕ ΣΗΜΕΡΑ ΟΤΙ ΘΑ ΜΕ ΔΙΩΞΕΙ.ΔΕΝ ΕΧΩ ΛΕΦΤΑ.ΠΑΩ ΣΤΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΖΗΤΑΩ....”

“ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΟΛΟΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΥΚΑΡΙΕΣ..ΣΗΜΑΣΙΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΝ ΕΙΣΑΙ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ”

“ΑΝΑΛΟΓΑ ΤΟΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ.ΑΛΛΟΣ ΞΕΠΙΡΝΑΕΙ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ,ΑΛΛΟΣ ΤΟ ΡΙΧΝΕΙ ΣΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ....ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΞΑΝΑΜΠΕΙ ΑΝ ΤΟΝ ΜΠΕΡΔΕΨΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ....ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΤΟ ΘΕΛΕΙ...”

ΦΥΛΟ:Άντρας

ΗΛΙΚΙΑ:42

ΦΟΡΕΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:Εξι[Στρατιωτικές φυλακές Αυλώνας-4 1\2 χρόνια,13 χρόνια Ποινή αρχικά..”είχα παρατήσει στον Στρατό την σκοπιά,με κατηγορήσαν οτι είχα όπλα..”, “Έχω περάσει απο πολλές φυλακές...Κορυδαλλό,Κομοτηνή, Λάρισα,Κέρκυρα”.

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Κλοπή,χρέη

ΜΟΡΦΩΣΗ:Τρεις τάξεις Γυμνασίου στην Γερμανία

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΡΑ:Άνεργος

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ:

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ:Όχι

ΑΓΑΜΟΣ:ναί

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:Μεγάλωσε σε οικογένεια με χωρισμένους γονείς.Πέρασε κάποιο διάστημα στην Γερμανία,όπου οι γονείς του ήταν Έλληνες μετανάστες.Έχει μεγαλώσει στην Κομοτηνή..”Δεν βοηθάει η οικογένεια.Έχω χρόνια να τους δώ...”

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΗ:Ο τρόπος ομιλίας του ερωτώμενου δεν αφήνει πολλά περιθώρια για λεπτομέρειες στις απαντήσεις του.Δείχνει να βιάζεται στις απαντήσεις του και να αναφέρεται κυρίως στην δύσκολη κατάσταση επιβίωσης που βρίσκεται επι του παρόντος.Μιλάει γρήγορα,δεν απαντάει πάντα σε αυτό που τον ρωτάνε,ωστόσο είναι μια ακόμα συνέντευξη αποφυλακισμένου ατόμου,που δίνει την δική της άποψη και απόχρωση,για τον υπάρχουν σωφρονιστικό και μετασωφρονιστικό πλαίσιο της Ελλάδας στις δύο τελευταίες δεκαετίες.

Ερ:Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ:Σκέφτομαι κάθε μέρα..θα 'χουμε δουλειά?σπίτη?Με χαρά περίμενα την αποφυλάκιση.

Ερ:Τι σημαίνει για σένα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ και με ποιους τρόπους πιστεύεις εσύ ότι μπορεί να επιτευχθεί?

Απ:Όχι δεν πιστεύω ότι γίνεται....Κάπου να μπορούν να τους βοηθήσουν,να είναι μέσα στην Κοινωνία,να βρουν εργασία.Το ξενοδοχείο που μένω τώρα είπε ότι θα με πετάξει έξω.Δεν έχω άλλα λεφτά να πληρώσω.Πάω στις εκκλησίες και ζητάω.Πρέπει να έχει όλος ο κόσμος ευκαιρίες.Σημασία δεν έχει αν είσαι φυλακισμένος...Στην φυλακή της Κομοτηνής ερχόντουσαν και μας μιлагαν για Επανεένταξη...Θέλουν οι φυλακές πολλές αλλαγές αλλά "δεν γίνονται".

Καλύτερη διατροφή,να σε βάζουν με εναν κρατούμενο στο κελί ίδιου επιπέδου με τον συκρατούμενο του.Αν είναι μεγαλοποινίτης[15 χρόνια] σε βλέπει περίεργα αν έχει μικρή Ποινή,σε βάζει να κάνεις αγγαρείες.Εμένα με είχαν βάλει σε κελί με ανθρωποκτόνο.Δεν ήξερα.Τέσσερις μήνες έμεινα μαζί του.Δεν με πείραξε αλλά τρεις μέρες στην αργή δεν κοιμόμουνα.Του έδιναν γάπια.Ήταν ψυγάκιας."Δεν μπορείς να τους αποφύγεις μέσα στην φυλακή".

Ερ:Ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα του ατόμου και γιατί?

Απ:Είναι εμπειρία.Μαθαίνεις πιο πολλά απο έξω.Κακή εμπειρία.

Αν το άτομο φάει πιο πολλά χρόνια είναι χειρότερα.Όχι ελαστικές ποινές σε αυτούς που σκοτώνουν,όπως εγώ που είχα χρέη και με έβαλαν σε ένα κελί με εναν ισοβίτη.Δεν είχα κάνει τίποτα ,αλλά είχα μπει φυλακή για χρέη.Είναι χειρότερα γιατί η ψυχολογία σου πέφτει.Όταν βγει το άτομο μετά απο 15,20 χρόνια είναι δύσκολο να επανενταχθεί...

Πιο πολλά είναι τα ναρκωτικά στην φυλακή,τα μαγαίρια,παρά έξω....Εγώ έχω κάνει Κορυδαλλό,στην Α' Πτέρυγα.....
Δεν μπορείς να μιλήσεις για την φυλακή.Θα σε φάνε στην φυλακή.....

Πρέπει να είσαι κολλητός με την "κλίκα" για να επιβιώσεις μέσα.Αν αρνηθείς ,θα σε βλέπουν περίεργα.Οι βιασμοί μέσα στην φυλακή είναι φήμες.Εκεί που είναι οι ισοβίτες,τους δίνουν φάρμακα για να είναι ήρεμοι.Δεν έχει τέτοια πράγματα[βιασμούς].Αν δεν πειράξεις κανέναν,δεν σε ενοχλεί κανένας σεξουαλικά.Αν δεν είσαι ομοφυλόφυλος,δεν γίνεται να πάς με άντρα.Εμάς είχε έρθει ένας μέσα.Φαινόταν.Ήταν τραβεστί.

Ερ:Γιατι πιστεύεις ότι ορισμένοι αποφυλακισμένοι ξαναμπαινουν στην φυλακή για παραπάνω απο μια φορά?

Απ:Ανάλογα τον χαρακτήρα.Άλλος το ξεπερνάει,άλλος το ρίχνει στα ναρκωτικά.Μπορεί να τον΄ μπερδέψουν΄ οι άλλοι,μπορεί να το θέλει...Εμένα με έβαλαν φυλακή γιατί χρωστούσα.Η φτώχεια,η ανεργία....Ο πλούσιος τίποτα δεν κάνει.΄΄Πληρώνει την ποινή του και καθαρίζει΄΄.

Ερ:Πόσο σε απασχόλησε το θέμα της εργασίας μετά την αποφυλάκιση σου?
Απ:..με απασχόλησε.Για δουλειά απευθύνθηκα σε μια τηλεοπτική εκπομπή....Η ειρωνεία είναι παντού στην Ελλάδα.Όλοι σε κοροϊδεύουνε.Θέλω καμμία δουλειά.Δεν θέλω πολλά πράγματα.Μεροκάματο.Να την βγάλουμε για ΄΄συντήρηση΄΄.

Ερ:Πως πιστεύεις ότι βλέπουν οι εργοδότες το αποφυλακισμένο άτομο και γιατί?
Απ:Είναι δύσκολα.Κοιτάνε Ποινικά μητρώα.Ο άλλος λέει ότι είσαι μεγάλος σε ηλικία.Όταν βλέπει το Ποινικό Μητρώο δεν σε βοηθάει.Σε κοιτάει περιεργα.Επειδή έχεις κάνει φυλακή σε βλέπει ΄΄σαν τον χειρότερο,σαν φονιά΄΄.Δεν ξέρει τι έχεις κάνει.΄΄Σε βλέπει σαν σκουπίδι΄΄.

Ερ:Τι είδους εργασία έψαξες να βρεις μετά την αποφυλάκιση και με ποιούς τρόπους κινήθηκες για να το πετύχεις?

Απ:πήγα στην τηλεοπτική εκπομπή που σου είπα.Στον ΄΄ΝΙΣΥΜΟ΄΄.

Ερ:Πιστεύεις ότι ένας κρατούμενος μπορεί να αποκτήσει χρήσιμες επαγγελματικές δεξιότητες μέσα στην φυλακή μέσα από τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που πραγματοποιούνται?Πόσο βοηθάνε τον κρατούμενο πιστεύεις στην επιβίωση του μετά την αποφυλάκιση του?

Απ:Σε βοηθάει ο Διευθυντής της φυλακής να κάνεις μεροκάματα ως κρατούμενος.Εγώ έκανα μεροκάματα στα μαγειρεία.

Ερ:Σε ποιά Κοινωνική Υπηρεσία απευθύνθηκες μετά την αποφυλάκιση σου και σε ποιά βρήκες την μεγαλύτερη στήριξη?

Απ:Όλοι σε κοροϊδεύουνε.Ο ΄΄Νισυμος΄΄ με βοήθησε και κανένας άλλος.Μια φορά με βοήθησε τότε,όταν βγήκα από την φυλακή.Μετά τέρμα.Κανένας.Καμμία Υπηρεσία.Η Πρόνοια θέλει αναπηρία για να δώσει επίδομα.Τι να κάνω?Να κόψω το δάχτυλο μου για να πάρω επίδομα?Αμα βγεις έξω από την φυλακή,δεν μπορείς να σηκωθείς....

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι την κοινωνία?τους δικαστές?την Αστυνομία?τους οικείους σου?

Απ:Δεν έχω πολλούς φίλους.Λίγους και καλούς.Οι Αστυνομικοί την δουλειά τους κάνουν.΄΄Δεν μπορείς να τους μιλήσεις,θα σε σαπίσουν στο ξύλο.Άντε να πείς μετά ότι σε δειράνε.Με την εξουσία δεν μπορείς να τα βάλεις΄΄.Και φυλακή να πάς ,Αστυνομικούς έχει,θα σε καθαρίσουνε.΄΄Τα ίδια όλοι΄΄.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥΣ –
ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
EQUAL :πρόγραμμα “NEMESIS”.

Οι συνεντεύξεις με τα άτομα του προγράμματος NEMESIS κινήθηκαν σε ένα διαφορετικό μεθοδολογικό ύψος από αυτό των προηγούμενων συνεντεύξεων. Ακολουθείται ένα βασικό διάγραμμα ερωτήσεων το οποίο σε κάποιους ερωτώμενους παραλλάσσεται επιπρόσθετα όπου τίθεται θέμα να γίνουν κάποιες ερωτήσεις με σκοπό την διευκρίνιση των απαντήσεων του ερωτώμενου. Η συγκεκριμένη ομάδα αποφυλακισμένων, παρουσιάζει ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον διότι έχει ακολουθήσει δύο προγράμματα κατάρτισης επιδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ειδικά αναφερόμενα στους αποφυλακισμένους, επομένως δεν είναι μια απλή ομάδα αποφυλακισμένων αλλά αποφυλακισμένοι που μπήκαν σε μια διαδικασία κοινωνικής επανένταξης μέσω μεθόδων Κατάρτισης, ανεξάρτητα βεβαίως του αποτελέσματος δηλ. του βαθμού επιτυχίας ή αποτυχίας αυτού του Προγράμματος [NEMESIS], το οποίο στην Ελλάδα λειτουργήσε πιλοτικά και μέσω από ένα πρίσμα πειραματισμού.

EQUAL: Πρόγραμμα κατάρτισης αποφυλακισμένων ατόμων, NEMESIS.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΡΩΤΗ:

ΗΛΙΚΙΑ: 45

ΦΟΡΕΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ: 2

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ: Εμπορία Ναρκωτικών

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ: Ναι

ΗΛΙΚΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΟΥΣΙΩΝ: Δεκαέξι

Ηλικία πρώτης φοράς εισόδου στην φυλακή: 30 χρονών

ΦΥΛΑΚΕΣ: Κορυδαλλός, Ελαιώνας

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ: ένα χρόνο

Σχόλια του ίδιου για τα αδικήματα του και την θέση της Δικαιοσύνης απέναντί του: “Μπήκα το 1990 φυλακή, έμεινα μέχρι το 1991, μετά μπήκα πάλι το 1999 και μετά βγήκα το 2004. Το ίδιο αδίκημα [ναρκωτικά]. Δεν γίνεται προφυλάκιση για χρήση. Προς Εμπορία ήταν το αδίκημα μου. Πήγα στο Πρωτόδικο το 1999 και μου δόσανε 11,5 χρόνια φυλακή για 25 γραμμάρια ηρωΐνης και 5 γραμμάρια κοκαΐνης. Έκατσα... έβγαλα την Ποινή 11,5 χρόνια Πρωτόδικο δηλ. έκατσα 5 χρόνια σκαστά. Με μεροκάματα τα είχα κάνει 7,5, έκανα αίτηση Αναστολής και τότε βγήκε το Εφετείο. Με ρίζανε στα τεσσεράμισυ χρόνια. Βέβαια οι Εφέτες που είχαν κάποια εμπειρία και δεν ήτανε ας πούμε [βρίζει]... εννοώ ότι είναι και μερικά “κτίνη”... “κτίνη”.....

“τρομερή εμπάθεια” δηλ. τρομερή εμπάθεια σε σημείο -δεν το λέω εγώ- όταν ένα ακροατήριο όρμηξε και τους καταριότανε -οχι μόνο η δική μου περίπτωση.

Έτυχε και άλλες δύο περιπτώσεις ακραιότατες, που άμα τις μάθει ο κόσμος θα τους “σηκωθεί η τρίχα” και φύγανε τρέχοντας, αυτοί ...οι θεσμικοί φορείς της εξουσίας, της ανεξάρτητης που λένε Δικαιοσύνης, “παραμύθια φούρναρη”....

Κάποια ‘‘ κτήνη’’ ήταν που τρομάζανε[βρίζει] μόλις αγρίεψε ο κόσμος και κλείσανε όλα τα δικαστήρια-οχι μόνο για την δική μου περίπτωση και για άλλες.Τώρα για το πώς παίζεται το παιχνίδι..ειναι ‘‘ενα βρώμικο σύστημα’’.
‘‘Εκατσα παραπάνω?Πληρώστε με.Ποιός?Ενας τέως αποφυλακισμένος’’
Εγω είχα κάνει αίτηση για εντεκάμισυ χρόνια Ποινή και θα ‘βγαινα,θα ‘βγαινα για εντεκάμισυ χρόνια και στο Εφετείο άκουσα ξανά’’.

-Την πρώτη φορά που μπήκα φυλακή?Πήγα την άλλη φορά στο Πρωτόδικο.Πήγα πάρα πολύ καλά δηλ.πάρα πολύ καλά..δηλ.βάση Νόμου.Μου δώσανε 11,5 μήνες φυλακή για ναρκωτικά περισσότερο απο οτι την 2η φορά.’’
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:κυρίως χειρωνακτικές,εργοστάσια,δική του επιχείρηση [συνεργείο,ενοικιάσεις μοτοσυκλέτες]
ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΡΑ :περιστασιακά
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ πριν την είσοδο στην φυλακή:’’είχα δικό μου μαγαζί.Πήγαινα πολύ καλά.Ανέβαινε..έβγαζα αρκετά.Για όλες μου τις υποχρεώσεις,ήμουν σωστός και είχα μέλλον γιατι ανοιγόταν η επιχείρηση.Πήγα φυλακή και διαλύθηκε το μαγαζί’’.

‘‘ΑΚΟΜΑ ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ ΣΕ ΜΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΟΡΡΟΠΗΜΕΝΗ ΩΣΤΕ ΝΑ ΚΑΝΩ ΑΚΟΜΑ ΜΙΑ ΑΠΟΤΟΞΙΝΩΣΗ[αναφέρεται στο τσιγάρο][γελάει]

Ερ:Στα τριάντα σου,όπως ανέφερες ,μπήκες για πρώτη φορά φυλακή.Μέχρι τα τριάντα σου είχες εμπλοκές με τον Νόμο?
Απ:Πολλές εμπλοκές.Διαφόρων ειδών εμπλοκές με την διαφορά οτι οι Αστυνομικοί ποτέ δεν με είχαν συλλάβει.Ποτέ γιατί ήμουν ιδιαίτερα προσεχτικός.

Ερ:η επαφή σου με όλο αυτό το σύστημα[Εισαγγελείς,Αστυνομικούς]σε ποιά ηλικία ξεκίνησε?
Απ:απο 16 χρονών

Ερ:δηλ.δεν ήταν κάτι καινούριο για σένα να πάς σε ενα Αστυνομικό Τμήμα?
Απ:Α!Τίποτα.Εδώ με έχουν πάει για εξακρίβωση στο Τμήμα επι 8 ημέρες συνέχεια ,κάθε βράδυ δηλ.τι να σου πώ.....έχω νιώσει την αυθαιρεσία τους απο πολύ μικρό παιδί και τους έχω σιχαθεί.Τους ξέρω απο πρώτο χέρι.Τώρα δεν με ενδιαφέρει το ποιόν του καθενός γιατι[παύση] μετά απο τόσα χρόνια εμπειρίας...

Ερ:Κάθε μέρα εξακρίβωση?
Απ:ναι...

Ερ:Πες μου κάποια πράγματα για το αδίκημα σου
Απ:Απλώς έτυχε...[παύση]να παρακολουθήσουν το σπίτι μου,ναρκωτικά που έπινα.Είχα ανοίξει ενα μαγαζί.Ε...πήγα στην δουλειά μου και εκεί με περιμένανε και την ώρα που πήρα τσιγάρα για να μπώ στο μαγαζί με πήρανε.ε...πήγαμε στο σπίτι μου-οι έρευνες που γίνονται δεν γίνονται ποτέ με Ένταλμα Εισαγγελέα-

εμένανε με έχουν ψάξει ως τώρα[θυμώνει] στο σπίτι του πατέρα μου,στο σπίτι της γυναίκας μου,στα σπίτια άλλων φίλων μου.

Ερ:Με Ένταλμα?

Απ:Ποτέ.Κανένα Ένταλμα.Όποτε γούσταραν μπαίνανε και όλα αυτά είναι παραμύθια για τις εφημερίδες,χωρίς να είμαι ποτέ εγκληματικό στοιχείο.Απόδειξη?

Ερ:η ποσότητα?

Απ:για προσωπική χρήση.Βέβαια τώρα εγώ..[παύση] όταν ήμουν 25 χρόνια τοξικομανής,τι περιμένουμε να πίνω?Το χαλάκι της Ομόνοιας ?Προφανώς.Αλλά πως το μεταφράζουνε αυτοί,οχι,οχι...οι Διοικητικές αρχές που ξέρουνε αλλά μιλάω οι μηχανισμοί οι θεσμικοί ας πούμε της Δικαιοσύνης .Πήγα σε μια[βρίζει] Ανακρίτρια,που μπορεί να τα "παίρνει ή όχι".Μου λέει : "με αυτήντην ποσότητα που έχεις θα σκοτώνες όλη τη μισή Αθήνα".Τώρα για 25 γραμμάρια,τώρα Ηρωίνη.Της λέω και εγώ : "φέρτο εδώ πέρα να δεις αν μπορέσω έστω να σκοτώσω τον ευατό μου,δηλ.θέλω να πω ...όπως έγινε.Τα μέτρα και σταθμά τους είναιβασικά άγνοια και παίρνουν και κάποιο χαρτί πιστοποιητικό,ανύπαρκτο για την δικογραφία μου απο την Ασφάλεια,οτι τους ενοχλώ γενικώς.Γιατί τους ενοχλώ?Γιατί απλούστατα δεν είμαι ούτε ας πούμε ο ρουφιάνος της γειτονιάς σας ή ξέρω εγώ της πλατείας ,που τον πιάνουνε και τον αφήνουνε για να τον έχουνε όμηρο μέχρι κάποια στιγμή να τον σβήσουνε με διάφορους τρόπους ή να αυτοκτονήσει ή να πεθάνει κάπου αυτός,όπως κάνουν αυτοί...

Ερ:Την Ποινή σου μπορούσες να την αγοράσεις την πρώτη φορά?Ήταν μετατρέψιμη χρηματικά?

Απ:ναι ήταν...να το ζήτησα γιατί όταν έγινε το δικαστήριο ήμουν ήδη προφυλακισμένος.Ένας μήνας στην φυλακή τότε ήταν προς 400 μεταλλικές,400 δραχμές ίσον δέκα ευρώ σημερινά την ημέρα και όταν πας να πληρώσεις πληρώνεις 29.Είναι μια άλλη "ηλιθιότητα".Λεφτά σημερινά?300 ευρώ τον μήνα.Όποιος έχει λεφτά ,το αυξάνουν.

Ερ:Θα μπορούσες τότε να αγόραζες την Ποινή σου προκειμένου να μην κάνεις φυλακή?

Απ:οχι...οποιαδήποτε Ποινή και κάποια λεφτά να έχεις στην άκρη μετά απο λίγο καιρό είσαι ρέστος.Αυτοί όλοι που πάνε φυλακή,η μεγάλη πλειονότητα δεν έχουνε λεφτά.Όταν λέω η μεγάλη πλειονότητα,εννοώ γύρω στο 98%.Απο το 2% ίσως.Την Ποινή την εξαγοράζουν μα με δανεικά,μα θα κλέψει,κάποιος συγγενής,κάποια μάνα,κάποιος αδερφός,κάποιος θα δανειστεί απο κάπου,δεν θα κάτσει φυλακή.Μικρό ή μεγάλο το ποσό θα κάνεις ενα καταναλωτικό δάνειο να πληρώσεις την Ποινή.Τι?Θα σε αφήσει στην φυλακή?

Ερ:Αν υπάρχει οικογένεια.Αν δεν υπάρχει?

Απ:Λέω...κάποιος υπάρχει.Συνήθως υπάρχει.Ναι,κάποιος.Σπάνιες οι περιπτώσεις και συνήθως όταν υπάρχουν και οι Κοινωνικές Υπηρεσίες [στη φυλακή] και θα ενδιαφερθούν και κάποιοι άλλοι απο τους Παπάδες,υπάρχουν τρόποι εφόσον θέλει ο άλλος να βγει απο την φυλακή τα λεφτά να βρεθούνε.Θα κάτσει 5,6 μέρες μέσα,σιγά!Οι ίδιοι οι συγγατούμενοι του πολλές φορές έχουμε τσουντάρει κάποιον με ελάχιστα που έχουμε να βγει να πάει στο σπίτι του.Εντάξει?

Ερ:Ήσουν “ήσυχος” κρατούμενος?

Απ:Όχι κάθε άλλο!Αλλά τι γίνεται?Υπήρχε τόσος συνωστισμός.Η δική μου η ποινή ήταν ελαφριά Ποινή,τα εντεκάμισυ χρόνια έτσι?

Ερ:Ελαφριά Ποινή?

Απ:ναι...όταν είχαμε στον Κορυδαλλό μια φυλακή για 800 άτομα και υπήρχαν 300 και ισοβίτες ποιός θα έβγαине?Κοιτάζανε τις πολύ σκληρές περιπτώσεις ισοβιτών σιγά-σιγά μόλις άνοιξε το Μαλανδρίνο τους στείλανε στο Μαλανδρίνο.Ότι μπορούσανε στην Κέρκυρα,κάποιους άλλους στην Αλικαρνασσό,εαυτοί προείχαν.Αλλά εγώ κατάφερα μετά και έπιασα δουλειά καθαριστής.Τοξικομανής δύσκολα παίρνεις μεροκάματα.Υποτίθεται οτι γίνεται μια διαδικασία [βρίζει],ξεκινάει απο αίτηση,την μελετάνε και όταν χρειάζονται άτομα.

Ερ:Πως έβλεπες την ζωή σου πριν αποφυλακιστείς?

Απ:Εγώ μέσα κάποια στιγμή αποφάσισα να σταματήσω να “πίνω” μέσα στην φυλακή...

Ερ:όταν λές “να πίνεις”?

Απ:ηρωϊνη...το πήρα απόφαση.Στην πορεία έκανα διάφορες προσπάθειες,έγιναν κάποιες προσπάθειες,έγιναν κάποιες ομάδες απο το δεκαοχτώ και άνω και απο το ΚΕΘΕΑ.Απο εκεί και πέρα ξεκίνησε μια διαδικασία να πάρω Αναστολή για να μτώ σε κοινότητα κλειστή.Έκανα αίτηση στον Εισαγγελέα Πειραιά οτι προβλέπεται απο τον Νόμο επειδή είναι υπέρ των κατηγορουμένων-επειδή κάποια πράγματα δεν ισχύουν,ειναι μόνο στα χαρτιά-να φανταστείς οτι πάρα πολλοί περάσανε απο αυτήν την διαδικασία,ενα πήρανε και είχε κάποιο μέσο.

Ερ:Στον Ελαιώνα?

Απ:Και ξαφνικά άνοιξε ο Ελαιώνας Θηβών[Φυλακή].Ο Ελαιώνας ήταν μια φυλακή για τοξικομανείς κρατουμένους που θα άνοιγε το 1995,που ήταν ο[αναφέρει Υπουργό Δικαιοσύνης τότε].Κάποια στιγμή μετά πολλών βασάνων,ξεκίνησε με χίλιες δύο αδυναμίες.

Ερ:Πως είναι η διαβίωση στον Ελαιώνα?Είναι πειραματική φυλακή?Θεωρείς οτι είναι διαφορετική φυλακή απο τις υπόλοιπες?

Απ:ναι...καμιά σχέση,καμιά σχέση με τον Κορυδαλλό.Έχει θεραπευτικό χαρακτήρα καταρχήν και προσανατολισμό,που σημαίνει οτι επιτρέπονται και απαγορεύονται άλλα.Βέβαια εκεί για να πας πρέπει να]έχεις εκτίσει ενα μεγάλο μέρος της Ποινής σου ,2]θα πρέπει αν μην έχεις καταδικαστεί για εμπορία....να....να...συνήθως η Ποινή να είναι και μεγαλύτερη απο 5 χρόνια δηλ. για να σε συμφέρει να πας εκεί,να έχεις χρόνο δηλ. να αξιοποιήσεις,διαφορετικά αποφυλακίζεσαι και λες “γιατί να κάτσω πάλι σε μια φυλακή έστω θεραπευτικού χαρακτήρα,έτσι?”.Κάποια στιγμή ξεκίνησε κάπου εννέα άτομα.

Ερ:Απο προσωπικό είναι στελεχωμένο πλήρως?Αρκετοί γιατροί?αρκετοί επιστήμονες?

Απ:ε...ναι υπήρχε η στελέχωση.Έγιναν προσλήψεις...όλο “θα”.

Ερ:Πήγατε μια ομάδα 9 ατόμων.Τελικά, ποιά ήταν το αποτέλεσμα?

Απ: ε..πήγαμε εκεί πέρα ,μετά αρχίσαμε να διεκδικούμε πως θα γίνει ένας χώρος βιώσιμος γιατί στην αρχή νόμιζαν οτι θα βάλουμε τίποτα πρόβατα σε τίποτα σπιτάκια κυριλέ των Ιερωβάδων,που είχαν αγοράσει και θα τελείωναν. Εντάξει.Βέβαια δεν είναι έτσι τα πράγματα.Ήταν ωραία.Ανοίγει το μάτι σου...εννοείται.

Ερ:Επιτήρηση υπάρχει?Έχει άλλη μορφή απο οτι στις κλειστές δικαστικές φυλακές?

Απ:Εννοείται..εννοείται.Το πρώτο που κοιτάνε είναι αυτό,να μην μπορείς να φύγεις.Το δεύτερο είναι οτι σε υποχρεώνουνε να δίνεις ούρα.Οι διαφορές και τα υπέρ είναι στην άνεση και στο οτι αν θέλεις υπάρχουν κάποιες λογικές καταστάσεις αν μπορείς εστω να μην κάνεις χρήση,οσο καιρό εισαι "μέσα",πράγμα το οποίο δεν ισχύει στις άλλες φυλακές,έτσι?

Ερ:Στον Κορυδαλλό μέσα στο κελί σου πως ήταν?

Απ:Είμασταν τέσσερις.Διάφορες κατηγορίες.

Ερ:Την πρώτη φορά που εγκλειστήκες πως ένιωθες?

Απ:Πάντα,οχι τον πρώτο καιρό μόνο..[παύση] και τις δύο περιπτώσεις εγώ μητκα και ήμουν εξαρτημένος σωματικά,το οποίο σημαίνει τι?Οτι ήμουν σε μια κατάσταση που δεν είναι.....μέτρο για οποιονδήποτε πάει φυλακή.Θέλω να πω οτι οι φοβίες που είχα,οι αγωνίες που είχα και όλα αυτά είχαν μεγάλη εμπειρία απο την εξάρτηση.Αυτό που με ενδιέφερε περισσότερο εμένα ήταν πως να βρώ να "ώ,δεν με ενδιέφερε το να με σκοτώσουν π.χ. που μπορεί να φοβάται κάποιος άλλος.."τώρα θα πω μπό στους εγκληματίες,ωχ!και καλά".Εφτά τετραγωνικά μέτρα κελί ήταν[σηκώνεται πάνω και το περιγράφει με σωματικές περιγραφικές κινήσεις].

Ερ:Ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:Το πρώτο που κάνει είναι να τον γεμίσει απωθημένα.Εντάξει?Το πό απλό.

Ερ:Απωθημένα?

Απ:ναι..απωθημένα...γιατι αυτό επειδή είναι απάνθρωπο αυτό που συμβαίνει και δεν έχει σχέση με την ανθρώπινη φύση αυτός ο περιορισμός για να...μπορέσεις να εξισοροήσεις,μάλλον για να επιβιώσεις,ενας άνθρωπος αρχίζει και γεμίζει με μίσος,με απωθημένα...ζεις καταρχάς με σηκωμένη την τρίχα μόνιμα.

Ερ:Τα συναισθήματα αυτά είναι ανεξάρτητα απο το αν έχεις μπει για 5 μήνες ή για δέκα χρόνια ή οχι?Η επίδραση της φυλακής είναι το ίδιο σε όλους?

Απ:Σίγουρα αυτός που έχει πολλά χρόνια μέσα εκτός του οτι γίνεται ενα κομμάτι του χώρου...ενα κομμάτι του χώρου γίνεται ο "παλιός"...πως να το πούμε ε...[παύση] έχει συνηθίσει τον χώρο,ξέρει τον χώρο,τον θεωρεί οικείο και είναι οικειός...

Ερ:Παύει δηλ.να επιθυμεί την ελευθερία του?

Απ:Φυσικά.Όταν κάποιος πάψει να σκέφτεται την ελευθερία του ,πάει να πεί οτι έχει αλλοιωθεί τελείως. Αυτός ο άνθρωπος δεν πρόκειται, αυτός είναι ο γνωστός τύπος του "φυλακόβιου" που μόλις βγει έξω, "τι θα κάνουμε πως θα την βγάλουμε?κάτσε να ξανακάνουμε κάτι να πάω μέσα να αράξω". Υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις.Υπήρχαν άνθρωποι που το κάνανε.Η αλλοίωση αυτή είναι η λεγόμενη ιδρυματοποίηση.

Ερ:Η ιδρυματοποίηση για σένα έρχεται στα πολλά χρόνια φυλάκισης ή στα λίγα?

Απ:Η ιδρυματοποίηση είναι πίο εύκολη και φαίνεται στους ανθρώπους που απο μικρή ηλικία έχουν μπει.Απο τα ανήλικα,όταν ξεκινήσουν ενα μεγάλο ποσοστό στην πορεία ιδρυματοποιείται.Αρχίζει την καριέρα του.Πάνω απο ενα ,δύο χρόνια...

Ερ:Επίδραση της φυλακής στους λίγους μήνες παραμονής υπάρχει στο άτομο?

Απ:Επίδραση υπάρχει αλλά δεν είναι τόσο σημαντική ώστε να.....νομίζω οτι είναι πιο δυστηχισμένος απο τους άλλους,αυτά που του λείπουνε είναι πολύ πιο σημαντικά,τα σκέφτεται συνέχεια,ζεί δυστηχισμένα.Είναι πολύ έντονα.

Ερ:Γιατί πιστεύεις ορισμένα άτομα μπαίνουν φυλακή παραπάνω απο μια φορά?

Απ:να μπαίνει και να ξαναμπαίνει?για μικρά χρονικά διαστήματα ή για μεγάλα?Αν μιλάμε μόνο για ιδρυματοποιημένους ανθρώπους αισθάνονται οτι είναι καλά εκεί.Γνωρίζουν τον χώρο.Τους είναι οικείος.Έχει την ασφάλεια του.

Ερ:Ασφάλεια?

Απ:βεβαίως...ο βασικότερος λόγος που μπαίνουν και ξαναμπαίνουν οι άνθρωποι είναι γιατί έχουν ενα φάκελο με αδικήματα και όποτε θέλουν να παρουσιάσουν έργο οι διωκτικές Αρχές τυλίγουν σε μια κόλα χαρτί τον οποιονδήποτε μικροπαραβάτη,ο οποίος λόγω παρελθόντος θεωρείται υπότροπος και τρέχα γύρευε και άντε να καθαρίσεις με τους Δικαστές και να μην έχεις λεφτά και να μην έχεις και δικηγόρο.Έτσι ξαναμπαίνεις φυλακή.Αυτό είναι το σημαντικότερο.

Ερ:Άλλοι παράγοντες?Όσον αφορά την ζωή του ίδιου του ατόμου?Τι μπορεί να το κάνει να κάνει μια παράβαση ξανά?

Απ:για ποίο λόγο...ας πούμε ..για την πραγματικότητα να μιλήσουμε,οχι για το να γυρίσουμε στην φυλακή.Ας μιλήσουμε για την πραγματικότητα.Είναι άλλο πράγμα[παύση] για την Καταστολή.Είναι διαφορετικό.Η προϋπόθεση,ενα μεγάλο ποσοστό δεν πιάνεται για παράνομη πράξη ,μικρού ή μεγάλου μεγέθους για να ξαναπάει φυλακή,έτσι?Άσχετα αν πιαστεί.Αυτό είναι άλλο θέμα."Να τσακώσω την καλή.Να πιάσω την καλή τώρα...ας πούμε μια κλασσική περίπτωση.

Ερ:Δεν έχει "φοβηθεί" το άτομο απο τον Σωφρονισμό μέσα στην φυλακή?

Απ:Το σκέφτεσαι...ρискάρεις.Έχεις περάσει τόσα μέσα στην φυλακή.

Ερ:Η φτώχεια πόσο σημαντικός παράγοντας είναι για την υποτροπή?

Απ:Ο σημαντικότερος.Ο σημαντικότερος[γελάει]..που κάνουν παράνομες πράξεις.

Ερ:εσύ ποιόν θεωρείς τον πίο σημαντικό παράγοντα της υποτροπής?

Απ:Υπάρχει ενα κομμάτι μικρό στην φυλακή το οποίο είναι ιδρυματοποιημένο. Ένα ποσοστό 7000 κρατουμένων ,ας πούμε ,ενα 40% τουλάχιστον θα ξαναμπει φυλακή,έτσι?Και ο λόγος που θα ξαναμπει φυλακή είναι οι Διωκτικές Αρχές κατά ενα 30% και ενα μικρό ποσοστό είναι αυτοί που το κάνουν για να ξαναμπουν μέσα.

Ερ:Γιατι να θέλει κάποιος να "ξαναμπει μέσα"?

Απ:Είπαμε..αυτοί είναι οι ιδρυματοποιημένοι που δεν μπορούν να αισθανθούν ασφαλής στην Κοινωνία.

Ερ:Είναι μόνο αυτή η αίσθηση της ασφάλειας?

Απ:Α!Τώρα για ποιους λόγους δεν αισθάνονται ασφαλής έξω?και ξαναγυρνάνε μέσα?Ε βέβαια τώρα θα πούμε ποιοι λόγοι?Οι λόγοι είναι καταρχάς,αισθάνεται και

είναι παρείσακτος στην κοινωνία. Πρώτον έχει άλλους κώδικες επικοινωνίας. Πολύ δύσκολο να επικοινωνήσει. Δεν έχει κώδικες. Καμμία. Ακόμα και από την οικογένεια, δηλ. να μην τρελαθούμε. Οι περισσότεροι από αυτούς έχουν μια μάνα, ένα πατέρα, τέλος πάντων αυτά, αλλά οι άνθρωποι δεν μπορούν να τους βοηθήσουν.. δεν ξέρω.

Ερ: Εσυ πως ερμηνεύεις ότι πολλές φορές παρατηρείται στους κρατούμενους μια σχετική απομάκρυνση από την οικογένεια?

Απ: Το να ζεις στην φυλακή είναι μια κατάσταση ολίγον τι επώδυνη. Έτσι?

Κάποιοι άνθρωποι που έχουν πάει στον πόλεμο, μετά, οι λεγόμενοι Βετεράνοι, Εγγλέζοι, είναι ή δεν είναι όλοι ψυχοπαθείς? Ένα ποσοστό συντριπτικό τους είτε πέφτουν στα ναρκωτικά ή είναι απροσάρμοστοι, έχουν επιάλτες μόνιμα και πάει λέγοντας δηλ. θέλω να πω ότι είναι μια κατάσταση δύσκολη. Χρειάζεται ειδική μέριμνα και βοήθεια και θέλω και ενδυνάμωση της συνείδησης του ατόμου για να μπορέσει, ας πούμε, να ανταπεξέλθει. Αν είναι ιδιαίτερα ευφυής και τυχερός όπως είμαι εγώ....

Ερ: Η φυλακή είναι μια "εμπόλεμη κατάσταση" για σένα? Παρομοιάζεις την κατάσταση της φυλακής με αυτόν τον χαρακτηρισμό?

Απ: Βεβαίως... ακόμα και με τους δικούς σου. Αρχίζουν και η επικοινωνία .. γίνεται πιά απόμακρη διότι όταν βιώνεις μια κατάσταση έτσι.. τώρα να έρθει ο άλλος στο επισκεπτήριο, να σε δει έτσι, αισθάνεσαι ότι είσαι σε ένα ζωολογικό κήπο, το ζώο που έρχονται να δούν από έξω και πάει λέγοντας [ύφος δυσφορίας].

Ναι... δηλ. όταν κάποτε ας πούμε μου είπανε εμένα, η μητέρα μου : "θέλει να έρθει να σε δει ξέρω εγώ η τάδε"... τι είμαι? ο ζωολογικός κήπος είμαι να έρθει να με δει? Εξάλλου τι να πω και τι να κάνω? Εγώ είμαι σε ένα κλουβί με ένα τηλέφωνο στο χέρι με ένα τζάμι να μην μπορώ να τους μεταφέρω ούτε τα μικρόβια μου [γελάει]. όχι με την κακή έννοια [γελάει]. Και να μιλάμε έτσι. Με ένα τηλέφωνο και με ένα τζάμι. Και να θές να αγιάζεις τον άλλον και να απαγορεύεται το άγγιγμα. Το άγγιγμα. Τι να πω στον επισκέπτη μου? Τι να μιλήσουμε? Αν θέλουμε να μιλήσουμε σαν άνθρωποι να ξεκινήσω να καλύψω τον χώρο [διορθώνει]. τον χώρο που είμαστε μακριά. Θα πρέπει δηλ. μέσα σε 15 και 20 λεπτά, να του εξηγήσω ακριβώς τι συμβαίνει με μένα. Πως είμαι, πως αισθάνομαι για να έχουμε μια επικοινωνία [έντονο ύφος]. Αν είναι να του πω "γιατί σου, τι κάνεις? καλά?" τον παίρνω και τηλέφωνο. Έτσι και αλλιώς. Οπότε για ποιόν λόγο να έρθει?

Ερ: Πως είναι τα επισκεπτήρια μέσα στην φυλακή?

Απ: Υποτίθεται μισή ώρα. Πέντε λεπτά από εδώ, πέντε λεπτά από εκεί, μαλώνεις συνέχεια γιατί κάτι θές να πεις και σου κλείνουν τα τηλέφωνα και "σου κάνουν και σου δείχνουν"... ε ..δεν... μια..... [έντονη δυσφορία] κατάσταση είπαμε τέτοιο...

Ερ: Πόσο σε απασχόλησε η εργασία μετά την φυλακή?

Απ: Περιστασιακά δούλεψα.....

Ερ: περιστασιακά δηλ. Τι εργασίες έχεις κάνει?

Απ: Πάρα πολλές δηλ.

Ερ: Έχεις κάποια εργασία τώρα?

Απ:Στο διάστημα της αποφυλάκισης μου...με οικοδομικά.Οικοδομικές εργασίες.Και κάτι άλλο πολύ σημαντικό γιατί είμαι μια περίπτωση ιδιαίτερη.Εγώ με το που βγήκα έξω έψαξα για δουλειά.Το πρώτο που κοίταξα ήταν να ψάξω να βρώ δουλειά,να κάνω μια δική μου δουλειά,έστω μια επιδότηση,οτιδήποτε,αλλά ταυτόχρονα να φτιάξω και την υγεία μου γιατί έχω ηπατίτιδα C και έπρεπε να κάνω θεραπείες.Είχα κάνει λοιμώξεις...και πήγαινα για "φούντο".Λοιπόν...και ξεκινήσανε λοιπόν και έκανα τη θεραπεία, Ταυτόχρονα κάνοντας αυτήν την θεραπεία δεν μπορείς να εργαστείς κανονικά.Κατάφερα ...ε στην πορεία λοιπόν έπαιρνα αυτή την θεραπεία,εκμετα-Λλεύτηκα τον χρόνο μου να παρακολουθήσω αυτά τα προγράμματα και πάει λέγοντας.....Λοιπόν αυτά.Και απο κεί και πέρα αυτήν την στιγμή παίρνω ενα βοήθημα υποτίθεται.Ο κάθε άνθρωπος έχει τις δικές του δεξιότητες,ικανότητες και επιλογές.

Ερ:Μετά απο πόσο χρονικό διάστημα κινήθηκες στο να βρεις εργασία μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Πολύ σύντομα.Μέσα στους πρώτους μήνες...

Ερ:Και πως κινήθηκες?Με τι τρόπους?

Απ:Βρίσκοντας ανθρώπους που είχα χρόνια να τους δώ κ.λ.π.συζητάμε .. "κάποια δουλειά?"

Ερ:Τι σχέση είχες με τους ανθρώπους αυτούς?

Απ:Άνθρωποι που έχω συνεργαστεί,που έχω δουλέψει μαζί τους κ.λ.π. που με ξέρουνε δηλ.Το ξέρουνε οτι αποφυλακίστηκα.Αν δεν έβρισκα εδώ,θα πήγαινα κάπου αλλού,π.χ. Λάρισα ,μετά θα πήγαινα στη Θεσσαλονίκη και πάει λέγοντας...

Ερ:οι εργοδότες πως πιστεύεις οτι βλέπουν έναν αποφυλακισμένο?

Απ:Ποιόν εργοδότη?Εδώ υπάρχει μια μεγάλη διαφορά.Υπάρχει ο μικρός εργοδότης ,που έχει μια δουλίτσα,ενα μαγαζάκι και που θα σε πάρει...που έχει ενα θέλω και μια επιθυμία να σε βοηθήσει.Στην πολύ μικρή επιχείρηση υπάρχει πιο πολύ ενα αίσθημα προς βοήθεια,οχι δεν θα 'λεγα ελεημοσύνη,ανθρωπιστικό, Αλλά πρέπει να υπάρχει μια γνωριμία.Πρέπει να δείχνεις στο μεταξύ να υπερβάλλεις σε αυτό σε αποδοτικότητα και υπευθυνότητα για να καλυφθούν οι όποιες.....να προσπαθείς να αποδείξεις ,οχι υπερπροσπάθεια αλλά λίγο παραπάνω απο τους άλλους.Βασικά,με τον ευατό σουπαραπάνω γιατί έχεις ξεμάθει να δουλεύεις.

Ερ:Στην μικρομεσαία επιχείρηση 25,40 ατόμων κ.λ.π.?

Απ:Για τον εργοδότη εδώ είσαι πάντα μαύρο πρόβατο και πάντα θα σε έχει στον ψιλόελεγχο.Αν χαθεί κάτι την έβαψες και πάει λέγοντας[γελάει].Εσ'υ δηλ.θα είσαι ο αποδιοπομπαίος τράγος πάντα.

Ερ:Στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις?Εκεί τι γίνεται?

Απ:Στις πολύ μεγάλες δεν σε παίρνουν καθόλου [γελάει].Α!Όχι,μόνο σε τίποτα πόστα που παίρνουν Αλβανούς χωρίς χαρτιά,Ιρακινούς ,ας πούμε,κυνηγημένους και πάει λέγοντας.....να μαστε σοβαροί.

Ερ:Δεν πιστεύεις οτι μια μεγάλη εταιρεία θέλει να δείξει προς τα έξω ενα Κοινωνικό προφίλ?

Απ:Να 'μαστε λίγο ρεαλιστές.Εγώ έμαθα στην φυλακή να ζώ ρεαλιστικά.Να μην παραμυθιαστώ.Αν θέλω να παραμυθιαστώ,πέφτω στην πρέζα.Εντάξει.είμαι άνθρωπος έμπειρος.Τώρα τι να μου πεί ο άλλος?Την εταιρεία την ενδιαφέρει το κέρδος.

Ερ:Δεν θα μπορούσε ένας αποφυλακισμένος,υποψήφιος εργαζόμενος ,να διαθέτει δεξιότητες εργασιακές?

Απ:Βεβαίως...μπορεί να έχω δεξιότητες αλλά δεν παύω για αυτούς να είμαι μια κατάσταση προβληματική ή να στο πώ πολύ απλά υπάρχουν δέκα άνθρωποι νε αυτές τις δεξιότητες,σιγά μην πάρουνε...τον πό επικίνδυνο.

Ερ:Τι σε κάνει να το ερμηνεύεις ως έτσι?

Απ:Εγώ πιστεύω ότι υπάρχει μια γραφειοκρατική δομή και σε αυτές τις επιχειρήσεις .Και φυσικά οι γραφειοκράτες είναι άνθρωποι...και δεν ανακατεύονται ...μιλάω για τα διευθυντικά στελέχη και προϊσταμένους και επιστάτες.Όλοι αυτοί λοιπόν στηρίζονται σε μια γραφειοκρατική επιμένω δομή,οχι τεχνοκρατική.....απλούστατα...δεν θέλουν να έχουν μελαδές στο κεφάλι τους ή να θεωρούν ή μάλλον τους συμφέρει να θεωρούν ότι έχουν πολλές ευθύνες....μια παραπάνω είναι ένας αποφυλακισμένος.Κανένας δεν θέλει.

Ερ:Για τα προγράμματα του ΟΑΕΔ?Πως τα αξιολογείς σε σχέση με την στήριξη που μπορούν να προσφέρουν σε έναν αποφυλακισμένο στο τομέα της εργασίας του?

Απ:Α!Ωραία τώρα μιλάμε για τις παρεμβάσεις του Κράτους ώστε υποτίθεται να κάνει και κάποια....κοινωνική επανένταξη.Λοιπον ε.....στα προγράμματα του ΟΑΕΔ θα σου πώ πάλι το εξής.Η επιδότηση που θα πάρει ο εργοδότης είτε πάρει αποφυλακισμένο είτε νέο άνεργο,δεν είναι ίδια.Πρόσεξε τώρα.Εγώ είμαι αποφυλακισμένος 45 χρονών και είναι ένας άνεργος 20 χρονών.Ποιά επιχείρηση θα πάρει τον αποφυλακισμένο τον 45χρονο και δεν θα πάρει...και εγώ να 'μωνα επιχειρηματίας θέλω να πω,και δεν θα πάρει τον πιτσιρίκο που θα του δουλέψει και χρόνια ,πάει λέγοντας και θα τον έχει'κátσε,κátσε'' ...ξέρεις εγώ θα 'μαι και πιό δύσκολος...

Ερ:Για το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ προς τους αποφυλακισμένους να ανοίξουν δική τους επιχείρηση?

Απ:Την περίπτωση που ανέφερες πριν..είμαι στην περίπτωση που δεν υπάρχουν αντίστοιχα ανταγωνιστικοί...ε...άνεργοι μικρότερης ηλικίας.Καλά αυτό είναι μια σπάνια περίπτωση και αν βρείς πάλι ένα στους εκατό αποφυλακισμένους, Αυτός δεν θα έχει καν πρόβλημα να πάει στον ΟΑΕΔ,να το πω και διαφορετικά ,που θα είχε αυτές τις 'ιδιαιτερες δεξιότητες'.

Ερ:Απο ποιά Κοινωνική Υπηρεσία έλπιζες μετά την αποφυλάκιση σου στήριξη και ποιά ανταποκρίθηκε περισσότερο?

Απ:ναι...ναι.....θα πω το εξής.Μιλάμε τώρα για οποιοδήποτε οργανισμό που ασχολείται και υποτίθεται θα προσφέρει βοήθεια ...είναι καθαρά θέμα του ανθρώπου που θα απευθυνθείς.

Ερ:είναι θέμα προσωπικότητας δηλ?

Απ:Ακριβώς..Εγώ απευθύνθηκα στο ΚΠΑ Αγ-Παρασκευής και ήταν ένα παιδί πάρα πολύ καλός..ήταν παλιότερα-γιατί έχουμε κοινούς γνωστούς κάπως-στους Γιατρούς χωρίς Σύνορα...

[Αναφέρει παράπονα απο το Πρόγραμμα απεξάρτησης Δεκαοχτώ και Άνω:”Πήγα σε μια γυναίκα για αυτή τη δουλειά.Αυτή δεν μπορούσε να με κατανοήσει.Δεν είχε δηλ.κάποιο υψηλό βαθμό κατανόησης .Δεν είπα εγώ να γίνεις σαν τον άλλο,να μεις στην θέση του..όμως να μπορείς να τον κατανοήσεις.Όταν δεν κατανοείς αυτό που σου λέει ο άλλος γιατί δεν λές το λόγο..τον κατάλληλο λόγο αλλά επειδή εσύ δεν έχεις τις δυνατότητες που χρειάζονται..δεν μπορούσε.Εγώ ζήτησα κάτι πολύ απλό.Της είπα :”Έχω κάνει αυτές τις προσπάθειες τόσα χρόνια.Είμαι σε αυτή τη φάση παρακολούθω ένα Πρόγραμμα,ψιλοεργάζομαι κ.λ.π. αλλά για να μπορέσω να προχωρήσω στην ζωή μου πρέπει να ξεμπλέξω ας πούμε με την τοξικομανία.Θέλω να έρθω στο Πρόγραμμα,να βοηθηθώ τέλος πάντων και να με δείτε,να με γνωρίσετε καλύτερα,να μπορέσω να διεκδικήσω με ένα χαρτί απεξάρτησης το Ποινικό μου Μητρώο να το καθαρίσω..και θέλω να το πετύχω.Αν κινητοποιήσω αυτό το σύστημα ξέρω οτι θα τα καταφέρω,όπως έχω καταφέρει πολλά πράγματα στην ζωή μου ..Και η γυναίκα αυτή μου είπε:”ναι,αλλά εσείς δεν χρειάζεστε θεραπεία”.”Ναι” της λέω “δεν χρειάζομαι θεραπεία αλλά το θέλω το χαρτί”.”Ναι αλλά για να σου το δώσω αυτό το χαρτί πρέπει να έχεις κάνει θεραπεία”.Ωραία,γνωρίσε με.Πόσο καιρό θέλεις?

Καλά μιλάμε τώρα οτι ένας απλός αποφυλακισμένος αν τύχει σε αυτά απογοητεύεται με την μία,απο την πρώτη μέρα.Μόλις πάει στον ΟΑΕΔ και του πούνε “θέλουμε εφτά χαρτιά,ένα απο την εφορία,ένα απο εκεί,ένα απο εδώ,ένα απο το Δημαρχείο,ένα απο εκείνο,ένα απο το άλλο..θα πεί...Αντε και.....

Ερ:Οποιοδήποτε αποφυλακισμένος?

Απ:Οποιοδήποτε αποφυλακισμένος,αν προσπαθήσει να βρει αυτές τις δεξιότητες,αν δεν βρίσκεις τον κατάλληλο άνθρωπο ειδικά,σου λέω...”να του ανοίξει τα μάτια και να τον εξυπηρετήσει θα απογοητευτεί”.Μπορώ να πώ οτι ο ρόλος της Εκκλησίας θα μπορούσε να τους καλύψει όλους,κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις.Έτσι θα επανέλθω εγώ στην κοινωνία?Όταν το 64% των Ελλήνων μιλούνε για θρησκεία και το 45% δεν πιστεύει κάν?Μήπως θέλουν να βγλω και να φυλάω το χέρι του Παπά?δηλ.εντάξει.Δεν με ενδιαφέρει ο ΝΙΣΥΜΟΣ.Αποκλείει τους τοξικομανείς.Όλα αυτά και διάφορα άλλα είναι συνιστώσες.Έτσι και αλλιώς κάποιος που αποκλείει..που αποκλείει..αποκλείει στο τέλος μήπως έχουν φτιάξει την οργάνωση μόνο για το παιδι τους?

Ερ:Τα σεμινάρια Κατάρτισης μέσα στην φυλακή πιστεύεις οτι είναι χρήσιμα στον κρατούμενο αναφορικά με την αποφυλάκιση του?

Απ:Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα,για 4 χρόνια περίπου,δεν υπήρχε κανένα σεμινάριο.Ένα που είχε γίνει..και έκανα αίτηση και απορρίφθηκα.Κάποια στιγμή ξεκίνησε το Equal μέσα στην φυλακή υπολογιστές,επιμόρφωση των υπαλλήλων της φυλακής και κοντά σε αυτό φαίνεται περάσαμε και κρατουμένων.Είναι δηλ...έπαιξε ένα τέτοιο νταλαβέρι για να γίνουν αυτά τα Προγράμματα.

Ερ:Πόσοι συμμετείχαν σε αυτό το σεμινάριο?

Απ:Λιγότεροι απο είκοσι

Ερ:Έκαναν αίτηση πόσοι?

Απ:Μπα...για να μπορέσεις να περάσεις στην φυλακή και στην νοοτροπία του κρατούμενου οτι είναι προς καλό του,θα πρέπει να έχει και κάποια αποτελέσματα.Όλα αυτά τα πειραματικά τα έχουν σιχαθεί.

Ερ:Δηλ.δεν ήθελαν και οι ίδιοι οι κρατούμενοι?

Απ:αυτά τα άλλοθι της εξουσίας οτι δήθεν βοηθάει και συμμορφώνει και όλα αυτά για να καλύψει το Σωφρονιστικό Κώδικα στην ουσία.Εδώ εμείς αυτά,όταν κάναμε τις διάφορες...αυτά τα άλλοθι λοιπόν,όπου δεν γίνεται τίποτα..''θα πάρουμε απο ενα κομματάκι ψωμί,όχι σε εμάς..σε κάποιους ας πούμε '' και πάει λέγοντας και υπάρχει μια-και φυσικό είναι-όταν είσαι σε εμπόλεμη κατάσταση-είσαι πολύ επιφυλακτικός.Και υπάρχει αυτή η καχυποψία μέσα στην φυλακή..

Ερ:Τι σημαίνει κοινωνική επανένταξη και με ποιούς τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά οτι θα μπορούσε να επιτευχθεί?

Απ:Καθαρά προσωπική δύναμη και επιλογή.Απο τον ίδιο έρχεται.Όλα τα άλλα είναι-ακόμα και αυτό που γίνεται εδω[εννοεί το πρόγραμμα κατάρτισης που έκανε]-είναι πασαλείματα,δεν έχουνε την σοβαρότητα,ας πούμε[παύση] και το όραμα που θα έπρεπε για να έχουν επιτυχία.Αυτοί που αποφασίζουν και μοιράζουν κάποια κεφάλαια και δήθεν...και το ένα και το άλλο.Εγώ να έλεγα το εξής.Αν ανοίξετε και δείτε ας πούμε πόσα στοιχίζουν όλα αυτά τα προγράμματα ,όταν πέφτουνε για τους αποφυλακισμένους,ξέρω εγώ 6 δις και αυτοί που τελικά θα καταρτιστούν με κάποιες ώρες είναι γύρω στα 40 άτομα.....

Ερ:Τι είδους σεμινάρια ήταν?

Απ:Το πρώτο ήταν πάνω στους Υπολογιστές και το δεύτερο κάτι σαν συμβουλευτική,ώστε να λειτουργήσουμε σαν ενδιάμεσο με την ομάδα στόχου.Απο το πρώτο σεμινάριο πήρα 1 500 ευρώ και απο το δεύτερο 370.Και αυτό έγινε επειδή προβλέπεται απο την Ευρώπη.Με ''πρέπει'' δηλ. ''πρέπει,πρέπει,πρέπει'' να γίνονται κάποια πραγματάκια.

Ερ:Αν δεν υπήρχε το ''πρέπει''?Τι πιστεύεις οτι θα γινόταν?

Απ:ε..εναπόκειται στο καθένα άνθρωπο μετά..είναι η προσωπική επαφή που έχεις και το πόσο ο άνθρωπος έχει ψυχούλα μέσα του,δηλ.θέλω να πώ οτι μέσα σε αυτά τα Προγράμματα υπάρχουν και άνθρωποι που πράγματι έχουν τις καλύτερες προθέσεις να προσφέρουν.

Ερ:Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ:[παύση μεγάλη]..η ζωή μου παραμένει δύσκολη.

Ερ:Πόσο επηρεάστηκαν κάποιοι δικοί σου άνθρωποι απο το γεγονός της φυλάκισης σου?

Απ:Ήταν επιλογή μου να διαλυθεί μια ερωτική σχέση όσο ήμουν φυλακή γιατί ήταν άσχημο,πρωτον ήταν μια δύσκολη κατάσταση για μένα και για αυτήν..

Ερ:Τι είδους στήριξη χρειάζεται κάποιος αποφυλακισμένος?

Απ:καλύτερο απο όλα είναι να έχει γίνει προεργασία απο μέσα για να μην λέμε βλακείες.Πρέπει να είσαι απο πριν προετοιμασμένος.Η προετοιμασία δηλ.να έχει την άμεση επαγγελματική αποκατάσταση,να έχει την δυνατότητα αυτός που αποφυλακίζεται να έχει και πέντε φράγκα να την βγάλει για ένα μήνα ,δεν λέω για πολύ,έστω..μάλλον για μια υπηρεσία αποκατάστασης των αποφυλακισμένων η οποία όποιος πλησιάζει στην αποφυλάκιση να κάνει σεμινάρια.να ξέρει οτι θα βγει και όταν τελειώσουν κάποια σεμινάρια θα πιάσουν και δουλειά,να έχουν ενα μικρό χρονικό διάστημα...να μην τους έρθει απότομα..να βγούν έξω και να πρέπει να ζητιανέψουν για να ζήσουν για ενα χρονικό διάστημα.

Ερ:Οικογενειακή στήριξη?

Απ:ε..οικογενειακή στήριξη..έτσι και αλλιώς είμαστε λαός που η οικογένεια έχει την αξία της....

Ερ:Τι σχέση διατηρείς με την οικογένεια σου?

Απ:Πολύ καλή...ζώ με την μητέρα μου.Ο πατέρας μου πέθανε όταν ήμουνα στην φυλακή .Πήγα στην κηδεία του.Μου έδωσαν εννέα ώρες άδεια.Ξέρανε στις φυλακές ποιός ειμαι.....

Συνέντευξη δεύτερη:

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΙΟΥ

ΗΛΙΚΙΑ:33

Ερ:Πόσο καιρό έχεις μείνει φυλακή?

Απ:δύο μισο χρόνια .29 μήνες Κορυδαλλό.

Ερ:Πόσες φορές έχεις μπει?

Απ:Μια φορά για πλαστογραφία

Ερ:Πρώτη φορά εισόδου στην φυλακή σε τι ηλικία γίνεται?

Απ: στα τριάντα

Ερ:Μέχρι τότε είχες προβλήματα με την Αστυνομία?

Απ:οχι καθόλου,τίποτα....

Ερ:Δεν είχες φανταστεί οτι υπήρχε η πιθανότητα να μπεις φυλακή?

Απ:οχι,καθόλου

Ερ:Πόσο καιρό είναι που έχεις αποφυλακιστεί?

Απ:δύο χρόνια

Ερ:Σε αυτό το διάστημα της αποφυλάκισης έχεις βρεί εργασία?
Απ:..έχω πάθει ζημιά,αναπηρία απο εκείνο το μέρος[εννοεί φυλακή].Βέβαια απο άγχος έχασα το μάτι μου.Απο άγχος επειδή μπήκα άδικα μέσα και μετά πήγα στο Εφετείο μέσα και αθωώθηκα.

Ερ:Αθωώθηκες.Παρόλα αυτά έμεινες δύο μισυ χρόνια φυλακή.
Απ:ναι βέβαια..είχα μια μεγάλη Ποινή

Ερ:Συνολικά τι Ποινή είχες Πρωτόδικα?
Απ:δέκα χρόνια κάθειρξη.Ναι ..Βγήκα με Αναστολή.Πήγα στο Εφετείο.Οι άλλοι έχουν εξαφανιστεί βέβαια.Πήρα το Ποινικό μητρώο καθαρό.

Ερ:Στην Ελλάδα πόσα χρόνια βρίσκεσαι?
Απ:χρόνια

Ερ:απο Έλληνες γονείς?
Απ:οχι Σύριοι

Ερ:Τι ηλικία ήρθες στην Ελλάδα?
Απ:4 χρόνια πριν την φυλακή

Ερ:Ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ανθρώπου?
Απ:Τι να σου πώ..ανάλογα με τον άνθρωπο

Ερ:Σε σένα?
Απ:Εμένα δεν μου άλλαξε τίποτα γιατί είχα την καλή σχέση με κρατούμενους και την Υπηρεσία[Κορυδαλλού]..ε..σε κάποια όρια

Ερ:Σε κάποια όρια?
Απ:Εντάξει..σε όρια του σεβασμού..οχι παραπάνω

Ερ:Στην ψυχολογία σου τι επίδραση είχε η φυλακή?
Απ:η ψυχολογία..ε εντάξει.Πιστεύω οτι είμαι το άτομο που έχει πληρώσει πίο πολύ μέσα στις φυλακές.Βέβαια.Αφού πλήρωσα με την υγεία μου,πέρα απο τα άλλα.Έκανα εγχειρήσεις τέσσερις για αποκόλληση αμφιστροειδή απο μέσα[φυλακή].

Ερ:Πως βλέπει η κοινωνία το αποφυλακισμένο άτομο?
Απ:τι να σου πώ...κάποιον που έρχεται απο άλλη κοινωνία..τι να σου πώ απο μια περίπτωση ειμαι

Ερ:Επηρεάζεται ο άλλος όταν ξέρει οτι ήσουν φυλακή?Τι πιστεύεις οτι αισθάνεται?
Απ:ναι βέβαια..με βλέπουν..οχι να είναι κανονικός.Παράξενο.Παντού.Είναι σου είπα..Φοβούνται να έχουν σχέση μαζί μου.Κάτι..για να πάω να ψάχνω εργασία και τέτοια ,αυτά.Αν ξέρουν την περίπτωση ,το παρελθόν..τον βλέπουν πολύ δύσκολα..και πολύ δύσκολα ένας αποφυλακισμένος να βρεί κανονική εργασία.Δεν μπορεί.Έτρεχα απο εδώ και απο εκεί.....

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι την κοινωνία στην Ελλάδα?

Απ:[μεγάλη παύση]

Ερ:Τους δικαστές?

Απ:με τίποτα..με τίποτα

Ερ:Πες μου λίγα παραπάνω για αυτό

Απ:Τους δικαστές..τι να σου πώ,βλέπουνε κατάσταση,τι να σου πω απο στοιχεία..απο χαρτιά..καθόλου.τίποτα.Πρώτα απο όλα ψάχνουν την θρησκεία.Κοιτάνε την θρησκεία.Πρώτη ερώτηση μου κάνανε για την θρησκεία.Όλοι οι άνθρωποι είναι ίδιοι.

Ερ:Θεωρείς οτι επηρεάζονται απο το θρήσκευμα του κατηγορούμενου?

Απ:ναι βέβαια...

Ερ:Το ότι είσαι Μουσουλμάνος θεωρείς οτι επέδρασε αρνητικά στην αντιμετώπιση σου και κατα επέκτασιν στην Ποινή σου απο το Δικαστήριο?

Απ:ναι...

Ερ:Την Αστυνομία την εμπιστεύεσαι?

Απ:οτι δώσει,οτι κανονίζει η Αστυνομία.Εγώ ..δεν είχα κάνει τίποτα με κανένα.Μου φτιάξανε αυτό το κόλπο οι Αστυνόμοι.

Ερ:Τα σεμινάρια μέσα στην φυλακή πόσο πιστεύεις οτι βοήθανε τον κρατούμενο μετά την αποφυλάκιση του σε σχέση με την επιβίωση του?

Απ:Δεν έκανα σεμινάρια...επειδή ήμουν στο νοσοκομείο συνέχεια.Ήμουν στον Κορυδαλλό,νοσοκομείο Κρατουμένων..ναι

Ερ:και τα δυο μιση χρόνια?

Απ:Όταν ήμουν υπόδικος 14 μήνες

Ερ:Τι είδους στήριξη χρειάζεσαι τώρα?

Απ:πρώτα απο όλα να βγάλω πέρα γιατι τρέχω για εργασία,δεν μπορώ.Πέρασα απο επιτροπή του ΙΚΑ και μου έβγαλε ενα 85% ανίκανος σε κάθε εργασία

Ερ:Τι άλλο θα ήθελες να πεις για την εμπειρία της φυλάκισης σου?

Απ:μέσα στην φυλακή απο την στεναχώρια μου το μάτι μου αποκόλληθηκε..ήταν μικρή η αποκόλληση και συνέχισε λίγο λίγο,μέχρι που έπαθα ζημιά μέσα στο Νοσοκομείο Κρατουμένων.Έπαθα ζημιά απο πρώτη επέμβαση που μου 'χανε κάνει και μετά απο δεύτερη και πίο πολύ απο Τρίτη..και έκανα έξω μια εγχείρηση..με καταστρέψανε πάντως.Ήτανε μικρή αποκόλληση και μετά έγινε ολική.Απο το δεξί μάτι βλέπω.

Ερ:Η οικογένεια σου στην Συρία πως είδε την αποφυλάκιση σου?

Απ:Δεν τους είπα οτι φυλακίστηκα.Είναι θέμα Πρεσβείας ..μετά δεν θα μπορώ να πάω ούτε εκεί..και εδώ και εκεί...

Συνέντευξη Τρίτη

ΗΛΙΚΙΑ:48

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:[Αντίσταση κατά της Αρχής,Εμπορία και αποθήκευση ναρκωτικών ουσιών]

ΦΟΡΕΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ:έξι φορές[Αντίσταση κατά της Αρχής [14 μήνες],Αποθήκευση ,εμπορία ναρκωτικών[Ισόβια Κάθειρξη]

ΗΛΙΚΙΑ πρώτης εισόδου στην φυλακή:28 χρονών[Αντίσταση κατά της Αρχής,14 μήνες,Δ.Φ.Νεάπολης και Χανίων]

ΦΥΛΑΚΕΣ:Κορυδαλλό,Πάτρα,Τρίκαλα,Νεάπολη,Χανίων

ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:το 2004 αποφυλακίστηκε.11 μήνες.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΦΟΡΕΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ:Βγήκε με 18μήνο υποδικίας ,το 1992 ξαναμπήκε ,εκρεμούσε Ένταλμα-αδίκημα που δημιουργήθηκε μέσα στη φυλακή-έρευνα του Γιαννόπουλου για ναρκωτικά μέσα στη φυλακή ,φυγόδικο για ένα χρόνο,ξαναμπάνει το 1999 φυλακή.Έμεινε στην φυλακή για για 5 χρόνια.Αποφυλακίζεται τον Μάρτιο 2004.

ΜΟΡΦΩΣΗ:Μέχρι Δ΄ Γυμνασίου.΄΄Σπούδασα λίγο γεωμολογία σε πολύτιμες πέτρες στην Ινδία.Ήθελα να ασχοληθώ με το κόσμημα.Δεν το έβλεπα σαν ανεργία τότε.Εγώ το έβλεπα να αρπάξω όσα λεφτά μπορούσα και να πάω όσα ταξίδια περισσότερα μπορούσα.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:5 Αδέρφια.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ:΄΄Το 1988 πριν με πιάσουν,είχα αποφασίσει να κάνω μια εταιρεία,μου είτε ένας φίλος μου πως να ασχοληθώ με το εμπόριο.Είχα βρεί κάτι αντικείμενα να εξάγω.Είχα καλό σκοπό.Τρεις μήνες δούλεψε.Έκλεισε γιατί

μπήκα φυλακή .Τότε ήμουν χαζός.Δεν έβλεπα τις ευκαιρίες λόγω του οτι ήμουνα στην πρέζα.Δεν έβλεπα τις ευκαιρίες που παρουσιαζόντουσαν”.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΩΡΑ:Άνεργος.”Μια δουλειά βρήκα σε κάποιο εργοδότη με ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα και την έχασα γιατί εγώ δεν είχα “βιοποριστικό παρελθόν” [εννοεί προϋπηρεσία]..μια κοπελίτσα πήγε”.

ΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ:ΝΑΙ.”16 Χρονών άρχισα την χρήση,κοκαΐνη,LSD,ηρωΐνη ενδοφλέβια”.

ΛΕΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗ ΜΕΣΩ ΜΕΘΑΔΟΝΗΣ[ΟΚΑΝΑ]:”Για μένα δεν είναι καλά.Μου κάνει κακό.Έχω προσπαθήσει και με άλλους τρόπους.Έχω χαρακτηριστεί σαν έμπορας.Δεν ξέρω..το σουλούπι μου,το παρουσιαστικό μου επειδή προσέχω τον εαυτό μου.Δεν με πιστεύει κανείς οτι είμαι τοξικομανής,ασχέτως αν πίνω 5 γραμμάρια ή 10.Εμένα ο σκοπός της ζωής μου ήταν αυτές οι ουσίες”.

ΛΟΓΟΙ ΧΡΗΣΕΩΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ:”Η επαφή μου ξεκίνησε λόγω ψαζίματος της εποχής 1970,της μουσικής,μυστικισμός και τέτοια πράγματα...LSD,Μεσκα-Λίνη.Με βοήθησαν ψυχολογικά..ήρθα σε επαφή με κομμάτια του εαυτού μου που δεν τα ήξερα ,μου φέρανε να δώ λειτουργίες του εαυτού μου που δεν τις ήξερα.Όπως την δύναμη μου και τις αδυναμίες μου π.χ.η ηρωΐνη μου έδειξε που είμαι αδύνατος και πράγματα που ήταν κρυμμένα μέσα μου-ανάλογα πως με είχε μάθει η οικογένεια μου,ντροπέμουνα για τον εαυτό μου ,κρυβόμουνα και δεν ήμουν ανοιχτός άνθρωπος και αυτό που ένιωθα ήταν οτι καλύτερο μπορούσε να υπάρξει.Έκρυβα το καλό και προσπθούσα να βγάλω έξω ..η κοκαΐνη μου έδειξε όλο το υποσυνείδητο μου.”

ΤΩΡΙΝΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ:”Δεν έχω μετανοιώσει για την χρήση ουσιών.Έχω μετανοιώσει σε σχέση με την αντιμετώπιση που είχα ως χρήστης απο το Ελληνικό περιβάλλον και για ποιά λόγο έμπλεξα με τις ουσίες.”

Ερ:Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ:”Ένα μαρτύριο.Είναι στιγμές που αισθάνομαι φυλακισμένος χωρίς να είμαι φυλακή.Στην φυλακή μέσα έχεις ένα τρόπο να επιβιώσεις,να κινηθείς και να πράξεις.Τυπικά,είσαι ελεύθερος.Έξω έχεις θέμα επιβίωσης .Θές να φάς,θέλεις να έχεις το σπίτι σου,έχεις προβλήματα με τον κόσμο,έχω αγοραφοβία.Είναι πολύ σφιχτά τα πράγματα.Βγήκα απο την φυλακή και δεν είχα λεφτά καθόλου.Εγώ με τους γονείς μου –λείπω τόσα χρόνια-είναι σαν να ‘ξένοι άνθρωποι.Ξένοι άνθρωποι δηλ.δεν έχω...

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ:Εφυγα 14 χρονών απο το σπίτι μου γιατί έβλεπα αλλιώς την ζωή,δεν επικοινωνούσα με τους γονείς μου.Ήταν άνθρωποι με πολωμένη συναισθηματική φόρτωση,με μαθαΐνανε “αρνητικά πράγματα” σε σχέση με την ζωή δηλ.σε ένα σημείο βγήκα στον κόσμο έξω και δεν ήξερα να τον αντιμετωπίσω.Είχα φοβίες,είχα.....

“Η οικογένεια μου ήταν ήσυχη.Μου κλεψαν την παιδική ηλικία μου.Όταν εγώ αποφάσισα στην Γ΄ Γυμνασίου οτι μου αρέσουν τα γράμματα και θέλω να σπουδάσω ,αυτοί μου πήγαν κόντρα.Μου λένε “σταμάτα,πάμε να δουλέψουμε”.

Μεγάλωσαν και αυτοί φτωχοί,ερχόντουσαν συγγενείς απο το χωριό,εμένα όλα αυτά μου κλέψαν όλη μου την παιδική ηλικία και ενδιαφέρον και το έδειξαν σε “συγγενείς και άλλα πράγματα “ εκτός απο μένα.Ο πατέρας εργολάβος

ελαιοχρωματιστής [πάλι δούλευα με τον πατέρα μου και δεν δούλευα]. Δεν έμαθα να δουλεύω στην ζωή μου. Ένα πράγμα που μου έχει στοιχήσει και δεν έμαθα να έχω δική μου πρωτοβουλία. Ήρθα σε κόντρα με το πατέρα μου, δεν επικοινωνούσαμε, έμένα μου άρεσε η μουσική, είχα άλλες ιδέες, άλλα πράγματα, αυτός ήταν κολλημένος με θέματα της εποχής, του λαού δηλ. έμένα με ενδιαφέρει να γνωρίσω τον κόσμο, να επικοινωνώ, να εκφράζομαι και μια μέρα μου είπα κάποια πράγματα. Έδωσα μια κλωτσιά και σηκώθηκα και έφυγα. Νοικιάζω σπίτι [δούλευα με τον πατέρα μου]. Πήγα να ταξίδια πολλά. Αγγλία, Ινδία, Αμερική. Ήμουν φυλακισμένος. Δούλευα στον πατέρα μου, μάζευα όσα ήθελα. Άμα είσαι νέος, δεν θες και πολλά λεφτά. Κάνεις αυτό που θέλεις να κάνεις. Παντρεύτηκα, έκανα ένα παιδάκι, αλλά χώρισα λόγω της φυλακής. Ο χωρισμός ήρθε όταν ξαναμπήκα [2η φορά] φυλακή το 1992. Απο εκεί και πέρα χώρισα, είχα δικαστεί. Ήταν η φυλακή. Ήταν και αυτή προβληματισμένη η σύζυγος. Ήτανε ένα παιδάκι, την είχαν υιοθετήσει, δεν ήξερε την μάνα της, τον πατέρα της είχε χάσει και αυτή στα ναρκωτικά. Την βοήθησα να τα σταματήσει. Είχα μεγαλύτερη πείρα απο εκείνη, με συγκίνησε, βρεθήκαμε μαζί και όταν μπήκα στη φυλακή, έχασε το στήριγμα της, τον σύντροφο της και... [παύση],

Εντάξει ήθελε να ζήσει και αυτή, ήταν πιο μικρή δέκα χρόνια, είχε και ένα παιδάκι, δεν την καταλάβαινε κανείς και... όλα αυτά, οικονομική άνεση δεν είχε. Ο πατέρας του με διώχνει απο το σπίτι τώρα.. για να είναι ήσυχος υπάρχει μεγάλη διαφορά σκέψης... Αυτοί [γονείς] έχουν σηκώσει τα χέρια και εγώ έχω μια ενέργεια... ας πούμε, θέλω να έρθω σε επαφή με ανθρώπους.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥ: Έχω ένα παιδί 13 ετών με την μητέρα του, έχει παντρευτεί πιά, είναι ανεξαρτημένη. Έχει κάνει ένα παιδάκι ακόμα. "Ευχαριστήθηκα που έφυγε απο τα ναρκωτικά. Αν έμενε μαζί μου, θα μπορούσα να την καταστρέψω".

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Αν είχα μια στήριξη... η αδερφή μου έχει ένα καθαριστήριο. Υπάρχει ένα Πρόγραμμα του ΟΑΕΔ. Πήγα και ρώτησα την αδερφή μου. Δεν ήθελε [παύση]... διότι με βλέπει σαν στο "περιθώριο". Δεν αφήνει τις ανηπιές μου να μιλήσουν μαζί μου γιατί έχω στιγματιστεί πλέον. Μήπως-επειδή ο αδερφός μου ο μικρός-λόγω του οτι ήμουν πρότυπο για αυτόν-και ακολούθησε το δικό μου δρόμο-φοβάται τα παιδιά τους μήπως επηρεαστούν και αυτά.

ΠΗΓΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ: **Κανείς δεν με στηρίζει. Όλοι είναι υποκριτές.** Μόνο, δύο, τρία άτομα που με καταλαβαίνουν -σαν φίλοι ας πούμε- που με καταλαβαίνουν και στον χρόνο τους- που τους περισσεύει απο τα δικά τους προβλήματα- μου δίνουν λίγο ενέργεια, ενδιαφέρον και επικοινωνούμε.

Ερ: Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ: "Ένα μαρτύριο. Είναι στιγμές που αισθάνομαι φυλακισμένος χωρίς να είμαι φυλακή. Στην φυλακή μέσα έχεις ένα τρόπο να επιβιώσεις, να κινηθείς και να πράξεις. Τυπικά, είσαι ελεύθερος. Έξω έχεις θέμα επιβίωσης. Θές να φάς, θέλεις να έχεις το σπίτι σου, έχεις προβλήματα με τον κόσμο, έχω αγοραφοβία. Είναι πολύ σφιχτά τα πράγματα. Βγήκα απο την φυλακή και δεν είχα λεφτά καθόλου. Εγώ με τους γονείς μου -λείπω τόσα χρόνια- είναι σαν να είναι ξένοι άνθρωποι. Ξένοι άνθρωποι δηλ. δεν έχω...

Ερ: Τι σημαίνει για σένα Κοινωνική επανένταξη και με ποιους τρόπους πιστεύεις οτι μπορεί να επιτευχθεί στην Ελλάδα?

Απ:Εδώ στην Ελλάδα?Όχι δύσκολα.Εν σύγκριση με αυτά που έχω γνωρίσει στην Ευρώπη δηλ.εδώ υστερούμε στο να σεβόμαστε τον άλλον,όπως πραγματικά είναι ,σαν άτομο.Γιατί να βάλουμε ταμπέλα?ειδικές ομάδες?Οι άνθρωποι στην Ευρώπη δεν βάζουν ταμπέλες .Είναι με τον καρτσάκι και τον σέβονται...δεν τον λένε "ειδική ανάγκη".Δεν το λένε "ειδική ανάγκη".Δεν το λένε έξω.δηλ.υπάρχει μια ταμπέλα,υπάρχει ένα στίγμα,όπου και να πάς ..της φυλάκισης ότι και στην Ολλανδία π.χ. που λένε-ότι έχει και το μεγαλύτερο πρόβλημα,έχει το μικρότερο πρόβλημα χρήσης σε όλην την Ευρώπη.Όχι μόνο αποποινικοποίηση.Είναι και ο άνθρωπος ,πως σκέφτεται και πως δέχεται ,την εμπειρία που έχεις .Οι Έλληνες είμαστε αμόρφωτοι,πολύ εγωϊστές,θέλουμε να μαθαίνουμε αυτό ,που θέλουμε εμείς -κατά την γνώμη μου-και να το επιβάλλουμε.

Ερ:Όμως πως πιστεύεις ότι μπορεί να επιτευχθεί η κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ?Τι μέτρα πρέπει να ληφθούν εδώ στην Ελλάδα?

Απ:Καταργάς να δεχτούμε το άτομο όπως είναι και να το αγαπήσουμε και να του δώσουμε ότι αξίζει.

Ερ:Τι είδους στήριξη πιστεύεις ότι χρειάζεται μετά την αποφυλάκιση του το άτομο?

Απ:Να τον βλέπουμε στα ίσια..να τον βλέπουν ισότιμα γιατί στην φυλακή έχει γίνει μια προεργασία π.χ. όταν ασχολήθηκα στη φυλακή με προγράμματα η κοινωνική υπηρεσία ξέρουνε ποιός είμαι.Ετσι δεν είναι?Η όλη προεργασία γίνεται από εκεί μέσα.Αρα όταν ζητήσω εγώ μια βοήθεια από κάπου και ζητάει το ανάλογο μέλος από την κοινωνία να μάθει ποιός είμαι μέσα από την φυλακή μπορεί να έχει γνώμη.Ποιός είναι ο Κ.....[αναφέρει το όνομα του].Πρέπει να υπάρχει ενδιαφέρον για κάθε άτομο,παρακολούθηση και παρατήρηση..να σου πώ ένα παράδειγμα.Το 1990,που βγήκα εγώ με 18μηνω-δεν είχε γίνει δικαστήριο στους 18 μήνες ,αποφυλακίζεσαι-έτυχε ένας Γερμανός φίλος να αποφυλακίζεται και λέω θα 'ρθω να σε δώ...Πάω στο Βερολίνο.Όταν αποφυλακίστηκε του δώσανε αυτόματα 500 μάρκα βοήθειας του 'χανε νοικιάσει σπίτι,είχε συσσίτιο 2,3 χρόνια ,του είχανε νοικιάσει σπίτι για ένα χρόνο με το που βγήκε.Ήτανε κύριος.

Ερ:Με τι αδικήμα?

Απ:ναρκωτικά και αυτός,μπορούσε να φάει,να πάρει τα τσιγάρα του....

Ερ:Ξαναμπήκε μετά φυλακή?Με αυτό το μέτρο υπήρξε βελτίωση?

Απ:Ξαναμπήκε.Κοιτάξτε ,τα ναρκωτικά είναι κάτι...[παύση].....

Ερ:κάτι...?

Απ:είναι άτομα που κάνουν χρήση συνειδητοποιημένα γιατί κάτι ψάχνουνε και άλλοι από απελπισία γιατί έχουν προβλήματα και δεν ξέρουν να τα λύσουνε .Ο άλλος ασ πούμε έχει πρόβλημα και ξέρει να το λύσει.Με ρωτήσατε πριν αν έχω μετανοιώσει για την χρήση ,δεν μετάνιωσα για αυτά που μου δώσανε ,μετάνιωσα όμως που δεν είχα την εμπειρία και την καθοδήγηση όταν ήρθε το όριο να κλείσω αυτό τον κύκλο δεν ήρθε κάποιος να....[παύση] και έφευγα συνέχεια .

Ερ:Τα σεμινάρια τα οποία πραγματοποιούνται μέσα στην φυλακή πόσο πιστεύεις ότι βοηθάνε τον αποφυλακισμένο στην μετέπειτα του επιβίωση?

Απ:Δούλεψα μέσα στην φυλακή το μεροκάματα μου να μειώσω την Ποινή μου,καθαριστής ,καντινιέρης .Το επεδίωξα.Είναι όμως μια,δύο μέρες.Δεν έχει

χρήματα.Αλλά εδώ όμως σε αυτό το Πρόγραμμα[Νέμεσις] είπα οτι είναι μια ευκαιρία να μάθω κάτι.

Ερ:Σε βοήθησε αυτό το Πρόγραμμα?

Απ:ναι βεβαίως ..με βοήθησε .Εγώ περίμενα και συνέχεια .Και εργασία .Εδώ είδαμε και μια απάτη στο όνομα του αποφυλακισμένου.Δόθηκαν ορισμένα χρήματα για σκοπούς άλλους ,για επιβίωση της σχολής[κατάρτισης],συγνώμη έτσι είναι...να πληρωθούν οι λειτουργίες της σχολής και εμείς...εμείς που?Εγώ περίμενα να βρώ μια εργασία γιατί φοβάμαι να ψάξω να βρώ μια δουλειά .Δεν υπήρξε ενα άτομο..γιατι αμέσως με αντιμετώπιζανε κάπως .Δεν υπήρξε ενα άτομο μετά να με στηρίζει να μου βρεί μια δουλειά.

Ερ:Το περιβάλλον πως πιστεύεις οτι βλέπει έναν αποφυλακισμένο άτομο?

Απ:Εμείς ?Εγώ λίγα άτομα θα εκμύησουν,να λειτουργήσουν όπως σκέφτεται κάποιο πρόγραμμα .Σκέφτεται πόσα θα πάρει.

Ερ:Ο εργοδότης?

Απ:λίγα άτομα ..πρέπει να έχει εμπειρία.

Ερ:εμπειρία σε τι?

Απ:στον τρόπο που αντιμετωπίζει ο κόσμος την λέξη ναρκωτικά ,την λέξη "αποφυλακισμένος".

Ερ:Θα βρεί εύκολα ενα αποφυλακισμένο άτομο εργασία?Είναι εύκολο?

Απ:οχι...

Ερ:Τι είναι αυτο που εμποδίζει?

Απ:Είναι το στίγμα του...

Ερ:Αυτό το "στίγμα" ,ξεπερνιέται ποτέ μέσα στον χρόνο?

Απ:απο τα άτομα που έχουν εμπειρία εγώ ,ας πούμε,απο τους άλλους δεν ξεχνιέται το στίγμα .Για πάντα μένει.Εδώ η μάνα μου στο σπίτι το βράδυ που κοιμάται μέσα..κλειδώνει την πόρτα [γελάει],είναι όλα κλειδωμένα.

Ερ:Αυτό το "στίγμα" δεν μπορεί να αλλάξει με καλή συμπεριφορά του αποφυλακισμένου?

Απ:πρέπει να έχει μεγάλη μόρφωση ,μεγάλη δύναμη ο άλλος,ο απέναντι για δεχτεί αυτές τις καταστάσεις δηλ.τον αλλοδαπό που δεν τον ξέρουμε ,του δίνουνε μεγαλύτερη προτεραιότητα .Δεν ξέρουμε το Bachground.Δεν ξέρουμε ..τον Έλληνα όμως σαν φυλακισμένο τον βλέπουμε "α!Τον έμπορο ναρκωτικών ..μπορεί να σε κλέψει..."

Ερ:Τι επίδραση πιστεύεις οτι έχει η φυλακή στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:Σε μένα ..σε ενα σημείο η φυλακή μπορεί να σε κάνει καλύτερο ,αν ψάξεις κάπως και διορθώσεις τα λάθη σου.Όμως επειδή μέσα στην φυλακή δημιουργείται όλη αυτή η κατάρρευση ώστε να υπάρχει περιθώριο παρανομίας απο οτι είναι-διότι δεν υπάρχει ενδιαφέρον-σου δημιουργεί μιση ,κακιες και βγάζεις τα αποθνήμενα σου.

Ερ:Ο χρόνος μέσα στην φυλακή πως περνάει?Αργά ή γρήγορα?]

Απ:Με τα νακρωτικά γρήγορα .Αν υπάρχουν ενδιαφέροντα πάλια γρήγορα.Αλλά εμείς τι να κάνουμε.

Ερ:Ο εγκλεισμός ?Πως τον δέχτηκες?

Απ:Όχι εύκολα.Δεν τον δέχομαι.Αλλά αφού είσαι εκεί μέσα πρέπει να επιβιώσεις .Αλλά τώρα έχουν κάνει κάτι καινούρια ,δίνουν ελευθερίες .Σε κλείναν κάποτε στην φυλακή .Τίποτα τώρα σου δίνουν ελευθερίες και σε ενα σημείο σε σταματάνε .

Ερ:Τιμωρία είναι ο φόβος ?

Απ:Συμφωνώ.Ο φόβος μπορεί να 'ναι και προστασία.Αν το ένστικτο σου σε κάνει να φοβάσαι ,σε τσιγκλάει για να προστατευτείς απο κάτι που δεν ξέρεις.

Ερ:Ο φόβος ως Σωφρονισμός?

Απ:Όχι..χειρότερα τον κάνει.

Ερ:Πρέπει να υπάρχουν ελαστικές ή αυστηρές Ποινές?Το περιβάλλον της φυλακής πρέπει να είναι αυστηρό για να σωφρονιστεί κάποιος πιστεύεις ή πρέπει να είναι ελαστικό για να βλεπωθεί ο κρατούμενος.Πως πιστεύεις δηλ.οτι έρχεται η βελτίωση του κρατούμενου?

Απ:πρέπει να υπάρξει άτομο να ενδιαφερθεί για τον κρατούμενο δηλ.ένας κοινωνικός λειτουργός για κάθε δέκα άτομα να ενδιαφερθεί πραγματικά και όχι πάω κάνω την δουλειά μου και φεύγω δηλ. να υπάρξει καλύτερευση έτσι γιατί βλέπεις οτι ένας άνθρωπος ενδιαφέρεται για σένα.

Ερ:Σε ποιά Υπηρεσία μετά την αποφυλάκιση σου απευθύνθηκες και σε ποιά βρήκες μεγαλύτερη στήριξη?

Απ:Σε όλες απευθύνθηκα και παντού διαψεύστηκα.Η μεγαλύτερη μου απογοήτευση ήταν εδώ στο Equal που είχαν πολλές φιλοδοξίες και είδα οτι εξαπατήθηκα επειδή είδα οτι με χρησιμοποίησαν για να οικονομήσουν λεφτά.Αμα δεις ..100 εκατομμύρια .Πήραν τα 95 και εμείς τα 5.Τα 95 πήγαν στην σχολή που μας κατάρτισε.

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι την κοινωνία?Τους δικαστές,την Αστυνομία?

Απ:Εγώ εμπιστεύομαι τους πάντες.

Ερ:Τους δικαστές?Την κρίση των Δικαστών?

Απ:Δεν την εμπιστεύομαι καθόλου [έντονο ύφος] γιατί είναι άνθρωποι με πολλά απωθημένα .Τα απωθημένα τους είναι...αν έχεις παρατηρήσει τα περισσότερα παιδιά των δικαστών είναι τοξικομανείς.Αν πιάς Παπάγο,Χολαργό,θα δεις τι γίνεται...Τα παιδιά μεγαλώνουν εκεί σε μια στρατονομία,με μια χούντα,αυτο το παιδι θα επαναστατήσει.Και που θα πάει να επαναστατήσει?Θα πάει να βρεί την επικοινωνία του.Η επικοινωνία του που είναι?Είναι στην επανάσταση που γίνεται με τους νέους..και θα πάει να επικοινωνήσει .Η κοινωνία των δικαστών είναι στρατιωτική.Είναι άνθρωποι..

Ερ:Όταν ο δικαστής σε βλέπει στο Δικαστήριο ξανά,τι γίνεται?

Απ:Ο Έλληνας ο Δικαστής ?Ο Έλληνας ο δικαστής είναι μια μαριονέτα εδώ στην Ελλάδα .Δικάζει η Αστυνομία διότι η κατηγορία που σου βάζει η Αστυνομία ,παρόλο που είναι ενα πολύ κατώτερο άτομο απο έναν δικαστή ,ο δικαστής κάνει οτι λέει η Αστυνομία .Επηρεάζεται.Είναι μια μαριονέτα.Ενα δείγμα διότι αν υπήρχε

κρατικός Εισαγγελέας Κράτους ώστε να λείπει εξής :''εδώ τι κάνουμε '' θα ήταν διαφορετικά.

Ερ:Οπότε την κρίση των Δικαστών δεν την εμπιστεύεσαι?

Απ:Δεν είναι μόνο...είναι κομπλεξικοί εν ' μέρει σε ένα σύστημα όπου κάνουν οτι τους λένε .Πολύ λίγοι είναι άνθρωποι και δικάζουν γενναία.Πολύ λίγοι άνθρωποι και άμα το παρατηρήσεις γιατί εμείς το παρατηρούμε στην φυλακή ,είναι στο περιθώριο..δεν παίρνουνε υψηλές θέσεις.

Ερ:Όταν δικάζεσαι πλέον για 2η φορά ,όταν εμφανίζεσαι στο δικαστήριο ως άτομο που στο παρελθόν έχει υπάρξει κρατούμενος,πως πιστεύεις οτι σε προσλαμβάνει ένας δικαστής?

Απ:Σε δικάζει χειρότερα.Την πρώτη φορά μπορεί μια λάθος κρίση αυτή μένει μέχρι το τέλος.Και σου λείπει ο δικαστής ''ήρθατε εδώ για εμπορία'',ασχέτως αν δεν είναι για εμπορία.Επηρεάζει πολύ.Την πρώτη φορά που πήγα στο Δικαστήριο ήταν η εποχή που άκουγαν ναρκωτικά και τους ''σηκωνόταν η τρίχα''.

Ερ:Την Αστυνομία πόσο την εμπιστεύεσαι?

Απ:ναί...τους Αστυνομικούς τους εμπιστεύομαι περισσότερο .Είναι πιο άνθρωποι γιατί είναι μέσα στα πράγματα.

Ερ:Τι σημαίνει ''μέσα στα πράγματα '' για σένα?

Απ:δηλ.έχουν γνώση.Είναι μέσα στον δρόμο,στο πεζοδρόμιο.Ξέρουν την δουλειά.Έχουν γνώση.

Ερ:Είναι όμως και αυτοί ,που όπως ανέφερες,συλλέγουν τα στοιχεία της κατηγορίας.

Απ:κάνουν ένα επάγγελμα.Το παρατραβάνε κάπου.Αλλά τους δίνουν διαταγές.Τυχαίνει όμως να ξέρουν περισσότερα πράγματα και να τυχαίνει [παύση]..να αδιαφορούν για πολλά πράγματα.Να ξέρουν οτι κάποιος είναι χρήστης.

Ερ:Σε σχέση με τα δικαιώματα σου?

Απ:Κοίταξε.Τώρα έχω εξοικειωθεί με αυτούς.π.χ. ξέρουνε ποιός είμαι.δηλ.τώρα αν πάει κάποιος και πεί οτι του πουλήσα ναρκωτικά,θα με τρέξουνε αλλά...[παύση]...εξαρτάται απο..αν δεν είσαι μέσα στα πόδια τους δεν σε πειράζει κανένας.Έχω πρόβλημα..θα μπορούσα να μην ήμουν μέσα τόσα χρόνια.

Ερ:Μίλησε μου για τον τρόπο σύλληψης σου την πρώτη φορά ,πριν μπεις φυλακή.

Απ:Ήμουνα με ένα φίλο σε ένα ξενοδοχείο και είχε εισάγει κάτι,μια ποσότητα.1,5 κιλό ηρωίνη.Κάναμε παρέα γιατί είχαμε κάτι κοινά με κάτι γυναίκες και πήγαν στο ξενοδοχείο και εγώ είχα αποφασίσει να τελειώσω με αυτό.Δεν το ήξερα αυτό το πράγμα.''Δεν ξέρω πως να το φυλάξω ''..μου λείπει ''πήγαινε φύλαξε το του λέω σε ένα οικόπεδο,στην μάνα του δίπλα''.Και μας πιάσανε μετά.Μετά πήγα κατηγορούμενος.

Ερ:Την πρώτη φορά είχες αναφέρει οτι φυλακίστηκες για ''Αντίσταση κατά την Αρχής''.

Απ:Ήμουν πιτσιρίκι στην Κρήτη.Είχαμε μεθύσει και μας πιάσανε σουρωμένους.Μετά την Χούντα...Είχαμε πεί και τσακωθήκαμε με δύο χωροφύλακες εκεί στην Κρήτη.

Ερ:Τι ελπίζεις για σένα πια?Το να ξαναμπείς φυλακή για σένα είναι κάποιο γεγονός μακρινό?

Απ:[παύση]..Είναι μέσα στο πρόγραμμα .Δεν θα το 'θελα.Προσδοκώ να έχω αυτά τα πράγματα που μου χρειάζονται,δεν θέλω πολλά,να μπορώ να βοηθήσω το παιδί μου,να μην περάσει δυσκολίες που πέρασα εγώ.Τουλάχιστον να έχω αυτά που θέλω ,να περνάω έτσι ευχάριστα και να είμαι ευτυχισμένος.Αυτή την στιγμή δεν είμαι ευτυχισμένος αλλά προσπαθώ να είμαι.Δεν έχω την διάθεση για ερωτική σχέση..δεν μπορώ να επικοινωνήσω .Μου λείπουν άλλα πράγματα.Και μπορώ να κάνω κακό στον άλλο.Έχω φορτωμένη εμπειρία αρνητική .Μπορεί να γίνω..να κάνει πράγματα που δεν είναι για την ζωή τους,δηλ.φοβάμαι.Έχω παράδειγμα την γυναίκα μου και δεν θέλω να καταστρέψω ανθρώπους.

Ερ:Να καταστρέψεις?

Απ:οχι συνειδητοποιημένα..να κάνω πράγματα δηλ.που αρέσουν σε μένα και να τα μιμηθεί.Και δεν θέλω...

Ερ:Με τον αδερφό σου?Πως πέρασε στην χρήση ναρκωτικών και στην φυλακή?

Απ:Ο αδερφός μου μεγάλωσε και αυτός δύσκολα.Είκοσι χρονών τον έκανε ο πατέρας μου εργολάβο.Δεν είχε την εμπειρία ..δεν είχε..

Ερ:Τον πατέρα σου πως θα τον περιέγραφες ως άνθρωπο?

Απ:Έναν ηλίθιο''.Αλήθεια.Έναν άνθρωπο ο οποίος είναι αγνώμων,είναι είρων,επιμένει να κάνει το δικό του χωρίς να δει αν είναι σωστό ή λάθος.

Ερ:Σε σχέση με τα παιδιά του?με σένα?

Απ:Με καταπίεζε,με έχει χρησιμοποιήσει.Με έχει κλέψει.Με έχει κάνει..με έχει χρησιμοποιήσει τρομερά δηλ.είναι ο μοναδικός άνθρωπος που τώρα τελευταία κυριολεκτικά τον μισώ.Αν μπορούσα θα τον σκότωνα.

Ερ:Ποιά είναι η σχέση σου επι του Παρόντος με την οικογένεια σου?

Απ:αν είχα μεγαλώσει σε μια οικογένεια σημαντικά ανεβασμένη,μορφωμένη,με οικονομική άνεση και είχα μια βοήθεια,ώστε να με προσέχουν και να με προστατεύουν χωρίς να με καθοδηγούν[τι να κάνω?]να με βγάλουν το ίδιο πράγμα σαν και αυτούς –δηλ.να δεχτούν το λάθος τους μπορεί να μην χρειαζόμουν άλλες ουσίες.Αλλά έτσι όπως μεγάλωσα εγώ οι ουσίες μου κάνανε καλό γιατί σε ένα σημείο γνώρισα τον ενατό μου.Το όριο που πέρασα-και το πέρασα το όριο-ήταν γιατί δεν ήξερα,δύσκολες συνθήκες-δεν είχα κάποιο στήριγμα οικογενειακό ,κάποια καθοδήγηση,κάτι..κάτι.

Δεν σκέφτονται οτι 14 χρόνια,όλα μαζί,ήμουν κλεισμένος σε ένα κελί και μου λείπουν πολλά πράγματα,οτι βλέπω τον κόσμο έξω και φοβάμαι.Έχω προβλήματα να επικοινωνήσω,ας πούμε.Έχω προβλήματα να βρώ δουλειά,έχω.....ένα ζευγάρι κάλτσες,ένα εσώρουχο...τι να σου πώ..ενα παντελόνι,να φάω.Αυτά δεν τα σκέφτονται.Σκέφτονται την δική τους πλευρά.Εγώ είμαι ενα πρόβλημα για αυτούς.Θέλουν να φύγω απο τα πόδια τους και να μη με βλέπουνε.Την στέγη δεν την προσφέρουν ευχάριστα και ένα φαί γιατί τυχαίνει να είμαι παιδί τους.Το 'χω ψάξει.Μιλάω έτσι συνειδητοποιημένα.

Ερ:Αντιμετωπίζεις προβλήματα εξασφάλισης στέγης,τροφής?

Απ:στέγης?Ναι ,έχω ..βέβαια.Τροφής?ε.....ε.....έχω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Τέταρτη

ΦΥΛΟ:άντρας

ΗΛΙΚΙΑ:45

Χρονικό διάστημα παραμονής στην φυλακή:14 χρόνια

Είδος αδικήματος:εμπορία ναρκωτικών

Ποινή:Ισόβια Κάθειρξη[Πρωτόδικα]

Χρονικό διάστημα αποφυλάκισης:1,5 χρόνο

ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΟΥ:”Ναρκωτικά έκανα.Για αυτούς ήταν ως προς εμπορία αλλά θυμάμαι οτι με είχανε για ”πολύ ,ιδιαίτερα επικίνδυνο “, “οτι ήμουν ο μεγαλύτερος έμπορας”.Ήμουν στην κατηγορία του εμπορίου για αυτούς .Τέτοιος έμπορος που ούτε σπότη δικό μου δεν έχουμε,σε ενόικιο μένουμε[γελάει].Εγώ ήμουνα ο “μεγαλέμπορος” .

ΜΟΡΦΩΣΗ:Γυμνάσιο

Φορές εισόδου στην φυλακή:μια

Ερ:Σε ποιά ηλικία μπαίνεις στην φυλακή?

Απ:στα τριάντα.

Ερ:Μέχρι τότε είχες θέματα εμπλοκής με την Αστυνομία?

Απ:Τίποτα...τίποτα.

Ερ:Είχες φανταστεί ποτέ οτι θα έμπαινες φυλακή?Πριν μπείς στην φυλακή πως έβλεπες εσύ ο ίδιος την φυλακή?

Απ:Ούτε που σκεφτόμουνα.Αυτό κανείς δεν το καταλαβαίνει.Αν δεν αγγίξεις το πρόβλημα δεν καταλαβαίνεις τίποτα.

Ερ:Είχες σταθερή επαγγελματική εργασία πριν μπείς στην φυλακή?

Απ:Πριν μλώ φυλακή ούτε που σκεφτόμουνα.Πριν μλώ φυλακή ήμουν στην R.....[Αναφέρει όνομα επιχείρησης],στο εργοστάσιο που έπεσε με τον σεισμό ,ήμουν διευθυντής αποθήκης.

Ερ:Και δούλενες εκεί πόσα χρόνια?

Απ:Μόλις είχε τελειώσει απο τα καράβια.Έξι χρόνια σχεδόν.

Ερ:Πότε ξεκίνησες να εργάζεσαι?

Απ:Καλά απο 13 χρονών είμαι στην δουλειά.

Ερ:Και ο λόγος που βγαίνεις τόσο νωρίς σε εργασία?

Απ:Η ανάγκη...

Ερ:Δηλ.προέρχεται απο μια οικογένεια μεσοαστική ή ιδιαίτερα χαμηλή οικονομικά?

Απ:Η μητέρα μου είναι συνταξιούχος του ΙΚΑ.

Ερ:Στα παιδικά σου χρόνια πως ζούσες?

Απ:Αν συγκρίνουμε την δραχμή τότε πως ήταν,ήταν άνετα γιατί η δραχμή είχε αξία.

Ερ:Η οικογένεια σου?

Απ:Ήταν χωρισμένοι οι γονείς μου.Μεγάλωσα με την μαμά μου.

Ερ:Ποιά είναι η άποψη σου για το "αδίκημα σου"?

Απ:Η άποψη μου?Δεν είναι μόνο η δική μου άποψη.Είναι και η άποψη πολλών που έχουν δει την δικογραφία οτι πάνω απο 3,4 χρόνια δεν έπρεπε να κάτσω.Με συνέλαβαν με κατά ομολογία κάποιου άλλου[παύση].

Ερ:Σου έδωσαν να "φυλάξεις" ναρκωτικά?Τι ακριβώς?

Απ:Είχα κατοχή ,έπινα ,ήμουν χρήστης με 80 γραμμάρια ηρωΐνη.

Ερ:Μόνος σου ή με κάποιους άλλους?

Απ:Εμένα με πιάσανε μόνο μου και για 80 γραμμάρια ηρωΐνή πήρα ισόβια.

Ερ:Θυμάσαι κάποια στοιχεία της δίκης?

Απ:Οι Εισαγγελείς και οι δικαστές είπαν οτι είμαι ιδιαίτερα επικίνδυνος.Αυτό είπαν.Τώρα τι σόι επικίνδυνος ήμουνα εγώ αυτοί το ξέρουν.Τώρα πως κοιμούνται αυτοί τις νύχτες στα σπΐτια τους..δικό τους πρόβλημα.

Ερ:Εφεση είχες κάνει?

Απ:Έκανα.Μετά απο 8 χρόνια με πήγανε Εφετείο.

Ερ:δηλ.αντιμετωπίστηκε ως "σκληρός έμπορας"?

Απ:ναι

Απ:Άδειες εξόδου στην φυλακή είχες?

Απ:Το 2003...Στεγνά την φυλακή,σαν να ήμουνα με λίγα λόγια ο "μεγαλοέμπορας" της Ελλάδας...σάξιος της Κολομβίας.Όποτε ερχόταν χρονιά να πάω στο Εφετείο πήγαινα και μου έδιναν αναστολή.Και μετά απο 8 χρόνια καταφέραμε ,αναγκαστήκαμε να δώσουμε κάποια χρήματα κάπου για να γίνει το Εφετείο.

Ερ:Είσαι στην κατηγορία των ανθρώπων που έχουν περάσει πολύ μεγάλο διάστημα μέσα στην φυλακή,που έχεις βιώσει τον μακροχρόνιο εγκλεισμό.Πως γίνεται και πήρες άδεια εξόδου στην φυλακή όλα αυτά τα χρόνια?

Απ:Τίποτα,τίποτα.

Ερ:Εργάστηκες μέσα στην φυλακή?

Απ:Στα 13,5 χρόνια που ήμουν όλο και όλο ...230 μεροκάματα μου έδωσανε.Αλλά στην φυλακή μέσα είναι πολύ δύσκολο να βρεις μεροκάματα.δεν δίνουνε εύκολα μεροκάματα.Ως καθαριστής δούλευα.Στο Εφετείο με κατεβάσανε από τα ισόβια στα 23 1\2 και ήρθε μια η άλλη.δηλ.όταν πήγα για αναστολή τον Ιούλιο του 2003 ήμουν ακριβώς στο όριο.

Ερ:Είσαι με Αναστολή έξω?

Απ:Ναι...λειτουργήσε θετικά στο να πάρω Αναστολή.Είδαν οι άνθρωποι όταν πήγα στο Συμβούλιο είδαν πραγματικά την δικογραφία δηλ.αυτός που θα μου απέρριπτε την Αναστολή αποκλείεται να ήταν άνθρωπος.

Ερ:Πως βλέπεις και πως έβλεπες την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ:Πως να την βλέπω?Χαμένος ήμουν.

Ερ:Χαμένος?

Απ:...ε...χαμένος,δεν ήξερα να περπατήσω έξω στον δρόμο.Για αρκετό καιρό ήμουν σε παρακολούθηση με ψυχολόγους.

Ερ:Τι ένιωθες?

Απ:Τι να νιώθεις..ενας άνθρωπος όταν είναι κλεισμένος σε ένα χώρο και δεν έχει τίποτα έξω .Και τι δεν νιώθεις?Κλείσου εσυ μια εβδομάδα..[εμφανίζει έντονη δυσαρέσκεια]

Ερ:Πόσο καιρό σου πήρε να επανέρθεις ψυχολογικά?

Απ:ε..μετά από κάτι μήνες .Τα πάντα φοβάσαι όταν αποφυλακίζεσαι.

Ερ:Τι σημαίνει για σένα ο όρος ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ

ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ατόμου και με ποιούς τρόπους πιστεύεις ότι αυτή θα μπορούσε να επιτευχθεί στην Ελλάδα?

Απ:Δεν υπάρχει κοινωνική επανένταξη γιατί πρώτα υπάρχει ο ρατσισμός.

Ερ:Πως πιστεύεις ότι βλέπει το κοινωνικό σύνολο έναν αποφυλακισμένο?

Απ:Σαν ένα σκουπίδι.

Ερ:Γιατί πιστεύεις ότι συμβαίνει αυτό?

Απ:Γιατί δεν ξέρουν τι θα πεί φυλακή.Άμα χτυπήσει την πόρτα τους η φυλακή[αναφέρεται στην κοινωνική αντίδραση] τότε θα καταλάβουν.Δεν ξέρω πως νιώθει ο άλλος.

Ερ:Είναι θέμα μόρφωσης.Είναι θέμα καλλιέργειας?Είναι θέμα προσωπικότητας?

Απ:Όχι,όχι,δεν παίζει καθόλου ρόλο αυτό.Μπορεί να δεις άνθρωπο του Παν/μιου και να συμπαθεί ένα αποφυλακισμένο και μπορεί να δεις έναν αγράμματο και να λέει "πω!πω!".

Ερ:Σε ευρύτερο κρατικό πεδίο?Οι κρατικοί φορείς βοήθάνε στο θέμα της κοινωνικής επανένταξης?

Απ:Δεν νομίζω....

Ερ:Πως πιστεύεις ότι μπορεί να γίνει αυτό?Μόνο με σεμινάρια δεν γίνεται.

Απ:Οποσδήποτε δεν γίνεται η κ.ε. με σεμινάρια.

Ερ:Με τι πιστεύεις...τι πιστεύεις οτι βοηθάει την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου?Τα προγράμματα του ΟΑΕΔ,τα σεμινάρια...τι ακριβώς?
Απ:Αυτό που μπορεί να γίνει είναι να δώσουνε στον κόσμο να καταλάβει οτι ένας άνθρωπος επειδή μπήκε στην φυλακή ,δεν θα πεί οτι τελείωσε κιόλας.

Ερ:δηλ.να φύγει η προκατάληψη?

Απ:ναι..ο κόσμος είναι.Αυτό είναι το πάν.Όπως είναι δηλ. το aids έτσι είναι και ο αποφυλακισμένος.

Ερ:Ακόμα και εργασία να του δοθεί,αν δεν αλλάξει η στάση του κοινωνικού συνόλου απέναντι στον αποφυλακισμένο,πόσο πιστεύεις οτι επιτυγχάνεται η κοινωνική επανένταξη?

Απ:Δεν αλλάζει τίποτα[παύση] γιατί όταν ο άλλος έχει την νοοτροπία οτι σκέφτεται ;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Τέταρτη:Αποφυλακισμένος

ΗΛΙΚΙΑ:42

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Εμπορία Ναρκωτικών,κλεπταποδοχή

ΦΟΡΕΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:Δύο

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:11 Μήνες

ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:γραφείο-οικία

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ:είχε μαγαζί

χρυσοχοείο,ενεχυροδανειστήριο,καφετέρεια στην Αθήνα.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΡΙΝΗ:με επιδότηση του ΟΑΕΔ έχει ανοίξει μια επιχείρηση που ασχολείται .κατά τον ίδιο,με ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα.Επιθυμεί ωστόσο να εργαστεί και ως υπάλληλος γραφείου λόγω του ότι δεν ζει άνετα οικονομικά.

ΕΓΓΑΜΟΣ:Χωρισμένος με δύο παιδιά[χώρισε το 1994 .

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:Αναφέρει οτι έχει πολύ καλή σχέση με τους γονείς του,οι οποίοι μένουν στην Κρήτη και οι οποίοι τον στηρίζουν και οικονομικά.

ΜΟΡΦΩΣΗ:Γυμνάσιο

ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ [μέχρι τα 30]και ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ:Ηράκλειο.

ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΤΟΥ:”Κατηγορήθηκα για ναρκωτικά.Κατηγορήθηκα για Εμπορία.Ισόβια Κάθειρξη.Έμεινα στην φυλακή έξι έτη.Ισόβια Κάθειρξη με Αναστολή.Πρωτοδίκως δικάστηκα Ισόβια.Μετά απο έξι έτη έγινε το Εφετείο και δικάστηκα δέκα έτη.Παρέμεινα στην φυλακή έξι έτη και είχα και 1224 ημερομίσθια.Εργαζόμενα μέσα στην Αίθουσα Συνηγόρων Κορδαλλού 5 χρόνια.Έρχονταν οι δικηγόροι ,μου έδιναν την ταυτότητα τους,μου έλεγαν ποιά ονόματα έπρεπε να δούνε,τους έγραφα στο βιβλίο ,τους εκφώνιζα απο το μεγάφωνο και έρχονταν απο την Αίθουσα Συνηγόρων και συνομιλούσαν ο κρατούμενος με τον δικηγόρο για το θέμα που είχαν με τον δικηγόρο.Την πρώτη

φορά πήγα φυλακή για "αποδοχή προϊόντων εγκλήματος" για 8 μήνες. Καμία εμπλοκή με τον Νόμο μέχρι τα 25 μου χρόνια. Μου έφεραν χρυσαφικά τα οποία είτε απο αμέλεια δεν γράφτηκαν στο βιβλίο και απο εκεί και πέρα έγινε έλεγχος και αποδείχτηκαν οτι τα χρυσαφικά είχαν κλαπεί απο κάποιον που τα είχε φέρει στο κατάστημα. Ξαναμπήκα μετά απο 8 έτη. Στα 35 φυλακίστηκα για 2η φορά.
"Μετά απο μια Ποινή την Εσχάτη των Ποινών, μετά απο μια φυλάκιση 6 ετών και μια αλλαγή περιβάλλοντος ,με μια διαφορετική κοινωνική τάξη ,με εναν εντελώς διαφορετικό τρόπο ζωής .."

Ερ: Πως βλέπετε την ζωή σας μετά την αποφυλάκιση σας?

Απ: Για να μπορέσεις να σταθείς στα πόδια σου μέσα στην φυλακή και να μην πέσεις σε ναρκωτικά ,μα μην πέσεις πάνω[παύση] σε καινούριο παράπτωμα γιατι πολλές φορές μέσα στην φυλακή δημιουργούνται αδικήματα..

Ερ: δημιουργούνται αδικήματα?

Απ: ναι.....για να μπορέσεις να τα έχεις [παύση] πρώτον με τον ευατό σου καλά και να περάσεις αυτή την μεγάλη ψυχική και σωματική ταλαιπωρία χρειάζεται να υπάρχει δομή του ανθρώπου και ένας δυνατός χαρακτήρας. Υπάρχει ενα 10% στην φυλακή και είναι σε μια καλύτερη κατάσταση απο τους άλλους. Όταν θα δούμε μέσα δικηγόρο, θα δούμε συμβολαιογράφο, θα δούμε Αστυνομικούς, θα δούμε απο τον χώρο της Εκκλησίας.....ε.....ενδεχομένως θα δούμε μεγάλους επιχειρηματίες ..ναι-περίπου ενα δέκα, ίσως να υπερβάλω για 10%, ίσως να είναι ενα ποσοστό 5%, θα δούμε μια διαφορετική κοινωνική τάξη, θα δούμε ενα κόσμο ας πούμε , που ούτε το επίπεδο του είναι ανεπτυγμένο, ούτε άμυνες έχει για να μπορέσει να αντιμετωπίσει όλη έτσι την ταλαιπωρία μέσα στην φυλακή και όλη αυτήν την ψυχική..... Δεν είναι τα χρήματα, ούτε οι δικηγόροι οι καλοί. Τίποτα.

Στην φυλακή μπορεί να μην έχεις χρήματα άνα πάσα στιγμή και να είσαι ενας πρίγκιπας. Όταν λοιπόν γνωρίζεις πως πρέπει να διαχειριστείς τον χρόνο σου, πως πρέπει να διαχειριστείς τις μικρές μικρές πενήχρες πεντάρες που θα έχεις ,μπορείς κάλλιστα να περάσεις άριστα. Οι άμυνες ξεκινάνε απο τι πραγματικά επίπεδο έχεις και τι δομή έχουμε και τι μόρφωση έχουμε.. διότι πολλές φορές έχουμε νοικοκύρες στο σπίτι τις οποίες το πρωί ο νοικοκύρης θα αφήσει 100 ευρώ και γυρνάει στο σπίτι και είναι και χρεωμένος.. πολλές φορές θα έχουμε άλλες νοικοκύρες που έχουν 100 ευρώ και στο σπίτι θα βρουνε ξέρω εγώ.. ας πούμε παραπάνω και θα φάμε πάλι όλοι και θα χορτάσουμε και θα είμαστε καλά και έχουμε και άλλα 95. Εκεί[εννοεί την φυλακή] θα πρέπει να είσαι και νοικοκυρά γιατί δεν έχεις να σου πλύνουν τα ρούχα, θα πρέπει να τα πλύνεις εσύ, ας δεν έχεις να σου φέρουν φαγητό απο έξω θα σου δώσει η φυλακή , εαν και εφόσον πρέπει να διατηρηθείς και να πείς "πολύ καλά, τον χρόνο μου που θα τον αφιερώσω. θα τον αφιερώσω τον χρόνο μου να πάω να κάνω συζητήσεις που να μην είναι εποικοδομητικές ή μπορώ να συζητήσω με όλους τους ανθρώπους . Αρχίζουμε λοιπόν και λέμε.." διαθέτω τον χρόνο μου με εναν άνθρωπο ο οποίος μπορεί να είναι γνωστός , να τον γνώρισα εκεί αλλά να μπορώ να κάνω εναν καλό διάλογο. Δεύτερον να διαθέσω τον χρόνο μου σε ενα καλό βιβλίο , τρίτον σε γυμναστική....

Ερ: Τι σημαίνει για εσάς Κοινωνική επανένταξη και με ποιους τρόπους πιστεύετε οτι μπορεί να επιτευχθεί?

Απ:Κοιτάζετε να δείτε ..αυτήν την στιγμή δεν έχουμε οργανωμένη κοινωνική επανένταξη απο το Κράτος του αποφυλακισμένου .Ο κρατούμενος πρέπει να κάνει κοινωνική επανένταξη μόνος του.

Ερ:Όλοι οι κρατούμενοι?Πιστεύετε οτι αυτό αφορά όλους τους κρατούμενους?

Απ:όλους τους κρατούμενους

Ερ:Για εσάς κοινωνική επανένταξη είναι μόνο η εργασία?Τι άλλο θα μπορούσε να είναι για εσάς?

Απ:Κοιτάζετε να δείτε ..Ένα πολύ βασικό θέμα ο χώρος ο οποίος θα κινηθείς .Μόλις βγει δηλ.ξέρεις κάτι .Ποιοί θα είναι οι φίλοι σου,ποιοί οι γνωστοί σου ,ποιοί θα ανοίξουν την αγκαλιά να σε αγακαλιάσουν ,που θα πιάς...

Ερ:Η κοινωνική επανένταξη για εσάς είναι μόνο εξεύρεση πόρων?Πως το βλέπετε?

Απ:Πιστεύω το εξής θέμα...π.χ. ο Κοσκωτάς δεν χρειαζόταν κοινωνική επανένταξη .Για τον Παπαχρόνη δεν μπορώ να εκφέρω γνώμη .Δεν τον ξέρω.

Ο Κοσκωτάς ήταν σε μια κοινωνική τάξη ,που όπως και να ήταν θα μπορούσε να επιβιώσει 100%.Δεν είναι μόνο οι ευκατάστατοι η επανένταξη.Για να είσαι ευκατάστατος οικογενειακά δεν είναι τυχαίο.Δεν είναι τυχαίο.Δεν υπάρχει τυχαίο είναι ευκατάστατος οικονομικά.Άρα μπορώ και διαπραγματεύομαι και έσω την δύναμη την πνευματική πως θα μπορέσω να περάσω την ζωή μου καλύτερα.

Ερ:Τότε για εσάς τι σημαίνει ακριβώς κοινωνική επανένταξη?

Απ:με μια συναναστροφή καλής κοινωνικής τάξεως

Ερ:Όταν θα βγείς απο την φυλακή πλέον?

Απ:ναι..βέβαια.Με μια οικογενειακή αγάπη .Με αν και εφόσον θα γινόταν ένα πρόγραμμα κρατικό ,επιμορφωτικό δηλ.φερπειν να κάτσω να διαθέσω 2,3 ώρες παραπάνω γράμματα πο ότι ξέρω...[παύση]

Ερ:Υπάρχει και κάτι άλλο για εσάς?

Απ:πιστεύω οτι υπάρχουν και άλλα πολλά.

Ερ:Αν θα έπρεπε να βάλουμε σε μια προτεραιότητα με βάση αυτά που μου είπατε ,με βάση την σημαντικότητα τους ,πως θα τα ιεραρχούσατε?Ποιός είναι για εσάς ο πυρήνας της κοινωνικής επανένταξης?

Απ:1]η οικογένεια ,2]και το περιβάλλον το οποίο είναι δίπλα σου.

Ερ:περιβάλλον?

Απ:Εντάξει..δεν το συζητούμε αυτό που είναι ``μέσα``..Αν είναι το ίδιο περιβάλλον με αυτό που είναι μέσα ,θα ξαναβρεθείς μέσα.

Ερ:Μπορεί η η κοινωνική επανένταξη να επιτευχθεί στην Ελλάδα ,έτσι όπως είναι τα πράγματα τώρα?

Απ:Μπορεί να επιτευχθεί παντού αλλά εξαρτάται πάντα απο εμάς.

Ερ:Σε σχέση με την Ευρώπη,συγκριτικά με άλλα συστήματα πολιτικής?

Απ:Μπορούσε το Κράτος να κάνει πέντε πράγματα παραπάνω απο ότι κάνει γιατι ξέρεις δεν μπορώ να πώ οτι δεν κάνει ..κάνει προσπάθεια και το Κράτος.

Ερ:Εσείς δηλ.μόλις βγήκατε απο την φυλακή ,τι κρατική υποστήριξη είχατε σε πρακτικό επίπεδο?

Απ:Ακούστε ..πρακτικά είχα πρώτον υποστήριξη απο έναν ΟΑΕΔ που πήγα και πήρα απο τρεις μήνες 165 ευρώ ,δεύτερον είχα μια κοπέλα ας πούμε που εκεί,απο ΟΑΕΔ Κερασινού ,η οποία προσφέρθηκε να με βοηθήσει και να με εξυπηρετήσει ,ε με πήρε αρκετές φορές τηλέφωνο για προγράμματα.

Ερ:Μπήκατε σε κάποιο Πρόγραμμα του ΟΑΕΔ για να ανοίξετε δική σας επιχείρηση ή να σας βρεί κάποιο εργοδότη να σας προσλάβει?

Απ:Όχι.Έκανε δικιά μου έναρξη επιχείρησης κ.λ.π. και πήρα και το πρόγραμμα

Ερ:Έχετε πάρει το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ για τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες στην κοινωνική ομάδα των αποφυλακισμένων?

Απ:Βέβαια!Είμαι στο πρόγραμμα..είμαι στο πρόγραμμα,το παίρνω το πρόγραμμα,το παίρνω το πρόγραμμα κ.λ.π. όλα αυτά ...ε...πιστεύω το εξής οτι “σπέρνεις παιδί μου θερίζεις”.

Ερ:ναι...

Απ:Ότια σπέρνεις παιδί μου θερίζεις..

Ερ:Αυτό ισχύει για όλους “ότι σπέρνεις θερίζεις?”

Απ:Για όλους ισχύει αλλά ο καθένας πως το εξηγεί.Πως το εξηγεί δηλ.....[παύση]

Ερ:Ξέρετε γιατί σας το ρωτάω αυτό .Υπάρχουν αντιλήψεις ότι “άδικα μπήκε κάποιος φυλακή”, άλλος λέει “μπήκα φυλακή και το πλήρωσα το αδίκημα μου”.

Απ:Παιδί μου..άκου να σου πώ κάτι [παύση] ..θα σου πώ ενα πράγμα ..οτι “όπου υπάρχει καπνός υπάρχει και φωτιά” .Μπορεί να λένε οτι η δικαιοσύνη δεν είναι δικαιοσύνη,έτσι?Μπορεί να λένε οτι αυτός με αδίκησε .Αυτός με αδίκησε.Εγώ πιστεύω το εξής..να μεν και υπάρχει αδικία έτσι?αλλά και πάλι στο χωριό μου λένε μια παροιμία “όποιος δεν θέλει χτύπους,στο χαλκιδιό δεν πάει”...κατάλαβες?

Ερ:ναι...

Απ:Εγώ πιστεύω το εξής..”όπου καπνός υπάρχει και φωτιά”.Μπορεί τώρα ένας δικαστής -να μην συζητούμε για την Δικαιοσύνη-ένας άνθρωπος όταν θα πάς κάπου να σε κρίνει,θα παιχτεί σημασία :πως θα είναι ψυχολογικά αυτός,πως θα σε αντιμετωπίσει,αμέσως πως θα σε δει,έτσι?σε τι ψυχική διάθεση θα είναι έτσι? Και πως θα είναι το αδίκημα ...Απο εκεί και πέρα βέβαια λέει το εξής:να σου δώσει το ελάχιστο ή το μέξιμουμ της Ποινής .Μπορεί να σου πεί ότι ξέρεις κάτι ο Ποινικός Κώδικάς μου λέει οτι εδώ σε αυτό το αδίκημα το ελάχιστο που μπορώ να δώσω 12 χρόνια ,μου δίνει όμως και την δυνατότητα να δώσω και 25 χρόνια.Δώστου 25 χρόνια .Ο άλλος μπορεί να πεί δώστου 12.Είναι στην κρίση και στην διακριτική διάθεση του εκάστοτε.

Ερ:Τι διαφοροποιήσεις αυτές πως τις βλέπετε?

Απ:Αυτό πρόσεξε να δεις κάτι.Η εγκληματογία θα κάτσει πλέον ,κατά την κρίση την δική μου,έτσι?,θα κάτσει να μελετήσει τος Δικαστές.

Ερ:Πιστεύετε οτι είναι εύκολο?

Απ:Α! [έντονο ύφος].Εκεί πρέπει να γνωμοδοτήσει και να πεις το εξής :ότι ξέρεις κάτι?Για το ένα αδίκημα ένας δικαστής έδωσε τόση Ποινή.Αλλη ψυχολογία ο ένας

δικαστής ,άλλη ψυχολογία ο άλλος .Όταν δικάζει ναρκωτικά και πέσεις σε ένα δικαστή που ξέρεις κάτι η πρώτη του ξαδέρφη ή ο ανιψιός του ή το παιδί του είναι στα ναρκωτικά ,εξαρτάται πως θα το δει.Μπορεί να το δει με ευαισθησία ,μπορεί να πεί όμως “αχ! Τον έμπορα!Κόψτου το κεφάλι”.

Ερ:Εσείς πόσο εμπιστεύεστε την κρίση των Δικαστών?

Απ:Εγώ έχω εμπιστοσύνη στην Ελληνική Δικαιοσύνη,την εμπιστεύομαι έτσι?Απο εκεί και πέρα....

Ερ:Ποιοί σε στήριζαν όταν αποφυλακίστηκες και τι είδους στήριξη πιστεύεις ότι χρειάζεται το αποφυλακισμένο άτομο?

Απ:Όταν αποφυλακίστηκα με στήριξε η οικογένεια μου και με στηρίζει η οικογένεια μου,μητέρα,πατέρας και τα δύο μου αδέρφια και το περιβάλλον μου..

Ερ:περιβάλλον?

Απ:ναι,φίλοι.Ορισμένοι έχουν απομείνει και έχουν αποδείξει ότι πράγματι ήταν φίλοι.

Ερ:Τι εννοείτε “έχουν απομείνει”?

Απ:Ξεκαθαρίζουμε στην ζωή μας.Πάντα ξεκαθαρίζουμε .Βλέπεις ότι μπορείς να έχεις δέκα φίλους και μια στιγμή εκεί που έπαθες μια ζημιά μέινανε μόνο οι δύο.

Ερ:Επειδή προέρχεστε από ένα επαρχιακό περιβάλλον[Κρήτη]πως ήταν η αντίδραση του ευρύτερου περιβάλλοντος σας στο θέμα της φυλάκισης?[γειτονιά,φίλοι,τοπική κοινωνία]?Πως το βλέπουνε?

Απ:Αρνητικά ..αρνητικά.Μέχρι τα 32 έμεινα Κρήτη.Μετά ήρθα Αθήνα.Πήγα στις φυλακές Κορυδαλλού,Κέρκυρας.Παντού θα αντέξεις.Δεν είχα κανένα Πειθαρχικό.

Ερ:Υπάρχει θέμα στιγματισμού?

Απ:Στιγματίζεσαι σίγουρα..

Ερ:Όταν αποφυλακίζεται το άτομο δεν το βλέπουν χωρίς προκατάληψη?

Απ:[παύση]...περνάει πάλι δοκιμασίες δηλ.θα πρέπει να περάσεις μια δοκιμασία για να επανέρθεις στην επανένταξη και για να επανέρθεις έτσι στον κόσμο για να αρχίσεις να σε εκτιμάει πάλι..χρειάζεται χρόνος.Αρκετός χρόνος.

Ερ:Εσάς από που έμαθε το περιβάλλον σας το ευρύτερο [Κρήτη] ότι φυλακιστήκατε?

Απ:Γίνεται δημοσιότητα

Ερ:Η Υπόθεση σας βγήκε στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης?

Απ:ναι..αμέ και όταν αποφυλακίστηκα...

Ερ:Θέλετε να μου μιλήσετε λίγο για το αδίκημα σας?

Απ:..ναι...[ύφος αμηχανίας].Κατηγορήθηκα για ναρκωτικά και κατηγορήθηκα για 50 γραμμάρια Κάνναβης για την οποία με κατηγορήσαν ότι την είχα μέσα στο αμάξι και δεν την είχα ποτέ μέσα στο αμάξι[παύση].

Ερ:ναι

Απ:μετά απο έξι χρόνια ξετόλιξε το κουβάρι ο Τριανταφυλλόπουλος και για το αδίκημα μου κατηγορήθηκαν πέντε Αστυνομικοί απο τον Αστυνομικοί απο τον Ασπρόπυργο.

Ερ:Έχετε βγει σε τηλεοπτική εκπομπή δηλ. Το πρόσωπο σας στην κάμερα για ποιό λόγο το δείξατε?

Απ:Εγώ ήμουν στην Κέρκυρα όταν έκανε τρεις εκπομπές ο Τριανταφυλλόπουλος στην "Ζούγκλα". Έκανε τρεις εκπομπές για μένα.

Ερ:Ανέφερε το όνομα σας?

Απ:ναι...

Ερ:Πως αισθανθήκατε όταν βλέπατε να μιλάνε για εσάς στην τηλεόραση ?

Απ:Επενέβη εγώ τηλεφωνικά γιατί μου ζητήθηκε να μιλήσω τηλεφωνικά.

Ερ:Πιστεύετε οτι η δημοσιότητα των ΜΜΕ βοηθάει σε σχέση με την επανένταξη του αποφυλακισμένου μετά? Πιστεύετε οτι σας βοήθησε ?

Απ:Σε μένα...στην δικιά μου περίπτωση γιατι κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή κάθε ανθρώπου [παύση]. Σε μένα έπαιξε ενα σημαντικό ρόλο ,άσχετα ότι το αποτέλεσμα του δικαστηρίου έπαιξε ενα σημαντικό ρόλο,κατά την κρίση μου και κατά την άποψη μου ήταν τεράστια η Ποινή που δικάστηκα στο Δευτεροβάθμιο Δικαστήριο [δέκα έτη] για μένα κατά την άποψη μου.

Ερ:Αρχικά είχατε Ποινή Ισόβιας Κάθειρξης?

Απ:ναι ισόβια...η ποινή ματά τα 16 χρόνια έχεις την δυνατότητα να υποβάλεις αίτηση Αναστολής εφόσον τυχόν δεν έχεις Πειθαρχικό ,έχεις τα ημερομίσθια ,έχεις όλα αυτά ,ειναι στην κρίση και στην διακριτική ευχέρεια των δικαστών να σε αποφυλακίσουν...

Ερ:Πήγατε στο Εφετείο και η Ποινή σας μειώθηκε στα δέκα έτη?

Απ:[παύση]Έκατσα έξι χρόνια και είχα 4 χρόνια μεροκάματα.

Η περίπτωση μου είναι η πιο σκληρή σε Ποινή .Δεν είχα ναρκωτικά .Δεν κατείχα ναρκωτικά.

Ερ:Η σύλληψη σας πως έγινε?

Απ:[παύση]Πως με πιάσανε?

Ερ:Ναι.Εσείς είχατε έρθει πλέον απο Κρήτη Αθήνα και εργαζόσασταν εδώ ως?

Απ:Είχα μαγαζί...είχα μαγαζί

Ερ:Τι μαγαζί?

Απ:Καφέ-Μπάρ.Αυτό στο Κολωνάκι με ονομασία "Μέδουσα".Απέναντι έμενα.

Ερ:Πριν την κατάσταση του αδικήματος σε τι οικονομική κατάσταση είσασταν

Απ:Σας είπα.Διατηρούσα ενα χρυσοχοείο,ενα ενεχυροδανειστήριο στην Κρήτη.Αυτό διατηρούνταν μέχρι το 1997.Μπήκα φυλακή το 1990 για "αποδοχή προϊόντων εγκλήματος" για 8 μήνες.Μετά απο 1,5 χρόνο έφυγα απο Κρήτη.

Ερ:Εξαιτίας της φυλάκισης?

Απ:Η φυλακή με έφερε σε προβλήματα οικογενειακά

Ερ:Διότι..φυλακίστηκε και η γυναίκα μου δύο μήνες διότι η επιχείρηση όλη ήταν στην γυναίκα μου και κατηγορηθήκαμε για "Αποδοχή Προϊόντων εγκλήματος",κοινώς κλεπταποδοχή.

Ερ:Αυτός ήταν ο λόγος του διαζυγίου σας?

Απ:Ήταν ένα..ένα και αυτό που έφερε το διαζύγιο.Ήταν και αυτή έτσι μια...

Ερ:Ποιά ήταν η απόφαση να αλλάξετε περιβάλλον?Απο Κρήτη πλέον Αθήνα?

Απ:Η απόφαση ήταν οτι πλέον έτσι ας πούμε ότι είχαμε προβλήματα οικογενειακά πλέον με την Κυρά Χριστίνα.Ξεκίνησε εδώ στην Αθήνα ένα ενεχυροδανειστήριο ,το ενεχυροδανειστήριο το έκλεισα.Και έκανα μετά το Καφέ-Μπάρ .Έκανα αυτό το καφέ.Υπήρχε δηλ.το Καφέ "Μέδουσα" και το πήρα εγώ μετά.

Ερ:Είσασταν σε μια φάση της ζωής σας τότε που απο ότι αντιλαμβάνομαι δεν είχατε πρόβλημα οικονομικό.

Απ:Τεράστιο πρόβλημα έχω τώρα

Ερ:Αναφέρομαι στο "τότε".

Απ:Όχι .Δεν είχα πρόβλημα οικονομικό.Ήμουν πάντα σε μια μεσαία κατάσταση.Μια μεσαία κατάσταση .Μια μεσαία κατάσταση .Έβγαζα τα "προς τα ζεϊν" με την δουλειά μου.

Ερ:Πως έγινε το δεύτερο αδίκημα μετά?

Απ:Έγινε ένα αδίκημα το οποίο δεν είχε σχέση .Εγώ πήγα λόγω του οτι έπινα Κάνναβις.Ήμουν χρήστης Κάνναβις .

Ερ:Έχετε υπάρξει χρήστης ουσιών?

Απ:Μόνο Κάνναβη.Έχω δοκιμάσει ...κοκαΐνη

Ερ:Συστηματικά την χρήση Κάνναβις ή περιστασιακά?

Απ:Όχι..έχω δοκιμάσει..έχω δοκιμάσει[παύση].Έχω δοκιμάσει αρκετές φορές.

Ερ:Πότε ξεκινάτε χρήση ουσιών στην ζωή σας ?

Απ:είκοσι ετών

Ερ:Συνεχίζετε την χρήση Κάνναβις?

Απ:Δεν πίνω..δεν πίνω.Απο τότε που πήγα φυλακή δεν ξαναίπια .Μέχρι το 1997 έπινα.

Ερ:Είσασταν εξαρτημένος απο την Κάνναβη?

Απ:Έπινα ..ναι..εξαρτημένος .Κάνναβις έπινα.

Ερ:Είσασταν ψυχολογικά εξαρτημένος?

Απ:Ναι..έπινα Κάνναβις

Ερ:Τι ψυχολογική ευχαρίστηση σας έδινε το Χασίς.Πρέπει να σας κάνω αυτήν την ερώτηση.Τι βρίσκατε στην χρήση Κάναβις?

Απ:[παύση].Μια χαζομάρα είναι και αυτή.Μετά που θα το περάσεις εγκεφαλικό είναι..τα πάντα εγκεφαλικά είναι.

Ερ:Εσάς ποιά ανάγκη σας ικανοποιούσε ?

Απ:Συνήθεια..είναι.Η μεγαλύτερη δύναμη είναι η δύναμη της συνήθειας.

Ερ:Η ουσία αυτή ήταν κάτι που υπήρχε στο περιβάλλον σας απο την Κρήτη?

Απ:Έχουν..βγάζουν κεί Χασίς αλλά εντάξει..

Ερ:Σας χαλάρανε η χρήση?Σας έδινε χαρά?Τι συναίσθημα προκαλούσε η χρήση της?

Απ:[σιωπή]...τίποτα.Κατά την κρίση μου είναι[σιωπή] μια κακή συνήθεια.

Ερ:Μια κακή συνήθεια?

Απ:[σιωπή].....

Ερ:Το 1997 είπατε οτι σας συνέλαβαν με 50 κιλά Κάναβις στο αμάξι σας.Μετά?

Απ:Όχι,γράφανε οτι ήταν μέσα στο αμάξι μου.Δεν βρεθήκανε ποτέ μέσα στο αμάξι μου.Εγώ ήμουν παρουσία εκεί που έγινε το αδίκημα αλλά δεν ήταν στο δικό μου αμάξι.Ήταν σε ενα τζιπ άλλο που το τζιπ αυτό πλέον [παύση]ανακαλύπτεται οτι είναι ενός Αστυνομικού.Διαφεύγει της σύλληψης διότι ήταν Αστυνομικού και συλλαμβάνεται το δικό μας αμάξι και γράφουν οτι τα ναρκωτικά ήταν μέσα στο δικό μας αμάξι.Εγώ πήγα για να πάρω για μένα Κάναβη για προσωπική μου χρήση.

Ερ:Απο Αστυνομικό?

Απ:Όχι απο Αστυνομικό!Που να ξέρω οτι ήταν Αστυνομικός.Και μετά..αποδεικνύεται ...οτι το αμάξι αυτό το κατείχε ένας Αστυνομικός .Ένα Τζιπ..πήγα να πάρω για προσωπική μου χρήση λίγη[παύση] ..λίγη Κάναβη και είχαν στήσει παγίδα και μας κατηγορήσαν για 50 κιλά.

Ερ:Στο αμάξι σας δεν βρέθηκε κάτι?

Απ:Όχι..οχι δεν βρήκανε τίποτα στο αμάξι μου δεν υπήρχε τίποτα.Γράψανε οτι υπήρχε.

Ερ:Δεν σας συνέλαβαν την στιγμή που έγινε η δοσοληψία.Συνεργός δεν βρέθηκε?

Απ:Ποιόν άλλον?Κανένα δεν πιάσανε .Διέφυγε ο άλλος που υποτίθεται μας έδωσε το χασίς.Ήτανε ένας άνθρωπος τον οποίο είχε βάλει η Αστυνομία.Είχε πάρει και είχε μεταφέρει ναρκωτικά απο την Β.Ελλάδα με αμάξι που ενδεχομένως ...δεν ξέρω ..αν ... ήταν της Αστυνομίας ή Αστυνομικού .Απο ότι αποδεικνύεται ήταν Αστυνομικού .Κατόπιν μετά διέφυγε την σύλληψη αυτό και κατηγορήσανε εμάς..

Ερ:Αρχικά ως υποδίκος?

Απ:Ναι...έναν χρόνο Υποδικία ,μετά πήγαμε στο Δικαστήριο και δικαστήκαμε ισόβια.

Ερ:Τι συναίσθηματα σου δημιουργήθηκαν όταν άκουσες την ποινή ισόβια?

Απ:Συναίσθηματα,τα συναίσθηματα είναι..χρειάζεται ψυχραιμία,λογική,σκέψη και πώς πρέπει να αντιδράσεις ,με τι τρόπους για να βρεις πλέον το δικιο σου.Γιατί εγώ

άρχισα πλέον όταν με συνέλαβαν –απο τότε άρχισα τις αναφορές ,ότι τα ναρκωτικά δεν υπήρχαν σε εμάς στον Αρχηγό της Αστυνομίας,στον Αττικάρχη,στον Υπουργό,στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξεως.

Ερ:Τι σας απαντούσαν?Σε τι περιμένατε να σας απαντήσουν?

Απ:Πιστεύω ..όλη αυτή η επανάσταση της αδικίας έφερε και το αποτέλεσμα και των έξι ετών μόνο φυλάκιση απο τα ισόβια,που και αυτό κατ' εμέ ήταν πάρα πολύ.Έξι χρόνια εκεί μέσα έχασα όλη μου..όλα μου τα καλά μου χρόνια.Απο 35 εώς 42.Δημιουργικά χρόνια.

Ερ:Πως πετύχate να μειωθεί η Ποινή της ισόβιας Κάθειρξης για εμπορία Ναρκωτικών σε έξι χρόνια?

Απ:Το πρωτόδικο..το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο έκρινε σε ισόβια κάθειρξη την Ποινή μας.Το Δευτεροβάθμιο έκρινε με στοιχεία νέα τα οποία προσκομίσαμε σε φυλάκιση δέκα ετών.

Ερ:Πότε κάνατε ΈΦΕΣΗ?

Απ:Αμέσως:Εγώ ήδη είχα εκτίσει την Ποινή μου γιατί είχα και 1225 ημερομίσθια.Δούλευα απο ...τον 2ο,3ο μήνα που μπήκα φυλακή,δούλευα συνέχεια..συνέχεια.Δεν είχα κανένα Πειθαρχικό,κανένα Πειθαρχικό.Ήμουν στην Α Πτέρυγα όλα τα χρόνια.Στο κελί μου ήμουν με ισόβιες Ποινές για ναρκωτικά. Ήμουν με τον Μ.....στο κελί και με τον Χ.....Ο Χ.....είχε κατηγορηθεί για 8,5 κιλά κοκαΐνη[παύση] και ο Μ.....για 30 γραμμάρια Ηρωΐνη και είχε φάει και αυτός ισόβια.

Ερ:Πως γίνεται για 30 γραμμάρια Ηρωΐνη ισόβια?

Απ:Έφαγε ισόβια...Αυτός με τα βαπόρια αποδείχτηκε οτι ήταν δικά του.Στο ένα είχε 4 τόνους και στο άλλο 4,5.Πιστεύω οτι..[παύση] δεν παραδεχόταν το αδίκημα του.Πιστεύω οτι το Εφετείο του θα είναι σε λίγο καιρό.

Ερ:θα αποφυλακιστεί πιστεύετε?

Απ:Δεν ξέρω..δεν ξέρω...

Ερ:Για ποσότητες γραμμαρίων τίθεται θέμα αμφισβήτησης για εμπορία.Στα υπόλοιπα,Τόνους και κιλά?

Απ:Και στα υπόλοιπα μπορεί να μην είναι,έτσι?Δηλ.μπορεί κάποιος να πήρε 100 κιλά για να τα κάνει μόνο μεταφορά ή μπορεί να πήρε τα 100 κιλά μόνο για φύλαξη.

Ερ:Ποιός είναι ο λόγος που εμπλέκεται κάποιος σε τέτοιες καταστάσεις?Είναι θέμα κέρδους ή εξάρτησης απο τα ναρκωτικά?

Απ:``Δεν υπάρχουν χρήματα``.Κανείς δεν είναι που έχει χρήματα.Κανείς.

Ερ:Τότε γιατί κάποιος διακινδυνεύει τον εαυτό του να μεταφέρει Ναρκωτικά?

Απ:Διότι είναι χρήστης και θέλει να πάρει την δόση του [παύση] μισό κιλό να το έχει εκεί να μην πάει να αγοράζει.

Ερ:Ποιά Κοινωνική Υπηρεσία σε έχει βοηθήσει μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Δεν έχω εμπιστοσύνη σε κανέναν.Είχα και έχω εμπιστοσύνη σε μένα γιατί αν δεν μπορείς να σταθείς εσύ στα πόδια σου δεν θα σε βοηθήσει κανείς.Πρέπει εσύ μόνος σου να σταθείς στα πόδια σου,να βγάλεις το πρόγραμμα σου,τα πάντα,όλα.

Ερ:Με την Κοινωνική Υπηρεσία του Κορυδαλλού?

Απ:Όσο καιρό ήμουν μέσα η Κοινωνική Υπηρεσία βοηθούσε βέβαια.Κάνουν ένα άριστο λειτουργήμα και έχουν να αντιμετωπίσουν 2000 κρατούμενους.Δεν είναι εύκολο αυτό που κάνουν.Είναι λειτουργήμα αυτό που κάνουν.Όπως και ο Παπάς εκεί μέσα.Ήμουν χρόνια εκεί στον Πάτερ Κωνσταντίνο και ήμουν και ο Επίτροπος της Εκκλησίας 4 χρόνια μέσα εκεί.Όλα τα χρόνια που ήμουν εκεί μέσα και δούλευα,ήμουν και ο Επίτροπος στην Εκκλησία.Και οι ίδιοι οι κρατούμενοι να ψάξουν να βρούν γιατί είναι δυσαρεστημένοι.

Ερ:Ως κρατούμενοι ή ως αποφυλακίζόμενοι?

Απ:Κοίταξε να δεις,μετά που αποφυλακίζεσαι,η κοινωνική Υπηρεσία της φυλακής δεν μπορούν να σε βοηθήσουν.Θα πρέπει όσο είσαι εκεί μέσα .Βλέπεις την βοήθεια που γίνεται.Σας λέω ότι βοηθάει όμως και η Εκκλησία μέσα εκεί.Και η Εκκλησία μέσα εκεί.Και η Εκκλησία.δηλ.όσοι ήταν ..θα πηγαίνουν στον Πάτερ Κωνσταντίνο,ειδικά εγώ που έζησα τόσα χρόνια μαζί του.Ο Πάτερ Κωνσταντίνος ότι ήταν θα βοηθούσε ..θα βοηθούσε να δώσει και ρουχισμό και παπούτσια και τσιγάρα και ζάχαρη,ξυριστικά,να δώσει τα πάντα.

Ερ:μετά την φυλακή ?

Απ:Μετά την φυλακή..δεν...τι εννοείτε?

Ερ:Μπορείς να τους βρεις μετά την φυλακή ?

Απ:Και βέβαια..Έχω τηλέφωνα.

Ερ:Συνεχίζουνε και σας στηρίζουνε μετά την φυλακή?

Απ:Όταν θα πάς και θα ζητήσεις βοήθεια θα σε στηρίζουνε όσο μπορούνε.Φυσικά οι άνθρωποι όσο μπορούνε.

Ερ:Τι ελπίζεις ?

Απ:Δόξα τω θεώ!Δοξάζω τον θεό να έχω την υγεία μου..να είμαι καλά και να έχω καλά και να έχω καλά και το μυαλό μου για να μπορέσω να βγάλω τον Άρτο τον Επισούσιον.Προς τα ζείν..

Ερ: να έχετε ``καλά το μυαλό σας``?

Απ:Απο κεί ξεκινάνε όλα.Απο εκεί ξεκινάνε .Το σκεπτικό το οποίο κάνεις και το τι θέλεις να πετύχεις στην ζωή σου,απο εκεί ξεκινάνε όλα.

Ερ:Πάντα σκεφτόσασταν έτσι?

Απ:Φυσικά!Ειδικά εκεί μέσα πρέπει να έχεις περισσότερη λογική.Πως θα τα αντιμετωπίσεις.Καταρχάς,αν ..υπό πλήρη χαλάρωση και υπό πλήρη ηρεμία θα πάρεις σωστή απόφαση και είναι μια τεχνική αυτή ,το οποίο να λές ξέρεις κάτι..[παύση] α!Να είσαι..να μην φέρω την έκφραση,να είσαι ένας Βούδας.Μέσα στην φυλακή έκανα γιόγκα στο δωμάτιο μου.

Ερ:Στο κελί εννοείς?

Απ:Στο κελί.Εγώ κοιμόμουνα στις δέκα η ώρα το βράδυ κοιμόμουνα συνέχεια.Πάντα.Στις πέντε η ώρα ξυπνούσα .Δεν ξυπνούσα όμως τους

“συγκατοίκους μου”. Όχι. Τίποτα. Απο τις πέντε η ώρα μέχρι τις εφτά και μισή που έφευγα έκανα γιόγκα. Κάθε μέρα.

Ερ: Μέσα στο κελί σας?

Απ: μέσα στο κελί.

Ερ: Η οικογένεια σε τι οικονομικό επίπεδο ήταν? Εσείς πως μεγαλώσατε?

Απ: Όχι.. ήταν μια μεσαία οικογένεια η οποία ασχολείτο με γεωργία και κτηνοτροφία. Εντάξει στα πλαίσια όμως εκεί...ε... απο τις καλές οικογένειες. Καλοί άνθρωποι. Η μητέρα μου. Ο πατέρας μου. Καλή οικογένεια της περιοχής και σε φήμη και σε οικονομικό επίπεδο.

Ερ: Όποτε είχατε την στήριξη της οικογένειας σας και μετά την φυλακή έως τώρα?

Απ: Και τώρα σίγουρα. Και τώρα. Μου έχουν κόψει και επίδομα μέχρι να ορθοποδήσω.

Ερ: Επομένως έχετε δυνατότητα εργασίας στην Κρήτη στα Αγροτικά, κτηνοτροφία?

Απ: ναι... πάω, πάω... Εντάξει. Τώρα δεν πήγα γιατί κοιτάζω και προσπαθώ να πούμε να στρώσω το γραφείο, να δώ τι θα κάνω και αρκεί που σκέφτομαι, σκέφτομαι... ότι πρέπει να κάνω άλλη μια εταιρεία να ασχοληθώ με τα μεσιτικά. Τι να κάνω?

Ερ: Τα προβλήματα σας ωστόσο δεν είναι προβλήματα επιβίωσης, στέγης

Απ: Δεν είναι επιβίωσης γιατί τρέχω για να πάρω το μεροκάματο. Να τρέξω οτιδήποτε. Να πάρω το μεροκάματο για να τακτοποιήσω το νοίκι μου, το ρεύμα μου, να τακτοποιήσω.. όλα αυτά αν δεν τα τακτοποιήσω θα με βγάλουν έξω αν δεν πληρώσεις. Να τακτοποιήσω...ε... το τέβε μου. Να τα τακτοποιήσω όλα αυτά. Αν δεν τα τακτοποιήσω όλα αυτά? Και να έχεις και δύο δεκάρες στην τσέπη για να πεις ότι ..ε...οτι ξέρεις κάτι, να πεις οτι θα κάνω...“ σου έτυχε μια υποχρέωση” ..να κεράσω έναν άνθρωπο ένα καφέ. Δεν πρέπει να έχεις δύο δεκάρες στην τσέπη”.

Ερ: Με ποιούς τρόπους ψάξατε για εργασία μετά την αποφυλάκιση σας?

Απ: Άστους φίλους. Χτύπησα την πόρτα σε φίλους που είχαν μεγάλες εταιρείες. Δυστηχώς όμως δεν βρήκα ανταπόκριση.

Ερ: Ήταν θέμα πιστεύτετε του γεγονότος της φυλάκισης ή οτι είχατε χάσει επαφή?

Απ: μπορεί και οτι είχαμε χάσει επαφή ..μπορεί.. Το ξέρουν οτι είχα φυλακιστεί δηλ. Και τώρα για να σου δώσω να καταλάβεις για μένα θα ήταν το καλύτερο θέμα, παρά το ότι έχω στήσει εδώ την εταιρεία, να έβρισκα το πρωί μια ημερήσια δουλειά δηλ. το πρωί να πήγαινα στις οκτώ μέχρι τις δύο κάπου και το βράδυ να κρατούσα πάλι το γραφείο. Εδώ να είχα τις δημόσιες σχέσεις και όλα αυτά διότι αυτό θα μου έδινε δύο δεκάρες το μήνα παραπάνω.

Ερ: τι είδους εργασία?

Απ: Ψάχνω εργασία.. ψάχνω εργασία, η οποία να είναι πάνω ..διότι οι γνώσεις μου δεν είναι να έχω διπλώματα και να πώ οτι ξέρεις κάτι.. είμαι ..[παύση] μηχανόλογος \ηλεκτρολόγος.. αρχιτέκτονας, έχω τελειώσει Η\Υ. Δεν ξέρω απο αυτά. Μπορώ όμως να αποδώσω. Να είμαι σε ένα τηλεφωνικό κέντρο να αποδώσω..ε..σε κάποιο άλλο γραφείο.. να μπορέσω να εξυπηρετήσω τις ανάγκες μιας επιχείρησης, έτσι?

Ερ:Στο τηλεφωνικό κέντρο .π.χ. πως φαντάζεστε οτι θα μπορούσατε να απασχοληθείτε?

Απ:να σηκώνω τηλέφωνα.

Ερ:Τόσο απλό?

Απ:Ναι,αμέ..βέβαια..εντάξει.Απλό...για μένανε θα ήτανε κάτι καλό.Ας πλήρωνε τα βασικά.Δεν θέλω μεγάλα ημερομίσθια .Θέλω τα βασικά.Έτσι το πρωί να πηγαίνω γιατί και η εργασιοθεραπεία είναι μια επανένταξη.Εργασιοθεραπεία.
Έρχεσαι σε επαφή .Θα κάνεις γνωριμία με τον έναν ,με τον άλλον,θα συζητήσεις για μια δουλειά ,θα συζητήσεις.....

Ερ:Δηλ.έχετε ανάγκη πέρα απο εργασία να βρεθείτε με κόσμο ,με ανθρώπους ?

Απ:Ναι....πέρα απο εδώ που ασχολούμαι έχω τα τέσσερα,πέντε,δέκα ραντεβού την ημέρα ,έτσι?Το πρωί όμως θα 'ταν για μένα ένας θησαυρός να είχα μια δουλειά.Θησαυρός.

Ερ:Οχι μόνο για τα χρήματα αλλά και για την ανάγκη σας για επανένταξη?

Απ:Και για αυτό.Και για αυτό.Έστω και τα 500 και τα 200 και τα 300 και τα 700 ευρώ μου κάνουνε ανάγκη εμένα..γιατί με τον κόσμο έρχεσαι σε επαφή .Βέβαια .Θα συζητήσεις μια δουλειά,μια άλλη δουλειά..θα συζητήσεις απο εδώ,θα συζητήσεις απο εκεί...απο εκεί που δεν περιμένεις μπορείς να βγάλεις και ενα άλλο χαρτζιλίκι.

Ερ:Το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ το οποίο αναφέρεται σε επιδοτήσεις ανέργων ,πως σκεφτήκατε να κάνετε αίτηση?

Απ:Κατευθείαν πήγα στο Πρόγραμμα .Εγώ ξεκίνησα ότι θα 'πρεπε να κάνω ενα σουβλατζίδικο.Έψαξα.Έψαξα αλλά δεν βρήκα κατάλληλο πόστο.Όταν βρήκα μετά το σπίτι εδώ πέρα,διαμονής...έχω συμβόλαιο που θα μπορούσα να κάνω και επιχείρηση[μικτή χρήση]..λοιπόν...ε..και λέω ξέρεις καλά είναι να πάρω και εκείνα τα 10.000 ευρώ[που δίνει ο ΟΑΕΔ] και ξεκίνησα μια ατομική επιχείρηση.

Ερ:Η οποία με τι ασχολείται?Τι αντικείμενο έχει?

Απ:Το αυτοκίνητο.

Ερ:δηλ?

Απ:..ναι...εμπορία αυτοκινήτων.Εδώ είναι τα γραφεία.Στην Σαλαμίνα έχω τον αδερφό μου ,που ασχολείται με τα αυτοκίνητα κ.λ.π. και υπάρχουν και εκεί αμάξια..γίνεται κάποιο εμπόριο...Νιώθω σαν να αρχίζω απο είκοσι χρονών.10,5 μήνες ειμαι έξω.Ακόμα τα μάτια μου έχουν λέπια.Δεν ξέρω την αγορά.Δεν ξέρω καθόλου την αγορά.

Ερ:Θέλετε να εργαστείτε για να “μάθετε “ την αγορά?

Απ:Και βέβαια.Την αγορά.Για να ξαναμπώ στην αγορά.Να δω πώς γίνεται.Πως είναι η αγορά.Όλα αυτά.Ηδη έχω κάνει κάτι δικό μου.Και ξεκινώ για να κάνω κάτι καλύτερο.Θα ήθελα αυτήν την δουλειά σαν υπάλληλος γραφείου να την κάνω για λίγο γιατί έχω δυσκολίες και οικονομικές αλλά όσο ανοίγεις το περιβάλλον σου και ανοίγεις τον κύκλο των εργασιών σου..και ανοίγεις τον κύκλο γνωριμιών σου,ανοίγει και ο κύκλος εργασιών σου.

Ερ:Εδώ στην Αθήνα πως περνάς?

Απ:Να σε αυτό τον χώρο πάνω έχω ένα μικρό χώρο ,πολύ μικρό χώρο που μπορώ να κάνω και διαμονή και τον έχω φτιάξει για διαμονή .Αν θές μπορώ να σου δείξω...

Ερ:Πόσο πιστεύετε ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης βοηθάνε ?

Απ:Και Βέβαια.....και βέβαια βοηθάνε και κάνουνε και κακό σε πολλές περιπτώσεις δηλ.σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να σε προδικάσουνε.

Ερ:Εσάς η υπόθεση σας πρώτα πήγε δικαστικώς και μετά προβλήθηκε από την τηλεόραση?

Απ:ναι..εμένα βγήκε και στην αρχή .Όταν με συνέλαβαν βγήκε στην δημοσιότητα.

Ερ:Σας έδειχναν δηλ.πως μπαίνετε στο Αστυνομικό Τμήμα με χειροπέδες?

Απ:ναι,ναι...

Ερ:Αυτό δεν θεωρείτε ότι είναι διαπόμπευση?

Απ:Δυστηχώς,όμως πρέπει να δουλεύει και το σύστημα της δημοσιογραφίας.

Ερ:Θετική επίδραση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στο θέμα των κρατουμένων ή των αποφυλακισμένων,που αντιλαμβάνεστε ότι υπάρχει?

Απ:..μπορεί ένας Δημοσιογράφος να διευκάνει μια υπόθεση και να δει πράγματα ,αν και εφόσον έχεις δίκιο ή άδικο....άλλαξε ο Διοικητής στον Ασπρόπυργο και ο καινούριος έκανε μηνυτήρια αναφορά στους Αστυνομικούς αυτούς και έβαλε και την υπόθεση την δική μου μέσα.Ήταν 2,3 υποθέσεις που κατ ' εξακολούθησιν και κατα' επέγγελμα το έκαναν αυτό οι Αστυνομικοί.Ο ίδιος ο Διοικητής τους και έτσι ήρθε σε μένα ο Δημοσιογράφος,Παρόλο που είχα ξεκινήσει εγώ την υπόθεση μου 2,3 χρόνια πριν αναφορά στο Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως,στον Εισαγγελέα αναφορά εκεί,αναφορά εδώ..Απο εκεί και πέρα μόλις βγήκε στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης η υπόθεση μου,πιστεύω το εξής.Έπαιξε σημασία και σε αυτό.Και αυτό.

Ερ:Πως αισθάνθηκες στην παρουσίαση της υπόθεσης σου από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης?

Απ:Και βέβαια θα ακούσεις την κρίση του καθενός αλλά πιστεύω το εξής ,ότι...ε...βλέπετε μετά και σε ποιό βαθμό έχεις ,είναι το αδίκημα σου δηλ.ές ότι συμμετείχα.Μέχρι σε ποιόν βαθμό συμμετέχεις.Η συμμετοχή σου που ήταν.

Ερ:Ο τηλεθεατής όμως που βλέπει την εκπομπή που παρουσιάζει την υπόθεση σου ίσως μπει σε διαδικασίες σκέψης σχετικά με το αν είστε αθώος ή ένοχος.

Απ:Αυτό είναι..Μπορεί να βοηθήσει θετικά και μπορεί και αρνητικά.Μπορεί να πηγαίνουνε 100 Δικογραφίες στους δημοσιογράφους που ασχολούνται με αυτό το αντικείμενο.Όταν ο δημοσιογράφος δει ότι έχεις τον βαθμό συμμετοχής στο έγκλημα αυτό και καλώς δικάστηκες,δεν θα συμμετέχει σε όλη αυτήν την διαδικασία να βγάλει την υπόθεση σου στην....[παύση] δημοσιότητα να εκτεθεί.

Ερ:Οι δικογραφίες πως φτάνουν σε δημοσιογράφους?

Απ:Απο δικηγόρους..Εγώ δεν είχα αίτημα στον δημοσιογράφο .Είχα αίτημα στον Αττικάρχη,στον Υπουργό,στον Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας...ε...στον Εισαγγελέα Αρείου Πάγου.Όλη αυτή η διαδικασία διέρκησε πάρα πολλά χρόνια.

Ερ:Πως αισθανθήκατε όλη αυτήν την διαδικασία μεταφοράς σου στα κρατητήρια,στις μεταγωγές,στην φυλακή.Πως θα την χαρακτηρίζατε?
Απ:Επώδυνη.

Ερ:Η τήρηση των δικαιωμάτων σου ως υπόδικος και ως κρατούμενος σε όλη αυτήν την διαδικασία πως θα την χαρακτήριζες?

Απ:Υπάρχουν ορισμένοι Αστυνομικοί που μπορώ να πώ οτι το τηρούνε σε ικανοποιητικό βαθμό.Υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι δεν το τηρούνε .Εξαρτάται και ποιός κρατούμενος είσαι.Δεν είχα κανένα πρόβλημα .Κανένα πρόβλημα.

Ερ:Την φυλακή την έχετε αφήσει πίσω σας ψυχολογικά?

Απ:Πιστεύω....[παύση]...πιστεύω..Και δεν...

Ερ:Όταν αποφυλακίστηκες είχες ψυχολογικά προβλήματα προσαρμογής στην εξωτερική κοινωνία πλέον ?

Απ:Βέβαια!Βέβαια!

Ερ:Όπως?

Απ:ε...για πολλούς μήνες ξύπναγα στις πέντε το πρωί.Ναι.Έτρεχα έπειτα για γυμναστική κατά τις εφτά.Έκανα μπάνιο πρωινό στην Σαλαμίνα .Και όλα αυτά.Έτρεχα.Έκανα τζόγκινγκ ..όλα αυτά.

Ερ:Πότε άρχισες να προσαρμόζεσαι μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Ακόμα δεν έχω προσαρμοστεί ,ακόμα βλέπω ότι ``έχω λέπια στα μάτια [γελάει].Είμαι ψάρι ακόμα[γελάει].

Ερ:``Λέπια στα μάτια``?Ετσι αισθάνεσαι δηλ?

Απ:Βέβαια.Αφού βλέπω την αγορά.Βλέπω οτι...κάθε μέρα με ξεγελάνε[γελάει].

Ερ:Πόσο πιστεύεις οτι βοηθάνε ή το αντίθετο ,τα σεμινάρια κατάρτισης που πραγματοποιούνται μέσα στο Σωφρονιστικό περιβάλλον?

Απ:Όλα βοηθάνε.Και ηλεκτρονικούς υπολογιστές και όλα.

Ερ:Έμαθες Η\Υ ?

Απ:Εντάξει...έμαθες?Ε...δεν μπορείς να πείς οτι έμαθες.

Ερ:Τι σεμινάρια θα έπρεπε να γίνονται πιστεύεις μέσα στην φυλακή προκειμένου οι κρατούμενοι να αποκτήσουν δεξιότητες?

Απ:Όσα περισσότερα και...[παύση] ..κάτι παίρνεις.Απο μια συζήτηση κάτι θα πάρεις .Απο ενα σεμινάριο κάτι θα πάρεις.Όταν φυσικά πας για να το παρακολουθήσεις.

Ερ:Η ελαστική Ποινή βελτιώνει ή η πιο αυστηρή πιστεύεις?

Απ:Πιστεύω το εξής.Η δίκαιη Ποινή βελτιώνει εναν άνθρωπο.Τώρα όταν ενα αδίκημα ,το αδίκημα σου είναι για μια Ποινή δέκα ετών και σου πεί 20 χρόνια ,σε εξαργιώνει.

Ερ:Η μεγάλη παραμονή μέσα στην φυλακή?

Απ:α!εκεί χρειάζεται ..όλα.Τα πάντα χρειάζονται.

Ερ:Αυστηρή Ποινή για εσάς είναι η μεγάλη παραμονή στην φυλακή?

Απ:Όχι.Η δίκαιη Ποινή.Να είναι δίκαιη ποινή.Ο δικαστής που θα κάτσει να δικάσει,να δικάσει αμερόληπτα... ``αμερόληπτα να δικάσει``.

Ερ:Απο τι πιστεύετε ότι επηρεάζεται ένας δικαστής?

Απ:Απο τι πιστεύω?Απο την παρουσία σου.Θα παιχτεί το πως θα μιλήσεις,η ψυχολογία του δικαστή,πως είναι την προηγούμενη μέρα,πως έχει ζυπνήσει.Όλα αυτά παίζουν σημασία.

Ερ:Τιμωρία είναι ο φόβος?Ποια είναι η άποψη σου ?

Απ:[παύση].Ο φόβος αν είναι τιμωρία ?[μεγάλη παύση]..μμμ[ερωτηματικό] .Για ορισμένους ανθρώπους ναι,για ορισμένους όχι.Είμαι στην Δίκαιη Ποινή.

Ερ:Καταλαβαίνω την ``δίκαιη Ποινή`` αλλά είναι αφηρημένη αυτό.Και σε ρωτώ σε σχέση με την αυστηρή ή ελαστική ποινή.Πιστεύεις ότι στις φυλακές αν η μεταχείριση γίνει πιο αυστηρή θα σωφρονιστεί ή θα πρέπει πιστεύεις να εφαρμοστεί ένα άλλο σύστημα ,μεταχείρισης του κρατούμενου,όπως οι αγροτικές φυλακές ,η ημι-ελεύθερη διαβίωση?

Απ:Δεν είμαι υπο αυτήν την αντίληψη .Εφόσον έκανες ένα αδίκημα να τιμωρηθείς με τους ανθρώπινους νόμους και με πολιτισμένο Νόμο.Έχουμε πολιτισμένο Νόμο,απλώς να τηρούνται γιατί λέει ο Σωφρονιστικός Κώδικας :``ο Κρατούμενος δικαιούται αυτό...δικαιούται αυτό..δικαιούται...και στο κάτω κάτω μου έλεγε ..``εις την κρίση του καταστήματος ``[γελάει].Πάλι είναι στην κρίση του Καταστήματος.Πως θα σε κρίνει.Τι κρατούμενος είσαι,τι συμπάθειες θα έχεις απο τον διευθυντή της φυλακής,τι συμπάθειες θα έχεις απο τον Γραμματέα.Όλα είναι μια πολιτική και μια διπλωματία.Για να περάσεις και εκεί μέσα καλά πρέπει να είσαι [παύση] και ``πολιτικός και διπλωμάτης και καλός και κακός και αυστηρός και δίκαιος..``.

Ερ:Η κατανομή της εξουσίας μέσα στην φυλακή πως γίνεται?

Απ:Η κατανομή της εξουσίας?Ε![[Παύση].Άστο.Να μην το συζητήσουμε αυτό.Δεν υπάρχει δύναμη πουθενά.Συγγνώμη,να σου πώ κάτι. ``Ότι είναι εδώ ,είναι και στην φυλακή!Αμα έχεις την δύναμη και την εύνοια του Διευθυντή και του Αρχιφύλακα φοβάσαι κανένα ?Μεταξύ μας ποιός θα σου μιλήσει ,τι να πεις άμα δεν έχεις παρτίδες με κανέναν....

Ερ:Σε ρωτώ γιατί μέσα στο κελί συνυπάρχεις με άλλους ανθρώπους.

Απ:Με 3 ανθρώπους.Κάνεις επιλογή .Με τρεις ή με τέσσερις .Με αυτούς τους ανθρώπους επιλέγεις ,επιλέγεις και λές :``ξέρεις κάτι ?Αυτός ο άνθρωπος μου κάνει ,αυτός δεν μου κάνει.Μπορεί να σε βάλει σε ένα κελί ο Αρχιφύλακας.Θα ζητήσεις ακρόαση .Θα αλλάξεις κελί.

Ερ:Είναι τόσο εύκολο να αλλάξει ο κρατούμενος κελί?

Απ:Εύκολο είναι.Εύκολο είναι.Όχι.Όχι.Εγώ για να σας δώσω να καταλάβετε έμεινα τέσσερα και μισί χρόνια στο ίδιο κελί.Δεν άλλαξα ποτέ κελί.

Ερ:Είναι σπάνιο αυτό?

Απ:Εντάξει σπάνιο,όπως σπάνιο είναι να βρίσκεσαι 5 χρόνια στην αίθουσα Συνηγόρων .Δεν πήγε ποτέ κανείς 5 χρόνια να δουλέψει στην Αίθουσα Συνηγόρων.

Ερ: Δεν απειλήθηκε ποτέ η ζωή σου μέσα στην φυλακή?

Απ: Όχι...όχι. Τίποτα. Απο τι να απειληθεί?

Ερ: π.χ. Έχουν ακουστεί βιασμοί μέσα στις φυλακές, χρήση βίας απο κρατούμενο σε κρατούμενο.

Απ: Δεν είχα σχέση με αυτά [μιλάει αγχωμένα , γρήγορα και υπο πίεση]. Εγ'ω κοίταγα την δουλειά μου. Κοίταγα το πώς...πώς μπορούσα να είμαι καλύτερα καθημερινά. Καθημερινά. Οι παρτίδες μου ήταν μετρημένες. Δέκα ανθρώπους, με τους δέκα αυτούς ανθρώπους. Μπορεί να με ξέρουν όλοι, μπορεί να τους ήξερα όλους κ.λ.π. "καλημέρα ,χαίρεται", "καλημέρα,χαίρεται".

Ερ: Επομένως "αν δεν ενοχλείς ,δεν σε ενοχλούν" εννοείς μέσα στην φυλακή?

Απ: Παντού έτσι ήταν...

Ερ: Ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ: Πάλι εξαρτάται απο τον χαρακτήρα σου. Απο τον χαρακτήρα σου εξαρτάται. Εμένα με έμαθε να κάνω καλύτερη διαχείριση και χρόνου και χρήματος...εν σχέση με πριν πιο επιφυλακτικό.

Ερ: Η οικογένεια σου πως αντέδρασε όταν φυλακίστηκες? Γενικότερα ,ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στις οικογενειακές και πιο στενές σχέσεις σου?

Απ: Έφερε ενα βασικό θέμα στο διαζύγιο μου η φυλάκιση. Ενδεχομένως ,αν δεν είχε συμβεί φυλάκιση να μην είχε συμβεί ενδεχομένως. Ο πατέρας και η μάνα αγαπάει το παιδί του. Ο μεγαλύτερος εγκληματίας να είναι κατά την κρίση μου θα το αγαπάει. Έτσι? Και όταν είναι μια οικογένεια που είναι μονιασμένη και είναι αγαπημένη δεν χωρίζει εύκολα. Δεν χωρίζει εύκολα. Σου λέει : "το παιδί μου έπαθε ζημιά, τι θα κάνουμε να το στηρίξουμε". Τα αδέρφια θα σε στηρίξουν.

“ΔΕΝ ΚΟΙΤΑΩ ΝΑ ΡΙΞΩ ΕΥΘΥΝΕΣ.ΕΧΩ ΞΕΠΕΡΑΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΜΠΟ.ΔΕΝ ΘΑ ΞΕΧΑΣΩ ΤΗΝ ΣΥΛΛΗΨΗ ΔΙΟΤΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΤΕ ΕΙΧΑ ΠΑΕΙ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ”.

“ΕΠΑΙΖΑ ΕΝΑΝ ΡΟΛΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ.ΤΕΛΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ,ΕΛΕΓΑ.ΕΡΧΟΝΤΑΝ ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΖΑ ΑΝΕΤΗ....ΤΟΣΟ ΑΣΧΗΜΑ ΕΝΙΩΘΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥΣ.ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΑ”

**“ΤΩΡΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΩ ΝΑ ΒΡΩ ΤΟΝ ΕΥΑΤΟ ΜΟΥ...”
ΟΤΑΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΖΕΣΑΙ ΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΔΕΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΤΑΙ.ΕΙΝΑΙ ΣΑΝ ΝΑ ΒΛΕΠΕΙΣ ΦΩΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΝΑ ΜΑΥΡΟ ΤΟΥΝΕΛ..ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟ ΝΙΩΘΩ ΑΚΟΜΑ.”**

“ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΙΣ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ,ΤΑ ΚΑΚΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑ.ΟΙ ΠΟΡΤΕΣ ΤΗΣΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΕΙΝΑΙ ΚΥΛΙΟΜΕΝΕΣ...”

“ΦΟΒΕΡΟ ΠΡΑΓΜΑ ΝΑ ΣΕ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ..ΕΧΩ ΔΕΙ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ ΚΛΑΙΕΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ..” ΠΟΥ ΝΑ ΠΑΩ?ΠΙΣΩ ΣΤΟ ΠΟΡΝΕΙΟ? ΕΛΕΓΕ.... “

“ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ?ΝΑΙ,ΤΗΝ ΕΧΩ ΞΑΝΑΚΟΥΣΕΙ,ΟΠΩΣ ΕΧΩ ΑΚΟΥΣΕΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ.ΘΕΩΡΙΕΣ.....ΑΛΛΟΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΕΙ,ΑΛΛΟΣ ΟΧΙ.ΣΟΥ ΛΕΕΙ “ΕΓΩ ΘΑ ΜΕΙΝΩ ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΒΡΗΚΑ”.ΑΝΕΝΤΑΧΤΟΣ....”

“Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΒΛΕΠΕΙ ΕΠΙΦΥΛΑΚΤΙΚΑ.ΕΙΣΑΙ ΣΗΜΑΔΕΜΕΝΟΣ. ΑΝΕΞΙΓΗΛΑ ΟΛΑ.ΔΕΝ ΣΕ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ.ΣΕ ΕΙΡΩΝΕΥΕΤΑΙ..ΣΕ ΘΕΩΡΕΙ ΜΙΑΣΜΑ.ΕΧΟΥΝ ΜΑΘΕΙ ΕΤΣΙ.ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΠΑΡΕΞΗΩ.ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΩ ΓΙΑΤΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΕΤΣΙ:είναι ανεκπαιδευτοι..Η ΓΝΩΣΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΑΝ”.

ΦΥΛΟ:Γυναίκα

ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΕΤΕΥΞΕΩΣ:Στην οργάνωση στήριξης κρατουμένων και αποφυλακισμένων "ο Νίσυμος".Στα γραφεία της οργάνωσης,όπου και εργάζεται η αποφυλακισμένη με πρόγραμμα του ΟΑΕΔ.

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Κατοχή,μεταφορά ναρκωτικών

ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ:Αθήνα

ΜΟΡΦΩΣΗ:Λυκείου

ΑΓΑΜΗ:ναι

ΗΛΙΚΙΑ:39

ΦΟΡΕΣ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ:μία

ΧΡΟΝΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:τρία χρόνια[δέκα χρόνια Κάθειρξη]

ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:Δύο χρόνια

ΣΤΟΙΧΙΑ ΔΙΚΗΣ:Δικάστηκε κανονικά σε Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο και σε Εφετείο.Την συνέλαβαν οι Αστυνομικοί ,αυτήν μαζί με ακόμη μια γυναίκα και έναν άντρα.Μετέφεραν 8 κιλά χασίς οδικώς απο τα Γιάννενα στην Αθήνα.Η ίδια πήρε Ποινή Καθειρέξεως 10 χρόνων.Η άλλοι δύο συμμετέχοντες,δώδεκα και δεκατέσσερα χρόνια αντιστοίχως.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ:πέντε χρόνια εργαζόταν με σύμβαση στον ΟΠΑΠ,τέσσερα χρόνια ως γραμματέας σε διαφημιστική εταιρεία.

ΤΩΡΙΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:Δουλεύει μέσω ειδικού Προγράμματος [επιχορήγησης επιχειρήσεων]στην οργάνωση "ο Νύσιμος" .

ΟΙΓΟΝΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:Μένει με τον αδερφό της.Η μητέρα της έχει πεθάνει.Μεγάλωσε σε μια μεσαία,όπως λέει η ίδια ,οικονομικά οικογένεια.Είναι άγαμη και δεν την ενδιαφέρει καθόλου ο γάμος ή η μητρότητα. "Αλλά δεν είναι για κάποιους ανθρώπους αυτά".

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΡΟΦΗΣ:Όχι

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΕΓΗΣ:Όχι

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ:Ναι[οχι πολύ έντονα ωστόσο.Είναι ντυμένη καλά,εχει όμορφη εξωτερική εμφάνιση.Δεν αναφέρεται έντονα στο πρόβλημα των χρημάτων .Την απασχολεί η εργασία μέσω των προγραμμάτων απασχόλησης του ΟΑΕΔ].

ΣΧΟΛΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΣ:"Δεν κλάφτηκα στο δικαστήριο για να γλυτώσω την Ποινή.Όχι.Αφού με πιάσανε επ 'αυτοφώρω ,τι να πω?Ότι δεν το έκανα?.Γνώριζα μια φίλη μου,την άλλη γυναίκα που συμμετείχε στο αδίκημα αυτό.Μου είπε να μεταφέρουμε χασίς στην Αθήνα απο τα Γιάννενα.Αρχικά δεν ήθελα.Την είχε γνωρίσει απο μια παρέα.Την ήξερα 6,7 μήνες.Αυτή δεν το έκανε για πρώτη φορά.Με έπαιρνε τηλέφωνο εκείνη την ημέρα συνέχεια.Αρνιόμουνα.Ωσπου με πήρε τηλέφωνο ξανά και μου είπε "εγω φεύγω τώρα" και μου το κλεισε.Αισθάνθηκα υποχρεωμένη να την βοηθήσω.Είχα δώσει το λόγο μου.Πήγα τελικά.Τα ναρκωτικά ήταν στο δικό μου αμάξι.Αυτή με τον άντρα,οδηγούσανε με άλλο αμάξι μπροστά.Μας πιάσανε οι Αστυνομικοί.Ήτανε ρουφιανιά.Όταν με πήγανε στα κρατητήρια με φώναξε ο Διευθυντής του Τμήματος .Ήτανε φιλικός.Ο δικηγόρος μου έλεγε ότι αν συνεργαστώ μαζί τους,με την Αστυνομία,δεν θα πήγαινα φυλακή.Αλλά εγώ δεν έλεγα τίποτα.Κάποια στιγμή ο διευθυντής κούνησε αρνητικά το κεφάλι του στον δικηγόρο μου.Σαν αν έλεγε"αυτη δεν θα μας πεί τίποτα." .Δεν είπε τίποτα.Δεν κλάφτηκα ούτε στο δικαστήριο.Μόνο για τα κρατητήρια έκανα παράπονο.....στον Δικαστή.Συμφώνησε μαζί μου.Αυτό ήταν όλο.Αλλά τι να τον νοιάζει?Μήπως έχει πάει ?"

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΗ:

Είναι πολύ σημαντική η μαρτυρία αυτής της αποφυλακισμένης λόγω της φύσεως του αδικήματος της, της "μεταφοράς και κατοχής ναρκωτικών". Η ίδια αρνείται ότι κάνει χρήση ουσιών. Παρόλα αυτά μέσα στην φυλακή εργάστηκε στο τμήμα του ΚΕΘΕΑ, όπου παρακολουθούν προγράμματα απεξάρτησης οι κρατούμενες χρήστριες. Είναι πολύ αδύνατη και δίνει την εντύπωση ατόμου που ενδεχομένως να είχε κάποια επαφή, μικρή ή μεγάλη, μακροχρόνια ή σύντομη, με χρήση ουσιών. Εξάλλου αναφέρει και η ίδια, ότι όταν πήγε στον ΟΑΕΔ μετά την αποφυλάκιση της για εργασία, ο σύμβουλος της ζήτησε βεβαίωση απεξάρτησης από το ΚΕΘΕΑ, προκειμένου να την βοηθήσει εργασιακά. Αυτήν την βεβαίωση ο ΟΑΕΔ, την ζητάει μόνο στην περίπτωση των χρηστών ουσιών προκειμένου να είναι διασφαλισμένος ότι ο άνεργος τον οποίο θα στείλει σε εργοδότη είναι απεξαρτημένο. Δεν ζητάει τέτοια διαβεβαίωση στα αποφυλακισμένα άτομα, πέρα του αποφυλακιστηρίου τους και του συσταστικού σημειώματος από την Κοινωνική υπηρεσία των φυλακών, παρά μόνο αν ήταν και εξαρτημένα από ναρκωτικές ουσίες. Η ίδια δεν αναφέρει τον ευατό της ως χρήστη ουσιών αλλά ούτε και διευκρινίζει καθόλη την συνέντευξη πως ήρθε σε επαφή για πρώτη φορά με το περιβάλλον της παραβατικής υποκοουλτούρας αλλά και μέσα από ποιές συνθήκες "γνώρισε" την γυναίκα εκείνη, η οποία της ζήτησε να μεταφέρουν ναρκωτικά από τα Γιάννενα στην Αθήνα. Αυτή η ερώτηση δε έχει απαντηθεί από κανέναν ερωτώμενο, πως δηλ. έρχονται σε επαφή για πρώτη φορά με το περιβάλλον διευκόλυνσης του αδικήματος τους ή πως γίνονται αυτές οι επαφές με τα άτομα που τους ενθαρρύνουν να κάνουν την παράβαση. Δεν απαντάει σχεδόν κανένας σε αυτήν την ερώτηση ή αποφεύγουν καν να αναφερθούν σε αυτό, δηλ. σε οποιαδήποτε πληροφορία που αφορά ένα μεγαλύτερο σύστημα παραβατικής συμπεριφοράς, το οποίο περιλαμβάνει περισσότερα άτομα.

Ερ: Πως βλέπεις το μέλλον σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ: Τα προβλήματα μετά την αποφυλάκιση είναι μεγαλύτερα. Αλλά είναι τόσα τα κενά, τέτοια η αδιαφορία... είναι "σαν να σου πετάνε το κλειδί και να σε κλειδώνουν". Η δική μου περίπτωση ανακοινώθηκε στην τηλεόραση. Έρχονται οι κάμερες και τραβάνε στο Αστυνομικό Τμήμα, με το ζόρι. Σου έβαζαν την κάμερα στο πρόσωπο. Έχω κάνει αίτηση στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο και έγινε δεκτή να σπουδάσω Πολιτισμό. Είχα μπει στο Πανεπιστήμιο μικρή αλλά δεν πήγα ποτέ. Στο Ιστορικό είχα μπει. Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές μου πάνω σε θέματα Πολιτισμού. Πάντα με ενδιέφεραν αυτοί οι τομείς. Δεν κοιτάω να ριζώ ευθύνες σχετικά με την φυλακή. Έχω ξεπεράσει τον κόμπο. Δεν θα ξεχάσω την σύλληψη. Διότι είχα πάει μέχρι τότε στο Τμήμα για ταυτότητα. Όταν με συνέλαβαν επ' αυτοφώρω να μεταφέρω τα ναρκωτικά στα Γιάννενα μας πήγαν στα κρατητήρια του Τμήματος, σε ένα υπόγειο με απάνθρωπες συνθήκες. μύριζε ούρα ο χώρος. ήταν βρώμικος. είχε μέσα ιερόδουλες, αλλοδαπές... Όταν με πιάσανε δεν κλάφτηκα σε κανέναν. Προσπαθώ μετά την φυλακή, δύο χρόνια μετά, να βρώ τον ευατό μου. Όταν αποφυλακίστηκε, εκείνη την μέρα, πήγα σπίτι. Ανέβηκα τις σκάλες με κλάματα. Δεν είδα την μητέρα μου [η μητέρα της πέθανε όσο ήταν φυλακή η ίδια]. Ήμουν τόσο χαρούμενη... Έκλαιγα όμως για την απουσία και της μητέρας μου και από την αποφυλάκιση. Ήταν επηρεασμένο το συναίσθημα εκείνο από την φυλακή με την έννοια ότι "δεν μπόρεσα να ισοφαρίσω με την μητέρα μου". Έμαθαν την φυλάκιση μου από τις ειδήσεις. Δεν ήξεραν μέχρι τότε. Ήρθαν και με είδαν μέσα στην φυλακή πλέον. Το ότι μας έπιασαν οι Αστυνομικοί με 8 κιλά χασίς βγήκε στις ειδήσεις. Και

τα ονόματα μας.Τέτοιο σόκ είχα πάθει όταν με συνέλαβαν.Σχεδόν μελάνιασα.Σκεφτόμουν τι θα πώ στην οικογένεια μου.Αισθανόμουνα πολύ άσχημα...Δεν έχω μιλήσει πουθενά μετά την αποφυλάκιση.Ούτε στον αδερφό μου ,ούτε στον πατέρα μου.Έχω πάψει να κρατάω πράγματα μέσα μου.Μου έχουμ μείνει κάποια κόμπλεξ..’οτι δεν τελίωσα το Παν\μιου,οτι δεν αξιοποίησα τις δυνατότητες μου κάποτε”.Αρχικά,όταν αποφυλακίστηκα,δεν έβλεπα τίποτα.. “ούτε παρόν,ούτε μέλλον”.Προσπάθησα να με καλλιεργήσει αυτή η “ιστορία”.Στην πρώτη δουλειά που βρήκα μετά την φυλακή,δούλευα μηχανικά.Η εργασία ως ψυχοθεραπεία.Έλεγα στον ευατό μου “πίο μαύρα έξω,παρά μέσα”.Έφτασα σε αυτό το σημείο.Καταστράφηκα οικονομικά απο την δίκη μου.Κατασχέθηκε το αυτοκίνητο....Ούτε κάποιο χαρτί Παν\μιου ,ούτε πόρους....

Ερ:Τι σημαίνει για σένα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ και με ποιους τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά οτι μπορεί να επιτευχθεί?

Απ:Την έχω ξανακούσει..όπως έχουμ ακούσει τον Κοινωνικό Αποκλεισμό.Όλα αυτά είναι θεωρίες.Στα ναρκωτικά χρησιμοποιείται κυρίως αυτη η λέξη.Άλλος θέλει να επανενταχθεί μετά την φυλακή,άλλος δεν θέλει.Σου λέει “εγώ θα μείνω εκεί που βρήκα”.Ανένταχτος.

Ερ:Μετά την αποφυλάκιση σου απο ποιους περιμένεις στήριξη?Ποιοι σε στήριξαν?Τι είδους στήριξη πιστεύεις οτι χρειάζεταιι κάποιος αποφυλακισμένος?

Απ:Η οικογένεια παίζει πολύ σημαντικό ρόλο για όλα.Η οικογένεια ή σπάνια κάποιος φίλος.Οι φίλοι κοιτάζε,θα έλεγα να οι μπορούν να σε στηρίξουν,άσχετα αν τους απέρριψα εγώ.Ντιρεπόμεν να ξαναδώ κάποιους.Κάποιοι με δέχτηκαν αλλά είχε κόμπλεξ.Ένωθα άσχημα,φυλακή,αποφυλακισμένη,οδυνηρή ιστορία,“Γολγοθάς”...Φοβερό πράγμα να σε εγκαταλείπει στην φυλακή η οικογένεια.Οι γονείς μου έρχονταν στην φυλακή..Ένωθα να τους κουράζω.Με έβλεπαν στα κάγκελα.Το έπαιζα άνετη.Έπαιζα εναν ρόλο.Έλεγα “τέλος πάντων.Θα περάσει”.Αν υπάρχει γενικά στήριξη στον αποφυλακισμένο θα ήταν ιδανικό.Απέναντι στην οικογένεια μου ένιωθα πολύ άσχημα.....Τους έλεγα να μην έρχονται να με δούν....’εγώ ξέρω τι είναι φυλακή.Ανθρωπιά μπορεί να βρείς έστω εκεί.Κάποια κρατούμενη θα σου φερθεί καλά,να σου δώσει ένα πακέτο τσιγάρο.Έξω τα πράγματα γίνονται χειρότερα”.Μερικές φορές τρομάζω αν δω κάποιον να έρχεται ξαφνικά.....Αυτό δεν το είχα πριν την φυλακή.

Το αποφυλακισμένο άτομο χρειάζεταιι στήριξη...στήριξη της οικογένειας για να μην γίνουν τα κακά πολλαπλάσια.

Ερ:Ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:’το κάθε χιλιοστό μέσα στην φυλακή,το ‘χω μετρήσει με την ψυχή μου”. Παγωμένη συναισθηματικά αισθάνομαι μετά την φυλακή.Την ημέρα της αποφυλάκισης είχε καλέσει τον αδερφό μου να έρθει να με πάρει.Όταν άνοιξε η πόρτα της φυλακής για να βγώ το συναίσθημα δεν περιγράφεται.Είναι σαν “ένα μαύρο τούνελ που βλέπεις φώς και αυτό το φώς σε τυφλώνει.Αυτό το φώς το νιώθω ακόμα”.Μέσα στην φυλακή είναι εύκολο να σου κάνουνε κακό σωματικά,ψυχικά.Η κάθε γυναίκα κρατούμενη μέσα σε 24 ώρες –είναι τέτοιες οι συνθήκες-έχει βγάλει τον χαρακτήρα σου.Μπορεί να δείς μέσα τον άλλον να κόβεται για να τον μεταφέρουν στο Νοσοκομείο του Κορυδαλλού ή για να του δώσουν φάρμακα.Μέσα

στην φυλακή ένιωθα μειονεκτικά απέναντι στους γονείς μου όταν με επισκέπτονταν. Η μητέρα μου είχε τυφλωθεί. Ήταν και άρρωστη από λευχαιμία. Είχε κουράγιο φοβερό. Δεν ένιωσα ποτέ κρατούμενη, ποτέ ιδρυματοποίηση.... Ανάλογα με την μόρφωση του άτομο θα συμπεριφερθεί μέσα είτε είναι σε προφυλάκιση είτε όχι. Τα κρέατα μέσα στην φυλακή είναι σαράντα ετών. Για να τα ξεπαγώσεις τα κόβεις με το πριόνι. Όσο για γιατρούς, αν έχει κέφια η νοσοκόμα έρχεται να σε δει στο κελί.

Ερ: Γιατί πιστεύεις ότι ορισμένοι αποφυλακισμένοι ξαναμπάνουν στην φυλακή παραπάνω από μια φορά?

Απ: Οι πόρτες της φυλακής είναι κυλιόμενες. Σε έχουν εντοπίσει αν είσαι παραβατικό άτομο. Μέσα στην φυλακή έμπειροι είναι είτε οι ισοβίτισσες είτε οι αυτές που μπαινοβγαίνουν. Έχω δει γυναίκα να κλαίει την ημέρα που αποφυλακίζεται και να λέει "που να πάω? πίσω στο Πορνείο?". Υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις. Μετά άλλη προσπαθεί να ξαναμπει γιατί έχει αφήσει πίσω το "έτερον ήμισυ". Στην φυλακή μεγάλο ποσοστό είναι λεσβίες. Όπως συμπεριφέρεται ο άντρας στην γυναίκα, συμπεριφέρονται.

Δεν με έχει επηρεάσει αρνητικά η φυλακή. Μετέτρεψα το αρνητικό σε θετικό. Δεν είχα άλλη επιλογή. Το πρώτο διάστημα, που ήμουν μέσα στην φυλακή "κλονίστηκε η πίστη μου στον εαυτό μου". Μου έχει δημιουργήσει μελαγχολία η φυλακή." Δεν έχει διάθεση για τίποτα. Χάνεις το κέφι για την ζωή ". Μέσα στην φυλακή έχεις το πλασματικό όραμα της "χαράς της αποφυλάκισης". Και μέσα είσαι.....χάλια [χρησιμοποιεί άσχημη λέξη] και έξω είσαι [χρησιμοποιεί άσχημη λέξη]. Απλά μέσα στην φυλακή ξεχνάς το έξω. Τα προβλήματα είναι μεγαλύτερα όταν βγεις. Ακόμα και η διάθεση γίνεται χειρότερη. Ένα μεγάλο ποσοστό, που εγκληματούν μπαινοβγαίνουν, ένα 1% είναι αξιόλογοι.

Ερ: Πόσο σε απασχολούσε το θέμα της εργασίας σου μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ: Όταν ήμουν φυλακή είχα κάνει ένα σεμινάριο επιδοτούμενο για κρατούμενες. Τότε είχε έρθει και μια σύμβουλος του ΟΑΕΔ και είχαμε κάνει μια γνωριμία μαζί της. Πέρασαν τρία χρόνια από τότε. Όταν αποφυλακίστηκα ήμουν χαμένη. Πήγα και την βρήκα. Στην αρχή έδειξε απροθυμία. Δύο φορές πήγα. Της εξήγησα ότι θέλω να μάθω ποιές δυνατότητες έχω. Μου ζήτησε ένα χαρτί από το ΚΕΘΕΑ ότι είχα τελειώσει πρόγραμμα απεξάρτησης από ναρκωτικά. Της είπα ότι για να σου δώσουν αυτό το χαρτί πρέπει να μπεις σε ένα πρόγραμμα σχεδόν ενός χρόνου και ότι εγώ δεν ήμουν χρήστρια ουσιών. Για να λυθεί αυτό το πρόβλημα με έστειλε και παρακολούθησα ένα σεμινάριο με διάρκεια 3,5 μηνών και το με το οποίο μπορούσε η σύμβουλος του ΟΑΕΔ να με βοηθήσει. Το σεμινάριο είχε θέμα "Οικολογικός Τουρισμός". Πριν την φυλακή δεν είχα σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Έμενα με τους γονείς μου. Εργαζόμουν.

Ερ: Πως πιστεύεις ότι βλέπουν οι εργοδότες το αποφυλακισμένο άτομο και γιατί?

Απ: Επιφυλακτικά. Η κοινωνία σε κοιτάει επιφυλακτικά. Το γεγονός της φυλάκισης μένει ανεξίτηλο. Δεν σε πλησιάζει ο άλλος, σε ειρωνεύεται, σε θεωρεί μίσημα. Έχουνε μάθει έτσι. Δεν τους παρεξηγώ. Καταλαβαίνω γιατί λειτουργούν έτσι. Είναι ανεκπαιδευτοί. Η γνώση είναι το παν σε έναν άνθρωπο.

Ερ:Εσύ με ποιούς τρόπους κινήθηκες στο να βρείς εργασία μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Εγώ ήμουν τυχερή!Μέσα στους τρεις μήνες ,που αποφυλακίστηκα βρήκα εργασία .Ήμουν στην γραμματειακή υποστήριξη σε μια εταιρεία που συνεργαζόταν με την Αθήνα 2004.Εκεί δούλεψα για 1,5 χρόνο.Ένας φίλος μου με σύστησε εκεί,που ήταν διευθυντής σε κάποιοι τομέα στην εταιρεία αυτή.Δεν του είχα πεί ότι ήμουν φυλακή αλλά και να του το είχα πεί δεν νομίζω ότι θα άλλαζε στάση.Σε κανέναν ,οσο διάστημα εργαζόμουν εκεί δεν είπα ότι έχω κάνει φυλακή.Μετά τέλειωσαν οι Ολυμπιακοί αγώνες και έμεινα άνεργη.Δεν ήθελα να κοιτάξω στις αγγελίες.Απο το τηλέφωνο καταλαβαίνω περι τίνος πρόκειται.Έμεινα άνεργη 6 μήνες.Πήγα στον ΟΑΕΔ.Έκανα ενα επιδοτούμενο σεμινάριο κατάρτισης και μετά μου πρότεινε ο "Νίσυμος" να εργαστώ κοντά τους.Τώρα με πληρώνουν με την ώρα αλλά σε λίγο θα μπούμε στο Πρόγραμμα του ΟΑΕΔ και θα πληρώνομαι κανονικά.

Ερ:Πιστεύεις ότι ένας κρατούμενος μπορεί να αποκτήσει χρήσιμες επαγγελματικές δεξιότητες μέσα στη φυλακή μέσα απο τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που πραγματοποιούνται?Πόσο πιστεύεις ότι βοηθάνε τον \την κρατούμενο\ στην επιβίωση του\της μετά την αποφυλάκιση ?Τι πιστεύεις ότι πρέπει να βελτιωθεί και τι όχι?

Απ:Μέσα στην φυλακή γίνονταν κάποια σεμινάρια απο τον ΟΑΕΔ επιδοτούμενα.Πήραμε χρήματα απο αυτά.Υπήρχε ενα πρόγραμμα ζαχαροπλαστικής και ενα πρόγραμμα κοσμημάτων.Στο πρώτο πρόγραμμα υπήρχαν δέκα καταρτιζόμενοι και στο δεύτερο δώδεκα.Οι μόνοι που δεν κάνουν μεροκάματα στηνφυλακή ,αρνούνται,είναι οι Ρωσοπόντιες.Λένε γιατί να το κάνω?Το θεωρούν ντροπή.Δεν νομίζω πάντως ότι το πρόγραμμα της ζαχαροπλαστικής βοήθησε.Είναι άσχετο.Το πρόγραμμα των κοσμημάτων ναι βοήθησε γιατί όταν θα βγεί έξω κάποια κρατούμενη μπορεί να κάνει κάτι,να ανοίξει π.χ. κάποιο μαγαζί.Βοηθάνε τα σεμινάρια.Κάνεις κάτι....2500 ευρώ που πήραμε κάθε κρατούμενη ήταν κάτι μέσα στην φυλακή.

Ερ:Σε ποιά Κοινωνική Υπηρεσία μετά την αποφυλάκιση σου σκεφτόσουν να απευθυνθείς μετά την αποφυλάκιση σου και απο ποιά στηρίχτηκες περισσότερο?

Απ:Στον ΟΑΕΔ πήγα για να βρώ μια σύμβουλο που είχε έρθει για τα σεμινάρια μέσα στην φυλακή.

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι την κοινωνία?τους δικαστές?την Αστυνομία?τους οικείους σου?

Απ:Και πριν μπώ στην φυλακή ήμουν κάπωςείχα υποστεί μια προδοσία σε συναισθηματικόεπίπεδο.Έχω κολλήσει ακόμα εκεί.Οι Αστυνομικοί ήταν όλοι άψογοι απο την στιγμή που με μετέφεραν στα κρατητήρια του Τμήματος.Απο την στιγμή της σύλληψης,το πρώτο στάδιο είχε να κάνει με την Αστυνομία.Αυτοί μας πιάσανε.Ήξεραν πια ότι μας είχανε στα χέρια τους.Δεν τους είχε απομείνει τίποτα άλλο.Θα μπορούσαν να μας δείρουν.Στις Φυλακές δεν ισχυει πιά οι Αστυνομικοί να

φέρονται άσχημα.Ότι γίνεται γίνεται μεταξύ κρατουμένωνΕγώ στο Δικαστήριο δεν έκλαψα ,δεν παρακάλεσα για να μου μειώσουν την Ποινή.Παραδέχτηκα τι είχα κάνει.Ούτε είπα οτι παρασύρθηκα.Το μόνο παράπονο που έκανα στον Πρόεδρο του Δικαστηρίου ήταν για την κατάσταση των κρατηρίων.Του είπα ``τι συνθήκες Κράτησης είναι αυτές στα κρατητήρια?``.Μου κούνησε το κεφάλι ,οτι συμφωνούσε.Αλλά τι τον νοιάζει αυτόν?Μήπως έχει πάει?.Τους δικαστές δεν τους εμπιστεύομαι καθόλου.Δεν έχω ``εμπιστοσύνη στην κρίση τους.Βλέπω πως αντιμετωπίζουν τα πράγματα.Τους λείπει το κριτικό πνεύμα.Προχειρότητα...Στην πράξη δεν γίνεται σωφρονισμός μέσα στην φυλακή.Όταν ήμουν φυλακή πέθανε η μητέρα μου .Ο Εισαγγελέας των φυλακών δεν έδινε άδεια να πάω στην κηδεία της μητέρας μου.Επέμενε η διευθύντρια των φυλακών,ο Εισαγγελέας απέρριπτε το αίτημα.Μέχρι που πήρε την ευθύνη για την άδεια η ίδια η διευθύντρια .Ο Εισαγγελέας δεν ήθελε να πάρει την ευθύνη.Δεν είχα δικαίωμα για άδεια τότε.Ήμουν ακόμα στην αρχή της Ποινής μου.Μας είπε να τον αφήσουμε να το σκεφτεί για λίγο.Τελικά έκανε το ελάχιστο που του επέτρεπε ο Νόμος.Μου έδωσε άδεια για την κηδεία της μητέρας μου για δύο ώρες.Μαζί μου ήρθαν και δύο Αστυνομικοί ντυμένοι με πολιτικά.Ήταν πολύ διακριτικοί.Απο μακριά με πρόσεχαν στην κηδεία.Γενικά,μέσα στην φυλακή νιώθεις αδικημένη.Οι ποινές είναι εξοντωτικές.Όλοι θέλουν να σε εξοντώσουν,συγκρατούμενοι και φύλακες.Αλοίμονο αν δεν έχεις λεφτά .Ποιός μπαίνει φυλακή,αν έχεις λεφτά?
Τώρα με όλα όσα γίνονται με την δικαιοσύνη,οι κρατούμενοι θα την πληρώσουν.Θα γίνουν όλα πιό αυστηρά.

Συνέντευξη Δεύτερη

“ΕΣΥ ΤΙ ΛΕΣ?ΘΑ ΠΡΕΠΕ ΝΑ ΝΙΩΘΩ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΕΝΗ?”

“ΕΙΜΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΙΑ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ.ΣΤΕΝΑΧΩΡΙΕΜΑΙ...”

Η συγκεκριμένη αποφυλακισμένη έχει μόλις αποφυλακιστεί πριν πέντε ημέρες από την ημερομηνία αυτής της συνεντεύξεως.Συναντηθήκαμε μέσα από την οργάνωση στήριξης φυλακισμένων “ Ο Νίσυμος” μετά από τηλεφώνημα υπεύθυνου της οργάνωσης για το αν θα ήθελε να κάνει την συνέντευξη.Δέχτηκε αμέσως και ήταν πολύ ανοιχτή στο να συζητήσει την εμπειρία της φυλάκισης της αλλά και το πώς βλέπει την επανένταξη της.Πρόκειται για μια ιδιάζουσα περίπτωση αποφυλακισμένου ατόμου δεδομένου ότι εκπροσωπεί το μικρό εκείνο ποσοστό της φυλακής ,που χαρακτηρίζεται από Ανώτατη μόρφωση και ένα σχετικά ικανοποιητικό οικονομικό επίπεδο.Η συγκεκριμένη γυναίκα δεν αντιμετωπίζει ζητήματα εξασφάλισης τροφής,στέγης και χρημάτων,όπως οι περισσότεροι αποφυλακισμένοι που εξετάσαμε.

ΗΛΙΚΙΑ:36

Είδος Αδικήματος:Συκοφαντική Δυσφήμιση Βουλευτή και απάτη[κατηγορήθηκε ότι ζήτησε 500.000δρχ. από δύο άτομα ενώ ήταν γραμματέας Βουλευτή για υποσχέσεις έναντι ψηφοφόρων του Βουλευτή].

Χρονικό Διάστημα Αποφυλάκισης:πριν πέντε ημέρες[πολύ πρόσφατα]

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ φυλάκιση:Καμμία

ΜΟΡΦΩΣΗ:Απόφοιτη Παντείου Παν/ιου Τμήματος Μ.Μ.Ε.

Ποινή Φυλάκισης:3 χρόνια[εξέτισε έξι μήνες με υποχρέωση να παρέχει εργασία σε δημαρχείο 4 ώρες ημερησίως\Κοινωνικής εργασίας]

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΚΗΣ:δικάστηκε ερήμην.Το 1994 έγινε μήνυση εναντίον της.Είχε αλλάξει ωστόσο διεύθυνση με αποτέλεσμα να την συλλάβουν σε αεροδρόμιο το 2004 και να την οδηγήσουν κατευθείαν στις φυλακές.Αγνοούσε κατά τα λεγόμενα της ,οτι της είχε υποβληθεί μήνυση].

Προβλήματα Τροφής μετά την αποφυλάκιση:κανένα

Προβλήματα στέγασης μετά την αποφυλάκιση:κανένα[έχει δικό της σπίτι]

Προβλήματα χρημάτων:δεν έχει[εργάζεται]

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ:Το γραφείο που διατηρούσε πριν την φυλάκιση της,Δημοσίων σχέσεων καλλιτεχνών και Επιχειρήσεων.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΙΣΗ:γραμματέας σε Βουλευτή,γραφείο δικό της με αντικείμενο Δημοσίες σχέσεις Καλλιτεχνών και Επιχειρήσεων.

ΕΙΓΓΑΜΗ:Χωρισμένη εδώ και 14 χρόνια.Παντρεύτηκε 17 χρονών.Χώρισε μετά απο δύο χρόνια.Προβλήματα χαρτοπαιγνίας απο τον σύντροφο.Αναφέρει ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΩΗΝ ΑΝΤΡΑ ΤΗΣ.Είχε απευθυνθεί στην Αστυνομία αλλά δεν είχε βρεθεί άκρη,όπως αναφέρει η ίδια.Μετά το διαζύγιο της επέστρεψε στους γονείς της.Είχε στήριξη.Έχει ένα γιό δεκαεφτά χρονών.Ζεί μαζί της τώρα.Όσο καιρό ήταν φυλακισμένη ,ο γιός της ζούσε με τον πατέρα του.

ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΤΡΟΦΟ:είχε σχέση πριν την φυλάκιση της και η οποία σύμφωνα με την ίδια,έχει διατηρηθεί και μετά την φυλάκιση της.

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΕΙΚΟΝΑ:είναι πολύ ήρεμη,πολύ ευγενική .Σε αντίθεση με τις επαφές μου με άλλους αποφυλακισμένους ,που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα οικονομικά,μou προτείνει να μου κεράσει αυτήν τον καφέ.Αρνούμαι .Γενικότερα,δείχνει μια εικόνα ανθρώπου που δεν βρίσκεται σε απελπιστική θέση μετά την αποφυλάκιση του αλλά και που δεν θεωρεί ΤΟΝ ΕΥΑΤΟ ΤΗΣ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΕΝΟ ΚΑΘΟΛΟΥ ή ΜΗ ΕΝΤΑΓΜΕΝΟ στην κοινωνία.

Ερ:Πως βρέθηκες στην φυλακή?

Απ:Δικάστηκα ερήμην το 1994 για συκοφαντική δυσφήμιση Βουλευτή και Απάτη.Με κατηγορήσε ότι πήρα 500.000 δρχ. Απο δύο άτομα έναντι υποσχέσεων τους οποίους εγώ δεν γνώριζα κάν.Η κλήση επιδόθηκε σε λάθος διεύθυνση,σε μια διεύθυνση που έμενα με τον άντρα μου πριν 13 χρόνια.Με βρήκαν το 2004.Ήμου Γερμανία τον τελευταίο χρόνο.Στο αεροδρόμιο με πιάσανε και μου είπαν “συγγνώμη,έχετε μια απόφαση”.Απο εκεί και πέρα μεταφέρθηκα στο Μεταγωγών στην Θεσσαλονίκη,απο εκεί Αθήνα και απο εκεί Κορυδαλλό.Σε τρεις μέρες όλα αυτά.Δεν μου έλεγαν τον λόγο που με πάνε φυλακή.Μου απαντούσαν ..”θα σου πει ο δικηγόρος”.

Ερ:Ποιά ήταν η αντίδραση σου όταν πλέον μπήκες στην φυλακή?

Απ:όταν μπήκα μέσα ,δεν μπορούσα.Έκλαιγα συνέχεια.Απόγνωση ένιωθα,απογοήτευση ,πόνος.

Ερ:Φοβήθηκες?

Απ:στην αρχή πάρα πολύ απο αυτά που άκουγα για τις φυλακές απο έξω.Καμμία όμως σχέση με αυτά που ακούγονται.Ίσως να το βλέπω εγώ έτσι,αλλά Δεν επιτίθενται οι άλλοι κρατούμενοι,αν δεν τους πειράξεις...

Ερ:Η κατανομή της εξουσίας πως γίνεται ανάμεσα στις κρατούμενες?

Απ:Συνήθως οι ισοβίτισσες έχουν τον πρώτο λόγο...Τώρα όμως ,ήρθε απόφαση απο το Υπουργείο Δικαιοσύνης να διαχωρίζονται οι μεγάλες ποινές απο τις μικρότερες.Οι ισοβίτισσες έχουν μεταφερθεί στην Β΄ Πτέρυγα.

Ερ:Ποιά είναι η άποψη σου για αυτήν την κίνηση “ Διαχωρισμού των Κρατουμένων” στα κελιά τους?

Απ:Εγώ στην αρχή ήμουν σε ένα κελί με συγκαταόμενη μου μια ισοβίτισσα.Δεν είχα ιδιαίτερο πρόβλημα.Είναι περίεργοι άνθρωποι οι ισοβίτες αλλά δεν ενοχλούν.Αυτή που ήταν στο ίδιο κελί με μένα είχε καταδικαστεί σε 16 χρόνια για τον φόνο του συζύγου της.Έχω συζητήσει σχεδόν με όλες τις ισοβίτισσες μέσα στην φυλακή λόγω

του οτι εργαζόμουν στην βιβλιοθήκη στην φυλακή και εξυπηρετούσαμε όλες τις πτέρυγες σχεδόν.Οι ισοβίτισες διαφέρουν ως προς τις άλλες κρατούμενες απο την άποψη του οτι είναι πιό κλειστές σαν άνθρωποι,δεν εμπιστεύονται εύκολα,δεν ανοίγονται εύκολα....

Ερ:Εφόσον έχεις συζητήσει μαζί τους,ποιός ήταν ο λόγος που διαπράττει κάποιος ανθρωποκτονία?

Απ:για παράδειγμα η συγκρατούμενη μου στην αρχή,πριν μας αλλάξουν κελιά.Είχε σκοτώσει τον άντρα της.Καταπιεζόταν όπως έλεγε πολύ απο εκείνον.Την ζήλευε αφάνταστα .Την χτυπούσε και πολύ.Είχε πάει στον Εισαγγελέα ,στα Αστυνομικά Τμήματα πολλές φορές να το αναφέρει.Τίποτα δεν γινόταν μέχρι που πάνω σε εναν καβγά έβγαλε το όπλο και τον πυροβόλησε.Την έζησα για 3,5 μήνες.Δεν είχε μετανοιώσει που τον σκότωσε ακόμα και μέσα στην φυλακή.Πάντως η ζήλεια είναι πολύ σημαντική αιτία για να κάνει μια γυναίκα φόνο εναντίον του συντρόφου της.Μερικές φορές και η ψυχολογική αρρώστεια αλλά όλες αυτές είναι οι γυναίκες ,οι περισσότερες δηλαδή,είναι οικονομικά εξαρτημένες απο τον άντρα .Αυτή η περίπτωση που σου εία κάνει μεροκάματα μέσα στην φυλακή στο μαγειρείο.Εμένα πάντως σαν συγκρατούμενη μου δεν με ενόχλησε ποτέ και ούτε την φοβήθηκα και ποτέ.Σου είπα...αν δεν ενοχλείς κανένα,δεν σε ενοχλούνε μέσα στις φυλακές...

Ερ:Πως βλέπεις τον εαυτό σου μέσα στην φυλακή?

Απ: δεν τον βλέπω....μέσα στην φυλακή με μόρφωση σαν την δική μου ήταν το 1% της φυλακής.Εγώ δουλέψα μέσα στην βιβλιοθήκη.Είμασταν οχτώ που δουλεύαμε εκεί.Έκανα αίτηση και εργάστηκα μέσα στην φυλακή.Μαζί μου δούλευε μια βαρυποινίτισσα που είχε σκοτώσει εναν Παπά απο ζήλεια.Παρόλο που τον σκότωσε ,υπήρχαν στιγμές που την άκουγες να αναφέρει το όνομα του με νοσταλγία.Της έλεγα..."ξέχασε τον αυτόν".Ποτέ δεν ανοίχτηκε ,ούτε καν σε εμάς,τελικά για ποιόν λόγο τον σκότωσε.

Ερ:Τι ρόλο πιστεύεις οτι έχει η Ποινή της φυλάκισης στην βελτίωση του κρατουμένου?

Απ:εγώ πήρα φυλάκιση για τρία χρόνια αλλά έμεινα 6 μήνες λόγω ημερομισθίων.Έκανα ενα δικαστήριο για Κοινωφελή εργασία.Εμφανίζομαι τώρα σε εναν Δήμο για 4 ώρες .

Ερ:Σε ποιό τμήμα σε έχουν τοποθετήσει?

Απ:στην κοινωνική υπηρεσία,στο τμήμα αλληλεγγύης[...σε αυτό το σημείο χαμογελάει κάπως παράξενα,οχι με θετική έννοια ακριβώς...]

Ερ:Ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:Αναφορικά με μένα..δεν έχει αλλάξει κάτι.Έχω γίνει απλά πιο επιφυλακτική.Πριν την φυλάκιση μου ήμουν πιο ανοιχτή απέναντι στους άλλους.

Έχω μείνει ανέγγιχτη στην προσωπικότητα μου.Στην αρχή..όταν μπήκα στην φυλακή και για δύο μήνες...δεν μπορούσα να το δεχτώ ότι είμαι φυλακή.Μετά συνηθίζεις.Στην αρχή σοκάρεσαι πολύ.Μετά συμβιβάζεσαι.

Ερ:δηλαδή το αποδέχτηκες?

[με διορθώνει]

απ:δεν το αποδέχεσαι .Απλά συμβιβάζεσαι .Εξάλλου δεν μπορείς να κάνεις και κάτι άλλο.Άρχισα και σκεπτόμουνα”τι δουλειά έχω εδώ?”.Έκανα πέντε μέρες να φάω στην αρχή...έκλαιγα πολύ.

Ερ:Ο χρόνος μέσα στην φυλακή πως κυλάει?

Απ:[αργεί να απαντήσει....δυσκολεύεται].....Αργά πέρασε.Ναι αργά.Εγώ δούλευα μέσα στην φυλακή.Απο τις εννέα έως τις δώδεκα το πρωί ,μετά παίναμε στα κελιά μας αφού τρώγαμε και μετά πάλι στην βιβλιοθήκη για εργασία απο τις τέσσερις και μισή έως τις έξι το απόγευμα.Άλλα πράγματα που κάναμε εκεί μέσα ήταν....να πλύνεις τα ρούχα σου για παράδειγμα,να φτιάξεις καφέ....τέτοια.

Ερ:Τι ήταν η φυλακή για σένα?

Απ:..τίποτα.Θα την αφήσω πίσω.Ούτε με στιγμάτισε ψυχολογικά ούτε θεωρώ οτι θα την θυμάμαι....μέσα στην φυλακή ξέρεις υπάρχουν και αξιόλογοι άνθρωποι π.χ. μια μαθηματικός.Είχε χρηματιστηριακή εταιρεία μέχρι που έκλεισε.Χρώσταγε μετά.Εχει γράψει δύο βιβλία.Πάντως ελάχιστες κρατούμενες συναντάς μέσα στην φυλακή για οικονομικά εγκλήματα.Οι περισσότερες είναι για ναρκωτικά,φόνους,πορνεία....Αυτοί που βρίσκονται στην Α΄ Πτέρυγα δεν έχουν καμμία σχέση ούτε με την Β΄ Πτέρυγα ούτε με την Γ΄.Είχαμε και μια κοινωνιολόγο φοιτήτρια κρατούμενη μέσα....για ναρκωτικά την είχανε.

Ερ:Εντάσεις μεταξύ των κρατουμένων μέσα στις φυλακές των γυναικών παρατηρούνται?

Απ:συνήθως θα μαλώσουν για θέματα κλεισιάς...ποιός μου έκλεψε τα τσιγάρα,την κάρτα για τηλέφωνα...μικρά πράγματα.Είναι ακίνδυνες οι εντάσεις αυτές.Αν ποτέ γίνει κάτι σοβαρό,αυτό ίσως να γίνει αν η άλλη σου βρίσει την οικογένεια σου,τα παιδιά σου.Ε αυτό είναι σοβαρό,δεν είναι?[με ρωτάει].Αν δεν τους ενοχλήσεις,δεν σε πειράζουν.Αυτός είναι Ο ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΑ.Υπάρχει και η ρουφιανιά μέσα στην φυλακή.Δεν υπάρχει φόβος να κάνει αντίποινα μετά κάποια συγκρατούμενη.Εμάς οι υπάλληλοι των φυλακών είναι φίλοι μας.Εντάξει,η διευθύντρια των φυλακών είναι κάπως πιο απόμακρη αλλά όλοι οι υπόλοιποι υπάλληλοι είναι φιλικόι.Τον ψυχολόγο για να τον δούμε κάνουμε αίτηση.Η κοινωνική υπηρεσία δεν βοηθάει όσο θα έπρεπε .Μετά την φυλακή,τίποτα.

Ερ:Τι μέτρα πιστεύεις οτι πρέπει να ληφθούν για την επανένταξη των αποφυλακισμένων ατόμων?Εχεις ακούσει την λέξη ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ?

Απ:ναι αλλά πρέπει να γίνει αρκετή δουλειά....Τα προγράμματα Κατάρτισης μέσα στην φυλακή είναι περιορισμένα.Για παράδειγμα δεν υπάρχει πρόγραμμα γυμναστικής.Ούτε γυμναστήριο.Δεν υπάρχουν μαθήματα ξένων γλωσσών π.χ. που θα μπορούσαν να υπάρξουν.

Ερ:Ποια προγράμματα Κατάρτισης υπάρχουν?

Απ:είναι το ταπητουργείο,η ζωγραφική,η βιβλιοθήκη,η καθαριότητα,το μαγειρείο,η καντίνα και το κομμωτήριο.Έχω ευαισθητοποιηθεί πολύ με αυτές τις γυναίκες.Υπάρχουν άτομα που βλέπεις οτι δεν έχουν ζήσει καλά....έχουν ψυχολογικά προβλήματα.Δεν είχαν εύκολη ζωή.Θα ήθελα να γίνουν κάποια πράγματα.Στεναχωριέμαι.....Υπάρχουν δύο άτομα μέσα στην φυλακή που δεν θέλουνε να βγούνε.Δεν έχουνε να πάνε πουθενά μετά.Όταν βγαίνει έξω μια απο αυτές προκαλεί πάλι κάτι για να ξαναμπει φυλακή,όπως επιτίθεται σε

ανθρώπους,πέφτει με το μηχανάκι πάνω τους...Μετά όταν κάποια αποφυλακίζεται ,βλέπεις άλλες κρατούμενες να βρίζουν....

Ερ:με τι βαθμό πήρες το Πτυχίο σου στο Παν'μιο?Ήσουν καλή φοιτήτρια?

Απ:[μου γνέφει καταφατικά]...

Ερ:[επιμένω λίγο παραπάνω για να δώ αν όντως ήταν φοιτήτρια].Με τι βαθμό τελείωσες?

Απ:έχει σημασία?

Ερ:οχι ..έτσι ρωτώ.

[στο βιογραφικό της στον ΝΥΣΙΜΟ,αναφέρεται οτι έχει τελειώσει το τμήμα Μ.Μ.Ε του Παντείου Παν'μιου αλλά δεν ξέρουμε με ακρίβεια αν έχει αποφοιτήσει ή όχι].

Ερ:Πότε αποφάσισες να σπουδάσεις?

Απ:Παντρεύτηκα 17 χρονών απο αντίδραση εναν άντρα πολύ μεγαλύτερο μου κατά 15 χρόνια.Μετά απο 2 χρόνια χωρίσαμε.Είχαμε ασυμφωνία μεταξύ μας.

Στο Πάντειο μήκα 22 χρονών περίπου.

Ερ:Εσύ θεωρείς οτι η αυστηρή ποινή ή η ελαστική βελτιώνει εναν κρατούμενο\η?

Απ:Εξαρτάται τον χαρακτήρα.Υπάρχουν κρατούμενες που και σκληρή ποινή να τους βάλες δεν αλλάζουν....

Ερ:Τι προβλήματα πίστευες οτι θα αντιμετώπιζες όταν θα αποφυλακίζόσουνα?

Απ:Κανένα....δεν νομίζω ούτε οτι θα με απορρίψουν κοινωνικά ούτε νιώθω ψυχολογικά στιγματισμένη λόγω φυλακής.Εσυ τι λές?Θα έπρεπε να νιώθω ?Η οικογένεια μου με στηρίζει .Οι γονείς μου έχουν πεθάνει.Τα αδέρφια μου με στηρίζουν.Έχω δουλειά.Δεν έχω ανάγκη χρημάτων....

Ερ:Στον ‘‘ΝΙΣΥΜΟ’’ γιατί πήγες?

Απ:απο την κοινωνική υπηρεσία της φυλακής μου είπαν να πάω...

Ερ:Θα ήθελα μια μου πεις κάτι ακόμα για όλο αυτό το θέμα που συζητάμε?

Απ:δεν θα ξαναπαύ φυλακή στο μέλλον.Χτύπα ξύλο.Η φυλακή με άλλαξε στο να ειμαι πιο προσεχτική με τους άλλους.Δεν εμπιστευομαι εύκολα..Όσο για το σε ποιούς θεωρώ εγώ οτι ταιριάζει η λέξη ‘‘Στιγματισμένος’’ είναιδεν θέλω να πώ.....δεν ξέρω.

[μετά απο πίεση δική μου].....ενας ανθρωποκτόνος είναι στιγματισμένος,ενας εγκληματίας,ενας ισοβίτης.....για παραβάσεις οικονομικές δεν συναντάς πολλούς μέσα στην φυλακή.Το γεγονός της φυλάκισης θα ξεχαστεί αμέσως για μένα.ΔΕΝ ΜΕ ΘΕΩΡΩ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΕΝΗ.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΗ:Κλείνοντας την συνέντευξη της αναφέρω τα προγράμματα του ΟΑΕΔ για τις ειδικές ομάδες και το Πρόγραμμα ΝΕΜΕΣΙΣ.Δείχνει ενδιαφέρον.Μου λέει οτι θα απευθυνθεί και εκεί.Δεν έχει πρόβλημα να με συστήσει σε άλλες αποφυλακισμένες γυναίκες.Αποχαιρετιόμα-Στε και δίνουμε ραντεβού τηλεφωνικό για συνέντευξη με κάποια γνωστή της αποφυλακισμένη.

Είναι αρκετά δύσκολο να αποκρυπτογραφήσεις μια ανθρώπινη ψυχή ,αν θα έπρεπε να γίνουμε γραφικοί στον λόγο μας ,αλλά πολλές φορές δεν μπορούμε να περιμένουμε τον ίδιο λόγο στις συνεντεύξεις μας αυτές.Κάθε αποφυλακισμένο άτομο που ήρθε για συνέντευξη είχε τον δικό του τρόπο εκφοράς των πραγμάτων μέσα και

έξω απο την φυλακή και την δική του ιστορία.,γεγονός που κάνει ακόμα πιό δυνατή την προοπτική της εξατομικευμένης μεταχείρισης τους κρατουμένου απο το σύστημα είτε αυτό είναι το Σωφρονιστικό είτε αφορά την μετέπειτα ζωή του μετά την αποφυλάκιση του.Η συγκεκριμένη αποφυλακισμενη δεν δείχνει να αντιμετωπίζει προβλήματα επιβίωσης ή να θεωρεί τον εαυτό της εξαθλωμένο ψυχολογικά απο την εμπειρία της φυλάκισης.Δείχνει δυνατή και περήφανη.Δεν δείχνει καμμία αδυναμία.Μοιάζει σαν να αρνείται οτι ο εγκλεισμός θα της αφήσει προβλήματα στην τωρινή ελεύθερη ζωή της.Δεν την απασχολεί η φυλακή.Δεν την αφορά.Ωστόσο,είναι άξιο απορίας αν τελικά κανείς μπορεί να ξεφύγει απο την επίδραση της φυλάκισης και να αφήσει ολότελα πίσω αυτήν την εμπειρία χωρίς να υπάρχουν ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην ζωή του.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ:

“ΞΕΡΕΙΣ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΒΛΕΠΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ?”

1

“Η ΦΥΛΑΚΗ ΘΕΛΕΙ ΛΕΦΤΑ”,

“...Ο ΗΧΟΣ ΤΗΣ ΣΙΔΕΡΕΝΕΙΑΣ ΠΟΡΤΑΣ,ΟΤΑΝ ΜΕ ΚΛΕΙΔΩΝΑΝ....ΔΕΝ ΘΑ ΞΕΧΑΣΩ ΠΟΤΕ ”.

“ΓΙΝΕΣΑΙ ΣΜΠΑΡΑΛΙΑ,ΚΟΜΜΑΤΙΑ...” “Ο ΧΡΟΝΟΣ ΔΕΝ ΚΥΛΑΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ.ΝΙΩΘΕΙΣ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ”.

ΦΥΛΟ:Γυναίκα

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:διευκόλυνση μαστροπείας[δούλευε ως καθαρίστρια σε ενα διαμέρισμα ,όπου εκπορνεύονταν δύο ανήλικες αλλοδαπές.Κατηγορήθηκε για αρπαγή ανήλικου .Επρόκειτο για μια υπόθεση , που πρώτα ανακαλύφτηκε απο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διότι μια απο τις δύο ανήλικες εκδιδόμενες απευθύνθηκε σε γνωστό δημοσιογράφο οτι την κράταγαν χωρίς την συναίνεση της σε διαμέρισμα του Φαλήρου,όπου και την εξέδιδαν χωρίς την θέληση της].

ΗΛΙΚΙΑ:48

ΦΟΡΕΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ:μια

ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ:Αρχικά κρατήθηκε ως υπόδικη για 11 μήνες.Οταν δικάστηκε της δόθηκε ποινή ενός χρόνου.Έμεινε ακόμα ενα μήνα στην φυλακή για να συμπληρώσει τον χρόνο απο το διάστημα της υποδικίας.Θεωρεί οτι είναι αθώα.Αρνήθηκε να εργαστεί μέσα στην φυλακή.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:είναι χωρισμένη με δυο παιδιά,25 και 30 χρονών αντιστοίχως.Ο μεγαλύτερος μένει μαζί της.Ο ένας είναι μάγειρας και ο άλλος φωτογράφος.Αυτήν την στιγμή δεν εργάζονται.Αναφέρει οτι έχει σύντροφο ερωτικό ,δημόσιο Υπάλληλο .Η φυλακή δεν επηρέασε αρνητικά τις σχέσεις της με τα κοντινά της πρόσωπα,σύμφωνα με την ίδια.Ούτε καν με τον ερωτικό της σύντροφο.Έχει εις γνώσιν της οτι στο εναν αυτόν χρόνο που έμεινε φυλακή,ο σύντροφος της μπορεί να είχε σεξουαλική σχέση με άλλη γυναίκα,αλλά δεν την ενοχλεί.Μου απαντάει ως εξής”ενας άντρας θα μείνει πιστός για ενα,δύο μήνες..μετά τι θα κάνει?”.

ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ: Στο σπίτι της σε συγκεκριμένη ώρα. Αρνείται να κάνουμε την συνέντευξη κάπου αλλού. "Δεν βγαίνω καθόλου έξω απο το σπίτι".

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ: δυο μήνες.

ΜΗΝΑΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΣ: Φεβρουάριος 2005

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ: Γεννήθηκε στην Αίγυπτο. Είναι Ελληνίδα. Τριών χρονών έφυγε απο την Αίγυπτο, πέντε απο την Ολλανδία. Απο πέντε χρονών εώς και τα δεκαεννιά της έμεινε στην Βοιωτία. Μετά ήρθε Αθήνα. Παντρεύτηκε στα 17 της. Ο άντρας της ήταν 17 χρόνια μεγαλύτερος της. Έμειναν 12 χρόνια μαζί. Λόγος διαζυγίου : απιστία συζύγου. Πολλές εξωσυζυγικές σχέσεις. Τον χώρισε η ίδια. Εκτιμάει οτι ο σύζυγος της άρχισε τις εξωσυζυγικές σχέσεις όταν οικονομικά άρχισε να επεκτείνεται. Η οικογένεια της τον βοήθησε. Γνώρισε τον σύζυγο της 12 χρονών. Ήταν καθηγητής της στο σπίτι. Τότε ήταν φοιτητής. Δεν δέχτηκε οικονομική βοήθεια απο εκείνον μετά τον διαζύγιο. Ήταν τότε που άρχισε να στενεύεται οικονομικά και να σκέφτεται τρόπους ανθηρής οικονομικά επαγγελματικής δραστηριότητας. Δεν έχει αδέρφια.

Προέρχεται απο μια μεσαίου οικονομικά επιπέδου οικογένεια. Αξιολογεί τα παιδικά της χρόνια άνετα και χαρούμενα. Οι γονείς της ήταν αγαπημένοι. Ο πατέρας της πέθανε στα 17 της. Η μητέρα της ζει ακόμα και την στηρίζει.

ΜΟΡΦΩΣΗ: εξατάξιο γυμνάσιο, σχολή αισθητικής, σχολή Γραμματέας, Αγγλικά και Γαλλικά [σε επίπεδο συννενόησης].

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗ ΕΙΚΟΝΑ: Την συγκεκριμένη αποφυλακισμένη την επισκέφτηκα στο σπίτι της. Η συνέντευξη κράτησε μιάμιση ώρα. Είναι αρκετά ευγενική. Υποστηρίζει την αθωότητα της. Έχει δικό της σπίτι. Δεν αντιμετωπίζει προβλήματα εξασφάλισης στέγης, τροφής και χρημάτων, όπως άλλοι αποφυλακισμένοι. Εντύπωση κάνει το οτι επιδιώκει εργασία με πολλά χρήματα. Συγκεκριμένα μου λέει: "αν θέλω μπορώ να πάω ως αστρολόγος σε τηλεφωνική γραμμή αλλά θα παίρνω μόνο 600 ευρώ. Γιατί να το κάνω αυτό? Όταν μπορώ απο τους πελάτες μου να βγάλω αυτά τα χρήματα σε 2 βδομάδες?". Με ρωτάει αν ξέρω κάποιον που να δίνει Αστρολογικές τηλεφωνικές γραμμές μέσα στο σπίτι. "Τώρα με στηρίζουν τα παιδιά μου και η μάνα μου. Δεν πειράζει.... κάποτε δούλευα εγώ για αυτούς. Τώρα ας δουλέψουν και αυτοί λιγάκι για μένα".

Ερ: Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ: Όσο ήμουν μέσα αρνιόμουν οτι ήμουν φυλακή. Έλεγα οτι είμαι σε νοσοκομείο. Η φυλακή μου έχει αφήσει πολλές φοβίες ,πολλά αποθνημένα. Είδα την ζωή με άλλο μάτι, ποιοί είναι οι φίλοι μου. Δεν κάνω τίποτα χωρίς δικηγόρο πλέον..... Όταν μπαίνεις μέσα στην φυλακή, ο τσαμπουκάς σου φεύγει. Υπάρχουν οι σκληρές κρατούμενες, αυτές που είναι πιο παλιές, που ξέρουν την φυλακή, που διεκδικούν τα δικαιώματα τους. Μέσα στην φυλακή δεν μπορούν τις ρουφιάνες. Εκεί θα πέσει ξύλο. Οι ρουφιανιές γίνονται με στόχο να έχουν καλύτερη μεταχείριση απο την διοίκηση. Θέλουν να ξέρουν τα πάντα. Θέλουν να σε ελέγχουν. Αν είναι κάτι όμως που δεν τους αφορά, γιατί να ανακατευτούν?

Μέσα στην φυλακή υπάρχει πολύ κακία. Παναγία και Χριστέ μου! Είχα ζήλια γιατί εργάζονταν οι δικοί μου. Το έβλεπαν με κακία. Τους ενοχλούσε. Αυτές που τρέφονται απο την φυλακή, βρίζουν όταν αποφυλακίζεσαι.... κάποιες απο αυτές. Ξέρεις τι είναι να βλέπεις το περιστέρι μέσα απο τα κάγκελα?

Όταν αποφυλακίστηκες, έκλαιγα. Ανοίξε η πόρτα. Κοίταγα δεξιά, αριστερά.

Περίμενα το γιό μου και τη μητέρα μου. Είχαν καθυστερήσει απο την κίνηση του δρόμου. Δεν τους περίμενα. Έφυγα γρήγορα, γρήγορα..... Δεν μπορούσα.... Να φύγω όσο

πίο μακριά απο την φυλακή...Πήγα σπίτι μου.Με περιμέναν οι φίλοι μου και ο σύντροφος μου.

Ο χρόνος δεν κυλάει μέσα στην φυλακή.....Νιώθεις ότι έχει σταματήσει.Έκατσα ενα χρόνο μέσα και νόμιζα οτι είχα κάτσει δέκα.....Να φανταστείς προχτές πήγα βόλτα με μια άλλη φίλη μου αποφυλακισμένη.Και ξέρεις τι μου ειπε?"Εχω ξεχάσει να περπατάω".....Δεν θα ξεχάσω ποτέ την φυλακή.Ποτέ.

Ερ:Τι σημαίνει για σένα η λέξη ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ και με ποιους τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά οτι μπορεί να επιτευχθεί?

Απ:Είσαι σαν χαμένος οταν βγεις απο την φυλακή .Την ημέρα σπάνια βγαίνω.Έτσι ήμουν πάντα.Πήγα μια εκδρομή προχτές μέχρι την Σαλαμίνα και έκλαιγα.Ξέρεις τι είναι να 'σαι σε κελί?Να βλέπεις τα περιστέρια μές απο κάγκελα?.....[κλαίει.....σε αυτό το σημείο]

Ερ:Μετά την αποφυλάκιση σου απο ποιους περιμένεις στήριξη?Τι είδους στήριξη πιστεύεις οτι θα χρειαστείς μετά την αποφυλάκιση σου? Εσύ προσωπικά χρειάζεσαι στήριξη?

Απ:Η οικογένεια μου.Ένα ,δύο φιλικά άτομα.Ο σύντροφος μου.Όταν βγαίνεις απο την φυλακή χρειάζεσαι πρώτα απο όλα ψυχολογική στήριξη και μετά υλική.Είσαι "σμπαραλιασμένος", "κομμάτια".Όμως με την οικογένεια μου ήρθαμε ακόμα πιο κοντά.Είμαστε πιο καλά απο πριν.Όλοι.Ο γιός μου ειπε "δεν περιάζει"....."Τι να κάνουμε?Θα 'χω και μαμά φυλακόβια"[γελάει εδώ].

Ξέχασε το μου λένε.Ένας εφιάλτης ήταν και πέρασε.Για το μέλλον ελπίζω.Θα τα καταφέρω.Ελπίζω σε εργασία,σε οικονομική άνεση.Απο την φυλακή διατηρώ σχέση με κάποιες αποφυλακισμένες.Με 2,3 είχα καλή σχέση.Είμαι εναισθητοποιημένη με τις κρατούμενες.Έχουμε περάσει κάποιες καταστάσεις μαζί.Μαζί αρρώστιες,μαζί προβλήματα δίκης,μαζί οικογενειακά προβλήματα.....

Ερ:Ποιά πιστεύεις οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα του ατόμου?

Απ:Γίνεσαι καχύποπτος.Μου λέει κάποιος κάτι και σκέφτομαι πλέον "γιατι μου το 'πε αυτό?Μήπως κρύβει κάτι?".Γίνεσαι Πονηρός.Χειρότερος....

Στον θάλαμο που ήμουνα είχα μαζί μου και άλλες τρεις κρατούμενες,που ήταν ψυχασθενείς.Είχαν σκοτώσει γιούς,μάνες,παιδιά.....Κοιμόμασταν με βάρδιες .Είχαμε κανονίσει με μια άλλη κρατούμενη να προσέχει η μια την άλλη όταν κοιμόμασταν γιατι φοβόμασταν αυτές που είχαν κάνει ανθρωποκτονίες.Είχαμε και αϋπνίες.Τις φοβόσωνα αυτές τις γυναίκες.Τα μάτια τους ήταν αγριεμένα.Τις είχαν πλακώσει και στα φάρμακα.Πήγαινα στην[μου αναφέρει μια γνωστή υπόθεση ανθρωποκτονίας συζύγου]Α[ονομα] και της έλεγα γιατι "με κοιτάς έτσι?"Στην συνέχεια τους συνήθισα γιατι κατάλαβα οτι είναι άκακες.Όταν με βάλανε σε κελί,τα πράγματα ήταν καλύτερα.Ήμουν μαζί με την φίλη μου και με μια άλλη.Στον θάλαμο είμασταν είκοσι άτομα.Μας απαγόρευαν την χλωρίνη για να μην την πιούμε και αυτοκτονήσουμε.Λές και δεν μπορούσες να πεις Tιδε[απορρυπαντικό καθαρισμού].Αν θές να κάνεις απόπειρα αυτοκτο- Νίας μές στην φυλακή υπάρχουν χίλιοι τρόποι.....Αυτό που δεν άντεχα καθόλου και με ανατρίχιαζε κάθε φορά που το άκουγα ήταν η σιδερένια πόρτα του κελιού.Κάθε φορά που έκλεινε άκουγα το θόρυβο.Αυτός ο ήχος,το κλειδώμα,δεν θα το ξεχάσω ποτέ....Οι ισοβίτισσες δεν ενοχλούνε

Πολλές λεσβίεςμέσα στην φυλακή.Πω!Πω!Όπου γυρίσεις και όπου σταθείς,βλέπεις....Μπορεί μια λεσβία να στην πέσει αλλά αν πείς οτι είσαι

στρεϊτ,φεύγει...Βιασμοί?οχι...δεν υπάρχουν.Ίσως αυτά να γίνονται στην Γ΄ Πτέρυγα όπου πέφτει ξύλο.Εκεί βάζουν τους χρήστες..Αυτοί κάνουν τέτοια.

Ερ:Γιατί πιστεύεις ότι ορισμένοι αποφυλακισμένοι ξαναπαίζουν φυλακή παραπάνω απο μια φορά?

Απ:Γιατι έτσι έχουν μάθει.Τζάμπα φαί,ύπνο.Για αυτούς είναι μια χαρά.Είναι τρόπος ζωής τους.Τους ακούς μέσα στην φυλακή να σχεδιάζουν τι νέα παρανομία θα κάνουν όταν θα βγούν έξω...[“πουσιά”].Η Α πτέρυγα είναι το κολωνάκι.

Ερ:Πόσο σε απασχολεί το θέμα της εργασίας σου μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Επειδή η δουλειά της αστρολογίας είναι ψυχοφθόρα,αν και αμέσως μπορώ να βρώ εργασία,δεν έχω διάθεση να ασχοληθώ με τα προβλήματα άλλων ατόμων,των πελατών μου.Νιώθω κουρασμένη απο την φυλακή ακόμα.Θέλω να ξεκουραστώ.Ξέρεις τι κάνω τώρα που ειμαι σπίτι?Κάθομαι και βλεπω ταινίες...[γελάει]

Ερ:Πως πιστεύεις ότι βλέπουν οι εργοδότες το αποφυλακισμένο άτομο και γιατί?

Απ:Δεν νομίζω ότι θα τους άρεσε καθόλου.Θα αμφισβητούσαν την αθωότητα μου στην δικιά μου περίπτωση.Θα έλεγαν απο μέσα τους “μήπως δεν μας λείπει την αλήθεια?”Για αυτό έχω πεί ότι όλο αυτό το διάστημα της φυλάκισης μου έλειπα στην Καλαμάτα.

Ερ:Εσύ με ποιούς τρόπους σκέφτεσαι να βρείς εργασία μετά την αποφυλάκιση?Τι είδους εργασία σε ενδιαφέρει και με ποιούς τρόπους σκέφτεσαι να κινηθείς?

Απ:θα κάνω την παλιά μου δουλειά μου με τους τρόπους που ξέρω.Αστρολόγος ήμουν .Θα βάλω ξανά διαφημίσεις του γραφείου μου.

Ερ:Πιστεύεις ότι ένας κρατούμενος μπορεί να αποκτήσει χρήσιμες επαγγελματικές δεξιότητες μέσα στην φυλακή μέσα απο τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που πραγματοποιούνται ?Πόσο πιστεύεις ότι βοηθάνε τον κρατούμενο στην επιβίωση του μετά την αποφυλάκιση?Τι πιστεύεις ότι πρέπει να βελτιωθεί και τι όχι?

Απ:Βέβαια!Βοηθάνε πολύ.Το πρόγραμμα για τους υπολογιστές δεν το είχα προλάβει απο την αρχή.Δεν πηγαίνουν οι κρατούμενες σε Σεμινάρια χωρίς οφέλη.Δεν έχουν διάθεση.Εμένα με βοήθησε το ότι δεν έπαισα τον εαυτό μου ότι ειμαι φυλακή.Δεν θεωρούσα ότι ειμαι φυλακή.Σε ενα χρόνο που έμεινα μέσα διάβασα 239 βιβλία και έκανα 41 κεντήματα.Τι να κάνω εκεί μέσα με την κάθε “αισχηρή”?Διάβαζα συνεχώς και άκουγα μουσική με το ραδιοφανάκι μου.Χωρίς μουσική δεν μπορώ.

Ερ:Σε ποιά κοινωνική υπηρεσία μετά την αποφυλάκιση σου απευθύνθηκες και σε ποιά έλπιζες για μεγαλύτερη στήριξη?

Απ:Καμμία.Στον ΟΑΕΔ δεν πήγα γιατί δεν θεωρούμαι ελεύθερος επαγγελματίας.Δεν έκλεισα τα βιβλία μου όσο ήμουν φυλακή.Συνέχισα να κολλάω στον εατό μου ένσημα.Δεν δικαιούμαι επίδομα απο τον ΟΑΕΔ ως αποφυλακισμένη.Στην φυλακή μέσα δεν πήγα ποτέ να δώ τους κοινωνικούς λειτουργούς .Ούτε καν πήγα να τους δώ.Τι να μου κάνουν?Ετσι και αλλιώς,δεν ενδιαφέρονταν.Εμένα μου άρεσαν οι αυστηροί Υπάλληλοι.Ενιωθα ασφάλεια απο

τις συγκρατούμενες.Ότι δεν πρόκειται να με πειράζουν.Μια φορά πήγανα κάνα καρδιογράφημα.Ο γιατρός μέσα στην φυλακή ούτε καρδιογράφημα δεν ήξερε να κάνει.Μου έβαζε τα ηλεκτρόδια σε λάθος θέση.Το Κράτος έχω μάθει οτι παίρνει 50 ευρώ την ημέρα για κάθε Υπόδικο Κρατούμενο απο την Ευρωπαϊκή Ένωση.Μας υποχρεώναν μέσα να αγοράζουμε τα πάντα .Η φυλακή θέλει λεφτά.Αν δεν έχεις λεφτά,δεν περνάς καλά.Χρειάζεσαι στην φυλακή λεφτά για τσιγάρα ,κάρτες,γλυκά,έξτρα φαί...Στην φυλακή έχει άφθονο φαγητό.Ποιός το έτρωγε?Ανοστο.Ο κιμάς βρώμαγε.Ήταν κατεψυγμένος.Τα μακαρόνια τα κρατάγαμε.Τον κιμά οχι.Φτιάχναμε σάλτσα ντομάτας και τα τρώγαμε.Φτιάχναμε χαλβάδες,αν θέλαμε γλυκό...έχει ενα κουζινάκι,το οποίο κάναμε αίτηση στην διευθύντρια για να το φέρι.Γενικά,η φυλακή,έχει ελλείψεις..π.χ. ελλιπες νοσηλευτικό προσωπικό.Σε κάνουν χαπάκια μέσ στην φυλακή...

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι πλέον 1]την κοινωνία? 2]την Αστυνομία 3]τους δικαστές

Απ:Την κοινωνία?Καθόλου τώρα πιά.Δεν ξέρεις απο που θα σου ‘ρθει....Όσο για την Αστυνομία....α!Τα καθικάκια![γελάει].Μου φέρθηκαν ωραία σε γενικές γραμμές,αν εξαιρέσουμε κάποιους.Οχι πολλούς,δύο τρεις...που είχαν τα κόμπλεξ της Στολής.Αυτοί σε έχουν καταδικάσει πριν ακόμα κριθείς...Μέσα στην φυλακή έχει κάποιους σωφρονιστικούς υπαλλήλους,που παίρνουν το megάφωνο και φωνάζουν σε όλη την φυλακή προς τις κρατούμενες “Βγάλτε τον Σκασμό”.Συνήθως είναι νέες ηλικίες.Οι παλιότεροι σωφρονιστικοί υπάλληλοι μιλάνε πιο ευγενικά.

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΣ:
-Ήμουν υπόδικη για ενα χρόνο.Στις 15\12\2003 ενας αστυνομικός χτύπησε την πόρτα του διαμερίσματος μου και με οδήγησε στην ασφάλεια.Δεν μου έλεγαν τι είχα κάνει.Εγώ σε αυτήν την υπόθεση δούλεψα το 1997 για τρεις μήνες.Μια φίλη μου [δεν αναφέρει ιδιότητες του προσώπου που την σύστησε ως καθαρίστρια στους μαστροπούς των ανηλίκων-αρνείται να πει πως έγινε η επαφή της με αυτό το περιβάλλον εκπόρνευσης ανηλίκων γυναικών] με σύστησε εκεί ως καθαρίστρια.Δεν έκανα κάτι.Τα κοριτσάκια δεν είχαν πρόβλημα.Με την θέληση τους έκαναν αυτήν την δουλειά.Δεν κρατιούνταν χωρίς την θέληση τους,όπως αναφέρθηκε.Μάλιστα η μια έπαιρνε τηλέφωνο μια άλλη φίλη της στην Ρωσσία για να της πει να έρθει και αυτή στην Ελλάδα να κάνει την ίδια δουλειά γιατι βγάζει καλά λεφτά.Πήγε και κατήγγειλε την υπόθεση στον δημοσιογράφο γιατι δεν την πλήρωνε ο Μαστροπός όσα ήθελε η ίδια.Αυτός ερχόταν κάθε βράδυ.Ανοιγε το κουτί με τα λεφτά και της πλήρωνε.Εγώ εκεί δούλεψα για 3 μήνες ως καθαρίστρια.Και οι ίδιες οι κοπέλες είπαν στο δικαστήριο οτι εγω σεντόνια τους πήγαινα και πετσέτες.Έπαιρνα 20.000 δρχ. Για να είμαι εκεί απο το πρωί μέχρι τις δέκα το βράδυ.Φυλακίστηκα για διευκόλυνση εγκλήματος[δεν ξέρι ούτε το αδίκημα της με την τυπική έννοια του Ποινικού Κώδικα].Κάποιος έδωσε το όνομα μου στους Αστυνομικούς.
Έπιασε η Αστυνομία 28 άτομα για αυτήν την υπόθεση.Ο Αλβανός που ερχόταν και τις πλήρωνε έφαγε 25ρόνια φυλάκιση.“Όλοι πιαστήκαν εκτός απο τον επιχειρηματία της Υπόθεσης.Αυτός κυκλοφορεί ελεύθερος”.Πάντως ο Αστυνομικός ήρθε σε μένα έξι χρόνια μετά...Το 1997 ήταν η υπόθεση και με συνέλαβαν το 2003.Ήταν κακκούργημα....Είμαι με αναστολή έξω.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ:

-Ήμουν παντρεμένη με δικηγόρο.Με τον άντρα μου χώρισα πριν δέκα χρόνια. Μετά πέθανε απο έμφραγμα.Γενικότερα,απο την στιγμή που χώρισα άρχισαν τα οικονομικά προβλήματα.Δούλεψα στα Καλλυντικά για τρία χρόνια.Άνοιξα μια Βιοτεχνία ρούχων ,η οποία έπεσε έξω.Το διάστημα απο το 1997 μέχρι την φυλάκιση μου το 2003 ισορροπούσα οικονομικά.Δούλενα ως αστρολόγος.Είχα τους πελάτες μου.Έβγαζα καλά λεφτά.Στο "Μασάζ" δούλενα για τρεις μήνες και αυτό ως καθαρίστρια.Δεν καταλαβαίνω γιατί με έβαλαν φυλακή.Εγώ καθαρίστρια ήμουν.....Το διαμέρισμα με τις Ρουμάνες ανήλικες ήταν στο Φάληρο.Το Αστυνομικό Τμήμα ήταν απέναντι.Είχαμε και πελάτες Αστυνομικούς.....Απλά,όταν βγήκε η υπόθεση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης έπρεπε η Αστυνομία να δείξει οτι κάνει έργο.Αν δεν είχε πάει η Ρουμάνα στον δημοσιογράφο ,δεν θα είχε πιαστεί κανένας.....

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ πέμπτη:Αποφυλακισμένη

"ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΣΤΙΓΜΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΟΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΘΑΥΜΑ...."

"Η ΦΥΛΑΚΗ ΣΕ ΙΣΟΠΕΔΩΝΕΙ,ΣΕ ΚΑΤΑΠΙΕΖΕΙ"

"ΟΤΑΝ ΒΓΑΙΝΕΙΣ ΕΞΩ , ΒΡΙΣΚΕΙΣ ΠΟΡΤΕΣ ΚΛΕΙΣΤΕΣ"

"ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΙΚΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΘΑ ΣΕ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΝΑ ΣΤΑΘΕΙΣ ΣΤΑ ΠΟΔΙΑ ΣΟΥ ΚΑΙ ΝΑ ΕΡΘΕΙΣ ΣΤΑ ΙΣΙΑ ΣΟΥ.ΝΑ ΞΑΝΑΖΕΙΣ"

"ΠΡΩΤΑ ΑΠΟ ΟΛΑ ΤΟ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟ ΑΤΟΜΟ ΝΑ ΞΑΝΑΠΟΚΤΗΣΕΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ"

"ΔΕΝ ΘΑ ΞΕΧΑΣΩ ΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗ...."Πήγαινε να κάνεις Πάσχα στον Κορδαλλό"

ΦΥΛΟ:Γυναίκα

ΗΛΙΚΙΑ:43

ΦΟΡΕΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:μια

ΕΙΔΟΣ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ:Απάτη κατά πελατών.Ήταν Υπάλληλος της Εθνικής Τράπεζας.Καταχράστηκε την εμπιστοσύνη των πελατών .Πούλαγε τα Ομόλογα με 25% αντι για 18% που ήταν η νόμιμη τραπεζική τακτική.Ο διευθυντής της Τράπεζας ,που σύμφωνα με την ίδια,την υποκίνησε στην απάτη,πέθανε .

ΧΡΟΝΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΗΣ: 13 χρόνια αρχικά.Αποφυλακίστηκε στα 4 χρόνια.

Αρχικά μπήκε ως υπόδικος για τρεις μήνες .Ήταν υπάλληλος της Εθνικής Τραπέζης για 14 χρόνια μέχρι να αποκαλυφθεί η απάτη.

ΜΟΡΦΩΣΗ:Λύκειο.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:Έχει δύο παιδιά.Είναι με τον πατέρα τους αυτήν την στιγμή αλλά και κατά την φυλάκιση της.Η μητέρα της πέθανε απο έμφραγμα.Στεναχωρήθηκε πολύ απο την φυλάκιση της κόρης της,όπως λέειη ίδια.Ο πατέρας της έχει πεθάνει και αυτός.Έχει μια αδερφή μεγαλύτερη της ,η οποία είναι και η μόνη που την στηρίζει στο διάστημα αυτό,της αποφυλάκισης της.Είναι χωρισμένη.Η ίδια θεωρεί οτι ο λόγος που σκέφτηκε την απάτη ήταν διότι είχε

πληγωσμένο εγωισμό απο το γεγονός οτι την χώρισε ο σύζυγος της και ήθελε να του αποδείξει οτι μπορεί να σταθει και μόνη της οικονομικά αρκετά καλά.Ήθελε να του αποδείξει οτι μπορεί να τα καταφέρει και χωρίς αυτόν.Ο σύζυγος της τώρα αλλά και κατά την φυλάκιση της δεν την στήριξε καθόλου.Δεν την επισκέφτηκε ούτε καν στις φυλακές.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗΣ:6 μήνες[αποφυλακίστηκε τον Αύγουστο του 2004]

ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:Την συγκεκριμένη αποφυλακισμένη την επισκέφτηκα στο σπίτι της στον Πειραιά .Έχει πρόβλημα υγείας.Είναι παραπληγική.Κινείται με μπαστούνι και με ορθοπεδικά στηρίγματα.Ζεί σε μια ημιυπόγειο γκαρσονιέρα,κοντά στην αδερφή της.Το σπίτι αυτό μοιάζει με κελί.Είναι πολύ μικρό.Ενα δωμάτιο με ενα μικρό παράθυρο,το οποίο είναι κλειστό απο έξω.Προκειμένου να ολοκληρωθεί η συνέντευξη ,την επισκέφτηκα δύο φορές.Η κάθε συνέντευξη διήρκησε δύο ώρες.Η καταγραφή των απόψεων της είναι πολύ σημαντική γιατι έχει εμπειρία φυλάκισης τεσσάρων χρόνων.Η συζήτηση μαζί της είναι πολύ ενδιαφέρουσα,η κατάσταση της χρήζει βοήθεια κοινωνικής και λόγω τους προβλήματος υγείας που έχει.Είναι πολύ ευγενική και πολύ συμπαθής.

Ερ:Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?

Απ: 1]να μπορέσω να βρώ δουλειά.Να αισθάνομαι οτι μπορώ να συντηρώ τον εαυτό μου.Να μην έχω ανάγκη ούτε το οικογενειακό μου περιβάλλον [να είναι καλά η αδερφή μου !] που μπορεί απο οίκο ..ή να μην πιέξω για να με φροντίσουν.2]Να μπορέσω να κοιτάω τον κόσμο “διαφορετικά”.....να μην χαμηλώνω τα μάτια όταν συναντώ κάποιον .Η Αθήνα είναι μικρή.Όλο και κάποιον μπορεί να πετύχεις.3]η φυλακή να γίνει μια κακή ανάμνηση.Της κλειδαριάς το γκρα-γκρού[ήχος] και ειδικά το βράδυ..δύο φορές γυρνάει το κλειδί όταν σε κλειδώνουν στο κελί..Ούτε στον εχθρό σου να μην εύχεται να το ζήσει.Ευτυχώς που φέρανε την 17η Νοέμβρη και οι υπάλληλοι έγιναν πιό τυπικοί.Η 17η Νοέμβρη είχε πρόσβαση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης .Πρόσεχαν οι Υπάλληλοι τότε.Πριν,μας έφερναν εφημερίδα κάθε Παρασκευή.Ο μπακάλης έφερνε κάθε Παρασκευή εφημερίδα για όποιαν ήθελε να αγοράσει.

Τώρα,κάθε μέρα.Το πιό σημαντικό:βελτιώθηκε η ποιότητα του φαγητού.

Υπήρχαν παρτίδες φρέσκων κρεάτων.Αλλά για βάλει να μαγειρευεις για 500 μερίδες?Δεν μπορεί να είναι όλα φρέσκα.

Ερ:Τι σημαίνει για σένα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ και με ποιους τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά οτι μπορεί να επιτευχθεί ?

Απ:..με στήριξη.Πρώτα απο όλα ψυχολογική.Μέσα στην φυλακή το ζητάνε.Ζητάνε τον ψυχολόγο.Δεν ήμουν προετοιμασμένη να βγώ.Ξαφνικά μου ήρθε η αποφυλάκιση.Είχα κάνει αίτηση να βγώ νωρίτερα.Δεν ήξερα όμως οτι σε μια βδομάδα θα είχε βγει η εφ´ όρου απόλυση.Είχα δέκα μέρες να προετοιμαστώ για την αποφυλάκιση.Την ημέρα που αποφυλακίστηκα,μου τραγουδάγανε οι άλλες αποφυλακισμένες..”γάμος γίνεται σήμερα”.Να σκεφτείς είχα παραγγείλει παγωτίνα στην καντίνα για να κεράσω για την αποφυλάκιση μου.Βγήκα νωρίτερα....μείναν και τα παγωτίνα.Είπα της φίλης μου μέσα στην φυλακή να τα κεράσει για λογαριασμό μου στις άλλες κρατούμενες.

Πρώτα να ξαναποκτήσω την αυτοεκτίμηση μου.Αν ακούω κανένα θόρυβο μέσα στην φυλακή,πετάγομαι....Λέω έρευνα είναι...Μήπως έχω ξεχάσει κανένα ντεπόν[γελάει εδώ].Μέσα στην νύχτα στην φυλακή σου έριχναν τον φακό μέσα στα μάτια.Έκαναν

έρευνες για ναρκωτικά.Έφεραν τους σκύλους για τα ναρκωτικά μέσα στην νύχτα.Εμάς μας κλείδωναν.Αυτοί συνέχιζαν την έρευνα.

Ερ:Μετά την αποφυλάκιση σου απο ποιούς είχες στήριξη?Τι είδους στήριξη πιστεύεις ότι χρειάζεσαι μετά την αποφυλάκιση σου?Εσύ προσωπικά χρειάζεσαι στήριξη?

Απ:τους δύο πρώτους μήνες μου συμπαραστάθηκαν της μητέρας μου μια φίλη και η οικογένεια της,σαν να 'μωνα κόρη τους.Προβληματίστηκα πως θα τα έβγαζα πέρα.Με φιλοξένησαν σπίτι τους.Ήθελα όμως τον δικό μου χώρο κάποια στιγμή.Το έχεις ανάγκη μετά την φυλακή να μείνεις μόνος.Μετά σκέφτηκα εναν ξενώνα κάποιας Εκκλησιαστικής οργάνωσης.Ήθελα χαρτί ότι μπορούσα να εξυπηρετήσω τον ενατό μου λόγω του ότι είμαι παραπληγική.Είδα την στάση τους υποκριτική.Τα 'βλεπα όλα αυτά πολύ υποκριτικά:ενώ έβλεπαν εναν άνθρωπο ανάπηρο,αποφυλακισμένο και είναι άνθρωποι της Εκκλησίας[τις αποκαλεί "θεούσες"]...με βλέπουν ότι είμαι και "ασθενής και οδοιπόρος",ούτε μια καραμέλα δεν μου έφεραν.Είμαι Οδοιπόρος γιατί έχω 4 χρόνια να βγώ στην κοινωνία....η αδερφή μου έπαθε κατάθλιψη γιατί για να επιστρέψω τα χρήματα στους πελάτες της Τράπεζας πούλησα το σπίτι μου.Βλέπει άλλους ιδιοκτήτες στο σπίτι που έμεινα εγώ και στεναχωριέται.Η μάνα μου πριν πεθάνει,έπαθε δύο εγκεφαλικά.....Το πιο σημαντικό είναι να έχεις οικογενειακό περιβάλλον και φιλικό.Αυτός είναι εξάλλου ο σκοπός της άδειας μέσα στην φυλακή.Φοβόμουν τα αυτοκίνητα όταν βγήκα απο την φυλακή.Η οικογένεια θα σε στηρίζει και θα σε βοηθήσει να σταθείς στα πόδια σου και να έρθεις στα ίσια σου.Να ξαναζεις.Να πάς π.χ. σε μια καφετέρεια,να αγγαλιάσει η καρδιά μου..να ακούσεις κάτι ζωντανό...Η Εκκλησία και το Κράτος είναι μόνο λόγια.Να βοηθήσουνε πραγματικά.Λυπάμαι τις άπορες κρατούμενες και υπόδικες...

Ερ:Ποιά πιστεύεις ότι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου?

Απ:Η κλεισούρα μέσα στην φυλακή φέρνει εντάσεις....Το μάτι δεν ξεφεύγει.Έπειτα άτομα που είναι οικονομικά αδύνατα παρέχουν και σεξουαλικές χάρες προκειμένου να έχουν κάποια πράγματα.Έχω δει κοπέλα να κάνει βουτιά απο τον τρίτο.Κάποιοι Υπάλληλοι δεν μιλάνε καλά....Σε μια φύλακα της είπα ότι έχει κρίση μέσα στο κελί...εσύ γιατί έχεις ζέστη? Και μου απάντησε..."Ίσα και όμοια είμαστε?".Οι Σωφρονιστικοί Υπάλληλοι είναι ο βασικός αγωγός για τα ναρκωτικά μέσα στην φυλακή.Πως μπαίνουν νομίζεις?[περιγράφει μια τυπική αρχιφύλακα με την λέξη σκληρή.Εξισώνει το τυπικό με την σκληρότητα].Οι Υπάλληλοι αδιαφορούν.Κάποια πράγματα μέσα στην φυλακή είναι θέμα αξιοπρέπειας.Σε βάζουν σε ένα κελί δύο άτομα με μια τουαλέτα.Κοινή τουαλέτα σε κελί.Ξέρεις τι είναι να δεις "Χαρμάνα" μπροστά στα μάτια σου?Χαρμάνα στην γλώσσα της φυλακής σημαίνει το στερεότυπο Σύνδρομο του χρήστη.Δεν υπάρχει πιο συγκλονιστικό.Να την έχεις στο κελί σου να διπλώνεται στα τέσσερα,εμετοί ρουκέτες.....και κοινή τουαλέτα.Τρόμαξα,έκλαιγα.Χτύπησα την πόρτα στην φύλακα.Μου απάντησε.."Κοιμηθείτε.Αύριο το πρωί θα έχει γιατρό". "Στην ένταση αυτών των στιγμών ελπίζεις ότι θα γίνει θαύμα..."Στην φυλακή ο καλός γίνεται καλύτερος γιατί παίρνει το μάθημα του,οτι η φυλακή σε καταπέζει,σε ισοπεδώνει.Ο κακός γίνεται χειρότερος,αντιδρά,καταστρώνει σχέδια εκδίκησης αστυνομικών,δικαστών.

Γίνεται υπότροπος μετά..καταρριούνται μέσα στην φυλακή.Μετά μέσα στην φυλακή μπορεί να δεις κρατούμενη της Α΄ Πτέρυγας που είναι Αρχηγός να επηρεάζει την Γ΄ .Γίνεται αναστάτωση τότε.Σπάνε τα τζάμια στην σειρά....6,7 τζάμια στην σειρά.....

Ερ:Γιατί πιστεύεις ότι ορισμένοι αποφυλακισμένοι ξαναμπάνουν στην φυλακή παραπάνω από μια φορά?

Απ:..βρίσκουν έξω πόρτες κλειστές.Να σου πώ ένα παράδειγμα?Το πρόστιμο.Βάζουν πρόστιμο μαζί με την Ποινή σου.Πρέπει να το πληρώσεις όταν φύγεις από την φυλακή αλλιώς σου έρχεται με την εφορία.Βγαίνεις από την φυλακή χρεωμένος...Όταν βγαίνεις από την φυλακή χρεωμένη και δεν έχεις λεφτά να ανταπεξέλθεις,πολύ πιο εύκολα μπορείς να πέσεις σε αδίκημα.Αν δεν έχεις παιδεία από την οικογένεια σου,μπορεί να παρασυρθείς.Μέσα στην φυλακή μαθαίνεις και άλλα αδικήματα.π.χ. μια γιατρός μέσα,που είχε καταδικαστεί για απάτη,μας έλεγε πως κατασκεύαζε πιστωτικές κάρτες.Την αποκαλούσαν η γυναίκα –Φαντομάς στις ειδήσεις.Εγώ έχασα τα κλειδιά της ντουλάπας μου και φώναξα μια συγκρατούμενη μου.Με ένα τσιμπιδάκι,άνοιξε το λουκέτο σε δευτερόλεπτα.Στα χρόνια που ήμουν εγώ μέσα[4] είχε έρθει η συγκεκριμένη κρατούμενη δέκα φορές για κλοπή.Στην φυλακή είναι κλίκες.Μπαίνουν φυλακή για να μάθουν τα νέα[εμπορία ναρκωτικών].

Ερ:Πόσο σε απασχολεί το θέμα της εργασίας μετά την αποφυλάκιση σου?

Απ:Έχω ψάξει για εργασία.Πολύ δύσκολα τα πράγματα.Ουρές οι άνεργοι.Πήγα στον ΟΑΕΔ για τα προγράμματα του.Δεν έχω ούτε εργοδότη ,ούτε κεφάλαιο για να ανοίξω επιχείρηση με επιχορήγηση του ΟΑΕΔ.Δεν θέλω να ζητάω χατίρια.Υποσχέθηκαν αλλά τίποτα.....

Ερ:Πως πιστεύεις ότι βλέπουν οι εργοδότες το αποφυλακισμένο άτομο και γιατί?

Απ:Η πρώτη εντύπωση επιφυλακτική αλλά με την πορεία,με τη πάροδο βλέποντας την απόδοση και βλέποντας ότι είσαι εντάξει...δεν νομίζω ότι θα υπάρχει πρόβλημα.

Ερ:Τι είδους εργασία θα ήθελες να βρεις τώρα που αποφυλακίστηκες?Με ποιούς τρόπους σκέφτεσαι να βρεις εργασία και με ποιούς τρόπους σκέφτεσαι να κινηθείς?

Απ:..εργασία γραφείου.Είτε σαν τηλεφωνήτρια είτε σαν δακτυλογράφος.Δεν θέλω ευθύνες πιά.Είμαι κουρασμένη .Μέσω βοήθειας από πολιτικό δύσκολο να γίνει κάτι γιατί σε κοιτάνε “διαφορετικά”,απορριπτικά.Μέσω γνωστών και φίλων σκέφτομαι να κινηθώ.Είχα φίλους Πολιτικούς όταν ήμουν στην Εθνική Τράπεζα υπάλληλος.Αισθάνομαι κατώτερη ,αν τους ζητούσα βοήθεια πιά.Έχω στερηθεί να βλέπω τα παιδιά μου .Δεν θέλω να ξύνω πληγές.Δεν υπήρχε τότε που βγήκε η περίπτωση μου στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης,αυστηρό ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. “Με είχαν κάνει φίρμα σε όλη την Ελλάδα....”

Ερ:Πιστεύεις ότι ένας κρατούμενος\η μπορεί να αποκτήσει χρήσιμες επαγγελματικές δεξιότητες μέσα στην φυλακή μέσα από τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που πραγματοποιούνται ?Πόσο πιστεύεις ότι βοηθάνε τον κρατούμενο στην

επιβίωση του μετά την αποφυλάκιση?Τι πιστεύεις οτι πρέπει να βελτιωθεί και τι όχι?

Απ:..Ναι σε βοηθάνε στην επιβίωση.Παίρνεις δεξιότητες.Το θέμα είναι οτι δώσαμε το βιογραφικό μας στους καθηγητές του Προγράμματος για εκμάθηση ΗΎ μέσα στην φυλακή αλλά δεν έγινε τίποτα.

Ερ:Σε ποιά Κοινωνική Υπηρεσία μετά την αποφυλάκιση σου σκέφτεσαι να απευθυνθείς και σε ποιά ελπίζεις για μεγαλύτερη στήριξη?

Απ:..Στην Πρόνοια έλπιζα πριν βγώ απο την φυλακή αλλά οι ελπίδες μου διαψεύστηκαν.Εκτός απο τις ταλαιπωρίες μου και τα έξοδα,έφευγα κλαμμένη απο εκεί.Βαριόταν η κοινωνική λειτουργός που ήταν εκεί να κάνει μια έκθεση για να πάρω το επίδομα.Σε κοιτάνε απαξιωτικά.Η δευτεροβάθμια επιτροπή ήταν επηρεασμένη απο την φυλάκιση μου.Ο γιατρός μου απάντησε :''κακώς σου δώσαμε επίδομα την πρώτη φορά.Δεν θα πάμε εμείς για σένα φυλακή''.Εγώ του απάντησα ως εξής:''στην φυλακή μέσα είχα συναδέλφους σου''.

Ερ:Πόσο εμπιστεύεσαι μετά την αποφυλάκιση σου την 1] κοινωνία 2]τους Αστυνομικούς 3] τους δικαστές?

Απ:Δύσκολη ερώτηση[αρνείται να απαντήσει .Νομίζει οτι την ρωτώ για τους δικαστές που την δίκασαν.Φοβάται.Την καθησυχάζω λέγοντας της οτι με ενδιαφέρει η προσωπική της άποψη γενικά για τους δικαστές και την Αστυνομία,οχι συγκεκριμένα].

Οι Δικαστές στην πλειοψηφία τους είναι αυστηροί,κομπλεξικοί.Σε κάποιους το βλέμμα τους δεν δείχνει σιχαμάρα,απόρριψη.Αλλά είναι λίγοι.Άλλοι πετάνε μπηχτές λόγω ισχύος.Σε θεωρούν απόβλητο,κρατούμενο....Δεν έχω καλή άποψη και λόγω βιωμάτων προσωπικών αλλά και απο αυτά που άκουσα μέσα στην φυλακή.Υπάρχει κρατούμενη που αθωώθηκε και ούτε καν αποζημιώθηκε....Μέσα στην φυλακή δεν θα δείς ποτέ Αστυνομικία Κρατούμενη,δικαστίνα...μόνο μια γυναίκα Δικαστή είχαμε μέσα που είχε πουλήσει παράνομα την μισή Πεντέλη.Οι περισσότερες μέσα στην φυλακή βρίσκονται για πορνεία,για μεταφορά ναρκωτικών..θα δείς πολλούς δημόσιους Υπάλληλους μέσα,γιατρό καμμία,δημοσιογράφο καμμία,εκπαιδευτικό καμμία....τραπεζικούς υπαλλήλους είχαμε.Δυο ,τρία περιστατικά.Και δικηγόρους είχαμε αλλά φεύγανε γρήγορα με εγγύηση.Μες στην φυλακή το τι επάγγελμα κάνεις έξω δεν το πολυδηλώνουνε....

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΗΣ:

-Είχα την ευθύνη πολλών.Μάνα ανάπηρη.Ήμουν ευάλωτη.Εγώ έφτιαχνα τις αιτήσεις για τα ομόλογα.Εγώ δεν δικάστηκα με τον Νόμο για Απάτη κατά του Δημοσίου,αλλά με τον Ν.1608 για ''απάτη σε βάρος πελατών''.Πήρα Κάθεριξη.Το αδίκημα μου ανήκει στα Κακουρήματα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΣΕ
ΑΝΤΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ ΦΥΛΑΚΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ.

Χορηγήσαμε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις για την κοινωνική επανένταξη σε 10 γυναίκες και 10 άντρες κρατούμενους των φυλακών Κορυδαλλού κατόπιν αιτήσεως στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και η οποία αίτηση εγκρίθηκε αλλά επέτρεψε ερευνητικά την άδεια να δοθούν τα ερωτηματολόγια διαμέσου της κοινωνικής υπηρεσίας της φυλακής στους κρατούμενους λόγω θέματος προσωπικών δεδομένων. Το ερωτηματολόγιο ως δομή αποτελείτο από ανοιχτές κυρίως ερωτήσεις ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη εκφραστικότητα από τους ερωτηθέντες και δόθηκε σε κρατούμενους και κρατούμενες που εργάζονταν στην φυλακή σε κάποια τμήματα, γιατί θεωρήθηκε από την κοινωνική υπηρεσία ότι τέτοιου είδους κρατούμενοι θα ήθελαν να απαντήσουν σε ερωτηματολόγιο σχετικά με την κοινωνική επανένταξη. Ο αριθμός του δείγματος ήταν δέκα άντρες και δέκα γυναίκες, ανεξαρτήτου αδικήματος και ηλικίας ή χρόνου εγκλεισμού, με μόνη προϋπόθεση να είναι έγκλειστοι σωφρονιστικών καταστημάτων. Όλοι οι ερωτώμενοι είναι Έλληνες, πλην ενός άντρα κρατούμενου.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ:

Οι ερωτήσεις που τέθηκαν εξίσου και στις δύο ομάδες κρατουμένων με βάση το φύλο είναι οι εξής παρακάτω:

1] πώς βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση; [ανοιχτή ερώτηση]

2] τι σημαίνει για σένα κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένου ατόμου και με ποιούς τρόπους πιστεύεις εσύ προσωπικά ότι μπορεί να επιτευχθεί; [ανοιχτή ερώτηση]

3] ποιά συναισθήματα μετά την αποφυλάκιση σου πιστεύεις ότι θα κυριαρχεί στην διάθεση σου ψυχολογικά για τους πρώτους μήνες; [αναφέρονται 20 συναισθήματα]

4] για πόσο καιρό πιστεύεις ότι θα αισθάνεσαι έτσι?

5] πιστεύεις ότι η ψυχολογική σου διάθεση μετά την αποφυλάκιση θα καθορίσει την περαιτέρω κοινωνική σου προσαρμογή; [ερώτηση φίλτρου: αιτιολόγηση της απάντησης του/της.]

6] πόσο σε απασχολεί μετά την αποφυλάκιση σου να εργαστείς?

7] τι εργασία θα σε ενδιέφερε να βρείς/τι εργασιακά προσόντα πιστεύεις ότι έχεις και ποια θα ήθελες να βελτιώσεις?

8] τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται μέσα στην φυλακή για την επαγγελματική κατάρτιση κρατουμένων πιστεύεις εσύ προσωπικά ότι είναι για την μετέπειτα κοινωνική αποκατάσταση των αποφυλακισμένων: 1. πολύ σημαντικά, 2. μέτριας σημασίας, 3. ελάχιστα, 4. καθόλου σημαντικά, 5. ούτε σημαντικά ούτε ασήμαντα. Ανάλογα με την απάντηση που επέλεξες, πες μας λίγα περισσότερα για την επιλογή σου.

9] ποιος πιστεύεις ότι είναι ο βασικός λόγος που μπαίνει κάποιος φυλακή για παραπάνω από μια φορά?

10] πιστεύεις ότι το γεγονός ότι κάποιος έχει κάνει φυλακή επηρεάζει τον τρόπο που οι γύρω του τον βλέπουν μετά την αποφυλάκιση?

11] αν απηραξεί, επέλεξε: 1. θετικά, 2. αρνητικά, 3. ουδέτερα, 4. δεν ξέρω.

12] πώς πιστεύεις ότι η κοινωνία αντιμετωπίζει σε θέματα εργασίας, αποδοχής και ανθρωπίνων σχέσεων έναν πρώην φυλακισμένο?

Οι ερωτήσεις κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις βασικούς άξονες: 1] σε ερωτήσεις που μελετούν το πώς θα πιστεύει ο κρατούμενος ότι θα αισθάνεται ο ίδιος μετά την αποφυλάκιση, πώς πιστεύει ότι θα είναι η ζωή του, 2] σε ερωτήσεις που μελετούν τα αίτια της υποτροπής από την σκοπιά των κρατουμένων και 3] σε ερωτήσεις που ζητούμε να αξιολογήσουν την χρησιμότητα των σεμιναρίων μέσα

στην φυλακή και την σύνδεση τους με την εύρεση εργασίας μετά την φυλακή και 4) θέματα κοινωνικής αποδοχής και κοινωνικής προσαρμογής,έτσι όπως προβλέπει ο ίδιος ο κρατούμενος οτι θα χαιρεί αντιμετώπισης.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

1.ΑΝΤΡΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ

ΕΡΩΤΗΣΗ 1:”Ποιά συνασθήματα μετά την αποφυλάκιση σου πιστεύεις οτι θα κυριαρχεί στην διάθεση σου ψυχολογικά για τους πρώτους μήνες?”

Κρατούμενος 1:άγχος,ελπίδα για καλύτερευση

Κρατούμενος 2:άγχος,ελπίδα για καλύτερευση

Κρατούμενος 3:χαρά,απελευθερωμένος\η

Κρατούμενος 4:ελπίδα για καλύτερευση και οχι μόνο.

Κρατούμενος 5:χαρά και ηρεμία

Κρατούμενος 6:απελευθερωμένος\η και χαρά.

Κρατούμενος 7:ευερεθιστότητα,ελπίδα για καλύτερευση

Κρατούμενος 8:χαρά,ελπίδα για καλύτερευση

Κρατούμενος 9:ικανοποίηση,επιθυμία για εργασία

Κρατούμενος 10:χαρά,χαμένος

2.ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ

Κρατούμενη 1:η ερώτηση αυτή έχει απάντηση που δεν καλύπτεται σε λίγες γραμμές ,για αυτό το μόνο που θα γράψω είναι μια προσωπική εμπειρία.Έχω πιάσει τον εαυτό μου να μένει απαθής στον πόνο του άλλου ή ακόμηκαι να έχω κακία ή μίσος για ανθρώπους σαν να ξυπνάνε ζωώδη ένστικτα μου.Η πλήρης αποκτήνωση το αποτέλεσμα του υποτιθέμενου σωφρονιστικού συστήματος.

Κρατούμενη 2:εκτός απο την καταστολή ,την αποκτήνωση και απονέκρωση όλων των συναισθημάτων ?Υπάρχει περίπτωση[μία στο εκατομμύριο]να βρείς ενα σωστό άτομο που να σε βοηθήσει να συνεχίσεις να χαμογελάς να ονειρεύσαι,παρόλο που είναι πίο εύκολο να αφεθείς στην λήθη του συστήματος.

Κρατούμενη 3:Όσοο για την υπηρεσία της φυλακής είναι άσπογη.Ουδέν πρόβλημα.

Κρατούμενη 4:η επίδραση της φυλακής σε ενα άτομο είναι πολύπλοκη ως δαιδαλώδης !Αναδομούνται τα πιστεύω,βomβαρδίζονται οι αντοχές ,γιγαντώνεται η θέληση ,σκληραίνει ο χαρακτήρας ,λυαίνονται τα συναισθήματα,η γνώση[!],που αποκτάς ,κοντολογίς δεν αφήνει καμμία στιγμή χωρίς κέρδος εδώ στην φυλακή ,με όλα τα πλύν,δεν πετάς τίποτα στην χωματερή,το προσθέτεις στην ανάγκη σου και στην πεποιήθηση σου να βγεις πλούσιος σε χαρακτήρα.

Κρατούμενη 5:τον χαρακτήρα του κάθε άτομο τον κουβαλάει πάντα μαζί του ,όπου και αν πάει.Η επίδραση της φυλακής τον καλό τον κάνει καλύτερο και τον κακό χειρότερο.

Κρατούμενη 6:είναι συναφές με την επίδραση της ζύμωσης:μέσα στην φυλακή ο καλός γίνεται καλύτερος και ο κακός χειρότερος.

Κρατούμενη 7:αδικημένη .

Κρατούμενη 8:αντίδραση και απελευθερωμένη.

Κρατούμενη 9: άγχος και απελευθερωμένη

Κρατούμενη 10: στεναχώρια, χαρά, ευφορία έτσι και έτσι, απόλυτη ηρεμία, αγάπώ και σέβομαι, η μοναξιά μου αρέσει, η ελπίδα για καλύτερευση εξαρτάται, υπομονή
Πάντα αισθάνομαι απελευθερωμένη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: "Για πόσο καιρό πιστεύεις ότι θα αισθάνεσαι έτσι?"

Κρατούμενος 1: για τους πρώτους τρεις και τέσσερις μήνες.

Κρατούμενος 2: μέχρι να ορθοπατήσω

Κρατούμενος 3: περίπου 4-6 μήνες

Κρατούμενος 4: για πάντα ,είναι ένας συνεχές αγώνας προς το καλύτερο.

Κρατούμενος 5: για πάντα πιστεύω από την στιγμή που θα είμαι ελεύθερος ,η χαρά για αυτό και η ελπίδα για το καλύτερο θα είναι παντοτινή. Συνεχής προσπάθεια για καλύτερα από πριν.

Κρατούμενος 6: τις πρώτες εβδομάδες.

Κρατούμενος 7: σίγουρα για τους πρώτους 3 μήνες.

Κρατούμενος 8: για πολύ λίγο.

Κρατούμενος 9: για μικρό χρονικό διάστημα

Κρατούμενος 10: χωρίς απάντηση.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Κρατούμενη 1: προσωπικά εγώ χρειάζομαι στήριξη και ηθική και οικονομική. Με τα δεδομένα που έχω τώρα .Η οικογένεια μου θα με βοηθήσει να σταθώ και πάλι "όρθια" Επίσης κάποιος φίλος ,που δεν έχουν σχέση με χρήση[εγώ ή μου χρήστρια] είναι και αυτοί δίπλα μου.

Κρατούμενη 2: όλοι χρειάζονται στήριξη, ακόμη και αν δεν το παραδέχονται. Λίγοι είναι αυτοί που έχουν απομείνει σε αυτή την περίοδο ύφεσης. Αυτοί που έχουν απομείνει σε αυτήν περίοδο ύφεσης. Μόνο από τους δικούς μου ανθρώπους [οικογένεια] είμαι πρόθυμη να δεχθώ μια πρώτη στήριξη[οικονομική και ψυχολογικού περιχομένου] μέχρι να βρώ τα πόδια μου. Χωρίς πίεση και προδιαγραφές όμως, γιατί η κατάσταση θα είναι λίγο εύθραστη.

Κρατούμενη 3: βρίσκω την άκρη μόνη μου.

Κρατούμενη 4: στήριξη περιμένο από μένα την ίδια καταρχήν ,απο την οικογένεια μου, απο "φίλους" που παρέμειναν δίπλα μου σε όλο αυτό το δύσκολο μονοπάτι. Μια εντελώς φυσιολογική αντιμετώπιση , γεμάτη χαρά, "σαν να μην τους έλειψα ποτέ" όπως και αυτοί δεν μου λείπουν αφού τους έχω δίπλα μου κάθε στιγμή, με χίλιους τρόπους! Η αυτοπεποίθησή μου καθημερινά με δικαιώνει πως αντέχω ,όμως τι καλύτερο να γέρνει στον ώμο των δικών σου για λίγη ξεκούραση!!!

Κρατούμενη 5: αγάπη και φροντίδα από τους δικούς μου ανθρώπους .Αυτή του είδους στήριξη χρειάζομαι.

Κρατούμενη 6: η ίαση των τραυμάτων του εγκλεισμού επιτυγχάνεται μόνο με αγάπη και ανυστερόβουλη φροντίδα .Αυτό χρειάζομαι.

Κρατούμενη 7: μέχρι να πεθάνω.

Κρατούμενη 8: ανάλογα με τα δεδομένα που θα έχω. Πιστεύω πως θα αισθάνομαι έτσι για 1-2 μήνες.

Κρατούμενη 9: τουλάχιστον τον πρώτο μήνα.

Κρατούμενη 10:χωρίς απάντηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3:΄΄Πιστεύεις ότι η ψυχολογική σου διάθεση μετά την αποφυλάκιση θα καθορίσει την περαιτέρω κοινωνική σου προσαρμογή? [κλειστή ερώτηση με 4 διαβαθμισμένες επιλογές:1.πολύ 2.λίγο 3.ελάχιστα 4.καθόλου]

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ:

ΠΟΛΥ:6

ΛΙΓΟ:1

ΕΛΑΧΙΣΤΑ:1

ΚΑΘΟΛΟΥ:2

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ:

ΠΟΛΥ:10

ΛΙΓΟ:

ΕΛΑΧΙΣΤΑ:

ΚΑΘΟΛΟΥ:

ΕΡΩΤΗΣΗ 3α]Ανάλογα με την απάντηση σου,πες μας λίγα περισσότερα για την ψυχολογική σου διάθεση μετά την αποφυλάκιση σου.

Κρατούμενος 1:λόγω επειδή είχα βρεθεί με τον εαυτό μου,πιστεύω δεν θα χάσω την ψυχραιμία μου και την ελπίδα μου προς ενα λαμπρό μελλόν ,που ήθελα πάντα και αυτό είναι το σημαντικό απο εκεί και πέρα.

Κρατούμενος 2:μετά την αποφυλάκιση θα έχω άγχος εάν βρώ δουλειά για να μπορέσω να φέρω την οικογένεια μου πάλι σε βάση.

Κρατούμενος 3:πιστεύω ότι θα αισθάνομαι όλο όρεξη για την ζωή διότι στην φυλακή αντιλαμβάνεσαι την έλλειψη των μικρών αλλά και σημαντικών χαρών της ζωής.

Κρατούμενος 4:γενικά,πάντα στην ζωή μας πρέπει να είμαστε θετικοί ,για μένα η φυλακή μου έχει κάνει καλό και μου έχει ανεβάσει την διάθεση για αλλαγή ζωής μου απο εδώ και πέρα.

Κρατούμενος 5:η διάθεση φυσικά πρέπει να είναι ανεβασμένη.Ότι και αν συνέβη πρέπει να μείνει στο παρελθόν και να κοιτάξω μπροστά ,να προσπαθήσω να ανέβω και κοινωνικά,και ψυχολογικά και δημιουργικά.Πρέπει με το πάθημα μου να μάθω .Αυτό είναι το σημαντικό και να προχωρήσω καλύτερα απο πρίν.

Κρατούμενος 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 7:η φυλακή προκαλεί νευρικότητα και ανασφάλεια,οπότε αντιμετωπίζεις διάφορα εργασιακά ερεθίσματα με λάθος τρόπο.

Κρατούμενος 8:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 9:ικανοποίηση γιατί θα βρεθώ ξανά με τους δικούς μου και μεγάλη επιθυμία για εργασία γιατί το χρονικό διάστημα αδράνειας ήταν πολύ μεγάλο .

Κρατούμενος 10:θα μου χρειαστεί λίγο χρόνο για να καταλάβω που ήμουνα,που είμαι,τι κάνω.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Κρατούμενη 1:Θα ειμαι πολύ επιφυλακτική με τον περίγυρο και τις σχέσεις μου,όσο για τις κοινωνικές σχέσεις όλοι οιάνθρωποι ,που θα συναναστρέφομαι θα τους περνάω "ακτινογραφία".

Κρατούμενη 2:εκτός απο το σχετικό άγχος και δυσκολία επανένταξης είναι και ένα μεγάλο χάσμα υποχρεώσεων ,που πρέπει να γεφυρωθεί .Σιγά-σιγά ,σίγουρα θα ειμαι πιο προσεκτική και προσγειωμένη σε πολλά πράγματα ,θα θέσω πιο αυστηρά κριτήρια όσων έχει να κάνει με τυχόν διαπροσωπικές σχέσεις κ.ο.κ.Θα είναι ένα καινούριο ξεκίνημα που θέλει δουλειά αν δεν θέλω να χάσω το τρένο.

Κρατούμενη 3:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 4:συνεχής τροφοδοσία με αισιοδοξία ,με προοπτική των ονείρων μου,κατά την διάρκεια της φυλάκισης μου,η συνεχής μετάγγιση αγάπης και προσμονής της οικογένειας μου καθιστούν την "μετά εποχή" της φυλάκισης ,παρά τις δυσκολίες που θα προκύψουν ,ζωής ιδιαίτερα ευχάριστης.

Κρατούμενη 5:θα έχω περισσότερη φροντίδα και ενδιαφέρον για τον ευατό μου.Μεγαλύτερη σταθερότητα στην ζωή μου.

Κρατούμενη 6:ο εγκλεισμός αποτελεί ορόσημο για την ψυχοσύνθεση μου και την βαθύτερη γνωριμία με τον ευατό μου ,δεν είναι όμως ορόσημο διαχωριστικό για την ζωή μου.

Κρατούμενη 7:η ψυχολογική μου διάθεση θα είναι πολύ χαλιά και έτσι θα μείνει.

Κρατούμενη 8:το να ξαναβγώ έξω θα με φέρει αντιμέτωπη με τα ναρκωτικά ξανά ,εκει πρέπει να παλέψω ουσιαστικά το αίσθημα της απελευθέρωσης θα με βοηθήσει να πραγματοποιήσω όνειρα που κάνω τώρα.Θα ειμαι αντιδραστική σε ότι με κουράζει ψυχολογικά και θέτει φραγμούς στην δική μου πορεία.

Κρατούμενη 9:με την σύλληψη και τη προφυλάκιση χάνεις όλα τα δεδομένα σου στην κοινωνία .Η ροή της ζωής σου ανατρέπεται.Ξέρεις ότι υπήρξες στάσιμος για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα ενώ η ζωή και οι άνθρωποι έξω απο τα σίδερα τρέχουν και αλλάζουν συνεχώς συνεχώς ..δεν ξέρεις αν ανήκεις κάπου,φοβάσαι για το αν θα απογοητευτείς με αυτό που θα βρεις ενώ ξέρεις ότι πρέπει παράλληλα να περιορίσεις λίγο τις επιθυμίες σου για να μην ξανακαταλήξεις μέσα.

Κρατούμενη 10:χωρίς απάντηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4:"Πόσο σε απασχολεί μετά την αποφυλάκιση σου να εργαστείς?".

[κλειστή ερώτηση με 4 διαβαθμισμένες επιλογές :1.πολυ 2.λίγο 3.ελάχιστα 4.καθόλου].

ΠΟΛΥ:10

ΛΙΓΟ:0

ΕΛΑΧΙΣΤΑ:0

ΚΑΘΟΛΟΥ:0

ΕΡΩΤΗΣΗ 5:"Τι εργασία θα σε ενδιέφερε να βρεις ?τι εργασιακά προσόντα πιστεύεις ότι έχεις και ποιά θα ήθελες να βελτιώσεις?

Κρατούμενος 1:πιστεύω οτι μπορώ να εργαστώ ως τυπογράφος λόγω της δουλειάς που έκανα εδώ και οι σπουδές μου που θα συνέχιζα ως μηχανόλογο μηχανικού [τα εκτυπωτικά μηχανήματα].

Κρατούμενος 2:όταν εισαι 45 και με προβλήματα υγείας ότι και να βρείς θα είναι δωρό Θεού.

Κρατούμενος 3:θα ήθελα να αναπτύξω μια εταιρεία ηλεκτρονικού εμπορίου,έχω πιστεύω τα προσόντα που απαιτούνται αλλά θα ήθελα να βλετιώσω το κομμάτι του προγραμματισμού κ.λ.π. και την γραφιστική.

Κρατούμενος 4:εγώ ήδη έχω εργασία έξω ,που με περιμένει δόξα τω Θεώ υγεία να έχουμε,προσόντα έχουμε,όρεξη για δουλειά έχουμε,όλα τα άλλα γίνονται.

Κρατούμενος 5:ελεύθερος επαγγελματίας είμαι.Έχω πρακτορείο στοιχημάτων δικό μου ενώ παράλληλα ασχολούμαι και με τα άλογα καθώς είμαι εκπαιδευτής αλόγων [προπονητής]-[αναβάτης].

Κρατούμενος 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 7:εργάζομαι στο τυπογραφείο της φυλακής και βγαίνοντας θα ήθελα να εργαστώ σε κάποια τέτοια δουλειά.

Κρατούμενος 8:είμαι κάτοχος πτυχίου ΤΕΙ [τμήμα οδοντοτεχνικής] αλλά θα με ενδιέφερε να εργαστώ στον χώρο της πληροφορικής.

Κρατούμενος 9:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 10:1]εκτυπωτής offset, 2]τυπογράφος 3]το τεχνικό μέρος.

Κρατούμενη 1:

ΠΟΛΥ:7

ΛΙΓΟ:1

ΕΛΑΧΙΣΤΑ:

ΚΑΘΟΛΟΥ:

ΧΩΡΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:2

ΕΡΩΤΗΣΗ 5:”Τι εργασία θα σε ενδιέφερε να βρείς?Τι εργασιακά προσόντα πιστεύεις οτι έχεις και ποιά θα ήθελες να βελτιώσεις?”

Κρατούμενη 1:η ηλικία μου επιτρέπει τις σπουδές, οπότε όταν βγώ θα προσπαθήσω να πάρω κάποιο πτυχίο ώστε να μπορέσω να εργαστώ.

Κρατούμενη 2:είμαι τελειόφοιτη πανεπιστημίου και μετά απο όσα πέρασα και περνάω σκέφτομαι πολύ σοβαρά καθαρή εγκληματολογία.

Κρατούμενη 3:δεν αφορά κανένα,αλλά όχι παράνομα.

Κρατούμενη 4:οραματίζομαι μετά την φυλακή μου την επαγγελματική συνέχεια!Δεν διέκοψα ποτέ την εργασία!Πολλά τα ενδιαφέροντα μου!Σε αυτά με ενισχύουν τα δυό παιδιά μου!Απλά θα ζητήσω εργασία επιδεικνύοντας μέσα στα προσόντα μου την φοίτηση μου στον Κορυδαλλό !Τι στο καλό !Υπάρχουν οι έξυπνοι άνθρωποι!!!

Κρατούμενη 5:με την βοήθεια των δικών μου ανθρώπων και με το αντικείμενο των απασχολήσεων μου πριν τον εγκλεισμό μου.

Κρατούμενη 6:χωρίς απάντηση.

Κρατούμενη 7:οτιδήποτε γιατί έχω άρρωστο παιδί που πρέπει να εγχειριστεί.

Κρατούμενη 8:θέλω βγαίνοντας να αποκτήσω κάποια κατάρτιση σε τομέα που να έχει σχέση με το σχέδιο και εκεί θα προσεγγίζεται και το επάγγελμα που θα κάνω.Πρός το παρόν είμαι απόφοιτη Λυκείου.

Κρατούμενη 9:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 10:κατά βάση ενδιαφέρομαι πρώτα για το εισόδημα της επιβίωσης και μετά η εξειδίκευση.Πιστεύω ότι θα είμαι σε φάση να εκπληρώσω κάποια όνειρα και στόχους,αν υπάρχουν ακόμη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6:”Τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται μέσα στην φυλακή για την επαγγελματική κατάρτιση κρατουμένων πιστεύεις εσύ προσωπικά ότι είναι για την μετέπειτα κοινωνική αποκατάσταση των αποφυλακισμένων [κλειστή ερώτηση με 4 διαβαθμισμένες επιλογές].

- 1.ΠΟΛΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ :7
- 2.ΜΕΤΡΙΑΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ:2
- 3.ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ:
- 4.ΚΑΘΟΛΟΥ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ:
- 5.ΟΥΤΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ\ΟΥΤΕ ΑΣΗΜΑΝΤΑ:1

6Α]Ανάλογα με την απάντηση που επέλεξες ,πες μας λίγα περισσότερα για την απάντηση σου.

Κρατούμενος 1:[πολύ σημαντικά]γιατί τέτοια σεμινάρια είναι σαν την λαμπερή πόρτα προς το καλύτερο μέλλον και καθένας από εμάς να ανοίξει τα μάτια του προς κάτι σημαντικό για το μέλλον μακριά από τις παράνομες δουλειές.

Κρατούμενος 2:[πολύ σημαντικά]δεν έχω μπει ακόμα στα σεμινάρια.

Κρατούμενος 3:[πολύ σημαντικά]πιστεύω ότι δίνουν τα εφόδια για έναν κρατούμενο που θέλει να επανενταχθεί φυσιολογικά στην κοινωνία ,αποφεύγοντας να επανέλθει στην παρανομία για να ζήσει.

Κρατούμενος 4:[πολύ σημαντικά]για ορισμένους ανθρώπους είναι πολύ σημαντικό από εδώ μέσα να βγούν με διάφορα σωστά εφόδια για την μετέπειτα αποκατάσταση τους[ότι μαθαίνετε είναι καλό].

Κρατούμενος 5:[πολύ σημαντικά]φυσικά και είναι σημαντικά για την βελτίωση του κάθε ανθρώπου ,πρέπει όμως αν εμπεδώνονται στο μυαλό μας και να αξιολογούνται αλλιώς τι κι αν παρακολουθώ τα μαθήματα αν δεν βελτιώνομαι επαγγελματικά ?”κοροϊδεύομαι”.

Κρατούμενος 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 7:[πολύ σημαντικά]βάση του προγράμματος που παρακολούθησα κατάφερα αν εργασθώ ως τυπογράφος και να γίνω τεχνίτης στην πορεία μου.

Κρατούμενος 8:[ούτε σημαντικά\ούτε ασήμαντα]έχει να κάνει με τον ακριβή χρόνο αποφυλάκισης.

Κρατούμενος 9:[μέτριας σημασίας]πολλά από αυτά μένουν μόνο στα λόγια και λίγα βοηθούν πραγματικά στην επανένταξη.

Κρατούμενος 10:[μέτριας σημασίας] 1.τα σεμινάρια παραμένουν σεμινάρια για αυτό είναι μέτριας σημασίας 2.η επαγγελματική κατάρτιση είναι αυτό που μετρά.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Κρατούμενη 1:ουσιαστικά είναι ουτοπία να λέμε ότι υπάρχουν τέτοια προγράμματα και ότι βοηθάνε .Υπάρχουν και οι εξαιρέσεις αλλά είναι λίγες .Πρέπει το κράτος να μπει μέσα στις φυλακές ,ίσως τότε να γίνει κάτι ουσιαστικό.

Κρατούμενη 2:μόνο η ζωγραφική αξίζει γιατί όντως μπορείς να μάθεις κάποια πράγματα ,παραίτητο όμως δεν ξέρω....δεν το έχω ψάξει κιόλας έτσι!Αν λειτουργούσε σωστά πάντως ,αν θα γυρνούσανε τόσα άτομα πίσω.

Κρατούμενη 3:Το πρώτο δεν με ενδιαφέρει,βρίσκω και μόνη μου τον τρόπο,να τα πηγαίνουμε καλά με τους ευατούς μας και να υπάρχει ειρήνη.

Κρατούμενη 4:μεγάλο και σοβαρό θέμα να στριμωχθεί σε 2 σειρές – συμπερασματικά ,νομίζω πως χρειάζεται γενική αναδόμηση.Λείπει.Μπορεί να γίνουν θαύματα!!Υλικό και χέρια υπάρχουν.Πάντως ο συντονισμός?

Κρατούμενη 5:ναι,πάρα πολύ,περισσότερα προγράμματα σχετικά με την τεχνοκρατία[υπολογιστές] καθώς και με θέματα τέχνης.

Κρατούμενη 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 7:πολύ σημαντικά

Κρατούμενη 8:καθόλου σημαντικά.Έχω συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης και δεν αποκόμισα τίποτα άλλο εκτός των μεροκαμάτων.

Κρατούμενη 9:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 10:κατά βάση ενδιαφέρομαι πρώτα για το εισόδημα της επιβίωσης και μετά η εξειδίκευση.Πιστεύω ότι θα είμαι σε φάση να εκπληρώσω κάποια όνειρα και στόχους ,αν υπάρχουν ακόμη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7:“Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση ?[μία απάντηση]

1.ΠΟΛΥ ΘΕΤΙΚΑ:4

2.ΘΕΤΙΚΑ:5

3.ΔΕΝ ΞΕΡΩ/ΔΕΝ ΤΗΝ ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΙ:1

4.ΑΡΝΗΤΙΚΑ:

5.ΠΟΛΥ ΑΡΝΗΤΙΚΑ:

ΕΡΩΤΗΣΗ 8:“Ποιός πιστεύεις ότι είναι ο βασικός λόγος που κάποιος ξαναμπάνει στην φυλακή για παραπάνω από μια φορά?τι δυσκολίες έχει?

[κλειστή ερώτηση με 4 επιλογές]

1.κυρίως επιβίωσης οικονομικής:4

2.κυρίως ψυχολογικές :1

3.κυρίως κοινωνικής προσαρμογής και αποδοχής:1

4.κάτι άλλο,τι?.....

5.χωρίς απάντηση :2

απαντήσεις “ κάτι άλλο,τι? ” [4:εγώ προσωπικά ,όπως τα είδα εδώ μέσα άλλα παίζουν ένα σημαντικό ρόλο.

-του αρέσει αυτό που κάνει.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ:“Ανάλογα με την απάντηση σου,πες μας λίγα περισσότερα για αυτήν.

Κρατούμενος 1: "Εγω προσωπικά πιστεύω ,όπως τα είδα εδώ μέσα άλλα παίζουν ενα σημαντικό ρόλο γιατί το σπίτι παίζει τον μεγάλο ρόλο και μετά η ψυχολογία του καθένα και οι άλλοι γύρω απο εμάς[η πολιτεία].Η καθαρή ψύχη και μια καλή δουλειά είναι το Α και το Ω και καθένας να προσέχει να βρεθεί με τον εαυτό του.

Κρατούμενος 2:[κυρίως επιβίωσης οικονομικής]:όταν δεν έχει τον τρόπο να εξοικονομήσει τα προς τα ζειν νόμιμα αναγκάζεται να τα αποκομίσει παράνομα και αυτό τον οδηγεί πίσω στην φυλακή .

Κρατούμενος 3:[κυρίως ψυχολογικής]:αν ο άλλος που βγαίνει απο εδώ δεν τα έχει βρει με τον εαυτό του και να βαδίζει πλέον ,όπως όλος ο κόσμος τότε θα έχει γρήγορη επιστροφή.

Κρατούμενος 5:[κυρίως επιβίωσης οικονομικής]:οι περισσότεροι πιστεύω οτι ζαναμπαίνουν λόγω οικονομικού προβλήματος.Το πάν είναι το χρήμα.Αν αυτό δεν υπάρχει,ότι όμορφο έχεις στην ζωή δεν μπορείς και να το χαρείς εύκολα.Αυτό σε στεναχωρεί και στην προσπάθεια του εύκολου χρήματος πέφτεις σε εγκληματικές πράξεις .

Κρατούμενος 6:[χωρίς απάντηση].

Κρατούμενος 7:[κυρίως κοινωνικής προσαρμογής και αποδοχής]τα άτομα που βγαίνουν απο την φυλακή έχουν φοβίες ότι τους βλέπουν σαν σκουπίδια και οτι είναι καμμένο χαρτί η ζωή τους είναι μόνο γύρω απο την παρανομία.

Κρατούμενος 8:όλα τα παραπάνω μπορούν κάποια συγκεκριμένη στιγμή να γίνουν αφορμή ή αιτία για την επάνοδο κάποιου στην φυλακή είναι ίσως θέμα προσωπικής δύναμης.

Κρατούμενος 9:[κυρίως επιβίωσης οικονομικής]:οι περισσότεροι βγαίνοντας μη έχοντας δουλειά,που θα τους φέρει ενα νόμιμο εισόδημα παρεκτρέπονται εύκολα στην προσπάθεια να βρούν τα "προς τα ζειν".

Κρατούμενος 10:[του αρέσει αυτό που κάνει].Εγώ ειμαι αλλοδαπός παρόλο αυτά δεν μου ήτανε καθόλου δύσκολο να βρώ εργασία και νόμιμη εργασία που πολλά άτομα θα θέλανε.Αν κάτι το θέλεις πολύ σίγουρα θα το πετύχεις.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 7:"Πως βλέπεις την ζωή σου μετά την αποφυλάκιση?"

Κρατούμενη 1:με πολλές υποχρεώσεις και δυσκολίες που σίγουρα θα αντιμετώπισω και σε εργασιακό επίπεδο και σε κοινωνικό.Θα ειμαι πολύ επιφυλακτική με το περίγυρο μου και τις σχέσεις μου.Συγχρόνως θα πρέπει να εργαστώ ώστε να καλύψω όλα τα χρήματα που ξοδεύτηκαν όσο είμαι στην φυλακή αλλά και για να εξασφαλίσω τα δικά μου έξοδα.Όσο για τις κοινωνικές σχέσεις όλοι οι άνθρωποι που θα συναναστρέφομαι θα τους περνάω "ακτινογραφία".

Κρατούμενη 2:εκτός απο το σχετικό άγχος και δυσκολία επανένταξης είναι και ενα μεγάλο χάσμα υποχρεώσεων που πρέπει να γεφυρωθεί σιγά-σιγά.Σίγουρα θα ειμαι πιο προσεκτική και προσγειωμένη σε πολλά πράγματα θα θέσω πιο αυστηρά κριτήρια όσων έχει να κάνει με τυχόν διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις κ.ο.κ.Θα είναι ενα καινούριο ξεκίνημα που θέλει δουλειά αν δεν θέλω να χάσω το τρένο.

Κρατούμενη 3:υπεύθυνος ορισμός ,σοβαρός.

Κρατούμενη 4:η συνεχής τροφοδοσία με αισιοδοξία ,με προοπτική των ονείρων μου κατά την διάρκεια της φυλάκισης μου,η συνεχής μετάγγιση αγάπης και προσμονής της οικογένειας μου καθιστούν την "μετά εποχή" της φυλακής,παρά τις δυσκολίες που θα προκύψουν,ζωής ιδιαίτερα ευχάριστης.

Κρατούμενη 5:περισσότερο ενδιαφέρον και φροντίδα για τον εαυτό μου
.Μεγαλύτερη σταθερότητα στην ζωή μου.

Κρατούμενη 6:ο εγκλεισμός αποτελεί ορόσημο για την ψυχοσύνθεση μου και την βαθύτερη γνωριμία με τον εαυτό μου,δεν είναι όμως ορόσημο διαχωριστικό για την ζωή μου.

Κρατούμενη 7:δεν ξέρω,δεν την φαντάζομαι.

Κρατούμενη 8:δεν ξέρω,δεν την φαντάζομαι.

Κρατούμενη 9:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 10:δεν ξέρω,δεν την φαντάζομαι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8:”Γιατί πιστεύεις ότι ορισμένοι αποφυλακισμένοι ξαναπαίζουν φυλακή?”

Κρατούμενη 1:και εγώ αν βγώ και εξαντλήσω τα περιθώρια όλα και ξεπεράσω τα όρια μου χωρίς αποτελέσματα ,ίσως κάνω κάτι παράνομο πάλι και ίσως βρεθώ πάλι εδώ να απαντάω στις ερωτήσεις σας.

Κρατούμενη 2:πολλές φορές οι ευκαιρίες που σου δίνει η κοινωνία με την αποφυλάκιση είναι μονόδρομος,είναι και η χρήση..είναι και η επικέτα...

Κρατούμενη 3:γιατι δεν έχουν καταλάβει τα λάθη τους.

Κρατούμενη 4:δεν αγαπούν ,δεν λατρεύουν τον εαυτό τους !!!, 2]δεν τους έδειξε κανείς,πως να τον αγαπήσουν !, 3]και τέλος,στην φυλακή τους,ίσως άδειοι απο αγάπη δεν φρόντισε κανείς τους να γεμίσει την ψυχή τους να νοιαστεί, να τους μάθει,έφυγαν πίο άρρωστοι απο ότι ήλθαν.

Κρατούμενη 5:δεν μπορούν να νιώσουν πραγματικά τον εαυτό τους και ξαναπέφτουν πάλι στα ίδια λάθη.

Κρατούμενη 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 7:δυσκολίες κοινωνικής προσαρμογής και αποδοχής.

Κρατούμενη 8:κυρίως κοινωνικής προσαρμογής και αποδοχής γιατι πριν την φυλάκιση σου και όντας παράνομος ο κοινωνικός σου περίγυρος θα είναι και αυτός σε τέτοιο πλαίσιο βγαίνοντας και με τις φυλακής τα απωθημένα οδηγήσε πίσω κάνοντας τα ίδια και πίο σοβαρά αδικήματα.Όσο για τους χρήστες δεν πρέπει να ξεχνάται οτι δεν γίνεται καμμία προσπάθεια ώθησης τους για απεξάρτηση απο το σύστημα.

Κρατούμενη 9:χωρίς απάντηση.

Κρατούμενη 10:κυρίως κοινωνικής προσαρμογής και αποδοχής γιατι πριν την φυλάκιση έχεις την εντύπωση οτι ανήκεις σε μια κοινωνική ομάδα έστω υποκουλτούρας.Πολλοί είναι πρόθυμοι να σε γυρίσουνε πίσω ,που είναι παράλληλα πίο εύκολο ενώ το να τους κάνεις πέρα και να μείνεις μόνος σου είναι βαρύ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9:”Πιστεύεις ότι το γεγονός ότι κάποιος έχει κάνει φυλακή ,επηρεάζει τον τρόπο που οι γύρω του τον βλέπουν μετά την αποφυλάκιση?”

ΝΑΙ:7

ΟΧΙ:1

ΔΕΝ ΞΕΡΩ:2

ΚΑΙ ΝΑΙ ΚΑΙ ΟΧΙ:

9Α]Αν επηρεάζει ,τους επηρεάζει απέναντι στον πρώην φυλακισμένο κατά την άποψη σου :

1.ΘΕΤΙΚΑ:

2.ΑΡΝΗΤΙΚΑ:3

3.ΟΥΔΕΤΕΡΑ:3

4ΔΕΝ ΞΕΡΩ:4

9Β]Πως πιστεύεις ότι η κοινωνία αντιμετωπίζει σε θέματα εργασίας,αποδοχής και ανθρωπίνων σχέσεων εναν πρώην φυλακισμένο?

Κρατούμενος 1:οτι κάθε φυλακισμένος έχει την δύναμη να κάνει τις καλύτερες δουλειές αλλά θέλει και στήριξη απο την κοινωνία γιατι κανένας απο μας βαθεία του δεν είναι άσχετος ή κακός δηλ.η κοινωνία να βάλει το χέρι της ελπίδας σε αυτόν τον άνθρωπο..?

Κρατούμενος 2:οτι η κοινωνία ανακυκλώνει τον φυλακισμένο.Είνααι σαν μονόδρομος κατά 70% κάνεις αδίκημα οικονομικό [που είναι τα πιο πολλά] βγαίνεις ,ψάχνεις για δουλειά,περιθωριοποιείσαι κοινωνικά και ξανακάνεις νέο αδίκημα και ξανά μέσα,πρέπει όταν βγείς απο την φυλακή να έχεις δουλειά για να μπορέσεις να ορθοπατήσεις.

Κρατούμενος 3:οτι η κοινωνία θα έπρεπε να είναι πιο ευαίσθητη απέναντι σε πρώην κρατούμενους ώστε να τους δίνει τα περιθώρια να επανενταχθούν σε αυτήν ομαλά ,αντι αυτού υπάρχει ένα στεγανό που δύσκολα σπάει για αυτούς και τους αναγκάζει να μένουν στο περιθώριο.

Κρατούμενος 4:πιστεύω πως ο καθένας τον φυλακισμένο αν δεν τον ξέρει τον αντιμετωπίζει με μεγάλη επιφύλαξη μέχρι και απόρριψη αλλά αν ο άνθρωπος αυτός πραγματικά αξίζει και μπορέσει να δείξει τον χαρακτήρα του τότε δεν υπάρχει κανένα απολύτως πρόβλημα.

Κρατούμενος 5:σε κάποιες περιπτώσεις οτι είναι θέμα προσωπικότητας.Αν κάποιος δεν έχει στηρίγματα και είναι μόνος και φτωχός δεν βρίσκει εύκολα βοήθεια.Κάπου μένει στο περιθώριο,αν όμως έχεις λεφτά ,επιχείρηση έχεις κοινωνικές σχέσεις με σημαντικά άτομα που βρίσκονται στο προσκήνιο τότε δεν θα έχεις τέτοια προβλήματα.Πιστεύω οτι είναι θέμα γνωριμιών και τύχης το πώς σε αντιμετωπίζουν.Φυσικά,όμως πρέπει και ο πρώην φυλακισμένος να επιδώκει το καλύτερο αλιώς αν μένει με σταυρωμένα χέρια....

Κρατούμενος 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 7:ότι και αν κάνουν προσπάθειες αν βοηθήσουν δεν είναι αρκετές .Πρέπει να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο για να μας βοηθήσουν ώστε να μην γυρίσουμε πάλι στην φυλακή.

Κρατούμενος 8:ότι η κοινωνία είναι αρκετά κλειστή και δύστροπη στο συγκεκριμένο θέμα,πολλες φορές όμως έχει να κάνει και με τον πρότερο βίο του ίδιου του φυλακισμένου και όχι τόσο πολύ με το χαρακτηρισμό "πρώην" ,που του αποδίδεται μετά στην πράξη .Η αποδοχή των πρώην κρατουμένων στηρίζεται στα άτομα και όχι στο σύνολο.

Κρατούμενος 9:πιστεύω οτι αντιμετωπίζεται αρνητικά και θα πρέπει να δοθούν περισσότερα κίνητρα σε εναν εργοδότη να μπορεί να απασχολεί πρώην κρατούμενους στην δουλειά ου.Επίσης ,πρέπει σε αυτούς που δεν έχουν εργασία αμέσως με το πού αποφυλακίζονται πρέπει να τους βρίσκουν δουλειά τουλάχιστον επί εξαμήνο για να σταθούν στα πόδια τους μέχρι να βρουν καλύτερο.

Κρατούμενος 10:οτι η κοινωνία είναι αυτή που μας καταδίκασε και επειδή πιστεύω οτι η Ελληνική κοινωνία παρά τις μεγάλες προσπάθειες που γίνονται δεν είναι ακόμα έτοιμη.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ:

Κρατούμενη 1:έχουν προκατάληψη λόγω άγνοιας[εργοδότες].

Κρατούμενη 2:με προκατάληψη ,συχνά το παρελθόν σου είναι και το παρόν και το μέλλον σου στην Ελλάδα.

Κρατούμενη 3:δεν με απασχολεί,εχω καλή αντιμετώπιση.

Κρατούμενη 4:θα αποφύγω την κλασσική απάντηση!Πιστεύω σε συνεργάτες – προσωπικά ,’’οχι’’ σε εργοδότες .Όσα βέβαια κατά καιρούς λένε είναι σωστά!Όμως για όλα υπάρχει και προσμένει η ανατροπή!

Κρατούμενη 5:όχι με τόσο καλό μάτι γιατί είναι προκατάληψη ,αφού βέβαια ξεκινάει και απο την κρατική μηχανή.

Κρατούμενη 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 7:οτι τον αντιμετωπίζει ψυχρά

Κρατούμενη 8:πιστεύω πως ένας απλός εργοδότης δεν θα έπαιρνε στην δουλειά του ποτέ έναν πρώην φυλακισμένο και κατάδικο και αυτό γιατί ούτε το Κράτος σε αποδέχεται αν δεν έχεις λευκό ποινικό μητρώο .Η προκατάληψη οπότε υπάρχει και αρχίζει πολύ πίο ψηλά απο απλό εργοδότη.Όσο για τις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις ,όσο και αν προχωρήσουν οι αποφυλακισμένοι ,πάντα θα υπάρχει στον περίγυρο και θα πλανάται η αίσθηση οτι αυτός ή αυτή ‘’κάνει φυλακή’’!.

Κρατούμενη 9:πιστεύω οτι ακόμη η δικιά μας κοινωνία με το να σε βάζει στην φυλακή ίσως και τζάμπα σου χαρίζει ταυτόχρονα ένα ανεξίτηλο στίγμα ,που ίσως να μην κατάφερες ποέ να βγάλεις απο την ζωή σου ,πάντα θα βρίσκεσαι αντιμέτωπος με το παρελθόν σου ,όχι όμως σωφρονισμένος αλλά σαν εγκληματίας στην ουσία δηλ.ξέρεις ότι απο κάποια φάση και μετά η θέση σου είναι στην πιάτσα εφόσον αν επιχειρήσεις να επανενταχτείς θα φάς μεγάλο πακέτο .Τα λάθη του συστήματος που ακόμη και οι αρμόδιοι γνωρίζουν την ύπαρξη τους αλλά δεν κάνουν τίποτα για αυτά .Πως να μην γεμίζουν μετά οι φυλακές.

Κρατούμενη 10:χωρίς απάντηση.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10:’’Τέλος,τι σημαίνει για σένα η λέξη ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ των πρώην κρατούμένων?’’

Κρατούμενος 1:Το Α και το Ω.

Κρατούμενος 2:καταλαβαίνω το λάθος μου και προσπαθώ να μην το επαναλάβω εάν βρώ στήριγμα κατά την αποφυλάκιση μου απο την οικογένεια μου και την πολιτεία δύσκολα ξαναπαίνω φυλακή.

Κρατούμενος 3:είναι το σημαντικότερο και δυσκολότερο κομμάτι μετά την αποφυλάκιση,όταν όμως ένας πρώην κρατούμενος έχει τα επαγγελματικά εφόδια και η κοινωνία εκπαιδευτεί νς τον δέχεται στους κόλπους της νομίζω οτι δύσκολα ένας πρώην κρατούμενος θα γυρίσει φυλακή.

Κρατούμενος 4:μεγάλη δουλειά αν μπορέσει να γίνει σωστά και φυσικά σε κρατούμενους που πραγματικά θέλουν να αλλάξουν σελίδα στην ζωή τους.

Κρατούμενος 5:ελπίδα για το καλύτερο,για μια καλύτερη ζωή,χαρούμενη,ένα καλύτερο αύριο.

Κρατούμενος 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενος 7:ο κρατούμενος να βρεί εργασία για να μπορέσει να ζει νόμιμα ,να υπάρχουν άνθρωποι να τον στηρίξουν για να μην νιώσει την απόρριψη ακι την μοναξιά.

Κρατούμενος 8:απαλλαγή απο το πρόβλημα που τους οδήγησε στην φυλακή [συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη] πρόσβαση σε κάποια βαθμίδα εκπαίδευσης,πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Κρατούμενος 9:να αγκαλιάσει η κοινωνία ένα μέλος της,το οποίο είχε υποπέσει σε παράπτωμα και να το στηρίξει.

Κρατούμενος 10:απέλαση!!!

ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Κρατούμενη 1:θα πάρω όσα επιδόματα και γενικά οτι μου αντιστοιχεί και μου χρωστάει το Κράτος και θα τα πω στην υγεία τους!Η επανένταξη έχει άμεση σχέση με την ζωή στην φυλακή ,αν μέσα στην φυλακή καταφέρεις να “αποτινάξεις” απο πάνω σου ότι σε έφερε σε αυτήν την κατάσταση και βγεις αποφασισμένος να δημιουργήσεις και να κάνεις πραγματικότητα σκέψεις και όνειρα σου τότε δευκολύνεται και η επανένταξη και η επανένταξη είναι το πρώτο βήμα ενός αποφυλακισμένου και πρέπει να είναι σταθερό ώστε να γίνει το υπόβαθρο για την μετέπειτα πορεία του.

Κρατούμενη 2:μόνο ανεξάρτητης αν τελικά αποφασίσω να κόψω τα ναρκωτικά.Η προσαρμογή του στην κοινωνία μετά απο ένα χρονικό διάστημα εγκλεισμού στον κόσμο της παράνοιας .Δύσκολο με την δυσπιστία και την απογοήτευση που θα επικρατεί στον ψυχικό του κόσμο και σίγουρα μπορεί να επιτευχθεί με μόνο με αργά βήματα.

Κρατούμενη 3:στον ΟΑΕΔ οχι για δουλειά αλλά για κάποια χρήματα που δικαιούμαι.Ένα μεγάλο σχόλιο.

Κρατούμενη 4:σε καμμία υπηρεσία δεν θα απευθυνθώ μετά την φυλακή.Στην φυλακή υπάρχουν “μικροί κρυμμένοι θησαυροί” ,που το θάψιμο τους σε αυτά τα μέρη διατηρεί το πρωτόγονο της ομορφιάς τους ,ενισχύει την λάμψη τους,η δύναμη των αντοχών τους αξόδευτη ,που περιμένουν να “ληλατηθούν” και να “εξαργυρωθούν” απο τους εξερευνητές-πρωτοπόρους!χαρά σε αυτούς που θα μας πλησιάσουν!Αχ! να ήξεραν τι αποθεματικό για την επιχείρηση τους είμαστε !Αχ!Να ήξεραν που είναι ο θησαυρός!!.....”γιατί ποιά δεν χρωστάω τίποτα σε κανέναν.Έχω πληρώσει τις επιλογές μου εώς δεκάρας και δεν με ενδιαφέρει ποιά να κέρδισα ή έχασα!Εγώ ήμουν για το παιχνίδι της ζωής εδώ!!Το παρελθόν με το μέλλον είναι κρίκοι μιας αλυσίδας “που λέγεται ζωή”

και συνδέονται με το παρόν!Άρα υπήρξα ενταγμένη στο παρελθόν ,διαφοροποιήθηκε,αλλά αυτή η ένταξη με το παρόν θα συνεχισθεί πάλι διαφοροποιημένη με το μέλλον.Διαφωνώ πλήρως με τις ρατσιστικές υπογραμμίσεις τύπου φυλακισμένος ή αποφυλακισμένος ή ενταγμένος.

Κρατούμενη 5:1]πλήρης διαφοροποίηση της κουλτούρας της φυλακής 2]με το πάθος της ζωής και την αγάπη του εαυτού μου για να ζήσω με νέες βάσεις και αξίες.

Κρατούμενη 6:χωρίς απάντηση

Κρατούμενη 7:εκτός απο τα παιδιά μου δεν θα με θέλει κανένας.

Κρατούμενη 8:Βοήθεια απο μέρους του Κράτους με ουσιώδεις κινήσεις που θα βγάλουν τον αποφυλακισμένο απο τον υπόκοσμο δίνοντας του ευκαιρίες.

Κρατούμενη 9:χωρίς απάντηση.

Κρατούμενη 10:χωρίς απάντηση.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΖΟΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣ ΑΘΗΝΩΝ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ:

ΕΡΩΤΗΣΗ 1:”Τι σημαίνει για εσάς ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ?”

Δικαστής 1:να μπορέσει να βρεί εργασία και να κάνει φίλους και παρέες με ανθρώπους ,που δεν έχουν κάνει φυλακή.

Δικαστής 2:υγιής επάνοδο στην κοινωνία με προϋποθέσεις .

Δικαστής 3:ομαλή επαγγελματική ,κοινωνική ,οικογενειακή ζωή.

Δικαστής 4:χωρίς απάντηση

Δικαστής 5:συμπεριφορά τέτοια ώστε να γίνεται αποδεκτός απο το κοινωνικό του περιβάλλον και να επικοινωνεί με αυτό σωστά.

Δικαστής 6:παροχή δυνατοτήτων στο αποφυλακισμένο άτομο να επανενταχθεί στο καθεστώς της ελεύθερης κοινωνίας απηλλαγμένο απο την αρνητική επίδραση των πεποιθήσεων και κανόνων συμπεριφοράς του “υποπολιτισμού” της φυλακής μέσω μιας παιδευτικής διαδικασίας [με γραμματική μόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση],που θα αποβλέπει στην πρὸς τον αποδέκτη της μεταβίβαση αξιών,που χαρακτηρίζουν την σύγχρονη ελεύθερη κοινωνία.

Δικαστής 7:ενεργοποίηση του αποφυλακισμένου ξανά στην κοινωνία μέσω της νόμιμης εργασίας με την ενεργοποίηση κοινωνικών παροχών προς αυτόν και με διαδικασίες περιορισμού /αποκλεισμού κοινωνικού στιγματισμού.

Εισαγγελέας 8:η δυνατότητα του να επανέλθει σε φυσιολογικούς για το συγκεκριμένο άτομο ρυθμούς απασχόλησης ,κοινωνικής ζωής και αποδοχής χωρίς το στίγμα του εγκληματία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2:”Ποιά πιστεύετε οτι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα του κρατούμενου;”

--ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ:

1. Πολύ θετική:
2. θετική:2
3. μέτρια:4
4. αρνητική:2
5. πολύ αρνητική:
6. ουδέτερη:

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ :

Δικαστής 1:χρειάζεται να υπάρχουν εξειδικευμένα άτομα εντός της φυλακής.

Δικαστής 2:εξαρτάται απο τα συστήματα που εφαρμόζονται σε κάθε φυλακή

Δικαστής 3:γίνεται αντιληπτό οτι η παράνομη συμπεριφορά επισύρει σοβαρές κακώσεις και αποφεύγεται στο μέλλον,αν οχι απο ηθικές αναστολές ,

Τουλάχιστον απο τον φόβο των κυρώσεων.

Δικαστής 4:χωρίς απάντηση.

Δικαστής 5:σωφρονισμός χωρίς ψυχολόγους και κοινωνιολόγους,στηριζόμενος μόνο στον εγκλεισμό του σε φυλακή μπορεί να επιδράσει με τρόπο ,ώστε είτε να αυξήσει την βιαιότητα και επιθετικότητα του ατόμου είτε να το οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση με πιθανά αυτοκαταστροφικές για την πορεία της ζωής του πράξεις.

Δικαστής 6:Ο περιορισμός της ελευθερίας κίνησης ,της δυνατότητας συναφής κοινωνικών και ερωτικών σχέσεων ,της επαφής με την οικογένεια ,η απόκτηση της συνήθειας των ναρκωτικών ,οι μακροχρόνιες δυσμενείς συνέπειες της στερητικής ποινής της ελευθερίας στον ψυχικό κόσμο του ανθρώπου μειώνουν την πιθανότητα κάποιας επιτυχούς έκβασης μετά την αποφυλάκιση.Εξάλλου ο συγχρωτισμός και η συναναστροφή με κρατούμενους ,που έχουν διαπράξει πολλά και ίσως σοβαρά αδικήματα και έχουν ζήσει συχνά την εμπειρία της φυλακής δεν αποτελεί παρά έναν τρόπο εκμάθησης του εγκλήματος ,μια δυνατότητα εκπαίδευσης σε "τέλειο εγκληματία".

Δικαστής7: με την επισήμανση οτι σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται απο την προσωπικότητα του το αποτέλεσμα.

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ:μέτρια εως αρνητική λόγω των συνθηκών εγκλεισμού στις φυλακές και των υπαρχόντων προγραμμάτων απασχόλησης εντός των φυλακών ,ώστε να μην θεωρεί το άτομο ως τιμωρία τον εγκλεισμό του ,αλλά ως σωφρονισμό.

B.Ποια πιστεύετε οτι είναι η επίδραση της φυλακής ως προς την κοινωνική επανένταξη του κρατουμένου:ης :

- 1.πολύ θετική
- 2.θετική
- 3.μέτρια
- 4.αρνητική
- 5.πολύ αρνητική
- 6.ουδέτερη

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ:

Δικαστής 1:χωρίς απάντηση

Δικαστής 2:εξαρτάται απο τα βιώματα κάθε κρατουμένου

Δικαστής 3:χωρίς απάντηση

Δικαστής 4:χωρίς απάντηση

Δικαστής 5:δύσκολα επανεντάσσεται κοινωνικά εκτός και αν έχει την κατάλληλη οικογενειακή ή ψυχολογική στήριξη.

Δικαστής 6:η “εν κοινώ διαβίωση” είναι διαβίωση “υπό καθεστώς ελευθερίας”, δηλ. υπό καθεστώς διαμετρικά αντιτιθέμενο προς εκείνο υπό το οποίο βρίσκεται ο κρατούμενος στην φυλακή. Η φυλακή είναι μια “αντικοινωνία”, δεν είναι χώρος σχέσεων αλλά “χώρος ρυθμίσεων”, όπου ο κρατούμενος μόνος του ή με άλλους μαζί βρίσκεται κάτω από κηδεμόνευση σε όλα, έλεγχο και αυθαιρεσίες και απομόνωση από τον έξω κόσμο και το κοινωνικό σύνολο που διαμορφώνει την εικόνα των “ανθρωπόμορφων τεράτων” για τους κρατούμενους τρέφοντας προκαταλήψεις και προβαίνοντας σε γενικεύσεις για αυτούς και νιώθει ανακούφιση και ασφάλεια όταν αυτοί βρίσκονται στην φυλακή. Έτσι λοιπόν ο κρατούμενος όσο περισσότερο προσαρμόζεται στην έγκλειστη ζωή τόσο περισσότερο δυσπροσάρμοστος γίνεται.

Δικαστής 7:ο στιγματισμός μετά την αποφυλάκιση αλλά και οι νέες ευκαιρίες για παραβατικότητα λόγω των σχέσεων με περισσότερο παραβατικούς συγκαταρούμενους.

Εισαγγελέας:αρνητική διότι τον στιγματίζει ως εγκληματία και λόγω του συγχρωτισμού του με άλλους εγκληματίες, ώστε να διαμορφώνεται αρνητικά και να εντάσσεται σε μια ιδιότυπη κοινωνία εγκλήματος.

Ερώτηση 3:“η κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου εσείς προσωπικά πιστεύετε ότι είναι εφικτή?”

Ναι:6

Εξαρτάται:1

Δεν ξέρω\δεν απαντώ.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ:

Δικαστής 1:η κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου στην Ελλάδα είναι δύσκολη γιατί κάποιες φορές αντιμετωπίζεται με δυσπιστία.

Δικαστής 2:δύσκολη γιατί δεν υπάρχουν απαραίτητες κρατικές υπηρεσίες που θα μπορούσαν να βοηθήσουν ανάλογα.

Δικαστής 3:εφικτή, υπό τον όρο ότι θα καταβάλει σοβαρές προσπάθειες.

Δικαστής 4:δυνατή πάνω από όλα όταν το άτομο επιθυμεί πραγματικά την επανένταξη.

Δικαστής 5:εφικτή στην Ελλάδα εφόσον αντιμετωπιστεί σε βάθος η αιτία που το οδήγησε σε παραβατική συμπεριφορά, πράγμα που προϋποθέτει κατ’ αρχήν ψυχολογική στήριξη.

Δικαστής 6:δυσχερής παρά την θεσμοθέτηση κανόνων για την επίλυση των συσσωρευμένων προβλημάτων γιατί η φυλακή με την σημερινή δομική συγκρότηση της δεν εκπληρώνει παιδευτικό βελτιωτικό σκοπό αλλά επιδενώνει την αντικοινωνική συμπεριφορά του κρατούμενου. Οι περισσότερες Ελληνικές φυλακές χαρακτηρίζονται από στενότητα χώρου, έλλειψη αυστηρού διαχωρισμού των κρατούμενων ανάλογα με την ηλικία και το είδος του αδικήματος, που έχουν διαπράξει, έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού, αψυχολόγητους λόγους του σωφρονιστικού μας συστήματος, αντίθετους προς την συνταγματική έννομη τάξη περιορισμούς. Υπο αυτές τις συνθήκες, οι φυλακές δεν βοηθούν τον κρατούμενο να αναδομήσει την προσωπικότητα του

,να αναπροσαρμόσει την κοινωνική του συμπεριφορά και να καταφέρει μια επιτυχή κοινωνική επανένταξη.

Δικαστής 7:εφικτή γιατί 1]η Ελληνική κοινωνία δεν έχει ακόμα σύνδρομα αποξένωσης στις ανθρώπινες σχέσεις , 2]ο μέσος Έλληνας είναι πιο κοντά στον "αδύνατο κοινωνικά", 3]ο θεσμός της οικογένειας είναι ισχυρός.

Εισαγγελέας:είναι εφικτή ειδικά στην Ελλάδα ανάλογα με την οικογενειακή [ιδίως υποστήριξη] γιατί ο συγκεκριμένος θεσμός στην Ελλάδα ακόμη δεν έχει γνωρίσει την απαξίωση που γνωρίζει σε άλλες χώρες [η κοινωνική και κρατική υποστήριξη γενικά χρήζουν "δουλειάς"],αλλά ιδίως στην Ελλάδα υπολλειπόμαστε σε σχέση με άλλα σύγχρονα Κράτη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4:"Γιατί πιστεύετε εσείς προσωπικά ότι κάποιος αποφυλακισμένος ξαναπαίρνουν φυλακή για παραπάνω απο μια φορά?Ποιό είναι το πιο σημαντικό αίτιο υποτροπής ενός αποφυλακισμένου ατόμου?"

Δικαστής 1 :συνεχίζουν να κάνουν παρέες με άτομα απο την φυλακή και δεν βρίσκουν εργασία.

Δικαστής 2:η μη-στήριξη του απο την οικογένεια ή τις κατάλληλες κοινωνικές υπηρεσίες .

Δικαστής 3:ορισμένοι υποτροπιάζουν λόγω ροπής εκ χαρακτήρος ή εθισμού σε συγκεκριμένο αδίκημα ή σε εν γένει αντικοινωνική συμπεριφορά.

Δικαστής 4:η συνήθεια διαβίωσης ή πορισμού εσόδων ,ιδίως απο νεαρή ηλικία με συγκεκριμένο τρόπο ,που συνιστά εγκληματική συμπεριφορά.

Δικαστής 5:αίτιο θεωρείται η στάση ζωής που έχει υιοθετήσει κάποιος απέναντι στην κοινωνία και τους κανόνες της ,η οποία συνήθεια απορρέει απο το οικογενειακό του περιβάλλον ,ο δε εγκλεισμός του πιθανόν είναι να ενισχύσει την αντικοινωνική του συμπεριφορά που τον οδηγεί σε υποτροπή.

Δικαστής 6:η περιθωριοποίηση και ο στιγματισμός ,η περιφρόνηση και η απώλεια εμπιστοσύνης για τον αποφυλακισμένο αποτελούν ενδεχομένως το πιο σημαντικό αίτιο υποτροπής του πλὴν όμως σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η εξοικείωση του με παραβατικές συμπεριφορές κατά την διάρκεια του εγκλεισμού του και η αναγωγή αυτών σε τρόπο ζωής για όποιον παρέκκλινη έστω και μια φορά απο τις κοινωνικές νόρμες.

Δικαστής 7:πρώτον η έλλειψη νόμιμης εργασίας σε συνδυασμό με την κοινωνική επαφή με "επικίνδυνους" και "υπότροπους" αναπτύσσονται ενίοτε στην φυλακή και την παντελή έλλειψη υποστήριξης απο κοινωνικούς φορείς.

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ:η αδυναμία κοινωνικής επανένταξης ,εξού και η υποτροπή .

Ερώτηση 5:"πως πιστεύετε ότι θα δούν οι εργοδότες ένα αποφυλακισμένο άτομο και γιατί?"

Δικαστής 1:με επιφύλαξη

Δικαστής 2:επιφυλακτικά τουλάχιστον λόγω της προϊστορίας.

Δικαστής 3:αρνητικά,αφενός λόγω προκατάληψης και αφετέρου απο φόβο υποτροπής.

Δικαστής 4:με επιφύλαξη ανάλογα με το έγκλημα για το οποίο φυλακίστηκε.

Δικαστής 5:σαφώς με καχυποψία διότι δύσκολα η κοινωνία και ιδίως ένας επαγγελματίας παραγνωρίζει το "στίγμα" του αποφυλακισμένου και τολμά να τον εμπιστευτεί.

Δικαστής 6:με καχυποψία και δυσπιστία όχι μόνο αναφορικά με την προσωπικότητα του και τον χαρακτήρα του αλλά ακόμη και με τις ικανότητες του εργαζομένου.

Δικαστής 7:ο φόβος της νέας υποτροπής του αποφυλακισμένου εις βάρος του εργοδότη είναι η κυριότερη αιτία.

Εισαγγελέας:αρνητικά σε κάθε περίπτωση διότι υπάρχει νοοτροπία "τι τον εμποδίζει να το ξανακάνει",άρα χρειάζεται υποστήριξη και προς τον εργοδότη ,που πιθανόν να του ζητηθεί δουλειά απο πρώην κατάδικο.

Ερώτηση 6:"Πόσο πιστεύετε οτι βοηθάνε τον\την κρατούμενο\η τα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης που γίνονται μέσα στην φυλακή στο να επανενταχθεί μετά την αποφυλάκιση του\της?

Δικαστής 1:τον βοηθούν πολύ.

Δικαστής 2:πολύ

Δικαστής 3:πιστεύω οτι τον βοηθούν σημαντικά .

Δικαστής 4:δεν γνωρίζω ακριβώς τα σεμινάρια και πόσο συστηματικά είναι αυτά.

Δικαστής 5:σε κάποιο μέτριο βαθμό τον βοηθούν διότι εντοπίζει έτσι ίσως προσωπικές του προτιμήσεις και μπορούν να οδηγήσουν σε υγιείς στόχους.

Δικαστής 6:αρκετά υπό την προϋπόθεση όμως οτι το είδος της επαγγελματικής κατάρτισης να αφήνει περιθώρια και να δίνει πιθανότητες εξευρέσεως παρεμφερούς εργασίας μετά την έξοδο του απο την φυλακή .Γενικά θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια ώστε τα μορφωτικά προγράμματα εργασίας να ανταποκρίνονται ,όσο γίνεται περισσότερο στις συνθήκες που επικρατούν στην σύγχρονη ελεύθερη αγορά.

Δικαστής 7:σημαντική βοήθεια εφόσον έχει και ρεαλιστικούς στόχους.

Εισαγγελέας:μερικά εώς λίγο καθώς υπάρχει και η προκατάληψη ,που σαφώς περιλαμβάνει και τους πιθανούς εργοδότες [χρειάζονται κρατικές επιδοτήσεις ,παρέμβαση και αλλαγή νοοτροπίας].

ΕΡΩΤΗΣΗ 7]Παρακάτω σας δίνονται κάποιες προτάσεις .Επιλέξτε τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας ανάλογα με την άποψη σας .

[1=συμφωνώ πολύ, 2=συμφωνώ λίγο, 3=ουδετερότητα, 4=διαφωνώ λίγο, 5=διαφωνώ πολύ.]

-οι εργοδότες δεν θα προσλάβουν εύκολα ένα αποφυλακισμένο άτομο λόγω προκατάληψης.

Συμφωνούν:7

Διαφωνούν :1

-Το αποφυλακισμένο άτομο δεν θα πάψει ποτέ να είναι εγκληματίας και να αντιμετωπίζεται ως έτσι.

Συμφωνούν:3

Διαφωνούν:4

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:1

-Το αποφυλακισμένο άτομο μπορεί να επανενταχθεί κοινωνικά.

Συμφωνούν:7

Διαφωνούν:

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:1

-το στίγμα της φυλάκισης δεν επηρεάζει την μετέπειτα ζωή του αποφυλακισμένου ατόμου.

Συμφωνούν:3

Διαφωνούν :4

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:1

-Υπάρχουν κοινωνικές υπηρεσίες κρατικές που στηρίζουν το αποφυλακισμένο άτομο να επανενταχθεί.

Συμφωνούν:5

Διαφωνούν:2

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:1

-Ο εγκληματίας είναι δύσκολο να αλλάξει νοοτροπία παραβατική και επομένως να επανενταχθεί κοινωνικά.

Συμφωνούν:3

Διαφωνούν:5

-Το αποφυλακισμένο άτομο δεν θα συναντήσει καμμία δυσκολία στην ζωή του μετά την αποφυλάκιση .Όλα θα είναι όπως ήταν πριν μπει φυλακή.

Συμφωνούν:

διαφωνούν :8

-Η παρούσα επαγγελματική κατάρτιση των κρατουμένων μέσα στην φυλακή είναι ικανοποιητική στο να βοηθήσει το άτομο να επανενταχθεί μετά την αποφυλάκιση του.Είναι επομένως,θέμα της προσωπικότητας του ατόμου αν θα αξιοποιήσει αυτές τις πολύ σημαντικές δεξιότητες που απέκτησε μέσα στην φυλακή μέσω σεμιναρίων.

Συμφωνούν:3

Διαφωνούν:5

-Η Πολιτεία πρέπει να δημιουργήσει υπηρεσίες ,που να ασχολούνται με την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων και να δώσει περισσότερα χρήματα πάνω σε αυτό το θέμα.

Συμφωνούν:7

Διαφωνούν:

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:1

-Δεν τίθεται θέμα Κοινωνικής επανένταξης του αποφυλακισμένου ατόμου λόγω του ότι δεν υπάρχει τάση του κοινωνικού σύνολου για στιγματισμό αυτών των ατόμων.

Συμφωνούν:

Διαφωνούν:8

-Στην Ελλάδα όσα γίνονται για την κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων ατόμων είναι πολύ ικανοποιητικά.Γίνονται πολλές προσπάθειες .

Συμφωνώ:1

Διαφωνώ:7

-Η Ελλάδα βρίσκεται πίσω σε εξέλιξη αυτού του ζητήματος συγκριτικά με τα μέτρα Κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων ατόμων σε :

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Συμφωνώ:7

Διαφωνώ:

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:1

-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Συμφωνώ:5

Διαφωνώ:

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:3

-Γενικότερα,σε ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ:

Συμφωνώ:2

Διαφωνώ:1

Δεν ξέρω\δεν απαντώ:5

Ερώτηση 8: "Εσείς πιστεύετε προσωπικά ότι ένα άτομο που κάνει φυλακή συνήθως :

1.θα ξαναμπει [υποτροπή]

2.δεν θα ξαναμπει[σωφρονίστηκε απο την φυλάκιση]

3.εξαρτάται απο παράγοντες

4.δεν ξέρω\δεν απαντώ.

Στο σύνολο των απαντήσεων τους οι 7 απο τους 9 δικαστές απάντησαν ότι εξαρτάται η υποτροπή ενός αποφυλακισμένου απο παράγοντες ,τους οποίους αναφέρουν στην αιτιολόγηση της απάντησης τους ,ένας απάντησε ότι το άτομο συνήθως ξαναμπαίνει φυλακή και μόνο ένας δικαστής απάντησε ότι το άτομο συνήθως δεν ξαναμπαίνει φυλακή λόγω του ότι σωφρονίστηκε απο την φυλακή.

ΛΙΤΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΕΡ.8

-Δικαστής 1:χωρίς απάντηση

-δικαστής 2:εξαρτάται απο την στήριξη ,που θα βρεί έξω απο την φυλακή και την θέληση του.

-δικαστής 3:πιστεύω ότι στην πλειοψηφία τους οι αποφυλακισμένοι δεν υποτροπιάζουν.

Δικαστής 4:εξαρτάται απο τον χαρακτήρα του ατόμου ,την υποστήριξη απο την οικογένεια του και τις συνθήκες στις οποίες θα βρεθεί βγαίνοντας απο την φυλακή.

-δικαστής 5:εξαρτάται απο τους λόγους που τον ώθησαν σε παραβατική συμπεριφορά ,το ψυχολογικό το υπόβαθρο και την δομή της προσωπικότητας του.

-δικαστής 6:η στήριξη απο το οικογενειακό περιβάλλον ,ο παραμερισμός απο τον κοινωνικό περίγυρο προκαταλήψεων και γενικεύσεων ότι κάθε αποφυλακισμένος είναι επικίνδυνος για την ασφάλεια των συμπολιτών του,ένα είδος "εν δυνάμει φονιά" και η συνειδητοποίηση απο τον ίδιον τον αποφυλακισμένο "ότι οι παραβατικές συμπεριφορές " δεν αποτελούν ούτε τρόπο ζωής ούτε ισχύει ο κανόνας του "λάθος βιώσας" για όποιον έζησε έστω και μια φορά την εμπειρία της φυλακής ,ίσως αποτελούν κάποιους απο τους παράγοντες αυτούς .Τρίτον,μέσα απο μια παιδευτική διαδικασία ήδη κατά την διάρκεια του εγκλεισμού του.

-δικαστής 7:κρίσιμοι παράγοντες :1]χαρακτήρας , 2]εργασία , 3]οικογενειακό περιβάλλον και 4]κακές φιλίες στην φυλακή.

-δικαστής 8:τέτοιοι παράγοντες είναι η θέληση του ατόμου και η αντιμετώπιση του τόσο κατά την διάρκεια έκτισης της ποινής [φορείς του συστήματος]όσο και μετά την αποφυλάκιση του [έλλειψη στιγματισμού, οικογενειακή υποστήριξη,κοινωνική,υλική και επαγγελματική απο υλικούς φορείς.Ως κοινωνική νοείται η θετική στάση του κοινού απέναντι στον αποφυλακισμένο διότι χρειάζονται προσπάθειες απο μέρους όλων των εμπλεκόμενων φορέων προς αυτήν την κατεύθυνση.

Ερώτηση 9:”η κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου εσείς προσωπικά πιστεύετε οτι εξαρτάται κατά πολύ απο[επιλέξτε τους δύο πιο σημαντικούς για εσάς παράγοντες]

- 1.το είδος αδικήματος
- 2.απο το χρονικό διάστημα της φυλάκισης του
- 3.απο το αν υπάρχει οικογενειακή στήριξη μετά την αποφυλάκιση
- 4.απο την ίδια την προσωπικότητα του ατόμου.
- 5.απο την αντιμετώπιση ή απόρριψη που θα δεχτεί κοινωνικά.
- 6.απο το αν κάνει χρήση ουσιών ή όχι το άτομο
- 7.απο το αν είναι πολυπότροπος ή όχι
- 8.απο την κοινωνική πολιτική ως προς την στήριξη τους
- 9.απο την πραγματική μεταμέλεια του ατόμου.
- 10.απο το αν αντιμετωπίζει κάποια μορφή ψυχικής διαταραχής ή όχι
- 11.απο το αν έχει το ίδιο το άτομο έντονη την ελπίδα της καλύτερευσης της ζωής του.
- 12.απο το πως εξέλαβε [βίωσε] το ίδιο το άτομο[θετικά\αρνητικά]την ποινή της φυλάκισης του.
- 13.απο την στάση που έχουν απέναντι στο άτομο οι φορείς του συστήματος που ασχολείται με την εγκληματικότητα [Αστυνομικοί,Εισαγγελείς ,Δικαστές ,Σωφρονιστικοί υπάλληλοι].
- 14.απο το αν το άτομο έχει επαγγελματικές δεξιότητες πάνω σε κάτι και αν εργαζόταν πριν την φυλακή συστηματικά.
- 15.απο το αν παρακολούθησε σεμινάρια κατάρτισης μέσα στην φυλακή.
- 16.απο το αν πιστεύει στο Θεό.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

-Οι απαντήσεις των δικαστών σε αυτήν την ερώτηση δημιούργησαν κατηγορίες απαντήσεων ανα δυάδες λόγω του οτι οι δυνατότες επιλογής ήταν δύο.

- Κατηγορία πρώτη:συνδυασμός απάντησης 3 και 4.Σε αυτήν την κατηγορία απαντήσεων η κοινωνική επανένταξη εξαρτάται απο [3]το αν υπάρχει οικογενειακή στήριξη μετά την αποφυλάκιση στον αποφυλακισμένο και [4] απο την ίδια την προσωπικότητα του ατόμου.4 απο τους 8 δικαστές επέλεξαν τις απαντήσεις 3 και 4 απο την ερώτηση 9.
- Κατηγορία δεύτερη:συνδυασμός απάντησης 1 και .Εδώ η κοινωνική επανένταξη εξαρτάται απο το είδος του αδικήματος που έχει διαπράξει το άτομο και απο την ίδια την προσωπικότητα του ατόμου.Δύο απο τους 8 δικαστές επέλεξαν την απάντηση 1 και 4.
- Λοιποί συνδυασμοί απαντήσεων:ενας δικαστής απάντησε οτι η κοινωνική επανένταξη εξαρτάται κατά πολύ απο την προσωπικότητα του ατόμου αλλά

και απο την κοινωνική πολιτική που υπάρχει για στήριξη αποφυλακισμένων ατόμων και ένας ακόμη,συνέλαβε την κοινωνική επανένταξη συνδεδεμένη με παράγοντες ,όπως η κοινωνική αντιμετώπιση ή απόρριψη που θα έχει το άτομο και απο την κοινωνική πολιτική που υφίσταται για την αντιμετώπιση ατόμων μετά την φυλακή.

ΣΧΟΛΙΑ:Ειναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε οτι απο τους 8 ερωτώμενους-δικαστικούς λειτουργούς και οι 8 ανέφεραν ,μεταξύ των δύο επιλογών που είχαν στην ερ.9 σχετικά με τους παράγοντες απο τους οποίους εξαρτάται η έκβαση της κοινωνικής επανένταξης ,την απάντηση 4,όπου η κοινωνικη επανένταξη εξαρτάται απο την ίδια την προσωπικότητα του ατόμου.Φαίνεται οτι ο παράγοντας της προσωπικότητας ειναι καθοριστικός για το πως θεωρούν οι δικαστές του δείγματος μας την επιτυχία ή αποτυχία της κ.ε.,η ατομική στάση του αποφυλακισμένου ως η κύρια συνισταμένη της όλης διαδικασίας του "μετά της φυλακής" , της αποτροπής ή υποτροπής νέων αδικημάτων,της κοινωνικής ενσωμάτωσης ή περιθωριοποίησης .

ΕΡΩΤΗΣΗ 10]:"Τέλος,αν θεωρήσουμε την κοινωνική επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου στην Ελλάδα δύσκολη ,εσείς προσωπικά ,ποιά πιστεύετε οτι ειναι τα πιο σημαντικά εμπόδια ,που συναντά ενα αποφυλακισμένο άτομο στο να επανενταχθει φυσιολογικά μετά την φυλακή?[τρεις αναφορές με σειρά σημαντικότητας για εσάς].

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

- Δικαστής 1:οικογένεια,φίλοι,επαγγελματική κατάρτιση
- δικαστής 2:κοινωνικό περιβάλλον,η έλλειψη εργασίας,η έλλειψη οικογενειακής στήριξης.
- δικαστής 3:προκατάληψη,χαρακτηρολογικές ατέλειες
- δικαστής 4:αρμόδιες υπηρεσίες στήριξης της επανένταξης του ατόμου,εθισμός του ατόμου σε συγκεκριμένο πορισμού εσόδων[σε οικονομικά εγκλήματα].
- δικαστής 5:τα στοιχεία της προσωπικότητας του και η παιδεία του,το στενό κοινωνικό του περιβάλλον,η αποδοχή του ή η απόρριψη του κοινωνικά λόγω του "στίγματος".
- δικαστής 6:ο στιγματισμός και η απόρριψη απο τον κοινωνικό περίγυρο,η έλλειψη κοινωνικής πολιτικής ως προς την στήριξη τους,η εκμάθηση του εγκλήματος και η έξη σε ναρκωτικές ουσίες κατά την διάρκεια του εγκλεισμού του,παράλληλα με τον εκμηδενισμό κάθε ελπίδας για καλύτερευση της ζωής του μετά την αποφυλάκιση του.
- δικαστής 7:έλλειψη συστήματος υποστήριξης μετά την αποφυλάκιση,προβλήματα λειτουργίας σωφρονιστικών καταστημάτων,εύρεσης εργασίας.
- δικαστής 8:προκατάληψη ,έλλειψη απασχόλησης ,έλλειψη υποστήριξης.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΣΕ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΩΝ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ.

Κατόπιν χορήγησης άδειας απο το Υπουργείο Δικαιοσύνης στάλθηκαν απο εκείνο σε δέκα φυλακές της χώρας ερωτηματολόγιο με θέμα την κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων.Η αποστολή του ερωτηματολογίου έγινε ταχυδρομικά απο την διευθυνση σωφρονιστικής αγωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης και οι απαντήσεις θα εστέλλονταν ταχυδρομικά στην διεύθυνση του ερευνητή.Απο τις δέκα φυλακές ,στις οποίες στάλθηκε το ερωτηματολόγιο,οι 4 απάντησαν ,οι τρείς αρνήθηκαν λόγω έλλειψης πολύχρονης εμπειρίας του διευθυντή στο αντικείμενο της θέσης του και οι υπόλοιπες 4 δεν απάντησαν καθόλου.Θα παρουσιάσουμε τα ερωτηματολόγια των 4 διευθυντών σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας που απάντησαν στην ερευνητική αυτή προσπάθεια μας με μοναδικό σκοπό να παρουσιαστεί,έστω και περιγραφικά κάποιες απόψεις ανθρώπων που βρίσκονται στην διοίκηση των φυλακών και οπωσδήποτε η άποψη τους για το θέμα της κοινωνικής επανένταξης είναι σημαντική λόγω της εμπειρίας που σαφώς διαθέτουν στον Σωφρονιστικό χώρο. Οι φυλακές στις οποίες στάλθηκαν τα ερωτηματολόγια ήταν δέκα και επιλέχτηκαν τυχαία.Ήταν οι εξής ακόλουθες:Μαλανδρίνο,Κέρκυρας,Αγιάς,Ελαι-Ψνας,Ναυπλίου,Αλικαρνασσού,Κασσαβέτειας,Βόλου,Χανίων.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

Ερώτηση 1: "τι σημαίνει για σας ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ αποφυλακισμένου ατόμου και με ποιους τρόπους πιστεύετε οτι θα μπορούσε να επιτευχθεί στην Ελλάδα?"

Διευθυντής 1:το σπουδαιότερο κεφάλαιο της Σωφρονιστικής πολιτικής καθότι απο αυτήν εξαρτάται η επιστροφή ή οχι στην φυλακή του αποφυλακισθέντος.

Διευθυντής 2:σημαίνει ένταξη στο κοινωνικό σύνολο χωρίς διαχωριστικές συμπεριφορές και ταυτότητες.Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την βοήθεια της πολιτείας και των φορέων της ώστε να υπάρχει συνεχής στήριξη του αποφυλακισμένου στον οικογενειακό,κοινωνικό και επαγγελματικό του τομέα.

Διευθυντής 3:αποδοχή του κοινωνικού συνόλου και κρατική μέριμνα για την επανακοινωνικοποίηση του,ως άτομο στο σύνολο του και σε όλες τις κοινωνικές εκφάνσεις.

Διευθυντής 4:η κοινωνική επανένταξη είναι η σημαντικότερη επιδίωξη για το αποφυλακισμένο άτομο .Η συντονισμένη προσπάθεια κοινωνικών διεπιστημονικών ομάδων εντός και εκτός φυλακής θα βοηθήσουν ώστε ο αποφυλακισμένος να είναι

σε θέση να κατανοήσει και να υλοποιήσει όλες τις προσπάθειες για την δική του ψυχοκοινωνική αποκατάσταση.

Ερώτηση 2: "ποιά πιστεύετε ότι είναι η επίδραση της φυλακής στον χαρακτήρα ενός ατόμου, ανεξαρτήτου του διαστήματος παραμονής?"

Διευθυντής 1: σίγουρα επιδρά αρνητικά και πολλές φορές του διαμορφώνει την προσωπικότητα.

Διευθυντής 2: η επιβολή της ποινής και η ακούσια εισαγωγή του ατόμου στην φυλακή πάντα έχει αρνητική επίδραση, όχι μόνο στον χαρακτήρα του ατόμου αλλά και στο οικείο και μη περιβάλλον.

Διευθυντής 3: συνήθως είναι αρνητική αν και το Σωφρονιστικό σύστημα τα τελευταία χρόνια έχει βελτιωθεί σημαντικά.

Διευθυντής 4: σαφέστατα αρνητική.

Ερώτηση 3: "Ποια κοινωνική υπηρεσία [περιλαμβανόμενης και των Σωφρονιστικών καταστημάτων] πιστεύετε ότι θα πρέπει να έχει πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνική επανένταξη αποφυλακισμένων ατόμων και γιατί?"

Διευθυντής 1: θα πρέπει μετά την προσπάθεια της φυλακής να υπάρχει μια άλλη ανεξάρτητη υπηρεσία, η οποία θα λειτουργήσει θετικά.

Διευθυντής 2: η κοινωνική υπηρεσία των Σωφρονιστικών Καταστημάτων πάντα σε συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες εκτός ιδρυμάτων θεωρώ ότι πρέπει να έχουν πρωταρχικό ρόλο στην επανένταξη του αποφυλακισμένου ατόμου.

Διευθυντής 3: η κοινωνική υπηρεσία των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και η κοινωνική υπηρεσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης [Πρόνοιας] του τόπου μόνιμης εγκατάστασης μετά την αποφυλάκιση του για να μπορούν από κοινού να οργανώσουν σωστότερα την ομαλή κοινωνική επανένταξη του.

Διευθυντής 4: νεοσύστατη Υπηρεσία, πλήρως επανδρωμένη και εξοπλισμένη, που να μην έχει δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία.

Ερώτηση 4: "για ποιους λόγους πιστεύετε ότι κάποια αποφυλακισμένα άτομα μπαίνουν στην φυλακή για παραπάνω από μια φορά? Τι θα μπορούσε να εξηγήσει την υποτροπή του κατά εσάς?"

Διευθυντής 1: η τελείως ανύπαρκτη φροντίδα της πολιτείας για σωστή επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο και η ρατσιστική συμπεριφορά του κοινωνικού συνόλου προς τον αποφυλακισθέντα.

Διευθυντής 2: η εισαγωγή για πρώτη φορά έχει καταλυτικό ρόλο στην προσωπικότητα των ατόμων αυτών διότι είναι ασταθή και ευάλωτα άτομα χωρίς λοιπόν την κατάλληλη στήριξη είναι ευνόητο ότι θα υποπέσουν σε νέα αδικήματα.

Διευθυντής 3: για πάρα πολλούς λόγους. Ο βασικότερος είναι η εγκατάλειψη ή απομάκρυνση των ατόμων αυτών από την οικογένεια. Η υποτροπή πολλές φορές συνδέεται με το οικογενειακό περιβάλλον, την αδυναμία ουσιαστικής βοήθειας σε εξαρτημένα άτομα κ.λ.π.

Διευθυντής 4: ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, κακή οικονομική κατάσταση, κακές επαγγελματικές προϋποθέσεις, παραβατική προδιάθεση για άτομα που έχουν χάσει τον προσανατολισμό τους.

Ερώτηση 5: "Πόσο πιστεύετε ότι βοηθάνε τα αποφυλακισμένα άτομα τα σεμινάρια κατάρτισης που πραγματοποιούνται μέσα στην φυλακή?"

Διευθυντής 1: πάρα πολύ. Όλα τα αδικήματα κατά της περιουσίας αφετηρία έχουν την μη-επαγγελματική κατάρτιση.

Διευθυντής 2: η εισαγωγή για πρώτη φορά έχει καταλυτικό ρόλο στην προσωπικότητα των ατόμων αυτών διότι είναι ασταθή και ευάλωτα άτομα χωρίς λοιπόν την κατάλληλη στήριξη είναι ευνόητο ότι θα υποπέσουν σε νέα αδικήματα.

Διευθυντής 3: βοηθούν σημαντικά αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει συνέχεια μετά την αποφυλάκιση.

Διευθυντής 4: καθόλου με τον τρόπο ,που γίνονται.

Ερώτηση 6: "ποιούς εναλλακτικούς τρόπους διευθέτησης ,πλήν της φυλάκισης ,πιστεύετε ότι θα μπορούσε να έχει μια κοινωνία προκειμένου να διαχειριστεί την παραβατική συμπεριφορά και το παραβατικό άτομο?"

Διευθυντής 1: για διάφορα αδικήματα μπορούσα να λειτουργήσει η εναλλακτική λύση της φυλάκισης δηλ.εργασία σε κοινωφελή ιδρύματα ,περιορισμός σε διάφορες παροχές της πολιτείας. Όλα αυτά τα μικρά βήματα.

Διευθυντής 2: δημιουργία χώρων συστηματικής ,υποχρεωτικής και υποστηριζόμενης εργασίας ,που ο κρατούμενος θα έχει έρεσμα [οικονομικό και επαγγελματικό]νομίζω.

Διευθυντής 3: ο βασικότερος είναι η εργασία. Να δημιουργηθούν πολλές φυλακές ,που θα μαθαίνουν στους κρατούμενους .Όλα τα επαγγέλματα ,να τους εκπαιδεύσουν σε νέες τεχνολογίες ,να παίρνουν ένα δίπλωμα ,να μπορούν να εργαστούν μετά την αποφυλάκιση ,να είναι φυλακές εργασίας ,όπως περίπου οι σημερινές αγροτικές με ποσοπικό εξειδικευμένο.

Διευθυντής 4: πολλοί τρόποι εναλλακτικής έκτισης των ποινών είναι δυνατόν να εφαρμοστούν,προϋποθέτου όμως και σοβαρή δουλειά και υπεύθυνη,όπως και πραγματική οργάνωση των αρμοδίων υπηρεσιών.

Παρακάτω θα παρουσιαστεί ένα Παράρτημα ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ από άτομα που έχουν εμπειρία στον χώρο των κρατουμένων και αποφυλακισμένων ατόμων:

ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ] : "ΑΡΣΙΣ"[συνέντευξη με εκπρόσωπο της,6/12/04]

-Τι δυσκολίες πιστεύετε ότι αντιμετωπίζουν τα αποφυλακισμένα άτομα ?

[απάντηση]: δεν έρχονται εύκολα..δεν υπάρχει συνεχής επαφή.Υπάρχουν δυσκολίες από το ίδιο το Σωφρονιστικό Σύστημα,υπάρχει δυσκολία στις υπηρεσίες.Δεν έρχονται ιδιαίτερα λόγω ένταξης τους στην εγκληματικότητα.Οι πιο νέοι έρχονται,οι μεγάλες ηλικίες όχι.Συνήθως έρχονται τα αποφυλακισμένα άτομα ηλικίας μεταξύ 18 και 30.

-Έχετε δει κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ των αποφυλακισμένων?

[απάντηση]:Ναι.Καταρχάς είναι δύσκολο να προσαρμοστεί γενικότερα το άτομο στην νέα κοινωνία.Αν η οικογένεια είναι καλή ,δεν είναι...διαλυμένη,δεν ανατρέχουν σε κοινωνικούς φορείς.Συνήθως έρχονται παιδιά από διαλυμένες οικογένειες,αλλοδαποί.Σπάνια Έλληνες.Εξάλλου,περισσότεροι αλλοδαποί φτάνουν στα δικαστήρια.Οι Έλληνες που έρχονται σε εμάς ή δεν έχουν οικογένεια ή έρχονται για ενημέρωση.

-Ποιά είναι συνήθως τα αιτήματα τους μετά την αποφυλάκισης τους?

[απάντηση]:να βρουν εργασία οπωσδήποτε,κάποια στέγη,να μάθουν Ελληνική γλώσσα,κάποιες δεξιότητες...

Ερ: Ποιά είναι η εκτίμηση σας σχετικά με τα Προγράμματα Εργασίας του ΟΑΕΔ για τα αποφυλακισμένα άτομα?

[απάντηση]: Συνήθως οι αποφυλακισμένοι που έρχονται σε εμάς μέσω του ΟΑΕΔ έχουν καλύτερη εικόνα από αυτούς που ήρθαν από μόνοι τους και είναι πιο αδόμητοι. Ίσως γιατί έχουν από μόνοι τους το κίνητρο να ψάξουν ενεργά για εργασία.

Ερ: Πως βλέπουν την ψυχολογική τους στήριξη τα ίδια τα αποφυλακισμένα άτομα?

[απάντηση]: Δεν είναι δεκτικοί ιδιαίτερα γιατί απαντούν ότι τους είναι λιγότερο χρήσιμο από ότι η εργασία.

2.ΜΗ-ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ: "ΟΝΥΣΙΜΟΣ" [οργάνωση υποστήριξης κατεξοχην αποφυλακισμένων ατόμων με Χριστιανικό υπόβαθρο.Θα πρέπει να αναφέρουμε ,αν και μπορεί αυτή η άποψη να κριθεί ως υποκειμενική ερμηνεία του ερευνητή,οτι ο "Νίσυμος" αποτελεί μια οργάνωση ανθρωπιστική με ουσιαστική βοήθεια προς τα αποφυλακισμένα άτομα σε βασικές τους ανάγκες ρουχισμού,τροφής και ψυχολογικής στήριξης,δεδομένου οτι η οργάνωση αυτή στηρίζεται οικονομικά στις προσφορές των πιστών της Χριστιανικής Εκκλησίας είτε σε χρήμα είτε είδος.Είναι η μοναδική φιλανθρωπική οργάνωση στην Ελλάδα που ασχολείται μόνο με κρατούμενους και αποφυλακισμένα άτομα και η οποία ιδρύθηκε το 1982 απο εναν απλό φιλάνθρωπο.Αξιοσημείωτο είναι οτι μέχρι σήμερα ο ΝΙΣΥΜΟΣ δεν έχει πάρει επιδότηση απο τα Κοινωνικά Προγράμματα που ασχολούνται με την επανένταξη [π.χ. ΝΕΜΕΣΙΣ],αν και είναι χρόνια υπαρκτός στο τομέα της υποστήριξης αποφυλακισμένων ατόμων.

Ερ: Τι δυσκολίες πιστεύετε οτι αντιμετωπίζουν τα αποφυλακισμένα άτομα?

Απ: πραγματικές προσπάθειες βοήθειας για τα αποφυλακισμένα άτομα δεν υπάρχουν ...βεβαίως γίνονται πολλά συνέδρια με σκοπό τον αποφυλακισμένο αλλά το θέμα είναι τι γίνεται μετά...μετα τι?δεν υπάρχουν χρήματα για την επανένταξη του.Άλλοι δεν έχουν που να μείνουν,άλλοι έχουν παιδιά σε ιδρύματα τα οποία δεν επισκέφονται,άλλοι είναι χρήστες..μπορεί να τους δώσεις χρήματα και να πάνε να αγοράσουν την δόση τους.

Ερ: αναζητούν οι ίδιοι εργασία?

Απ: η αλήθεια είναι οτι οι εργοδότες φοβούνται.....υπάρχει ο ΟΑΕΔ βέβαια.Μερικοί πάνε αλλά εμείς στα σεμινάρια τα επιδοτούμενα δεν στέλναμε τους αποφυλακισμένους γιατί αυτά πληρώνουν μετά απο 3,4 μήνες και αν ο άλλος δεν έχει να φάει,πόσο να περιμένει?

Ερ: Έχετε παρατηρήσει διαφοροποιήσεις μεταξύ των αποφυλακισμένων αναφορικά με την προσωπική στάση που έχουν απέναντι στην επανένταξη τους?

Απ:...οι πολυπότροποι αποφυλακισμένοι είναι δύσκολο να επανενταχθούν.Έχουν συνηθίσει στο έγκλημα.Λες σε κάποιον π.χ. να έρθει εδω σε εμας να βάψει εναν τοίχο και να τον πληρώσουμε ,αντι να πληρώσουμε ενα ξένο,και δεν έρχεται.Μετά έχουν μάθει ορισμένοι σε ψέμματα.Πολλά ψέμματα.Κάποιος ήρθε μια μέρα και μας ειπε οτι η μάνα του πέθανε και οτι έπρεπε πειγόντως να έχει κάποια χρήματα.Εμείς μάθαμε οτι η μάνα του ζούσε .Βέβαια δεν του είπαμε τίποτα αλλά ξέρουμε,ιδίως στους χρήστες που θέλουν χρήματα για την δόση τους,οτι θα μας πούν και ψέμματα.Αυτό που έχουμε παρατηρήσει είναι οτι οι πολυπότροποι είναι απο διαλυμένες οικογένειες .

Ερ: με τι πληθυσμό σε σχέση με την εθνικότητα έχετε αποφυλακισμένα άτομα?

Απ:με Έλληνες γιατί τους αλλοδαπούς μετά την αποφυλάκιση τους γίνεται απέλαση.Οι αλλοδαποί είναι πιο ευάλωτοι στην σύλληψη και τα αδικήματα τους είναι αδικήματα επιβίωσης.

Ερ :συνήθως για ποιό αδίκημα έχουν τιμωρηθεί τα άτομα που έρχονται στον ΝΙΣΥΜΟ?

Απ:συνήθως είναι χρήστες,μικροεμπορία.Το μόνο είδος εγκλήματος που δεν στηρίζει η οργάνωση μας είναι η εμπορία.Ο έμπορος σπέρνει τον θάνατο συνέχεια.Ακόμα και

καθαρό να θέλει να μείνει το άτομο ,θα το κунηγήσει να ξαναμπλέξει.Δεν το αφήνει ήσυχο.Απο την άλλη πλευρά τους αποφυλακισμένους που είναι χρήστες τους βοηθάμε πάντα σε είδος και όχι με χρηματική βοήθεια.Θα πάνε μετά στην Ομόνοια να αγοράσουν την δόση τους.

.....ΔΙΑΚΟΠΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:[εκείνη την ώρα μπαίνει στο γραφείο μια γυναίκα χρήστης αποφυλακισμένη,σκελετωμένη,με βρώμικα ρούχα και ζητάει βοήθεια.Το άτομο της οργάνωσης της δίνει δύο μεγάλες σακούλες με πράγματα μέσα.Εκείνη ζητάει και μια κουβέρτα.

Εκπρόσωπος οργάνωσης:δεν σου έδωσα την προηγούμενη εβδομάδα μια κουβέρτα..τι την έκανες?

Αποφυλακισμένη:την έχασα.....

Εκπρόσωπος:πάρε και μια κουβέρτα....και ένα πακέτο τσιγάρα.

Αποφυλακισμένη:θα μου δώσεις και κάτι να φάω....πεινάω πολύ.Δώσε μου δυο ευρώ....κάτι να φάω

Εκπρόσωπος:θα σου δώσω

[Αφού τελειώνει η επαφή μεταξύ τους εκείνη ευχαριστεί τον κύριο της οργάνωσης και φεύγει μαζί με μια άλλη γυναίκα,κρατώντας στα χέρια της τις σακούλες που της έδωσε ο Νίσυμος.Καθώς κατεβαίνει τα σκαλιά ψάχνει στα πράγματα που έχουν για άλλα άτομα.Ο εκπρόσωπος κατεβαίνει και της λέει να τα αφήσει αυτά.Αυτή λέει οτι ήθελε μια σακούλα.

[Απευθυνόμενος σε μένα....]

Εκπρόσωπος:.....ξέρεις τι έκανε?έβγαλε τα πράγματα απο την σακούλα για να πάρει την σακούλα....

Ερ:ο ΝΙΣΥΜΟΣ πως υποστηρίζει τους αποφυλακισμένους:

Απ: αν έχουμε κάποια δουλειά να του προτείνουμε,να κοιτάζουμε τις πρώτες ημέρες της αποφυλάκισης του να βρει κάποιο σπίτι να μείνει ή να του πληρώσουμε το ξενοδοχείο μέχρι να στηριχτεί στις δυνάμεις του.Τα άτομα που έρχονται δεν έχουν πόρους.Πρόκειται για το "περιθώριο του περιθωρίου".Τώρα τα Χριστούγεννα θα επισκεφτούμε τις φυλακές στην Αυλώνα και θα προσφέρουμε στους ανήλικους κάποια δώρα.

Ερ:οι κρατικές προσπάθειες στήριξης των αποφυλακισμένων γνωρίζετε ποιές είναι?

Απ: πριν 4, 5 χρόνια υπήρχε απο το Κράτος η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ απο την οποία το άτομο έπαιρνα ένα επίδομα για μια φορά της τάξεως των 10.000δρχ.Ενα παράρτημα τέτοιο υπήρχε στην Σταδίου.Το μόνο που γίνεται είναι Συνέδρια τόσο χρόνια αλλά βασικά μέτρα προστασίας δεν λαμβάνονται π.χ.να δημιουργηθεί κάποιος ξενώνας.Δεν υπάρχουν ξενώνες.Εμείς είχαμε κάποτε αλλά έκλεισε γιατί δεν έφταναν τα χρήματα.Είχαμε και ένα μπάνιο εδώ που βλέπετε.Έρχονταν και έκαναν μπάνιο σε εμάς.

....εδώ τελειώνει η συνέντευξη μας.Η ατμόσφαιρα στον ΝΙΣΥΜΟ είναι πολύ φιλική και γενναϊόδορη.Σε εντυπωσιάζει η ταπεινότητα που έχουν οι εκπρόσωποι της αλλά και ο τρόπος που χειρίζονται τα άτομα.

Πείθεσαι οτι ίσως εδώ η στήριξη των ατόμων σε βοήθεια δεν είναι απλά επιφανειακή,οπως μου σχηματίστηκε η εντύπωση σε άλλες οργανώσεις.Υπάρχει ένα

έντονο ανθρώπινο ενδιαφέρον, που είναι ανεξάρτητο από κρατικές επιδοτήσεις. Ίσως γιατί βασίζεται καθαρά στην φιλανθρωπική βοήθεια του κάθε απλού ανθρώπου. Φεύγοντας ο εκπρόσωπος της οργάνωσης μου δίνει κάρτες ζωγραφικής με έργα του παραβάτη Μπέσκου και μου αναφέρει ότι όταν ο Χριστός φυλακίστηκε από τους Ρωμαίους, όπως αναφέρεται στον Ματθ. κε, 36- είτε το γνωστό “:Εν φυλακή ημῖν και ἦλθετε προς με”. Η πίστη πέρα από το στήριγμα κάποιων κρατούμενων στις τιμωρητικές αντιξοές συνθήκες της φυλακής και ελπίδα μετανόησης τους [π.χ. Παπαχρόνης] αποτελεί και το βασικό οικοδόμημα φιλοσοφίας του ΟΝΙΣΥΜΟΥ, που τονίζω και πάλι ότι κατέχει μεγάλη εμπειρία στο θέμα των αποφυλακισμένων δεδομένου ότι έχει ιδρυθεί από το 1982 και δεύτερον ότι από εκεί έχουν περάσει μετά την αποφυλάκιση τους πολύ γνωστοί παραβάτες προκειμένου να ζητήσουν βοήθεια. Οι επαφές μου με τον ΟΝΙΣΥΜΟ μέσα από συνεντεύξεις διαφωτίζει την διατριβή μου με ουσιαστική αλήθεια και όχι απλά με τυποποιημένες απαντήσεις που δίνονται από άλλες οργανώσεις, συνήθως πλούσια επιδοτούμενες από το Κράτος, των οποίων την αληθοφάνεια ανοιχτά αμφισβητώ είτε γιατί αρνήθηκαν να παραχωρήσουν συνέντευξη είτε γιατί ο λόγος τους δεν χαρακτηριζόταν από πειστικότητα πάνω στο θέμα της στήριξης των αποφυλακισμένων. Εώς και σήμερα που γράφεται αυτή η διατριβή στην επιστημονική βιβλιογραφία δεν υπάρχουν δημοσιευμένα και διατυπωμένα σε έντυπη έκδοση τα στοιχεία [στατιστικά και μη] των οργανώσεων μη Κρατικού φορέα που έχουν επιδοτηθεί από Κοινοτικά Προγράμματα για θέματα κοινωνικής επανένταξης αποφυλακισμένων

3]ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΕΘΕΛΟΝΤΗ “Μη-Κυβερνητικής οργάνωσης” ,ο οποίος

επισκεπτόταν τις Αντρικές φυλακές Κορυδαλλού για 1,5 χρόνο και είχε επαφή με ομάδα έξι Κρατούμενων Αλλοδαπών στους οποίους δίδασκε την Ελληνική γλώσσα μια φορά την εβδομάδα. Μέσα από την εθελοντική αυτή μορφή εργασίας την οποία παρέχει το άτομο, που μας παρεχώρησε την συνέντευξη, καταγράφουμε την εμπειρία ενός εθελοντή σχετικά με το σωφρονιστικό περιβάλλον και με τους ίδιους τους κρατούμενους .

ερ:Μέσα από την επαφή που έχεις με τους κρατούμενους ,πως νομίζεις ότι ανταλλάβονται οι ίδιοι την κοινωνική επανένταξη τους?

Απ:οι κρατούμενοι θεωρούν ότι δεν τους θέλει ο εργοδότης,οτι κανείς δεν θα τους προσλάβει σε εργασία.Αν βρουν κάποια εργασία αυτή θα είναι μέσα από κάποιο γνωστό.Οπωσδήποτε χρειάζονται εργασία και ψυχοκοινωνική στήριξη.

Ερ: με τι ομάδα κρατούμενων έχεις επαφή ως εθελοντής?

Απ: είναι αλλοδαποί,ηλικίας περίπου 25-35 ,οι οποίοι ενδιαφέρονται να μάθουν καλύτερα την Ελληνική γλώσσα.Απο χαμηλά κοινωνικά στρώματα και με υλικές επιδιώξεις αντίστοιχες με αυτές του μέσου ανθρώπου.Να αποκτήσουν σπίτι,ωραίο αμάξι,ωραία γυναίκα....

Ερ:πως σε βλέπουν οι ίδιοι?

Απ:εκτιμούν τον εθελοντισμό...εκτιμούν το ότι έρχεται κάποιος από έξω να τους βοηθήσει.

Ερ:πως βλέπουν οι ίδιοι την παραβατικότητα τους?

Απ:....“όλοι είναι αθώοι...”, “κακοδικία”...θεωρούν ότι είτε δεν έχουν δικαστεί καλά είτε ότι είναι αθώοι.Επίσης τους απασχολούν πολύ τα διαδικαστικά της δίκης.

Ερ:τα δικά σου τα συναισθήματα βιώνοντας τον ρόλο του εθελοντή μέσα στις φυλακές ποια είναι?

Απ: αίσθημα εγκλεισμού, κρύος ιδρώτας στην αρχή Θα σου αναφέρω μια περίπτωση. Με κάποιον υπάλληλο των φυλακών ετοιμαζόμασταν να μπούμε στις ακτίνες των φυλακών. Μέχρι να σου ανοίξουν να μπείς στην φυλακή υπάρχει ένας ενδιάμεσος χώρος όπου περιμένεις να σου ανοίξει ο φύλακας. Σε εκείνο ακριβώς το σημείο, αισθάνθηκα τι σημαίνει εγκλεισμός και τι σημαίνει να περιμένεις τον φύλακα να σου ανοίξει την πόρτα. Τι σημαίνει να εξαρτάται η ελευθερία σου από κάποιον άλλον. Εκείνη τη στιγμή που περιμέναμε τον φύλακα να μας ανοίξει συνειδητοποίησα πόσο δυνατό είναι το συναίσθημα του εγκλεισμού. Φοβήθηκα. Η δύναμη του συστήματος σε ρουφάει προς το να ιδρυματοποιηθείς, στην δημιουργία απάθειας.

Ερ: τα κίνητρα σου για εθελοντισμό σε σωφρονιστικό πλαίσιο ποια είναι? γιατί επέλεξες αυτόν τον χώρο?

Απ: οι σπουδές μου έχουν σχέση με την ανθρώπινη συμπεριφορά αλλά και η πολιτική ιδεολογία που έχω είναι τα κίνητρα. Ήμουν εθελοντής για 1,5 χρόνο γιατί ήταν και θέμα συναισθηματικής υποχρέωσης. Οι κρατούμενοι περιμένουν με αγωνία να τους επισκεφτεί κάποιος. Όταν λοιπόν δημιουργήθηκε επαφή μαζί τους ένιωσα υποχρέωση να είμαι σταθερός στην επικοινωνία μου μαζί τους. Ένωσα συναισθηματική υποχρέωση.

Ερ: τι τους απασχολεί μέσα στην φυλακή? ποιές είναι οι σκέψεις τους?

Απ: τα προβλήματα της οικογένειας τους, τα διαδικαστικά της δίκης....

Ερ: Για ποιο λόγο καταρτίζονταν μέσα στην φυλακή? Τι σημασία είχε για τους ίδιους?

Απ: τους ενδιέφερε να μάθουν την Ελληνική γλώσσα για να μπορούν να επικοινωνούν καλύτερα μέσα στην φυλακή.

Ερ: το θέμα της εργασίας μετά την αποφυλάκιση, πως το έβλεπαν?

Απ: ..απαντούσαν ότι "θα προσπαθήσουν"

Ερ: πως προσαρμόστηκαν στο περιβάλλον της φυλακής αρχικά?

Απ: βασικά ...σύμφωνα με αυτά που έλεγαν οι ίδιοι, το σόκ της φυλακής ξεπερνιέται μετά τους τρεις μήνες. Τους πρώτους τρεις μήνες αρχίζει η αποδοχή. Οτι είναι να συμβεί θα συμβεί στους πρώτους τρεις μήνες. Μέσα σε αυτό το διάστημα εντοπίζεται η δυσκολία της αποδοχής του περιβάλλοντος της φυλακής.

